DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

II. DÜNYA SAVAŞININ
KISA TARİHİ

ALFA

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ALFA

Alfa Yayınları: 4247
Başvuru: 42

II. DÜNYA SAVAŞININ
KISA TARİHİ

A SHORT HISTORY
OF WORLD WAR II

İngilizce Aslından Çeviren
Ahmet Fethi Yıldırım

1. Basım: Ocak 2022
ISBN 978-625-449-499-4
ISBN 978-625-449-500-7 (Ciltli)

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni
M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Proje Editörleri Ferdie McDonald,
Sam Atkinson, Tarda Davison-Aitkins
Kıdemli Editör Alison Sturgeon
Kıdemli Sanat Editörü Gadi Farfour
Editörler Andrew Szudek, Kathryn Hill
Yönetici Editörler Debra Wolter, Gareth Jones
Grafik Uygulama Muzaffer Aysu
Kapak Tasarım Uygulama Elif Çepikkurt

© 2021 ALFA Basım Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
© 2020 Dorling Kindersley Limited
A Penguin Random House Company

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu, Acar Sanayi Sitesi, No: 8,
Bayrampaşa-İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29
Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım
San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi, Ticarethane Sokak No:
15 34110 Cağaloğlu İstanbul
Tel: (0212) 511 53 03 Faks: (0212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 43949

İÇİNDEKİLER

1 SAVAŞIN TOHUMLARI 1914–1938 12

Savaşa Son Verecek Savaş 14
Büyük Savaş, kanlı siper savaşı çıkmazı, 1917 Rus devrimleri, Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa girişi

Kusurlu Barış 18
Versay ve diğer barış antlaşmaları. Savaş tazminatı. Milletler Cemiyetinin kuruluşu. Amerika Birleşik Devletleri katılmak istemez.

Faşizm ve Nazizm 22
Komünizmin yayılmasıyla savaşmak için tasarlanan yeni milliyetçi siyasal öğretiler.

■ BENITO MUSSOLINI 26

Hitler İktidarı Alıyor 30
Almanya'nın çalışır bir demokrasi yaratamaması. Büyük Bunalımın etkileri. Hitler'in yükselişi ve diktatörlüğün kuruluşu.

Nazi Devleti 34
Nazi ideolojisi Almanya'ya yerleşir; propaganda ve Yahudi düşmanı yasalar önemli bir rol oynar.

■ BERLİN OLİMPİYATLARI 38

Çin'de İç Savaş 40
Milliyetçiler ile komünistler arasında uzun bir mücadeleye dönüşen savaşlar.

Japonya Hareket Halinde 44
Japonya'nın bir dünya gücü sayılma arzusu. Artan militarizm ve Mançurya'nın işgali

Mihver Devletlerin Yükselişi 48
Hitler ile Mussolini Renanya ve Habeşistan'da askeri güç gösterisinde bulunur ve güçlü bir yeni pakt oluşturur.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Demokrasilerin Zayıflığı 52
Büyük Bunalım. Fransa, İngiltere ve ABD'nin faşizm tehdidine karşı tutumları

İspanya İç Savaşı 56
Faşistler ve sosyalistler gelecek büyük çatışmanın provasını yapar.

Japonya Çin'i İstila Eder 60
1937'de Çin-Japon Savaşı başlar. Japon fetihleri.

Hitler'i Yatıştırma 64
Alman silahlanması ve ilhakları: Avusturya ve Sudeten bölgesi. Fransa ve İngiltere Hitler'in toprak taleplerini önleyemez.

2 AVRUPA SAVAŞA GİRER 1939 68

Savaşa Giden Yol 70
Avrupa savaşa hazırlanır. Almanya Çekoslovakya'ya girer. SSCB ile Almanya arasında gizli Molotov-Ribbentrop Paktı.

■ TÜFEKLER 74

Savaş İlanları 76
Hitler'in Polonya'yı işgalinden sonra İngiltere ve Fransa savaş ilan eder.

■ ADOLF HİTLER 80

Yıkılan Polonya 84
İngiltere ve Fransa, Polonya'yı Hitler ve Stalin'den kurtarmak için protesto etmekten başka bir şey yapamaz.

Tuhaf Savaş 88
Fransa ve İngiltere Hitler'in bir sonraki hamlesini bekler. Sivil cephede durum.

İlk Çarpışmalar 92
Batı Cephesinde küçük muharebe. İngilizler Alman limanlarını bombalar. Deniz muharebeleri.

Kış Savaşı 96
SSCB Finlandiya'yı işgal eder. Başlangıçtaki yenilgilere rağmen, Sovyetler sonunda küçük toprak kazanımları elde eder.

■ JOSEPH STALIN 100

3 MUZAFFER ALMANYA 1940 104

Danimarka ve Norveç'in İşgali 106
Almanya'nın iki ülkeyi fethi. Geniş bir kıyı şeridi Alman denetiminde.

Blitzkrieg 110
Almanya'nın Hollanda, Belçika ve Fransa'yı işgali. Wehrmacht'ın yakın hava desteğiyle desteklenen ve hızlı hareket eden mekanize tümenlerinin başarısı.

Dunkerque 114
Dunkerque'te kapanı kısılan İngiliz Seferi Kuvveti. Kraliyet Deniz Kuvvetleri ve küçük filotillayla tahliye edilen İngiliz ve Fransız birlikleri.

■ DUNKERQUE TAHLİYESİ 118

Fransa'nın Düşüşü 120
Fransa'nın fethi. Almanlar Paris'e girer. Fransızlar ateşkesi kabul eder. Pétain başkanlığında Vichy hükümetinin kurulması.

Britanya Çarpışması 124
Hitler işgali planlarken İngiltere üzerinde gökyüzünü kontrol savaşı. Radarın önemi. İşgal iptal edilir.

■ WINSTON CHURCHILL 128

Blitz 132
Aralıksız Alman bombardımanı Londra'yı ve diğer İngiliz kentlerini hedef alır. Sivil nüfusa etkisi.

■ BLITZ'DEN KORUNMA 136

İngiltere Topyekûn Savaşa Hazırlanıyor 138
Çocukların boşaltılması. Yabancıların toplama kampına alınması. İşgücünde kadınların yeni rolü. Sivil savunma önlemleri. Karneye bağlama.

■ AVRUPA'DA SİVİL CEPHE 142

Amerika İngiltere'yi Destekliyor 144
Amerikalı izolasyonistlerin muhalefetine rağmen Roosevelt'in İngiltere'ye desteği. Ödünç Verme-Kiralama Yasası, ABD'nin daha fazla malzeme ve mali yardım sağlamasına izin verir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İtalya Savaşa Giriyor 148
Hitler'in başarısını gören Mussolini Güney Fransa'yı işgal eder. İtalya Yunanistan'la, Doğu ve Kuzey Afrika'da İngiltere'yle de savaştadır. İngilizlerin Somaliland ve Mısır'ı işgali.

4 GENİŞLEYEN SAVAŞ 1941

Svastika altında yaşam 154
Fransa'da, Hollanda'da ve işgal edilen diğer devletlerde yaşam. Zorluklar. İşbirliği ve direniş. Yahudilere yapılan muamele.

■ ALMAN İŞGALİ ALTINDA YAŞAM 158

Sürgünde Hükümetler 160
Hitler'in fethettiği Fransızlar, Polonyalılar, Çekler ve diğer halklar, İngiltere'de sürgünde hükümetlerkurar.

■ CHARLES DE GAULLE 164

■ PROPAGANDA 168

Gizli Savaş 170
İstihbarat savaşı, şifreler ve şifre çözme. Müttefiklerin çözdüğü Alman Enigma ve Japon "Mor" şifresi.

U-Bot Savaşı 174
Fransa'daki yeni üslerden gemi trafiğine karşı Alman harekâtının başarısı.

■ BİR U-BOT'TA YAŞAM 178

Bismarck'ı Avlamak 180
Alman savaş uçaklarının İngiliz ve tarafsız gemileri avlama hücumları. *Bismarck*'ın batması.

Çölde Savaş 184
İtalya'nın Mısır'ı işgalinde başarısızlık. Almanlar, Rommel komutasında İtalya ordusuna yardıma gelir. Libya'da ilerlemeler ve geri çekilmeler.

■ SAVAŞ ALANINDA SAĞLIK 188

■ ERWIN ROMMEL 190

Ortadoğu'da Çatışmalar 194
Suriye'nin ve Lübnan'ın işgali. Ortadoğu petrol sahalarının önemi. Irak'ta savaş. İran'ın işgali. Filistin'de durum.

Balkanlar İşgal Altında 198
Almanların Balkanlar'ı hızlı fethi. İngilizlerin Girit'ten çekilmesi.

Barbarossa Harekâtı 202
Almanların Sovyetler Birliği'ni sürpriz işgali, bir dizi müthiş zaferle başlar.

■ LENİNGRAD KUŞATMASI 206

Nazi Katliamları 208
İşgal edilen Sovyetler Birliği. Einsatzgruppen. Komünist ve Yahudi idamları. Babi Yar.

Moskova Kurtuluyor 212
Rus kışı ve kararlı Sovyet direnişi Alman ilerlemesini durdurur.

Amerika Eşikte 216
Amerika ile Japonya arasındaki ilişkiler Çin ve Japonya'nın Fransız Çinhindi'ni işgali nedeniyle kötüleşir. ABD politikası sertleşir.

■ FRANKLIN D. ROOSEVELT 220

Japonya Savaş Üzerine Kumarı Oynuyor 224
Japonya ABD Deniz Kuvvetlerine karşı önleyici saldırılarda bulunurken, Güneydoğu Asya sömürgelerini ele geçirme kararı. Pearl Harbor'a yol açan olaylar.

Pearl Harbor 228
Hawaii Adalarındaki ABD deniz üssüne sürpriz Japon saldırısı. Roosevelt bunu "utanç günü" ilan eder. Amerika savaşa girer.

■ PEARL HARBOR'A SALDIRI 232

5 DEĞİŞEN DENGE 1942 234

Japon Hücumu 236
Japonların Güneydoğu Asya'yı, Hollanda Doğu Hint Adalarını ve Filipinler'i fethi.

Yeni Japon İmparatorluğu 240
Japonya fethedilen toprakların kaynaklarından ve emeğinden yararlanır. Burma Demiryolu.

Mercan Denizi ve Midway 244
Japonlar Mercan Denizinde durdurulur, sonra Midway'deki filoları ağır kayıplar yaşar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Guadalcanal 248
Adayı ele geçirmek için karada ve denizde şiddetli çarpışmalar.

Avustralya'yı Savunma 252
ABD birlikleri Avustralya'yı üs yapar. Darwin'in bombalanması. Yeni Gine'de savaş.

Amerika Zafere Hazırlanıyor 256
Amerikan sanayiinin ateşlenmesi. Toplumsal ve ekonomik değişimler. İşgücünde kadınlar.

■ SANAYİDE KADINLAR 260

Gizli Ordular 262
Avrupa'da ve Asya'da direniş hareketlerini destekleyen İngiliz SOE ve Amerikan OSS.

■ CASUSLUK 266

Holokost 268
Almanların kapsamlı Yahudi soykırımı politikası, "Nihai Çözüm." Auschwitz ve diğer ölüm kamplarının inşası.

■ YAHUDİLERİ TOPLAMA 272

Malta ve Akdeniz 274
Akdeniz'de konvoylar ve deniz savaşları. Malta'nın tekrar tekrar bombalanması.

El Alameyn 278
Tobruk'un düşüşü. Rommel'in Mısır'a hücumu. El Alamein'de İngiliz zaferi.

■ BERNARD MONTGOMERY 282

Meşale Çıkarmaları 286
Fas'ta ve Cezayir'de ABD ve İngiliz çıkartmaları. Tunus'ta Almanlar ve İtalyanlar teslim olur.

Sovyetler Birliği'ni Kurtarma 290
Sanayinin doğuya taşınması. Sanayide ve tarımda kadınların rolü.

Doğuya Alman Hücumu 294
1942 yazında Kafkasya'ya ve Bakü petrol sahalarına saldırı.

Stalingrad'da Sovyet Zaferi 298
Çok şiddetli çarpışmalardan sonra Almanların feci yenilgisi. Alman Altıncı Ordusu, Sovyet ordularınca çembere alınır.

■ STALINGRAD 302

6 MÜTTEFİKLER DURUMU TERSİNE ÇEVİRİR 1943 304

Müttefik Liderler Zaferi Planlıyor 306
Kazablanka, Quebec, Kahire ve Tahran'da konferanslar. Avrupa'nın istilasıyla ilgili alınan kararlar.

Atlantik'te Hesaplaşma 310
1942-43 Atlantik Savaşı. Alman denizaltı filosu karşısında ağır kayıplar, ardından U-bot'lara karşı Müttefik başarıları.

■ TİCARET GEMİLERİNİ BATIRMAK 314

■ İLETİŞİM 316

Sicilya'nın İşgali 318
Sicilya'ya Müttefik çıkartması. Ada alınır ama Mihver birlikleri anakaraya kaçar. Mussolini'nin düşüşü. Yeni İtalyan hükümeti barış ister.

Gustav Hattı 322
Salerno'da çıkarma. Alman paraşüt birlikleri Mussolini'yi kurtarır. Güçlü Alman savunma hattı İtalya'da Müttefik ilerlemesini durdurur.

Almanya'yı Gece Bombalama 326
RAF'in Alman kentlerine saha bombardımanı. Köln ve Hamburg'a yoğun akınlar.

Almanya'yı Gündüz Bombalama 330
Alman kentlerinin ve fabrikalarının ASAAF tarafından bombalanması. Avcı eskortu olmadan uzun mesafeli gündüz baskınlarında ağır kayıplar.

■ SCHWEİNFURT'TA USAAF AKINI 334

Alman Savaş Sanayi 336
Fabrikaların bombalanmasına rağmen, Almanya esir ve angarya emek kullanarak savaş üretimini artırır. Albert Speer'in rolü.

Fransız Direnişi 340
Almanya'nın Vichy kuşağını işgalinden sonra direnişin yayılması.
Yerel nüfusa karşı misillemeler.

Avrupa'da Savaş Esirleri 344
Müttefik ve Mihver esirlerinin kaderi.
Kızıl Haç. Firarlar ve cezalar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kursk Çarpışması 348
Kursk çıkıntısını ortadan kaldırmaya yönelik Alman Hisar Harekâtının başarısızlığı. 1943 yazında büyük tank savaşında Sovyet zaferi.

■ GEORGY ZHUKOV 352

Pasifik'te Adadan Adaya Sekme 356
Yeni Gine'de ve Solomon Adalarında ABD, savunması güçlü Japon mevzilerini geçip ilerler. Gilbert Adalarına çıkarma.

7 EZİCİ GÜÇ 1944 360

Mariana Adaları Çarpışmaları 362
Saipan, Tinian ve Guam'da çıkarmalar. Filipin Denizi çarpışmasında ABD zaferi –"Mariana Adaları Büyük Hindi Avı."

Filipinler'e Dönüş 366
Leyte Adasına ABD çıkarması. Leyte Körfezinde büyük deniz muharebesi. Kamikaze saldırılarının ilk sistematik kullanımı.

■ FİLİPİNLER'DE KARAYA ÇIKMA 370

■ DOUGLAS MACARTHUR 372

Acı Çeken Çin 376
Çan Kay-Şek'in milliyetçilerinin zaafları. 1944'te Güney Çin'e Japon saldırısı.

Burma'da Dönüm Noktası 380
Müttefikler, Japonları Hindistan sınırında durdurur. Çinditlerin ve Stilwell'in Çinlilerinin operasyonları. Mandalay ve Rangoon'un geri alınması.

■ BURMA'DA CANGIL SAVAŞI 384

Roma'nın Düşüşü 386
Anzio çıkarması. Uzun Monte Cassino muharebesi. ABD birlikleri Roma'ya girer.Almanlar, kuzeyde yeni savunma hatlarına çekilir.

D-Gününe Hazırlanma 390
Fransa işgali için planlama ve eğitim. Almanlar Atlantik Duvarını güçlendirir.

■ DWIGHT D. EISENHOWER 394

D-Günü çıkarmaları 398
Hava indirmeden sonra beş sahilde çıkarma. ABD birlikleri Omaha Sahilinde ağır ateşle karşılaşır. Günün sonunda köprübaşları kurulur.

■ OMAHA SAHİLİ ÇIKARMASI 402

Normandiya'dan çıkış 404
Müttefikler Normandiya'dan çıkıp Paris'e doğru ilerlemeden önce, Caen, St Lô ve Falaise civarında şiddetli Alman direnişi.

■ BİR ASKER ÇANTASININ İÇERİĞİ 408

Hitler'e Bombalı Suikast 410
Almanya'da hoşnutsuzluk. Bir grup Alman subayın, Rastenburg'daki karargâhında Hitler'e başarısız suikast girişimi.

Fransa'nın ve Belçika'nın Kurtuluşu 414
Paris'in, Doğu Fransa'nın ve Belçika'nın kurtuluşu. Almanya'ya ve Hollanda'ya ilerleme, yakıt yokluğundan ötürü gecikir.

Kızıl Ordu Taarruzu 418
Bagration Harekâtı. Sovyet yaz taarruzları Polonya'ya ve Balkanlar'a ulaşır.

Varşova Ayaklanması 422
Polonya yeraltı ordusunun Almanlara karşı başarısız ayaklanması. Sovyetler yardımlarına gelemez.

Yunanistan'da Direniş ve İç Savaş 426
İtalyaların çekilmesi. Direniş grupları, EDES ve komünist-destekli ELAS arasında çatışma.

Balkan Yılan Çukuru 430
İki ana partizan hizbi: kralcı Çetnikler ve Tito'nun komünistleri. Komünistler Yugoslavya'yı özgürleştirmek için Kızıl Orduyla birleşir

Gizli Alman Silahları 434
V-silahlarla, uçan bombalarla ve roketlerle İngiltere'ye misilleme.

Market Garden Harekâtı 438
Arnhem'de Aşağı Ren üzerindeki köprüyü ele geçirmek için yapılan Müttefik hava indirme harekâtının başarısızlığı.

■ MAKİNELİ TÜFEK VE MAKİNELİ TABANCA 442

Ardenler Savaşı 444
Ardenler'de Alman karşı taarruzu. ABD birlikleri Bastogne'de çembere alınır.

■ GEORGE S. PATTON 448

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

8 OYUN SONU 1945

Alman Kentlerinin Yıkımı 452
Dresden'in ve diğer Alman kentlerinin bombalanması. Yalta'da Roosevelt, Churchill ve Stalin savaş sonrası siyasal çözümü tartışır.

■ DRESDEN BOMBARDIMANI 454

Müttefikler Reich'i İstila Ediyor 458
Amerikalılar, İngilizler ve Fransızlar Ren'i geçer. Sovyetler doğuda ilerler. Almanların çaresiz son çırpınışları.

Nazi Ölüm Kamplarını Kurtarma 460
Ölüm kamplarının keşfedilmesi ve Nazilerin yaptığı canavarlığın tam ölçeğinin anlaşılması.

■ BELSEN'İN KEŞFİ 464

Avrupa'da Son Taarruzlar 468
Sovyetler ve Amerikalılar Elbe'de buluşur. Müttefikler arasında güvensizlik. Evden eve çarpışmalardan sonra Sovyetler Berlin'i alır.

Diktatörlerin Ölümü 470
Berlin'deki sığınağında Hitler'in intiharı. Amiral Dönitz hükümetin başına geçer. İtalyan partizanlar Mussolini'yi öldürür.

■ AVRUPA'DA ZAFER GÜNÜ 474

Iwo Jima Savaşı 478
Japonlar küçük adayı bir tüneller ve sığınaklar ağıyla şiddetle savunur.

Okinawa 480
ABD birlikleri, gemileri sürekli kamikaze uçakların saldırısı altındayken, adayı ele geçirmek için bir dizi acımasız çatışmaya girer.

Japonya Kuşatma Altında 484
Japonya'nın bombalanması. Japon denizlerinin mayınlanması ve deniz trafiğine karşı denizaltı harekâtı.

İmparatorun Tebaası 488
Japon sivil cephesi. Bombardımana ve yiyecek yetersizliğine rağmen savaşmaya devam etme kararlılığı.

Potsdam Konferansı 492
İşgal edilen Almanya'da konferans. Japonya'nın koşulsuz teslim olması.

■ MADALYALAR 496

Hiroşima ve Nagazaki 500
Mançurya'da Sovyet taarruzu. İki Japon kentine atılan atom bombaları.

■ HİROŞİMA 502

Japonya Teslim Oluyor 506
Japonlar, İmparator Hirohito'nun konuşmasını işittikten sonra yenilgiyi istemeyerek kabul eder.

9 SONRASI 1946–1951 508

Maliyet Hesabı 512
Korkunç ölü sayısı. Mülteciler, yerinden edilmiş kişiler ve savaş esirleri.

■ SAVAŞ SONRASI MÜLTECİLER 514

Mağlupların Kaderi 518
Japonya'nın ve Almanya'nın işgali. Nüremberg duruşmaları ve Japonya'da savaş davaları.

Demir Perde 520
Churchill'in kâhince konuşması. Marshall Planı. Berlin ablukası. Kalıcı olarak bölünen Almanya.

Japonya'nın ve Batı Almanya'nın Yeniden Doğuşu 524
Fethedilen iki ülkeye ABD yardımı demokrasi ve ekonomik canlanma getirir.

İmparatorlukların Sonu 528
Hindistan'a ve Endonezya'ya, ardından Avrupa'nın diğer sömürgelerine bağımsızlık. İsrail'in yaratılması.

Kızıl Çin 532
Çin'de milliyetçiler karşısında Mao'nun zaferi. Yeni bir komünist devletin kurulması.

Soğuk Savaş 536
ABD ve Sovyetler Birliği daha gelişmiş nükleer silah stokları oluşturmaya başlar. Karşılıklı imha tehdidi, her iki tarafın bu silahları kullanmasına engel olur.

Savaş Hatırlanıyor 540
Ölenler için yapılan anıtlar, savaş filmleri ve diğer anma törenleri.

Dizin 544

Teşekkürler 548

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Önsöz

II. Dünya Savaşı, tarihin en büyük ve en yıkıcı savaşıydı. Benim kuşağımın içinde büyüdüğü dünyayı şekillendirdi ve uzun gölgesi ancak şimdi çekiliyor. Büyük ölçüde karmaşık her tarihsel olay gibi II. Dünya Savaşını da yazılı olarak tasvir etmek zordur. Bazı parlak bilginler, izlenimci fırça darbeleri kullanarak, birkaç sayfada önemli özelliklerinin ana hatlarını çizmeyi başardı ama bir amaca yönelik satırları, belki de kaçınılmaz olarak, daha ince ayrıntıları bulanıklaştırır. Bazıları savaşın özel yanlarına yoğunlaştı: Kitaplıkların rafları, örneğin Normandiya ya da Kuzey Afrika'daki savaş üzerine kitapların ağırlığı altında inliyor.

Soğuk Savaşın soğuğunda yazan birçok Batılı yazar, Doğu Cephesinin merkezi önemini kabul edemezken, kendi "Büyük Yurtseverlik Savaşı"yla meşgul olan Rus tarihçiler de Batılı Müttefiklerin çabalarına hakkını vermedi. Kısaca, savaşın araştırılmamış neredeyse hiçbir yanı olmamasına rağmen, bu çatışmanın ulusal ufukla ya da katı yer ve büyüklük sınırlamalarıyla kısıtlanmamış, genel okuru amaçlayan, bir tarihin olması gerektiği gibi haritalarla ve görsellerle desteklenen kapsamlı bir tarihini bulmak hâlâ zordur.

Bu kitabı, uzun süredir eksik olan ulaşılabilir incelemeyi sağladığı için içtenlikle öneriyorum. Bu savaşın bir öncekinin küllerinden alevlendiğini kabul eder ve yalnızca Avrupa'da I. Dünya Savaşının tehlikeli mirasına gerekli ilgiyi göstermekle kalmaz, Japonya'nın kendi kazanımlarından memnuniyetsizliğinin etkisini de değerlendirir. Örneğin, çoğu kez ihmal edilen Çin'deki olaylar burada hakkıyla irdelenir. Bir yanda savaşın nedenleri, diğer yanda sonuçları etraflı bir biçimde incelenir, çatışma daha geniş bağlamına yerleştirilir.

Savaşın olayları, uzun ve karmaşık iplerle birbirine bağlıydı ve ne kadar önemli olursa olsun, tekil bir olayı tek başına irdelemek yanıltıcı olur. Bu kitabın birçok meziyetinden biri de, bir yanda özel muharebelerin ve harekâtların öykülerini anlatması, diğer yanda bunların önceki ve sonraki olaylarla nasıl ilişkili olduğunu okurun görmesini olanaklı kılmasıdır. Savaş makinesinin oynadığı rolü kabul eder ama aynı zamanda birçok katılımcının kendi deneyimini anlatmasına da izin verir. Kitabın kapsam alanı küreseldir. Karada, denizde ve havada yaşanan olayları kapsar ve yalnızca büyük insanların eylemlerini değil, bu en büyük mücadeleye pek çok yolla katılan milyonlarca kadının ve erkeğin başarılarını ve metanetini de içerir.

Richard Holmes, Yayın Danışmanı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Savaş enkazı
Savaş sırasında her iki taraf çatışmanın dehşetini yansıtmak için ya da yurtseverlik duygusunu uyandırmak amacıyla propaganda olarak fotoğrafı çok etkili bir biçimde kullandı. Bu fotoğraf Kasım 1943'te Pasifik'teki harekât alanında Makin Atolü Savaşı sırasında düşürülen bir Japon deniz uçağına bakan Amerikalı askerleri gösteriyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1

SAVAŞIN TOHUMLARI

1914–1938

I. Dünya Savaşına son veren antlaşmalar, birçok ülkeyi acı içinde ve kırgın bıraktı, kalıcı bir barış kuramadı. Dönemin siyasal ve ekonomik belirsizlikleri içinde sağcı milliyetçi partiler, en uğursuzu Almanya'da Hitler'in Nazileri olmak üzere, güçlü bir çekim merkezi oldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Savaşa **Son** Verecek **Savaş**

1914-18 savaşı, Avrupa'da artan gerilimin sonucuydu ama dünyanın birçok yerine yayıldı. Savaşa kıyım ve ana cephelerde teknolojinin daha fazla kullanılması damga vurdu; çatışma sona erdiğinde imparatorluklar kaybolmuştu ve Avrupa'nın haritası yeniden çizilmek üzereydi.

Her iki taraf savaşın Noel'de biteceğine inanmıştı ama savaş planları beklendiği gibi gitmedi. O yılın sonunda Batı Cephesinde savaş fiilen durağanlaşmıştı; seri ateşli silahlar, savunmanın saldırıdan daha güçlü olmasına neden olmuştu. Bu arada, Avrupa'nın dışında başka savaş alanları açılmıştı. Afrika'da Alman sömürgelerini ele geçirme harekâtları vardı; Alman etkisi altında olan Türkiye, Ekim 1914'te Almanya'nın safında savaşa girdi; Hindistan'dan gelen birlikler Basra'da karaya çıktı ve Mezopotamya'da (bugünkü Irak) Türklere karşı bir cephe açtı. Aynı şekilde, Güney Rus-

"İnşallah kısa sürede biter ve Tanrı **sevgili Bertie'nin hayatını korur."**

ALMANYA'YA SAVAŞ İLAN EDEN V. GEORGE (OĞLU BERTIE, VI. GEORGE OLDU)

ÖNCE

Geç 19. ve erken 20. yüzyıllarda Avrupa'ya iki ittifak egemendi: Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya'nın oluşturduğu Üçlü İttifak ve Fransa, Rusya ve İngiltere'nin oluşturduğu Üçlü İtilaf.

HESAPLAŞMAK

Fransa, 1870-71 Fransa-Prusya Savaşından sonra Almanya'nın ele geçirdiği doğudaki **Alsace ve Lorraine** vilayetlerini geri almak istiyordu. Almanya, İngiliz İmparatorluğuna kem gözle bakıyor ve İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetleri kadar güçlü bir donanma yaratmayı, kendi denizaşırı sömürgelerini genişletmenin anahtarı olarak görüyordu; İtalya ise, Alplerdeki topraklar konusunda Avusturya-Macaristan'la anlaşmazlık içindeydi. Balkanlar'da, Avusturya-Macaristan'ın büyük Sırp azınlıklar içeren Bosna-Hersek'i ilhakına Sırbistan'ın itirazı vardı. Slavları cesaretlendirmeye hevesli Rusya, Sırbistan'ı destekliyordu.

SAVAŞIN KATALİZÖRÜ

Savaşa yol açan kıvılcım, Balkanlar'da çıktı. Sırp milliyetçi Gavrilo Princip, Avusturya-Macaristan tahtının varisi Arşidük Franz Ferdinand ve karısını, Haziran 1914'te Bosna'yı ziyareti sırasında öldürdü. Avusturyalılar Sırbistan'a karşı harekete geçti; Ruslar Sırplara destek verdi; Almanlar, Avusturyalı müttefiklerinin yanında yer aldı ve Fransızlar da Almanya'ya karşı harekete geçti.

I. DÜNYA SAVAŞININ YENİ SİLAHLARI

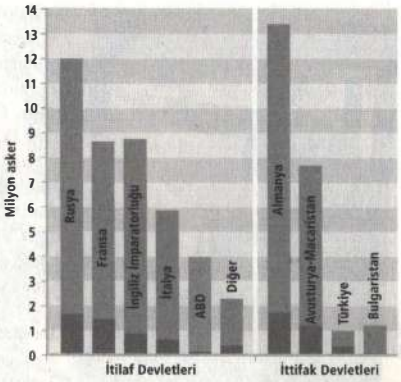
Yeni teknoloji –özellikle, giderek güçlenen ağır toplarla birlikte hızlı ateşeden makineli tüfekler– her iki tarafta eşi görülmemiş kıyıma yol açtı.

ALMAN MG08/15 MAKİNELİ TÜFEĞİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

▷ Seferberlik ve zayiat rakamları
Her iki taraftaki insan kaybı korkunçtu. Bu rakamlar, tahmini 20 milyon yaralıyı hesaba katmıyor.

ya'da Kafkasya, Ruslarla Türkler arasında bir savaş alanına döndü. 1915'te İtalya, Fransa ve İngiltere'nin safında yer alıp, ortak sınırları boyunca Avusturyalılara karşı uzun bir savaşa girişti.

Batı Cephesinde 1915-17 yıllarına, karılı kilitlenme damga vurdu. 1915'te İtilaf taarruzları Almanları geri püskürtemedi. Almanlar 1916'da Verdun'da Fransa ordusunun kaynaklarını ve moralini kurutmaya çalışırken; o yaz Somme'deki İngiliz taarruzu sırasında her iki taraf ağır kayıplar verdi. 1917 baharında devam eden İngiliz-Fransız saldırıları fazla kazanım getirmedi ve Fransız Ordusunda, onu savunmaya zorlayan isyanlarla sonuçlandı. Böylece, Ypres bölgesinde gerçekleşen ve sonunda fiilen çamura saplanan yaz taarruzunu gerçekleştirmek İngilizlere kaldı.

Denizde savaş

Denizde İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetleri, Almanya'yı abluka altına almıştı ve yalnızca savaşın ilk bölümünde Kuzey

Fransız birlikleri Verdun'a taarruz ediyor, 1916
Muharebe şubattan aralığa kadar sürdü ve 540.000 Fransız, 435.000 Alman askeri öldü. Savaşın en uzun muharebesiydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

△ **Vladimir İlyiç Lenin**
1917 Ekim Devrimine ilham veren Lenin, o yılın kasımında devlet başkanlığına seçildi. Bu afiş, işçileri fabrikaların yönetimini ele almaya ve servete el koyup yeniden bölüştürmeye teşvik eden Lenin'i gösteriyor.

Denizinde Alman Açık Deniz Filosunun unsurlarıyla çarpışmıştı. Ama Mayıs 1916'da Danimarka açıklarında Jutland'da çatıştı ve Alman Açık Deniz Filosu limana geri çekildi ve bir daha da çıkmadı. Onun yerine Almanlar, İngiltere'nin deniz ikmal hatlarını denizaltılarla kesmeye yoğunlaştı. Bu, Amerika Birleşik Devletleri'ni öfkelendirdi ve Başkan Woodrow Wilson çatışmanın dışında kalmaya kararlı olmasına rağmen, Almanların Meksikalıları kışkırtmaya çalıştığına dair istihbarat, onu Nisan 1917'de savaş ilan etmeye zorladı.

Doğuda savaş

Rus cephesinde, zafer kazananlar İttifak Devletleriydi (Almanya ve Avusturya-Macaristan). 1916'da başlangıçta başarılı bir taarruza rağmen, yalnızca Rus savaş makinesi değil, bir bütün olarak devlet dağılmaya başlıyordu. Mart 1917'de çar tahttan indirildi ama ülke savaşta kalmaya devam etti. Ne var ki, daha sinsi güçler işbaşındaydı. Solcu unsurlar ordu içindeki memnuniyetsizliği kışkırtıyordu ve savaşmak istemeyen birliklerin sayısı artıyordu. Sonra Almanlar, sürgün Bolşevik lider Vladimir İlyiç Lenin'in İsviçre'den İsveç'e trenle geçmesine izin verdi; Lenin, oradan da Rusya'ya ulaştı ve ekimde, hükümeti deviren ve Rusya'yı savaştan çıkaran bir devrimi gerçekleştirdi.

Giderek artan sayıda ABD askerinin Fransa'ya gelmeye başlamasıyla birlikte Almanlar, çok geçmeden Batı Cephesinde ezici bir üstünlükle karşı karşıya kalacaklarını anladılar. Bu yüzden 1918 baharında ve yaz başında, Amerikalılar tüm gücüyle gelmeden önce bir zafer koparmak için İngiliz ve Fransızlara karşı bir dizi taarruz başlattı. İtilaf hatlarını yaramadılar ve savunmaya geçmek zorunda kaldılar. Ağustosta İtilaf güçleri bir dizi başarılı taarruz başlattı ve Almanları sürekli geri itmeye başladı. Sonbaharda, İtilaf güçlerinin daha da sıkılaşan deniz ablukası, Batı Cephesinde amansız baskı ve içeride yükselen siyasal huzursuzluk, Almanya'yı kasım başında ateşkes istemeye zorladı.

24 MİLYON 1918 ve 1919'da Avrupa'da ve dünyanın birçok yerinde grip salgınında ölen insanların sayısı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ateşkesin İmzalanması
Alman heyeti, 11 Kasım 1918'in erken saatlerinde Batı Cephesinde savaşa son veren Ateşkesi imzalamaya geliyor.

SONRA

Ateşkes koşullarına göre batıdaki Alman kuvvetleri Ren'in ötesine çekildi. İtilaf güçleri onları izleyip, ırmağın doğu yakasını işgal etti.

İMPARATORLUĞUN SONU

Savaş, Osmanlı ve Avusturya-Macaristan imparatorluklarının parçalanmasıyla sonuçlandı. Avrupa'nın üç önemli monarşisi son buldu; Rus çarı öldürüldü. İtilaf güçlerinden yardım alan Beyaz Ordu Bolşevikleri devirmeye çalışınca, Rusya iç savaşın pençesine düştü. Savaştan sonra Avusturya-Macaristan ve **Almanya devrim tehdidiyle karşı karşıya kaldı** » 18-21

SAVAŞ YORGUNLUĞU

İtilaf güçleri de tükendi. Fransa büyük kayıplar yaşamıştı ve kuzeydeki bölgelerin çoğu, savaşta harap olmuştu. İtalya da bitkin düştü; İngiltere ekonomik olarak zayıftı ve Ortadoğu'daki eski Türk topraklarının güvenliğini sağlama zorunluluğuyla karşı karşıya kaldı.

YENİ DÜNYA DÜZENİ

Muzaffer İtilaf Devletleri, Avrupa'nın 1914-18'de yaşadığını bir daha yaşamamasını sağlamak için tasarlanan barış koşullarını belirlemek için toplandı. Aynı zamanda **Milletler Cemiyetini** **18-21 »**, gelecekte savaşları önlemek için tasarlanan küresel bir yapıda kurdular.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kusurlu Barış

Kasım 1918'de savaşın sona ermesi, çeşitli gruplar iktidar mücadelesine girince, yenilmiş ülkelerin çoğuna kargaşa getirdi. İtilaf Devletleri, Avrupa'nın yaşadığı dehşeti bir daha yaşamamasını sağlamak için barış antlaşmaları hazırlamak üzere toplandı.

Ocak 1918'de Başkan Woodrow Wilson, Avrupa'da barışın temelini oluşturacak On Dört Maddesini yayınlamıştı. İttifak Devletlerinin (Almanya, Avusturya-Macaristan, Osmanlı İmparatorluğu ve Bulgaristan) savaş sırasında ele geçirdiği tüm toprakların geri verilmesini ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu içindeki etnik gruplara, Polonya'yla birlikte, kendi kaderini tayin hakkı tanınmasını istiyordu. Wilson, gelecekte barışı güvenceye almak için dünya çapında "genel bir uluslar birliği" kurmayı savunuyordu. Yenilmiş ülkelerin silahlı kuvvetlerinin, bir tehdit oluşturamayacak şekilde sınırlandırılması konusunda da genel bir görüş birliği vardı. Ayrıca Fransa ve İngiltere, Al-

"Mezarlarda **altı milyon insan** yatıyor ve dört yaşlı adam Paris'te oturup **dünyayı bölüşüyor**."

"NEW YORK NATİON," HAZİRAN 1919

<< ÖNCE

Ateşkes imzalandıktan sonra Alman kuvvetleri düzenli bir biçimde Ren'in diğer tarafına çekildi. Huzursuzlukla kaynayan bir Almanya'ya döndüler.

MONARŞİNİN SONU

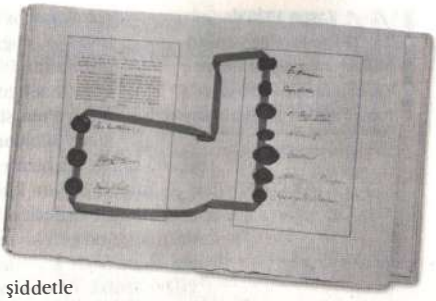
Kaiser Wilhelm 8 Kasım'da tahttan feragat etmeye ikna edilmişti ve yeni Sosyal Demokrat hükümet, kendisini komünist esinli bir ayaklanmayla karşı karşıya buldu; Bavyera kendisini bağımsız bir sosyalist devlet ilan etti. Avusturya-Macaristan monarşisi de son bulmuştu ve imparatorluğu oluşturan farklı parçalar, kendi ayrı yollarına gitmeye başladı. Rusya'da, bu huzursuzluğu beslemeye çalışan Bolşevik hükümet, kendisini devirmeye çalışan antikomünist unsurlarla iç savaş içindeydi. Ülkenin en kuzeyinde, güneyinde ve en doğusunda İtilaf Devletlerinden askeri birlikler, daha sonra adlandırıldığı şekliyle Beyaz Ordu'yu destekliyordu. Ama Beyaz Ordu merkezi bir komutadan ve Kızıl Ordu'nun ideolojik ateşinden yoksundu.

YENİ BİR UMUT

Bu iklimde barış yapıcılar, mağlup devletlerle, I. Dünya Savaşını resmen sona erdirecek << **14–18** ve gelecekte büyük savaşların olmamasını sağlayacak anlaşmaları görüşmek üzere Ocak 1919'da Paris'te toplandı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

manya'nın ve müttefiklerinin, neden oldukları fiziksel hasar için mali tazminat ödemelerini istiyordu.

△ **Versay Antlaşması**
Antlaşmanın bu sayfası, Başkan Wilson ve Lloyd George da dahil, barış konferansına gelen önemli delegelerin imzalarını ve mühürlerini taşıyor.

Barış görüşmeleri

Ayrıntıları tasnif etmek birkaç ay aldı ve bu arada Almanya'da önemli gelişmeler olmuştu. Paris Barış Konferansından hemen önce, Berlin'de iktidarı ele geçirmeye yönelik komünist bir kalkışma, Freikorps –örgütlü antikomünist gruplar– tarafından büyük bir şiddetle bastırıldı. Bir genel seçim sosyalist bir hükümeti iktidara getirdi ama hükümet, güvenlik korkusuyla, Berlin'in 240 km güneybatısında, Weimar'da kuruldu ve Weimar hükümeti olarak anıldı. Mayıs 1919'da merhametsiz İtilaf Devletleri, barış yapma koşullarını Almanya'ya sundu. Almanlar koşullar karşısında dehşete düştü ve koşulları yumuşatmaya çalıştı. İtilaf Devletleri ödün vermedi ve 28 Haziran'da Almanya, Versay Antlaşmasını istemeyerek imzaladı. Ülke bütün sömürgelerini kaybetti ve Polonya'ya bağımsızlık verilmesiyle Doğu Prusya, Polonyalılara Danzig (bugünkü Gdansk) limanından Baltık Denizine ulaşma olanağı ve-

▽ **Berlin'de devrim**
Berlin sokaklarında komünist asilerle (Spartakistler olarak bilinen) çarpışan sosyalist Weimar hükümetine bağlı askerler, Ocak 1919.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

44 Kasım 1920'de Cenevre'de yapılan Milletler Cemiyeti Genel Kurulunun ilk oturumunda temsil edilen ülkelerin sayısı.

ren Polonya Koridoruyla Almanya'nın geri kalan kısmından coğrafi olarak koptu. Renanya askerden arındırıldı, İtilaf birliklerin işgali devam etti ve Fransa, kömür zengini Saarland'ın denetimini ele geçirdi. Almanya'nın silah sanayine ya da tank ve uçak gibi taarruz silahlarına izin verilmeyecekti. Alınan ordusu 100.000 kişilik bir hizmet kuvvetine indirilecek ve deniz kuvvetleri de büyük ölçüde küçültülecekti. Dahası Almanya'nın iki yıl içinde İtilaf Devletlerine 33 milyar dolar (bugün 400 milyar dolar kadar) ödemesi gerekiyordu – ülkenin durumu göz önüne alındığında olanaksız.

Diğer İttifak Devletleri de acı çekti. Macaristan'a bağımsızlık verildi, yeni Çekoslovakya ve Yugoslavya devletleri kuruldu; Avusturya çok küçüldü ve Almanya ile her türlü birlik kurması yasaklandı. Türkiye Ortadoğu'daki tüm topraklarını kaybetti. Bu topraklar İngiltere'nin ve Fransa'nın mandası oldu; Yunanların, Boğaziçinin her iki tarafını işgal etmesine izin verildi. Paris Barış Konferansı, barış antlaşmalarının yanı sıra Milletler Cemiyetini de üretti. Cemiyet askeri bir ittifak değil, devletlerin özgür bir birliği olacaktı ve amacı, bütün dünyada silahsızlanmayla barışı sürdürmek ve anlaşmazlıkları barışçı bir biçimde çözme mekanizmaları sağlamak olacaktı. Merkezi İsviçre Cenevre'de olacaktı.

◁ **Muzaffer liderler**
Fransa başbakanı Georges Clemenceau (solda) ve İngiltere başbakanı David Lloyd George, Paris Barış Konferansının bir oturumuna gidiyor.

Etkisiz yürütücü

Milletler Cemiyeti başından itibaren kusurlardan muzdaripti. En ciddi eksiklik, Amerika Birleşik Devletleri'nin üye olmamasıydı. Yasama organı (Kongre), anlaşmayı onaylamayı reddetti; bu, Amerikalıların ço-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

günluğunun Avrupa'nın işlerine artık karışmak istemediğini ve yalnızcılığa geri dönmeyi arzuladığını yansıtıyordu. Ayrıca, mağlup ülkelerden hiçbiri ve Rusya katılmaya davet edilmedi ve Milletler Cemiyetinin barışı hayata geçirme yetkisi yoktu.

Milletler Cemiyeti Genel Kurulu daha ilk oturumu için toplanmadan önce, Avrupa'da savaş çıktı. Yeni bağımsız olan Polonya Rusya'yla olan sınırından memnun değildi ve 1919'da Batı Ukrayna'nın çoğunu yutmuştu. Nisan 1920'de Polonyalılar bir hamle daha yaptı ama iç savaştan neredeyse zaferle çıkmış olan Bolşevikler tarafından geri püskürtüldü. Bunu izleyen bir barış antlaşması, Polonya'yı 1919'da kazandıklarının büyük bölümüyle bıraktı. Bütün bunlar, Milletler Cemiyeti'nin bir müdahalesi olmadan gerçekleşmişti.

ABD BAŞKANI (1856-1924)

WOODROW WILSON

Bir akademisyen ve hukukçu olan Woodrow Wilson, bir Demokrat olarak New Jersey Valisi seçildiği 1910'a kadar siyasetle ciddi bir biçimde ilgilenmedi. İki yıl sonra ABD Başkanı oldu ve ilk görev süresince Amerika Birleşik Devletleri'ni Avrupa savaşının dışında tutmayı başardı; büyük ölçüde bu politikası nedeniyle 1916'da tekrar başkan seçildi. Ülkesi savaşa girince, Wilson savaşın kendisinden çok savaş sonrası dünyayı şekillendirmekle ilgilendi. On Dört Maddesi savaş sonrası dünyanın planı olacaktı ve 1919'da Paris Barış Konferansına gidince, görevdeyken yurtdışına giden ilk başkan oldu. Sağlığı iyi değildi; Milletler Cemiyetini kurma çabaları felç geçirmesiyle sonuçlandı; Kongrenin Versay Antlaşmasını onaylamaması da sağlığını etkiledi.

SONRA »

Versay Antlaşmasına göre Almanya'nın ödemek zorunda olduğu tazminatlar, kısa sürede enflasyonun şahlanmasına neden oldu. Zayıf bir merkezi yönetim ekonomik koşulları iyileştiremedi ve Alman siyasal kamuoyu, aşırı Sağ ile aşırı Sol arasında kutuplaştı.

5 MİLYON MARK BANKNOTU

TERSİNE VERSAY

Türkiye de barış getiren Sevr Antlaşmasından memnun değildi. 1922'de Türk birlikleri Yunanları anakara Türkiye'den sürdü ve İngilizleri Çanakkale'deki garnizonlarını boşaltmaya zorladı. Sonrasında İtilaf Devletleri, Boğaziçinin Asya tarafındaki topraklarla ilgili tüm iddialarından vazgeçti.

GELECEK SORUNLAR

Galip gelen iki devlet de memnuniyetsizdi. İtalya, Trieste limanı da dahil Avusturya'dan toprak kazanmıştı ama Almanya'nın Afrika sömürgelerinden pay verilmediği için hayal kırıklığına uğramıştı. Bir dizi zayıf hükümet, İtalya'da memnuniyetsizliği ve siyasal istikrarsızlığı arttırmaya yaradı. Bu durum, **Mussolini'nin iktidarı ele geçirmesiyle sonuçlandı 22–25 »**. Japonya, Çin'deki Alman imtiyazlarını ve birkaç küçük Pasifik adasını kazanmıştı ama büyük bir dünya gücü sayılmadığını hissediyordu. Hızlı nüfus artışı ve doğal kaynaklardan yoksunluk **Japonya'nın Mançurya'yı işgaliyle sonuçlanacaktı 44–47 »**.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Faşizm ve Nazizm

Avrupa'da Ekim 1917 Rus Devriminden cesaret alan komünizmin yükselişi, aşırı sağcı hareketlerin –İtalya'da Faşizm ve Almanya'da Nazizm– oluşumunu tetiklemeye yardımcı oldu. Zayıf merkezi yönetim ve ülke içinde genel memnuniyetsizlik de bu kutuplaşmayı teşvik etti.

△ **Faşist amblem**
Fasces, eski Roma'da bir otorite simgesidir. Kamış demeti kolektif güce, balta ise iktidara işaret eder.

Benito Mussolini, sonradan gazeteci olan bir öğretmendi ve I. Dünya Savaşında savaştı. Sosyalist İtalyan hükümetinden umduğunu bulamayınca, Mart 1919'da Milano'da siyasal eğilimleri farklı bir grup insanla birlikte *Fascio di Combattimento*'yu (Mücadele Birliği) kurdu. Grup özünde milliyetçi olduğu halde politikaları tutarsızdı ve sonuç olarak Ekim 1919 seçimlerinde çok az oy aldı. Bundan kısa süre sonra Mussolini hükümeti zorla devirmek için komplo kurmaktan tutuklandı ama Faşist hareket tehdit olarak görülmediği için ceza almadan serbest bırakıldı.

Birbirini izleyen etkisiz hükümetler İtalya'da hem Solu hem Sağı yatıştırmaya çalıştı ama başarılı olamadı ve 1920 geçip giderken siyasal huzursuzluk arttı. Mussolini zamanın istikrarsızlığını değerlendirip, özünde sosyalist programını değiştirip şiddetli antikomünist bir programa dönüştürdü.

« ÖNCE

Faşizmin ve Nazizmin ayırt edici özelliği, bağnaz anti-komünizmin yanı sıra aşırı milliyetçilik ve militarizmdi.

İTALYA'DA HUZURSUZLUK

Savaştan önce ekonomik olarak zaten zayıf olan İtalya'yı 1914-18 daha da zayıflattı. Rus Devrimi, İtalya hükümetinin önlemeye gücünün yetmediği **köylülerin toprak işgallerine** ve işçi grevleri dalgasına ilham verdi. **Barış antlaşmalarının sonuçlarından « 18-21 duyulan hayal kırıklığı** da vardı. Bu, ilk kez Eylül 1919'da, bir grup milliyetçi, daha önce Avusturya'ya ait ama şimdi yeni kurulan Yugoslavya devletinin bir parçası olan **Fiume limanını** ele geçirip 15 ay elinde tutunca kendini gösterdi. Bu sırada, Kuzey İtalya'da daha büyük başka bir milliyetçi hareket ortaya çıkmıştı.

HÜSRANA UĞRAYAN ALMANYA

İki önemli faktör, **Almanya'da sağcı aşırılık** yangınını körüklemeye yardımcı oldu. Birincisi, bazı çevrelerde, Weimar hükümetinin **İtilaf Devletlerinin sert barış koşullarını** daha fazla savaşmadan kabul etmesinden duyulan tiksintiydi. Ayrıca, Alman ordusunun savaş alanında yenilmediğine, politikacıların **Kasım 1918 Ateşkes anlaşmasını imzalamakla « 14–17**. orduyu arkadan hançerlediğine dair bir kanı vardı. Bu görüşleri ve daha fazlasını yansıtacak yeni bir siyasal grup oluşmak üzereydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Ya hükümet bize verilecek ya **Roma'ya yürüyerek kendimiz ele geçiririz.**"

MUSSOLİNİ'DEN TARAFTARLARINA, EKİM 1922

Faşist kanun ve düzen

Mussolini'nin destekçileri, onlara lakaplarını veren kara gömlekler giyerdi ve sık sık komünistlerle çatışırdı. Kuzey İtalya'da komünistlerin egemen olduğu kent meclislerini kaldırmaya da çalıştılar. Çok geçmeden artan sayıda İtalyan, Faşistleri, aksi takdirde parçalanmış bir toplumda düzenin bekçisi olarak görmeye başladı. Mayıs 1921'de Mussolini ve 34 taraftarı, İtalya parlamentosuna seçildi. Siyasal tabanını genişletmek için Sosyalistlerle ittifakı savundu ama taraftarları itiraz etti.

Sonunda Ağustos 1922'de bir genel grev çağrısı yapıldı ve bu noktada Mussolini, hükümet grevi engelleyemezse, Faşistlerin engelleyeceğini ilan etti. İddialarını güçlendirmek için kuzeyde birçok kentte Sosyalist binalarını ateşe verdiler. İki ay sonra Mussolini, Roma'daki hükümet merkezine yürüyüp iktidarı ele geçirmenin zamanı geldiğine karar verdi (bkz. s. 24).

△ **Birahane Darbesi**
Hitler 1940'da "*Birahane Darbesi*"nin yıldönümünde bir konuşma yapıyor. Darbe girişimi aynı salonda bir toplantıda başladı.

Büyük diktatör

Mussolini başbakan olarak atandıktan sonra, temel reformları gerçekleştirmek için bir yıllığına parlamentodan tam yetki aldı. Faşistleri koalisyon hükümetinde azınlık olmasına rağmen, önemli bakanlıkları şahsen üstlendi. Sonraki üç yılda Mussolini,

▽ **Komünistlerle savaş**
Roma'ya yürümeden hemen önce Milano'da Faşist karargâhın dışında bir barikatta toplanan Kara Gömlekliler. Esas amaçları, komünistleri kent meclislerinden atmaktı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yavaş yavaş diktatör yetkilerine sahip oldu. Bu, 1925 Noel arifesinde kabul edilen ve onu parlamentoya karşı sorumsuz yapan bir yasayla sonuçlandı. Şimdiye kadar "Il Duce" (Lider) olarak anılmıştı ve üç yıl sonra, Faşistler dışında tüm siyasi partiler yasaklandı.

Almanya'da Naziler için iktidara giden yolun çok daha uzun olduğu anlaşıldı. Mussolini gibi Adolf Hitler de, savaşa katılmış bir askerdi ama Ulusal Sosyalist Alman İşçi Partisi, yani Nazi Partisinin kurucusu değildi. Bu parti, Bavyera'da 1919 iç savaşından hemen sonra Münih'te küçük bir milliyetçi grup tarafından Alman İşçilerin Partisi olarak kurulmuştu. Hitler hâlâ ordudaydı ve milliyetçi grupları soruşturmak için gönderildiği Bavyera'da hemen bu partiye katıldı. İki yıl içinde partinin başkanı oldu ve adını değiştirdi.

△ **Nazi pazıbendi**
Svastika, Güney Asya'da uğurlu eşya sayılan eski bir simgedir. Naziler bunu kadim Ari ırkını temsil eden simge olarak gördü. Kenarlarında meşe yaprakları bulunan bu kırmızı pamuktan pazıbendini, Nazi Partisinin yüksek rütbeli görevlileri takardı.

Nazi felsefesi

Hitler, Versay Antlaşması zincirini kırmaya ve Almanya'yı tekrar büyük bir ulus yapmaya kararlıydı. Irk konuları da siyasal manifestosunun en ön sırasındaydı. Hitler, Ari ırkının diğer tüm ırklardan üstün olduğuna ve Yahudilerin, dünya için komünizm kadar büyük bir kötülük olduğuna inanıyordu. Mussolini gibi o da, düzeni sürdürmek için güç kullanmaya inanıyordu ve fırtına birlikleri olarak Sturmabteilungen'i (SA) ve kişisel muhafızları olarak Schutzstaffel'i (SS) kurdu.

1923'te Almanya ekonomik olarak çaresiz bir durumdaydı. Tazminat ödemelerini yapamadı; bu yüzden Fransız birlikleri, sanayi bölgesi Ruhr'u işgal eti. Hitler, Weimar hükümetinin çökmek üzere olduğuna inanıyordu ve Münih'te bir darbe tezgâhladı. Sonuç alamadı ve dokuz ay hapis yattı; bu sürede si-

ÖNEMLİ AN

ROMA'YA YÜRÜYÜŞ

27 Ekim 1922'de birçok İtalyan kentinde Faşistlerin kışkırttığı ayaklanmalar patlak verdi ve onların liderliğinde, İtalya başbakanını istifaya çağırdı. Ertesi sabah dört kol Kara Gömlekliler ülkenin kuzeyinden Roma'ya doğru yola çıktı. Hükümet sıkıyönetim ilan etmek istedi ama Kral Victor Emmanuel kabul etmedi ve Mussolini Milano'dayken, kral onu bir hükümet kurması için Roma'ya çağırdı. Ertesi gün kralın teklifini şahsen kabul etti. Adamları hâlâ Roma'nın uzağındaydı ve kral, özel bir trenle başkente gelip geçit töreni yapmalarına razı oldu. Mussolini'nin hükümetinde Sosyal Demokratlar, Katolikler, Liberaller ve yalnızca dört Faşist vardı. Bu durum değişecekti.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yasal tanıklığı *Mein Kampf*'ı (*Kavgam*) yazdı. Ondan sonra Hitler'in halka açık konuşması yasaklandı. 1924'te İtilaf Devletleri tazminat ödemeleriyle ilgili taleplerini gevşetti ve Almanya'nın ekonomik durumu iyileşmeye başladı.

△ Hitler'in Münih'e saldırısı
Nazi fırtına birlikleri, Hitler'in başarısız 1923 darbesi için Münih'e taşındı. Kasımdaki ayaklanma, Alman ordusunun savaş sırasındaki Genelkurmay Başkanı Erich von Ludendorff'un desteğine de sahipti.

SONRA »

Aşırı milliyetçilik İtalya'yı etkisi altına almıştı ama Almanya'da Hitler, ülkenin ruh halini tamamen yanlış anladı. Ekonomi güçlenmişti ve halk gelecekle ilgili iyimserdi.

IL DUCE

Mussolini'nin yarattığı İtalya, kuşkusuz, daha önceki İtalya'dan daha etkili ve daha istikrarlıydı. ABD'nin yanı sıra Avrupa'nın çoğu da başarılanlardan etkilendi. Denildiği gibi Mussolini "**trenleri zamanında çalıştırdı.**" Ama bütün bunların arkasında Mussolini'nin iki temel amacı olan başka bir gündemi vardı: Akdeniz bir İtalyan denizi olacaktı ve **İtalya'nın Afrika imparatorluğunu genişletmeye kararlıydı 48-51 »**.

KONUŞMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Hitler'in siyasal faaliyet yasağı 1927'de kaldırıldı. O sırada, tazminat ödeme koşullarında gevşeme sayesinde ortalama Almanın yaşamı epeyce iyileşmişti ve **Berlin**, Avrupa'nın en **hareketli başkenti** olarak Paris'in yerini almıştı. Almanya **Milletler Cemiyetine** de kabul edilmişti ve özsaygısını yeniden kazanıyordu. Nazilere desteğin azalmasıyla birlikte Hitler, güç kazanmanın tek yolunun **parlamento yoluyla ülkenin denetimini ele geçirmek olduğuna karar verdi 30-33 »**.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

◁ **"Il Duce"**
Gerçekte kısa boylu olan Mussolini, kendi fotoğraflarının ve diğer tasvirlerinin, güçlü ve hükmedici bir varlık duygusu yansıtmasını istedi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İTALYAN DİKTATÖR Doğum 1883 Ölüm 1945

Benito **Mussolini**

"**İtalya'yı büyük, saygın** ve **korkulan** yapmak istiyorum."

BENITO MUSSOLINI, 1925

Adolf Hitler Nazi Almanya'nın lideri olarak iktidara gelmeden on bir yıl önce Mussolini İtalya'yı Avrupa'nın ilk merkezi faşist devletine dönüştürüyordu. Avrupa'da ilk faşist diktatör olan Mussolini, "Faşizm" terimini uydurdu ve bununla ilişkili ideolojiyi geliştirdi. Sonraki yirmi yıl boyunca İtalya'yı bir diktatör olarak yönetti; II. Dünya Savaşına karışması, sonunda düşmesine yol açtı.

İktidara yükseliş

Mussolini siyasal yaşamına bir sosyalist olarak başladı ama fikir değiştirmeye her zaman yatkın olduğu için, sosyalizmin ilkelerini bırakıp, kendisinin "Faşizm" dediği aşırı milliyetçilik biçimini tercih etti. 1919'da, esas olarak genç yurtsever savaş gazilerine çekici gelen yerel tabanlı faşist grupları, *Fasci di Combattimento*'yu kurdu. 1921'de bu gruplar bir kongrede bir araya gelip, güçlü bir sağ milliyetçi, anti-liberal ve anti-sosyalist programı olan Faşist Partiyi kurdu.

Savaş sonrası İtalya ekonomik, toplumsal ve siyasal bir kargaşa içindeydi; kendini beğenmiş ve egoist bir adam olan Mussolini, kendini ulusuna düzeni geri getirmeye yetenekli tek birey olarak sundu. Milliyetçiliğe ve İtalya'nın sosyalistlerden kurtulması gerektiğine yaptığı vurgu, özellikle alt-orta sınıflardan, sanayicilerden ve zengin tarımcılardan artan bir destek kazandı.

▽ **Tahıl Savaşı**
1925'te Mussolini, Orta İtalya'da Pontine Bataklıkları kurutularak kazanılan toprakta binlerce yeni çiftliğin kurulduğu bir "Tahıl Savaşı" başlattı. Tahıl üretimi diğer ülkelerin zararına olacak şekilde arttı.

ÖNEMLİ OLAYLAR >>

- **29 Temmuz 1883** Mussolini, Romagna'da, Forlì'ye yakın Predappio kasabasında doğar. Annesi öğretmendir, babası demirci ve sosyalisttir.
- **1910** Forlì sosyalist partisinin sekreteri olur; sadık bir pasifisttir ve kendini bir "anti-yurtsever" olarak niteler. Rachel Guidi'yle evlenir.
- **1911** İtalya ile Türkiye arasındaki savaşa karşı çıkar ve pasifist propagandadan ötürü hapse atılır. Milano'ya gider ve sosyalist *Avanti!* (*İleri!*) gazetesinin editörlüğünü üstlenir.
- **1914** I. Dünya Savaşı çıkınca sosyalizmi terk eder ve savaş yanlısı bir grup, faşist örgütlenmenin prototipi *Fasci d'Azione Rivoluzionaria* grubunu kurar. Askere alınır ve sönük geçen askerlik kariyerinde yaralanır.
- **Mart 1919** çok sayıda işsiz savaş gazisini kendine çeken faşist örgütlenme *Fasci Italiani di Combattimento*'yu kurar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1921'de Mussolini Temsilciler Meclisine seçildi ve Faşist Parti, İtalya parlamentosunda 35 sandalye kazandı. 1922'de İtalya'nın siyasal krizi derinleşince, Kral III. Victor Emmanuel, Mussolini'yi hükümeti kurmaya davet etmek zorunda kaldı. Ertesi yıl Faşist Parti oyların % 60'ından fazlasını kazandı ve Mussolini'nin iktidar üzerindeki denetimi sağlamlaştı.

Sonraki beş yılda, propaganda ile gücün becerikli bir karışımını kullanan Mussolini, kontrolü kendi eline aldı. Siyasal muhalefeti bastırdı, basını ele geçirdi ve parlamenter süreci ortadan kaldırdı. 1928'de İtalya'yı totaliter bir devlete dönüştürmüştü.

Diktatör yetkileri

Diktatör olarak Mussolini Faşist Partiyi ve milisleri şahsen yönetti ve birçok bakanlığı denetimine aldı. Bir noktada, bayındırlık işlerinden dış politikaya kadar sekiz kilit bakanlıktan şahsen sorumluydu. Zamanının çoğunu kendisini üstün lider olarak tanıtmakla ve halkı, 20. yüzyılın temel öğretisi olarak nitelediği Faşizm ideolojisini aşılamaya harcadı.

Sanayi ve tarımı da giderek daha fazla devlet denetimine aldı. Serbest sendikalar yasaklandı ve ekonomiyi farklı mıntıkalara bölen, işverenleri ve işçileri parti-denetiminde gruplarda örgütleyen "korporatif bir devlet" geliştirildi. Pratikte Mussolini'nin yeni devleti hantal, kokuşmuş ve liyakatsizdi. Onun politikalarından tek parti bürokratları ve zengin sınıflar yararlandı.

▽ Taraftarlarına seslenirken
Dokunaklı bir hatip ve becerikli bir propagandacı olan Mussolini, kendi etrafında bir kişilik kültü yaratma dürtüsüyle büyük kalabalıklara hitap etti. İtalyan kamuoyuna durmadan Mussolini'nin her zaman haklı olduğu anlatıldı.

İmparatorluk düşleri ve yenilgi

Mussolini İtalya'nın önemli bir Avrupa gücü olduğunu kanıtlamayı düşlüyor ve kendisini büyük bir devlet adamı olarak görüyordu. Akdeniz'de ve Afrika'da İtalyan nüfuz alanını genişletmek istedi ve bunu, diplomatik manevralarla başarmaya çalıştı. Belçika, Fransa ve Almanya'nın sınırlarını garanti eden Locarno Paktını im-

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **1921** Roma'da Ulusal Faşist Partiyi kurar ve Temsilciler Meclisine seçilir. Silahlı mangaları Kara Gömlekliler, eski sosyalist meslektaşlarına karşı terör estirir.
- **28 Ekim 1922** Roma siyasal kosa sürüklenir. Mussolini ve taraftarları, Roma'ya yürüme tehdidi savurur. Kral III. Victor Emmanuel, Mussolini'yi bir hükümet kurmak üzere Roma'ya davet eder.
- **1925** Mussolini diktatör yetkileri alır. Il Duce unvanını benimser, bakanlıkları üstlenir ve İtalya'nın büyük bir güç olduğunu kanıtlamaya girişir.
- **Kasım 1925** Almanya, İngiltere, Fransa ve Belçika'yla Almanya'nın mevcut sınırlarını garanti eden Locarno Paktını imzalar.
- **1935** Milletler Cemiyetini hiçe sayarak Habeşistan'ı (bugünkü Etiyopya) istila eder. Eylemleri İngiltere ve Fransa'yı uzaklaştırır.
- **1936–39** Milliyetçi General Franco'yu desteklemek için İspanya'ya asker ve donanım

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

zaladı ve 1929'da Winston Churchill tarafından "Romalı bir dâhi" olarak görülüyordu. Ne var ki, 1930'ların ortasından itibaren daha saldırgan bir tutum benimsedi. Almanya'nın Avusturya'yla ilgili planlarına karşıydı ve 1935'te İngiltere ve Fransa'yla birleşip Hitler karşıtı bir cephe kurdu. Ama Mussolini aynı yıl Habeşistan'ı (bugünkü Etiyopya) işgal etti; işgal Milletler Cemiyeti tarafından kınandı ve 1936'dan itibaren İspanya İç Savaşında General Franco'ya yoğun askeri destek verdi. Her iki hareket Fransa'yı ve İngiltere'yi uzaklaştırdı ve İtalya'yı Nazi Almanya'ya yaklaştırdı. 1938'de Mussolini Münih Konferansında aracı pozu takındı ama devamında Almanya'yla, savaş durumunda iki ülkeyi birbirini desteklemekle yükümlü kılan Çelik Paktını imzaladı.

Savaş başlayınca Mussolini başlangıçta İtalya'yı tarafsız tutup, olayların nasıl gelişeceğini görmeyi bekledi. Almanya'nın başarılı Fransa istilasından sonra, Mussolini Almanya'nın yanında yer alıp, Fransa'ya ve İngiltere'ye savaş ilan etti. Mussolini İtalya'nın savaş hedeflerinden ve zaferden söz etmesine rağmen, ülkesi savaşa hazır değildi. Yunanistan'a asker gönderdi ama hazırlıksızlardı ve Almanya yardım için asker göndermek zorunda kaldı. 1941'de Mussolini Hitler'in izinden gidip Sovyetler Birliği'ne saldırdı ve Amerika Birleşik Devletleri'ne savaş ilan etti. Hitler'e aleni bağımlılığı ve İtalya'da Yahudi-karşıtı yasaların çıkarılması, ona destek kaybettirdi. Sürekli askeri yenilgiler de desteğini eritti. 1943'te İtalya, Afrika'daki değerli sömürgelerini kaybetmişti ve tüm cephelerde yeniliyordu.

Mussolini'nin faşist meslektaşları ona sırt çevirdi ve görevden alınıp hapse atıldı. Alman paraşütçüler tarafından kurtarılıp Kuzey İtalya'ya götürüldü; orada Hitler'in talimatıyla kukla bir faşist hükümet kurdu. 1945'te Müttefik birlikleri İtalya'da ilerlerken, artık bir hasta adam olan Mussolini İsviçre'ye kaçmaya çalışırken yakalandı ve İtalyan partizanlar tarafından idam edildi.

▽ **Rezil bir ölüm**
Mussolini ve metresi Clara Petacci'nin bedenleri, Milano'da bir petrol istasyonunda teşhir edildi. Gelip geçenler, bedenleri parçaladı – Il Duce için aşağılayıcı bir son.

gönderir. Eylemleri onu Adolf Hitler'e ve Nazi Almanya'ya yakınlaştırır.
- **Ekim 1936** Almanya'yla bir dostluk antlaşması imzalar. Kasımda Milano'da bir konuşmada Almanya'yla ilişkiyi, Avrupa ülkelerinin etrafında döneceği bir "mihver" olarak niteler – daha sonra Mihver Devletleri tarif etmek için kullanılan bir terim.
- **1938** Görünürde barış için çalışan bir ılımlı olarak Münih Konferansına katılır.
- **Haziran 1940** İngiltere'ye ve Fransa'ya savaş ilan eder. 1939'de Arnavutluk'u zaten ilhak etmiş olan Mussolini, şimdi de Yunanistan'ı işgal eder.
- **1941** Kuzey ve Doğu Afrika ile Balkanlar'da bir dizi yenilgi yaşar.
- **1943** Müttefik birlikleri Sicilya'da karaya çıkar ve İtalyan kuvvetleri hezimete uğratır. Mussolini devrilir ve hapse atılır ama Alman kuvvetler tarafından kurtarılır.
- **28 Nisan 1945** Müttefikler Kuzey İtalya'da ilerlerken Mussolini yakalanır ve kurşuna dizilir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hitler İktidarı Alıyor

Mussolini'den farklı olarak Hitler demokratik yollarla iktidara geldi. Almanya'nın şansölyesi olduktan sonra gerçek rengini gösterdi ve birkaç hafta içinde, hiçbir siyasal muhalefete tahammül etmeyen otoriter bir rejim kurdu.

Mart 1920'de Almanya'da Sosyal Demokratların önderliğindeki koalisyon hükümeti istifa etti; ülkenin kötüleşen ekonomik durumunu düzeltecek tutarlı bir politika izleyemedi. Cumhurbaşkanı, saygın savaş kahramanı Mareşal Paul von Hindenburg, muhafazakâr maliye uzmanı Heinrich Brüning'i şansölye olarak atadı. Bu, ordunun yürüttüğü siyasal lobiye bir yanıttı. Brüning hükümeti Reichstag'da çoğunluğa sahip değildi ve ulusal mali sistemi düzeltmek için bir yasa tasarısını meclisten geçiremedi. Bunun üzerine Brüning, bu amaçla Anayasanın izin verdiği bir kararname çıkardı ama Reichstag, yine de engel oldu ve Brüning seçime gitmek zorunda kaldı.

Değişen siyasal iklim

Almanya'da şimdiki durum, 1928'de olduğundan çok farklıydı. Hem komünistler hem Naziler, çok gürültücü bir biçimde halk desteği almaya çabaladı ve iki

▽ **Eski kötü günler**
1920'lerde kömür arayan erkekleri, kadınları ve çocukları gösteren bu tür sahneler, Nazi yönetiminde geçmişe ait bir şey olacaktı.

« ÖNCE

1920'lerin ortasında Almanya ekonomik olarak toparlanmaya başladı ve siyasal aşırı uçlara destek azaldı.

1928 SEÇİMLERİ

Hitler'in **Münih darbesinin « 22–25** başarısızlığı, stratejisini değiştirmesine neden oldu. Artık seçim sandığıyla iktidarı alma politikası izleyecekti. İlk fırsat, Mayıs 1928'de Alman parlamentosu Reichstag seçimleriyle geldi. Teknik olarak hâlâ Avusturya vatandaşı olduğu için kendisi seçime giremedi. Seçimler bir hayal kırıklığı yarattı; Naziler 491 sandalyenin yalnızca 12'sini kazandı. Ertesi yıl İtilaf Devletleri **tazminat ödemelerini « 18–21** 1988'e kadar yayarak daha da kolaylaştırınca, Alman ekonomisi biraz daha iyileşti.

WALL STREET İFLASI

Ekim 1929'da **ABD hisse senedi piyasası** çöktü. Dünyanın her tarafında ekonomiler, özellikle hâlâ pek çoğundan daha kırılgan olan Alman ekonomisi zarar gördü. Bu durum huzursuzluğun artmasına yol açtı ve Hitler'e yeni bir fırsat sundu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kesim arasında sık sık sokak kavgaları oluyordu. Bunun sonucunda iki uç parti oy oranlarını büyük ölçüde arttırdı: komünistler 77, Naziler 107 sandalye kazandı. Bu demekti ki, daha ılımlı partiler artık parlamentoda çoğunluk oluşturamayacaktı ve Brüning giderek daha fazla kararnamelerle yönetmek zorunda kaldı. Kamu harcamalarını çok büyük ölçüde kısmayı da içeren sert ekonomik önlemleri, onu giderek daha fazla sevimsizleştirdi. Doğrusu, 1932'de Lozan Konferansında, tazminat ödemelerini sona erdirmeyi müzakere etmeyi başardı ve Avusturya'yla ekonomik bir birlik kurmaya da çalıştı –Uluslararası Lahey Mahkemesi, bunun Versay Antlaşmasına aykırı olduğuna karar vermesine rağmen– ama popülaritesini yükseltmek için artık çok geçti.

△ **Nazi seçim afişi**
Partinin Mayıs 1928 seçimlerindeki sloganı açıkça işsizlere yönelikti; "İş, özgürlük ve ekmek" vaat ediyordu.

1932 baharında Hindenburg'un cumhurbaşkanı olarak görev süresi sona erdi. Brüning, Mareşali, Nazilere ve diğer aşırı uçlara karşı en iyi koruması olarak görüyordu ve ondan görevde kalmasını istedi. Naziler ve diğer milliyetçiler itiraz etti ve dolayısıyla Hindenburg yeniden seçime girmek zorunda kaldı. Bu kez

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hitler –sonunda Alman vatandaşlığını almıştı– ve komünist lider Ernst Thälmann ona karşı seçime girdi. Hindenburg oyların % 53'ünü alarak yeniden seçildi; ikinci gelen Hitler oyların üçte birinden fazlasını aldı. Yıldızı parlıyordu.

İktidarı alma gayreti

Hindenburg, Brüning'den Almanya'nın değişen siyasal yüzünü yansıtacak daha sağcı bir kabine kurmasını istedi ama Brüning kabul etmedi ve istifa etti. Onun yerini, siyasal kamuoyunun tüm renklerinin reddettiği Franz von Papen aldı. Bunun üzerine Temmuz 1932'de bir genel seçim daha yapıldı. Sokak kavgaları 1930'dakinden daha yaygındı. Naziler 209 sandalyeyle Reichstag'da en büyük parti oldu ama Hitler herhangi bir koalisyona girmek istemedi; bunun üzerine Kasımda bir seçim daha yapıldı. Kısmen Uluslararası Silahsızlanma Konferansında Papen sert bir tutum takındığı ve ekonomik durum da iyileştiği için Naziler biraz daha az sandalye kazandı. Ne var ki, bu sonuç Papen'i kurtarmaya yetmedi. Ordu onu desteklemeyi reddetti; Hindenburg, buna karşı koymak için sözcüsü General Kurt von Schleicher'i şansölye yaptı.

17.277.180

Mart 1933 demokratik seçimlerinde –Almanya'da 1945 sonrasına kadar yapılan son seçim– Nazi Partisine oy veren Almanların sayısı.

Hitler'in istediği bu değildi. Papen'in yanında yer alıp, generalin bir hükümet kurmasını önleyerek Schleicher'i yalıtmak için harekete geçti. Kaçınılmazı kabul eden Hindenburg 30 Ocak 1933'te Hitler'i şansölye olarak, yardımcılığına da Papen'i atadı. Kabinede Hitler dışında yalnızca iki Nazi bakan vardı ve Papen, Hitler'in

ÖNEMLİ AN

REİCHSTAG YANGINI

27 Şubat 1933 akşamı, Berlin'de Alman parlamentosu binası Reichstag'da aniden bir yangın çıktı. Hitler'in İçişleri Bakanı Hermann Goering hemen sahneye çıktı. Olay yerinde zekâ özürlü bir Hollandalı, Marinus van der Lubbe tutuklandı ve Goering tarafından açıkça komünist bir ajan olmakla suçlandı. Ertesi gün Hitler, devleti yıkmak için komünist bir komplonun varlığından Hindenburg'u haberdar etti ve Halkı ve Devleti Savunmak İçin Olağanüstü Hal Kararnamesini imzalamaya ikna etti. Bu kararname hükümete yalnızca olağanüstü yetkiler vermekle kalmıyor, basın özgürlüğü ve toplanma özgürlüğü gibi temel sivil özgürlükleri de askıya alıyordu.

Yangınla bağlantılı olarak yaklaşık 4000 kişi tutuklandı ama Komünist Partinin parlamento liderinin de aralarında bulunduğu yalnızca beş kişi, o eylülde Leipzig'deki mahkemeye çıktı. Yalnızca Van der Lubbe suçlu bulundu ve idam edildi. Yangından onun mu sorumlu olduğu yoksa Naziler tarafından mı çıkarıldığı, tam olarak kanıtlanamadı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kontrol edilebileceğine inanıyordu ama çok geçmeden yanıldığı anlaşıldı.

Hitler'in ilk adımı, 5 Martta bir genel seçim daha yapmak oldu. Sonra 27 Şubatta Reichstag'da bir yangın çıktı (bkz. karşı sayfa). İzleyen seçimlerde Naziler oyların yalnızca % 44'ünü kazandı ama bu yetti. Reichstag yangınından sonra Hindenburg'u uygulamaya ikna ettiği kısıtlamalara dayanan Hitler, kendi Yetki Yasasını 23 Martta yasalaştırmayı başardı. Bu yasa ona kararnameyle yönetme hakkı veriyor ve Naziler dışında tüm siyasal partileri fiilen yasaklıyordu. Haftalar içinde Hitler'e açık muhalefet ezilmişti. Almanya artık adı dışında tam anlamıyla bir diktatörlüktü.

Hindenburg'un 2 Ağustos 1934'te ölümüyle birlikte demokratik Almanya'nın sonu geldi. Hitler artık devlet başkanıydı ve yeni Büyük Almanya düşünü gerçekleştirmekte özgürdü.

△ **Yeni şansölye ve eski cumhurbaşkanı**
1933'te, şansölyeliğinin ilk yılında Hitler, Ağustos 1914'te Tannenberg'de Almanların Rusları yenmesinin yıldönümü anmasında Hindenburg'un yanında oturuyor. Sağdaki Hermann Goering'dir.

SONRA

Yeni Almanya, çok geçmeden, kendisini eşi görülmemiş düzeyde devlet denetimine tabi buldu. Naziler, Alman halkına, II. Dünya Savaşının başındaki başarılarına katkıda bulunacak bir disiplin anlayışı aşıladı.

NAZİZMİN GÖRÜNÜR BAŞARISI

Büyük ölçüde Weimar cumhuriyeti döneminde tasarlanan önlemler sayesinde **Alman ekonomisi hızla toparlandı 34-37 >>** ve yeniden silahlanmayı hızlandırdı. Uçaklardan otobanlara kadar uzanan dramatik teknolojik gelişmeler oldu; yine bunların bazıları da daha önce kavram olarak zaten vardı ama Naziler uygulamaya geçirdi. Nazi rejiminin örgütleme yeteneği, **1936 Olimpiyat Oyunlarında 38-39 >>** ve yıllık Nürnberg Mitinglerinde sergilendi. Birçok yabancı gözlemci, yeni düzenden etkilendi ve onu onayladı.

KARANLIK TARAF

Hitler siyasal muhalefeti yasaklamanın yanı sıra, **ırksal olarak saf bir ülke 33-34 >>** yaratmaya da yoğunlaşabildi. Aynı zamanda Versay zincirlerini koparma, hatta **Avrupa haritasını yeniden çizme 48-51 >>** niyetindeydi. Batı demokrasilerinin kendi sorunları vardı ve Hitler'in politikalarının **barışa bir tehdit 52-55 >>** oluşturduğunu ve kontrol edilmesi gerektiğini anlamakta gecikti.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nazi Devleti

Hitler'in Almanya'sı, Nasyonal Sosyalizmin ülkeyi savaş sonrası yılların sefaletinden kurtarabileceğini kanıtlamak için tasarlandı. Aynı zamanda Nazizm acımasız bir ideolojiydi ve barış için bir tehditti.

Alman ulusunun başındaki yerini sağlamlaştırmak için Hitler, Führer yani Lider olarak anıldı. Amacı, sınıf, din ve ideoloji ayrımlarını ortadan kaldırarak ve ırkı arındırarak Alman halkını yeniden şekillendirmekti. Bu yüzden, "istenmeyenleri" ortadan kaldırmak için toplama kampları kuruldu. Naziler, neredeyse iktidara gelir gelmez, Mart 1933'te özel kamplar

<< ÖNCE

Hitler Mart 1933'te daha iktidara gelmeden önce, Nazi Partisinin ilk yıllarında kurulan paramiliter kuvvetlerin güçlü desteğine sahipti.

SA, SS VE HİTLER GENÇLİĞİ

SA (Sturmabteilungen) adını, **I. Dünya Savaşının << 14-17** sonuna doğru Alman taarruzlarında kullanılan küçük fırtına birliklerinden alır. 1920'de Nazi Partisi toplantılarını solcu muhaliflerin saldırılarına karşı korumak için kurulan SA, siyah gömlekli **SS (Schutzstaffel) << 24** üyelerinden ayırt etmek için Kahverengi Gömlekliler olarak anılırdı. SS daha uğursuz bir güçtü, Hitler'e kişisel olarak bağlıydı ve Yahudi düşmanı ideolojiyle eğitilmişlerdi. **Hitlerjugend (Hitler Gençliği),** bu güçlerin müstakbel üyelerini eğitmek için 1926'da kuruldu. **1923 darbesinin << 22-25** başarısızlığından sonra SA ve SS dağıtıldı ama 1926'da yeniden kuruldu.

HİTLER GENÇLİĞİ HANÇERİ

UZUN BIÇAKLAR GECESİ

Hitler iktidara geldiğinde SA sağlam yarım milyon kişiydi. Liderleri Ernst Röhm, gerçek ulusal savunma gücü olduklarını ve bu rolü ordudan almaları gerektiğini öne sürdü. Hitler, Röhm'ü potansiyel rakip olarak gördü ve Haziran 1934'te, bütün SA'in bir aylık izne çıkmasını emretti. 30 Haziran gecesi Hitler kendi SS'ini gönderip, Röhm de aralarında olmak üzere önde gelen birçok SA üyesini öldürttü. Onların dışında Hitler'in tehdit olarak gördüğü birçok kişi "Uzun Bıçaklar Gecesi"nde hayatını kaybetti.

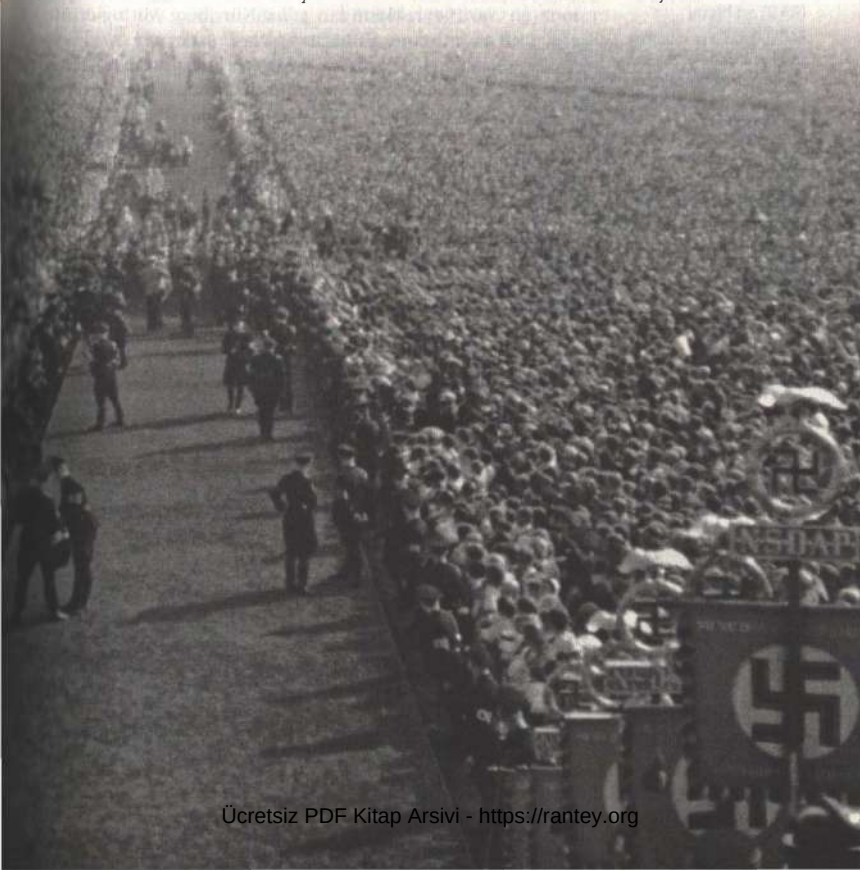
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kurmaya başladılar. Kampların ilk sakinleri, Reichstag Yangınından (bkz. s. 32) sonra toplanan komünistlerdi. Kamplar SS tarafından yönetilmeye ve çok geçmeden çok çeşitli mahkûmları barındırmaya başladı. Mahkûmlar liberal politikacılardan ve sendikacılardan masonlara, eşcinsellere ve çingenelere kadar uzanıyordu. Ama ağırlıkta olanlar, Hitler'in her şeyden çok nefret ettiği Yahudilerdi.

Yahudi karşıtı mevzuat

Hitler'in Yahudilere karşı ilk eylemi, Nisan 1933'te Yahudi dükkânlarını boykot çağrısı yapmak oldu. O yılın sonunda Yahudilerin devlet memuru olması, öğretmenlik ve çiftçilik yapması, sanatla uğraşması yasaklandı. Sonra Eylül 1935'te Nürnberg Yasaları geldi. Bu yasalarla Yahudiler vatandaşlık hakkını kaybetti ve Arilerle evlenmeleri yasaklandı. Daha sonra hukuki ve

▽ Naziler geçit töreninde
Nazi toplantılarının koreografisi, 1937'de Buckerberg'de Hasat Şükranı festivalinde gösterildiği gibi, coşkulu müzik ve kusursuz düzenle desteklenen, oldukça motive ve disiplinli bir kitle resmi sunuyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tıbbi mesleklerden de dışlandılar. Beklendiği gibi çok sayıda Yahudi ülkeden ayrıldı –1933'te Almanya'daki 600.000 Yahudinin yarısından fazlası sonraki altı yılda göç etti. Nazi rejiminden kaçanlar arasında fizikçi Albert Einstein ve romancı Thomas Mann da vardı– kendisi Yahudi değildi ama karısı Yahudiydi; sanat ve bilim alanında öne çıkan birçok figür gibi onlar da ABD'ye gitti.

△ **Reichsarbeitsdienst (RAD) amblemi**
RAD (Devlet Çalışma Servisi) Temmuz 1934'te işsizliği düşürmenin bir aracı olarak kuruldu. Üyeleri çeşitli inşaat projelerinde çalıştı.

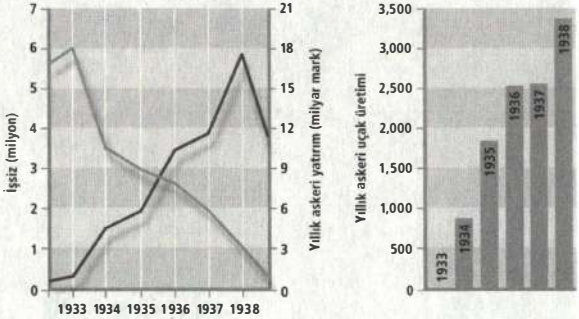
Propaganda ve refah

Bir bütün olarak Alman halkı, birçok nedenden ötürü bu zulme fazla itiraz etmedi. Birincisi, Joseph Goebbels'in yönetiminde Nazi propaganda makinesi oldukça etkiliydi. Propagandanın temel amacı, Alman gururunu geri getirmekti ve her kent ve kasabada kamu binalarını donatan Nazi bayraklarından yıllık Nürnberg Mitinglerinin kitlesel geçit törenlerine, Hitler'in ve yardımcılarının ateşli konuşmalarına kadar uzanıyordu. 1936 Berlin Olimpiyatlarının başarısı (bkz. s. 38), dünyayı etkilemesinin yanı sıra ulusal moral için de büyük bir destek oldu.

Nazi silahlarından biri de eğitimdi. Öğrencilere Nasyonal Sosyalist ilkelere göre ders verilirdi. Ders kitapları yeniden yazıldı ve tüm öğretmenler Hitler'e bağlılık yemini etmek zorundaydı. Fiziksel zindeliğe büyük önem verilirdi ve erkek çocukların Hitler Gençliğine katılması beklenirdi.

Hitler, özellikle silahlanma alanında sanayiyi canlandırarak ve yeni teknolojiyi teşvik ederek tam istihdam da sağladı. Devlet Çalışma Servisi RAD'in yönlendirdiği devasa bayındırlık programları vardı. 19-25 yaş arası Alman erkekler, tarımda ya da Almanya'nın etkileyici yeni *Autobahnen* (otoban) ağı gibi bayındırlık işlerinde altı ay zorunlu çalışmaya alınırdı. Yaşam standardını yükseltmenin bir aracı olarak Hitler, Henry Ford'un

▷ **Alman ekonomisinin iyileşmesi**
Tablolar Hitler'in işsizliği ne kadar hızlı düşürdüğünü ve askeri harcamaları arttırdığını gösteriyor. Luftwaffe, hızla Avrupa'nın en büyük hava kuvveti oldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

T Modeliyle ABD'de yaptığı gibi ucuz motorlu araç sağlamak için Volkswagen'in (Halk Arabası) geliştirilmesini teşvik etti.

Yönetici olarak Hitler

Ülkeyi yönetmeye gelince Hitler, rutin hükümet işlerine fazla ilgi göstermedi. İzlenecek genel politikayı açıklamak ve ayrıntıları yardımcılarına havale etmekle yetindi. Yardımcılarından birinin aşırı hırslı olursa, onları denetimde tutmak için Uzun Bıçaklar Gecesinin (bkz. ÖNCE) hatırası vardı. Silahlı kuvvetleri sıkı sıkıya denetimine aldı; devletin savunucuları olarak konumlarını onaylamanın karşılığında, kendisine kişisel bağlılık yemini ettirdi.

Şubat 1933 yangınından sonra Reichstag, Berlin'de Kroll Opera Evine taşındı. Hitler en ünlü konuşmalarının çoğunu orada yaptı ama parlamento, Hitler'in politikalarını onaylayan lastik bir mühürden ibaret hale geldi.

ALMAN POLİTİKACI (1897-1945)

JOSEF GOEBBELS

Goebbels, Renanya'da Katolik işçi bir aileden geliyordu ve üniversite eğitimi aldı. I. Dünya Savaşında askerliğe elverişli görülmeyince, milliyetçi ve ırkçı görüşler geliştirdi ve 1922'de Nazi Partisine katıldı. Zekâsı ve fırsatçı yeteneği kısa sürede etkili oldu, 1926'da Hitler'in yanında yer aldı ve üç yıl sonra onun propaganda şefi oldu. Goebbels'ın görevinde oldukça yetenekli olduğu anlaşıldı ve sonuna kadar Hitler'e yakın durup, Berlin Sığınağında onunla birlikte öldü.

SONRA »

Hitler, yurtiçini elden geçirmeye paralel olarak, halkına daha fazla *Lebensraum* (yaşam alanı) sunmak için Almanya'yı savaş öncesi sınırlarına tekrar kavuşturmayı da planladı.

SİLAHLI KUVVETLER

Tank ve uçak yapmaları yasak olan **Alman subayları**, Rus silahlı kuvvetlerini eğitmek karşılığında yasak silah denemeleri yapmak için **gizlice Rusya'ya gitti**. Yani Hitler iktidara geldiğinde Alman silahlı kuvvetlerini genişletmenin ve modernleştirmenin zemini zaten hazırdı. İlk işlerinden biri, **sıfırdan bir hava kuvvetleri yaratmak** da dahil, bunu hayata geçirmekti. Güçlü bir silahlı kuvvetler olmadan, toprak hırsını gerçekleştiremeyeceğini biliyordu.

BÜYÜK ALMANYA

Hitler'in kısa vadeli hedefleri, **silahtan arındırılmış Renanya'yı tekrar işgal etmek ve Saarland'ı geri istemekti 48-51 »**. Bunun ötesinde Avusturya'yla bir birlik oluşturup lanet Polonya Koridorunu ortadan kaldırmaya ve yapay saydığı Çekoslovakya devletini dağıtmaya bakıyordu. Bütün bunlar Versay Antlaşmasına aykırıydı ve Hitler'in 1919'da üzerinde anlaşılan şeyleri tersine çevirip çeviremeyeceği büyük ölçüde **İngiltere'nin ve Fransa'nın tepkilerine 48-55 »** bağlı olacaktı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GÖRGÜ TANIĞI **1 AĞUSTOS 1936**

Berlin Olimpiyatları

Adolf Hitler için 1936 Berlin Olimpiyatları, Nazi başarısı için bir vitrin olacaktı. 1 Ağustos 1936'da açılışı yapılan Olimpiyat Oyunları görkemli bir etkinlikti ve Almanya, diğer ülkelerden daha fazla, 33 altın madalya kazandı. Ama dört altın madalya kazanan siyah Amerikalı Jesse Owens'ın başarıları, Hitler'in Arilerin atletik üstünlüğünü kanıtlama hayalini yerle bir etti.

"On birinci Olimpiyat Oyunlarının açılış töreni bu öğleden sonra burada, Reich Spor alarındaki Stadyumda gerçekleşti... Herhalde bu Oyunların açılışını ilan eden şimdiye kadarki en uzun ritüeldi... Maraton kapısının iki yanındaki kulelerin tepesine çelik miğferli bir askeri bando yerleştirilmişti, gökyüzü arka planında şefin hareketleri açık ve net bir biçimde görülüyordu; Herr Hitler'in gelişini duyuran ani bir müzik patlaması işitildi. Kesintisiz bir tezahürat tufanının ortasında Maraton kapısında göründü; Uluslararası Olimpiyat Komitesinin fraklı üyeleri ve görevliler zinciri onu takip ediyordu. Yavaşça merdivenlerden inip, tribündeki yerlerine yürüdüler; ondan sonra bütün izleyiciler, 'Deutschland über Alles' ve 'Horst Wesel' şarkısına muazzam bir şevkle eşlik eti... sonra anonsçudan ani bir 'Achtung,' peşinden 'Bayrakları yukarı' komutu... Yarışan ülkelerin bayrakları göndere çekildi... Olimpiyat çanı çalındı... Oyunlar başladı."

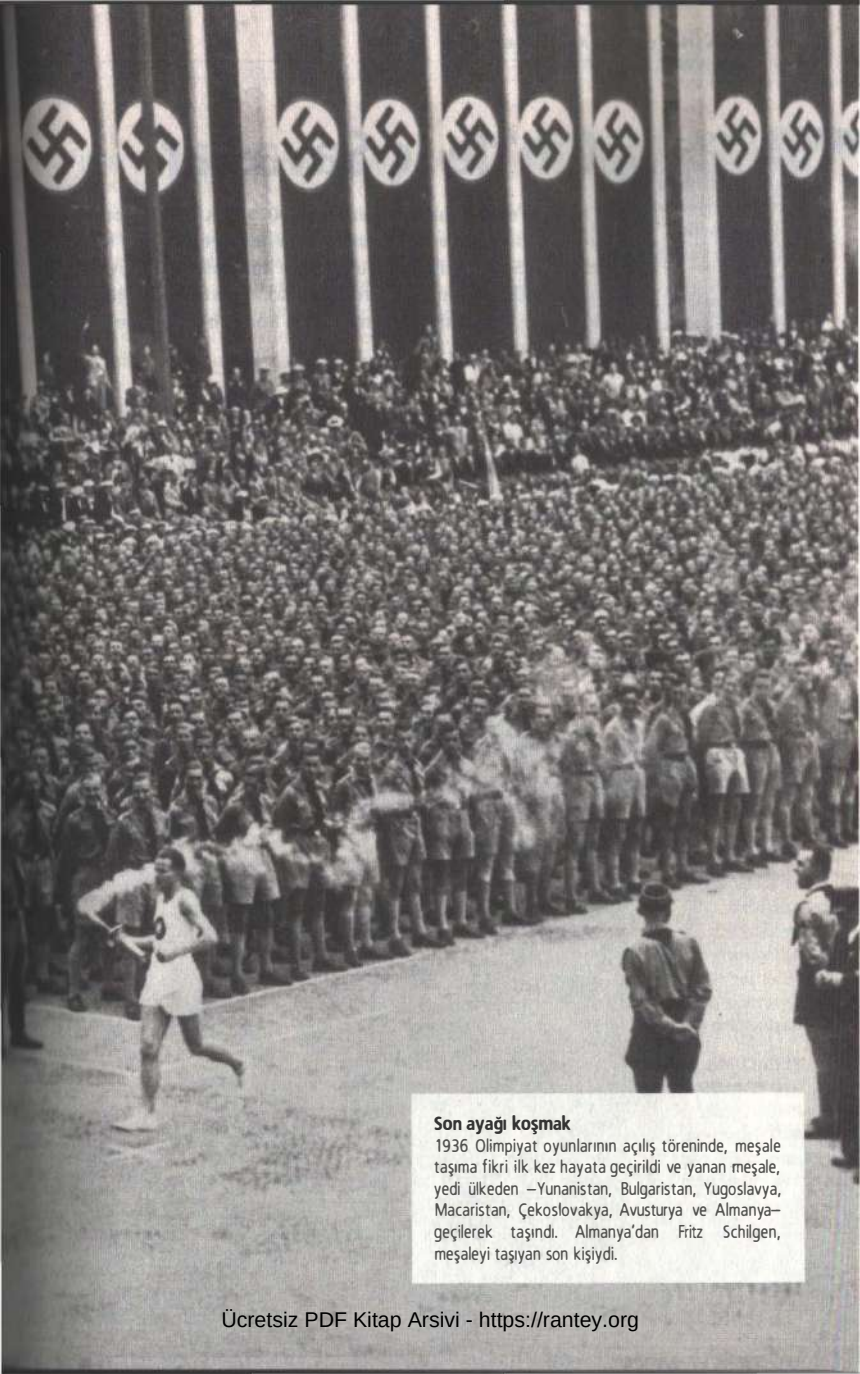
Manchester Guardian **muhabiri E. A. Montague, Oyunların açılışını tasvir ediyor.**

"Berlin'de biz Yunanlar, Olimpiyatların anayurdundan geldiğimiz için özellikle onurlandırıldık ama bu, faşist rejimi ve dünyaya Almanya'nın gücünü göstermeye çalışan heybetli gösterişleri görmemize engel olmadı! Yunan ekibin –her zamanki gibi– önce girdiği ve büyük coşkuyla selamlandığı Berlin Stadyumundaki sporcuların geçit resmini ve son meşale taşıyıcısının Olimpiyat aleviyle stadyuma girişini hiç unutmayacağım. O an duyduğum heyecanı ve gururu hiç unutmayacağım ama keşke, Olimpiyat meşalesinin taşınmasına ilham veren, Hitler ve rejimi olmasaydı!"

Yunan sporcu Domnitsa Lanitis, açılış törenini tasvir ediyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Son ayağı koşmak
1936 Olimpiyat oyunlarının açılış töreninde, meşale taşıma fikri ilk kez hayata geçirildi ve yanan meşale, yedi ülkeden –Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Macaristan, Çekoslovakya, Avusturya ve Almanya– geçilerek taşındı. Almanya'dan Fritz Schilgen, meşaleyi taşıyan son kişiydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Çin'de İç Savaşlar

Çin 1912'de cumhuriyet oldu ve 2000 yıllık imparatorluk yönetimine son verdi ama ülkenin çoğu yeni rejimi kabul etmedi. Sonuç, hükümetin ülkenin kontrolü için bölgesel askeri diktatörlerle ve ardından Komünistlerle boğuştuğu bir iç çatışma oldu. Durum, 1949'a kadar bir çözüme kavuşturulmadı.

Devlet başkanı olan Sun Yat-sen'in ilk önceliği, Kuzey Çin'deki ordu komutanı Yuan Shikai'yi kazanmaktı. Yuan'a, devrimi desteklemesi karşılığında yeni cumhuriyetin cumhurbaşkanlığını vaat etti. Yuan kabul etti ama imparator tahttan çekildikten sonra, Yuan güç sarhoşu oldu ve kendini imparator ilan etti; Sun Yat-sen'in ona başlattığı isyan başarısız olunca, Sun tekrar sürgün edildi. 1916'da Yuan öldükten sonra, Kuzey Çin'e bölgesel askeri diktatörler egemen oldu.

▽ **Değişimin maliyeti**
İç savaşların sıradan Çinliler üzerindeki etkisi korkunçtu; evsizlik ve açlık yaygınlaştı.

ÖNCE

20. yüzyılın başında Çin, imparatorların feodal yönetimi altındaydı ve Batılı devletler tarafından ekonomik olarak sömürülmekteydi.

SUN YAT-SEN

Kısmen Hawaii'de eğitim gören ve doktor olan **Sun Yat-sen**, adaletsizlikleri düzeltmek ve Çin'i modernleştirmek isteyenler arasındaydı. Devrimci olarak damgalandı; yıllarca Avrupa'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde sürgünde yaşadı ve Amerikan yönetim sisteminden çok etkilendi. 1911'de, Sun Yat-sen hâlâ sürgündeyken, Şangay'ın 644 km batısında Wuchang'da **Kuomintang (Milliyetçi Parti)** başarılı bir askeri ayaklanma gerçekleştirdi. Ayaklanmanın liderleri hemen Sun Yat-sen'i davet etti ve **devlet başkanı** ilan etti.

YENİ CUMHURİYET

Sun Yat-sen ulusal bir meclis oluşturdu ve **1912 yılbaşında** Çin Cumhuriyeti kuruldu. Ama ülkenin yalnızca güney yarısı, onu lider olarak tanıdı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

△ **Birliği kurmak**
Bir Kuomintang afişi, Kuzey Seferinin ülkeyi birleştireceğini ve yabancı ticaret yerleşimlerini kaldıracağını ilan ediyor.

1917'de Sun Yat-sen Çin'e geri dönüp, Guangzhou eyaletinde bir hükümet kurdu. Whampoa Askeri Akademisini kurup, başına kendi himayesinde olan Çan Kay-şek'i koyarak kuzeyli askeri diktatörlerle kapışmaya hazırlandı. Sonra, gelecek savaşı finanse etmek için ağır vergiler koydu ve bu da, onu halkın gözünde sevimsizleştirdi. Ayrıca partisi Kuomintang'ı Rusya'daki komünistlerle müttefik yaptı ve Moskova'dan yüklü miktarda askeri yardım ve para aldı.

Şangay'a saldırı

Sun Yat-sen 1925'te öldü; bu yüzden Kuzey Seferine çıkmak Çan Kay-şek'e kaldı. Seferin amacı, askeri diktatörlerin gücünü kırmak ve yabancı ticaret yerleşimlerini kaldırmaktı. 1926'da, Çin'de yabancı yerleşimlerin bulunduğu ana serbest limanı Şangay'a doğru yola çıktı. Yolda çok sayıda askeri diktatörü yenilgiye uğratan Çan Kay-şek, hızlı bir ilerleme kaydetti. Batılı devletler Şangay'daki garnizonlarına takviye asker gönderdi ama kentin dış mahallerinde Çan Kay-şek durdu. Komünistler ile

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÇİNLİ GENERAL VE POLİTİKACI (1887-1975)

CHIANG KAI-SHEK

1887'de orta sınıf bir ailede dünyaya gelen Çan, Çin'de bir askeri akademiye gittikten sonra Japonya'da daha ileri askeri eğitim aldı. Japonya'dayken cumhuriyetçi düşüncelerle doldu ve Japon ordusunda askerlik yaptıktan sonra, 1911'de Wuchang Ayaklanması gerçekleşince Çin'e döndü. 1925'te Kuomintang'ın lideri olunca, Çin'i modernleştirmek için büyük çaba harcadı, Konfüçyüsçü ahlaki değerlerle ve öz-disiplinle coşturmaya çalıştı ama sürekli savaşla oyalandı. Komünistlerle çatışmaları 1945'ten sonra yoğunlaştı ve 1949'da nihai yenilgiyle sonuçlandı. Taraftarlarıyla birlikte Formoza'ya (bugünkü Tayvan) çekildi ve orada ölünceye kadar devlet başkanı olarak kaldı.

Kuomintang arasındaki çatlak büyümeye başlamıştı; Komünistler, yalnızca yabancıları değil Çin'in toprak ağası sınıfını da ortadan kaldırmak istiyordu. Ne var ki, Çan Kay-şek, ülkeyi birleştirmek için paraya ihtiyaç olduğunu ve bunun yalnızca toprak ağalarından ve dış ticaretten gelebileceğini biliyordu. Sonuç olarak Nisan 1927'de Komünistlere sırt çevirdi; bazı liderlerini tutukladı ve kendi Sovyet danışmanlarını geri gönderdi.

Bu, Çin'de yeni bir iç savaşın başlangıcı oldu. Çan'ın 1928'de güvenceye aldığı Beijing de dahil, kentlerde Komünistler hızla temizlendi. Geri kalanlar iç bölgelere çekildi; ana grup, güneydeki Jinggang Dağlarına sığındı. 1930'da başlamak üzere Çan, onları oradan çıkarmak için, süpürme olarak anılan bir dizi saldırı başlattı. Üçüncü süpürme saldırısında Komünistleri daha güneye çekilmeye zorladı ama yenilmediler. Son olarak Kasım 1933'te, şimdi başdanışman olarak Alman bir generalle birlikte Çan Kay-şek, beşinci süpürme taarruzunu başlattı. Savaş uçağı ve çok miktarda topçu ateşi kullanarak, Komünistleri onları besleyen yerel topluluklardan yalıttı. Komünistlerin kaçmasını önlemek için Milliyetçilerin inşa ettiği korugan halkalarıyla sarılan Komünistler, topyekûn imhayla karşı karşıya kaldı.

Yürüyüşün başlangıcı

Teslim olmak söz konusu değildi; bu yüzden Komünistler kaçmaya karar verdi. Haziran 1934'te ilk grup dışarı çıktı. Bu, bir yanıltmacaydı ve büyük ölçüde imha edildi. Dört ay sonra ana gövde kaçışına başladı. Ağır kayıplar verdi ama hayatta kalanlar batıya doğru yola devam etti. Mao Zedong bu sırada askeri liderliği üstlendi.

Düşman kabilelerin yanı sıra Milliyetçi güçlerce de sürekli taciz edilen Komünist ordu, Tibet sınırına ulaştıktan sonra kuzeye yöneldi. Sayısız sıradağları ve ırmakları geçtikten ve yolda büyük kayıplar verdikten sonra Mao'nun ordusu, sonunda ülkenin en

"Uzun Yürüyüş, 200 milyon insana, tek **kurtuluş** yollarının **Kızıl Ordunun** yolu olduğunu duyurdu."

MAO ZEDONG, 1935

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

◁ **Kurtuluşa yürüyüş**
Mao Zedong'un Ekim 1934'te Uzun Yürüyüşe çıkan askerleri. İtici güçleri, onun liderliği ile askerlerin disiplini ve kendine inancıydı. Komünistlerin sonunda galip gelmesinde yararı oldu.

kuzeybatısında görece güvenli Şensi eyaletine ulaştı. Burada, diğer iki Komünist ordudan kalanlarla birleştiler.

Uzun Yürüyüş, destansı bir metanet başarısıydı. Komünistlerin askeri gücü çok büyük ölçüde azaldığı halde, bu deneyim Mao Zedong'a, onun ve partisinin Kuomintang'ı iktidardan uzaklaştırmak için üzerinde bir strateji inşa edeceği çerçeveyi sundu.

100 BİN kadın ve erkek Mao Zedong'un Uzun Yürüyüşüne başladı.

5 BİNİ hayatta kalıp, 6000 km yol yürüdü.

SONRA

Uzun Yürüyüş sona erdiğinde, Çan Kay-şek, Çin'i tamamen kontrolüne almış gibi görünüyordu. Ama yönetimini sürdürmek için sürekli mücadele edecekti.

KOMÜNİSTLER

Şensi eyaleti Komünistlere görece güvenli bir sığınak sağladı. Büyük ölçüde Mao Zedong'un iyi ilişkiler geliştirme ısrarı nedeniyle, **yerel halkı kendi saflarına çektiler.** Böylece **Mao Zedong kuvvetlerini yeniden oluşturabildi** ve devrimci savaş stratejisini geliştirebildi. Bu strateji, kırsal kesime giden, **üsler kuran**, savaşçı toplayan, yerel halkı eğiten ve öğreti aşılayan **Komünist kadroların** etrafında inşa edildi. Sonunda Komünistler, Milliyetçi hükümeti çökertecek ve ülkenin kontrolünü tamamen ele geçirecek kadar halk desteğine sahip olacak ve güçlenecekti.

JAPON TEHDİDİ

Daha fazla yaşam alanı için can atan Japonlar, Çin'e göz dikmişti. 1931'de **Mançurya'yı istila ederek 44-47 »** ilk hamleyi zaten yapmışlardı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Japonya Hareket Halinde

1919'da Japonya modern bir gücün tüm takımlarına sahipti ama hâlâ feodal bir sistemle çalışıyordu. Doğal kaynaklardan yoksun olduğu için hammadde ithal etmek zorunda olan ve ağır işsizliğe neden olan bir nüfus patlaması yaşayan ülke, bir barut fıçısı haline gelmişti.

Washington, D.C.'deki deniz kuvvetlerinin sınırlandırılması konferansında varılan anlaşmalar (bkz. ÖNCE), Japonya'da dış dünyanın daha fazla saygı duyacağı bir yönetim biçimi için ajitasyonun artmasına hizmet etti. Bu, 1924'te genel oy hakkının kabul edilmesiyle gerçekleşti ama dönüşüm fazlasıyla hızlıydı. Yozlaşma ve subayların bağımlılığının uzun tarihi, bir gecede kaldırılamayacak kadar köklüydü ve sonuç, bir dizi siyasal skandal oldu. Bu durum, birçok genç Japonu aşırı milliyetçiliğe itti.

▽ **Deniz kuvvetlerinin simgesi**
Japon Deniz Kuvvetlerinin sancağı, Mayıs 1905'te Tsushima Boğazı savaşında Rus filosunu yenmesinden esinlendi.

Doğal kaynaklar

1 Eylül 1923'te Tokyo ve Kanto bölgesini vuran büyük bir deprem, Japonya'nın zor stratejik konumunun anlaşılmasını sağladı. Önemli miktarda petrol –iki yıla yetecek kadar– kaybedildiği için, Yokosuka'daki ana donanma üssü de zarar gördü. Deprem olduğunda ülke savaşta olsaydı, deniz kuvvetleri eli kolu bağlı kalacaktı. Japonya'nın yerli doğal kaynaklardan yoksunluğuna ışık tuttu.

Milliyetçilik en çok Japonya'nın silahlı kuvvetlerinde yayıldı ve hem donanma hem ordu ve birçok subay, gü-

ÖNCE

1905'te Ruslar karşısındaki parlak zaferden sonra Japonya, bir dünya gücü olmaya ve ulusların baş masasında yerini almaya kararlıydı.

I. DÜNYA SAVAŞI
Japonya **1914'te** İngiltere'yle yaptığı bir antlaşmayla **İtilaf Devletlerine katıldı**, Çin'deki Alman imtiyazlarını ele geçirdi ve Pasifik'te Almanların sahip olduğu adaları işgal etti. Ayrıca Akdeniz'de denizaltı tehdidine karşı koymaya yardımcı olmaya küçük bir deniz kuvveti göndermek dışında fazla katkıda bulunmadı. **Japonlar**, Çin'deki Alman imtiyazlarıyla ve **Pasifik'te bazı adalarla ödüllendirildi.**

DENİZ KUVVETLERİNİN SINIRLANDIRILMASI
ABD kendi çıkarlarına yönelik tehdidi azaltmak için, **1921-22'de deniz kuvvetlerinin sınırlandırılması konferansı** topladı. Gemi sayısıyla ilgili kısıtlamalar kabul edildi ve Japonya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nin sahip olduğunun yalnızca % 60'ı büyük bir deniz kuvvetleri bulundurmayı taahhüt etti. **Japonya, Çin'in toprak bütünlüğünü savunmayı da kabul etti.** Bütün bunlar genç ve daha milliyetçi Japonları öfkelendirdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TEKNOLOJİ

UÇAK GEMİLERİ

Uçak gemilerini ilk önce İngilizler geliştirdi. 1914-18'de deniz kuvvetleri için keşif konusunda havacılığın sahip olabileceği değeri çabucak anladılar. İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetleri, gemilerini deniz uçağı gemilerine dönüştürdü ve daha büyük savaş gemilerinde, uçakların kalkış yapmasını olanaklı kılan tesisatı kurdu. Üstü düz ilk gerçek uçak gemisi, dönüştürülmüş bir kruvazör olan HMS *Furious*'tu. İngiltere'de Newcastle-upon Tyne'da inşa edildi ve Mart 1918'de hizmete girdi. Uçakların kalkışı makul ölçüde kolaydı ama güvenli inişleri çok daha zordu. Ne var ki, durdurma halatlarının kullanılması, uçak gemilerini daha kullanışlı hale getirdi. 1920'lerin başında, Japonlar da dahil, dünyanın önde gelen donanmaları, Washington Deniz Kuvvetlerini Sınırlandırma Antlaşmasına (bkz. ÖNCE) uymak için büyük gemileri uçak gemilerine dönüştürmeye başladı. 1939'da Amerikalıların, İngilizlerin ve Japonların filolarında çok sayıda uçak gemisi vardı ve bunlar, donanma silahı olarak muharebelerde üstünlüklerini kanıtlayacaktı.

JAPON UÇAK GEMİSİ *"AKAGI"*

venilir bir hammadde arzını güvenceye almanın ve dünya sahnesinde saygınlık kazanmanın tek yolunun toprakları genişletmek olduğuna inanmaya başladı. Açık hedef Mançurya'ydı. 1904-05 Rus-Japon Savaşının bir sonucu olarak Japonya'ya bölgenin güney kısmı üzerinde bazı haklar verilmişti. Oraya Japonlar yerleştirildi ve Japon Kwantung Ordusu tarafından korundu. Ama Mançurya, hâlâ ismen Çin'in bir parçasıydı ancak bu durum, Japonların bölgenin doğal kaynaklarının sömürülmesine çok büyük miktarda para yatırmasına engel olmadı. Bununla birlikte, Avrupa'yla ve Amerika Birleşik Devletleri'yle bozuşma korkusuyla Mançurya'nın tamamına yayılmaktan çekinmişlerdi. Aslında bölgeye, Çinli bir bölgesel askeri diktatör, Japonların defalarca suikastla öldürmeye çalıştığı Mareşal Zhang egemendi. Haziran 1928'de sonunda öldürmeyi başardılar: Kwantung Ordusundan iki subay, Zhang'ın kişisel trenini dinamitlemeyi örgütledi.

▽ Gökyüzünün kontrolü

1931'de Mançurya'yı hiç kimse karşı çıkmadan istila ettikleri sırada hareket halinde bir Japon uçağının mürettebatı. Japonya tek bir hava kuvvetleri oluşturmak yerine, ayrı ayrı kara ve deniz hava kuvvetleri düşüncesine bağlı kaldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Japonya Mançurya'yı istila eder

Tokyo'daki sivil yönetim Zhang'ın öldürülmesini onaylamamış ve Kwantung Ordusunu kontrol altında tutmaya çalışmıştı ama sivil yönetimin emirlerine giderek daha fazla aldırmamaya başladı. Sonunda Eylül 1931'de bir Çin kışlasına yakın, Güney Mançurya Demiryolunda bir patlama meydana geldi. Bunu bahane eden Japon birlikleri Mukden'i (bugünkü Şenyang) işgal etti ve adım adım Mançurya'nın tamamına yayıldı.

Çin, bu çıplak saldırganlığı Milletler Cemiyeti nezdinde protesto etti. Milletler Cemiyeti, Japonların düşmanca faaliyetlerini durdurmalarını istedi ama özellikle Tokyo, Kwantung Ordusu üzerindeki denetimini fiilen kaybettiği için, protestoları dikkate alınmadı. Milletler Cemiyeti askeri eyleme geçmek için gerekli araçlardan

▽ Japon İmparatorluğu
Aşağıdaki harita, 1933'teki haliyle Japon İmparatorluğunu gösteriyor. Mançurya, Japonya için önemli bir hammadde kaynağıydı ve Rusya'yla ateşli tartışmalara konu oldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yoksundu ve üyeleri, genel ekonomik bunalımın yaşandığı bir zamanda ticaretlerinin etkilenmesini istemedikleri için, Japonya'ya yaptırım uygulamaya istekli değildi. Sonunda Milletler Cemiyeti durumu soruşturmak üzere bir komisyon gönderdi. Komisyon, Japonya'nın Mançurya'dan çekilmesini önerirken, aynı zamanda bölgenin yarı-bağımsız bir devlet olması ve Çin kuvvetlerinin bölgeye tekrar girmesine izin verilmemesi gerektiği sonucuna da vardı.

Bu arada bir grup subay, yozlaşmış politikacılara ve bankerlere yönelik bir dizi suikast başlatmıştı. Bu, Mayıs 1932'de Başbakan Inukai Tsuyoshi'nin evinde öldürülmesiyle sonuçlandı. Ondan sonra Japonya'da iktidarın iplerini ordu eline aldı ve hükümetleri istediği gibi manipüle edebildi.

Milletler Cemiyetinin Mançurya'nın geleceğiyle ilgili önerileri ordu liderliğinin hoşuna gitmedi ve Mart 1933'te, beş daimi üyeden biri olan Japonya Milletler Cemiyetinden ayrıldı.

△ **Mançurya'nın kontrolünü ele geçirmek**
Japon birlikler 1931-32'de Mançurya'yı işgal etmeye başladı; bu, ikinci Çin-Japon Savaşının peşreviydi. Bölgede birlikten yoksun Çin kuvvetleri işgalci orduyu geri püskürtemedi.

"Her gün **riyakârlığa** ve yalanlara boyun eğiyoruz; **Ulusal onur çan çekişirken.**"
MİLLİYETÇİ JAHON SUBAYLARIN ŞARKISI

SONRA

Japonya, Mançurya'nın adını değiştirip Mançukuo yaparak hâkimiyetini pekiştirdi ve yaraya tuz basarcasına, Mançu haneda nının son temsilcisi Henry Pu Yi'yi (sağda) kukla hükümdar olarak başa getirdi.

ÇİN'E SAVAŞ

Hükümet ile Komünistler arasındaki iç savaştan << 40-43 çok çeken Çinliler, kaybedilen Mançurya'yı geri alacak konumda değildi. Bunun farkında olan ve Milletler Cemiyetinin zayıflığından da cesaret alan **Japonlar, Çin'in kendisini ele geçirmeye hazırlandı 60-63 >>**.

AVRUPALI DOSTLAR

Japonlar müttefik de aramaya başladı ve Avrupa'nın faşist devletlerine yönelmeleri kaçınılmazdı; çünkü hem İtalya hem Almanya, **Milletler Cemiyetine pek aldırmadıklarını 48-51 >>** gösteriyorlardı. Ayrıca Almanya, Japonya'nın potansiyel bir düşman ve yeni adıyla Mançukuo üzerindeki egemenliğine bir tehdit olarak gördüğü Sovyetler Birliği'ne karşı değerli bir denge ağırlığı olduğunu kanıtlayacaktı.

DAHA BÜYÜK İHTİRASLAR

Petrol zengini Güneydoğu Asya'da bir Japon imparatorluğu yaratma hayali, yönetimin bazı kesimlerine yerleşmeye başladı.

HENRY PUYI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mihver Devletlerin Yükselişi

1930'larda Nazi Almanya ve Faşist İtalya dış politikada giderek daha fazla kavgacı oldu – Almanya Avrupa'da, İtalya Afrika'da. Japonya ve Mançurya konusunda olduğu gibi, Milletler Cemiyeti saldırganlıklarını önleme gücüne sahip olmadığını gösterdi.

1932-34 Cenevre Silahsızlanma Konferansının amacı, tüm Avrupa ülkelerini kendi silahlı kuvvetlerini Almanya'nın düzeyine indirmeye ikna etmekti. Ne var ki, Fransa bunu, kendi güvenliğini zayıflatan bir hamle olarak gördü. Diğer yanda Almanya kendi askeri gücünü komşularının düzeyine çıkarmaya çalıştı. Bu istek reddedilince, Hitler yalnızca görüşmelerden değil, Milletler Cemiyetinden de çekildi.

Ertesi yıl Hitler dikkatini, hem Solun hem Sağın tehdidi altında olan Şansölye Engelbert Dollfuss'un ülkeyi iki yıldır parlamentosuz yönettiği Avusturya'ya çevirdi. Hitler bir Nazi darbesi teşvik etti ve Temmuz 1934'te Dollfuss öldürüldü; ama hükümete bağlı birlikler kontrolü sağladı ve Mussolini, Avusturya sınırına asker yığarak Nazilerin Avusturya'yı almasına karşı olduğunu açıkça belli etti. Hitler geri adım atmak zorunda kaldı.

Hitler 1935'te daha iyi bir şansa sahip olacaktı. Saarland eyaletinde bir referandum, Almanya'ya geri dönüş lehine ezici bir oyla sonuçlandı ve bu, tam zamanında, martta gerçekleşti. Aynı ayda Hitler, bir Alman hava kuvvetleri, Luftwaffe, oluşturacağını

« ÖNCE

Hitlerin esas amacı yalnızca Almanya'nın 1914 sınırlarına geri dönmesi değil, o sınırları genişletmekti de; Mussolini de, İtalya'nın Afrika imparatorluğunu genişletmeyi kafasına koymuştu.

ALMANYA'NIN TOPRAK TUTKUSU

Hitler 1933'te iktidara geldiğinde Almanya, hâlâ **Versay Antlaşmasıyla** << **18-21** ağır bir biçimde kısıtlanmaktaydı. İtilaf Devletleri, 1930'da işgal altındaki Renanya'dan son birliklerini çekmişti ama Veray Antlaşmasına göre bölge askerden arındırılmış kalacaktı. Ayrıca, Milletler Cemiyetinin denetimine ve denetleme görevi de Fransa'ya verilen sanayi zengini Saarland vardı. Doğuda, Doğu Prusya'yı Almanya'dan ayıran ve kaynak zengini Silezya'nın bir bölümünü de içeren Polonya Koridoru vardı.

İTALYAN AFRİKASI

İtalya'nın sömürgeleri Afrika Boynuzunda sırasıyla 1890 ve 1905'te kurulan Eritre ve Somaliland ile 1912'de Osmanlı İmparatorluğu'ndan koparılıp alınan Libya'dan oluşmaktaydı. 1890'larda İtalya Habeşistan'ı (bugünkü Etiyopya) fethedememişti ve Mussolini'nin emperyalist ihtirasları, şimdi bu ülkeye yönelecekti.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve orduyu dramatik ölçüde büyüteceğini dünyaya duyurdu. Bu, Versay Antlaşmasına açıkça aykırıydı ama İngiltere'den ve Fransa'dan sessiz protestolardan başka bir şey gelmedi.

Habeşistan'ın fethi

Bu arada Mussolini de pazılarını şişiriyordu. Başlangıçta, Habeşistan'ı güvenceye alarak İtalya'nın Afrika imparatorluğunu genişletmek için barışçı yollar kullanmayı ummuştu. 1928'de İmparator Haile Selassie ile bir dostluk antlaşması imzalamıştı ama İmparator ülkesini yalnızca İtalya'ya değil, tüm ülkelere açmak istedi. Mussolini buna öfkelendi. Aralık 1934'te İtalyan ve Habeş kuvvetler Habeşistan'ın içinde çatıştı. Habeşistan Milletler Cemiyetine başvurdu ama o, daha çok Almanya'nın yeniden silahlanmasından endişe duymaktaydı. Aslında Nisan 1935'te, ana amaçları Mussolini'nin Hitler'le birlik olmamasını sağlamak olan İngiltere ve Fransa, bu sorunu görüşmek üzere İtalyanlarla buluştu ama Habeşistan konusunu gündeme getirmediler.

700.000 **Donanımsız 550.000 Habeşistanlının karşısına, 150 uçakla birlikte çıkan silahlı İtalyan askerlerin sayısı.**

Batı Avrupa demokrasilerinin zayıflığını sezen Mussolini'nin kuvvetleri Ekim 1935'te Habeşistan'a saldırdı. Mayıs 1935'te ülke ele geçirilmişti. Mussolini, Habeşistan'ı İtalyan toprağı ilan etti ve İmparator, İngiltere'ye sürgüne gitti. Milletler Cemiyetinin tepkisi, sınırlı ekonomik yaptırımlar uygulamak oldu ama bu

▽ İmparatorluğunu terk ediyor
İmparator Haile Selassie, İtalyan istilasının son evrelerinde at sırtında Habeşistan'dan ayrılıyor. Avrupa'ya kaçtı ve Haziran 1936'da Cenevre'de Milletler Cemiyetine dokunaklı ama sonuç vermeyen bir çağrıda bulundu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yaptırımlar da, kömür ve petrolü içermiyordu. Milletler Cemiyetinin üyesi olmayan Almanya ve ABD'de yaptırımlara uymak zorunda değildi.

Renanya

Mart 1936'da Hitler, dünyanın çoğunun Habeşistan'la ilgili endişe duymasından yararlanarak, Renanya'ya asker gönderdi. Bu, hesaplanmış bir kumardı; çünkü Hitler'in ordusu hiçbir şekilde savaşa hazır değildi; İngiltere ve Fransa'dan sağlam bir tepki, Hitler'i vazgeçmek zorunda bırakabilirdi. Ama bir Avrupa savaşı daha yürütecek durumda değildiler

Yeni bir ortaklık

Habeşistan krizinin bir sonucu da, Mussolini'nin, ülkesine yaptırım uygulanmasındaki rollerinden ötürü İngiltere ve Fransa'ya sırt çevirmesiydi. Ekim 1936'da Almanya ve İtalya bir dostluk antlaşması imzalayıp, birbirlerinin çıkarlarını, Almanya'nın Alpler'in kuzeyindeki ve İtalya'nın güneyindeki çıkarlarını tanımayı kabul etti. Mussolini ilk kez bu anlaşma imzalanırken, bir Roma-Berlin mihverinden söz etti.

▽ **Mihverin ilanı**
1938 tarihli bu Alman posta pulu, 1936'dan sonra Hitler ile Mussolini arasında gelişen daha yakın ilişkiyi kutluyor. Üst taraftaki slogan: "İki halk, tek mücadele."

"**Barış** arzulayan tüm Avrupa devletlerinin etrafında dönebileceği bir **Roma-Berlin mihveri**."

MUSSOLİNİ, 1936'DA ALMANYA'YLA YAPILAN ANTLAŞMA ÜZERİNE

◁ **Renanya'nın yeniden işgali**
Alman birlikleri 1 Mart 1936'de Renanya'ya tekrar girer. Operasyon daha çok simgesel bir hareketti; yalnızca üç piyade taburu Ren'e geçti. Fransızlar saldırsaydı, Almanlar geri çekilmek zorunda kalırdı.

SONRA >>

Milletler Cemiyetinin tabutuna çakılan neredeyse son çivinin Habeşistan olduğu anlaşıldı. Zayıf tepkisiyle İngiltere ve Fransa'nın sessiz protestoları, Hitler ve Mussolini'yi cesaretlendirmekten başka bir şeye yaramadı.

MİHVER DEVLETLERİ GÜÇ TOPLUYOR

İngiltere ve Fransa'nın, iki diktatörü ayrı tutma çabaları başarısız olmuştu. İtalya ve Almanya, **İspanya İç Savaşına 56-59 >>** birlikte müdahale etti ve Hitler ile Mussolini arasındaki bağ, 1939'da imzalanan **Çelik Paktıyla 70-73 >>** güçlenecekti. Japonya da, Kasım 1936'da Almanya'yla **Anti-Komintern Paktı 60-63 >>** imzalayarak Mihver Devletleriyle müttefik olacaktı. Komünizm tehdidine karşı koymak için kurulan bu ittifaka, ertesi yıl İtalya da katıldı. Mussolini, Almanya'nın Avusturya'yı ilhakı düşüncesine hâlâ karşı olmasına rağmen, yakın müttefikinin toprak ihtiraslarına artık karşı çıkamazdı. 1938'de Hitler, bir damla kan dökmeden **Avusturya'yla Anschluss'a 64-67 >>** ulaşmayı başardığında, Faşist İtalya'dan pek ses çıkmadı.

Demokrasilerin Zayıflığı

ABD dışında Batı demokrasilerini, I. Dünya Savaşı bitkin düşürmüştü. Avrupa'nın bir daha böyle bir çatışmaya giremeyeceğine inanıyorlardı ve umutlarını Milletler Cemiyetine ve silahsızlanmaya bağlamışlardı. Ağır bir ekonomik bunalımı da atlatmak zorundaydılar.

△ **Ulusal Açlık Yürüyüşü amblemi**
Aralık 1912'de Washington'a yapılan bu yürüyüşte işsiz derneklerinin temsilcileri, ülkenin işsizlerinin çektiği acıyı açıklamak için hükümet temsilcileriyle buluştu.

1919'da Versay Antlaşması imzalandıktan sonra Batı demokrasilerinin temel amacı, savaş zamanı ekonomisinden barış zamanı ekonomisine geçmekti. Bu, şişmiş silahlı kuvvetlerin çok büyük bir bölümünü terhis etmek ve mühimmat sanayilerini askeri olmayan mal üreten tesislere çevirmek demekti.

ABD'nin bunu yapması, İngiltere ve Fransa'nın yapmasından daha kolaydı; çünkü çatışmaya geç girmesi, mühimmat sanayinin çok fazla savaş zamanı koşullarına göre kurulmamış olması demekti. Aynı zamanda, özellikle Avrupalı müttefiklerine verdiği krediler nedeniyle, ekonomisi savaşla birlikte daha da güçlenmişti. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'nin çok az denizaşırı sömürgesi vardı; bu yüzden silahlı kuvvetlerini minimum düzeye indirebilirdi. Uluslararası silahsızlanmayı teşvik ederken, öte yandan yalnızcı bir dış politika benimseyip Milletler Cemiyetine üye olmadı ve içine kapandı. ABD, "çabuk zengin ol" zihniyetine kapıldı. Caz Çağının çılgınlığına karşı koyan Amerikalılar, büyümesiyle genişleyen bir ekonomiyi yansıtan borsada kumar oynamaya başladı.

<< ÖNCE

Demokrasiler, Milletler Cemiyetinin sponsor olduğu konferanslarla ve savaşı önlemek için tasarlanan antlaşmalarla küresel silahsızlanmayı başarmaya çalıştı.

1925'te **Locarno Antlaşmasında** İtalya ve İngiltere, Avrupa'da mevcut uluslararası sınırların garantörü olmayı kabul etti. Sonra 1928'de, 60'tan fazla ülke savaşı tamamen yasaklamayı taahhüt edince **Kellogg-Briand Paktı** ortaya çıktı. Ama **1933'te Cenevre Silahsızlanma Konferansı << 48-51** sırasında **Hitler Milletler Cemiyetinden çekilince**, silahsızlanma ve barış umutları söndü.

DEMOKRASİYE TEHDİTLER

Avrupa'nın demokrasileri hem Soldan hem Sağdan tehdit altındaydı. İki siyasal uç arasında şiddetli çatışmalar, **İtalya'da Faşistlerin << 22-25 ve Almanya'da Hitler'in << 30-33 iktidara gelmesine** yardımcı olmuştu. 1920'lerde ve 30'larda Fransa bir komünist devrim korkusuyla yaşadı ve İngiltere, sendikaları daha zayıf olmasına rağmen, **1926'da bir genel grevle** sarsıldı. İngiltere, **Oswald Mosley'in yerli Faşistlerinin** tehdidiyle de yüzleşmek zorundaydı.

Siyasal istikrarsızlık

İngiltere ve Fransa için savaştan barışa geçişin çok daha zor olduğu anlaşıldı. Dört yılı aşan savaş her iki ekonomiyi kurutmuştu. Özellikle Fransa'nın insan gücü kademeli olarak azalmıştı ve ülkenin önemli bir bölümü, özellikle sanayici kuzey, mahvolmuştu. Ama bir dizi zayıf hükümet, genellikle sol ya da sağ koalisyonlar, diğer Avrupa ülkeleri gibi Fransa'nın da başına bela olmuştu. Bazı sendikalar kıyasıya komünistti ve çizgilerini Moskova'ya göre belirliyorlardı. Sık sık grevlere gidildi ve ekonomi kırılgan kaldı. 1936'da sosyalist Léon Blum'un öncülük ettiği sol bir koalisyon olan Halk Cephesi seçilince, daha mücadeleci sanayi işçilerinin dolaysız tepkisi, kendi fabrikalarını işgal etmek oldu. Koalisyon hükümeti, işçileri işe dönmeye ikna etmek için hepsini ücret artışlarıyla ödüllendirmek zorunda kaldı.

△ **Fransa'da sendikanın gücü**
İşçiler daha fazla ücret için greve gittikten sonra Paris'teki Renault Tesislerinden ayrılıyor. Enflasyona neden olan ödüller, Fransa'nın bunalımdan çıkmasını yavaşlattı.

Dış politika ve Maginot Hattı

Dış politika ve savunma politikasıyla ilgili olarak her renkten Fransız hükümeti, geçen yüzyılda iki kez olduğu gibi Almanya'nın istilasına bir daha izin vermeme konusunda kararlıydı. Bu strateji, Almanya'nın etrafını ittifaklarla çevirmekti. Bu yüzden Fransızlar başından itibaren Polonya'yı destekledi ve sol hükümetler de, Rusya'yla yeniden yakın ilişki kurdu. Güneydoğu Avrupa'daki devletlerle de ittifaklar kuruldu. Almanya'nın kendisine gelince, birbirini izleyen Fransız hükümetleri, Versay Antlaşması koşullarının harfi harfine uygulanmasında ısrar etmekle tazminatlar konusunda daha uzlaşmacı bir tutum arasında gidip geldi.

Fransızlar, gelecekte herhangi bir Alman saldırısına karşı fiziksel bir caydırıcı olarak, doğu sınırı boyunca modern bir tahkimat hattı inşa etme planı hazırladı. Buna, I. Dünya Savaşında ağır yaralanan savunma bakanı André Maginot'ya atfen Maginot Hattı denildi. 1930'da işe başlanmıştı. Fransa'nın savunma bütçesinin devasa bir bölümünü tüketecekti ve yalnızca fiziksel bir

"Tahkimata sahip olunca ülkemizin dokunulmazlığının güvencede olduğuna dair... **yanlış** ve moral bozucu **fikir** ..."

FRANSIZ GENERAL, ADOLPHE GUILLAUMAT, 1922

engel değil, Fransız halkının arkasında kendini güvende hissettiği psikolojik bir kalkan da olacaktı.

İngiltere'de düş kırıklığı

İngiltere Fransa'nın fiziksel yıkımını yaşamamıştı ama savaşın sonunda eşit ölçüde bitkin düşmüştü. Hükümetin düşü, "kahramanlara uygun bir ülke" yaratmaktı ve kısa bir süre ekonomik bir canlanma oldu ama devam etmedi. Geleneksel İngiliz sanayileri, denizaşırı müşteriler savaş sırasında kendi sanayilerini geliştirince, inişe geçti. Kömür önemli bir ihracat kalemiydi ama kömürün yerini petrol alınca, 1914'ten önceki gibi kömür pazarları artık yoktu. Yüksek faiz oranları yeni işletmelerin açılmasını engellemekteydi ve sonuç, işsizlikte devasa bir artış oldu. Savaş sonrası yeniden inşa harcamalarını da büyük ölçüde kısmak zorunlu oldu ve Fransa'da olduğu gibi, işçiler işlerini ve ücretlerini korumak için mücadele ettikçe grev eylemi yaygınlaştı, sanayi ilişkileri de kötüleşti.

İngiliz savunma bütçesi, diğer bütün kamu harcamalarıyla birlikte zarar gördü. Hükümet, Avrupa'da en az on yıl savaş çıkmayacağı öncülüne dayanarak savunmayı planlama kuralını koydu. On Yıl Kuralı 1920'ler boyunca her yıl yenilendi; ondan sonra beş yıla indirildi. İmparatorluğun, özellikle Hindistan'ın savunulmasına ve Irak'taki eski Türk topraklarında, Ürdün'de ve

▽ **İş için yürüme**
İngiltere'de 1936 Jarrow Yürüyüşü, o sırada genel olarak ekonomi yavaş yavaş iyileşmekte olmasına rağmen, İngiltere'nin kuzeyindeki korkunç ekonomik duruma kamuoyunun dikkatini çekmek için tasarlandı.

Filistin'de güvenliği sağlamaya öncelik verildi. Sonuç olarak İngiliz anayurt savunması için silahlı kuvvetlere fazla bir şey kalmadı.

Büyük Bunalım

Ekim 1929'da, Wall Street çöküşü geldi; ABD borsası balonu sonunda patladı. On binlerce Amerikalı bir gecede iflas etti, bankalar çöktü ve ülke derin bir durgunluğa girdi. Bunun şok dalgaları hızla bütün dünyaya yayıldı ve Avrupa ekonomileri kötü etkilendi. Batı demokrasilerinin Alman, İtalyan ve Japon saldırganlığına karşı koyacak durumda olmamaları fazla şaşırtıcı değildi.

İlk başkanlık dönemine 1932'de başlayan Franklin D. Roosevelt, ertesi yıl bayındırlık ve yoksullara yardım planlarına dayanan New Deal (Yeni Düzen) programını başlattı. Ama ABD ekonomisi, Batı Avrupa ekonomileri gibi, bir kez daha savaş durumunda olana kadar tam olarak toparlanamadı.

△ ABD ekonomisini canlandırma
Sivil Koruma Birlikleri, Başkan Roosevelt'in Amerika Birleşik Devletleri'ni ekonomik durgunluktan çıkarmak için New Deal'ın bir parçası olarak başlattığı bir bayındırlık işleri programıydı.

SONRA >>

1930'ların ortasında Batı ekonomileri yavaş yavaş toparlanmaya başlamış, İngilizler ve Fransızlar yeniden silahlanmaya doğru ilk çekingen adımlarını atmaya başlamıştı.

İngiltere 1935'te, Hitler **Luftwaffe'nin varlığını << 48-51** açıkladıktan sonra kendi hava kuvvetlerini güçlendirmeye başladı. Bir yıl sonra Fransa onu izledi ama para **Maginot Hattına** harcandığı ve ekonomik iyileşme daha yavaş olduğu için yapabilecekleri sınırlıydı.

PASİFİZM VE YATIŞTIRMA

1930'lar, özellikle İngiltere'de güçlü bir pasifist hareketin ortaya çıkışına da tanık oldu. Bu, 1914-18'in dehşetinin tekrarlanmaması gerektiği talebiyle dile getirildi. 1933'te **Oxford Üniversitesi Birliği** şu önergeyi tartıştı: "Bu Kurum **hiçbir koşulda Kral ve Ülke için savaşmayacak.**" Önerge 173'e karşı 275 oyla kabul edilince, basında çok geniş yer verildi. Popüler sağcı gazeteler, İngiltere'nin en eski üniversitesinin öğrencileri arasında pasifizmin bu kadar yaygın olması karşısında duydukları dehşeti ve korkuyu ifade etti. Bununla birlikte, güçlü konumlarda bulunan, **I. Dünya Savaşını** yaşamış ve öğrencilerle hemfikir olan insanlar vardı. Hatta bazı İngiliz –ve Fransız– politikacılar, **Hitler'e istediklerinin çoğu verilirse 64-67 >>**, yeni bir Avrupa savışından kaçınılacağına inanıyordu.

İspanya İç Savaşı

1936 ile 1939 yılları arasında İspanya'da Sağ ile Sol arasındaki sert çatışma, hem Mihver Devletleri hem Sovyetler Birliği'ni içine çekti. Batı demokrasileri çaresizce seyirci kaldı; dış güçlerin savaşa karışmasını önleme ve son verme konusunda görünürde güçsüz ama aslında isteksizlerdi.

△ **Condor Lejyonu Arması**
Condor Lejyonu, Luftwaffe'nin İspanya'daki takma adıydı. II. Dünya Savaşında Almanya'nın önde gelen pilotlarından bazıları, İspanya'da milliyetçilerin safında savaşırken yeteneklerini geliştirdi.

1936'da Falanj'ı yasaklanmasının bir sonucu olarak çıkan sokak çatışmalarına, Sol-esinli toprak işgalleri ve bir grev dalgası eşlik etti. Toplu olarak sağcılara verilen adla Milliyetçiler, komünist bir iktidardan korktu ve harekete geçmeye karar verdi. Temmuz 1936'da Fas'taki İspanyol birliklerini komuta eden General Francisco Franco, hükümete başkaldırdı. Anakaradaki kentlerde de benzer askeri ayaklanmalar gerçekleşti ama Madrid ve Barcelona'dakiler hızla bastırıldı. Rusya, hükümete yardım etmek için donanım ve gönüllü göndermeyi kabul etti; Almanya da, Franco'yu ve adamlarını anakaraya taşıyan uçakları sağladı.

Uluslararası destek

İngiltere ve Fransa şimdi devreye girdi ya da daha doğrusu girmedi. Müdahale etmeyeceklerini ilan ettiler ama gönüllüler İspanya'ya aktı; gönüllülerin büyük çoğunluğu Cumhuriyetçiler safında Uluslararası Tugaylara katıldı, birazı da Milliyetçilerle birlikte savaşmaya gitti. Almanya ve İtalya, İngiltere'nin ve Fransa'nın müdahale etmeme önerilerini en azından ilke olarak kabul ettikleri halde, Franco'ya asker ve

« ÖNCE

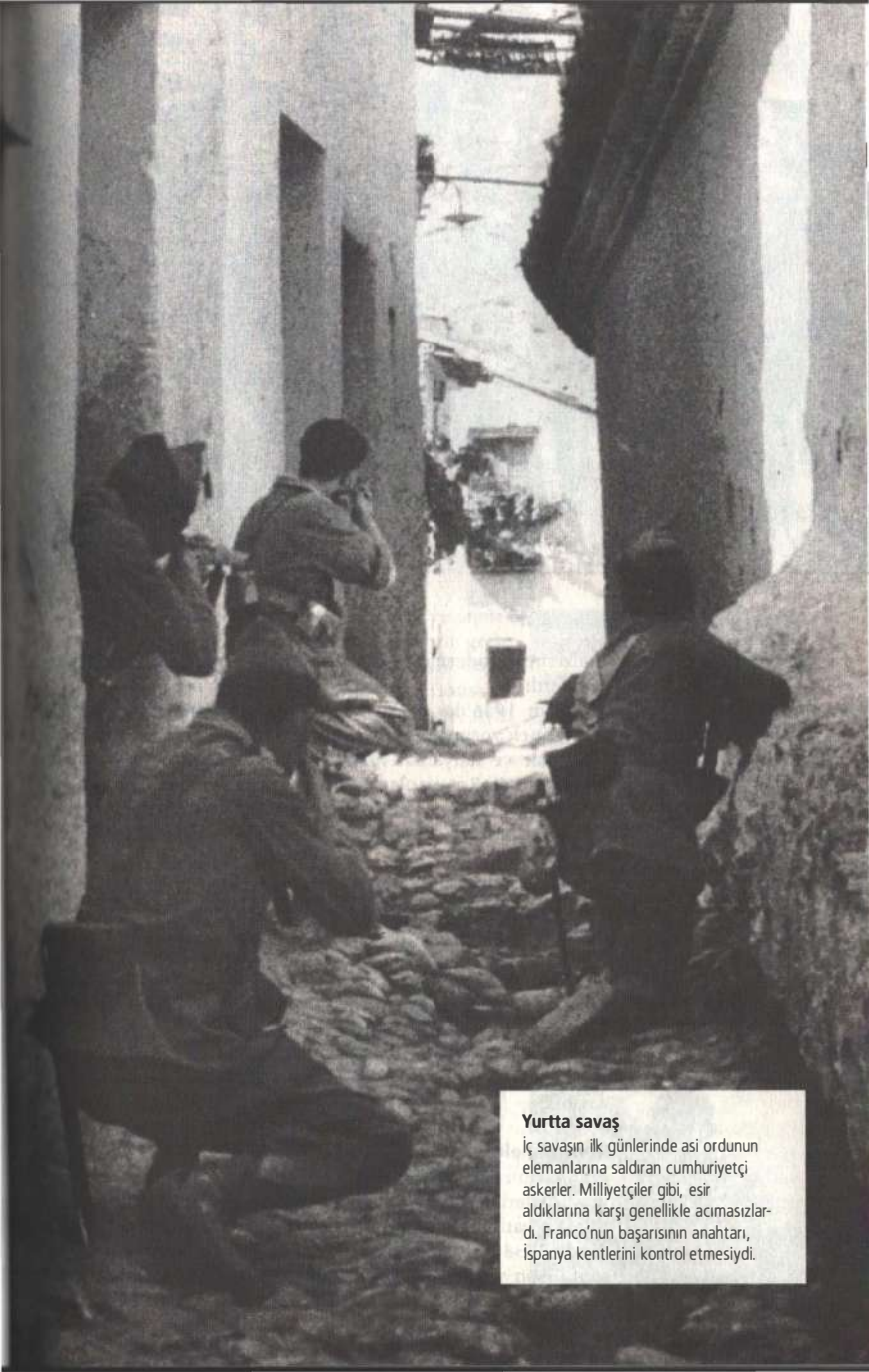
Diğer Avrupa ülkeleri gibi İspanya da, savaş sırasında tarafsız kalmasına rağmen, I. Dünya Savaşından sonra siyasal çalkantılar yaşadı.

DİKTATÖRLÜK

XIII. Alfonso'nun yönetiminde bir anayasal monarşi olan İspanya, 1925'te General Primo de Rivera iktidarı ele geçirince kısa bir süre bir diktatörlük oldu. Ülke bir süre istikrar kazandı ama Rivera, **Büyük Bunalımın sonuçlarıyla « 52-55** başa çıkamadı ve 1930'un başında istifa etmek zorunda kaldı.

DAHA FAZLA İSTİKRARSIZLIK

Sol partilerin iktidara gelişiyle İspanya'ya demokrasi geri geldi. 1931'de monarşiyi kaldırdılar, cumhuriyet ilan ettiler ve **Kral XIII. Alfonso'yu sürgüne gönderdiler**. Artan siyasal huzursuzluk içinde sağ ve sol hükümetler birbirini izledi. 1936'da **Halk Cephesi** denilen sol partiler ittifakı, Muhafazakâr Katoliklerden ve daha aşırı **sağcı Falanj Partisinden** oluşan bir koalisyonu yenilgiye uğratınca, işler son haddine vardı. Yeni hükümet Falanj'ı hemen yasaklayıp, yine bir şiddet dalgasını kışkırttı.

Yurtta savaş
İç savaşın ilk günlerinde asi ordunun elemanlarına saldıran cumhuriyetçi askerler. Milliyetçiler gibi, esir aldıklarına karşı genellikle acımasızlardı. Franco'nun başarısının anahtarı, İspanya kentlerini kontrol etmesiydi.

△ İlk milliyetçi kazanımlar
Ağustos 1936'da Milliyetçiler tarafından ele geçirildikten hemen sonra Burgos'ta General Francisco Franco (soldan beşinci) generalleriyle birlikte.

malzeme göndermeye başladı; Ruslar da Cumhuriyetçilere gönderdi.

Kasım 1936'da, Franco, Cumhuriyetçi hükümeti Madrid'i terk etmek zorunda bıraktıktan ve başkenti kuşattıktan sonra, Almanlar ve İtalyanlar Franco'yu İspanya'nın devlet başkanı olarak tanıdı. Rus ajanların Moskova'ya hizmet eden bir hükümet kurma çabasıyla Cumhuriyetçilerin arasında uğursuz bir oyun oynanınca, Cumhuriyetçiler kendi aralarında çeşitli hiziplere bölündü.

Batı demokrasileri durumu yatıştırmaya çalışmaya devam etti. Nisan 1937'de ilgili tüm devletler yeni müdahale etmeme önlemleri konusunda anlaştı. İspanya'ya daha fazla asker ve silah gönderilmesini önlemek için İngiltere ve Fransa hükümetleri İspanya'nın Atlantik kıyısında ortak bir deniz ablukası kurdu; İtalya ve Almanya aynısını Akdeniz'de yaptı ama Franco'nun zaferi kesinleşinceye kadar kuvvetlerini geri çekmeyeceklerini vurguladılar. Bir ayak bağı da, anlaşmanın uçakları kapsamamasıydı, o ayın sonunda Guernica'da kafalara dank eden bir zayıflık.

Kontrolü ele geçirmek

Franco'nun daha iyi donanımlı kuvvetleri, Cumhuriyetçileri acımasızca geri püskürtmeye devam etti; öyle ki, 1937'nin sonunda ülkenin batısının tamamı, kuzeyinin büyük bölümü onun elindeydi. 1938'in başında ilk gerçek hükümetini kurdu ve altı ay sonra, son yabancı gönüllüler de ülkeden ayrıldı. Franco'nun

SONRA

Tek başına İspanya İç Savaşı, II. Dünya Savaşının başlamasını hızlandırmadı. Ama modern Alman ve Rus silahlarını vitrine çıkardı ve savaşın nasıl olacağına dair bir fikir verdi.

SİLAH LABORATUVARI

Mihver Devletleri ve Rusya, kara birliklerine ve havacılara savaş deneyimi kazandırmanın yanı sıra, yeni silahları ve taktikleri denemek için de iç savaşı kullandı. **En büyük yararı Almanya elde etti.** Luftwaffe, özellikle II. Dünya Savaşının ilk yıllarında Müttefik kara kuvvetlerinin en çok korktuğu silahlardan biri olan **Ju 87 Stuka Junkers'leri** kullanarak pike bombardıman tekniğini İspanya'da kusursuzlaştırdı. Tank tasarımlarını da iyileştirebildiler.

YANLIŞ DERSLER

Ne var ki, Ruslar **zırhlı savaş konusunda yanlış dersler** çıkardı. Sonuç alıcı bir silah olarak büyük tank formasyonları kullanma kavramını geliştirmişlerdi ama İspanya'daki subayları, tankların kendi başına değil piyadeyle birlikte çalışmaya uygun oldukları sonucuna vardı. Yüksek rütbeli subaylarını temizlemekle meşgul olan Stalin bu kusurlu görüşü kabul etti ama daha sonra pişman olacaktı. Birçok Batılı gözlemci de, **tanksavar topların artık tanklardan daha güçlü olduğu** sonucuna vardı; İspanya'nın büyük bölümünün savunma taktiklerine uygun dağlardan oluştuğunu unuttular.

tam kontrolü sağlaması artık an meselesiydi ve sayıları giderek artan mülteciler, Pirene Dağlarını geçip Fransızların kurduğu kamplara gitmeye başladı. Cumhuriyetçi hükümet de, Şubat 1939'da kaçtı; Fransa ve İngiltere Franco rejimini tanımak zorunda kaldı. Aynı yılın mart ayının sonunda Madrid, Milliyetçilerin eline geçti ve savaş sona erdi.

▷ **Uluslararası Tugaylar**
Bu afiş, Milliyetçilere karşı mücadelesinde Halk Cephesini destekledikleri için Uluslararası Tugayları övüyor.

ÖNEMLİ AN

GUERNICA

Guernica, Kuzey İspanya kıyısında Bask ülkesinde bir kasabadır. 1937 baharında, 5000 kadar sakini vardı; Cumhuriyetçi mültecilerle sayıları artmıştı. 26 Nisanda, Bilbao kentini ele geçirmek içiri planlanan Milliyetçi operasyonları desteklemek için Alman Condor Lejyonunun uçakları, birkaç İtalyan uçağıyla birlikte, kasabaya saldırdı. Pazarın kurulduğu gündü ve bombardıman, kasabanın çoğunu yerle bir etmenin dışında, büyük bölümü sivil olmak üzere 2500'den fazla kişinin ölmesine neden oldu. Modern savaşın doğasını ve dehşetini dış dünyaya gösterdi ve İspanyol ressam Pablo Picasso'nun en ünlü tablolarından birini –*Guernica*– yapmasına ilham verdi.

GUERNİCA'NIN YIKIMI

Japonya Çin'i İstila Eder

Japonya 1937'de Çin'i istila etmek için bir bahane uydurunca, 1945'te Japonya teslim oluncaya kadar sürecek bir çatışmanın kıvılcımını çaktı. İstilanın, II. Dünya Savaşının Doğudaki başlangıcı olduğu söylenebilir.

▽ **Batının Japonya'yı görüşü**
1935'te Almanya'da yayımlanan bu karikatür Japonya'yı, kollarıyla dünyanın her tarafını sarmalayan yırtıcı bir ahtapot olarak gösteriyor.

1934'te Japonya hükümeti, bundan sonra Doğu Asya'da barışın muhafızı olacağını ve yabancı bir devletin Çin'in işlerine karışmasına tahammül etmeyeceğini duyuran oldukça kışkırtıcı bir siyasal açıklama yayınladı. Aynı yılın sonunda, deniz kuvvetlerinin büyüklüğünü sınırlayan 1922 tarihli Washington Deniz Kuvvetlerini Sınırlandırma Antlaşmasına iki yıl sonra bağlı kalmayacağını duyurdu. Batı ırkildi ama özellikle Japonya artık Milletler Cemiyetinin üyesi olmadığı için, bu konuda bir şey yapamadı.

Ateşkese yönelik tehditler

Japonya, Çinlilerin Japon-karşıtı duyguları bastıramadığı için Tanggu Ateşkesini ihlal ettiğini iddia ederek Çin topraklarını daha fazla kemirmeye başladı. Kuzeydeki bazı eyaletlerde Japonlara düşman Çinli memurların görevden alınmasını istemeye başladılar. Kuomintang genel olarak razı oldu; zor yoluyla daha

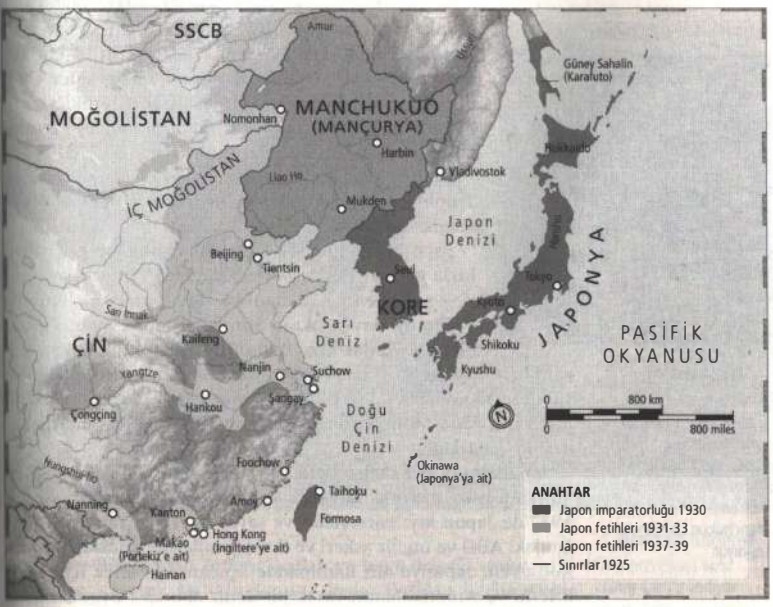
« ÖNCE

Mançurya'yı güvence altına almadaki başarısından cesaret alan ve silahlı kuvvetlerindeki fanatik milliyetçilik tarafından yönlendirilen Japonya, dikkatini Kuzey Çin'e çevirmişti.

JAPON FETİHLERİNİN SINIRLARI
Mançurya'daki karışıklıkların sona ermesinden önce « 44–47
Japonlar Çin'in en kuzey eyaleti Rehe'yi ele geçirdi ve Kuomintang güçlerini Çin Seddinin güneyine sürdü. Japon İmparatoru, birliklerine Çin Seddinin güneyine girmemeleri için özel emirler vermişti ve onlar da durdular.

TANGGU ATEŞKESİ
Tanggu Ateşkesiyle Mayıs 1933'te düşmanlıklar sona erdirildi. **Japonlar, Çin Seddinin** 100 km (60 mil) güneyine ve Pekin'den Tientsin'e kadar uzanan bir askerden arındırılmış bölge talep etti ve Japon devriyeleri öyle kalmasını sağladı.

Komünistleri « 40–43 ezmeye çalışmakla meşgul olan **Çan Kay-Şek**, buna razı oldu ve ayrıca Mançurya'nın, **Japon kukla devleti Mançukuo'yu** şimdi olduğu gibi resmen tanıdı. Ateşkes bir süreliğine kuzey Çin'e görece barış getirse de, halkı bu şartları aşağılayıcı olarak değerlendirdi. Ayrıca, Japon ordusunun kuzey Çin'de daha fazla kontrol kazanma arzusunu azaltmadı.

△ 1939'da Japonya'nın Çin'deki fetihleri
Japonlar Kuzey ve Orta Çin'de geniş alanları hızla fethetti ve 1938-39'da kıyı bölgelere ve limanlara yönelip, Çin'in dünyayla ticaret bağlarının büyük bölümünü başarılı bir biçimde kestiler.

fazla toprak kaybetme riskini göze almak yerine bu eyaletler üzerinde egemenlik görüntüsünü sürdürmeyi tercih etti. Sonra Japonlar en kuzeydeki beş eyaleti Çin'den ayırmaya kalkıştı. Bu, kitlesel bir itiraza neden oldu; birçok Çin kentinde Japonlara karşı gösteriler yapıldı.

Mao Zedong ve komünistler de, Japon yayılmacılığına karşı direniş ilan etti. Bunun tek nedeni, yalnızca Moskova'nın Faşizme karşı bir birleşik cephe ilan etmiş olması değildi; bir diğer neden de, Çin, Japonya'ya karşı silaha sarılırsa, Kuomintang'ın komünistler üzerindeki baskısının da hafifleyecek olmasıydı. Çan Kay-şek askeri direnişten söz etmesine rağmen, Japonya'dan korkuyordu ve komünistlere karşı kampanyasını sürdürdü.

Savaş bahanesi

Sonunda Temmuz 1937'de işler son haddine vardı. Japonlar, Beijing'de temsilciliği bulunan diğer ülkeler gibi, orada küçük bir

"Çinli asker, **aptal liderlerin** boşa harcadığı ve ihanet ettiği **kusursuz malzemedir**."

ALBAY JOSEPH STILWELL, ÇİN'DEKİ ABD ASKERİ ATAŞESİ, 1938

△ **Japon askeri treni**
Kuzey Çin'de savaşan askerleri takviye etmek için Kwantung Ordusundan büyük bir müfreze, Manchukuo'dan trenle taşınıyor.

garnizon tutuyordu. Bu askerler manevralar için kentten ayrıldı ama 7 Temmuz'da, kentin 19 km güneydoğusunda, Marco Polo Köprüsü bölgesinde Çinli birliklerle karşılıklı ateş ettiler. Japon birlikleri Çin Seddinden geçip askerden arındırılmış bölgeye girmeye başladı ve Çin birliklerinin, Kuzey Çin'den çekilmesini istedi. Çan Kay-şek nihayet bir karar verdi ve Japonların istediğini yapmayı reddetti. Sonuç, topyekûn savaş oldu.

Japonlar Beijing ve Tientsin'i çabuk ele geçirdi ve hızla güneye doğru ilerledi. Şangay'ı kuşattılar. Çan Kay-şek, kenti savunanlara dayanmalarını emretti ve üç ay dayandıktan sonra, Japonlar kente girdi. Şimdiye kadar Çin, Batı dünyasının sempatisini kazanmıştı ama hepsi o kadar. Bu arada Sovyetler Birliği Japon yayılmacılığından endişe duymaktaydı, Çin'le bir saldırmazlık paktı imzaladı; Mao Zedong ve komünistleri de Japonlarla savaşmaya başladı.

Japonlar güneye doğru ilerlerken, bir sonraki hedefleri, Kuomintang hükümetinin merkezi Nanjin'di. Ne var ki, 12 Aralık 1937'de Japon kıyı bataryaları ve savaş uçakları, Yangtze Irmağındaki ABD ve İngiliz askeri ve ticari gemilerine saldırdı. Başkan Roosevelt, Japonya'nın hammadde ithalatını kesmek için İngilizlerin ve Amerikalıların ortak bir deniz ablukası uygulamasını önerdi. Bunun savaşa yol açmasından korkan İngilizler, öneriyi kabul etmedi. Sonra Japonlar özür diledi.

Nanjin 14 Aralık 1937'de Japonların eline geçti. Sonraki altı hafta boyunca işgalci askerler en korkunç vahşeti gerçekleştirdi; binaları ateşe verdiler, sivillere işkence yapıp öldürdüler, genç kadınlara tecavüz ettiler. Dünya şok oldu ama hiçbir şey yapmadı. Çinliler, 300.000 kişinin öldürüldüğünü tahmin ediyor.

Bu arada Çan Kay-şek ve hükümeti, Yangtze Irmağı boyunca Nanjin'den 650 km uzakta bulunan Hankou'ya çekilmişti. İnsan ve toprak kaybı ne kadar büyük olursa olsun Çin'in Japonya'dan daha fazla dayanacağından emindi. Bu nedenle, mekânı zamanla takas etmeye başladı. Çin birlikleri, hem Kuomintang hem de şimdi Sekizinci Yol Ordusu adını alan komünistler yerel zaferler kazandı ama bunlar, Japon istilacıları uzun süre durdurmaya yetecek ölçüde belirleyici değildi.

42.000
1938'de Uluslararası Yardım Komitesine göre Nanjin Yağmasında öldürülen sivillerin sayısı; gerçek sayı çok daha yüksekti.

1938 yazının başında Japonlar Hankou'ya ilerlemeye başladı, Çan Kay-şek'in birlikleri onları durduramadı ve ağustosta Çan ve hükümeti, sonraki sekiz yıl boyunca üs yapacakları Çongçing'e çekilmek zorunda kaldı. Ekim ile aralık arasında Japonlar güneydeki Kanton eyaletinin tamamına yayılıp, İngiliz kolonisi Hong Kong'u fiilen yalıttı.

△ **Aralıksız ilerleme**
Bir Japon topçu kolu Güney Çin'de ilerliyor. Savaş, Japon askerlerin dayanıklılığını gösterdi ve bu, 1941-42'de Güneydoğu Asya'da Avrupa sömürgelerinin fethinde belirleyici bir faktör olacaktı.

Çin'e dış yardım

Sovyetler Birliği Mao Zedong'a silah ve hava desteği sunuyordu ama Çan Kay-şek 1938'in sonuna kadar Batıdan herhangi bir maddi yardım almadı. ABD medyasında Çin'e yardım için kopanılan yaygara esnasında Roosevelt, silah satın alması için Kuomintang'a 25 milyon dolar borç vermeye razı oldu. Çinliler bölünmüş olmalarına, iyi organize olmamalarına ve Japonlara kıyasla yeterince silahlı olmamalarına rağmen, kendi topraklarında savaşmanın avantajına sahipti. Japonlardan daha dayanıklı olup olmadıkları henüz belli değildi.

SONRA »

Japonların toprak tutkusu Çin'le sınırlı değildi; Sovyet topraklarına ve Dış Moğolistan'a da göz diktiler.

SOVYET-JAPON ÇATIŞMALARI

Moskova'nın Çin'i desteklemesi, **Manchukuo sınırında gerilimle** sonuçlandı. 1937'de Amur Irmağı boyunca çatışmalar oldu ve ertesi yıl Sovyetler, doğuda, Hassan Gölü yakınlarında daha ciddi bir hücumu püskürttü.

1939'da Manchukuo'daki Japonlar batıya, Ruslarla saldırmazlık paktı bulunan Dış Moğolistan'a yöneldi. Japonlar bölgeyi ilhak etmeye kalkıştı ve Sovyetler büyük saldırı başlattı, Japonları **Nomonhan'da (Halhin Gol) kesin bir yenilgiye uğrattı** ve tekrar Manchukuo'ya sürdü.

15 Eylülde bir ateşkes anlaşması imzalandı. Ondan sonra Japonya dikkatini **Güneydoğu Asya'ya 224-27, 236-39 »** çevirdi ve II. Dünya Savaşının sonuna kadar **başka bir Rus-Japon çatışması olmayacaktı 508-11 »**.

Hitler'i Yatıştırma

1930'lar yavaşça geçer ve Nazi Almanyası daha da güçlenirken, İngiltere ve Fransa silahlanmaya devam etti, ancak Hitler'e karşı güç tehdidinde bulunmakta gönülsüzdüler. Bu durum Hitler'i, Almanya'nın komşularına karşı bölgesel talepleri konusunda giderek daha agresif olması konusunda cesaretlendirdi.

1937 boyunca Almanlar, Nazi hücrelerin aracılığıyla Avusturya'da sorun çıkardı. İşler Ocak 1938'de son haddine ulaştı. Kendisine karşı bir suikast planından haberdar olan Şansölye Schuschnigg, polise, bir Nazi hücresinin kullandığı eve baskın yapmasını emretti. Evde, Almanın Almanla savaşmasını önlemek için Alman kuvvetlerin Avusturya'ya girmesine bahane sağlayacak bir Nazi ayaklanmasının planları bulundu.

Ölçüsüz talepler

Dehşete düşen Schuschnigg, Hitler'e şahsen şikâyette bulunmak üzere Almanya'ya gitti. Avusturyalı Nazilerin tutumu üzerine uzun bir nutuk dinlemek zorunda kaldı. Sonra Hitler, Avusturyalı Nazilerin tamamının serbest bırakılmasını ve Avusturyalı Nazilerin başkanının içişleri bakanı, başka bir Nazinin savunma bakanı yapılmasını istedi. Dahası, Almanya'nın ekonomisi Avusturya'nın ekonomisini soğuracaktı. Avusturya şansölyesi bu ta-

« ÖNCE

Hitler'in amacı, Orta ve Doğu Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşayan tüm Alman halkları birleştirmekti. Bu halkların en kalabalığı Avusturyalılardı.

AVUSTURYA-ALMANYA YAKINLAŞMASI

1934'te **Avusturya'yı Almanya'yla birleştirme girişimi** « **48-49** engellenen Hitler, bu kez Avusturya'yı barışçı yollarla ilhak etmeyi planladı. İlk atılım Temmuz 1936'da, Avusturya-Almanya Anlaşmasının imzalanmasıyla geldi. Bu anlaşma görünürde Avusturya'nın egemenliğini tanıyordu ama gizli maddeler, daha çok Almanya'nın lehineydi. Avusturyalı şansölye Kurt Schuschnigg, bu anlaşmanın Avusturya-Almanya ilişkilerini sağlam bir zemine oturttuğuna inandığı halde, Hitler, Avusturya'nın bağımsızlığını zayıflatmak için bir kaldıraç olarak gördü. 1936'da **Mussolini'yle imzaladığı pakt da** « **48-49**, Avusturya'yı yalıtmaya yardımcı oldu.

SAVAŞA HAZIRLIK

1936'da Hitler, Alman ekonomisini savaşa uygun hale getirmek için tasarlanan Dört Yıllık Planını başlattı. Goering'i planı uygulamakla görevlendirdi; devlet kuruluşlarının yanı sıra özel sanayi alanında da ona olağanüstü yetkiler verdi. Hitler, toprak taleplerini sürdürecekse Avrupa'da bir savaşın kaçınılmaz olduğunu düşünüyordu.

Polonya Koridoru Doğu Prusya'yı Almanya'dan ayırıyordu ve Hitler'in bir sonraki hedefiydi.

Posta damgasında Svastika ve "Wir sind frei!" ("Özgürüz!) sloganı vardır. ("Özgürüz!").

Slovakya, 1939'da Hitler tarafından bağımsız ilan edilip Çekoslovakya devletine son vermeye ikna edilecekti.

Avusturya, *Anschluss* sekiz ay önce gerçekleşmiş olmasına rağmen, yeni Büyük Almanya'yla tam bütünleşmiş olarak gösteriliyor.

Çekoslovakya'da Almanca konuşan bölgeler çizgilerle gösteriliyor. Almanya sınırı boyunca uzanan Sudetenland, 1 Ekim 1938'de Alman birliklerince işgal edildi.

◁ Nazi Gurur Kartpostalı
8 Ekim 1938 tarihli bu Alman kartpostalı, yedi gün önce Çekoslovakya'nın Almanca konuşan bölgesi Sudetenland'ın ilhakını kutluyor.

leplere razı olmadı ve Avusturya halkının bağımsız kalmak mı yoksa Almanya'yla *Anschluss*'u (birleşme) kabul etmek mi istediği konusunda bir referandum düzenledi.

Oyların yanlış yöne gideceğinden korkan Hitler, referandumun arifesinde, 12 Martta birliklerine Avusturya'ya girme emri verdi. Avusturyalı Naziler iyi hazırlanmıştı. Alman askerler kalabalıklar tarafından neşeyle karşılandı ve hiçbir karşı koyma girişimi olmadı. Ertesi gün Schuschnigg istifa etti, tutuklandı ve savaşın sonuna kadar toplama kamplarında kaldı. *Anschluss* başarılmıştı; Avusturya artık Büyük Almanya'nın bir eyaletiydi.

İngiltere ve Fransa Avusturya'nın ilhakını diplomatik olarak protesto etti ve hepsi bu. İkisi de savaşa hazır değildi ve Avusturya halkı da fazla itiraz etmemiş gibi görünüyordu.

▽ İstilacıları alkışlama
Mart 1939'da Avusturya'yı işgal eden Alman birlikleri, Salzburg halkı tarafından coşkuyla, Nazi selamıyla ve Svastikalarla karşılanıyor.

Sudeten Almanlar

Çok geçmeden İngilizler ve Fransızlar, Hitler'in kışkırttığı bir krizle daha yüzleşmek zorunda kaldı. 1937'de Hitler, Versay Antlaşmasıyla kurulan yeni Çekoslovakya devletine de göz dikmişti ve sürpriz bir saldırının planlarını hazırlamıştı. Avusturya'nın ilhakı, Çeklerin üç tarafı Almanya'yla çevrili olması demekti. Hitler ilk hamlesini, Avusturya alınır alınmaz yaptı. Çekoslovakya'nın en batıdaki bölgesi Sudetenland'ın büyükçe bir Alman nüfusu vardı ve Hitler, Alman nüfusun lideri Konrad Henlein'e daha faz-

ÖNEMLİ AN

KRISTALLNACHT

7 Kasım 1938'de, genç bir Alman Yahudi mülteci, Paris'te bir Alman diplomata ateş etti ve ağır yaraladı. İki gece sonra bütün Almanya'da dalga dalga şiddet içeren gösteriler yapıldı. Bunlar, güvenlik servislerinin başında bulunan Goebbels ve Reinhard Heydrich tarafından özenle planlanmıştı. Hedef Yahudi mülkleriydi – dükkânlar, evler ve sinagoglar. Yıkım yaygındı –*Kristallnacht* (Kristal Gece) adı, sokakları kaplayan kırık camlardan gelir– en az 100 Yahudi öldürüldü. Bunun acımasız bir sonucu da, zararı Yahudi ahaliye ödeten kararnameler çıkarmak oldu. Birçok ülke protesto etti ve ABD büyükelçisini geri çağırdı ama Hitler, bu konunun yabancıları ilgilendirmediğini ilan etti ve İngiltere'yi dünya çapında bir Yahudi komplosuna yataklık yapmakla suçladı.

KRİSTALLNACHT'TAN SONRA KIRIK VİTRİNLER

la özerklik kampanyası yürütme talimatı verdi. Silahlı kuvvetlerini harekete geçiren ve müttefiki Fransa'ya destek çağrısında bulunan Çekoslovakya'yı tehdit etmeye de başladı.

Fransızlar İngilizlere döndü ve Başbakan Neville Chamberlain, Çekoslovakya Cumhurbaşkanı Eduard Beneš'i, Henlein'ın taleplerini kabul etmeye ikna etmek için Prag'a gitti. Bu arada Almanlar Çek sınırına asker yığdı. Hitler, Ekim 1938'e kadar sorun çözülmezse askeri harekât başlatacağını generallerine söyledi.

Savaşın eşiği

Hitler askeri güç kullanma tehdidini sürdürdü ve eylül ortasında, Sudetenland'da Almanların ayaklanmasıyla sonuçlandı; Çek ordusu ayaklanmayı bastırdı. Hitler'in işgale girişeceğinden korkan İngiltere başbakanı, Fransızların desteğiyle, durumu yumuşatmak için Hitler'le şahsen görüşmeye karar verdi. Bu arada hem İngiltere hem Fransa kısmi bir seferberlik gerçekleştirdi.

Chamberlain, Sudetenland'ın ikinci bir Avrupa savaşının dehşetini yaşamaya değmediğini düşünüyordu. 29 Eylül tarihli Mü-

▽ Chamberlain'in muzaffer dönüşü
Neville Chamberlain, Hitler'le Münih Antlaşmasını imzaladıktan sonra Heston Havalimanına geri dönüyor. "Zamanımızın barışı" olduğuna inandığı "onurlu barış"ı getirdiğini duyurdu.

◁ Rezil kâğıt parçası
Hitler ile Chamberlain özel olarak görüştü ve görüşmeden, Münih Antlaşmasının, ikisinin de imzaladığı kısa bir versiyonu çıktı. Chamberlain'ın İngiltere'ye dönüşünde kalabalığa salladığı kâğıt parçası buydu.

"... uzak bir ülkede hiç tanımadığımız insanlar arasında bir kavga!"

NEVILLE CHAMBERLAIN, BİR RADYO YAYININDA, 27 EYLÜL 1938

nih Antlaşmasıyla, Hitler'in başka toprak istemeyeceğine dair bir açıklama karşılığında, Sudetenland'ın Alman bölümleri verildi. Antlaşma İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya tarafından imzalandı ama Çeklerin bu konuda söz hakkı olmadı. 1 Ekimde Alman birlikleri Sudetenland'a girerken, Chamberlain zaferle İngiltere'ye dönüp barışı güvenceye aldığını ilan etti. İngilizler ve Fransızlar, savaşın önlenmiş olmasından duyulan büyük rahatlığı ifade etti ama Hitler, Çekoslovakya sorununu halletme fırsatından yoksun kaldığı için hayal kırıklığı yaşadı.

Hitler Avrupa sahnesinde yeni hamlelerini planlarken, Almanya'nın içinde ve dışında dikkatler Yahudilere uygulanan zulümde yeni bir dramatik evreye çevrildi. 1938'de, *Kristallnacht* olarak bilinen 9/10 Kasım gecesi, Almanya'nın Yahudilerine yönelik en yaygın ve örgütlü şiddet patlamasına tanık oldu.

Sudetenland, Almanların eline geçtiğinde 2 milyon etnik Alman ve 800.000 Çekten oluşan bir nüfusu vardı.

SONRA

Hitler, Münih Antlaşmasının daha fazla toprak talebinde bulunmamayla ilgili maddelerine uyma niyetinde olmadığını kısa sürede belli etti.

DAHA FAZLA ÇEKOSLOVAKYA PLANI

Sudetenland'da kullandığı stratejinin aynısını benimseyen Hitler, Çekoslovakya'nın diğer bölgelerinde de **iç huzursuzluğu** teşvik etmeye koyuldu. Makul düzeyde özerkliğe sahip olan **Rutenya ve Slovakya** eyaletlerine yöneldi ve onları daha fazla bağımsızlık istemeye teşvik etti. Bu, sonunda Çekoslovakya'nın kaderini belirledi ve Mart 1939'da Alman birliklerin **Prag'a yürümesine 70-71 »** olanak sağladı.

POLONYA'DAN TALEPLER

28 Ekim 1938'de, Münih Antlaşmasından dört hafta sonra Hitler, Polonyalılardan, **Danzig** limanını devretmelerini ve Almanların, **Polonya Koridorundan** Doğu Prusya'ya geçen karayolu ve demiryolu hatları inşa etmesine izin vermelerini istedi. Polonyalılar bu talepleri kabul etmedi; Hitler bu kez geri adım attı ama bir yıldan az bir süre sonra, **Polonya'yı tamamen işgal ederek 84-87 »** II. Dünya Savaşını başlatacaktı.

PRAG'IN İŞGALİ

2

AVRUPA SAVAŞA GİRER

1939

Almanya'nın ve Sovyetler'in Polonya'yı işgali, ardından Sovyetler'in Finlandiya'yı istilası, büyük bir Avrupa savaşının artık önlenemeyeceğini açıkça belli etti. İngiltere ve Fransa Almanya'ya savaş ilan etti ama Polonya'yı kurtarmaya güçleri yetmedi.

Savaşa Giden Yol

Hitler'in açgözlülüğünü ve saldırganlığını, Münih Antlaşmasıyla kazandıkları tatmin etmedi. Bir sonraki hedefi Polonya'ydı; yine "adaletsiz" Versay Antlaşmasını düzeltme bahanesini kullandı. İngiltere ve Fransa, Polonya'nın Hitler'le anlaşmasını istedi – ama olaylar farklı bir yön aldı.

Avrupa'da olayların istikameti, 15 Mart 1939'da kesin bir şekilde savaşa yöneldi. O gün Alman birlikleri hiçbir muhalefetle karşılaşmadan Prag'a girip, Çekoslovakya'nın önceki yıl Münih Konferansında başlayan yıkımını tamamladı. Çek toprakları Bohemya ve Moravya, "Protektora" olarak Nazi işgali altına alınırken, Slovakya fiilen bir Alman kuklası devlet oldu.

Hitler, İngiltere'nin ve Fransa'nın tepki olarak askeri harekâta girişmeyeceğini doğru bir biçimde hesaplamıştı ama Çekoslovakya'nın yıkılmasının, uluslararası kamuoyu üzerinde yaratacağı şok etkisini yabana atmıştı. Bu noktaya kadar Almanya'nın güya adaletsiz Versay Antlaşmasını düzeltme talepleri, Hitler'in yayılmacı ihtiraslarını gizlemeye yardımcı olmuştu. Prag'a hücum, bu çıplak saldırganlığı açığa vurdu.

Avrupa, zaten hızlanan bir silahlanma yarışının pençesindeydi. Örneğin şubatta İngiliz hükümeti, maliyeti ne olursa

<< ÖNCE

Eylül 1938 tarihli Münih Antlaşması << 64–67, Çekoslovakya'nın Sudeten bölgesini Almanya'ya devretti.

"ZAMANIMIZIN BARIŞI"
Sudetenland'ın Almanya'nın "Avrupa'da son toprak talebi" olacağı konusunda Hitler'den güvence alan İngiltere başbakanı **Neville Chamberlain**, antlaşmanın "zamanımızın barışı" anlamına geldiğini duyurdu.

VAHŞET GECESİ
9/10 Kasım 1938'de bütün Almanya'da ve Avusturya'da Yahudi dükkânları, evleri ve sinagogları Nazilerin saldırısına uğradı. Bu olay, ***Kristallnacht*** (saçılan cam kırıklarından ötürü Kristal Gece) **<< 64-67** olarak anıldı. 100 Yahudi öldürüldü; 20.000 ila 30.000 kadarı **toplama kamplarına** götürüldü. Bu gaddarlıklar Almanya'nın uluslararası ününe ağır zarar verdi, özelikle Amerika Birleşik Devletleri'nde kamuoyunu uzaklaştırdı.

HİTLERİN POLONYA TALEBİ
Geç 18. yüzyılda Rusya, Prusya ve Avusturya arasında bölüşülen Polonya, I. Dünya Savaşından sonra bağımsız bir devlet olarak geri gelmişti. **Versay Antlaşmasıyla << 18-21** Polonya'ya, Baltık Denizine bağlanan bir toprak şeridi verildi. Bu **"Polonya Koridoru,"** Doğu Prusya'yı Almanya'dan ayırmaktaydı. Nüfusunun çoğunluğu Alman olan Danzig (Gdansk) limanı, **özerk bir "Serbest Kent"** ilan edildi. 1939'da Hitler, Polonya Koridorundan Doğu Prusya'ya karadan erişim talebinde bulundu.

olsun askeri uçak üretimini azami ölçüde genişletmeyi onaylamıştı. Hitler'in yeniden silahlanma programının nefes kesen hızı, Alman ekonomisini son sınırlarına kadar zorluyordu. Ama Batı demokrasileri hâlâ savaştan kaçınmayı umarken, Hitler de 1939'da büyük bir çatışmA öngörmemişti.

Ama Alman birlikleri Prag'a girince, İngiltere Başbakanı Neville Chamberlain, kendisinin ve hükümetinin Hitler'e daha sert davranması gerektiğine karar verdi. Diğer şeylerin yanı sıra, olası Alman saldırganlığına karşı Polonya'ya destek garantisi sundu. Fransa'da Édouard Daladier hükümeti de İngiliz müttefikini izleyip aynısını yaptı.

△ **Genişleyen Almanya'nın sınırları** Sahte *Lebensraum* ya da "yaşama alanı" ihtiyacı, Hitler'in savaş planlarını biçimlendirdi. 1939'a kadar Almanya'nın yayılmacılığı, etnik Alman nüfusa sahip komşu topraklara yoğunlaştı.

Polonya'nın işgali

Nasıl ki Hitler Prag işgalinin Batı demokrasileri üzerindeki etkisini anlamadıysa, İngiliz hükümeti de Polonya'ya garanti vermesinin Hitler üzerindeki etkisini öngöremedi. Öfkelenen

△ **Kurtarma misyonu** Savaş ilan edilmeden kısa süre önce, büyük bölümü Yahudi olmak üzere 10.000 civarında çocuk, *Kindertransport* (çocuk nakli) olarak bilinen bir operasyonla trenlerle ve gemilerle Nazi işgalindeki topraklardan İngiltere'ye taşındı.

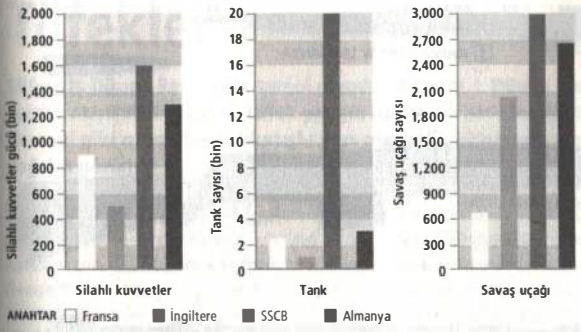
Führer, derhal ordu komutanlarına 1 Eylül 1939 tarihi itibariyle Polonya'ya saldırı planları hazırlamalarını söyledi.

İngiliz ve Fransız hükümetleri savaşa hazırlık yapmalarına rağmen, hâlâ yapabilirlerse savaştan sakınmaya kararlıydılar. Polonyalılardan, bir çatışmadan kaçınmak için Nazi Almanya'yla müzakere yapmalarını istedi. Ama General Józef Beck'in egemen olduğu Polonya hükümeti kararlı bir şekilde milliyetçiydi ve Almanya'nın baskısına boyun eğmek istemiyordu. Hitler'in de Polonya'yla anlaşma niyeti yoktu. Geçen yıl Çekoslovakya'ya karşı bir savaşta aldatıldığını hissetmişti ve Polonya'yı işgale karar verdikten sonra askeri bir zafer şansını ikinci kez kaçırma niyetinde değildi. Bununla birlikte, Polonyalılarla aynı zamanda İngilizlerle ve Fransızlarla da savaşmak zorunda kalmamayı umuyordu.

Avrupa'da olayların gidişatı Almanya'nın lehine gibi görünüyordu. Mart 1939'da General Franco'nun kuvvetleri, İspanya İç Savaşında kesin zafer kazandı. Hitler, Baltık kenti Memel'i (bugünkü Klaipeda) Reich'e katarak küçük bir ilerleme daha kaydederken, Adriyatik'te Mussolini Arnavutluk'u işgal etti. Hitler ile Mussolini'nin ittifakı, mayısta İtalya ile Almanya arasında Çelik Paktının ilanıyla teyit edildi.

Amerika Birleşik Devletleri hükümeti Avrupa'daki gelişmeleri kaygıyla izledi ama güçlü yalnızcı duygu nedeniyle

◁ Savaşan ülkelerin askeri gücü
1939'da, Almanya'nın ve Rusya'nın kuvvetlerinin toplamı, Fransa'nın ve İngiltere'ninkini gölgede bırakıyordu. Bununla birlikte savaşa en iyi hazırlanan, heybetli modern uçak filosuyla Alman Luftwaffe'ydi.

müdahale olasılığı yoktu. ABD, diplomatik ve askeri denklemde bir faktör değildi. Oysa Sovyetler Birliği'nin tutumu çok önemliydi. Moskova, 1939 yazında barış zamanının son diplomatik manevralarının odağı olacaktı.

◁ Çekoslovakya düşüyor
15 Mart 1939'da Prag'a giren Alman birlikleri. Çekoslovakya, 20 yıl önce, I. Dünya Savaşından sonra bağımsızlığını kazanmıştı ve yeniden kurulana kadar altı yıl boyunca acımasız Nazi işgaline katlanmak zorunda kalacaktı.

SONRA »

23 Ağustos 1939'da Nazi Almanya ile Sovyetler Birliği bir pakt imzaladı, Polonya'yı aralarında bölüşme konusunda gizlice anlaştı.

POLONYA EZİLDİ

Almanya'nın 1 Eylül 1939'da Polonya'yı işgalinden sonra **İngiltere ve Fransa, iki gün sonra Almanya'ya savaş ilan etti 76-79 »**. Alman kuvvetlerin gücüne karşı koyamayan **Polonyalılar dört hafta sonra teslim olmak zorunda kaldı.**

DANZİG

Alman Reich, Danzig'i 2 Eylül 1939'da ilhak etti. Savaştan sonra kent Polonya'nın bir parçası oldu. Alman nüfusun çok büyük bölümü kovuldu ve yerlerine Polonyalılar yerleştirildi. Lehçe adı Gdansk olan kent, 1980'lerin başında Polonya'nın komünist yönetimine karşı **Dayanışma sendikasının** örgütlediği grevlerin odağıydı.

"DANZİG ALMANDIR"

1 KARABINER 98K (ALMANYA

2 7,92MM X 57 FİŞEK (ALMANYA

3 GEWEHR 43 (ALMANYA)

4 LEE-ENFIELD NO. 4 BOMBA ATARLI (İNGİLTERE

5 .303 FİŞEK (İNGİLTERE)

6 YAĞDANLIK VE ÇEKME (İNGİLTERE)

7 LEE-ENFIELD NO. 4 (İNGİLTERE)

8 MOSIN-NAGANT 1891/30 (SSCB)

9 7,62MM X 54R FİŞEK (SSCB)

10 ARISAKA TİP 99 (JAPONYA)

11 7,7MM X 58 FİŞEK (JAPONYA)

12 TOKAREV SVT-40 (SSCB)

Tüfekler

Tüfek, II. Dünya Savaşında temel piyade silahıydı. I. Dünya Savaşında olduğu gibi, tekrar atışlı mekanizmalı tüfek yaygın kullanıldı ama bunlar, Gewehr 43 ve M1 Garand gibi otomatik dolduruşlu yarı-otomatik tüfeklerin yanında giderek çağdışı göründü.

[1] **Karabiner 98k,** 1898 Mauser'in geliştirilmiş bir versiyonu, 1935'te standart Alman piyade tüfeği olarak kullanıma girdi. [2] **7.92mm x 57 fişek**, her iki Dünya Savaşında Alman ordusunun standart tüfek mermisi, Karabiner 98k ve Gewehr 43'te kullanıldı. [3] **Gewehr 43**, 1943'te kullanıma giren Walther-tasarımı yarı otomatik bir Alman tüfeği. Gazla çalışan bir otomatik doldurma mekanizması ve 10 mermilik bir kutu şarjörü vardı. [4] **Lee-Enfield No. 4 bomba atarlı**. Bombalar, I. Dünya Savaşından itibaren, kurusıkı bir fişekle standart piyade tüfeklerinden atılırdı. [5] **.303 fişek**, geç 19. yüzyıldan II. Dünya Savaşı sonrasına kadar standart İngiliz fişeği. [6] **Yağdanlık ve çekme**, İngiliz Lee-Enfield tüfeğini temizlemek için kullanıldı. [7] **Lee-Enfield No. 4**, 1885'te İngiliz Ordusunun benimsediği tüfeğin soyundan. No.4 versiyonu ilk kez 1939'da kullanıma girdi ve 1941'den itibaren beylik tüfek haline geldi. [8] **Mosin-Nagant 1891/30**, II. Dünya Savaşında standart Sovyet piyade tüfeği, aynı zamanda dürbün takıldığında kusursuz bir suikast tüfeğiydi. [9] **7.62mm x 54R fişek**. 1891'de Mosin-Nagant mekanizmalı tüfeğiyle aynı zamanda kullanıma girdi; II. Dünya Savaşı boyunca standart Sovyet mühimmatıydı. [10] **Arisaka Tip 99**, savaş boyunca kullanımda kalan, modası geçmiş Japon Arisaka 38'in geliştirilmiş versiyonu olarak 1939'da çıkarılan Mauser tarzı GR mekanizmalı tüfek. [11] **7.7mm x 58 fişek**, Japon Arisaka Tip 99 tüfeğin ateşlediği mermi; daha eski Arisaka Tip 38'in kullandığı 6,5mm x 50 mermiden daha büyüktür. [12] **Tokarev SVT-40**, yarı-otomatik bir Sovyet tüfeği. Savaşın başlangıcında bir milyondan fazla üretildi ama standart piyade tüfeği için bakımı zor sayılıyordu. [13] **Mosin-Nagant Karabina**, Sovyet tüfeği, Mosin-Nagant tüfeğinden daha kısaydı ama bunun dışında benzer özellikteydi. [14] **M1 Garand**, Amerika Birleşik Devletleri ordusunun 1936'da benimsediği yarı otomatik tüfek; II. Dünya Savaşında temel Amerikan piyade tüfeği işlevi gördü. [15] **M1 Karabina**, Amerikan imalatı, tüfek ve tabancanın yerini almak üzere tasarlandı ve 1942'den itibaren, destek birlikleri için bel silahı olarak kullanıldı. [16] **.30mm fişek**, Amerikan M1 Karabina için geliştirilen mühimmat; yeterince güçlü değil diye eleştirildi.

Savaş İlanları

Yeni müttefiki Sovyetler Birliği tarafından desteklenen Hitler, 1 Eylül 1939'da Polonya'ya saldırarak Avrupa'yı savaşa sürükledi. 3 Eylülde İngiltere ve Fransa tereddütlerine son vererek Almanya'ya savaş ilan etti. Yeni bir küresel çatışma başlamıştı.

31 Ağustos 1939 gecesi Nazi SS, Polonya sınırında Gleiwitz'de bir Alman radyo istasyonuna Polonyalılar yapmış gibi sahte bir baskını düzenledi. Bir toplama kampından alınan bazı esirler öldürüldü ve cesetlerine Polonya üniformaları giydirilip basına gösterildi. Ertesi sabah saat 04.35'te bu "Polonya saldırısına" karşılık vereceğini duyuran Almanya, Polonya'ya asker gönderdi ve Avrupa'da II. Dünya Savaşı başladı.

İstila, yazın Sovyetler Birliği'ne odaklanan diplomatik bir faaliyetten sonra geldi. İngiltere ve Fransa Nisan 1939'da Alman saldırganlığına karşı Polonya'ya garanti sözü verdiğinde, Polonyalılara fiilen askeri yardım verme planları yoktu. Polonya'nın savunmasını güçlendirmek için hiçbir şey yapmadılar; Almanya'ya batıdan saldırmayı da planlamadılar. Ama Sovyetler Birliği'ni Polonya'yı savunmaya yönelik bir taahhüdün içine çekmeye çalıştılar.

İngiltere, Fransa ve Joseph Stalin'in Sovyet rejimi arasındaki görüşmeler yavaş ilerledi. İngiliz hükümeti, komünist diktatörlükle bir anlaşma yapmaya gönülsüzdü; Polonyalılar da, hangi

<< ÖNCE

Nisan 1939'da, Hitler gizlice işgal planları yaparken, İngiltere ve Fransa hükümetleri, Almanya'nın saldırısına uğraması durumunda Polonya'nın yardımına koşmaya söz verdi.

FAŞİZM VE KOMÜNİZM

1930'lar boyunca Nazi Almanya ve Sovyetler Birliği ideolojik düşmandı; Sovyet diktatör Stalin, Nazi "Faşizmini" yeriyor, Hitler ise Sovyet "Bolşevizminin" kötülüklerine karşı ağza alınmayacak laflar ediyordu.

GELENEKSEL DÜŞMANLAR

Polonya, Sovyetler Birliği'ne ölümüne düşmandı; **Polonyalılar, Rusları geleneksel olarak potansiyel zalim olarak görüyordu.** Polonya'nın büyük bölümü, I. Dünya Savaşından önce bir Rus eyaletiydi ve savaştan sonra, **1920'de ülke bir savaşta Sovyetleri yenerek** bağımsızlığını kazandı. SSCB, 1921 Riga Barışında Polonya'nın yeni sınırlarını resmi olarak tanıdı.

▷ Deniz bombardımanı
Emektar Alman kıyı savunma gemisi *Schleswig-Holstein*, 1 Eylülde Danzig'e yakın Westerplatte'deki Polonya deniz üssüne karşı muharebede, Avrupa'da II. Dünya Savaşının ilk atışlarını yapıyor.

koşullarda olursa olsun Sovyet birliklerinin Polonya'ya girmesine izin verme düşüncesine karşı çıktı. Kendi payına Stalin, Batı demokrasilerinin niyetinden emin değildi; Nazi saldırganlığını Sovyetler Birliği'ne yönlendirmeyi istemelerinden kuşkulanıyordu.

Komünist Sovyetler Birliği ile Nazi Almanya arasındaki düşmanlık, Avrupa siyasetinin o kadar sabit ve görünürde köklü bir yanıydı ki, ikisinin arasında bir ittifak düşünülemez gibi görünüyordu. Yine de kısa vadede ikna edici ortak çıkarları vardı. Sonbahar yağmurları başlamadan önce Polonya'ya savaş açmaya kararlı olan Hitler'in, aynı anda savaşmak zorunda kalabileceği düşmanların sayısını azaltmaya ihtiyacı vardı. Kendi payına Stalin de, kendi yönetimini Polonya'nın ve Baltık Devletlerinin zararına batıya doğru genişletme şansını cazip buldu.

△ **Ganimeti bölüşme**
Sovyet ve Alman subaylar, 22 Eylülde Brest-Litovsk'ta, bir ay önce Nazi-Sovyet Paktının üzerinde anlaşıldığı gibi, Polonya'daki işgal bölgelerinin kesişme noktasında buluşuyor.

Nazi ve Sovyet rejimleri arasındaki ciddi görüşmeler temmuzun sonunda gizli başladı. 21 Ağustosta Almanya, Dışişleri Bakanı Joachim von Ribbentrop'un Moskova'ya davet edildiğini duyurdu. İki gün sonra, şaşkın dünya bir Nazi-Sovyet Paktının imzalandığını öğrendi. Paktın gizli koşullarından biri, Almanya'nın ve Sovyetler Birliği'nin Polonya'nın aralarında bölüşülmesini öngörüyordu.

Stalin'le anlaşmayı cebine koyan Hitler, uzun zamandır planlanmış Polonya işgalinin 26 Ağustosta başlamasını emretti. Ama son anda tereddüt etti. İngiltere ve Fransa, Polonyalılara saldırır-

△ **Danzig tekrar Almanların oluyor**
Alman askerleri ve esas olarak Almanlardan oluşan Danzig polis yetkilileri, eski Serbest Kentin etrafındaki bir sınır kontrol noktasını söküyor, 1 Eylül 1939.

sa gerçekten savaşa girme niyetinde olduklarını Almanya'ya kesin bir şeklide belirtti – İngiltereyle Polonya arasında resmi bir askeri ittifak, 25 Ağustosta imzalandı.

Son manevralar

Aynı zamanda Mussolini, Almanya'yla Çelik Paktı ittifakına rağmen, İtalya'nın kenarda durma niyetinde olduğunu Hitler'e söyledi. Fransa, İngiltere ve Polonya'yı yardımsız ele geçirme ihtimaliyle karşı karşıya kalan Hitler, istila emrini iptal etme kararı aldı.

Ağustosun son haftası boyunca, savaşı önlemek için telaşlı diplomatik girişimler başlatıldı. Hitler, İngilizlere gösterişli bir barış önerisinde bulundu – İngiliz İmparatorluğunun savunmasına yardım etme küstah teklifi de dahil. Önde gelen Nazi Hermann Goering'in İsveçli dostu Birger Dahlerus, Almanya'nın Polonya'yla düzmece ayrılıklarını halletme önerileriyle Berlin ile Londra arasında mekik dokuyan özel elçi işlevi gördü. Ama son dakikada barış umutları, yanılsamaydı. Polonyalılar herhangi bir ödün vermemeye kararlıydı ve Hitler, Danzig ve Polonya Koridoruyla ilgili taleplerini Polonyalıların kabul etmesini zaten istemiyordu. Bu talepler, Polonya'ya saldırmayı haklı göstermenin bahaneleriydi. Saldırıyı ertelemesi, İngiliz ve Fransız desteğini zayıflatma girişimiydi. İstila tarihini 1 Eylül olarak yeniden belirledi. Başka erteleme olmadı ve Hitler, Müttefiklerin geri adım atacağını umdu.

Polonya'ya verdikleri taahhüde rağmen İngiltere ve Fransa, Alman istilasına anında savaş ilan ederek karşılık vermedi. Fransız ordusunun liderleri, savaş ilan edilmeden önce seferberliği tamamlamak için hükümetten zaman istedi. İngiltere, Alman kuvvetlerin Polonya'dan çekilmesini istedi ama bu "bir ültimatom sayılmayacaktı." Fransızlar ve İngilizler, hâlâ, 1938 Çek krizinde olduğu gibi, olasılıkla Mussolini'nin aracılık ede-

ceği uluslararası bir konferansla barışı kurtarma umuduna tutunuyorlardı.

İngiltere Avam Kamarası, sonunda konunun üstüne gitti. 2 Eylül akşamı, Parlamenterlerin hükümetin tereddütlerine muhalefeti güçlü bir biçimde ifade ettiği bir tartışmadan sonra, Başbakan Neville Chamberlain ya Polonya'yla yapılan anlaşmanın gereğini yapmak ya da istifa etmek zorunda olduğunu anladı. 3 Eylül sabah saat 09.00'da İngiltere Almanya'ya bir ültimatom verip, Polonya'ya düşmanlığa hemen son vermesini istedi. Ültimatomun süresi saat 11.00'de bitti. Harekete geçmek zorunda kalan Chamberlain, radyoda ulusa seslenip, ağırbaşlı ama melankolik bir ses tonuyla "Bu ülke Almanya'yla savaştadır," açıklamasını yaptı. Hitler'e ültimatom veren Fransa da aynı gün öğleden sonra saat 17.00'te savaş ilan etti.

△ **Uluslararası haber**
3 Eylül akşamı Fransız gazete manşetleri, İngiltere'nin o sabah savaş ilan ettiğini duyuruyor. Bunu, aynı gün Fransa'nın savaş ilanı izleyecekti.

Yeni bir dünya savaşı

İngiltere'nin ve Fransa'nın sömürgeleri de otomatik olarak Almanya'yla savaştaydı. Ama İngiltere'nin Dominyonlarının, savaşa girip girmeme konusunda kendilerinin karar vermeleri gerekiyordu. Avustralya ve Yeni Zelanda tereddütsüz savaş ilan etti. Konunun daha tartışmalı olduğu Kanada ise 10 Eylülde kervana katıldı. Güney Afrika'da savaş bir hükümet krizine neden oldu; Jan Smuts başbakanlık görevini üstlendi ve 6 Eylülde savaş ilan etti. Amerika Birleşik Devletleri'nde Başkan Roosevelt, radyodaki İşçi Günü konuşmasında Amerika'yı savaşın dışında tutacağına söz verdi.

Neşeli kalabalıkların sokakları doldurduğu 1914'teki savaş ilanlarını selamlama sahnelerinden farklı olarak, Avrupa derin kasvetli bir ruh haliyle savaşa girdi; devasa ölçekte yıkım ve ölüm bekliyordu.

SONRA »

Polonya bir ayı biraz aşkın bir sürede yenildi; Batılı Müttefikler, Polonyalılara yardım etmek için hiçbir şey yapamadı.

SOVYET YAYILMASI
Sovyetler Birliği, 1939-40'ta batı sınırlarında bir **genişleme politikası** izleyip, Romanya'nın ve Finlandiya'nın bazı bölgelerinin yanı sıra, Litvanya, Estonya, Letonya ve Doğu Polonya'yı işgal etti. Bu politika, **Finlandiya'yla Kış Savaşına 96-99 »** yol açtı.

TUHAF SAVAŞ
Batı Avrupa'da **1940 baharına kadar büyük çatışmalar olmadı.** Savaş ilanlarından Almanların **Danimarka'yı ve Norveç'i işgaline 106-109 »** kadar geçen dönem, **Tuhaf Savaş 88-91 »** olarak bilinir.

İŞGAL EDİLEN NORVEÇ İÇİN SS TOPLAMA AFİŞİ

◁ **Kader adamı**
Nazi Almanya'da Hitler'in resmi imgesi, ülkeyi zafere götürecek yoğun ve güçlü bir figür imgesiydi.

ALMAN DİKTATÖR DOĞUM 1889 Ölüm 1945

Adolf **Hitler**

"Almanya'nın **sorunu** ancak **zorla çözülebilir**."

ADOLF HİTLER, KASIM 1937

II. Dünya Savaşının çıkmasında ve şekillenmesinde hiç kimse Alman diktatör Adolf Hitler'den daha büyük bir rol oynamadı. Ama Avusturyalı küçük bir memurun oğlu olan bu adamın, ömrünün ilk otuz yılında, kaderinde önemsiz bir yaşam varmış gibi görünüyordu. 1914'e kadar Hitler, ressam olma tutkusunda başarısız olmuş ve toplumda kendine yer bulamamış köksüz bir avareydi. 1932'ye kadar Alman vatandaşlığı almamasına rağmen, I. Dünya Savaşında Alman ordusunda askerlik yaptı. Tüm anlatımlara göre cesur bir askerdi –iki kez Demir Haç nişanı kazandı– ama hiç kimseye, özel liderlik niteliklerine sahipmiş gibi gelmedi ve ancak onbaşı rütbesine kadar yükselebildi. Dört yıllık siper savaşı deneyimi, sonra Alman yenilgisinin şoku, ömrünün geri kalan kısmını renklendirdi.

△ **Uzatmalı arkadaş**
Hitler'in 1929'da karşılaştığı Eva Braun'la ilişkisi, kamuoyuna açıklanmadı. Çift, 29 Nisan 1945'te, Kızıl Ordu Berlin'e yaklaşırken evlendi. Bir gün sonra intihar ettiler.

Savaş sonrası kırgınlık

Savaş sonrası Almanya'nın kaosunda kaybolan birçok kırgın eski asker gibi Hitler de, aşırı uç siyasete kaydı. O zamana kadar fark edilmeyen bir yeteneğini, hayal kırıklığına uğramış bir halkın duygularını ateşli konuşmalarla kamçılama yeteneğini keşfetti ve liderliğini küçük ama radikal Nazi Patisine kabul ettirdi. Hitler'in önerdiği siyasal düşünceler, özgün değildi; standart sağcı Alman milliyetçiliğinin bir çeşidiydi ama bu düşünceleri olağa-

ÖNEMLİ OLAYLAR >>

- **20 Nisan 1889** Hitler, Avusturya Braunau'da bir gümrük memurunun oğlu olarak dünyaya gelir.
- **5 Ağustos 1914** I. Dünya Savaşı çıkınca Alman Ordusunun Bavyera müfrezesinde askerlik yapmak için gönüllü olur.
- **4 Ağustos 1918** Siperlerde ulak olarak dört yıl askerlik yaptıktan sonra Hitler Birinci Sınıf Demir Haçla ödüllendirilir.
- **11 Kasım 1918** Zehirli gazdan etkilendiği için hastanedeyken Hitler, ateşkes haberini alınca sarsılır.
- **Temmuz 1921** Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisinin (NSDAP – Nazi Partisi) lideri olur.
- **9 Kasım 1923** Münih'te Alman hükümetini devirme niyetiyle bir darbe girişimine öncülük eder. Darbe başarısız olur ve Hitler tutuklanır.
- **20 Aralık 1924** Vatana ihanetten suçlu bulunan Hitler, dokuz ay hapis yatar; bu sürede kitabı *Kavgam*'ı yazar.
- **30 Ocak 1933** Şansölye (hükümet başkanı) olarak atanır. Altı ay içinde, Nazi Partisi hariç bütün siyasal partiler yasaklanır.

nüstü bir duygusal güçle donattı. Ülkesinin savaştaki yenilgisini ve kişisel başarıdan yoksunluğunu açıklamak için bir bahane arayan Hitler, Alman halkının sosyalistler ve Yahudiler tarafından "arkadan hançerlenmenin" ve "uluslararası bir Yahudi komplosu"nun kurbanı olduğu inancını tutkulu bir içtenlikle benimsedi.

1923'te Münih'te kalkıştığı *putsch*'un (darbe) başarısızlığı Hitler'in siyasal kariyerine son verebilirdi ama o, mahkemeyi kullanarak görüşlerini halka tanıttı ve hapisteki zamanını da, siyasal anıları *Kavgam*'ı yazmakla geçirdi. Doğal olarak egoist ve narsist bir kişilik olan Hitler, bir gün Alman halkını kurtaracak tarihsel lider olduğuna dair mutlak bir kanı geliştirmişti. Bu inanç, Nazilerin Alman siyasetinde marjinal olduğu dönem boyunca onu besledi ama yüksek enflasyonun ve kitlesel işsizliğin ekonomiyi felç edip, aşırılıkçı partilere fırsat yarattığı 1920'lerin sonunda Alman kamuoyunda ses getirmeye başladı. Siyasal taktiklerinde tam bir kinik olan Hitler, bir diktatörlük kurmaya can attığı halde, demokratik seçim siyasetinde oy kazanmaya çalışan bir politikacı olarak çalıştı.

▽ **Siyasal anılar**
Kavgam'ın (Kavgam) birinci cildi, antisemitizm ve Almanya'nın sorunlarının fetihle çözümünü de içeren Nazi düşüncesinin bir sunumuyla birlikte, Hitler'in erken yaşamının mitolojileştirilmiş bir versiyonundan oluşur.

Muhalefeti yenmek

Hitler'in muhalifleri, hem iktidara gelmeden önce hem geldikten sonra, onu sürekli hafife aldılar, histriyonik kişiliğini ciddiye almadılar. 1933'te şansölye olmasına izin veren muhafazakâr Alman politikacılar, onu kontrol edebileceklerini sandılar ve atandıktan sonra birkaç ay içinde ülkelerinin tek partili bir Nazi devleti olduğunu görünce şaşırdılar. Almanya'nın askeri gücünü geri getirme ve bir savaş çıkarmadan Versay Antlaşmasını altüst etmedeki başarısı, onun bir manipülasyon ustası olduğunu gösterdi. Muhaliflerinin umutlarıyla ve korkularıyla oynadı, bir korkutma yöntemi olarak nevrotik ani öfke kapasitesinden yararlandı, ani belirleyici eylem ve korku politikası için becerikli bir kumarbazın içgüdüsünü kullandı. Yine de barışçı zafer-

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **2 Ağustos 1934** Alman ordusu, Alman Führer (diktatör) olan Hitler'e koşulsuz sadakat yemini eder.
- **17 Mart 1935** Versay Antlaşmasını hiçe sayarak büyük ölçekli bir silahlanma programını açıklar.
- **7 Mart 1936** Versay Antlaşmasının koşullarına göre askersizleştirilen Renanya'ya Alman kuvvetlerini gönderir.
- **13 Mart 1938** Avusturya *Anschluss*'la Alman Reich'e katılınca memleketine zaferle döner.
- **30 Eylül 1938** Almanya'nın Çekoslovakya'nın Sudetenland bölgesini Almanya'nın almasına izin veren Münih Antlaşmasını imzalar.
- **30 Ağustos 1939** Polonya istilasının 1 Eylül'de başlamasını emredip, II. Dünya Savaşını başlatır.
- **21 Haziran 1940** Yenilen Fransızlara, 1918'de Ateşkesi imzalamak için kullanılan aynı tren vagonunda ateşkes koşullarını imzalatır.
- **30 Mart 1941** Generallerine seslenen Hitler, Sovyetler Birliği'ne karşı "bir imha savaşı"

ler Hitler'i tatmin etmedi. Güçlünün zayıf karşısında şiddetle zafer kazanmasının ahlaki olarak iyi olduğuna inanıyor ve başarılı bir savaş lideri rolünü oynamaya can atıyordu.

İlk askeri başarılar

Hitler, II. Dünya Savaşının ilk evrelerinde Almanya'nın askeri başarılarından kendine çok pay çıkarabilir. Taktik ilke olarak hareket kabiliyetine ve şoka inancı, Alman ordusunda daha muhafazakâr komutanlar karşısında radikal Blitzkrieg savunucularını desteklemesine neden oldu. Düşmanları arasında moral zayıflığına ilişkin tahmini doğruydu. Ama gösterişli ilk zaferler, kendi yanılmazlığına artan inancını pekiştirdi. Savaş ilerledikçe, generallerine inancını tümden kaybetti ve her askeri harekâtın ayrıntılarını şahsen kontrol etmekte ısrar etti ve bunun feci sonuçları oldu.

Savaşın gidişatı Almanya'nın aleyhine dönünce, Hitler'in gerçeklik kavrayışı zayıfladı. Zihinsel ve fiziksel durumu bozuldu ve komuta sığınaklarında geçen bir yaşama çekildi; Alman halkı onu hiç görmedi ve sesini nadiren duydu. Temmuz 1944'te Rastenburg'da yanında bir suikast bombası patlayınca hayatta kalmasını, kaderin kendi seçilmiş aracını korumasının bir kanıtı saydı. Alman halkının başına getirdiği felaketten ötürü kişisel hiçbir sorumluluk kabul etmedi; başarısızlığını sadakatsizliğe ve ihanete atfetti.

△ **Führer konuşuyor** Hitler'in iktidarı elinde tutmasında propaganda önemli bir rol oynadı. Nazi Partisi üyelerinin toplantıları, 1933'te Dortmund'da yapılan bu toplantı gibi, kendisini izlemeyi tercih eden kitlelere Hitler'in şahsen ilham vermesine olanak sağlıyordu.

çağrısında bulunur; Sovyetler Birliği'ne saldırı 22 Haziran'da devam ediyor.

- **11 Aralık 1941** Japonya'nın Pearl Harbor saldırısından sonra Amerika Birleşik Devletleri'ne savaş ilan eder.
- **19 Aralık 1941** Generallerine fazla güvenmeyen Hitler Alman ordusunun komutasını şahsen üstlenir.
- **21 Kasım 1942** Alman 6. Ordusuna Stalingrad'dan çekilmemeyi emreder; ordu çembere alınır ve yok edilir.
- **20 Temmuz 1944** Rastenburg'daki karargâhında bir bombanın patlatıldığı suikast girişiminden sağ kurtulur.
- **30 Nisan 1945** Sovyet ordusuna teslim olmamak için Berlin sığınağında intihar eder.

Yıkılan Polonya

Nazi Almanya'nın ilk askeri harekâtı, Hitler'in liderliği için bir zaferdi. Doğuda Sovyet tehlikesi Nazi-Sovyet Paktıyla görünürde etkisizleştirilince, Alman silahlı kuvvetleri hava gücü ve tank birliklerinin güçlü bir kombinasyonuyla Polonya direnişini birkaç günde ezdi.

Polonya'ya karşı Alman askeri harekâtı 1 Eylül 1939'da sabaha karşı saat 04.40'ta, sınır boyunca Luftwaffe'nin hava saldırılarıyla başladı. Alman birlikleri saat 06.00'da Polonya'nın içine ilerlemeye başladı. Her zaman büyük risk alan Hitler, Almanya'nın batı sınırını Fransa'ya karşı savunmak için yalnızca 44 tümen bırakmıştı – Fransızlar teorik olarak 100 civarında tümen konuşlandırabilirdi. Dahası Almanya'nın neredeyse tüm tankları ve uçakları Polonya cephesine gönderildi. Hitler, Fransızların Polonya'ya yardım için ciddi bir taarruz başlatamayacağını doğru bir biçimde tahmin etmişti. Bu kumar, Polonyalılara karşı ezici bir güç kullanmasına olanak verdi.

▽ **Polonyalı süvariler** 1939'da Polonya ordusunda 30 piyade tümeni ve 11 süvari tugayı ama yalnızca iki mekanize tugay vardı. Almanların daha modern silahlarına verecek yanıtları yoktu.

Alman üstünlüğü

Polonya'nın silahlı kuvvetleri hatırı sayılır büyüklükteydi ama modern tank, uçak ve nakliye araçlarından yoksundu. Almanlar, yaya yürüyen daha geleneksel 40 piyade tümeninin yanı sıra, altı zırhlı tümen ve 10 mekanize piyade tümenini sahaya sürdü. Modern savaş uçaklarından oluşan büyük bir filoya sahip Luftwaffe, havaya hâkim

« ÖNCE

Nisan 1939'da Alman ordusu, "Fall Weiss"i (Beyaz Vaka), Polonya'nın işgalini ayrıntılı planlamaya başladı.

HIZLI ZAFER

Alman Genelkurmay Başkanı Franz Halder, komutanlarına **zafere "rekor hızla" ulaşılması gerektiğini** söyledi. Polonya "yalnızca yenilmemeli, tasfiye de edilmelidir." **Üç haftada zafere** ulaşılacağını tahmin etti ve Polonyalıları "ciddi hasım" olarak görmedi.

CESUR DURUŞ

Destek Garantisi Bir Alman saldırısı durumunda İngiltere'nin ve Fransa'nın desteğini garanti gören Polonya hükümeti, **Almanya'nın** Serbest Danzig Kentinin ilhakı ve Pomeranya'da "Polonya Koridoru"ndan Doğu Prusya'ya geçiş yolu **taleplerine razı olmayı reddetti** « **70-73**.

HİTLER'İN YENİ MÜTTEFİKİ

Stalin, 23 Ağustos 1939'da Moskova'da bir **Nazi-Sovyet Paktını** « **76-77** imzaladı. Gizli bir madde **Polonya'nın Almanlar ile Sovyetler arasında bölüşülmesini** öngörüyordu.

ÖNEMLİ AN

KATYN KATLİAMI

1940'ta Sovyet gizli polisi, Sovyet kamplarında tutulan 22.000 Polonyalıyı idam etti. Bunların arasında Eylül 1939'da esir alınan subaylar ve Sovyetlerin Doğu Polonya'yı ilhakından sonra toplananlar vardı. Kurşuna dizilip toplu mezarlara gömüldüler. 1943'te Naziler, o sırada Alman işgali altında olan Smolensk'e yakın Katyn Ormanında toplu mezarlar buldu. Ruslar, 1990'a kadar suçun sorumluluğunu inkâr etti.

KATYN KATLİAMINI TANITAN BİR ANTİ-SOVYET ALMAN AFİŞİ

olmakta zorluk çekmedi. Polonyalı pilotlar cesur ve ustaca savaştı ama uçakları çok azdı ve bir kuşak eskiydi. Luftwaffe yıkıcı bir etkiyle hareket etti, siviller arasında panik yarattı ve Polonya ordusunun iletişim hatlarını kesti.

Polonyalı komutanlar bir Alman saldırısına direnme yetenekleri konusunda herhalde aşırı iyimserdi; İngiltere ve Fransa'nın batıdan Almanya'ya saldırarak yardıma gelmeye hazır olduğuna güvendiler. Polonya'nın Alman taarruzuna açık 2300 km'den uzun bir sınırı vardı.

Eşitsiz eşleşme

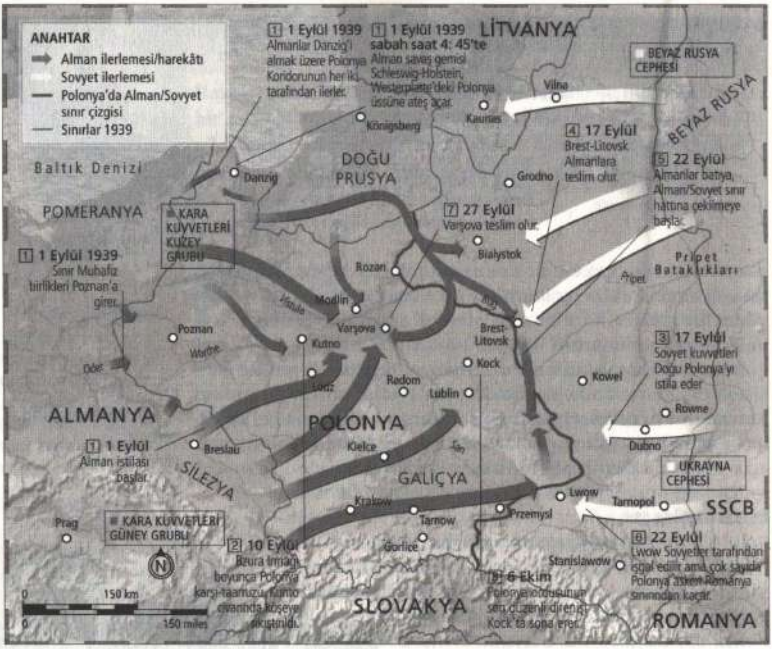
Polonya'nın en zengin madencilik ve sanayi alanları Almanya'ya yakın yerdeydi ve Polonyalılar herhangi bir ulusal toprağı feda etmemeye kararlıydı. Kuvvetlerinin büyük bölümünü Vistül ve San ırmakları boyunca savunmaya daha uygun hatlara mevzilendirmek yerine, uzun sınırlarını savunmayı tercih ettiler. Aralıklı yayılan ve çok fazla ileri çıkan Polonya birlikleri, kendilerini daha hızlı hareket eden bir düşmanın yarma taarruzuna ve kuşatmasına açık durumda buldu.

Alman kuvvetleri General Fedor von Bock komutasında Kara Kuvvetleri Kuzey Grubu ve General Gerd von Rundstedt komutasında Kara Kuvvetleri Güney Grubu olarak bölündü. Bock'un grubu batıdan ve Doğu Prusya'dan saldırıp, tartışmalı "Polonya Koridoru"nu savunan Polonya birliklerinin çoğunu hızla devredışı bıraktı. Rundstedt'in grubu, Alman Silezya'dan ileriye doğru art arda hamleler yaptı ve 8 Eylülde öncü birlikler Varşova'nın kenar mahallerine ulaştı. Polonya birlikleri, koordinasyonları kötü

▽ **Yıkıntılar arasında çaresiz**

Almanların Varşova'yı bombardımanı acımasızdı; hastaneler de dahil, birçok bina yerle bir edildi. Savaşın sonunda kentin yaklaşık % 85'i yıkılmıştı.

△ Alman ve Sovyet istilası
Polonya'nın uzun sınırlarını savunmak neredeyse olanaksızdı. 17 Eylül 1939'da Sovyet birlikleri doğudan ilerleyip, Polonya'yı dört bir taraftan sıkıştırdı. Kuşatılan ülkenin teslim olması kaçınılmazdı.

de olsa cesur karşı saldırılarla Almanlara birkaç yerel aksilik yaşattı ama gidişatı tersine döndüremedi.

Polonya birliklerinin bir kısmı, Varşova'nın savunmasında yedeklere katılmak üzere Vistül'ün arkasına çekilmeyi başardı ama daha doğuda Bug Irmağı hattı boyunca kuzeyden ve güneyden bir Alman kuşatma hamlesi, kenti savunanları çembere aldı. Almanya, geçen ay Stalin'in Hitler'le düzenlediği paktta anlaşıldığı gibi, Sovyetler Birliği'ni Polonya'nın yıkımına katılmaya defalarca çağırdı. 17 Eylül'de Sovyet birlikleri Polonya'nın doğu sınırını geçti. Onlara direnecek Polonya güçleri yoktu. Ertesi gün, çaresiz Polonya hükümeti ve yüksek komuta kademesi, tarafsız Romanya'ya sığındı. Varşova'nın etrafındaki çatışmalar, ağır bombardıman altında ağır hasara uğrayan kentin teslim olduğu 28 Eylüle kadar sürdü. Son ciddi askeri direniş 5 Ekimde sona erdi.

4 MİLYON Nazi yönetimi altında öldürülen Polonyalı sivillerin sayısı; bunun dörtte üçü, gettolarda ve kamplarda öldürülen Yahudilerdi.

Ses getiren zafer

Hitler için bu müthiş hızlı zafer, kendi askeri dehasına inancını ve düşmanlarına karşı nefretini pekiştirdi. Batılı Müttefikler, savunmasını garanti et-

▷ Yahudilere muamele
Naziler, Yahudileri getto olarak bilinen kısıtlı alanlara tıkıştırdı ve tanınmaları için sarı Davut Yıldızı takmaya mecbur etti. Kısa sürede binlercesi açlıktan ve kötü muameleden ölecekti.

tikleri bir ülkeye yardım etmek için neredeyse hiçbir şey yapmamıştı. Bir ayda yenilen Polonya devleti yok olmuştu. Batıdaki bölgelerin bir kısmı Almanya'ya dahil edildi. Bug Irmağının doğusundaki toprakları Sovyetler Birliği ilhak etti (Stalin'in savaşın sonuna kadar elinde tuttuğu ve Polonya'nın tekrar geri alamayacağı topraklar). Etkin Polonyalıların büyük çoğunluğunun yaşadığı ülkenin geri kalan kısmı, Nazi ırk teorilerine göre acımasızca yönetilecek Genel Yönetim oldu. 1939 sona ermeden önce sayıları beşmilyonu bulan Polonya Yahudileri, Polonya nüfusunun geri kalan kısmından ayrılıp, gettolara tıkıştırılıyordu.

Almanya ve Sovyetler Birliği, her türlü Polonya "ajitasyonunu" bastırma konusunda anlaşmıştı. Her iki saldırgan, bunu, bir direniş hareketine önderlik edebilecek her Polonyalıyı katletme ya da hapsetme olarak yorumladı. Savaşın sonunda Polonya, nüfusunun beşte birini, askeri harekât, aşırı yokluk ve imha nedeniyle kaybedecekti – II. Dünya Savaşında bir ülkenin en yüksek kayıp yüzdesi.

SONRA »»

Almanlar görece kolay bir zafer kazanmalarına rağmen 13.000 asker kaybetti ve 27.300 asker de yaralandı. Sovyetler Birliği, Doğu Polonya'yı işgalinde binden az asker kaybetti.

SAVAŞIN SONUÇLARI
Polonyalıların kayıpları çok yüksekti: **70.000 ölü, 133.000 yaralı**. 217.000'i Sovyetlerin, 694.000'i Almanların elinde olmak üzere, 900.000'den fazla Polonyalı savaş esiri oldu.

SAVAŞMAYA DEVAM
800.000 kadar Polonyalı asker Polonya'dan tarafsız ülkelere kaçtı; daha sonra, önce Paris'te, ardından Londra'da **sürgünde Polonya hükümetinin 160-63 »»** hizmetinde tekrar savaşa katıldı. 1941'de Almanların Sovyetler Birliği'ne saldırısından sonra, Sovyetler 75.000 civarında Polonyalı esiri serbest bıraktı ve Batılı Müttefiklerle birlikte savaşan Polonya kuvvetlerine katıldılar. Polonyalı pilotlar, **Britanya Çarpışmasında 124-27 »»** önemli bir rol oynadı.

VARŞOVA AYAKLANMASI
Büyük bölümü Halk Ordusu olarak bilinen Polonyalı direnişçiler, savaş boyunca işgal altındaki Polonya'da istihbarat ve sabotaj eylemleri gerçekleştirdi. 1944'te Halk Ordusu **Varşova'da bir ayaklanmaya 422-25 »»** ön ayak oldu ama Naziler tarafından acımasızca bastırıldı.

Tuhaf Savaş

Polonya'nın yenilgisinden sonra, büyük ölçüde Hitler'in batıda hızlı bir taarruz arzusuna ket vurulduğu için, İngiltere ve Fransa uzun bir eylemsizlik dönemiyle karşı karşıya kaldı. Savunma stratejisini benimseyen Fransızlar görünürde güvenli Maginot Hattının arkasında beklerken, her iki ülke Alman hava saldırıları için plan yaptı.

İngiltere ve Fransa Eylül 1939'da Almanya'ya savaş ilan ettiğinde, pek çok kişi ülkesinin kısa sürede kitlesel ölçekte yıkım ve ölümle karşılaşacağını bekliyordu. Ne var ki, Polonya modern savaşın dehşetini sonuna kadar yaşarken, başka yerlerde tek önemli askeri harekât denizde gerçekleşti. Batılı Müttefikler kendilerini garip bir çatışmasız savaş ara-dönemine saplanmış durumda buldu; Nisan 1940'a kadar devam eden bu duruma "Tuhaf Savaş" denildi.

Hükümetler savaşa hazırlanmak için bolca fırsat bulmuştu ve hava akınlarıyla başa çıkma hazırlıkları özellikle kapsamlı olmuştu. Kentlerinin bombardıman saldırılarıyla yıkıma uğrayacağını bekleyen İngiltere, daha savaş ilan edilmeden, hava saldırısı riski altında olduğu düşünülen alanlardan çocukların kitlesel tahliyesine başladı. Toplam 3,5 milyon insan evini terk etti. Fransa, Almanya sınırındaki Strazburg kentinin tüm nüfusunu Güney Fransa'ya taşıdı. İngiliz kentlerindeki hastaneler, bombardıman kurbanlarına yer açmak için boşaltıldı. Eğlence yerleri kapatıldı. Londra Hayvanat Bahçesindeki yılanlar bile, bir bombanın onları

« ÖNCE

İngiltere ve Fransa hükümetleri savaşa hazırlanırken, 1914-18 çatışmasındaki deneyimlerinden yararlandılar.

KAYNAKLARI EN ÜST DÜZEYE ÇIKARMAK

I. Dünya Savaşı kıt malları karneye bağlamanın zorunlu olacağını ve hükümetlerin, savaş için üretimi en üst düzeye çıkarmak adına **ekonominin işleyişine** müdahale etmesinin gerekeceğini göstermişti.

GÖKYÜZÜNDEN TEHDİT

I. Dünya Savaşı kentlere yapılan hava akınlarına da tanık olmuştu – hem Londra hem Paris bombalanmıştı. **İspanya İç Savaşında** « 56-59 ve **Japonya'nın Çin istilasında** « 60-63 hava taarruzları gösterisi, **havadan bombardıman korkusunu** güçlendirmişti. Bu yüzden hükümetler, **gece hava akınlarına karşı önlem** olarak ışık "karartma" planları hazırlamış ve akınlar sırasında sığınak sağlama ve **savunmasız yurttaşları tahliye** programları oluşturmuşlardı.

GAZ SALDIRILARI

I. Dünya Savaşında zehirli gaz yaygın bir biçimde kullanıldığı için, tekrar kullanılması bekleniyordu. **Savaşan ülkelerde** askeri personelin yanı sıra **sivillere** de gaz maskeleri dağıtıldı; her zaman yanlarında taşımaları emredildi.

◁ **Hava akınlarına karşı sivil sığınak**
İngiliz bir aile bir Anderson sığınağına giriyor. Hepsi gaz maskesi taşıyor gibi görünüyor – yasal bir zorunluluk. Aileler çoğu kez sığınaklarda saatler geçirirdi, bu yüzden içeriye yiyecek ve kitap da alınırdı.

serbest bırakıp başkentte başıboş dolaşmalarına neden olabileceği korkusuyla öldürüldü.

Bombardıman gerçekleşmeyince ve Batı Cephesinde büyük muharebeler patlak vermeyince, sivil yaşam tekrar sakinleşti. Eğlenceler ve profesyonel sporlar yeniden başladı; tahliye edilenlerin çoğu evlerine geri döndü. Karneler dağıtılmasına rağmen, karneye bağlama ağırdan alındı – aslında İngiltere'de ilk karneyle yiyecek dağıtımı, Ocak 1940'a kadar yürürlüğe girmedi. Ama bu arada, hava akınlarını karşılama hazırlıkları devam etti. İngiltere hükümeti, arka bahçelere kurulmak üzere bir milyondan fazla Anderson sığınağı dağıttı. Karartma, devam eden bir savaşın en dramatik kanıtı olarak kaldı. Akşamları, evlerden ışık sızmasını önlemek için karartma perdesi asma ritüeli, hava alarm polisince sıkı bir biçimde uygulatılırdı. 1939'un son aylarında karartma sırasında yol kazaları, askeri bir harekâttan çok daha fazla zayiata neden oldu.

Savaş alevlenmeyince ani duygu düşüşüne rağmen, savaşa halk desteği coşkulu olmasa bile yaygındı. Başbakan Neville Chamberlain, hükümetini genişletmek için, yatıştırma politikasına açıkça karşı olan Winston Churchill'i savaş kabinesine alıp, deniz kuvvetlerinden sorumlu bakan yaptı. Fransa'da Édouard Daladier hükümeti daha bölünmüş bir siyasal durumla ve açıksözlü bir yılgınlıkla karşı karşıyaydı. Yine de hem Fransa başbakanı hem Chamberlain, Hitler'in Polonya'ya karşı kazandığı zaferden sonra yaptığı barış önerisini kesin bir biçimde reddetti. Tuhaf Savaş, Batılı Müttefiklerin savaşma kararlılığının olmamasından kaynaklanmadı ama

▽ **Çocuk gaz maskesi**
Bu, ABD'de iki-beş yaş çocuklar için tasarlanan renkli "Mickey Mouse" gaz maskesinin İngiliz versiyonudur. Çizgi film karakterine benzediği için değil, çocukları korkutmasın diye bu ad verildi.

△ İmparatorluk birlikleri İngiltere'ye geliyor

I. Dünya Savaşında olduğu gibi, İngiliz imparatorluğunun tüm dominyonları anayurdun düşmanlarına savaş ilan etti. 1940'ta Avustralya birlikleri gelmişti; burada Westminster Köprüsünde resmi geçitte görülüyorlar.

savunmacı zihniyetlerini yansıtıyordu. Ayrıca İngiltere ve Fransa, zamanın kendilerinden yana olduğuna inanmıştı. Sonunda Almanya'ya diz çöktürecek bir deniz ablukasına umut bağlamışlardı. Bu arada, olursa Fransa'ya karşı bir Alman saldırısını karşılamaya hazırlandılar.

Hitler'in niyeti kesinlikle böyle bir saldırıydı. Bildiğini okusaydı, Tuhaf Savaş kısa sürerdi. Polonya yenilir yenilmez, hatta barış önerisinde bulunurken bile, Hitler generallerine bir Fransa ve Belçika istilasına hazırlanma emri verdi.

Bu istila Kasım 1939'a planlandı ama hava koşullarından ötürü ertelendi. Bunun üzerine Hitler Ocakta taarruz emri verdi ama harekât planları Müttefiklerin eline geçince bir erteleme daha gerekli oldu.

TEKNOLOJİ

MAGİNOT HATTI

1930'da Fransa, Almanya'yla olan doğu sınırı boyunca bir tahkimat hattı inşa etmeye başladı. Adını savaş bakanı André Maginot'dan alan bu savunma hattının amacı, Almanları Fransız topraklarından uzak tutarak 1914-18 katliamının bir tekrarından Fransa'yı korumaktı. Beton yeraltı sığınakları, tabyalar ve gözetleme noktaları iletişim tünelleriyle birbirine bağlıydı ve makineli tüfek yuvalarıyla ve zırhlı kulelere yerleştirilen toplarla savunuluyordu. Daha güneyde İtalya'ya karşı daha az ayrıntılı bir Alp Hattı vardı; Fransa'nın tarafsız Belçika sınırı boyunca daha özensiz bir tahkimat vardı – Belçikalıların Almanya'ya bakan kendi tahkimat hattı vardı. Maginot Hattının inşası, Fransa'nın savaş öncesi askeri bütçesinin çoğunu yuttu. 1940'ta yersiz olduğu anlaşıldı; Ardenler'den bir Alman hücumuyla geçildi.

Asker toplama

Bu ertelemeler Müttefik ordularının organize olmak için daha fazla zamana sahip olması demekti ama moral bozucu bir eylemsizlik dönemiyle karşı karşıya yaydılar. Zorunlu askerlik geleneği bulunan Fransa haftalar içinde bir kitle ordusu oluşturabildi ama İngiliz ordusunu oluşturmak daha yavaş oldu. Ekimde mütevazı bir İngiliz Sefer Kuvveti Kuzey Fransa'da mevzi almıştı, ancak kademeli olarak genişletildi. Donanım ve eğitim tesisi olmadığı için İngiltere'de askere alım yavaş oldu. 18 ile 41 yaş arası bütün erkekler askerlik yapmakla yükümlüydü ama Mayıs 1940'ta bile yalnızca 27 yaşına kadar olanlar fiilen askere alınmıştı. 1939'un sonunda İngiltere'de hâlâ bir milyondan fazla işsiz vardı.

△ **Acemi asker muayenesi**
Askerlik çağrısına yanıt veren genç bir acemi muayeneden geçiyor. İngiltere Mayıs 1939'da sınırlı bir zorunlu askerlik biçimine geçti ama tam asker toplama işi yavaş yürüdü.

Fırtınadan önceki sessizlik

Cephede hareketsizlik ve Alınan hava saldırılarının olmayışı, Batılı Müttefikler arasında bir ölçüde kayıtsızlığı besledi. ABD Kongresinin Tarafsızlık Yasasında değişiklik yapmasıyla birlikte neşelendiler; ABD'den askeri teçhizat satın almaya başlayabilirlerdi. Nisan 1940'ta Chamberlain, Hitler'in "otobüsü kaçırdı"ğını iddia edecek kadar kendinden emindi. Bunun, büyük bir yanılsama olduğu anlaşılacaktı.

SONRA »

1940 baharında önce nisanda Danimarka'ya ve Norveç'e karşı 106-109 », sonra mayısta Fransa, Belçika ve Hollanda'ya karşı 110-13 » Alman taarruzları, Tuhaf Savaşa kesin bir biçimde son verdi.

SİYASAL DEĞİŞİKLİKLER
1940 baharında Fransa ve İngiltere **hükümetleri düştü**. Martta başbakan olarak Daladier'in yerine daha dinç Paul Reynaud geçti; Mayısta da **Chamberlain yerini Churchill'e bıraktı.**

BOMBARDIMAN
Savaşın başlangıcında beklenen Londra'ya ve diğer İngiliz kentlerine karşı Alman hava bombardımanı Eylül 1940'ta, **Britanya Çarpışması 124-127 »** sırasında fiilen başladı. **Blitz'in 132-35 »** en yoğun evresi Mayıs 1941'e kadar sürdü. Başlangıçta öncelikle hedef Londra'ydı; 7 Eylülden itibaren **iki ay içinde** kente yaklaşık **bir milyon bomba** düştü.

İlk Çarpışmalar

Batı Cephesinde karadaki hareketsizliğe denk biçimde, savaşın ilk aylarında hava ve deniz harekâtları da daha sonra ulaşacağı yoğunluğa yaklaşmadı. Her iki taraf için, özellikle denizde, küçük ölçekli başarılar oldu ama ne Müttefikler ne Almanlar belirleyici kazanımlar elde edebildi.

Avrupa'da II. Dünya Savaşı çıktıktan sonraki aylara, büyük çatışmalar olmadığı için "Tuhaf Savaş" denildi. Fransız ordusu, Eylül 1939'da Hitler Polonya'yı ezmekle meşgulken, kısa bir süre Alman Saarland'a 25 km girdi ama hızla geri çekildi ve bir daha da taarruza geçmedi. Fransa'ya gönderilen İngiliz Sefer Kuvveti (BEF), o yılın aralığına kadar hiçbir kayıp vermedi. Yine de, karadaki bu hareketsizlik döneminde, havada ve denizde dikkate değer çarpışmalar oldu.

Her iki taraf, savaşı tırmandırmaktan kaçınmak –akınlar, düşman aynıyla karşılık vermesine kışkırtacaktı– tarafsız Amerika Birleşik Devletleri'ni uzaklaştırmaktan geri durmak arzusuyla, birbirlerinin kentlerini bombardımana tutmaya başlamaktan uzak durdu. Acımasız topyekûn savaş tutumları henüz kök salmamıştı –İngiltere'nin havacılık bakanı Sir Kingsley Wood, Alman ormanlarını bombalama planını, ormanlar özel mülk olduğu için reddetti. Mülkiyete zarar verme ya da sivil öldürme riskinden kaçınmak için, RAF (İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri)

<< ÖNCE

İngiltere ve Fransa'nın savaş ilanlarını dikkate almayan Hitler ve ardından Stalin Polonya'yı bir ay içinde istila etti. İngiltere ve Fransa geri almak için hiçbir girişimde bulunmadı.

HİTLER'İN DENİZ KUVVETLERİ

Almanya'nın deniz kuvvetlerinin büyüklüğü, 1919 Versay Antlaşmasının koşullarıyla ağır bir biçimde sınırlandırılmıştı. Ne var ki, 1935'te bir İngiliz-Alman deniz kuvvetleri anlaşması Almanya'ya, daha önce yasak olan denizaltılar ve muharebe gemileri de dahil, **kendi deniz kuvvetlerini İngiltere'nin deniz gücünün % 35'ine kadar büyütme hakkı verdi.** Ocak 1939'da Hitler, deniz kuvvetleri başkomutanı Amiral Erich Raeder'in **Alman Deniz Kuvvetlerini çok büyütmek için önerdiği Z Planını onayladı** ama bu, 1944'e kadar büyük ölçüde artan deniz gücünü sağlamak için tasarlanmamıştı.

SİVİLLERİ KORUMAK

Eylül 1939'da savaş çıkınca, Başkan Roosevelt savaşın tüm taraflarına **sivilleri ya da savunmasız kentleri bombalamaktan kaçınma** çağrısında bulundu. Amerika Birleşik Devletleri'ni gücendirmemek için İngiltere, Fransa, hatta Almanya başlangıçta bu isteğe uydu. Ne var ki, Almanlar **Varşova'yı bombalamanın << 84-87**, Polonya ordusu kenti aktif bir biçimde savunduğu için, meşru olduğunu öne sördü.

▽ **Blenheim bombardıman uçağı**
1935'te prototip Blenheim, herhangi bir RAF savaş uçağından daha hızlıydı ama 1939-40'ta, zayıf savunma teçhizatı ve mütevazı bomba yüküyle modası geçmişti.

kendi bombardıman uçaklarını Alman savaş gemilerini bombalamaya gönderdi. Karadaki herhangi bir hedefi ya da ticaret gemilerini bombalamaları emredilmedi. Bu ilk akınlar, İngiltere'nin hava savaşı hazırlıklarında ciddi eksiklikler olduğunu açığa çıkardı: Bombardıman uçakları hedefleri bulmakta zorluk çekti; bombalar çoğu kez patlamadı; gündüz saldırıya geçen bombardıman uçaklarının, Alman savunmasına karşı zayıf oldukları görüldü. Savaşın ikinci günü Wilhelmshaven'de savaş gemilerini bombalayan 10 savaş uçağının yedisi düşürüldü. Aralık ortasında gerçekleşen iki benzer akında, görev alan 36 bombardıman uçağının 18'i imha edildi. Bu tür kayıplar sürdürülemezdi. Pek çok RAF operasyonu gündüz denizde mayın döşemek, geceleri Almanya'nın üzerinde propaganda bildirileri bırakmakla sınırlıydı. Müstakbel RAF Bombardıman Komutanı Arthur Harris'e göre, RAF'in bildiri atma harekâtı, "beş yıllık savaş boyunca Avrupa kıtasının tuvalet kâğıdı ihtiyacını karşıladı."

Luftwaffe de gemilere saldırmak için savaş uçaklarını kullandı ama Almanya'nın en çarpıcı taarruz darbeleri, U-bot'larla vuruldu. 3 Eylül 1939 akşamı, İngiltere savaş ilan ettikten saatler sonra, İngiliz yolcu gemisi *Athenia*, *U-30*'dan ateşlenen bir torpidoyla batırıldı. Öldürülen 112 yolcunun 28'i Amerikalıydı. Sıkıntıya düşen Almanya, bir U-bot'un sorumlu olduğunu kabul etmedi. İki hafta sonra *U-29*, uçak gemisi HMS *Courageous*'u torpilleyerek İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetlerine ilk büyük kaybını yaşatınca, Almanya'nın tepkisi çok farklı oldu.

△ **Mayın kullanımı**
Bir mayını etkisizleştirmeye çalışan Sovyet denizciler. Savaş boyunca tüm ülkeler yaklaşık yarım milyon deniz mayını döşedi. En yaygın mayın tipi (burada görülen), hedef gemiyle temas edince aktifleşenlerdi.

Scapa Flow'a saldırı

Alman Deniz Kuvvetlerinin U-bot komutanı Amiral Karl Dönitz daha da görkemli bir darbe denemeye kalkıştı; Deniz Binbaşı Günther Prien komutasında *U-47*'yi, Kuzey İskoçya açıklarındaki Orkney Adalarında, İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetlerinin Scapa Flow'daki ana üssüne saldırmaya gönderdi. Prien, 13/14 Ekim

gecesi liman savunmasını delip geçti ve muharebe gemisi *Royal Oak*'ı demirlediği yerde batırdı.

Bu aksilikler, İngiltere'nin yeni Deniz Kuvvetleri Bakanı Winston Churchill için endişe vericiydi. Ama I. Dünya Savaşında olduğu gibi, temel sorun İngiltere'nin Kuzey Amerika'dan ve İngiliz İmparatorluğundan yaşamsal gıda ve malzeme getiren deniz yollarını açık tutup tutamayacağıydı.

50 **18 Aralık 1939'da Wilhelmshaven limanı civarında gündüz akınlarında düşürülen RAF bombardıman uçaklarının yüzdesi – sürdürülemez bir zayiat oranı.**

Alman U-bot'lar –henüz sayıları az ve Atlantik deniz rotalarından çok uzak– Müttefik ticaret gemileri için tehlikelerden yalnızca biriydi. Manyetik mayınlara da ağır kayıplar verdiler. 1939'un sonundan itibaren gemi omurgasının manyetik alanı nötrleştirilerek boşa çıkarılan bir tehdit. Alman savaş uçaklarına ve yağmacı uzun menzilli yüzey savaş gemilerine de yem oldular.

Rio de la Plata Çarpışması

Savaşın başlangıcında en başarılı Alman yağmacı, cep zırhlısı *Admiral Graf Spee*'ydi. Hint Okyanusunda ve Güney Atlantikte dokuz gemi batırdı; her seferinde kimse ölmesin diye, tayfayı kurtardı.

13 Aralık 1939'da *Exeter*, *Ajax* ve *Achilles* kruvazörleri, Rio de la Plata halici açıklarında *Admiral Graf Spee*'nin yerini tespit etti.

"Bu tür **kayıplardan** sonra düşmanın, Wellingtons'ta **atış tatbikatına** artık fırsat vermeyeceği varsayılır."

BİR ALMAN AVCI UÇAĞI FİLOSONUN RAPORUNDAN, 18 ARALIK 1939

TEKNOLOJİ

U-BOAT

U-bot terimi, *Unterseeboot* (Almanca "denizaltı") sözcüğünden türer. U-bot'lar su üstündeyken dizel motorlarla, daldığında ise özel bataryalarla çalışırdı; aksi takdirde dizel motorlar denizaltının içindeki oksijeni emip, insanları havasız bırakırdı. Daha sonra 1943'te U-bot'lar *Schnorchel* ile, suyun altındayken dizel motorların çalışmasına olanak veren Hollanda icadı bir boru sistemiyle donatılmaya başlandı. U-bot'lar bir günden fazla süre su altında düşman saldırılarının geçmesini bekleyebiliyordu.

Müttefik filosu etkisiz hale getirildi ama gemiye hasar vermeyi başardı ve onarım için, tarafsız Uruguay'da Montevideo limanına girmeye mecbur etti. Üstün bir kuvvet tarafından tuzağa düşürüldüğüne inanan Alman kaptan Hans Langsdorff, 17 Aralıkta *Admiral Graf Spee*'yi Rio de la Plata halicine batırdı.

Rio de la Plate'deki zafer İngilizlerin moralini yükseltti ve İngiliz savaş kabinesinin en mücadeleci üyesi olarak tanımlanan Churchill'in yıldızını parlattı. Yine de İngilizler hem havada hem denizde Almanya'yla ilk çarpışmalarda en kötü sonuçları aldı.

▷ Yanan enkaz
Montevideo açıklarında mürettebatı tarafından batırıldıktan sonra karaya oturup yanan *Admiral Graf Spee*. Geminin radar antenlerinin (direğin tepesinde görülüyor) resimleri, Almanların bu konuda kaydettiği ilerleme konusunda İngiliz uzmanlara bilgi verdi.

SONRA >>

1940 baharında Almanya'nın Batı ve Kuzey Avrupa'daki zaferleri, ilk çarpışmalar dönemini sona erdirdi.

ADMİRAL GRAF SPEE'NİN ESİRLERİ

Rio de la Plate olayından önce *Admiral Graf Spee*, esir alınan 300 kadar ticaret gemisi denizcisini bir Alman tankere, onları Almanya'ya götürecek *Altmark*'a aktardı. 16 Şubat 1940'ta İngiliz destroyer *Cossack*, **tarafsız Norveç sularında ani bir baskınla *Altmark*'ı ele geçirdi.** Esirler kurtarılıp **İngiltere'ye taşındı.**

STRATEJİK BOMBARDIMAN

RAF 15 Mayıs 1940'ta ilk önce kara hedeflere saldırıp, Ruhr'daki **petrol tesislerini ve demiryollarını** bombaladı. Her iki taraf 1940 sonbaharının başında kentleri bombalamaya başladı.

132-35 >> Fransa düştükten sonra 120-23 >> Almanlar, Fransa'nın Atlantik kıyısındaki üslerden U-bot saldırılarını arttırdı.

Kış Savaşı

Nazi-Sovyet Paktı, Stalin'in ülkesinin batı sınırları boyunca nüfuzunu genişletmesine olanak sağladı. Stalin kimseye güvenmiyordu ve toprak genişletme, Sovyet gücü için mutlak bir kazanım kadar Hitler'den gelecek bir saldırıya karşı bir tampon olarak da görüldü. Ama Finlandiya konusunda istediklerinin tümünü yapamadı.

1939 Kasım sonunda Batı Avrupa'da Tuhaf Savaş hâlâ devam ederken, daha doğuda Finlandiya ile Sovyetler Birliği arasında sıcak bir savaş patlak verdi. Sovyet-Fin çatışması, Nazi Almanya ile Sovyet anlaşmasından ve Doğu Polonya'nın Sovyetler Birliği'ne emilmesinden kaynaklandı. Dış destek umudu olmayan Estonya, Letonya ve Litvanya, Sovyetler Birliği'yle "karşılıklı yardım" antlaşmaları imzalamak ve Sovyetler Birliği'ne topraklarında üs kurma hakkı vermek zorunda kaldı.

Finlandiya tehdit altında

Aynı zamanda Finlandiya'dan da çeşitli deniz ve hava üslerinin yanı sıra, Leningrad yakınlarında bir miktar toprağı bırakması istendi. Bunu telafi etmek için Sovyetler, Finlandiya'ya Karelya'da büyük ölçüde değersiz bir toprak parçası teklif etti. Finler Sovyet teklifini kabul etmedi ve görüşmeler kasım ortasında kesildi. Stalin, Finlandiya'nın fethedilip Sovyetler Birliği'ne katılmasına karar verdi.

« ÖNCE

1917-18'de, Rus Devrimi sırasında Finlandiya ve Baltık Devletleri Estonya, Litvanya ve Letonya, Rusya'dan bağımsızlık ilan etti.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN DIŞINDA

Sonraki yıllarda devrimci Bolşevik rejim eski Rus İmparatorluğu'nun büyük bölümü üzerinde yeniden otorite kurmayı başardı ama Finlandiya ve Baltık Devletleri bağımsızlıklarını korumayı becerdi.

ASKERİ TEMİZLİK

Mayıs 1937'de Sovyet Kızıl Ordusunda Mareşal Mihail Tuhaçevski de dahil, **yüksek rütbeli sekiz komutan** Sovyet gizli polisi tarafından tutuklandı. Sekizi, Stalin'i devirmelerine olanak verecek bir Alman istilasına yardım etmek için kumpas kurmakla suçlandı. Hepsi idam edildi. Bunu **Sovyet subayların toptan tasfiyesi** izledi; yüksek rütbeli kara ve deniz subaylarının % 45'i öldürüldü ya da görevden uzaklaştırıldı.

BEKLENMEDİK MÜTTEFİKLER

Ağustos 1919 Nazi-Sovyet Paktı << 76-77 ve Polonya'yı bölüştükten sonra Almanlar ile Sovyetler arasında yapılan bir anlaşma, Sovyetler Birliği'ne **Finlandiya ve Baltık Devletleri üzerinde nüfuzunu genişletmesi** için yeşil ışık yaktı.

30 Kasım 1939'da Sovyet birlikleri Finlandiya sınırında bir saldırı başlattı. Yaklaşık 130.000 Fin askerin karşısına neredeyse yarım milyon Sovyet askeri çıktı. Fin hava kuvvetleri Sovyetlerin onda biriydi. Sovyet komutan Mareşal Voroşilov hızlı bir zafer vaat etti. Ne var ki, Finler pes edecek gibi değildi. Savaşın başlangıcında Helsinki'nin bombalanması, Finlerin direnme iradesini zayıflatma amaçlıydı ama kararlılıklarını güçlendirmeye yaradı.

Finlandiya güney sınırı boyunca Mannerheim Hattı olarak bilinen sağlam bir tahkimli mevzi sistemi inşa etmişti. Sovyetlerin topçu desteğinde cepheden piyade hücumuyla saldırdığı savunma sağlam durdu ve saldırganlara ağır kayıplar yaşattı. Sovyet Askerleri, buzda ve karda savaşacak teçhizata sahip değildi ama Finler koşullara iyi adapte olmuştu; beyaz kış kamuflajlı ve hızlı hareket eden kızaklı birlikler kullanıyordu. Fin keskin nişancılar subayları avlayınca ve tanklara "Molotof kokteylleri" –yanıcı petrol şişeleri– atılınca, Sovyet teknolojik üstünlüğü etkisiz kaldı. 1940'ın başında istila durmuştu.

△ **Bombalanan Helsinki**
Helsinki'ye ve diğer Fin kentlerine Sovyet hava saldırıları 1939'da uluslararası öfkeye neden oldu ama II. Dünya Savaşında daha sonraki olaylarla karşılaştırıldığında önemsizdi; bildirildiğine göre ölen Fin sayısı 100'den azdı.

Uluslararası kamuoyu

Güçlü bir istilacıya karşı kendisini yiğitçe savunan küçük bir ülke görüntüsü, kaçınılmaz olarak yaygın bir sempati ve hayranlık kazandı. Can çekişen Milletler Cemiyeti canlandı ve Sovyetler Birliği'ni Cemiyetten attı. İngiltere ve Fransa'da, Finleri savunmak üzere müdahale için yaygara koparıldı. O sırada Sovyetler Birliği Almanya'nın sadık bir müttefiki gibi hareket ettiği için, Sovyetler Birliği'yle savaşma düşüncesi akla uygun gibi görünmüyordu. En azından Tuhaf Savaşın atılığına bir son verme ihtimalini sunuyordu. İngiliz ve Fransız hükümetleri Baltık'a gönderilmek üzere bir seferi kuvvet toplama konusunda anlaştı. Ama böyle bir operasyonun önünde birçok zorluk vardı.

Finlandiya'ya asker göndermenin tek gerçekçi yolu, tarafsız Norveç'ten ve İsveç'ten geçiyordu ama Norveç ve İsveç hükümet-

▷ **Lahti L-39 20mm tanksavar tüfek**
"Fil topu" lakaplı bu Fin tanksavar tüfeği, Kış Savaşında sınırlı işlev gördü. Savaş sırasında tanksavar tüfeklerin yerini, daha büyük ve daha güçlü tanksavar topçu silahları aldı.

△ **Fin makineli tüfek mevzii**
Bir M32 makineli tüfeğiyle savaşan kamuflajlı Fin askerleri. Bu tüfek bir Rus tasarımına dayanıyordu ama Finler tarafından kış kullanımı için geliştirilmişti.

leri işbirliği yapmak istemedi. İngiliz bakanların en saldırganı olan Churchill, seferi kuvveti öncelikle Norveç'i ve İsveç'i işgal için kullanmayı savundu; böyle bir işgal, İsveç madenlerinden Norveç'in Narvik limanı üzerinden Almanya'ya taşınan demir cevheri arzını kesecekti. Mart 1940'ta İngiliz ve Fransız hükümetleri asker gönderip, Norveç'in ve İsveç'in tarafsızlığını ihlal etme konusunda anlaştı. Ama kuvvet yola çıkmadan, Finlandiya barış istemek zorunda kaldı.

Fin yenilgisi

Finlandiya cephesine fazladan 27 Sovyet tümeninin gönderilmesi ve daha etkili Mareşal Semyon Timoşenko'nun Voroşilov'un yerini alması, askeri durumu tersine çevirmişti. Sovyetler, Mannerheim Hattını yardı ve Finlandiya'yı kesin bir yenilgiye açık hale getirdi. Sovyet kayıpları ağırdı –127.000 ölü– ve Stalin, savaşa hızla son verme karşılığında Finlandiya'nın fethinden vazgeçmeye hazırdı. Finler, Sovyetler Birliği'nin istediği toprağı ve üsleri vermek zorunda kaldı ama bağımsızlıklarını korudular. Finlandiya'yı savunmak için bir kuvvet toplayan ve zamanında gönderemeyen Batı demokrasileri, bir kez daha itibar kaybetti. Bu fiyasko Fransa'da Daladier hükümetinin düşmesine yol açtı; daha kavgacı Paul Reynaud Fransa'nın başbakanı oldu.

△ **Mareşal Gustav von Mannerheim**
I. Dünya Savaşının sonunda Finlandiya'nın bağımsızlık kazanmasındaki rolünden ötürü ulusal bir kahraman olan Mannerheim, emekli olduktan sonra 1939-40'ta Fin Ordusunun başına geri döndü.

Sovyetler Birliği'nde Sovyet Ordusunun açığa çıkan yetersizlikleri, daha sonra değerli olduğu anlaşılan askeri reformlara yol açtı. Ne var ki, hem Almanya'da hem Batıda, Sovyetler Birliği'nin askeri açıdan yetersiz ve bir Alman istilasına etkili bir direniş göstermesinin olanaksız olduğu izlenimi varlığını sürdürdü.

ANAHTAR
- Sovyet ilerlemesi
- Fin ilerlemesi
- Mannerheim Hattı
- Sınırlar 1939

◁ Şiddetli direniş
Tek başına ve desteksiz, gözü pek ve cesur Finler Sovyet saldırısına iki ay dayandıktan sonra, üstün insan gücü karşısında ve geniş bir cephede savaşmak zorunda kalınca yenildiler.

SONRA »

Norveç ve İsveç'e karşı, Sovyet-Fin Savaşı sırasında alenileşen Müttefik harekâtı tehdidi, Hitler'in Norveç'i işgal etmesinde kısmen etkili oldu.

DAHA FAZLA SOVYET KAZANIMI

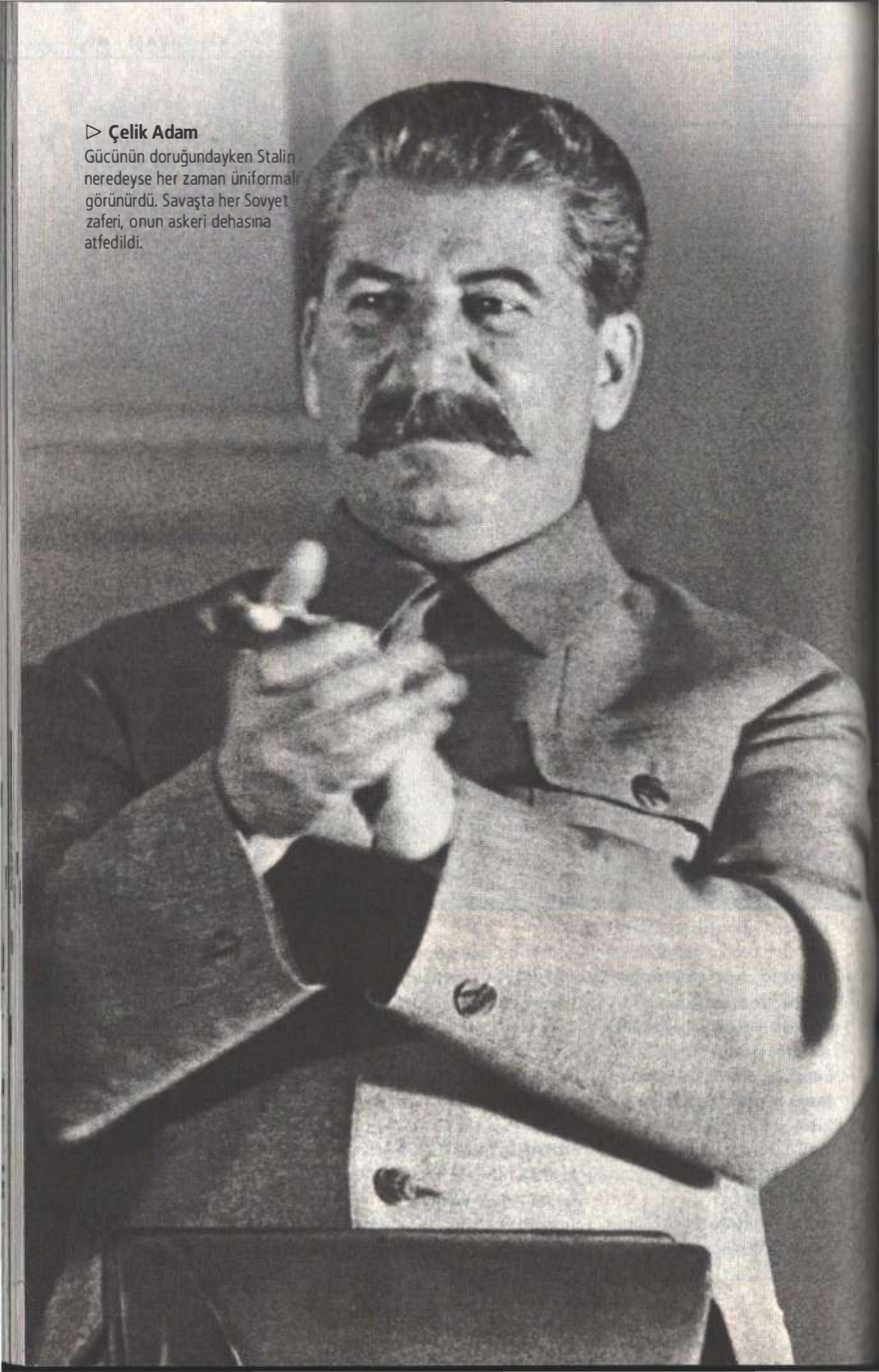
17 Haziran 1940'ta Sovyet birlikleri **Estonya, Letonya ve Litvanya'yı işgal edip** Sovyetler Birliği'ne kattı. Bu ülkelerde yüzbinlerce insan **öldürüldü ya da Sibirya'da esir kamplarına gönderildi.**

FİNLANDİYA İNTİKAM ALIYOR

Haziran 1941'de **Almanya Sovyetler Birliği'ne saldırdı** 202-205 » Finlandiya 1940'ta kaybettiği toprağı geri almak için saldırıya katıldı. Finler, Kış Savaşıyla bağlantısını vurgulamak için buna **Devam Savaşı** dedi.

BİR MOLOTOF KOKTEYLİ

▷ **Çelik Adam**
Gücünün doruğundayken Stalin neredeyse her zaman üniformalı görünürdü. Savaşta her Sovyet zaferi, onun askeri dehasına atfedildi.

SOVYETLER BİRLİĞİ DİKTATÖRÜ Doğum 1878 Ölüm 1953

Joseph **Stalin**

"**Bu savaş** geçmiştekiler gibi değil; **bir ülkeyi işgal eden**, ona kendi **toplumsal sistemini** de dayatır."

JOSEPH STALIN, NİSAN 1945

O sırada Rus İmparatorluğu'nun bir parçası olan Gürcistan'da bir kasabada dünyaya gelen Stalin'in esas adı Josif Vissarionoviç Cugaşvili'ydi. Yoksulluk içinde büyüdü; bir ilahiyat okulunda eğitim gördü ama rahip olmak yerine radikal siyasetle ilgilenmeye başladı. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin Bolşevik kanadına katılan Stalin, Stalin ("Çelik") takma adını kullandı. Yıkıcı faaliyetleri parti liderliğinin hayranlığını kazandı ve 1912'de merkez komitenin üyesi yapıldı.

Ekim 1917'de Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmesinden Aralık 1922'de dünyanın ilk komünist yönetimli devleti olarak Sovyetler Birliği'nin kurulmasına kadar Stalin, çoğu kez daha gösterişli, entelektüel meslektaşlarının gölgesinde kalmasına rağmen, devrim liderliğinin çalışkan ve acımasız bir üyesiydi. Sovyet liderliğine kimin geçeceği konusunda bir mücadele başlayınca, Stalin kurnaz, emin adımlı siyasal manevralarıyla ve iktidar gerçekliklerini kavramasıyla hepsinden üstün olduğunu kanıtladı.

Komünist Parti genel sekreteri konumunu kullanarak parti ve devlet üzerinde demir bir hâkimiyet kuran Stalin, 1929'da Sov-

△ **Genç aktivist**
1902'de genç Stalin, memleketi Gürcistan'da petrol sahalarındaki işçilerin grev eylemini örgütlemekten tutuklandı. 23 yaşındaki siyasal aktivistin bu fotoğrafı, çarlık polisi tarafından çekildi.

ÖNEMLİ OLAYLAR >>

- **18 aralık 1878** Gürcistan'da Gori kasabasında bir kundura tamircisinin oğlu olarak dünyaya gelir.
- **1902-13** Rusya'da Marksist devrimci faaliyete katılır; defalarca tutuklanır ve sonunda Sibirya'da ömür boyu sürgün cezasına çarptırılır.
- **Mart 1917** Çarcık rejimin devrilmesinden sonra Sibirya sürgününden serbest bırakılır.
- **Ekim-Kasım** 1917 Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmesinde önemli bir rol oynar ve V. I. Lenin'in başında bulunduğu devrimci hükümette Milliyetlerden Sorumlu Halk Komiseri olarak atandı.
- **Nisan 1922** Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri olarak atanır.
- **21 Ocak 1924** Lenin ölür. Stalin'in parti genel sekreterliğinden uzaklaştırılmasını istediği "son vasiyeti" ortadan kaldırılır.
- **1928** Rakip Komünist Parti liderleriyle iktidar mücadelesinden zaferle çıkan Stalin, tarımı kolektifleştirme ve hızlı sanayileşme için radikal bir ekonomik hamle başlatır.

yetler Birliği'nin tartışmasız efendisi ve uluslararası komünist hareketin lideri olmuştu.

Stalin, yakın bir dünya devrimi olasılığına inanmaktan çok, düşman bir dünyada Sovyetler Birliği'nin hayatta kalmasını sağlamayı takıntı yaptı. Kendisini, arkaik bir köylü toplumundan modern bir sanayi devletine nefes kesici bir hızla dönüştürülmesi gereken zayıf ve geri bir ülkenin yöneticisi olarak görüyordu. Yalnızca bu dönüşüm, Sovyetler Birliği'ni düşmanlarına karşı savunmayı olanaklı kılacaktı. Stalin, Sovyet toplumunu dönüştürmeyi başarmak ve potansiyel rakiplere karşı iktidar üzerindeki hâkimiyetini savunmak için her düzeyde terör kullanmaya hazırdı.

Sovyetler Birliği'ni dönüştürmek

1930'lar boyunca, korkunç bir şekilde insan hayatını ziyan eden bir ekonomik büyüme telaşıyla Sovyetler Birliği'ni ileriye doğru sürdü. Milyonlarca sıradan yurttaş köle işgücü olarak kullanıldı, insan-kaynaklı kıtlıklarda öldü ya da devlet terörü vasıtasıyla öldürüldü. Parti liderleri ve silahlı kuvvetler komutanları da dahil, binlerce Sovyet seçkini gizli polis tarafından tutuklandı ve gösterme mahkemelerden sonra idam edildi.

Aynı zamanda, Avrupa'daki durum giderek daha tehlikeli olunca, Stalin uluslararası ilişkilerde daha ihtiyatlı hareket etti. Başlangıçta Nazi Almanya'yı diğer kapitalist devletlerden farksız görme eğiliminde olan Stalin, 1938'de Alman ihtirasları konusunda, Batı demokrasileriyle işbirliğini düşünecek kadar kaygılıydı. Bununla birlikte, İngiltere ve Fransa'nın Hitler'i Sovyetler Birliği'nin aleyhine çevirmeye çalışacaklarından da kuşkuluydu ve Ağustos 1939'da Nazilerle bir anlaşmanın Sovyet güvenliği için en iyi potansiyeli sunduğuna karar verdi. Bu yüzden, Almanlar

▽ Sevecen lider
1930'ların bir propaganda afişi, Stalin'i, Sovyet köylülerin, işçilerin ve askerlerin şefkatli lideri olarak tasvir ediyor. Bu tür görüntüler, Stalin milyonlarca insanı ilerleme adına köleleştirirken ve öldürürken üretildi.

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **1932-34** Stalin'in politikalarının bir sonucu olarak Ukrayna'da kıtlıktan milyonlarca insan ölür.
- **1936-38** Bir dizi temizlik, Komünist Parti liderlerinin çoğunu ortadan kaldırır ve ordu subaylarını katleder.
- **23 Ağustos 1939** Nazi Almanya'yla, Polonya'nın Sovyetler Birliği'yle Almanya arasında bölüşülmesini öngören bir paktı kabul eder.
- **30 Kasım 1939** Kış Savaşında Finlandiya'ya saldırmaya asker gönderir.
- **22 Haziran 1941** Almanya'nın Sovyetler Birliği istilasına, istihbarat kaynaklarının uyarılarına rağmen, hazırlıksız yakalanır.
- **3 Temmuz 1941** Sovyet halkına yaptığı bir konuşmayla Alman istilasına direnişi cesaretlendirir.
- **28 Temmuz 1942** Ordunun izinsiz geri çekilmesine ölüm cezası öngören emri çıkarır.
- **Kasım-Aralık 1943** "Büyük Üçlü"nün ilk zirvesi için Tahran'da Başkan Roosevelt ve Başbakan Churchill'le buluşur.

1941'de saldırıya geçtiğinde Stalin hazırlıksız yakalandı. Sovyetler Birliği'nin yaşadığı feci yenilgiler onu iktidardan düşürebilirdi ama Stalin, Sovyet halkına kahramanca direniş telkin etmek için teşvik ve terörü birlikte kullanarak "Büyük Yurtseverlik Savaşı"nın liderliğini üstlendi. "Geri çekilmek yok, teslim olmak yok" politikası çok maliyetliydi ama Hitler'den farklı olarak, savaş devam ettikçe generallerine daha fazla güvenir oldu, akıllıca davranıp askeri uzmanlıklarına boyun eğdi. Stalin, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'yle savaş zamanı ittifakını ustaca idare etti. Müttefiklerine hiçbir zaman güvenmeyen Stalin, Roosevelt ve Churchill'le geçici karşılıklı çıkar temelinde bir iş ilişkisini başarıyla sürdürürken, Sovyetler Birliği'nin gücünü genişletmeye olan bağlılığını hiç terk etmedi.

△ **Mareşal işareti**
Stalin 1943'te Sovyetler Birliği'nin Mareşali rütbesini aldı ve bu rütbe işaretini taktı. 1945'te Başkomutan ilan edildi – yalnızca onun için yaratılan bir rütbe.

Savaş sonrası kaygılar

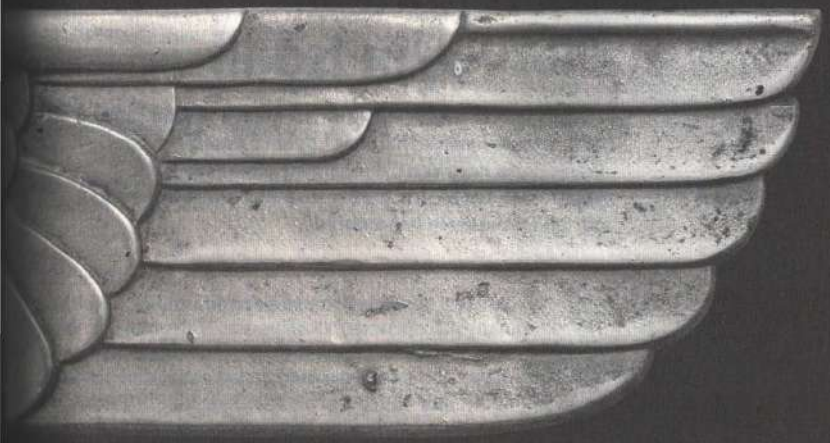
Almanya karşısında zafer, Stalin'in paranoyasını hafifletmedi. Sovyet sistemini Doğu Avrupa'ya yayması ve Batılı devletlerden duyduğu kuşku, Avrupa'nın "Demir Perde"yle bölünmesine ve Amerika Birleşik Devletleri'yle Soğuk Savaşa yol açtı. Yine de ihtiyatlı doğası ve Sovyetler Birliği'nin kırılganlığına ilişkin kalıcı duygusu, Batıyla doğrudan silahlı çatışmadan sakınmasını sağladı. Milyonlarca Sovyet yurttaşının yaşamının yok olmasından sorumlu olmasına rağmen, 1953'te ölünce halkının çoğunluğu sahiden yas tuttu.

▷ **Katafalkta**
Stalin'in 1953'te ölümü, abartılı bir yas sergilenmesine vesile oldu. Moskova'da Sovyet yurttaşları bedeninin yanından geçmek için saatlerce kuyrukta bekledi.

- **1944** Almanlarla işbirliği yaptığı iddia edilen etnik grupların kitlesel tehcirini emreder.
- **Şubat 1945** Yalta Konferansında Roosevelt ve Churchill'le buluşur.
- **Temmuz-Ağustos 1945** Batılı liderlerle birlikte Potsdam Konferansında yer alır, Japonya'ya savaş ilan etmeye razı olur.
- **Haziran 1946** II. Dünya Savaşındaki en başarılı generali Zukov'un rütbesini düşürür, savaş tarihlerinden adını sildirir.
- **Mart 1948** Çekoslovakya'da komünist darbe, Doğu Avrupa'nın Stalinist ele geçirilmesini tamamlar.
- **Temmuz 1948-Mayıs 1949** Berlin'i ablukaya almayı emreder, Amerikan, İngiliz ve Fransız kuvvetlerini kentten çıkarmaya çalışır.
- **Nisan 1950** Komünist Kuzey Kore'nin ABD'nin desteklediği Güney Kore'yi istila planını onaylar; haziranda Kore Savaşı başlar.
- **5 Mart 1953** Moskova'da, Kremlin'de ölür.

3

MUZAFFER ALMANYA

1940

Danimarka, Norveç, Hollanda, Belçika ve Fransa'da başlayan Alman "Blitzkrieg," durdurulamaz gibi görünüyordu. Hitler'in savaş makinesinin bir sonraki hedefi İngiltere olurken; Almanya'nın müttefiki İtalya da, bundan yararlanıp Afrika'da ve Akdeniz'de yeni savaş alanları açtı.

Danimarka ve Norveç'in İşgali

Nisan 1940'ta Almanya iki tarafsız ülkeye aniden saldırıp istila etti. Kısa süren harekât boyunca İngiliz-Fransız kuvvetlerin hazırlıksız, donanımsız olduğu ve kötü yönetildiği açığa çıktı; bunlar, kısa süre sonra Fransa'da olacak felaketlerin habercisiydi.

21 Şubat 1940'ta Hitler, Polonya seferi sırasında 21. Kolordu komutanı olan general Nikolaus von Falkenhorst'u Norveç'i istilayla görevlendirdi. Basit bir gezi rehberiyle silahlanan Falkenhorst, bir planla ve bir harekât ihtiyaçları listesiyle geldi. Bir hafta içinde Hitler, Norveç'e bir kara köprüsü sağlamak için, Falkenhorst'un görevlerine Danimarka'nın işgalini de eklemişti.

△ **Yeterlilik brövesi**
Alman paraşütçüler, eğitimlerini tamamlayınca bu bröveyi alırdı.

Hitler, İngiltere ve Fransa'nın görünürde Sovyetler Birliği'yle Kış Savaşında Finlere yardım etmek için ama aslında Almanya'nın Kuzey İsveç'ten demir cevheri ithalatını kesmek için Kuzey Norveç'e ve İsveç'e asker göndermeyi planladığına inanıyordu ve haklıydı. Finler martta mecburen teslim olmalarına rağmen, İngilizlerin ve Fransızların demir cevheri trafiğini engelleme planları hazırlanmaya devam edildi. İngilizler, cevher taşıyan gemileri Müttefik gemilerinin saldırabileceği uluslararası suları zorlamak için nisanda Norveç karasularına mayın döşeme niyetindeydi.

ÖNCE

Norveç, İngiltere'ye karşı hava saldırıları için stratejik bir sıçrama tahtası olarak Hitler adına önemliydi.

YAŞAMSAL KAYNAKLAR
İngiliz deniz ablukası, İsveç **Narvik limanı** üzerinden demir cevheri taşıyan **Alman ikmal gemilerinin rotasını tehdit** ediyordu. Norveç'in işgaline destek için Danimarka hava sahasına ihtiyaç olacağı tavsiye edilen Hitler, bunun üzerine, **Danimarka'nın da eşzamanlı işgal edilmesine** karar verdi.

ALMAN HAZIRLIKLARI
Danimarka'nın işgali için Alman yüksek komutası, adalar arasındaki yaşamsal köprülerin yanı sıra, paraşütle indirmelerde ele geçirilen hava sahalarını elde tutmak için **Jutland yarımadasına sürülecek iki mekanize tugay** ayırdı. Yaşlı **muharebe gemisi *Schleswig-Holstein*** Kopenhag limanının girişini zorlayacak ve **kara birlikleri de başkenti ele geçirecekti.** Norveç'te Alman birlikleri, paraşütçülerin desteğiyle Norveç kıyılarında geniş aralıklı beş ayrı çıkarma yapacaktı.

Hedefi kaçırmak

7 Nisanda sekiz tümen taşıyan Alman işgal kuvveti denize açıldı. Aynı gün İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetleri Norveç karasularını mayınlama operasyonuna başlıyordu. İngiliz keşif uçakları Alman kuvvetleri tespit etmesine rağmen, Donanma Komutanlığı görüntüyü yanlış yorumladı; Alman filosunun Atlantik'e çıkmaya hazırlandığına inandı. İngiliz Anayurt Filosu var olmayan bir düşmanın yolunu kesmek için denize açıldı, dolayısıyla Alman filosu da saldırıdan kurtuldu.

Norveç'in tepkisi

Norveç hükümeti olup bitenler konusunda uyarıldı ama karşılık verme yeteneği sınırlıydı. 15.000 kişilik ordusu yalnızca yerel savunmaya yetenekliydi ve hükümet akılsızca tarafsızlığına bel bağladı – İngiltere'nin donanma üstünlüğünün bir Alman saldırısını olanaksızlaştıracağını düşündü.

Yine de Norveç'in başkenti Oslo'da sıkı direniş oldu. Liman garnizonunun yaşlı topları ağır kruvazör Blücher'i batırdı ve bu frenleme, Norveç kraliyet ailesinin kuzeyde Trondheim'a kaçmasına olanak sağladı. Falkenhorst doğaçlama yapmak zorunda kaldı; Oslo havalimanı Fornebu'ya havadan 3000 asker indirip, kontrolünü ele geçirdi.

Almanlar Norveç kıyısı boyunca birçok noktada, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim ve en kuzeyde Narvik'te sahile çıkarken hiçbir sıkıntıyla karşılaşmadılar. Ama artık karşılarında yalnızca Norveçliler değil, Finlandiya'ya müdahale etmeye hazırlandıkları için Norveç'e gitmeye hazır kıtaları bulunan İngilizler ve Fransızlar da vardı. 18 Nisanda İngiliz 146. Piyade Tugayı Trondheim'ın kuzeyinde sahile çıkmış ve 148. Piyade Tugayı da kentin güneyinde karaya çıkmıştı. Çok geçmeden, Oslo'dan kuzeye Gudbrandsdal ve Østerdal vadilerine hareket eden Almanlarla çatışmaya girdiler. İngilizler iyi iş çıkaramadı. Kötü donatılan, acemice yönetilen ve sürekli hava saldırısı altında olan İngiliz birlikler hiçbir ilerleme kaydedemedi ve 3 Mayısta her iki tugay, karaya çıktığı limanlardan ayrıldı.

△ **Havada savaşın başlangıcı**
Norveç'te paraşütle indirilen Alman birlikleri, destek birlikleri gelmeden temel stratejik noktaları ele geçirmeye olanak verdi. Kendi türünün ilki olan bu saldırıların oldukça etkili olduğu anlaşıldı.

"Norveç operasyonlarında söz sahibi olan altı kurmay başkanı ve üç bakan vardır. Ama **hiçbiri, askeri politikanın oluşturulmasından sorumlu değil.**"

WİNSTON CHURCHİLL, DENİZ KUVVETLERİ BAKANI, 1940

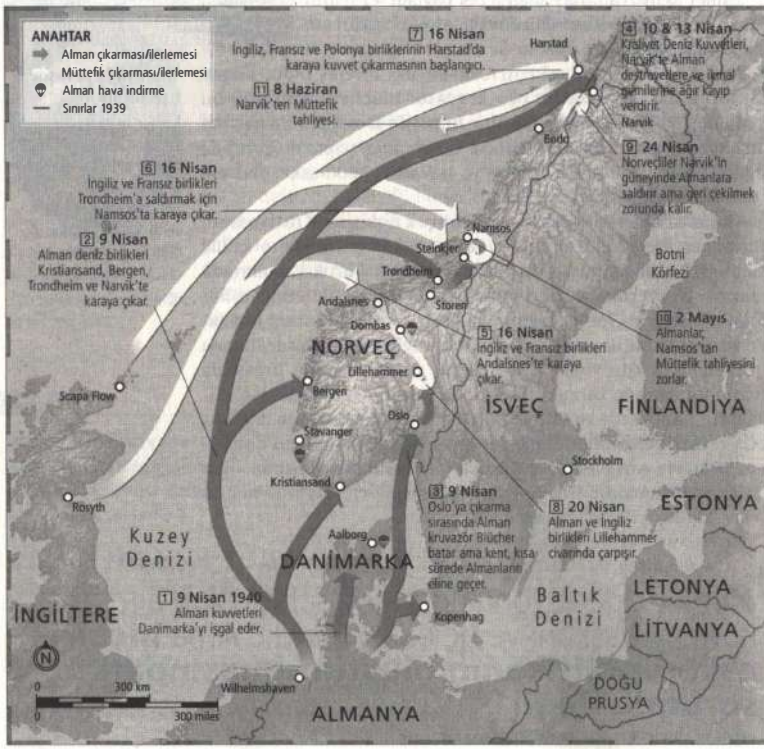
Narvik çarpışmaları

Kuzeyde durum akışkanlığını sürdürdü. 10 Nisanda gerçekleşen birinci Narvik savaşında, İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetlerinin, Deniz Albay B. A. W. Warburton-Lee'nin komuta ettiği 2. Destroyer Filotillası Ofotfjord'a girip, yedi Alman kıta nakliye gemisi ile iki destroyeri batırdı, üçüne de hasar verirken, kendisi de iki destroyer kaybetti. Warburton-Lee ağır yaralandı ve öldükten sonra Victoria Haçıyla ödüllendirildi.

▽ Hazırlıksız yakalanmak
Almanlar düzgün işleyen bir komuta yapısının yanı sıra, Müttefiklerin ve Norveç'in direnişini kıran hava üstünlüğüne de sahipti.

13 Nisanın ilk saatlerinde Koramiral W. J. Whitworth'un komuta ettiği ve Warspite muharebe gemisi ile altı destroyerden oluşan bir Kraliyet Deniz Kuvvetleri filosu, Alman deniz kuvvetlerinin imhasını tamamlamaya geldi ve Alman donanmasının etkili destroyer kuvvetini yarıya düşürdü.

İki Narvik çarpışmasında Kraliyet Deniz Kuvvetleri, General Eduard Dietl'in 3. Dağ Tümeninin önemli bölümünü imha etmişti ve komutanı, yalnızca 2000 asker ve 2600 denizciyle birlik-

te karaya kaçmıştı; bunlar, 25.000 Müttefik askeriyle savaşacaktı. 14 Nisandan itibaren Hitler'in gözde generallerinden biri olan Dietl, kendisini, o sırada Alman hava korumasının menzili dışında kalan Narvik'te kuşatılmış durumda buldu. Nihayet mayısın sonunda ulaştığı İsveç sınırına çekilmek zorunda kaldı. O sırada Müttefik cephesinin çöküşü, Norveç'teki Müttefik harekâtını gereksizleştirmişti ve ülkedeki kuvvetlerini haziran başında geri çekti. Kral VII. Haakon ve bakanları İngiltere'ye kaçıp sürgünde bir hükümet kurdu.

△ **Narvik'te şiddetli çarpışmalar**
İkinci İngiliz deniz saldırısından sonra Narvik limanında yanan Alman savaş ve nakliye gemileri. Ofoftfjord'dan Narvik'e giden dar su yolları, buradaki deniz çarpışmalarının yakın mesafeli ve ölümcül olması anlamına geliyordu.

Yeni başbakan

Fransa harekâtı başlamadan önce, Norveç'teki Müttefik operasyonlarını ne yazık ki karakterize eden sarsaklık, kaos ve yarım önlemler, İngiltere'de Neville Chamberlain hükümetini düşürdü. İşin garibi, İngiltere'nin Deniz Kuvvetleri bakanı olarak Winston Churchill, Norveç harekâtında yaşanan sorunlardan büyük ölçüde sorumluydu ama siyasal manevralar sona erince, yeni başbakan seçildi. Churchill 10 Mayısta, Hitler'in Batı Cephesine saldırdığı gün görevi devraldı. Kısa sürede İngiltere'nin savaş çabasını dönüştürecekti ama şimdilik önünde daha çok sorun vardı.

SONRA »

Almanlar, Norveçli bir Nazinin, adı vatan hainiyle eşanlamlı hale gelecek Vidkun Quisling başkanlığında kukla bir rejim kurdu.

BAĞLANTILAR

Londra'da **sürgünde olan Norveçli liderler 160-63 »**, Norveç'le gizli bağlantılarını sürdürdü ve Kuzey Denizinde küçük gemilerle iki yönlü bir trafik vardı.

Birçok Norveçli, Müttefik saflarında savaşmak için **İngiltere'ye kaçtı.** Norveç'in ticaret gemileri de yaşamsal bir Müttefik kaynağıydı.

DİRENİŞ

Norveç'in içinde etkili bir direniş hareketi vardı ve Hitler, savaşın sonuna kadar orada çok sayıda asker tuttu. Danimarka'da Kral Christian ülkede kaldı ve **Almanya'nın antisemitik politikalarına ulusal muhalefetin** odağı oldu.

ÇOK AZ ASKER

Naziler **Danimarkalıları ve Norveçlileri** kendi silahlı kuvvetlerine **asker olarak almaya** çalıştı ama yalnızca 5000 kişi çağrıya yanıt verdi – kendi ülkesine sadık kalanların küçük bir kısmı.

Stuka gücü
Ju 87 pike bombardıman uçağı, karada ilerleyen kuvvetleri destekleyerek Blitzkrieg'de kilit bir rol oynadı. Hedefine doğru pike yaparken, inleyen bir siren sesi çıkarıyordu.

Blitzkrieg

Fransa geleneksel olarak dünyanın en güçlü ordularından birine sahipti ama 10 Mayıs 1940'tan itibaren bir aydan kısa bir sürede, yeni Alman taarruz yöntemleri İngiliz, Hollandalı ve Belçikalı müttefiklerinin yanı sıra Fransız kuvvetleri de ezdi. Hiçbirinin, Almanya'nın hızlı hareket eden tank ve hava gücü birleşimine verecek bir yanıtı yoktu.

Çukur Ülkeler ve Fransa işgalinin arifesinde, Müttefik kuvvetler başkomutanı General Maurice Gamelin, gelecek Alman saldırısının 1914 Schlieffen Planının mekanize bir versiyonu olacağı, Hollanda ve Belçika'dan bir saldırıyla Maginot Hattının arkasına sarkacağı inancına sarıldı.

Rakip planlar

Gamelin, Dyle Irmağı boyunca Hollanda ve Belçika kuvvetlerine destek olmak için, İngiliz Sefer Kuvvetine (BEF) ve Fransa ordusunun en iyi 27 tümenine kuzeye hareket emri vermeyi planladı.

Ne var ki, Bock'un B Ordu Grubuna verilen Belçika'yı ve Hollanda'yı işgal görevinin amacı da, zaten BEF'i ve en etkili Fransız birliklerin çoğunu kuzeye çekip, Rundstedt'in A Ordu Grubunun, savunması zayıf olan Ardenler'i geçip güneye inmesini, Maas Nehrini aşıp Manş Denizine doğru süpürücü bir taarruza geçerek, kuzeydeki Müttefik kuvvetleri büyük bir cebin içinde kapana kıstırmasını olanaklı kılmak-

« ÖNCE

Hitler Polonya'yı yıkar yıkmaz, Batıda bir saldırıyı planlamaya başladı ama plan, Tuhaf Savaş « 88-91 sırasında defalarca ertelendi.

İLK PLANLAR

İlk Alman planı, **1914 Schlieffen Planını** hatırlatan, Çukur Ülkelerden süpürücü bir taarruz ve Paris'e bir baskın öngörmüştü. Ne var ki, 10 Ocak 1940'ta planın bazı bölümlerini taşıyan iki Luftwaffe subayı Belçika'ya zorunlu iniş yaptı ve **kanıtları yakamadı**. Hemen yeni bir değerlendirme yapıldı.

"ORAK KESİMİ"

A Ordu Grubu komutasının kurmay başkanı General Gerd von Rundstedt, Korgeneral Erich von Manstein'ın etkisiyle, **alternatif bir plan** hazırladı; buna göre ana darbe, Doğu Belçika'da Fransızların ve İngilizlerin **zırhlı harekâta hiç uygun olmadığına** inandıkları ormanlık ve engebeli bir alandan, **Ardenler'den** vurulacaktı. Daha radikal olan bu plan, Müttefiklerin dengesini tamamen bozup hızlı bir zafer kazanmak için Almanya'nın Panzer tümenlerinin hareket kabiliyetinden yararlanmayı amaçlıyordu.

tı. Von Leeb'in C Ordu Grubu da güneyde tespit taarruzları başlatacaktı.

BEF'in 200 hafif tankı ve 100 piyade tankı vardı ama İngiltere'nin tek tank tümeni, Birinci Zırhlı Tümen henüz savaşmaya hazır olmadığı için, tahsisli zırhlı kolları yoktu. Fransız zırhlı ve motorize birlikleri piyadelerinden daha iyiydi ve 10 Alman zırhlı tümenindekilerden daha üstün ve daha çok sayıda (2430'a 3000) olan tankları vardı ama yarısından fazlası, yavaş hareket eden piyade birliklerine bağlıydı.

▽ Eben Emael'in ele geçirilmesi
1200 askerin savunduğu bu Belçika kalesi, havadan planörle tepesine indirilen ve patlayıcılarla savunmayı imha eden 78 Alman askeri tarafından ele geçirildi.

Ezilen Hollanda

Alman taarruzu 10 Mayısta Alman paraşütçü ve hava indirme birlikleri Hollanda'da stratejik yerleri ele geçirince başladı. 14 Mayısta Luftwaffe Rotterdam'ın merkezini bombalayıp 1000 kişiyi öldürdü ve 78.000 kişiyi evsiz bıraktı. Hollandalılar ertesi gün teslim oldu.

10 Mayısta Belçika savunmasının temel taşı, Albert Kanalı ile Maas Nehrinin birleştiği yerde sözde geçilmez Fort Eben Emael, ani bir hücumla etkisizleştirildi. BEF ve Fransız ordular, Gamelin'in planına uygun olarak, Dyle Hattında kuzeydoğuya çark ederken, BEF'in sağ kanadında, Gembloux Gediğinde, 12-13 Mayısta Alman ve Fransız zırhlı birlikleri arasında savaşın ilk büyük tank muharebesi gerçekleşti.

Panzer taarruzu

Ne var ki, Müttefikler için gerçek tehlike güneydeydi. Panzer Grubu Kleist'in başını çektiği A Ordu Grubu Arderıler'den ilerledi ve Luftwaffe'nin yoğun desteğiyle Maas'ın karşı kıyısında üç köprübaşını ele geçirdi. Ondan sonra Alman tank birlikleri, 16 ile 21 Mayıs arasında 80 km'lik bir cephede Kuzey Fransa'ya taarruza geçti. Müttefikler için, Fransa Muharebesi artık kaybedilmişti.

TEKNOLOJİ

PANZER TÜMENLERİ

Almanca Blitzkrieg terimi, "Yıldırım Savaşı" anlamına gelir ve 1939'da Amerikalı bir gazetecinin, Hitler'in kuvvetlerinin ilk zaferlerini kazanma tekniklerini tarif etmek için uydurduğu söylenir. Luftwaffe'nin yakın hava desteğiyle tank birliklerinin (altta) bir bileşimi, karada başarının anahtarıydı. Fransa'da 1940'ta Almanya'nın düşmanlarından daha çok ve daha iyi tankları yoktu ama Alman tanklar, hızlı hareket etmeye ve şok etkisi yaratmaya adanmış mekanize gruplar –Panzer tümenleri– şeklinde yoğunlaştırıldı. Alman kuvvetlerinde, tüm kollar –tanklar, piyade, topçu ve hava desteği– radyo iletişimiyle birbiriyle bağlantılıydı ve hasımlarından çok daha etkili bir biçimde birlikte çalışıyordu.

SONRA

Fransa'dan Blitzkrieg ilerlemeyi, Dunkerque'in boşaltılması 114-117 » ve Fransa'nın tam yenilgisi 120-123 » izledi.

İNGİLİZ MEYDAN OKUMASI

Ordusunun en büyük ve en iyi donanımlı bölümü **fiilen imha edilmesine** rağmen İngiltere, yeni atanan başbakan Winston Churchill'in verdiği ilhamla savaşı sürdürmeye karar verdi. Hitler'in İngiltere'yi işgal hazırlıkları, **Luftwaffe'nin Britanya Çarpışmasındaki 124-127 » başarısızlığından** sonra suya düştü.

YENİ BLİTZKRİEG TAARRUZLARI

Almanya 1941'de yeni fetihler yaptı. Baharda Alman kuvvetleri haftalar içinde **Yugoslavya ve Yunanistan'ı istila ederken 198-201 »** 1940'ta Fransa'daki başarılı panzer generallerinden biri, Erwin Rommel, Afrika'da **İngiliz kuvvetlerine karşı tanklarını yeni zaferlere 184-87 »** götürdü. Ne var ki, 1941'de Hitler'in esas amacı, **Barbarossa Harekâtıyla 202-205 » SSCB'yi yenilgiye** uğratmaktı. Yine Alman tank ve hava kuvvetleri dudak uçuklatan erken zaferler kazandı ve hızlı ilerlemeler kaydetti ama bunları kesin bir zafere dönüştüremedi.

Dunkerque

Dunkerque'in boşaltılması sırasında Churchill, İngiltere'nin şimdiye kadar yaşadığı en büyük askeri felaket olmasından endişe etti. Ama Alman hataları ve Müttefik tarafta zekice donanma organizasyonu, Fransa yenilse bile, İngiltere'ye savaşı sürdürme şansı verdi.

20 Mayıs günü sabah saat 07.00'de Alman zırhlı birlikleri Somme Irmağının ağzında Abbeville'e ulaşıp, Müttefik ordularını fiilen ikiye böldü. Bir saat sonra XIX. Kolordunun tankları, Manş Denizi kıyısında Noyelles'teydi. Aynı gün General Maxime Weygand, Müttefik başkomutanı olarak Gamelin'in yerini aldı. Hitler ayın 20'sinde Fransa'nın kalbine, Fransız ordusunun yıkımını tamamlayacak bir süpürme taarruzunun planlarını gözden geçirmekle de meşguldü.

340.000 **4 Haziranda Dunkerque'in esas olarak Kraliyet Deniz Kuvvetlerince boşaltılmasının tamamlandığı sırada kurtarılan insanların tahmini sayısı – bunların üçte bir Fransızdı.**

Tahliye hazırlığı

İngiliz savaş kabinesi aynı zamanda önemli bir karar alıyordu. BEF'in bir kısmının Manş Denizi limanlarından tahliye edilmesinin gerekebileceğine karar verdi ve bu yüzden Deniz Kuv-

« ÖNCE

Manş Denizi kıyısına Alman ilerlemesi « 110-13, Belçika ve Hollanda'da Müttefik kuvvetlerin yenilmesi, Fransa'nın fiilen çöküşünü sağladı.

ÇOK ÖNEMLİ KARARLAR

1940 Mayısının üçüncü haftasının başında İngiliz savaş kabinesi, İngiliz Sefer Kuvvetinin (BEF) Kuzey Fransa'dan **toptan değil, kısmi tahliyesini** düşünüyordu. Ne var ki, olayların seyri manevra özgürlüğüne yer bırakmayacaktı. Almanya'nın iki haftalık çarpışmalarda ağır insan ve malzeme kaybı yaşayan **zırhlı kuvvetlerini durdurma kararı**, BEF'in ana gövdesinin Dunkerque etrafındaki savunma hatlarına çekilmesini olanaklı kıldı.

GOERİNG'İN BOTLARI

Hermann Goering'in ısrarı üzerine **Luftwaffe, BEF'in imha etme ve limanı düşürme sorumluluğunu üstlendi.** Hâlâ güçlü bir Müttefik karşı saldırısından korkan Hitler, **o zamana kadar kara kuvvetlerinin baskın rol oynadığı** bir harekâtta öldürücü darbeyi **hava kuvvetlerinin vurmasına** razı oldu. Alman zırhlı birliklerinin Dunkerque cebini daha da daraltmasının Luftwaffe'nin işini tamamlamasını çok daha fazla zorlaştıracağını da düşündü. Alman yüksek komutasının birleşik emirleri karşısında, önde gelen tank komutanlarından birinin, dehşete **düşmüş General Heinz Guderian'ın** "dili tutuldu."

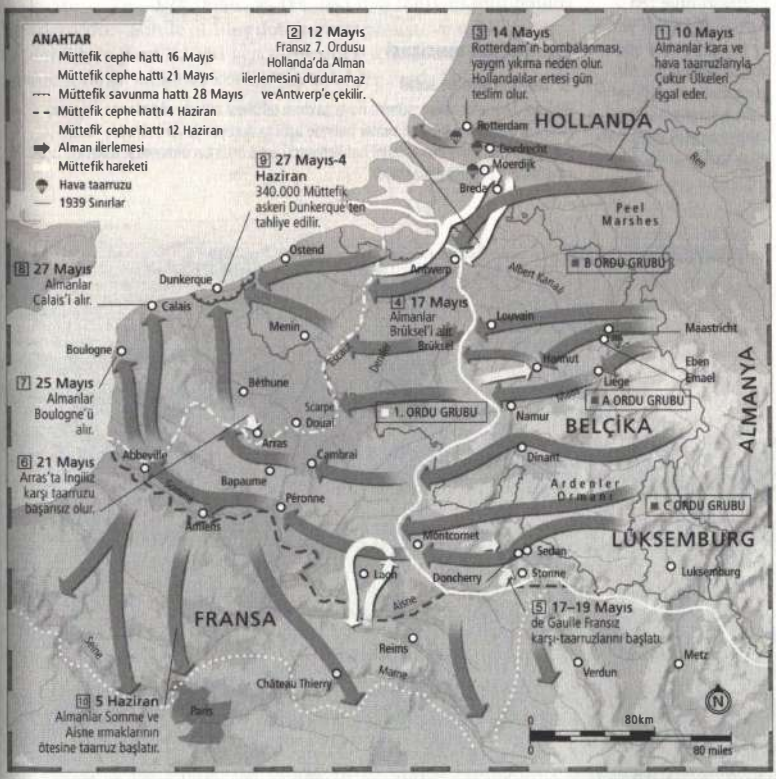
vetleri Bakanlığına güney kıyısında askerleri alacak küçük gemiler toplamaya başlama talimatı verdi. Kod adı "Dinamo" olan operasyonun, henüz tam anlamıyla bir tahliye olması amaçlanmamıştı – kabine, BEF'in büyük bölümünün Kuzey Fransa'daki Panzer Koridorunu yarıp, Somme Irmağı kıyısında ve güneyinde kalan Fransız ordularla birleşebileceğini umuyordu. 21 Mayısta Arras'ta bir Müttefik taarruzu bu boş umudu kısa bir süre diri tutacaktı.

Şimdi Belçika'da savaşarak geri çekilmekte olan BEF'in komutanı Lord Gort, daha gerçekçiydi. 23 Mayısta, Rommel'in Yedinci Panzer Tümenini yamultan kuvveti Arras'tan çekti. İngiliz II. Kolordu komutanı General Alan Brooke, çaresiz şunları yazdı: "Şu anda BEF'i bir mucizeden başka bir şey kurtaramaz."

24 Mayısta bir çeşit mucize oldu. Kıyı bölgesinde bentlerle ve kanallarla dolu düzlüklerdeki Panzer birliklerinin kırılganlığın-

▽ "Orak Kesimi" harekâtı

Almanya'nın Ardenler bölgesinden Manş Denizi kıyısına hızlı ilerlemesi, Batı Cephesindeki Müttefik ordularını ikiye ayırdı ve BEF ile önemli Fransız kuvvetleri Dunkerque bölgesine hapsetti.

△ **Dunkerque'ten ayrılan Müttefik yaralı**
27 Mayısta Dunkerque tahliyeleri sırasında bir gemiye binen İngiliz ve Fransız askerler. Sahillerden çok daha fazla asker tahliye edildi.

dan endişelenen Hitler, zırhlı birliklerini iki gün duraklattı. Bu durum, BEF'in ve önemli miktarda Fransız birliğinin "Kanal Hattı"nın arkasına, Dunkerque limanına çekilmesini olanaklı kıldı. Luftwaffe'nin görevi onları imha etmekti.

27 Mayıs günü gece yarısı Belçika teslim oldu. Dunkerque'te savunulan çevrenin arkasında tahliye işlemi devam ediyordu. Koramiral Bertram Ramsay'in planladığı tahliye işlemi, 26 Mayısta sabah saat 07.00'de başladı. Ramsay, destroyerlerden ve diğer savaş gemilerinden, Manş Denizinde çalışan feribotlardan, eğlence vapurlarından, hatta sivil mürettebatın çalıştırdığı küçük yolcu gemilerinden oluşan 1000'den fazla tekne toplamıştı.

Dunkerque mucizesi

▽ **Dunkerque'te sahil**
Binlerce Müttefik askeri, sürekli hava saldırısı tehlikesi altında olmalarına rağmen, tahliyeyi beklerken düzenli sıralar halinde ayakta duruyor ya da oturuyor. Kum, Luftwaffe bombalarının etkisini hafifletiyordu ama örtünün olmaması, askerleri uçak saldırılarına açık bırakmaktaydı.

26/27 Mayıs gecesi 8000 asker tahliye edildi: 28 Mayısta rakam 19.000'e çıktı. 31 Mayısta, Gort'un İngiltere'ye gittiği gün, 68.000 kişi kaçtı. Olayda en büyük rolü Kraliyet Deniz Kuvvetleri oynadı ama "küçük gemiler" de işin içindeydi. Tahliye boyunca, kent, sahiller ve kıyı suları, Luftwaffe'nin ağır saldırısına uğradı ve daralan çevre sürekli baskı altındaydı. Altı İngiliz ve üç Fransız destroyer battı ve 19'u ağır hasar gördü. 161'i "küçük gemi" olmak üzere 217 gemi daha battı.

Haksız eleştiri

RAF'in Avcı Komutanlığı, gökyüzünde bulunmadığı için eleştiriye uğradı. Aslında daha içeride Luftwaffe'nin birçok saldırısını kırmış, şiddetli hava muharebelerinde her tipten 100'den fazla uçak düşürmüş ve kendisi de bir o kadar uçak kaybetmişti. BEF, ağır donanımın tümünü geride bıraktı. Çok sayıda İngiliz asker de kaldı, 4. Piyade Tümeninden topçu J. E. Bowmann şunları hatırlıyordu: "Sahile atılmış donanım saçılmıştı ve sahil boyunca, sahibinin gömüldüğü yeri göstermek için kuma saplanıp tepesine teneke şapkalar konulmuş tüfekler vardı."

SONRA >>

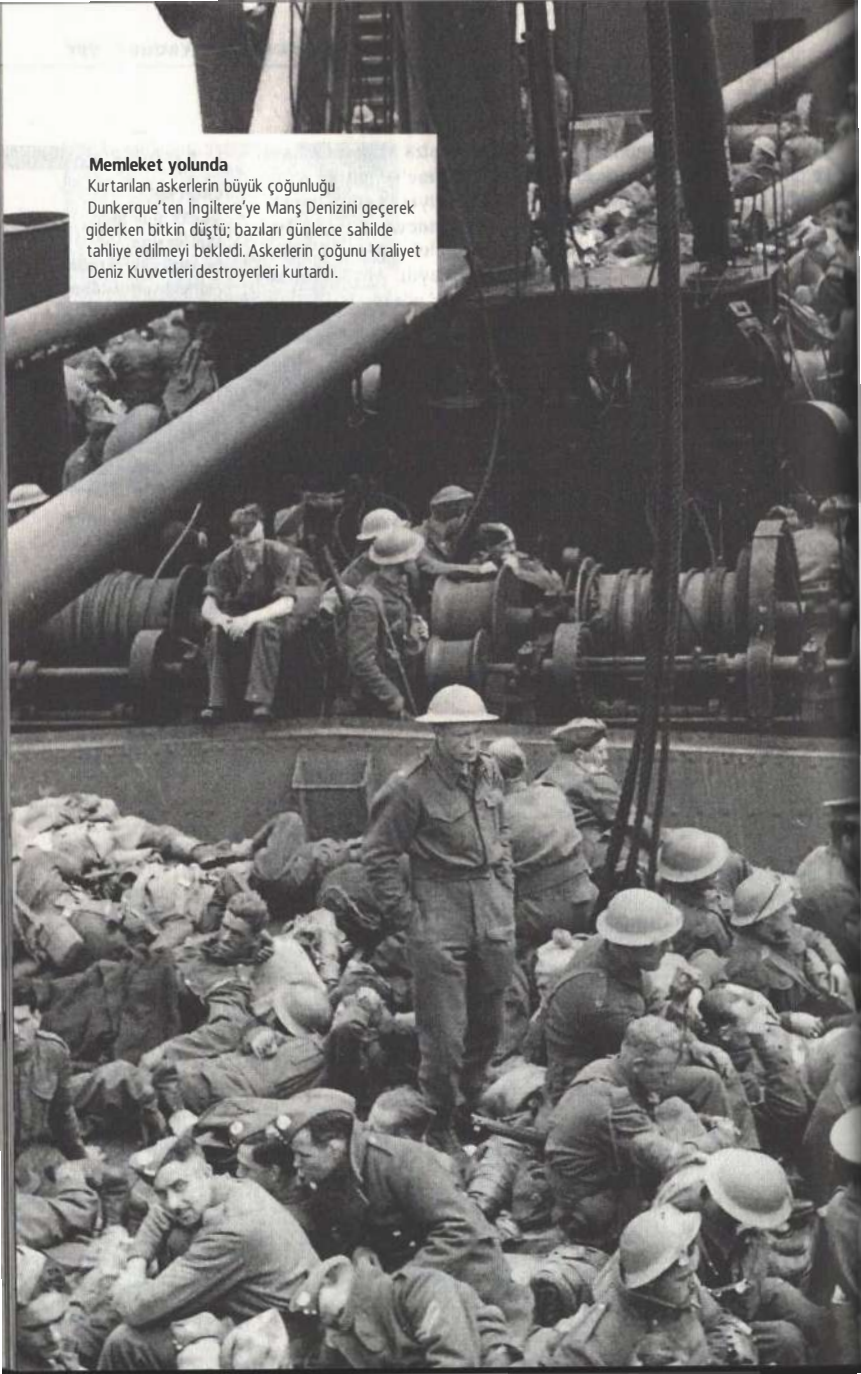
Churchill Dunkerque'in tahliyesine, İngilizlerin moralini çok yükseltmesine rağmen, zafer değil bir kaçış dedi.

İNGİLTERE SAVAŞIYOR

Tahliyenin ölçeği, Alman yüksek komutasını kuşkusuz şaşırttı. Kötü hava engeline takılan Luftwaffe, **BEF'i imha etme stratejik hedefine ulaşamamıştı. İngiliz ordusu önemli ölçüde zayıflamış** olmasına rağmen, geride savaşı yürütecek bir çekirdek kalmıştı. Hitler, **İngiltere'nin işgali için doğaçlama bir plan** hazırlamak zorunda kaldı; **Britanya Çarpışmasında 124-27** >> RAF, bu planı boşa çıkardı.

DUNKERQUE'TE BİR ALMAN FİLM EKİBİ

Memleket yolunda
Kurtarılan askerlerin büyük çoğunluğu Dunkerque'ten İngiltere'ye Manş Denizini geçerek giderken bitkin düştü; bazıları günlerce sahilde tahliye edilmeyi bekledi. Askerlerin çoğunu Kraliyet Deniz Kuvvetleri destroyerleri kurtardı.

GÖRGÜ TANIĞI 26 Mayıs-1 Haziran 1940

Dunkerque Tahliyesi

Askeri ve sivil 1000 kadar gemiden oluşan bir filotilla Manş Denizini geçip, 330.000'den fazla İngiliz ve Fransız askeri Dunkerque'ten kurtardı. Sürekli saldırı altında olan askerler, onları daha büyük gemilere taşıyacak küçük botlara binmek için sığ sularda yürüdü. Çoğu kez birkaç girişimden sonra gemilere binebiliyorlardı. Birçoğu açık sahillerden değil, Dunkerque limanının girişindeki doğu mendireği boyunca gelen destroyer gibi büyük teknelerle tahliye edildi. Deniz şaşırtıcı ölçüde çok sakindi

"Resim, belleğimden hiç çıkmayacaktır – sahilde kumullardan sığ sulara yorgun ve uykusuz sendeleyen, küçük botlara düşen insan kuyrukları, bombalar ve şarapneller arasında sıralar halinde suya fırlayan insanlar. En ön saftakiler omuzlarına kadar suya batmış, teğmenlerin komutası altında ileriye doğru hareket ediyorlardı... Ön sıralar botlara binerken, arka sıradakiler omuz derinliğine gelene kadar, bilek hizasından diz hizasına, dizden bel hizasına suya batacak şekilde ilerliyordu. Sahilden derin sudaki büyük gemilere giden küçük botlar, insanların ağırlığı altında sarhoş gibi yalpalıyordu. Büyük gemiler de, güverteye yığılan kalabalıkla yavaşça yana yatıyordu."

Arthur D. Divine, Dunkerque'ten asker kurtaran botlardan birinin tayfası.

"Fazla zorluk çekmeden geminin güvertesine çıktık ama birkaç yorgun adamın tekrar denize düştüğünü gördük. Aşağıya yerleşir yerleşmez, büyük bir gürültü oldu – Stuka'lar ve Dornier'ler bombalarıyla birlikte geri dönmüştü. Daha sonra bunun son gündüz tahliyesi olduğunu öğrendik ve HMS *Worcester*'ın altıncı ve son seferi olduğu anlaşıldı. 5000'den fazla askeri güvenli bölgeye taşımıştı ve bu son seferinde, 350 ölü ve 400 yaralı verdi... HMS *Worcester*'da güverte altına yerleştiğim andan itibaren, omuzlarımdan büyük bir sorumluluk kalkmış gibiydi."

İngiliz Sefer Kuvvetinden Binbaşı Tom Averill, Dinamo Operasyonunda Dunkerque'ten tahliye edilirken.

△ **Alman el bombası**
Alman Model 24 "patates ezici" bomba, I. Dünya Savaşından beri kullanılmaktaydı. 40 metreye kadar atılabiliyordu ve piyade mevzilerine karşı çok etkiliydi ama zırhlı araçlara karşı o kadar değildi.

Fransa'nın Düşüşü

Mayıs ayının müthiş zaferlerinden sonra Hitler'in silahlı kuvvetlerinin harekâtı tamamlaması iki haftayı aldı. Avrupa'nın büyük güçlerinden biri kabul edilen Fransa'nın, yalnıza altı haftalık bir savaştan sonra tamamen ezilebileceğini hiç kimse hayal etmemişti.

Dunkeque tahliyesinden sonra General Weygand, "Weygand Hattına" umut bağladı – Fransa'nın son savunma gayretini gerçekleştirecek hayali bir girişim. Hat, Manş Denizi kıyısından Somme ve Aisne ırmaklarını izleyerek Montmédy'de Maginot Hattına kadar uzanıyordu. Yoğun bir biçimde savunulan ve birbiriyle bağlantılı "kirpi" mevzilerden oluşan bir dama tahtasından ibaretti (daha sonra 1970'lerde Kızıl Ordunun bir saldırısıyla başa çıkmak için NATO'nun kopya ettiği bir sistem); bu savunma hattı, etrafından dönülse bile direnmeye devam edebilirdi.

Pratikte "kirpilerin" çoğu düşmanla ilk temasta çöktü. Mevzileri savunanlar tanksavar silahlardan yoksundular ve hava korumaları yoktu. Luftwaffe gökyüzüne tamamen hâkimdi. Bazı Fransız birlikleri, geri çekilmekte olan Fransız Ordusunun ana gövdesinden kopuk olduklarında bile, büyük bir cesaretle tutundu. 9 Haziranda, Guderian Panzer Grubunun öncülük ettiği A Ordu Grubu, Aisne Irmağına taarruza geçti. General de Lattre de Tassigny'nin yönettiği Fransız 14. Tümeninin kahramanca direnişiyle karşılaştı ama Alman süpürme taarruzu devam etti. Daha sonra Guderian, 1. Panzer Tümeni-

« ÖNCE

Hitler'in birlikleri Belçika'yı ve Hollanda'yı savaşın dışına atmış, İngiliz Sefer Kuvvetini yok etmiş ve Fransız ordusunun en güçlü ve en iyi donanımlı bölümlerini ezmişti.

ÇOK AZ, ÇOK GEÇ
21 Mayısta Fransız yüksek komutası, Alman hattının kuzeyinde çembere alınan Müttefik kuvvetlerin, güneyde hâlâ faal olan Fransız ordularıyla Panzer koridoruna yakınsak taarruzları koordine etmesini önerdi. **Blitzkrieg « 110-113** taktikleriyle başa çıkmanın doğru yolu buydu ama böyle bir darbeyi vuracak araçlar ve otorite artık yoktu. General Weygand'ın geride kalan 49 tümeni Manş Denizinden Maginot Hattına kadar uzanan 370 km'lik bir cepheye yayılmıştı.

SAVAŞ ALANI REFLEKSLERİ
Almanlar da bitkin düşmüştü ama Fransızlardan farklı olarak sevinçliydiler ve kuzeyden ilerleyip güney ve güneydoğuda Somme ve Aisne ırmaklarına doğru süpürme taarruzuna geçerken muazzam bir gayret ve esneklik sergilediler. Bu manevra için **ikmal intikalleri** oldukça karmaşıktı ve örnek bir verimlilikle başarıldı.

nin "sanki manevradaymış gibi" ilerlediğini hatırlıyordu.

1916'da Verdun Muharebesinin kahramanı, emeklilikten gelip başbakan yardımcısı olan yaşlı Mareşal Pétain'in eski kurmay başkanı, İtalya savaşa katılmadan önce Başkan Roosevelt'i ateşkes görüşmelerine dahil etmesi için yalvarıyordu. Ama Roosevelt, durumu etkileme gücüne sahip olmadığını ve daha fazla maddi yardım sağlayamayacağını Fransa başbakanı Paul Reynaud'ya zaten söylemişti.

Paris terk edilir

10 Haziranda, İtalya'nın Fransa'ya savaş ilan ettiği gün, Reynaud Fransa hükümetini Paris'ten Loire Irmağı kıyısındaki Tours'a taşıdı ve ertesi gün son kez Churchill'le görüştü. Churchill Reynaud'yu Paris'i savunmaya zorladı ama o, başkenti açık kent ilan etme kararını zaten almıştı.

Çok sayıda Parisli, 14 Haziranda gelen Almanlardan kaçıyordu. İki gün sonra Churchill, İngiltere ile Fransa arasında ayrılmaz bir birlik ilan etmeyi teklif etti – 17 Haziranda sürgün olarak Londra'ya gelen Fransa savunma bakanı müsteşarı Tuğgeneral Charles de Gaulle'ün de önerdiği bir düşünce. Fransa hükümeti Churchill'in önerisini reddetti; bunu, İngilizlere aşağılayıcı bir boyun eğme olarak gördü. Onun yerine Almanlara boyun eğmek zorunda kalacaklardı.

Tours'ta bir toplantıda asık suratlı General Weygand, Churchill'e "C'est la dislocation" ("Bu, topyekûn bir dağılmadır") dedi. Yine de Maginot Hattındaki garnizon --40.000 kişilik kuvvet– teslim olma çağrılarını dikkate almamaya devam etti. Savunmasının yalnızca küçük bir bölümü taarruzla ele geçirildi. Ama artık direniş yararsızdı. Adeta bunu kanıtlarcasına, 12 Haziranda İngilizler, Fransız birliklerin batıda yeni bir cephe açmasına yardımcı olmak için 52. Lowland Tümeni ile Kanada Tümenini Cherbourg'a indirdi. Her iki tümen, neredeyse gelir gelmez tahliye etmek zorunda kalındı.

17 Haziranın ilk saatlerinde artık Fransa'nın yeni cumhurbaşkanı olan Pétain, ateşkes müzakerelerini açmak için İspan-

VİCHY CUMHURBAŞKANI (1856–1951)

MAREŞAL PHİLİPPE PÉTAİN

I. Dünya Savaşında Pétain'in Verdun savunması onu ulusal bir kahraman yaptı. 16 Haziran 1940'ta Fransa Cumhurbaşkanı oldu ve savaşı durdurmanın Fransa'nın çıkarına ve İngiltere'nin yenilgiye yakın olduğuna inandı ve 22 Haziran'da Almanlara ateşkes önerdi. Aralık 1940'ta Fransa'nın Mihver Devletlere katılmasını isteyen başbakanı Pierre Laval'ı görevden almasına rağmen, kurduğu Vichy hükümeti Almanlarla işbirliği yaptı. Aralık 1942'de Kuzey Afrika'da Müttefik çıkarmalarından sonra Almanlar Vichy kontrolündeki alanı işgal edince, Pétain'in zaten az olan gücü ortadan kalktı. Pétain, Fransız halkını Nazilerden korumak için elinden geleni yaptığını iddia etti ama savaştan sonra vatana ihanetten ölüm cezasına çarptırıldı; daha sonra cezası ertelendi ama hapishanede öldü

"Üç hafta içinde İngiltere'nin bir tavuk gibi **boynu koparılacak**."

GENERAL WEYGAND, HAZİRAN 1940, FRANSA'DAN SONRA İNGİLTERE'NİN YENİLECEĞİNİ ÖNGÖRÜYOR

ÖNEMLİ AN

FRANSIZLAR COMPİÈGNE'DE TESLİM OLUYOR

Hitler, I. Dünya Savaşından sonra imzalanan Versay Antlaşmasını tersine çevirmeye kararlıydı. Bu yüzden, 1940'ta Fransızların teslim töreni için (sağda), 11 Kasım 1918'de ateşkesin imzalandığı yeri seçti. Compèigne sit alanı ve Ateşkesin imzalandığı tren vagonu, anıt olarak korunmuştu. Fransa Çarpışmasından sonra Hitler vagonu Almanya'ya taşıttı (daha sonra imha edildi) ve sit alanı da, Almanya'nın daha önceki yenilgisine işaret eden hiçbir iz kalmayacak şekilde temizlendi.

yol büyükelçi aracılığıyla Almanlara yaklaştı (Pétain yakın zamana kadar Madrid'de büyükelçiydi). Pétain'in temsilcilerini yeni bir aşağılanma bekliyordu. Compiègne yakınlarında, 1918'de Mareşal Foch'un Almanlara barış koşullarını dikte ettirdiği tren vagonunda ateşkes koşullarını imzalamak zorunda kaldılar.

Ağır koşullar

Sevinçli Hitler Fransız heyetin gelişini izledi ve heyecanla tepinirken filme alındı. Hitler'in silahlı kuvvetlerinin kurmay başkanı olan General Wilhelm Keitel'nin sunduğu ateşkes koşulları ağırdı. Pétain'in hükümeti –çok geçmeden kaplıca kenti Vichy'ye taşınacaktı– kavram olarak egemen kalmasına rağmen, Paris, Kuzey Fransa'nın tamamı ve Atlantik kıyısı Alman işgal alanı olacaktı. İşgal kuvvetlerinin maliyetini Fransızlar karşılayacaktı. Alsace ve Lorraine, Almanya'yla birleştirildi. Fransa'nın sömürgeleri, silahsızlandırılacak Fransız Donanmasıyla birlikte Vichy'nin kontrolünde kalacaktı. Almanya, Maginot Hattı da dahil, altı haftalık harekât sırasında esir alınan tüm Fransızları süresiz tutacaktı. Ateşkes 22 Haziranda imzalandı ve Fransa'nın İtalya'yla ayrı imzaladığı ateşkesle birlikte, 25 Haziran sabahı yürürlüğe girecekti. Almanya'nın zekice tasarlanan ve acımasızca

▽ **Alışılmadık turist**
Hitler 23 Haziran 1940'ta Paris'te Eiffel Kulesinin önünde poz veriyor. Solunda saray mimarı ve daha sonra silahlanma bakanı Albert Speer, sağında gözde heykeltıraşı Arno Breker bulunuyor.

◁ Teslim olan Fransız askerler
Burada Alman hücumundan kaçarken görülen piyadeler, Fransa Çarpışmasından sonra esir alınan iki milyon Fransızın arasındaydı.

uygulanan zaferi, Üçüncü Reich'e 27.000 ölü, 110.000 yaralı ve 18.000 kayıp askere mal oldu. Fransa'nın kaybı ise 90.000 ölü ve 200.000 yaralıydı; 1.900.000 askeri esir alınmıştı ya da kayıptı – ülkenin genç erkek nüfusunun dörtte biri.

Fransızlar perişandı ama İngiliz hükümdar VI. George, şu pragmatik gözlemle kendini teselli ediyordu: "Kibar olmamız ya da şımartmamız gereken müttefiklerimizin olmamasından şahsen mutluluk duyuyorum." Churchill daha az umutluydu. 18 Haziranda Avam Kamarasında kasvetli bir ruh haliyle, "Fransa Çarpışması bitti. Sanırım, Britanya Çarpışması başlamak üzeredir" dedi.

80 Vichy hükümetinin kurulmasına karşı oy kullanan Fransız parlamenterlerin sayısı. Çoğu, Pétain'in emriyle "vatan haini" diye tutuklandı ve beşi toplama kamplarında öldü.

SONRA

Hitler'in yere göğe sığdırılamayan "şanlı zaferinden" sonra işgal altındaki Fransa'da yaşam, Vichy hükümeti Nazi rejimiyle işbirliği yaparken, özellikle Yahudi nüfus için tehlikeli oldu.

ALMAN KAZANIMLARI

Fransa'nın yenilgisi ve büyük bölümünün işgali, Hitler'e çok sayıda **önemli stratejik kazanım** sağladı, özellikle Fransa'nın Atlantik kıyısında Norveç'tekilere eklenecek U-bot üsleri kazandı. Alman Deniz Kuvvetleri artık harekât alanını genişletebilir ve **Atlantik Savaşında 174-77 »** saldırılarını geliştirebilirdi.

VICHY VE İŞGAL

Mareşal Pétain'in Vichy rejimi muhafazakâr değerlere önem verdi – ulusal slogan olarak "Özgürlük, eşitlik, kardeşlik" sloganının yerini **"İş, aile, ülke"** sloganı aldı. İşbirlikçi duruşuna rağmen, 1942'nin sonunda Almanlar Vichy Fransası'na da girip bütün ülkeyi işgal etti. Fransa, **D-Günü Çıkarmaları 398-401 »** sonrasına kadar Alman denetiminde kaldı.

ALMANLARA YARDIM

Bu arada Vichy rejimi Almanların Yahudileri ölüm kamplarına göndermesine yardım etti ve yüz binlerce Fransızı Almanya'da Alman savaş çabaları için çalışmaya zorladı. 1944'te Vichy'nin paramiliter kuvvetleri, Fransız **Direnişiyle 340-43 »** savaşmak için Almanlara katılıyordu.

Britanya Çarpışması

Yaz başında Hitler, savaşı neredeyse kazanmış gibi görünüyordu; sonbaharda RAF, bu olasılığa bir darbe indirmişti. Alman askeri gücü ciddi bir biçimde zayıflamadığı halde, bu çarpışmanın Luftwaffe'nin ilk ve kesin yenilgisini sağlama bakımından büyük önemi vardı.

Reichsmarschall Hermann Goering, İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri Avcı Komutanlığının önemli bir bölümünün bir haftadan az bir sürede imha edileceğinden emindi. Luftwaffe'nin Polonya ve Fransa'daki zaferlerinden sonra, İngiltere'nin hava gücüyle dize getirilebileceğinden emindi. Üç Luftflotte'de (hava filosu) konuşlanmış 2000 kadar harekât

ÖNCE

Almanya'nın Polonya, Norveç ve Fransa'da yıldırım zaferleri, hava gücü ile yerdeki kuvvetlerin gücünün birleşmesine dayanıyordu.

ZAİYATI İYİLEŞTİRMEK

Fransa Çarpışmasında 120-123 hem **Luftwaffe hem RAF ağır darbe aldı.** 10 Mayıs ile 20 Haziran arasındaki çarpışmalarda **RAF**, 386 Hurricane ve 67 Spitfire avcı uçağını da kapsayan **940 uçak kaybetti**. Avcı uçağı pilotlarının ciddi kaybı, Avcı Komutanlığını kurumun % 25 altında bıraktı. Aynı dönemde **Luftwaffe** 200 tane Me 109 avcı uçağı ve 500 tane He 111 orta bombardıman uçağını da içeren **1100 uçak kaybetti. Her iki tarafın** da, Britanya Çarpışması başlamadan önce **toparlanmaya ihtiyacı vardı**.

ÜRETİM YARIŞI

Temmuz 1940'ta Britanya Çarpışması tam olarak başlamadan önce, İngiltere **Almanya'dan daha fazla avcı uçağı üretip**, savaştan önce önde olan Almanya'yla arasındaki farkı daraltıyordu.

▽ **RAF Hawker Hurricane avcı uçakları**
1939-40'ta Filo 111'in Hurricane'leri. Hurricane'ler 1940'ta iki ana RAF avcı uçağı tipinin daha kalabalık olanıydı ve daha ünlü Spitfire'dan daha fazla düşman uçağı düşürdü.

uçağı emrindeydi. En güçlü iki filonun, Luftflotte 2 ve 3'ün Fransa'da ve Belçika'da Güney İngiltere'ye uçuş mesafesinde üsleri vardı. Luftflotte 5 Norveç'te ve Danimarka'da üslenmiş ve İngiltere'nin kuzeyindeki ve İskoçya'daki hedeflere saldırmakla görevlendirilmişti. Orgeneral Sir Hugh Dowding'in yönettiği RAF Avcı Komutanlığının, dört grup halinde düzenlenmiş yaklaşık 700 avcı uçağı vardı: Hassas güneydoğu kesiminde Grup 11; Midlands ve East Anglia'yı koruyan Grup 12; temmuz ortasından itibaren İngiltere'nin batısını savunan Grup 10; İngiltere'nin kuzeyini, İskoçya'yı ve Kuzey İrlanda'yı savunan Grup 13.

RAF, kabaca Luftwaffe'yle aynı sayıda avcı uçağı kullandı ama onları faaliyete sokacak iyi hazırlanmış bir radar ve kontrol sistemine sahip olma avantajı vardı. Oysa bir dizi önemli yetersizlik, Luftwaffe'ye ayak bağı oldu. Bombardıman uçaklarının kırılganlığını yeterince hesaplayamadı ve ana avcı uçağı Messerschmitt 109E'nin sınırlı menzilini hesaba katmadı.

Çarpışmanın ilk evresinde, temmuzun sonuna kadar Luftwaffe güney kıyısındaki limanlara ve Manş Denizindeki gemi taşımacılığına saldırılar düzenledi. Ağır ticari gemi ve savaş uçağı kayıplarından sonra İngilizler Manş Denizindeki trafiği kısıtladı. 12 Ağustosta bir Alman akını, Wight Adasında

▽ **Alarm kalkışı!**
RAF Spitfire pilotları ve yer personeli, Temmuz 1940'ta bir acil "alarm kalkışı" için uçaklarına koşuyor. İngiltere'nin radar ve kontrol sistemi ileri olmasına rağmen, 1940'ta diğer RAF teçhizatı ilkeldi. Birçok havaalanının, havaya elverişli yüzeyden çok buradaki gibi çim yüzeyi vardı.

"Elbette **herkes kadar biz de korktuk.** Ama **bütün ülkenin arkamızda olduğunu** biliyorduk."

UÇUŞ SUBAYI DENNİS DAVİD, FİLO 87 VE 213

Ventnor'daki radar istasyonunu 11 gün devredışı bıraktı ama bu kayıp, başka yerlerde devam eden radar örtüsüyle Luftwaffe'den gizlendi. 15 Ağustosta Goering, radar istasyonlarına daha fazla saldırının fazla ya da hiçbir yararının olmayacağı sonucuna vardı.

TEKNOLOJİ

RADAR

Radar, İngilizce "Radio Detection and Ranging" (Radyoyla Algılama ve Uzaklık Ölçme) ifadesinin kısaltmasıdır –1940'ta Amerika Birleşik Devletleri'nde uydurulan bir terim. İlk İngiliz terim RDF'dı ("Radio Direction Finding" [Radyoyla Yön Bulma]). Radarlar, uzak nesnelerden yansıyıp, o hedeflerin konumlarına ilişkin doğru ölçümler verebilen radyo enerjisi atımları yollar. 1930'larda bütün büyük ülkeler bu alanda teknik ilerlemeler kaydetti ama İngiltere en iyisini yapıp, bunları iyi örgütlenmiş bir hava savunma programına yerleştirdi. 1940'ta İngiltere'nin 30 kıyı radar istasyonundan oluşan Chain Home sistemi, Avcı Komutanlığı karargâhına hızla bilgi gönderebiliyordu. Bu bilgi yer gözlemcilerinden ve diğer kaynaklardan gelen bilgiyle karşılaştırılıp sağlaması yapılırdı ve "süzgeçten geçirilen" sonuçlar, avcı filoların kontrolüyle fiilen ilgilenen istasyonlara iletilirdi. Radarın, deniz harekâtlarını izlemede ve yönlendirmede de yaşamsal önemi vardı (altta).

Topyekûn çarpışma

Aynı gün Luftwaffe çarpışmanın en yoğun evresini başlattı. Tek bir seferliğine üç hava filosu birleşip, güneybatıda Portland ve kuzeydoğuda Tyneside'a kadar birbirinden uzak geniş bir alandaki hedeflere karşı peş peşe beş dalga halinde saldırdı. Mürettebatın Kara Perşembe dediği saldırıda Luftwaffe 69 savaş uçağı ve 190 uçak mürettebatı kaybederken, Avcı Komutanlığı 34 savaş uçağı ve 13 pilot kaybetti.

Ödülü elinden kaçıran Luftwaffe ağustosun sonunda hedefini daraltıp, Grup 11'in yedi mıntıka istasyonunun yıkımına odaklandı. Birkaçı ağır hasar gördü ve Almanlar üstünlük sağlamış gibi görünüyordu. Yine de her iki taraf gergindi. Eylülün ilk altı gününde Luftwaffe 125 uçak kaybederken, İngiltere'nin deneyimli mürettebat rezervi tehlikeli ölçüde azalıyordu. Avcı Komutanlığı 476 yeni savaş uçağı almıştı – ama onları uçuracak deneyimli pilotlar olmadan hiçbir yararı olmayacaktı. 7 Eylülde Luftwaffe yine taktik değiştirdi ve Londra'ya ilk kitlesel gündüz akınlarını başlattı. Luftwaffe istihbaratı, hatalı bir biçimde, Avcı Komutanlığının artık yalnızca 100 uçağının olduğunu ve işinin bitirileceğini düşündü. Ama 15 Eylülde iki bombardıman uçağı dalgası Londra üzerinde yaklaşık 300 İngiliz avcı uçağıyla karşılaşınca, Almanlar ezici bir aksilik yaşadı. Günün sonunda Luftwaffe 55, Avcı Komutanlığı 28 uçak kaybetmişti. Luftwaffe hava üstünlüğünü kesin bir şekilde kaybet-

◁ Akılsız bir taktikçi
Mürettebatına seslenirken görülen Luftwaffe'nin başı Reichsmarschall Goering, I. Dünya Savaşında başarılı bir pilottu. Ne var ki, Britanya Çarpışmaları sırasında avcı uçağı pilotlarını, bombardıman uçağına refakat rolüne çok fazla bağlı uygunsuz taktikler izlemeye zorladı.

mişti ve 30 Eylül, son büyük gündüz akınlarına tanık oldu. Ekimin sonunda Luftwaffe'nin fikirleri tükenmişti. Fransa Çarpışmasındaki zafer, Luftwaffe'nin kara kuvvetleriyle işbirliği rolünden ötürü bir zaferdi; bu işbirliği için hazırlanmış ve donatılmıştı. Ama Britanya Çarpışmasında Luftwaffe, aceleyle hazırlanmış stratejik bir saldırıyı, hem uygunsuz uçaklarla hem düşmanla ilgili zayıf istihbaratla üstlenmek zorunda kaldı. 1940 Temmuzundan Kasımına kadar geçen aylarda Luftwaffe 1537 uçak kaybederken, RAF'in kaybı 925'ti. İngiltere hayatta kalıp savaşı sürdürdü.

SONRA

Luftwaffe'nin yenilgisiyle birlikte Hitler, İngiltere'yi işgal planını, Denizaslanı Harekâtını süresiz erteledi. Barbarossa Harekâtının planları, Sovyetler Birliği'ni işgal planları ivme kazandı.

DAHA FAZLA HAVA TAARRUZU

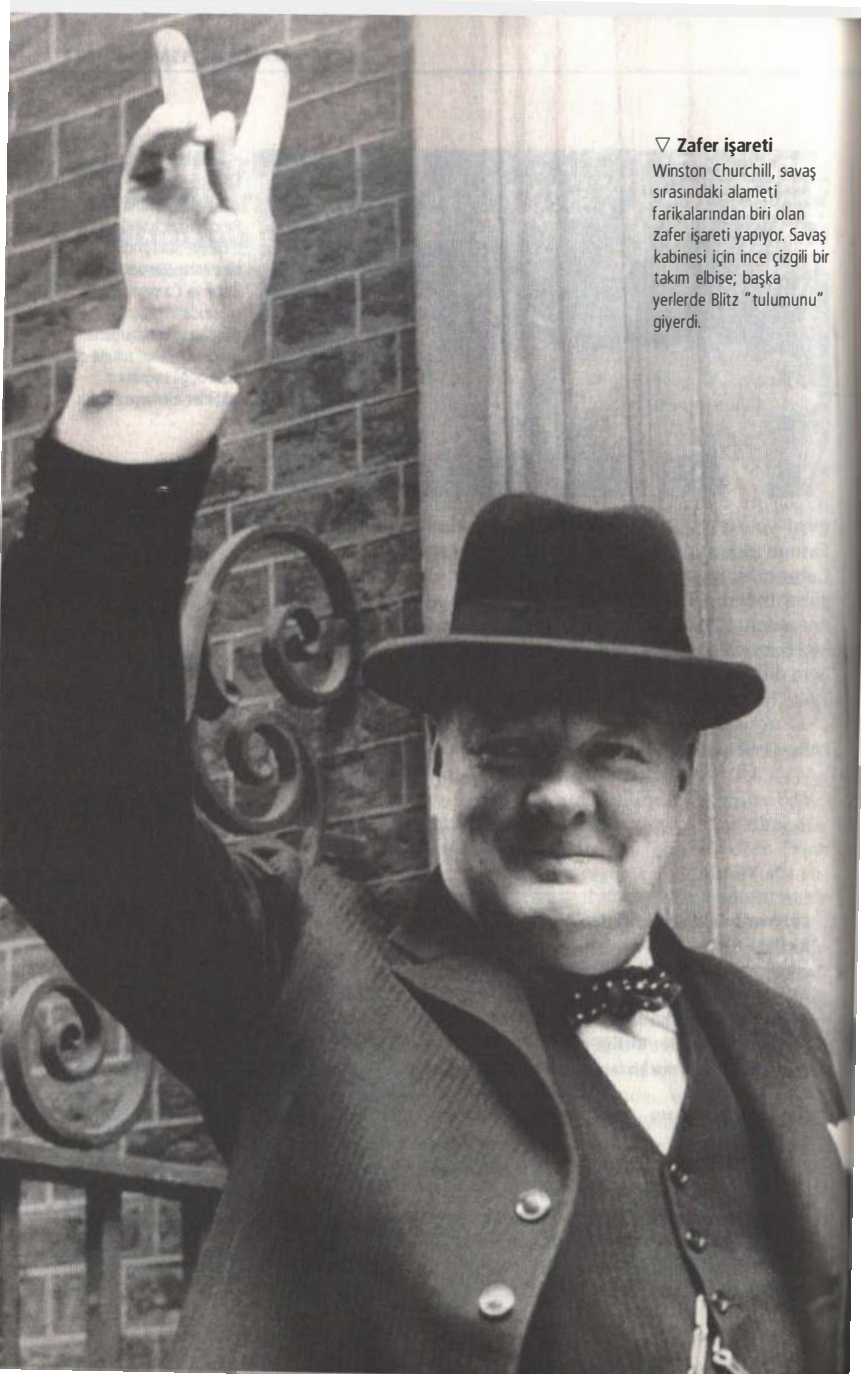
Britanya Çarpışmasının aksilikleri, Luftwaffe'nin **Balkanlar'da 198-201 »** ve **Barbarossa Harekâtı 202-205 »** sırasında hızlı bir şekilde **topyekün hava üstünlüğü** kurmasına engel olmadı.

YENİ SAVAŞ UÇAĞI TİPLERİ

Britanya Çarpışması daha bitmeden **rakip hava kuvvetleri**, en iyi **savaş uçaklarının** yeni versiyonlarını geliştiriyorlardı. 1940'ta Spitfire I ile Me 109E, birbirine epeyce **denkti**; kısa süre sonra 109F, Spitfire'in bir sonraki versiyonu Mk V'den üstündü ama daha sonra **Spitfire IX ve XIV, 109G'yi geride bırakabiliyordu**. Britanya Çarpışmasında sonra **Blitz 132-35 »**, RAF'in gücünü toplamasını olanaklı kıldı.

1941-42'DE KUZEY AFRİKA'DA KULLANILAN BİR MESSERSCHMİTT 109F

▽ **Zafer işareti**
Winston Churchill, savaş sırasındaki alameti farikalarından biri olan zafer işareti yapıyor. Savaş kabinesi için ince çizgili bir takım elbise; başka yerlerde Blitz "tulumunu" giyerdi.

İNGİLTERE BAŞBAKANI Doğum 1874 Ölüm 1965

Winston **Churchill**

"**Kan**, zahmet, **gözyaşı** ve **terden başka** sunacak **bir şeyim yok**."

CHURCHİLL, BAŞBAKAN OLUNCA, 13 MAYIS 1940

Winston Churchill 1940'ta, Almanya'nın Belçika'yı işgal ettiği gün İngiltere'nin başbakanı oldu. 65 yaşındaydı ve siyasal çevrelerde genellikle güvenilmezdi ama görevinin seyri içinde kendisini eleştirenleri susturup, olağanüstü derecede ilham verici ve başarılı bir savaş zamanı lideri oldu.

Churchill ilk kez 1900'de, Muhafazakâr Partili bir parlamenter olarak siyasete girdi. Dört yıl sonra Liberal Partiye katıldı; ama 1923'te Muhafazakâr Partiye geri döndü. Hiçbir parti ona güvenmedi ve bu güvensizlik, 1910'da greve giden işçilere karşı sert önlemler alınca İşçi Partisine de uzandı. Churchill 1911 ile 1929 arasında kabinede çeşitli görevler üstlendi ama son derece zeki bir adam sayılmasına rağmen, özellikle 1915'te I. Dünya Savaşının feci Gelibolu harekâtını destekledikten sonra, pervasızlığıyla da ün saldı.

△ **İlk savaş**
Churchill 1918'de mühimmat bakanıyken tersaneleri ziyaret ediyor. İngiliz halkı tarafından hep sevildi.

Savaşın habercisi

1931'de Churchill yönetimde değildi. Pek çok kişi, siyasal kariyerinin bittiğine inanıyordu. Ama o arka koltukta oturup sessiz bekleyen biri değildi. 1933'ten itibaren, Almanya'nın "gizlice, yasadışı bir biçimde ve hızla" silahlanmakta olduğu uyarısında bulundu ve çıkacağına inandığı bir savaşı önlemek için İngiltere'nin Milletler Cemiyetiyle birlikte çalışması ve kendi hava kuvvetlerini güçlendirmesi gerektiğini söyledi. Partinin hem içinde hem dışında güçlü destekçi-

ÖNEMLİ OLAYLAR >>

- **30 Kasım 1874** Churchill Oxfordshire'da Blenheim Palace'ta doğar. Babası Muhafazakâr Randolph Churchill, annesi ise Amerikalı vâris Jennie Jerome'dur.
- **1895** Sandhurst Kraliyet Askeri Akademisini bitirdikten sonra, Kraliyet 4. Hussar hafif süvari alayında görevlendirildi.
- **1896-98** Hindistan'da ve Mısır'da görev yapar; askerlik mesleğini gazetecilikle birleştirir.
- **1899** Boer Savaşında *London Morning Post* adına muhabirlik yaparken Boerler tarafından esir alınır ama kaçar ve ulusal bir kahraman olur.
- **1900** Muhafazakâr Partinin Oldham milletvekili olarak Parlamentoya girer.
- **1904** Churchill Muhafazakâr Partiden ayrılıp Liberal Partiye katılır.
- **1908** Dundee milletvekili seçilir ve Clementine Hozier'le evlenir.
- **1910** İçişleri Bakanlığına terfi eder; Galler'deki Tonypandy'de greve giden madencilere karşı asker gönderir.

△ **Buldok kararlılığı**
Çoğu kez buldok benzeri niteliklere sahip diye tasvir edilen Churchill, sıkça bir İngiliz buldok olarak resmedildi. Bu 1940 karikatürü, onu Nazi Almanya'ya karşı hattı korurken gösteriyor.

leri vardı ama uyarıları dikkate alınmadı ve hükümetin yatıştırma politikasını yüksek sesle eleştirdiği için giderek yalnızlaştı. Hitler'in Çekoslovakya'ya yürüyüşünden sonra, Churchill'in popülerliği artmaya başladı ve devlet idaresine geri dönmesi için çağrılar yapıldı.

Savaş çıkınca Churchill Deniz Kuvvetleri Bakanlığına atandı. Hemen harekete geçti; donanma gemilerinin radarla donatılmasını, ticaret gemilerinin silahlandırılmasını ve Baltık Devletlerine bir donanma kuvveti göndermek için planlar hazırlanmasını ısrarla istedi. Olaylar hızlı gelişiyordu: Hitler Belçika'yı işgal etti, Başbakan Neville Chamberlain istifa etti ve yerine, koalisyon hükümetinin başkanı olarak Churchill geçti. Politikacılar temkinliydi ama İngiliz halkı memnundu. Churchill Avam Kamarasında yaptığı ilk konuşmada, "ne pahasına olursa olsun zafer" vaat etti ve bu hedefinden hiç şaşmadı. Başbakan olmanın yanı sıra savunma bakanlığını da yürütüyordu; özenle seçilmiş kurmay başkanlarıyla birlikte askeri stratejiden sorumluydu. İlk kararlarından biri, mahsur kalmış askerlerin Dunkerque'ten tahliyesini emretmek oldu; tahliye işi 26 Mayıs 1940'ta başladı. Fransızları savaşı sürdürmeye teşvik etmek için Fransa'ya da gitti ama başarılı olamadı.

25 Haziran 1940'ta Fransa'nın düşüşünden sonra İngiltere tek başına ve olası bir istilayla karşı karşıya kaldı. Bir dizi coşkulu ve yurtsever konuşmada Churchill İngiliz halkını canlandırdı; tüm nüfusu İngiltere'yi savunma konusunda birleştirdi. Kamuoyu yoklamalarına göre, nüfusun « 80'inden fazlası onu destekliyordu. Muazzam bir enerjisi vardı; kıyı kasabalarını ziyaret etti, bombalanmış sokaklarda dolaştı, askerlerle görüştü; görünür ve yanılmaz bir lider haline geldi.

Amerikalı müttefikler

Savaşın başından itibaren Churchill, ABD müdahalesinin çok önemli olduğuna inandı ve Başkan Roosevelt'i Müttefik safa katılmaya

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **1911** Kraliyet Deniz Kuvvetlerini modernleştirme talimatıyla Deniz Kuvvetleri Bakanı olarak atanır.
- **1915** I. Dünya Savaşında Çanakkale Harekâtı felaketinden sonra Deniz Kuvvetleri Bakanlığından azledilir. Hükümetten istifa eder ve Batı Cephesinde bir tabura komuta eder (Mayıs 1916'ya kadar).
- **1917** Mühimmat Bakanı olarak hükümete geri döner.
- **1921** Sömürgeler Bakanlığına atanır ama 1922'de parlamento üyeliğini kaybeder.
- **1924** Tekrar Muhafazakâr Partiye katılır ve Epping milletvekili seçilir – 1964'e kadar oturduğu bir koltuk. Maliye Bakanı olarak atanır.
- **1931** Hindistan özerkliği önerilerini protesto ederek gölge kabineden istifa eder.
- **Eylül 1939** Savaş kabinesinde Deniz Kuvvetleri Bakanı görevini üstlenir.
- **Mayıs 1940** Chamberlain istifa eder ve Churchill koalisyon hükümetinin başında başbakan olarak görevi devralır. Dunkerque'ten geri çekilmeyi emreder ve "düşman yabancıları" toplar.

ikna etmek için çok çalıştı ama Amerikan halkı, müdahil olmaya karşıydı. Ne var ki, 7 Aralık 1941'de Pearl Harbor'a saldırıdan sonra ABD, savaşmak zorunda kaldı.

Churchill'in liderliğinin ilk iki yılına askeri yenilgiler damga vurdu. Halk desteği hâlâ yüksekti ama özellikle Yunanistan yenilgisinden sonra, birçok kişi onun liderliğini ve askeri kararlara müdahalesini eleştirdi. Ne var ki, Kasım 1942'de Kuzey Afrika'da El-Alameyn zaferi, gidişatı tersine çevirmeye yardımcı oldu ve liderlik yeteneklerine yönelik eleştiriler kısa sürede kesildi.

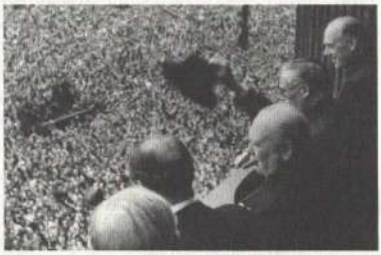
"Üç Büyük" lider –Churchill, Roosevelt ve Stalin– 1943'te Tahran'da Müttefiklerin işgal altındaki Avrupa'yı istila planlarını görüşmek üzere toplandı ama bu noktada Churchill'in diğer ikisinden daha az etkiye sahip olduğu açıktı. İstilanın Akdeniz'den olmasından yanaydı ama Roosevelt, Manş Deniziinden bir saldırıyı savundu ve sonunda bu benimsendi.

△ **İlham verici konuşmalar**
Churchill'in savaş zamanındaki konuşmaları ulusa ilham ve bilgi verdi, tehlikeli söylentilerin dağılmasına yardımcı oldu. Askerler ve aileler, "Winnie" konuşmasını dinlemeyi hiç aksatmazdı.

Son yıllar

Normandiya çıkarmasından sonra Churchill'in büyük strateji üzerindeki etkisi gerilemeye devam etti. Mayıs 1945'te İngiltere'de genel seçim vardı. Churchill'in büyük popülerliğine rağmen, seçimleri İşçi Partisi kazandı ve hükümet kurdu. 1951'de Muhafazakâr Parti tekrar iktidara geldi ve Churchill başbakan oldu ama artık yetmişli yaşlarındaydı ve sağlığı iyi değildi; dört yıl sonra istifa etti. 1965'te öldü.

▷ **Avrupa Zafer Günü**
Havana purosuyla Churchill 8 Mayıs 1945'te Avrupa Zafer Gününde Whitehall'da neşeli kalabalığı selamlıyor.

- **Ağustos 1941** Churchill ve Roosevelt Atlantik Sözleşmesini, savaş sonrası dünya için hedeflerini yayınlar.
- **Ocak 1943** Kazablanka Konferansı: Churchill ve Roosevelt, Mihver Devletlerin yalnızca koşulsuz teslim olmasını kabul etme konusunda anlaşır.
- **Ocak 1945** Yalta Konferansı: Churchill, Roosevelt ve Stalin, savaş sonrası Almanya'nın ve Polonya'nın alacağı şekli kararlaştırır.
- **Temmuz 1945** Genel seçimlerde İşçi Partisine yenilir; muhalefetin lideri olur.
- **1951** Muhafazakâr Parti tekrar iktidara gelir ve Churchill başbakan olur.
- **1955** Churchill başbakanlıktan istifa eder, 1964'e kadar milletvekili olarak kalır.
- **24 Ocak 1965** Churchill ağır bir felç geçirdikten dokuz gün sonra ölür. Cenazesi, üç gün Westminster Manastırında katafalkta kalır.

Blitz

II. Dünya Savaşında, daha önceki çatışmalarda olduğundan çok daha fazla sivil hedef alındı. 1940-41'de Almanya'nın İngiltere kentlerine Blitz saldırıları, havadan bombardımanla bir ülkenin sanayisini imha etmeye ve halkını yıldırmaya yönelik ilk sürekli girişimdi. Sonuncusu olmayacaktı.

△ Alman bombardıman denetimi
Uçak silahçıları bir Luftwaffe bombardıman uçağının yükünü denetliyor. 1940'ta ince cidarlı Alman bombaları, İngiliz eşdeğerlerinin iki katı kadar yıkıcıydı. Uçakların bomba yükü, daha sonra İngiliz bombardıman uçaklarının taşıdığına kıyasla daha mütevazıydı.

7 Eylül 1940 Cumartesi günü Luftwaffe, Londra'ya ilk büyük hava akınını başlattı. Almanya'nın bombardıman harekâtının İngiltere'de anıldığı adıyla "Blitz," başlamak üzereydi. O gün 300 savaş uçağı, Londra'nın doklarına ve East End'in sıkışık sokaklarına 300 tondan fazla bomba bıraktı. Çıkan yangınlar, akşam saat sekizden şafak vaktine kadar saldıran 250 bombardıman uçağının yolunu aydınlattı.

Londra'nın çilesi

7 Eylül ile 12 Kasım arasındaki iki ay boyunca Londra, yalnızca 10 geceyi bombasız geçirdi. 13.000 ton yüksek patlayıcı ve bir milyon yangın bombası kentin üzerine düşüp 13.000 insanı öldürdü ve 250.000'den fazla kişiyi evsiz bıraktı. Luftwaffe'ye maliyeti önemsizdi. RAF'in gece avcı uçaklarının yalnızca bir avuç kadarında hava radarının ilkel bir biçimi vardı. Luftwaffe'nin, başkentin uçaksavar savunmasından da korkacak fazla bir şeyi yoktu.

Ayrıca Almanların gizli bir silahı vardı. *Knickebein* ("Çarpık bacak") denilen bu silahın, Avrupa'daki istasyonlardan yönlendirilen iki radyo huzmesi vardı. Bombardıman uçakları bir huzme

« ÖNCE

Savaşın ilk aylarında ne İngiltere ne Almanya düşman kentlerini gece bombaladı ama I. Dünya Savaşında her ikisi de gece bombardımanına başvurmuştu.

KAÇAN ZAFER

1940 Ağustos'unun sonunda Luftwaffe, **Britanya Çarpışmasını** « **124-127** kazanacak gibi görünüyordu ama yeterince hızlı olamadı. **Sonbahar fırtınaları**, işgal mavnalarının Manş Denizini güvenli geçişini **tehlikeye soktu**. Luftwaffe taarruzun odağını Avcı Komutanlığının hava sahalarından Londra'ya **kaydırmaya** karar verdi. **Churchill'i görüşme masasına getirme umudunu** henüz yitirmeyen Hitler, o zamana kadar başkentin bombalanmasına izin vermemişti. Ama şimdi kuvvetlerine, "Londra da dahil, büyük İngiliz kentlerin nüfusuna ve savunmasına gece ve gündüz yıkıcı saldırılar" düzenleme emri verdi.

HEDEF BULMA

Hem İngiltere hem Almanya, var olan bombardıman uçağı tiplerinin gündüz **bir avcı uçağı refakati olmadan** hedefleri bulamayacağını savaşın başlangıcında küçük operasyonlarda keşfetmişti. **Mürettebatın navigasyon becerilerinin ve donanımının** geceleri isabetli bombardıman taleplerine ne kadar iyi dayandığı görülecekti.

ANAHTAR
Büyük hava akınları ya da sürekli bombalanan kentler
Diğer önemli hava akınları
İngiltere'nin ana sanayi alanları
İngiliz avcı üssü
Alman hava üssü
Sınırlar 1939
İngiltere'ye Alman bombardıman saldırıları
Başlangıçta gece bombardıman saldırılarının çoğunu Fransa'da Luftflotte 3 gerçekleştirdi ama çok geçmeden Almanya'nın tüm bombardıman kuvveti tahsis edildi. İngiltere'nin tüm büyük kentleri, sanayi alanları ve limanları hedef alındı.
Orkney Adaları
Scapa Flow
1 16 Mart 1940
Scapa Flow deniz üssünün bombalanması. Savaşta ilk İngiliz sivil kayıpları.
Dış Hebridler
İç Hebridler
İSKOÇYA
Aberdeen
5 13–14 Mart 1941
Luftwaffe Clydebank'e saldırıp tersanelerini imha etmeye çalışır.
Dundee
Clydebank
Glasgow
Edinburgh
Kuzey Denizi
4 14–15 Kasım 1940
Alman bombardıman uçağı, Coventry'yi harabeye çevirir, sakinlerinin üçte ikisini evsiz bırakır.
İNGİLTERE
KUZEY İRLANDA
Belfast
Newcastle-upon-Tyne
Workington
Middlesbrough
GRUP 13
Man Adası
Nottingham
Sheffield
Hull
İrlanda Denizi
İRLANDA
Manchester
Liverpool
Dublin
3 7 Eylül 1940–12 Kasım 1941
Londra'ya yapılan akınlar 15.000'den fazla kişiyi öldürür 250.000'den fazla kişiyi evsiz bırakır.
6 1–7 Mayıs 1941
Luftwaffe, Liverpool'u peş peşe yedi gece yoğun bombardımana tutar.
Stoke-on-Trent
Birmingham
Coventry
Norwich
GRUP 12
Amsterdam
Soesterberg
Nijmegen
GALLER
ENGLAND
Oxford
HOLLANDA
Pembrey
Bristol
Cardiff
Swansea
Northolt
Londra
Chatham
Gilze-Rijen
Eindhoven
Antwerp
2 10 Temmuz 1940
İlk büyük taarruzda Luftwaffe Swansea doklarını ve Pembrey'de Kraliyet Mühimmat fabrikasını bombalar.
GRUP 10
GRUP 11
Dover
Calais
Brüksel
St Trond
Weymouth
Yeovil
Exeter
Brighton
Lille
BELÇİKA
Plymouth
Portland
Wight Adası
Portsmouth
LUFTFLOTTE 2
Southampton
Hastings
Manş Denizi
Laon
Cherbourg
Rouen/Rennes
Beauvais
7 10 Mayıs 1941
Londra o güne kadar en büyük akına maruz kalır. Binlerce kişi elektriksiz, gazsız ve susuz kalır.
Caen
Evreux
Paris
St André-de-l'Eure
Dreux
Orly
Melun
Chartres
Etampes
Brest
Dinard
LUFTFLOTTE 3
Châteaudun
N
0 150 km
0 150 miles
Vannes
FRANSA

△ **Yangın uyarıları**
Yangın bombaları, herhalde, patlayıcı bombalardan daha tehlikeli ve yıkıcıydı. 14 Kasım 1940'ta Coventry akınında, 450 uçak 40.000'den fazla yangın bombası bıraktı.

boyunca uçacak ve ilk huzme ikincisiyle kesişince bombalarını bırakacaktı. Luftwaffe Mart 1940'ta, İngiltere'ye karşı gece bombardımanı başlatma planları yokken *Knickebein*'ı İngiltere üzerinde düşüncesizce denemişti. Düşürülen bir He 111 bombardıman uçağı inceleyen İngiliz biliminsanları, Knickebein'ın sırrını çözdü ve karşı önlemler geliştirmeye başladı. 1940 sonbaharında, Luftwaffe dikkatini Midlands'taki sanayi merkezlerine çevirdiğinde, Knickebein'ın dört huzme ve uçakta huzmelere ve bomba bırakma tertibatına bağlı bir zamanlayıcı kullanan daha gelişmiş bir versiyonunu, *X-Verfahren*'ı ("X-sistem") kusursuzlaştırmıştı. *Kampfgruppe* (KGr) 100 olarak bilinen ve yangın çıkarıcılarla hedefi işaretleyerek ana bombardıman kuvvetine yol gösterme işlevi görecek bir ayırma birimi oluşturuldu.

14 Kasımda öğleden sonra İngilizler Midlands'ı geçen bir X-huzmesi saptadı. İki saatten daha kısa bir süre sonra KGr 100'lü ilk He 111'ler Coventry'nin üzerine ulaşıp, hedefleri işaretledi. Onlardan sonra 449 bombardıman uçağı kentin merkezini harabeye çevirdi ve bir dizi fabrikaya ağır hasar verdi. Yine de kent bu çileden hızla kurtuldu ve birkaç gün içinde fabrikalarını yeniden çalışır hale getirdi.

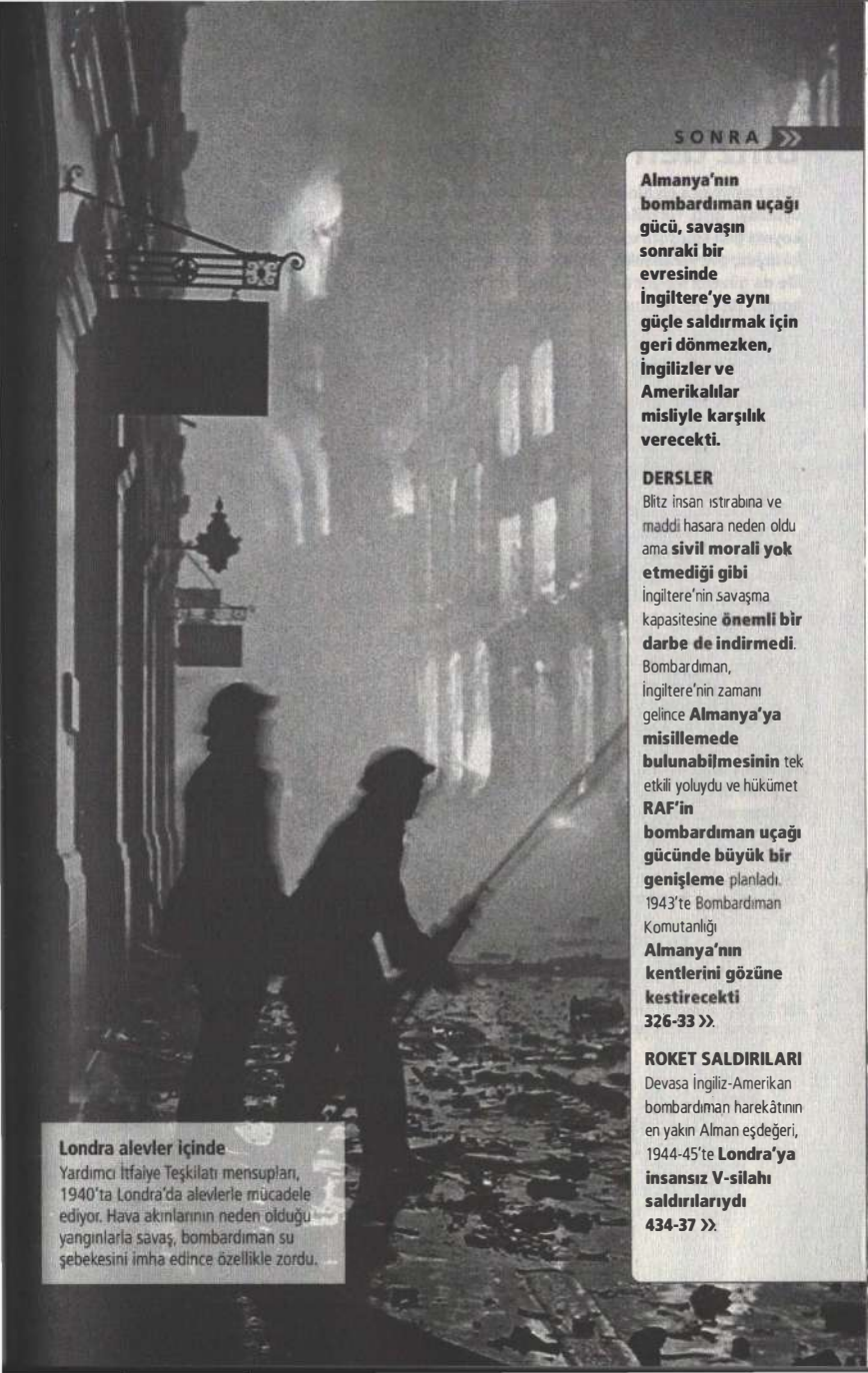
İngiltere baskı altında

1941'in Ocak ve Şubat ayları boyunca Luftwaffe, Londra, sanayi bölgesi Midlands ve İngiltere'nin Atlantik ikmal zincirinin son halkası olan batıdaki limanlarına baskıyı sürdürmeye çalıştı. Artık hava savunması iyileşmişti. Martta gece-avcı uçakları 22 bombardıman uçağı düşürdü ve 17'sini de uçaksavar topları indirdi. Mayısta avcı uçakları 94'ünü, toplar 32'sini öldürdü.

Blitz'in son evresi 16 Nisan 1941'de başladı ve 10 Mayısta Londra'da sokakların üçte birini geçilmez hale getiren ve 1400 sivili öldüren akınla doruğa ulaştı. Ama artık Hitler'in stratejik öncelikleri değişmişti ve Sovyetler Birliği'ni işgal için yığınak hız kazanıyordu. Sonuç olarak Luftwaffe'nin üçte ikisi Doğu Avrupa'ya aktarıldı.

Hitler'in İngiltere'ye karşı bombardıman harekâtı başarısız olmuştu. Luftwaffe'nin ana silahı He 111'ler, İngilizlerin teslim olmasını sağlayacak kadar büyük bir darbe indirmedi. Coventry yalnızca bir kez hedef alınmıştı ve Londra'nın büyüklüğü, onu kurtarmıştı. Sivillerin morali çökmedi – o zamanın ifadesiyle İngiltere "dayanabildi."

40 Hava saldırısı sırasında geceleri düzenli olarak bir sığınağa giden Londralların yüzdesi. Şaşırtıcı ölçüde düşük olan bu rakam, Kasım 1940'ta yapılan bir ankette ortaya çıktı. Nüfusun çoğunluğu yatakta ya da merdiven altlarında kaldı.

Londra alevler içinde
Yardımcı İtfaiye Teşkilatı mensupları, 1940'ta Londra'da alevlerle mücadele ediyor. Hava akınlarının neden olduğu yangınlarla savaş, bombardıman su şebekesini imha edince özellikle zordu.

SONRA

Almanya'nın bombardıman uçağı gücü, savaşın sonraki bir evresinde İngiltere'ye aynı güçle saldırmak için geri dönmezken, İngilizler ve Amerikalılar misliyle karşılık verecekti.

DERSLER
Blitz insan ıstırabına ve maddi hasara neden oldu ama **sivil morali yok etmediği gibi** İngiltere'nin savaşma kapasitesine **önemli bir darbe de indirmedi**. Bombardıman, İngiltere'nin zamanı gelince **Almanya'ya misillemede bulunabilmesinin** tek etkili yoluydu ve hükümet **RAF'in bombardıman uçağı gücünde büyük bir genişleme** planladı. 1943'te Bombardıman Komutanlığı **Almanya'nın kentlerini gözüne kestirecekti** **326-33 »**.

ROKET SALDIRILARI
Devasa İngiliz-Amerikan bombardıman harekâtının en yakın Alman eşdeğeri, 1944-45'te **Londra'ya insansız V-silahı saldırılarıydı** **434-37 »**.

GÖRGÜ TANIĞI **14 Ekim 1940**

Blitz'den Korunma

Blitz başlayınca on binlerce Londralı metro istasyonlarında uyumaya gitti. Yetkililer yavaş yavaş platformlara ranza koyma gibi iyileştirmeler yapmalarına rağmen, koşullar kötüydü; çok kalabalıktı, sağlık hizmetleri yoktu. "Tünel" ille de güvenli bir yer değildi – örneğin Ocak 1941'de bir bomba Bank istasyonuna düşünce 111 kişi öldü.

"Her iki taraftaki banklarda, uzun bir tramvay koltuğuna oturmuş ve yatmış gibi görünen insanlar vardı, yüzlerce. İlerledikçe yüzler binler oluyordu.
Ayrıca metronun ahşap zemininde, çapraz gerilmiş bir sıra uyuyan form vardı. Bedenleri tüm yeri kaplamıştı; bu yüzden uyuyanların arasına ayaklarımızı basarken yakından bakmak zorundaydık.

Bu insanların çoğu yaşlıydı – zavallı ve bitkin yaşlılar, yaşamın iyi yanlarından birçoğunu hiç tanımamış ve şimdi bu dünyadaki günlerini çaresiz sıkıntı içinde geçiren insanlar...

... Uyuyan, oyun oynayan çocuklar da vardı. Öbek öbek gençler vardı; gülüyor, konuşuyor, hatta şarkı söylüyorlardı. Çokbilmişler vardı, sessiz sakin duranlar vardı. Sabah saat 05.00'te kalkıp işe gitmek zorunda olan orta yaşlı çalışkan insanlar vardı.

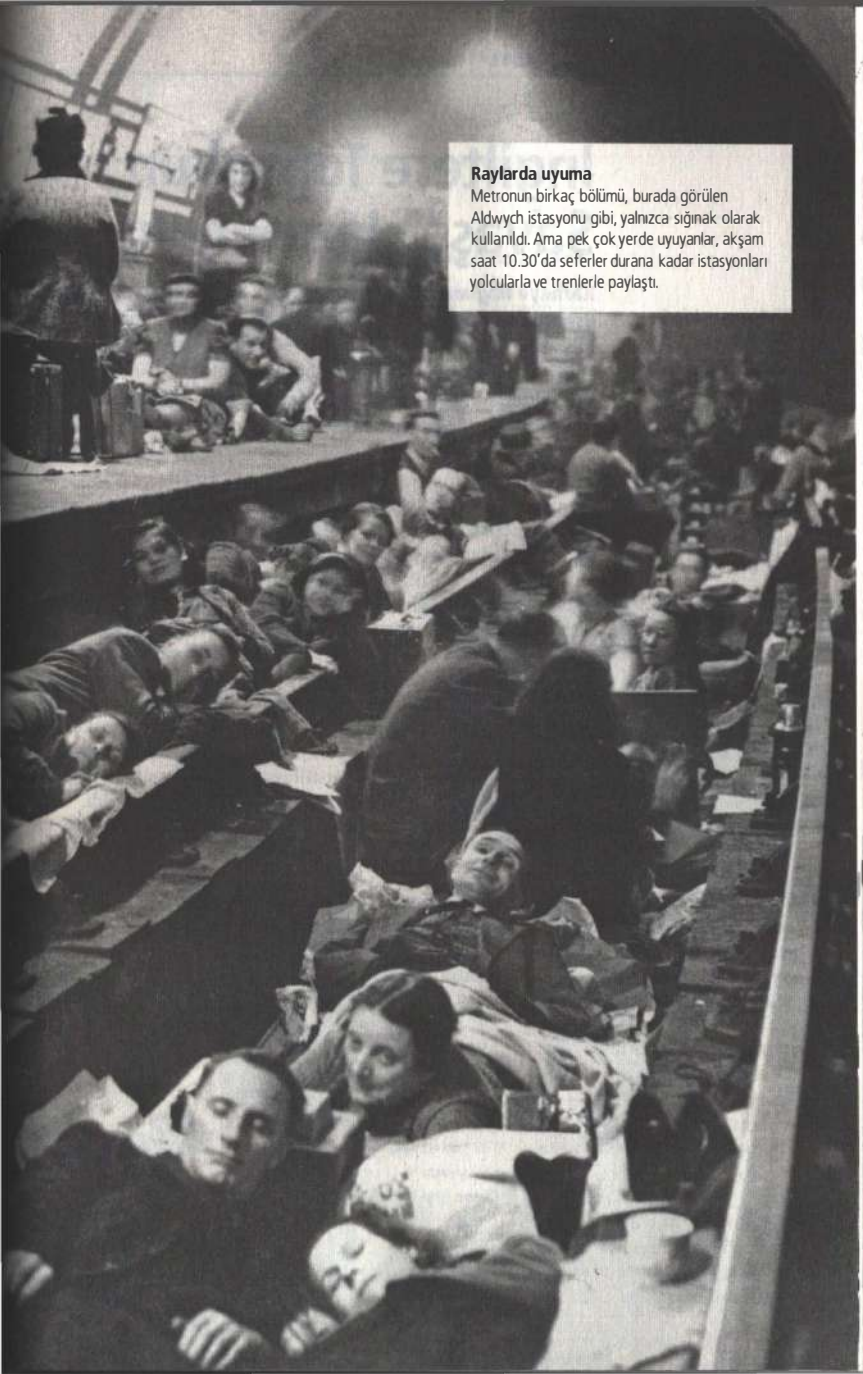
Bazıları oturup örgü örüyor ya da kâğıt oynuyor ya da sohbet ediyordu. Ama büyük çoğunluğu yalnızca oturuyordu. Saat daha akşam sekiz olmasına rağmen, yaşlıların çoğu uyumuştu.

Trajik görünen yaşlılardı. 70 ya da 80 yaşında, belki de hep kasvetle geçmiş bir ömrün bulanık anılarıyla ve acılarıyla dolu olduğunuzu düşünün. Şimdi her gün akşamüstü bir metro istasyonuna yürüdüğünüzü, yaşlı omuzlarınıza yıpranmış paltonuzu sarıp, sırtınız çelik bir duvara dayalı ahşap bir bankta oturduğunuzu düşünün. Bütün gece düzensiz uyuklayarak oturduğunuzu.

Kaderinizin bu olduğunu –bundan sonra her gece, her gece– düşünün."

ABD'li savaş muhabiri Ernie Pyle, Liverpool Caddesi metro istasyonunda Blitz'den korunan Londralıları anlatıyor.

Raylarda uyuma
Metronun birkaç bölümü, burada görülen Aldwych istasyonu gibi, yalnızca sığınak olarak kullanıldı. Ama pek çok yerde uyuyanlar, akşam saat 10.30'da seferler durana kadar istasyonları yolcularla ve trenlerle paylaştı.

İngiltere Topyekûn Savaşa Hazırlanıyor

Karneye bağlama, hava akınları, sivil seferberlik, zorunlu askerlik ve resmi kısıtlamalar, savaşı, doğrudan insanların yaşamlarına ve evlerine soktu. 1940'tan itibaren İngiliz siviller kadınlarla, erkeklerle, hatta çocuklarla birlikte topyekûn bir savaş durumuna geçti, diğer ülkelerden daha kapsamlı bir biçimde savaşa seferber oldu.

İngiltere'yi topyekûn savaşa hazırlamak kolay bir iş değildi. Mayıs 1940'ta Winston Churchill başbakan olarak Neville Chamberlain'ın yerini aldı ve değişim hızlandı. Propaganda tüm vatandaşları üzerine düşeni yapmaya çağırdı, yeni bakanlıklar kuruldu ve hükümet olağanüstü hal yetkilerini kullanarak, gıda tedarikinden sanayiye ve ev savunmasına kadar gündelik yaşamın tüm boyutlarını kontrol etti. Gelir vergisi yükseltildi, İç Güvenlik için gönüllüler toplandı, zorunlu askerliğin kapsamı genişletildi, çok önemli olmayan sanayiler kapatılıp, kaynakları silah, uçak ve diğer ihtiyaçların üretimine kaydırıldı. Özellikle merhametsiz bir önlemle "düşman ya-

▽ **Savaş esirleri adası**
Nazi Almanya'dan gelen mülteciler de dahil 300.000 kadar İtalyan ve Alman dikenli tellerin arkasında esir tutuldu. Man Adasındaki bu eski pansiyonlar, 1941'e kadar toplama kampı oldu.

« ÖNCE

İngiltere hükümeti 1939'dan önce savaşı planladı ama halkı seferber etme hamleleri başlangıçta yavaştı.

OLAĞANÜSTÜ YETKİLER

Ağustos 1939'da Parlamento, kamu güvenliğini sağlamak için hükümete İngiliz halkı üzerinde geniş yetkiler veren **Olağanüstü Yetkiler (Savunma) Yasasını** kabul etti. Mayıs 1939'da 20-21 yaşında erkekler için **zorunlu askerlik** getirildi, daha sonra 18-41 yaşındaki erkekleri kapsayacak şekilde genişletildi. **Tuhaf Savaş « 88-91** sırasında güvenlik önlemleri uygulandı ama Sivil Cepheye bir olağanüstülük duygusunu, **Dunkerque « 114-17** ve **Blitz « 132-35** getirdi.

YAVAŞ EKONOMİK DEĞİŞİM

1939'da İngiliz ekonomisi savaşa tam hazır değildi. **Silah üretimi yavaş artıyordu** ve İngiltere gıdasının % 70'ini ithal ediyordu. Mayıs 1940'ta işgücü yalnıza % 11 artmıştı ve **bir milyon kişi hâlâ boştaydı.**

bancılar" –İngiltere'de yaşayan Almanlar ve İtalyanlar– toplanıp, belirli alanlara kapatıldı.

Karneye bağlama ve kemer sıkma

Savaş zamanında İngiltere, bir kurallar ve yönetmelikler kütlesiydi. Herkes bir kimlik kartı taşımak zorundaydı; gıda, petrol ve su tedariki kısıtlıydı. Ocak 1940'ta gıda maddeleri karneye bağlandı; başlangıçta tereyağı, şeker, domuz pastırması ve jambonu kapsayan uygulama, 1941'den itibaren, U-bot saldırıları ithalatı kesintiye uğratınca, pek çok gıda maddesini kapsayacak şekilde genişletildi. Nüfusu beslemek niyetiyle hükümet, Lord Woolton yönetimiıde bir Gıda Bakanlığı kurdu – savaş sırasında Woolton'ın adı şaka yollu sebzeli ve yulaflı bir turtaya verildi. Her haneye, yasayla yerel dükkânlara kayıtlı bir karne verildi. Tarım Bakanlığı yetkilerini kullanıp gıda üretimini yönlendirdi, fiyatları belirledi, çiftçileri verimsiz arazileri ekime açmaya zorladı. Hükümetin başlattığı bir "Zafer İçin Kaz" kampanyası, insanları sebze yetiştirmeye teşvik etti ve tahsisler yükseldi. Ekmek hiç karneye bağlanmadı ama savaş zamanının Ulusal Somun olarak anılan ekmeğin, kendine özgü gri bir rengi vardı. İşçilere besleyici, ucuz yemek sağlamak için "İngiliz Restoranlar" açıldı. Her ço-

▽ **Tarımda çalışmak** 1943'te Kadınların Tarım Ordusu üyesi 80.000'i aşkın kadın, İngiltere'nin gıda ihtiyacının % 70'ini üretiyordu. Kadınların çoğu kentlerde yaşıyordu ve daha önce tarımda hiç çalışmamıştı.

WOMEN OF BRITAIN
COME INTO THE FACTORIES
ASK AT ANY EMPLOYMENT EXCHANGE FOR ADVICE AND FULL DETAILS

cuğa günlük süt tahsis edildi. Genel olarak halk, tahsisatın adil olduğunu düşünüyordu ve bazıları, Büyük Bunalım sırasında olduğundan daha iyi besleniyordu.

Kıtlık artınca giyim de karneye bağlandı. Her kişiye yılda yalnızca bir yeni kıyafet tahsis edildi ve "İdare Et ve Onar" kampanyasıyla teşvik edilen kadınlar, süveterleri söküp yeniden ördü ve eski elbiseleri tekrar kullandı. Çorap, kozmetik ve diğer tüketim maddeleri ortadan kalktı. Hükümet giyim ve mobilya üretimi için kurallar koydu, bir "Yararlılık" etiketi belirledi. Sabun sınırlıydı, çamaşır için su kullanımı kontrollüydü ve insanlar, uçak imalatı için hurda toplamaya teşvik edildi.

Kadınlar işgücünde

Çalışma Bakanı Ernest Bevin'in yönetiminde işgücü, en fazla ihtiyaç duyulan yerlere yönlendirildi. 200.000 kadar erkek, çiftçilik gibi korumalı uğraşlarda tutuldu ama hükümet, kadınların çok önemli olduğunu biliyordu ve binlercesi, hayatında ilk kez işgücüne katıldı.

Başlangıçta hükümet yalnızca gönüllü kadınlara bel bağladı ama 1941'den itibaren zorunluluk kuralını getirdi. Bir yıl sonra 18-60 yaş arası evli ya da bekâr bütün kadınlar savaş çalışması için kayıt yaptırmak zorundaydı; fabrikalarda, tarımda ya da yardımcı hizmetlerde çalışmaya gönderilebiliyorlardı. Sendikaların itirazına rağmen, kadınlar işgücünün her alanına girdi. Kreşler ve çocuk yuvaları açıldı ama paha biçilmez katkılarına rağmen, kadınlara erkeklerle eşit ücret verilmedi.

△ **Evden uzakta** 1939'dan 1944'e kadar neredeyse bir milyon çocuk, en az bir kez bombardımandan kaçmak için İngiliz kentlerinden tahliye edildi. Nereye gideceklerini bilmeyen çocuklar çoğu kez evden çok uzakta, yabancılarla birlikte konakladılar.

SONRA »

Savaş yılları İngiliz halkı üzerinde köklü ve kalıcı bir etki yarattı.

YIKIM

Blitz 1941'de sona erdi ama bombardıman akınları savaş boyunca devam etti. 1944'te **uçan bombalar 434-37** » Güney İngiltere'deki kentleri vurunca İngiliz siviller yine acı çekti.

KARNE VE REFORM

Gıda ve yakıt kıtlığı savaştan sonra da devam etti ve karne uygulaması 1954'e kadar devam etti; ekmek bile karneye bağlanmıştı. Bununla birlikte savaş sonrası yıllar, bedava sağlık hizmeti ve aile ödeneği gibi sosyal yardımlarla birlikte **Refah Devletinin** başlangıcına da tanık oldu.

KADINLAR

Savaş sona erdiğinde kadın işçilerin sayısı iki milyon artmıştı ve işgücünün % 43'ünden fazlasını oluşturuyorlardı **260-61** ». Tekrar ev içi rutine alışmak zordu ve boşanmalar hızla arttı.

◁ **Tüm kadınlara çağrı** İşe alım afişleri kadınları fabrikalara girmeye teşvik etti. Mühimmat fabrikalarındaki iş vasıf gerektiriyor ve tehlikeli olabiliyordu ama ücretler, savaştan önce olduğundan daha yüksekti. Birçok kadın, savaş bitince işten ayrılmakta zorlandı.

3 LONDRA İTFAİYESİ OYUNCAK AYISI (İNGİLTERE)

1 OYUNCAK ASKERLER (ALMANYA)

2 ÇOCUK KÂĞIT OYUNU (İNGİLTERE)

4 ÇOCUK TAHLİYE BAVULU (İNGİLTERE)

Avrupa'da Sivil Cephe

Bütün Avrupa'da siviller çok benzer savaş deneyimleri yaşadı: karne uygulaması, karaborsa, "idare et ve onar" ruhu, sivil savunma görevleri, sıkı kimlik kontrolleri, hava akınları tehlikesi ve çocukların tahliyesi.

1 **Oyuncak askerler,** bu Nazi oyuncağı gibi, bir sonraki kuşakta yurtseverlik ruhunu beslemeye yardım etti. 2 **Bu çocuk kâğıt oyunu,** eski İngiliz "Mutlu Aileler" oyununun savaş zamanına özgü bir çeşididir. 3 **Bu oyuncak ayı,** esas görevi yangınları gözlemek olan yangın bekçilerinin nişanını taşıyor. 4 **Çocuk tahliye bavulu,** genellikle ucuz malzemeden yapılırdı. Buradaki deridir ama çoğu mukavvaydı. 5 **Tütün** ve sigara karneye bağlı değildi ama kıtlık dönemleri oldu. Askerlerin tedariki, sivillerinkinden iyiydi. 6 **Hava akını gözcüsünün düdüğü,** bir bombardıman sırasında halkı sığınaklara girme konusunda uyarırdı. 7 **Koli bandı,** bomba patladığında kırık camlar havada uçuşmasın diye pencere camlarına yapıştırılırdı. 8 **Bu Alman gaz maskesi,** filtresinin bilinen tüm kimyasal silahlara karşı koruyucu olduğunu iddia eder. Gaz saldırıları gerçekleşmediği için hiçbir zaman test edilmedi. 9 **İngiliz Yangın Bekçilerinin miğferi,** tehlikeli durumlarda itfaiyeye yardım ederken takılırdı. 10 **Bir Alman et karnesi,** 50 gramlık et kuponlarına bölünmüştü. Temmuz 1944 istihkak haftada 250 grama inmişti. 11 **Çay** İngiltere'de 1940'tan itibaren karneye bağlandı; beş yaşından büyük herkesin haftada yalnızca 56 gram çay hakkı vardı. 12 **Kakao,** İngiltere'de çikolatanın karneye bağlanmasından sonra çok popüler oldu. 13 **Bu Fransız giyim kuponu** sahibinin, bir çift kadın ayakkabısına hakkı vardı. 14 **Giyim kuponlarına** İngiltere'de 1941'de geçildi. Her giyim eşyasının belli bir puanı vardı. 15 **Sağlık sertifikası,** Hitler Gençliğinde oğlanlar için çıkarılırdı. Üyelik zorunlu olduğu için, 1940'ta sekiz milyon üyesi vardı. 16 **Bu bisküvi kalıbı,** aşçıların çocukları, Almanya'nın askeri onurunun tatlı bir versiyonuyla ödüllendirmesini olanaklı kılıyordu. 17 **Paraşüt ipeği,** kadın giysisi yapmak için çok aranırdı. Bu giysi, 1945'te bir askerin düğününde gelinin nedimesi için yapıldı. 18 **Nazi Partisinin** üyelik kartı, taşıyana fazladan ayrıcalıklar kazandırırdı. 19 **Bu kart;** üç, 14 yaşından küük yada iki, dört yaşından küçük çocuk sahibi Fransız annelere dükkânlarda ve devlet dairelerinde öncelik tanıyordu.

5 PİPO TÜTÜNÜ (ALMANYA)

6 HAVA AKINI GÖZCÜSÜ DÜDÜĞÜ (İNGİLTERE)

7 HAVA AKINI KOLİ BANDI (İNGİLTERE)

8 GAZ MASKESİ (ALMANYA)

9 YANGIN BEKÇİSİ MİĞFERİ (İNGİLTERE)

10 ET KARNESİ (ALMANYA)

11 ÇAY KUTUSU (İNGİLTERE)

12 KAKAO KUTUSU (İNGİLTERE)

13 AYAKKABI KUPONU (FRANSA)

14 GİYİM KUPONLARI (İNGİLTERE)

15 HİTLER GENÇLİĞİ SAĞLIK SERTİFİKASI (ALMANYA)

17 PARAŞÜT İPEĞİNDEN NEDİME GİYSİSİ (İNGİLTERE)

16 DEMİR HAÇ BİSKÜVİ KALIBI (ALMANYA)

18 NAZI PARTİSİ ÜYELİK KARTI (ALMANYA)

19 ANNELİK KİMLİK KARTI (VICHY FRANSA)

Amerika İngiltere'yi Destekliyor

1930'ların ortasında ABD Başkanı Franklin Delano Roosevelt, Almanya, İtalya ve Japonya'nın oluşturduğu tehdidi çabuk kavramıştı. Ne var ki, içeride köklü yalnızcı ve pasifist kamuoyu, uluslararası sahnede ona fazla hareket alanı bırakmıyordu. Ödünç Verme-Kiralama Yasası her şeyi değiştirecekti.

1935'te ABD Kongresi bir dizi Tarafsızlık Yasasının ilkini çıkardı – savaştaki ülkelere malzeme ya da mali yardımı yasaklayan önlemler. Eylül 1939'da Polonya'nın hızlı çöküşü, şok etkisi yarattı ve Başkan Roosevelt, İngilizlere ve Fransızlara silah temin edebilmek için Tarafsızlık Yasalarını değiştirmesini Kongre'den isteyerek tepki gösterdi. Altı haftalık bir tartışmadan sonra, savaşan tarafların "peşin al götür" temelinde askeri malzeme satın almasına izin veren bir değişiklik kabul edildi.

1940 Haziranının sonunda Avrupa'daki durum daha da kötüleşmişti. Kuvvetleri Fransa'dan tahliye edilen İngiltere, bir Al-

"Savaş gördüm... **Ölüler gördüm**... Açlıktan ölen çocuklar gördüm... Savaştan nefret ediyorum."

FRANKLİN D. ROOSEVELT, CHAUTAUQUA'DA KONUŞMA, 1936

<< ÖNCE

Zorlayıcı ekonomik sorunlara ve savaş karşıtı güçlü duygulara rağmen Roosevelt, İngilizlerin Almanlara yenilmesinin doğuracağı sonuçların farkındaydı.

ROOSEVELT İP ÜSTÜNDE YÜRÜYOR

1930'ların ortasından itibaren Başkan Roosevelt, Almanya, İtalya ve Japonya'dan gelen tehdidi önemsemesine rağmen, enerjisini **Büyük Bunalımdan** << **30-33** sonra keyifsiz ABD ekonomisini canlandırmaya adadı.

SAVAŞ KARŞITI

Roosevelt, içeride güçlü yalnızcı duyguyla başa çıkmak zorundaydı. Önce Amerika Komitesi, **Tarafsızlık Yasalarını uygulamaya** çalışıyordu; önde gelen sözcülerinden biri, **savaş karşıtı duruşuyla** bilinen havacı Charles Lindbergh'ti. Ne var ki, Roosevelt, **İngilizlerin yenilmesinin ABD'nin çıkarına olmayacağını** biliyordu.

man işgaliyle karşı karşıyaydı. 22 Haziran 1940'ta Kongre, Ulusal Savunma Vergisi Yasa Tasarısını kabul etti ve çok geçmeden, "iki okyanusluk" bir deniz kuvvetleri ile genişletilmiş bir kara ve hava kuvveti oluşturmak için 37 milyon dolar tahsis edecekti.

Ödünç Verme-Kiralama Yasası

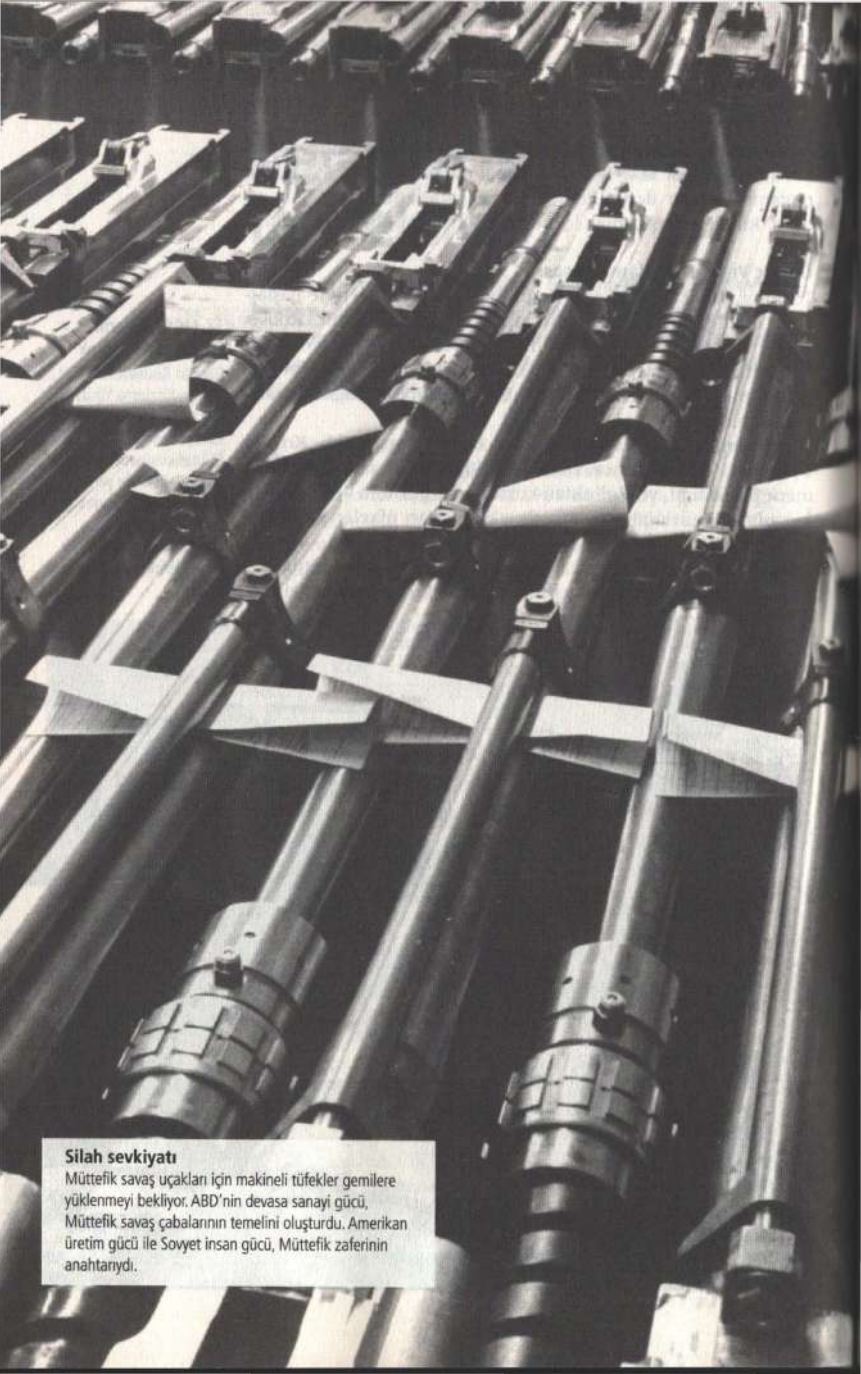
Temmuz 1940'ta, Britanya Çarpışması tüm ciddiyetiyle başlarken, İngiltere'nin yeni başbakanı Winston Churchill, Roosevelt'ten 50 eski destroyer istedi. Teknik olarak yasadışı olan bu hareketleri Roosevelt kabul etti ama İngiliz Batı Hint Adalarında ve Bermuda'da bir dizi deniz ve hava üssünü 99 yıllığına kiralama karşılığında.

Roosevelt Kasım 1940'ta üçüncü kez Başkan seçildi. Kongre Ocak 1941'de toplanınca, Dört Özgürlüğü –konuşma özgürlüğü, inanç özgürlüğü, yoksulluktan kurtulma özgürlüğü ve korkudan kurtulma özgürlüğü– savunmak için savaşan ülkeleri desteklemeye çalıştı.

Ne var ki, İngilizlerin güzel sözlere değil, "peşin al götür"den daha kolay koşullarda silaha ihtiyacı vardı. Roosevelt'in çözümü,

▽ Müttefiklerin yardımına koşmak
Başkan Roosevelt Ödünç Verme-Kiralama Yasasını imzalıyor; bu yasayla ABD, savaş sırasında Müttefiklerine milyarlarca dolar değerinde yardım sağlayacaktı – Sovyet demiryolları için ray döşemekten İngiliz zırhlı tümenlerine tank yapmaya kadar.

Silah sevkiyatı
Müttefik savaş uçakları için makineli tüfekler gemilere yüklenmeyi bekliyor. ABD'nin devasa sanayi gücü, Müttefik savaş çabalarının temelini oluşturdu. Amerikan üretim gücü ile Sovyet insan gücü, Müttefik zaferinin anahtarıydı.

Mart 1941'de Kongre'den geçen Ödünç Verme-Kiralama Yasası'ydı. Bu yasa, İngilizlerin Amerika Birleşik Devletleri'nden veresiye savaş malzemesi almasına olarak verdi. O ayın sonunda Kongre, 7 milyar dolarlık devasa bir Ödünç Verme-Kiralamayı oylayıp kabul etmişti.

△ **İngiltere'nin Atlantik yaşam hattı**
1941'den 1945'e kadar Amerika Birleşik Devletleri İngiltere'nin gıda ihtiyacının neredeyse üçte birini sağladı – burada yüklenirken görülen un ve pirinç gibi gündelik ihtiyaçlar. İngiltere haftada bir milyon tondan fazla gıda ve malzeme ithal etti.

Kriz görüşmeleri

Roosevelt, "savaş hariç tüm adımları" atmıştı. 1941 Martının sonunda ABD limanlarındaki Mihver gemilerine el konuldu. Nisanda İngiltere'ye giden konvoylara ABD savaş gemileri eşlik etti. Mayısta 50 petrol tankeri İngiltere'ye yönlendirildi. Ayın sonunda, ABD'nin yük gemisi *Robin Moor* torpillendikten sonra, Roosevelt olağanüstü hal ilan etti. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Mihver kredileri dondurulduv ve Mihver konsoloslukları kapatıldı. Temmuzda, Danimarka düştükten sonra İngilizlerin işgal ettiği İzlanda'da İngiliz garnizonun yerini ABD Deniz Piyadeleri aldı. 9 Ağustosta Roosevelt ve Churchill, Newfoundland'de bir araya geldi. Almanya'nın imhasına öncelik verildi ve dört özgürlüğü somutlaştıran Atlantik Sözleşmesini çıkardılar. Yine de bu ortak eylem taahhütleri, ABD Almanya'yla savaşa girene kadar fazla bir şey ifade etmiyordu.

Eyleme itme

Hitler aldıracak gibi görünmüyordu – dikkati Doğu Cephesine yoğunlaşmıştı. Roosevelt, Hazine Bakanı Henry Morgenthau'ya "Durumun içine itilmeyi bekliyorum" dedi. İtilme, tamamen farklı bir yönde olacaktı: Uzakdoğu.

1940'ta Amerika Birleşik Devletleri yalnızca 346 tank üretti. 1944'te üretim hatlarından 17.500 tank çıktı.

SONRA

Filo Amirali Isoroku Yamamoto, ABD ekonomisinin gücünün birinci elden tanığıydı ve topyekün bir Japon zaferinin boş hayal olduğunu biliyordu.

DEMOKRASİNİN CEPHANELİĞİ
Savaşın ilk döneminde Amerika Birleşik Devletleri'nin Müttefiklere verdiği yardım, **ABD ekonomisinin ikinci bir Büyük Bunalımdan kurtulmasına** büyük ölçüde yardımcı oldu ve Mihver Devletlere karşı savaşa girmesini **228-31 »** olanaklı kılan sağlam bir temele oturttu. **ABD ekonomisinin neredeyse sınırsız gücü**, serbest bırakılınca, Müttefik zaferinin temel dayanaklarından birini sağladı.

SINAİ GÜÇ
Japon Birleşik Filosunun başkomutanı, savaştan önce ABD'de deniz ataşesi olarak çalışmış ve ABD'nin **doğuştan gelen sınai dehasına hayran olmuş** Filo Amirali Isoroku Yamamato için böyle bir zafer olasılığı fazlasıyla açıktı. Bu nedenle, savaş çıktıktan sonra Uzakdoğu'da ve Pasifik'te **yalnızca altı aylık bir zaferi Japon imparatoruna garanti edecekti**. ABD karşısında zafere ulaşmak için, Japonların "Washington'a girip Beyaz Sarayda antlaşma imzalamak" zorunda kalmasından korkuyordu.

« ÖNCE

Mussolini'nin bunaltıcı zafer arzusu, ülkesinin gerileyen askeri gücüyle desteklenmiyordu.

EKONOMİYİ GENİŞLETME
İtalya diktatörü **Benito Mussolini'nin « 26-29** dizginsiz bir askeri şan arzusu vardı; bu arzu onu, ülkenin ekonomisini ve sınai kapasitesini sürdürülemez bir düzeye kadar genişletmesine yol açtı. İtalya'nın ekonomisi, Almanya'nın askeri harcamalarının ancak onda birini karşılayabiliyordu.

GERİLEYEN BİR ORDU
Mussolini'nin ihtişam arzusu, İtalya'nın cephaneliğini çok erken yenilemiş olması ve İngiliz muadilleriyle rekabet edemeyeceği anlamına da geliyordu. Bu, ABD'ye göçle ve Mussolini'nin Kara Gömlekliler takıntısıyla içi boşalan **İtalyan askeri gücünün kesin bir biçimde gerilediği** bir zamanda geldi. Il Duce, **Nazi Almanya'yı yakalamak için hep koşuyor** ve süreç içinde altından kalkamayacağı işlere girişiyordu. Sonunda 1940'ta **Almanya'nın Batıdaki hızlı zaferi « 110-23**, Mussolini'yi Fransız direnişi çökerken savaş ilan etmeye teşvik etti.

İtalya Savaşa Giriyor

Benito Mussolini Nisan 1939'da küçük Adriyatik krallığı Arnavutluk'u ilhak ettiğinde, Hitler'in Çekoslovakya'yı ilhakını taklit ediyordu. 10 Haziran 1940'ta, Fransa Çarpışmasında Almanya'nın zaferi kuşku götürmezken, Mussolini Fransa'ya savaş ilan etti. Sonraki iki yıl boyunca bu örüntü tekrarlayacaktı.

△ **Huzursuz bir ittifak** Mussolini ve Hitler Haziran 1940'ta Münih'te zaferin tadını çıkarıyor ama ittifaklarındaki fay hatları çok geçmeden ortaya çıkacaktı. Hitler'in Roma'daki nüfuzu İtalyan halkının hoşuna gitmiyordu – Vatikan bile karşı çıktı.

Haziran 1940'ta İtalyanlar, 28 tümenle Alpes-Maritimes'ten Fransa'ya saldırdı. Dört Fransız tümeni, yalnızca sekiz ölüye karşılık 5000 zayiat verdirerek cevap verdi. Bu yüz kızartıcı dalaşmada Mussolini'nin ödülü, İtalya sınırından Fransa'nın içine 80 km uzanan bir işgal alanı oldu. Hitler diktatör arkadaşını sürekli dizginlemeye çalıştı ve başaramayınca da, sadakat onu "Il Duce"yi kurtarmaya mecbur etti. Hitler'in, ustası olduğunu kanıtladığı jeopolitik oyunda Mussolini zayıf halkaydı.

Dikkate alınması gereken bir güç

Ekim 1940'ta Romanya diktatörü General Antonescu, ülkenin Alman ordusu tarafından işgal edilmesine izin verdi. Mussolini'ye söylenmemişti ve keyfi kaçınca Yunanistan'ı "işgal" edeceğini duyurup, 28 Ekimde Arnavutluk'tan bir taarruz başlattı. 162.000 kişilik İtalyan ordusu seferber olan Yunanlarca durduruldu ve yılın sonunda, yarısı Yunanların eline geçen Arnavutluk'a geri sürülmüştü.

Mart ayına gelindiğinde Hitler, Yugoslavya ve Bulgaristan üzerinden Yunanistan'ı işgal planlarını canlandırıyordu.

Haziran 1940'ta Fransa'nın düşüşüyle birlikte, İtalyan donanması Akdeniz'de en büyük güç haline gelmişti. Merkezde bulunan altı muharebe gemisi, taktik olarak konvoy yollarını korumak için konumlandırılan iki İngiliz filosunu –Cebelitarık'ta üslenen, iki muharebe gemisiyle bir uçak gemisi bulunan Kuvvet H ve İskenderiye'de üslenen ve dört muharebe gemisi ile bir uçak gemisi bulunan İngiliz Akdeniz Filosu– dize getirebilirdi. Uçak gemisi belirleyici bir silahtı. 11 Kasım 1940'ta İngilizler uçak gemisi *Illustrious*'a, İtalya'nın topuğundaki Taranto'da altı muharebe gemisinin demirlediği deniz üssünün 320 km yakınına kadar eşlik etti. *Illustrious*'tan atılan torpidolar, üç muharebe gemisi ile iki kruvazörü sakatladı; yalnızca iki uçak kaybedildi.

Çölde savaş

Mussolini Kuzey Afrika'da ve Doğu Afrika'da yeni savaş alanları açarak Mihver Devletlerinin stratejik sorunlarını daha da karmaşıklaştırdı – buralar, Fransa'nın düşüşünden sonra Müttefik kara kuvvetlerinin Mihver Devletlerin üstesinden gelebildiği tek yerdi. Mısır'daki ve Libya'daki komutanlar, Sovyetler Birliği'ndeki taydaşları gibi coğrafyanın ve iklimin esiriydi.

▽ Düzensiz performans
İtalyan ordusu resmi geçitlerde etkileyici görünüyordu ama zamanı geçmiş eski nesil silahları vardı. Bazı tümenler üstün beceri ve azim sergilemesine rağmen, birliklerin çoğu savaşma motivasyonundan yoksundu.

△ **Taranto'da bir batma**
1940'ta İngiliz saldırısından sonra İtalyan savaş gemilerinden petrol sızıyor. İki dalga Kılıçbalığı torpido bombardıman uçağı *Illustrious*'tan kalktı ve Taranto limanına varıp, Akdeniz'deki güç dengesini değiştirdi.

Batı Çölü, hiçbir şeyin bitmediği çorak bir araziydi. Kıyı ovası orduları 65 km'lik dar bir kıyı şeridine hapsediyordu. Trablus'tan İskenderiye'ye kadar uzanan, küçük bir liman zincirinden başka askeri değer taşıyan bir noktası bulunmayan 1930 km'lik bu uzun şerit boyunca bir dizi ilerleme ve geri çekilme, Kuzey Afrika'daki savaşa damgasını vurdu. Savaş, düşmanı su, yakıt, mühimmat, takviye ve gıdadan –çöl savaşının temel ihtiyaçları– yoksun bırakma amacıyla bir deniz ikmal noktasından diğerine hızla ilerleme biçimini aldı.

1940'ta İngilizler işleri bildikleri gibi halletti. Eylülde İtalyanlar, Libya'daki Kuzey Afrika sömürgesinden Mısır'a bir taarruz başlattı. Sayıları İtalyanlardan çok az olmasına rağmen, İngiliz Batı Çölü Kuvveti, 9 Aralıkta saldırıya geçip İtalyanları 800 km geriye El-Ukaviye'ye kadar sürdü, 130.000 esir ve büyük bir ekipman yığını ele geçirdi.

Mussolini'nin Doğu Afrika imparatorluğu İtalyan Somaliland'ı, Eritre ve Habeşistan'dan oluşmaktaydı. Bu topraklar Kızıl Denize girişi ve İngiltere'nin bitişikteki Afrika sömürgelerini tehdit etmekteydi. Buradaki İtalyan kuvvetleri halletmek, Ortadoğu'daki İngiliz başkomutan General Wavell'e düştü. İtal-

"Elleri havada 200 –yok, 500– adamın ortasında durdum... **Kahrolası piyadeleri gönderin!"**

İNGİLİZ TANK KOMUTANI, İTALYANLAR TESLİM OLUNCA, ARALIK

yanların sayısı İngilizlerden fazlaydı ama onlar stratejik olarak ayrı kalırken, İngilizler, Hint Okyanusu sahilindeki limanlardan takviye alabildi.

Son atak

Harekât, yüce imparatorluğun deve birliklerinin, zorla askere alınan yerlilerin ve engebeli arazinin yer aldığı son çatışmaydı ve Fransa Çarpışmasının zırhlı kıtalarından hiçbirine tanık olmadı. İtalyanlar İngiliz Somaliland'ı hızla istila etti ama savunmada kaldı. İngilizler Ocak 1941'de Kenya'dan İtalyan Somaliland'a bir karşı saldırı başlattı. 25 Şubatta Mogadişu ele geçirilip, İtalyan ordusu kenti terk etmek zorunda kaldı. Yerel İngiliz komutan General Sir Alan Cunningham Etiyopya'ya hücum etti ve 8 Nisanda, 1600 km'lik bir ilerlemeden sonra başkent Addis Ababa'yı aldı.

Kuzeyde çarpışma

Ayrı bir harekâtta İtalyanlar Eritre'ye sürülürken, Kuzeybatı Etiyopya'da Sudanlı ve Etiyopyalı gerillalardan oluşan küçük bir birlik, yedi İtalyan tugayıyla kapıştı. İtalyanlar Keren'e çekildi; sekiz hafta inatla direndikten sonra, oradan da kovuldular. Nisanda Eritre'nin başkenti Asmara, kısa süre sonra da Massava limanı İngilizlerin eline geçti. Temizleme operasyonları kasıma kadar devam etti.

△ **Patlayan şeytan**
İtalyan Mod. 35 el bombaları, patlamamış halde bulunduğunda çok tehlikeliydi. İngiliz ve Uluslar Topluluğu askerleri "Kırmızı Şeytan" lakabını takmıştı.

SONRA »

Mussolini Hitler'le müttefik olmak istemesine rağmen, halkının başka düşünceleri vardı. Alman diktatör de ittifaktan kuşkuluydu.

DOST MU DÜŞMAN MI?
İtalya Mihver Devletler için bir değer olmak şöyle dursun, **çöl savaşında 184-187** » olduğu gibi, bir felaketten diğerine koşarken Alman desteğine güvenen bir yük haline geldi. Mussolini'nin seçtiği düşmanlar, Hitler'in düşmanlarıydı ama İtalyan halkının düşmanlık beslediği düşmanlar değildi.

KÜÇÜK ORTAK
İtalyan üst sınıfların büyük bölümü İngiliz hayranıydı; İtalyan köylü ve işçi sınıfı ABD hayranıydı. Bununla birlikte, Hitler **yersiz bir sadakatten** ötürü, bir müttefik olarak değeri **en iyi durumda kuşkulu, en kötü durumda felaket** olan faşist diktatör arkadaşının yanında durmaya mecbur oldu. İtalya'da **Müttefik çıkarmalarıyla 318-25** » birlikte savaşın seyri değişmeye başladı.

稲切春男

富山良太

後藤輝

長坂孝

丸山孝雄

奥山茂信

林一太郎

梅田富藏

川上信

山本金一

中川栄吉

橋本房雄

4

GENİŞLEYEN SAVAŞ

1941

Yugoslavya, Yunanistan ve Girit Almanya'nın eline geçti ama Alman kaynakların çok büyük bölümü, Sovyetler Birliği'ne büyük bir saldırıya saklandı. Japonya'nın Pearl Harbor'a sürpriz saldırısından sonra, Amerika Birleşik Devletleri hem Japonya'ya hem Almanya'ya karşı savaşa girdi.

Svastika Altında Yaşam

1941'de Avrupa'nın çok büyük bir bölümü Nazi Almanya'nın kontrolündeydi. Yalnızca beş devlet –İrlanda, Portekiz, İspanya, İsveç ve İsviçre– tarafsız kaldı. Onun dışında milyonlarca insan Alman yönetimi altında yaşıyordu. Bazıları işgale boyun eğdi, bazıları işbirliği yaptı, bazıları da direndi.

Nazi işgalinin görünür işaretleri arasında Alman askerlerin varlığı, kamu binalarında dalgalanan svastikalar, sokağa çıkma yasakları, karneye bağlama, kimlik kartları ve yoğun Nazi propagandası vardı. İşgal altındaki topraklarda değişik yönetimler vardı ama tüm talimatlar Reich'ten geliyordu. Bazı alanlarda Almanlar var olan hükümetleri korudu; Norveç'te Vidkun Quisling ya da Belçika ve Macaristan'da aşırı sağ gruplar gibi işbirlikçilerle ve Nazi yanlılarıyla çalışmayı daha verimli buldu. Polonya'da, Baltık Devletlerinde ve Batı SSCB'de Almanya tam hâkimiyet uyguladı; Polonya'da Genel Vali Hans Frank gibi Nazi görevlilerin başında bulunduğu askeri hükümetler kurdu. Belçika ve Kuzey Fransa'da da askeri hükümetler kuruldu. Yalnızca Danimarka Kralı X. Christian'ın, büyük ölçüde Hitler Danimarkalıları Ari saydığı ve komünizme karşı savaşında kendisini destekleyeceğini umduğu için, ülkesini yönetmesine izin verildi. Ama kral, onurlu davranıp işbirliği yapmayı reddetti ve 1943'te Almanya Danimarka'nın kontrolünü eline aldı. İşgal altındaki Avrupa'da Berlin işbirliğini sağlamak için zora ya da zor tehdidine ve belediye başkanlarının, polisin ve diğer yerel memurların rızasına yaslandı.

<< ÖNCE

Daha savaş çıkmadan Almanya Avusturya ve Çekoslovakya'yı ilhak etmişti. Savaş ilan edilince, Alman birlikleri Avrupa'ya daha da yayıldı.

İŞGAL EDİLEN TOPRAKLAR

1939 ile 1940 arasında **Alman kuvvetler Batı Polonya'yı işgal etti << 84-87, Danimarka ve Norveç'i istila etti << 106-109** ve devamında **Belçika, Hollanda ve Fransa'yı işgal etti << 110-13**. Haziran 1940'ta Kuzey Fransa düşmüş ve işgal altında olmayan Fransa'da Vichy hükümeti kurulmuştu. 1940'ta **Alman kuvvetler, Channel Adalarını da işgal etti.**

YAHUDİLERE ZULÜM

1939'da çoğu Polonya'da ve 500.000'den fazlası Almanya'da olmak üzere Avrupa'da dokuz milyon Yahudi yaşıyordu. Yahudilere Nazi zulmü, 1933'te kabul edilen, **Yahudileri yurttaşlıktan çıkaran** ve ayırma sürecini başlatan **"Nürnberg Yasalarıyla"** başlamıştı. Kasım 1938'de ***Kristallnacht* (Kristal Gece ya da Kırık Camlar Gecesi) << 64-67** olarak anılan katliamda Yahudi işletmeler, mezarlıklar ve sinagoglar saldırıya uğradı.

△ **Görünüşte**
İşgalden sonra Paris'te günlük yaşam görünüşte normale döndü. Restoranlar ve barlar yeniden açıldı ve Alman askerleri Parislilerle yan yana oturuyordu. Svastikalar ve artan sivil sıkıntılar normalliğin yalan olduğunu gösteriyordu.

Yokluklar ve sıkıntılar

İşgalin sivil yaşam üzerindeki etkisi çeşitliydi. Batı Avrupa'da Nazi işgali dışarıdan iyi huylu gibi görünüyordu. Hitler'in dünya görüşüne göre Batı Avrupalılar Almanlara benziyordu ve bu nedenle makul ölçüde uygar bir biçimde davranılabilirdi. Bununla birlikte direniş cezalandırıldı ve yurttaşlar normal yaşamaya çalışmasına rağmen, büyük değişiklikler vardı. Sıkça sokağa çıkma yasakları ve sansür dayatılıyordu, hareket alanı sınırlıydı ve her an durdurulup aranma tehlikesi vardı. Gıda, giyim ve petrol karneye bağlandı ve Almanya, hem işgal kuvvetlerinin ihtiyaçlarını karşılamak hem de Almanya'nın savaş gücünü sağlamak için ülkeleri kaynaklarından yoksun bıraktı. Normal gıda maddeleri kaybolunca, gıda kuyrukları ortaya çıktı ve yerel halk alternatiflerle idare etmek zorunda kaldı. Fransa'da beyaz bir protein olan kazein ve meşe palamudundan yapılan yapay kahve sofralara girdi, deri ayakkabıların yerini ağaç ayakkabılar aldı ve insanlar petrolle çalışan arabalar yerine bisiklet ya da kömür yakan taşıtları kullandı. Ürün satılan yerlerde bir karaborsa gelişti. Ama kömür, yakacak odun ve sabun ortadan kayboldu. Yoklukların en kötüsü kentlerdeydi ama savaş devam ettikçe, sıkıntılar da yoğunlaştı.

△ **Gettolarda yaşam**
Nazi askerler Varşova gettosunda Yahudileri tutukluyor, 1942. 1939'dan itibaren Polonyalı Yahudiler, açlıktan ölüme terk edildikleri gettolara tıkıştırıldı. Hastalıklar yaygındı, gıda istihkakı sınırlıydı ve işsizlik yüksekti.

1941-42'de Yunanistan'da binlerce kişi açlıktan öldü ve 1944-45 kışında Hollanda'da, tahminen 6000 kişi açlıktan öldü. İşgalin etkisi, Doğu Avrupa'da hepsinden daha kötüydü. Hitler ve Nazi rejimi, Slav halkları –Polonyalılar, Ruslar ve Baltık Devletlerinin yurttaşları– ve Yahudileri alt-insan ve gereksiz sayıyordu. Nazi bakışına göre, Alman "efendi ırk"ına *Lebensraum* ("yaşama alanı") yaratmak için ortadan kaldırılmaları gerekiyordu. Doğu Avrupa'daki işgal kuvvetleri, yerel nüfusa gaddarca davrandı, sivil haklarını önemsemedi, Alman yerleşimcilere yer yaratmak için insanları evlerinden zorla tahliye etti; komünistler, Romanlar ve Yahudiler gibi "istenmeyen" insanlar toplandı. İşgal altındaki topraklarda yerel halk Almanya'da çalışmaya gitmeye ya teşvik ya mecbur edildi.

Direniş ve işbirliği

İnsanlar ya korkudan ya Nazileri desteklemek amacıyla muhbirlik yaptığı ya da Alman işgalini kendi çıkarına kullandığı için çok sayıda doğrudan işbirliği vakası vardı. 1941'de ve 1942'de Hitler yenilmez gibi görünüyordu ve direnişin cezası çok ağırdı; bu yüzden pek çok birey için çaresizlik, yerini gönülsüz işbirliğine bıraktı.

Yine de, işgal altındaki tüm ülkelerde insanlar direnmenin yollarını ve araçlarını buldu. BBC radyosunu dinlemek yasaktı ama binlerce insan gizlice dinliyordu ve 1942'de BBC 24 dilde radyo yayını yapıyor, çoğu kez Fransız Direnişine şifreli mesajlar gönderiyordu. Hollandalı yurttaşlar Nazi propaganda filmlerini yarıda terk ediyordu; yurtsever duvar yazıları ortaya çıktı; Danimarka yurttaşları RAF renklerini giydi. Cesur bireyler ağır cezaları, hatta ölümü göze alıp, Fransız Direnişinin mensuplarına yardım ediyor ya da düşman hatlarının arkasına ulaşmış Müttefik askerlerin yardımına koşuyordu.

△ **Sarı yıldız**
İşgal altındaki pek çok bölgede Yahudilere altı köşeli sarı bir yıldız –çoğu kez üzerinde "Yahudi" yazılı– taktırıldı. Yukarıdaki yıldız Hollanda'ya aitti; Almanya'daki Yahudiler "Jude," Fransa'dakiler "Juif" yazılı yıldız takardı.

Yahudilere muamele

Nazi işgali altındaki Avrupa'nın her tarafında Yahudilere eziyet edildi. İşgalci kuvvetler geldikten sonra yerel memurlara, Yahudilerin listesini vermeleri emredildi; sonra bu Yahudiler sivil haklardan yoksun bırakıldı; okullara, restoranlara ve kamusal alanlara girmeleri yasaklandı. Çok geçmeden Yahudiler toplanıp gettolara sıkıştırıldı ya da doğuya toplama kamplarına sü-

rüldü. Birçok bölgede, Nazi görevlilerle çalışacak Yahudi Konseyleri kuruldu – o zamandan beri üzerinde tartışılan bir şey. Fransa'daki Yahudilerin tehciri daha ağırdan alındı ama 1941'den itibaren onlar da tehcir ediliyordu. İşgal edilen her ülkede örüntü aynıydı. Bazı cesur bireyler hayatlarını tehlikeye atarak Yahudileri sakladı ya da kaçmalarına yardım etti. En kötü zulüm Doğu Avrupa'daydı; burada *Einsatzgruppen* denilen ölüm mangaları, her gün toplu katliamlar gerçekleştiriyordu. 1939'da Polonya'da Yahudi gettoları yaratıldı ve 1942'den itibaren binlercesi, toplama kamplarında ölüme gönderildi.

HOLOKOST KURBANI (1929-45)

ANNE FRANK

En ünlü Holokost kurbanlarından biri olan Anne Frank, Almanya'da doğan ve 1933'te ailesiyle birlikte Almanya'dan ayrılıp Hollanda'ya giden Yahudi bir kızdı. 1940'ta Anne on bir yaşındayken, Alman kuvvetleri Hollanda'ya girdi. İki yıl sonra, Naziler Hollanda Yahudilerini toplamaya başlayınca, aile dostlarının yardımıyla saklandı. Anne'in "gizli ek bina" dediği yerde iki yıl hayatta kaldılar; bu sürede yaşadıklarının bir günlüğünü tuttu. 1944'te aile ihbar edildi ve tehcir edildi. Anne, Bergen-Belsen toplama kampında on beş yaşında öldü. Günlüğü hayatta kaldı ve savaştan sonra yayımlandı.

"Bir gün bu korkunç savaş bitecek.. **tekrar yalnızca Yahudi değil, halk olacağız.**"

ANNE FRANK, GÜNLÜĞÜNDE YAZIYOR, 11 NİSAN 1944

SONRA »

Nazi yönetiminde kurtuluş, 1944'e kadar başlamadı. İşgal altındaki Avrupa'da yaşayan insanlar için koşullar daha kötüleşti ama direniş de arttı.

DİRENİŞ VE KURTULUŞ

1942 yazında Alman işgali altındaki topraklar **Channel Adalarından Moskova'ya kadar** uzanıyordu ama 1943'ten itibaren **gidişat tersine dönmeye başladı**. Müttefik istihbarat servisleri direniş hareketlerine yardım etti ve 1942'den itibaren **Fransız Direnişi 340-43** » faaliyetlerini yoğunlaştırırken, Arnavutluk'ta ve Yugoslavya'da partizanlar işgalci kuvvetleri rahat bırakmadı. 1944'te Müttefikler Fransa'da karaya çıktı, **Kurtuluş 414-17** » başladı.

HOLOKOST

1942'den itibaren, Yahudilere yönelik Nazi zulmü tırmanıp **Nihai Çözüme 268-71** » dönüştü. Her yerde Yahudiler toplanıp, Auschwitz gibi **ölüm kamplarına gönderildi**. 1945'te Avrupa'nın Yahudi nüfusu yaklaşık üç milyona düşmüştü – **en az altı milyonu öldürülmüştü**. Rakamlar değişiyor ama kampların içinde ve dışında yaklaşık beş milyon kişinin daha ölmüş olması olasıdır. Bunların arasında Romanlar, komünistler, eşcinseller, engelliler ve "istenmeyenler" vardı.

GÖRGÜ TANIĞI **14–16 Haziran 1940**

Alman İşgali Altında Yaşam

Mayıs 1940'ta Alman birlikleri Batı Avrupa'yı işgal etmeye başladı. Hızlı hareket eden Alman birlikleri Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve Fransa'yı işgal etti. Alman ilerlemesinin hızı karşısında hazırlıksız yakalanan Fransız ordusu ve Paris halkı fazla direniş göstermedi.

"Paris'te Fransızların çalıştırdığı itfaiye araçlarının cuma sabahı otelimizin aşağısında durup, Rond-Point des Champs Elysées'nin etrafını saran dört büyük Fransız bayrağını indirdiğini görünce, Almanların kenti işgal ettiğini fark ettik. Sonra, Fransızları silahlanma bonosu satın almaya teşvik eden afişleri yırtmaya başladılar. Sonra dışarı çıkıp, Rue Lafayette boyunca ilerleyen, Madeleine'i [kilisesini] geçip Place de la Concorde'a giren birlikleri karşıladık. Bu Almanların Paris'in kalbinde yürürken sergiledikleri kayıtsızlığı görmek çarpıcıydı. Fransa'yla hâlâ savaş halindeydiler ama geçtikleri bulvarlara muhafız yerleştirme zahmetine bile katlanmadılar.

Bu ilk Alman birlikleri gençti, atikti ve traşlıydı... O sabah Madeleine'de küçük gruplar oluşturan Fransızların arasında durup, Almanların geçişini izledik. Çoğunun ilk kez gördüğü güzel kente meraklı gözlerle bakıyorlardı... Etrafınızdaki Fransızlar, yetkililerin önerdiği şekilde ağırbaşlı ve soğukkanlı hareket ederek, geçit törenini sessizce izledi.

İşgalden sonra birkaç gün boyunca Alman ordusu yetkilileri, Paris halkını umursamadı. .. Saat 21.00'de sokağa çıkma yasağı vardı ve karartma devam etti... Paris... askeri bir kent görüntüsü aldı. Bulvarlarda sürekli askeri geçit törenleri, askeri bando konserleri, kentin üzerinde alçak uçuş yapan uçakların gürültüsü vardı... İşgalin ikinci günü öğleden sonra, ilk Fransız esirler, kamyonlar içinde Place de la Concorde'dan geçti. Kalabalık daha da artmıştı ve yenilmiş askerlere doğru gittiler. Kızlar ve kadınlar peşlerinden koştu, birkaçı ağlıyordu... Ayın on altısı, Pazar günü, işgalin üçüncü günü, güneşli serin bir gündü. O sırada Paris, Alman asker ve silah taşıyan askeri araçların durmadan gelip geçmesine alışmıştı..."

Gazeteci Demaree Bess, Paris'i işgal eden Almanları gözlemliyor, Haziran 1940

Normal yaşam
Bastille Gününde Champs Elysées'de bir kafede Alman subaylar ve Parisliler, 14 Temmuz 1940. Kafe ve restoranlar yeniden açılmıştı ve Paris'te yaşam, Alman işgaline rağmen, neredeyse normale dönmüştü.

Sürgünde Hükümetler

Avrupa üzerindeki Alman hâkimiyeti sıkılaştıkça, binlerce insan ülkesinden yurtdışına kaçtı. İngiltere'ye gelen mülteciler arasında, işgal altındaki ülkelerin askerlerinin, denizcilerinin ve havacılarının yanı sıra, hükümdarları ve politikacıları da vardı; hepsi Müttefik kuvvetlerin safında Nazi saldırganlığıyla savaşmaya kararlıydı.

9 Nisan 1940 sabahı, Alman kruvazörü *Blücher*, Norveç'te Oslofjord'a sessizce girdi. Alman planı, Norveç kralını ve kabinesini tutuklamak, ülkeyi teslim olmaya zorlamaktı. Ama *Blücher*, Norveç kıyı savunma tabyasından atılan torpidolarla vuruldu ve battı. Kral VII. Haakon ve ailesi savaşı sürdürmek için kaçtı ve haziranda yenilgi kaçınılmaz olunca ülkesinden ayrıldı. Kral VII. Haakon, dramatik bir biçimde yakalanmaktan kurtulan tek ulusal lider değildi. 1941 yazında Londra, işgal altındaki bir düzine ülkenin hükümdarlarına, hükümetlerine, muhalefet liderlerine ve direniş hareketlerine ev sahipliği yapmaktaydı; hepsi bir an önce anayurtlarına dönüp, yasal yönetimi yeniden kurmaya bakıyordu.

20 1940'ta Norveç'e ait olan dünyadaki petrol tankerlerinin yüzde cinsinden sayısı. Savaş sırasında İngiltere'nin petrol ithalatının üçte birinden fazlası Norveç gemileriyle geldi.

« ÖNCE

1940 yazında Hitler'in birlikleri Çukur Ülkelerden geçip Fransa'ya girdi. Avrupa'nın büyük bölümü, Nazi egemenliğindeydi.

POLONYA

1939'da **Almanya ve Sovyetler ülkeyi istila edince « 84-87** belki 100.000 Polonyalı asker tarafsız ülkelere kaçtı. Bunun iki katı kadarı da SSCB'de esir oldu; çoğu subay olmak üzere, bunların binlercesi **Sovyet gizli polisi (NKVD) tarafından öldürülecekti.**

1940'TA ALMAN FETİHLERİ

Nisan 1940'ta **Hitler Danimarka ve Norveç'i fethetti « 106-109**. Danimarka hükümeti ve kralı savaş boyunca ülkede kalıp, **Nazilerle olabildiğince az işbirliği yaptı**. Danimarka deniz ticaret filosu ve denizaşırı sömürgeleri Grönland ve Faroe Adaları **Müttefiklerin denetimine girdi**. Norveç kralı ve hükümeti, Nazi saldırısına karşı sonuçsuz bir savunmaya giriştikten sonra, **İngiltere'de sürgüne gitti**.

ÇUKUR ÜLKELER VE FRANSA

Mayıs ve Haziran 1940'ta Kuzeybatı Avrupa'nın tamamı işgal edildi « 110-123. Hollanda ve Lüksemburg hükümetleri İngiltere'de sürgüne gitti. **Belçika'nın önde gelen politikacıları** kaçtı ama bir süre Vichy Fransası'nda kaldı ve oradan da birçoğu Londra'ya gidip gerçek bir sürgünde hükümet kurdu. Fransa'nın kendisi de tamamen farklı bir meseleydi. **Mareşal Pétain'in Vichy rejimi**, teslimden sonra teoride Fransa'nın meşru hükümeti olarak kaldı. de Gaulle'ün **Özgür Fransa Hareketinin zamanla bu rolü üstleneceğine** 1940'ta çok az kişi inanıyordu.

"**Bu savaş** Fransa Çarpışmasının bir sonucu olarak **bitmez**. Bu, **dünya çapında bir savaştır**."

CHARLES DE GAULLE, LONDRA'DA BİR RADYO KONUŞMASINDA, 18 HAZİRAN 1940

Polonyalı bakanlar, Eylül 1939 felaketinden sonra Paris'te bir sürgünde hükümet kurmuştu. Mayıs 1940'ta Almanya Fransa'yı istila edince, Londra'ya kaçtılar. Dişli Kraliçe Wilhelmina'nın başında bulunduğu Hollanda kraliyet ailesi de İngiltere'ye kaçtı.

Belçika düşünce, Kral III. Léopold teslim oldu ama ülkenin siyasall iderleri, hükümet işlerini Londra'ya taşıdı. 17 Haziran 1940'ta, Fransızların yenileceği belli olunca, kısa bir süre bakanlık da yapmış olan General Charles de Gaulle Londra'ya kaçtı. de Gaulle yeni kurulan Vichy hükümetine şiddetle karşı çıktı ve BBC'den bir dizi radyo konuşması yaparak, vatandaşlarını savaşmaya teşvik etti: "Fransa bir muharebeyi kaybetti ama savaşı kaybetmedi!"

△ **Davaya destek**
General de Gaulle, 1942'de Fransız sömürgesi Saint Pierre ve Miquelon'dan gelen gönüllülerle Londra'da bir araya geliyor. Newfoundland kıyısı açıklarında bulunan bu adalar, daha önce Vichy Fransası'na sadakat gösterdikten sonra 1941'de Özgür Fransa Hareketine katıldı.

Savaşı sürdürme

Sürgündeki hükümetlerden bazılarının çok az kaynağı vardı ve Müttefiklerin, önce İngiltere'nin ve daha sonra Ödünç Verme-Kiralama Yasası aracılığıyla ABD'nin desteğine tamamen bağımlıydı. Bazı hükümetler kendi masraflarını kendileri kar-

▽ **Eve dönüş için talim**
1942'de İngiltere'de talim yapan Çekoslovak askerler. Bir Çek zırhlı tugayı 1944'te Fransa'da savaştı ve Dunkerque'teki Alman garnizonunun kuşatılmasına yardım etti. Çek birlikler 1944-45'te Kızıl Orduyla da çalıştı.

POLONYALI MİLLİYETÇİ (1881–1943)

WLADYSLAW SİKORSKİ

General Sikorski, 1920'lerde Polonya'nın başbakanı olmuştu. Önce Fransa'da sonra Londra'da hükümet başkanı ve sürgün Polonya kuvvetlerinin başkomutanı oldu. Almanya SSCB'ye saldırınca, SSCB'deki Polonyalı esirlerin serbest bırakılması için Stalin'le bir anlaşmaya varmaya çalıştı ama savaştan sonra Polonya topraklarının geri verilmesi konusunda Stalin'den bir söz alamadı. Sikorski 1943'te bir uçak kazasında öldü. Ölümüyle ilgili sabotaj iddiaları var.

şıladı: Hollandalıların ve Norveçlilerin deniz ticaret filolarından büyük gelirleri vardı; Belçikalılar'da, Afrika sömürgelerinin mineral zenginliği vardı. Müttefikler için, Hollandalılar ve Norveçliler gibi bazılarının kendi ülkelerinin meşru hükümeti olduklarına kuşku yoktu; bazıları için durum çok daha karışıktı. General de Gaulle'ün Özgür Fransa Kuvvetleri, İngiltere ve ABD tarafından ancak Ekim 1944'te, pek çok ülke Almanlardan kurtarıldıktan sonra resmen Fransa'nın geçici hükümeti olarak tanındı. Bu arada, Özgür Fransa Hareketini, 1941'den beri Müttefiklerin özgürleştirdiği Fransız topraklarındaki politikacılarla ve silahlı kuvvetlerle kaynaştırmak için çok fazla siyasal manevra yapılmıştı. General de Gaulle bu siyasal çarpışmaları peyderpey kazanırken, aynı zamanda Fransa'nın bağımsız bir ülke rolü oynama hakkını da başarıyla kabul ettirdi.

Doğuda manzara farklıydı. Savaş, Sovyetlerin bütün bölgeye hâkim olmasıyla son buldu; Stalin, sonuçları ne olursa olsun uygun gördüğü şekilde yönetecekti.

Direniş taktikleri

Londra'da bulunan sürgünde hükümetlerin genellikle demokratik amaçları ve çoğu kez güçlü bir antikomünist önyargıları vardı. Stalin'in, ülkelerine dönüp kontrolünü ele almalarına izin verme niyeti yoktu. Polonya, Stalin'in merhametsiz taktiklerinin belki de en dikkat çeken kurbanıydı. 1939'da ülkeleri istila edildiğinde binlerce Polonyalı, Romanya üzerinden batıya kaçtı ama on binlercesi de Sovyet esaretine girdi ve orada çoğu öldürüldü. Sonunda birçoğuna, Batılı Müttefiklerle birlikte savaşan yurttaşlarına katılmak üzere Sovyetler Birliği'nden ayrılma izni verildi. Bununla birlikte, bazı Polonyalılar Sovyet kontrolü altında ordu birliklerine dönüştürüldü. Kızıl Ordu Polonya toprağına ulaştığı sırada, Stalin de ikinci bir sürgünde (komünist) hükümet kurmuştu ve savaş sona erdikten sonra bu hükümetin üstün gelmesini sağladı.

Sürgündeki tüm hükümetlerin oynadığı aleni rollerden biri, halklarıyla teması sürdürmek ve Alman işgaline direnmelerini telkin etmekti. Kraliçe Wilhelmina'nın Radyo Oranje'daki konuşmaları, Hollanda'da kendisini gizlice dinleyen (Alman işgalindeki bölgelerde İngiltere'den radyo yayınlarını dinlemek yasaktı) halkı tarafından şevkle bekleniyordu. İngiliz Özel Operasyonlar Dairesi (Special Operations Executive – SOE), işgal altındaki ülkelere ajan göndermek ve direniş grup-

ları kurmak için sürgündeki tüm hükümetlerle birlikte çalıştı. General de Gaulle'ün Özgür Fransa Hareketinin Fransa'nın meşru liderliği olarak kabul edilmesinin nedenlerinden biri, işgal altındaki Fransa'da direniş faaliyetlerini koordine etmek için bir Ulusal Direniş Konseyini fiilen yaratmış olmalarıydı.

△ **Özgürlük için uçmak**
Polonyalı avcı uçağı pilotları, 1940'tan savaşın sonuna kadar RAF'le birlikte savaştı. Bir Polonya filosu, No. 303, Britanya Çarpışmasında en yüksek sayıda "öldürme"yi gerçekleştirdi.

Silahlı kuvvetler

Birçok eğitimli asker hükümetleriyle birlikte kaçtı; bunlar, İngilizlerle ve diğer Müttefik kuvvetlerle birlikte hizmet edecek savaş birimlerini oluşturdu. İngiliz RAF'de 19.000'den fazla Polonyalı askerlik yapıyordu; bir Polonya kolordusu İtalya'da ve zırhlı bir tümen Kuzeybatı Avrupa'da savaşıyordu. Hollanda kuvvetleri, Mayıs 1940'ta Doğu Hint Adalarında görevli çok sayıda savaş gemisi içermekteydi. Ne var ki, bu gemilerin çoğu 1941-42'de Japonlarla ilk çarpışmalarda battı.

Sonunda en büyük sürgün kuvveti Fransızlardı. Başlangıçta de Gaulle'ün çok az destekçisi vardı ama giderek Afrika'daki Fransız sömürgelerini kazandı. Kasım 1942'de Kuzeybatı Afrika'daki Meşale Harekâtından sonra, burada daha önce Vichy'ye bağlı olan Fransız kuvvetler, Müttefik safına geçti. Ağustos 1944'te Fransız Birinci Ordusu, Kuzey Fransa'nın istilasında tam bir rol oynadı ve aynı ay, General Leclerc'in Fransız zırhlı tümeni, müttefik birliklerini Paris'e götürdü.

SONRA

Sürgündeki bazı hükümetler onurlu bir biçimde anayurda dönüp, ülkelerinin gelecek siyasal yaşamında tam anlamıyla rol oynadı. Bazıları o kadar şanslı değildi.

BATI AVRUPA

Batı Avrupa'dan sürgün hükümetler, kendi ülkelerinde **sivil demokratik yönetimi geri getirmek** için geri döndü. Kaçınılmaz olarak siyasal değişiklikler oldu – örneğin, Belçika kralı Léopold, savaş sırasındaki rolünden ötürü sonunda **tahttan feragat etmek zorunda kaldı**. Bütün ülkeler, ülkede zor şartlarda savaşan direniş kuvvetlerini, yurtdışında hizmet eden liderlerle ve diğer sürgünlerle bütünleştirme sorunuyla karşı karşıya kaldı.

LONDRA'NIN DE GAULLE PLAKETİ

DOĞU AVRUPA

Hem Çekoslovakya hem de Polonya, bir süre boyunca Londra sürgünlerini ve Sovyetler tarafından desteklenen Komünistleri içeren savaş sonrası hükümetlere sahipti. 1947-48'de **Komünistler, her iki ülkede de kontrolü** vahşice ve hileli seçimlerle ele geçirdiler. Yugoslavya için savaş zamanı sürgün hükümeti, **kendi iç çekişmeleri yüzünden gözden düşmüştü**. Ülke o zamanlar büyük ölçüde Tito'nun Komünist partizanları tarafından özgürleştirildiğinden, yeni hükümet de onlar oldu.

ÖZGÜR FRANSA HAREKETİNİN LİDERİ, Doğum 1890 Ölüm 1970

Charles **de Gaulle**

"**Fransız direnişinin alevi** sönmemeli ve **sönmeyecek!**"

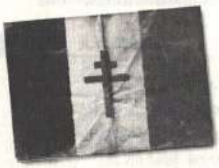
CHARLES DE GAULLE'ÜN LONDRA'DAN İLK RADYO KONUŞMASI, 18 HAZİRAN 1940

Yurtsever, bireysel ve genellikle birlikte çalışılması zor Charles de Gaulle, Özgür Fransa kuvvetlerinin lideri ve sürgünde Fransız hükümetinin başkanıydı.

Erken yaştan itibaren kendini askerliğe adayan de Gaulle, I. Dünya Savaşında Albay Philippe Pétain'in emri altında görev yaptı. Verdun'da yaralandı ve 32 ayını savaş esiri olarak geçirdi. Her zaman bir entelektüeldi; savaştan sonra Fransız Harp Akademisinde ders verdi ve Polonya'da üstün hizmet gördü. Ulusal Savunma Konseyi sekreterliğine atandı ve parlak bir kariyeri olabilirdi ama 1930'larda, açıksözlü eleştirileriyle politikacıları ve yüksek rütbeli askeri personeli kızdırdı. Terfi şansı kalmadı ve gözden kayboldu.

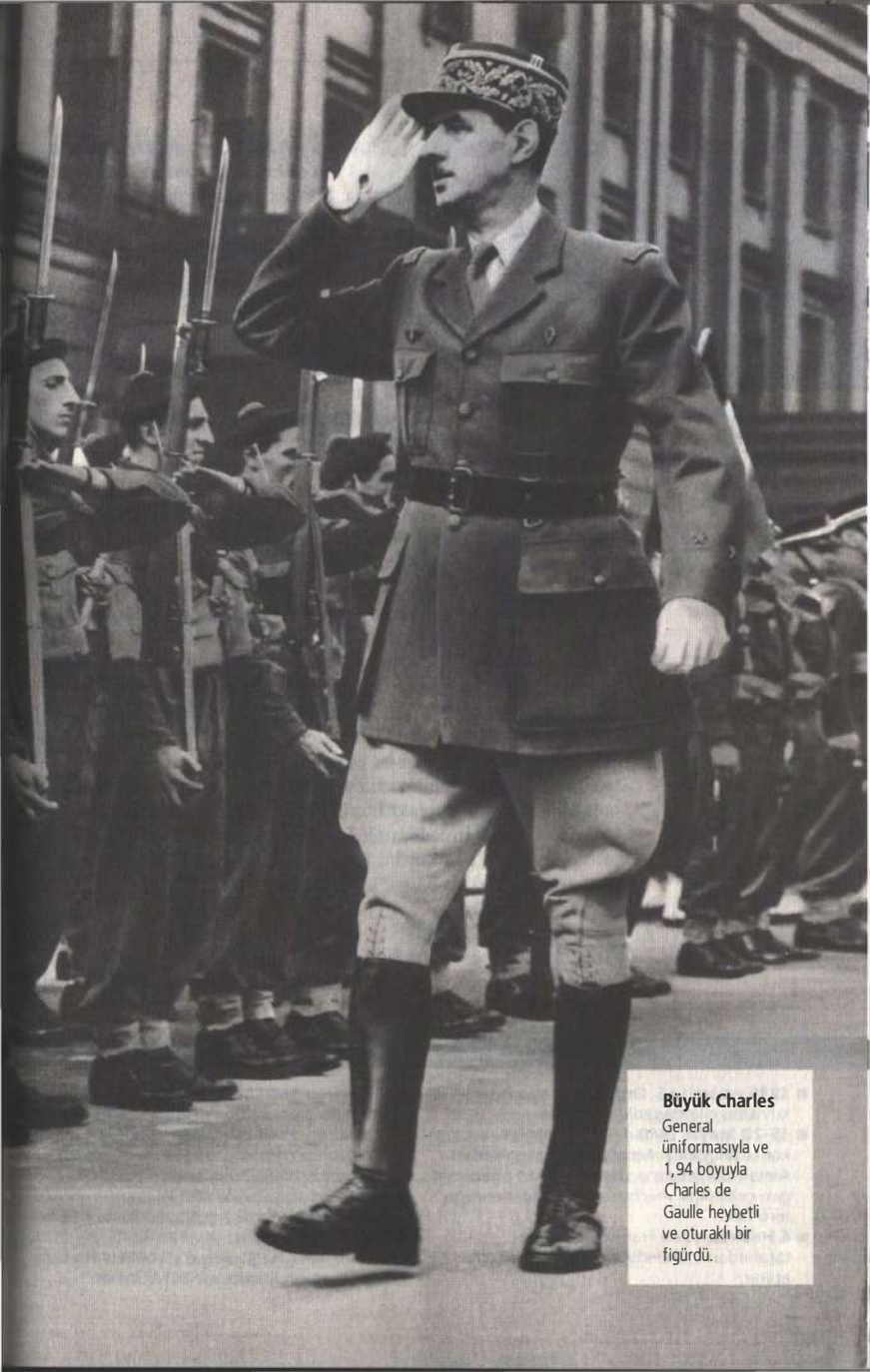
II. Dünya Savaşı çıktığında de Gaulle, Alsace'ta bir tank komutanıydı. Hollanda ve Belçika'dan bir Alman hücumunu öngörmüş ve daha fazla tank birliğine ihtiyaç olduğunu savunmuştu ama görüşleri büyük ölçüde dikkate alınmadı. Montcornet ve Caumont'a ilerleyen Alman kuvvetlerine saldırdı ve aralıksız saldırıları sırasında Almanlara geri adım attıran tek Fransız komutandı. Artık tuğgeneral olan de Gaulle, ulusal savunma müsteşarlığına atandı ve çatışma süresince bir İngiliz-Fransız birliği önerdi. Fransız bakanlar kurulu önerisini reddetti. Şimdi Pétain

▽ **Direniş lideri**
de Gaulle'ün tercih ettiği Özgür Fransa bayrağı, üç renk üzerinde Lorraine Haçından oluşmaktaydı. Haç, Fransa'yı istila edenlere karşı direnişi simgeliyordu.

ÖNEMLİ OLAYLAR

- **22 Kasım 1890** Fransa'da Lille'de üst-orta sınıf aydın bir ailede dünyaya gelir.
- **1912** Askeri konulara erkenden ve derin ilgi gösterip, Saint-Cyr Askeri Akademisinden mezun olur.
- **1913** Albay Pétain'in emrinde asteğmen olarak bir piyade alayına katılır.
- **Mart 1916** I. Dünya Savaşında yüzbaşılığa terfi eder. Verdun Muharebesinde ele geçirilir; birkaç kez kaçmaya çalışır, başaramaz.
- **1919-21** Askeri bir görevle gittiği Polonya'da Kızıl Orduya karşı savaşır ve Polonya'nın en yüksek askeri nişanını kazanır.
- **1923-25** Fransız Harp Akademisinde ders verir ve Alman siyasetiyle ilgili ilk kitabı *La discorde chez l'ennemi*'yi (*Düşman Saflarında Çözülme*, 1924) yazar. Yüksek Savaş Konseyi kurmaylığına terfi eder.
- **1934** Profesyonel bir daimi ordu ile tank ve uçak kullanan mekanize savaşı savunduğu *Vers l'armée de métier*'i (*Profesyonel Orduya Doğru*) yayımlar.

Büyük Charles
General üniformasıyla ve 1,94 boyuyla Charles de Gaulle heybetli ve oturaklı bir figürdü.

△ **Direnişin alevi**
Charles de Gaulle, 18 Haziran 1940'ta Fransa'nın düşüşünden sonra BBC stüdyolarından Fransız halkına ilk radyo konuşmasını yaptı.

başbakandı; ateşkese ve Almanya'yla işbirliğine şiddetle karşı çıkan de Gaulle, 17 Haziran 1940'ta Londra'ya kaçtı; ertesi gün yaptığı radyo konuşmasında Fransız halkını direnişe çağırdı. Winston Churchill'le birlikte, diğerlerinin de onu izleyeceğini umdu. Pétain, de Gaulle'ü vatan haini olarak damgaladı ve gıyabında ölüme mahkûm etti.

Özgür Fransa Hareketi

Ondan sonra de Gaulle'ün rolü askeri olmaktan çok siyasaldı. Amacı, Londra'dan yöneteceği bir Özgür Fransa hareketi kurmaktı. Winston Churchill onu destekledi ama ABD başkanı Roosevelt temkinliydi, de Gaulle'ün ana kaygısının, daha geniş Müttefik savaş amaçlarından ziyade Fransa'nın bağımsızlığını yeniden elde etmek olduğuna inanıyordu.

de Gaulle'ün Özgür Fransa kuvvetleri başlangıçta yalnızca Fransa'nın işgalinden kaçan Fransız askerlerden oluşuyordu; ama giderek Sahra altı Afrika'da Çad ve Kamerun gibi sömürgeler ile Fransız Çinhindi ve diğer küçük bölgeler de, de Gaulle'ü destekledi. 1941'den itibaren Özgür Fransa kuvvetleri Libya, Mısır, Suriye ve Lübnan'da Müttefiklerle birlikte savaşıyordu.

Özgür Fransa Hareketi, Fransa'nın içinde bir yeraltı direniş hareketi kurulunca, ivme kazandı. de Gaulle, doğal olarak, Savaşan Fransız Kuvvetleri adını verdiği bu hareketin sembolik lideri olacağını hissetti. Fransa'ya bir elçi gönderip, çeşitli direniş gruplarını kendi liderliğinde birleştirmeye çalıştı; bu, 1943'te Ulusal Direniş Konseyiyle kısmen başarıldı.

1943'te de Gaulle Londra'dan ayrıldı ve Cezayir'de üs kurdu; orada Kuzey Afrika'daki Özgür Fransa kuvvetlerinin başkomutanı General Henri Giraud ile birlikte Fransız Ulusal Kurtuluş Komitesini (FCNL) kurdu. Daha sonra de Gaulle, ustaca manevra yapıp Giraud'yu ikincil konuma düşürdü.

Gerilimler ve kurtuluş

Haziran 1944'te Özgür Fransa kuvvetleri büyüyüp, 300.000 düzenli askeri geçmişti ve de Gaulle'ün Fransa'daki popülaritesi

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **1939** Alsace'ta 5. Ordunun zırhlı araçlar kuvvetinin komutanlığını üstlenir.
- **15-28 Mayıs 1940** 4. Zırhlı Tümenin komutanı yapılır. Montcornet'te tanklarla Alman kuvvetlerine saldırır, Alman piyadesini geri çekilmeye mecbur eder. Tuğgeneralliğe terfi eder.
- **6 Haziran 1940** Fransa başbakanı tarafından ulusal savunma müsteşarlığına atanır.
- **17 Haziran 1940** Mareşal Pétain Fransa'nın başbakanı olur; de Gaulle İngiltere'ye kaçar.
- **18 Haziran 1940** Londra'dan Fransa halkına bir radyo konuşması yapar.
- **4 Temmuz 1940** Toulouse'da bir askeri mahkemede gıyabında dört yıl hapis cezasına çarptırılır. 2 Ağustosta ölüm cezasına çarptırılır.
- **Haziran 1943** Henri Giraud'yla birlikte Fransız Ulusal Kurtuluş Komitesini (FCNL) kurar.

yükselişteydi. Ama de Gaulle ile Müttefik liderler arasında gerilimler vardı; birçoğu onu bir serseri mayın olarak görüyordu. Fransa'nın ihtişamını geri getirme kararlılığı, ana savaş çabasından bir sapma olarak görüldü. Canını sıkacak şeklide kararlar alınırken çoğu kez dışlandı; İngiltere'nin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Fransa'nın geleceğini etkileme çabalarından kuşkulanıyordu.

△ **Rakip liderler**
General de Gaulle, Özgür Fransa kuvvetlerinin başkomutanı General Giraud'yla görüşmek için Kuzey Afrika'ya geliyor. Roosevelt, savaş sonrası Fransa'nın lideri olarak Giraud'yu destekledi.

1944'te de Gaulle, FCNL'in kendi başkanlığında Fransa'nın geçici hükümeti olarak bilineceğini duyurunca, işler son haddine ulaştı. Roosevelt ve Churchill çok öfkelendi; de Gaulle'ün hareketini tanımayı reddettiler ve Normandiya'nın işgali, Overlord Harekâtını planlama işinden dışlandı. 25 Ağustos 1944'te de Gaulle, 2. Zırhlı Tümenden ve ABD ordusundan sonra Paris'e girdi. Fransızlar onu yeni liderleri olarak selamladı ve Ekimde Müttefikler onu Fransa'nın lideri olarak tanıdı.

Şubat 1945'te "Büyük Üçlü"nün –Stalin, Churchill ve Roosevelt– savaş sonrası Avrupa'nın alacağı şekli tartıştığı Yalta Konferansına de Gaulle davet edilmedi; Almanya'nın geleceğinin belirlendiği Potsdam Konferansına da davet edilmedi. Bununla birlikte, Fransa'da de Gaulle bir kahramandı. Savaştan hemen sonraki hükümetin başına geçti ama 1946'da istifa etti. 1958'de cumhurbaşkanı olarak geri döndü ve görev süresince, Cezayir'de iki ayaklanmayla uğraştı, Fransa'nın bağımsız nükleer kapasitesini kabul etti ve birleşik bir Avrupa için çalıştı.

- **26 Mayıs 1944** FCNL'in Fransa Cumhuriyetinin Geçici Hükümeti olarak anılacağını duyurur.
- **25 Ağustos 1944** Kurtarılan Paris'e ABD birlikleriyle birlikte girer; Ekim'de Müttefikler onu Fransa hükümetinin başkanı olarak tanır.
- **13 Kasım 1945** Fransa hükümetinin başkanı seçilir. Ocak 1946'da istifa eder.
- **Aralık 1958** Cezayir krizi sırasında Fransa'nın 5. Cumhuriyetinin cumhurbaşkanı seçilir.
- **Nisan 1969** Fransa cumhurbaşkanlığından istifa eder ve kamusal yaşamdan çekilir.
- **9 Kasım 1970** Colombey'de evinde aniden ölür ve son arzusunda belirttiği gibi, yerel kilisede küçük bir cenaze töreni düzenlenir.

1 "DİKKATSİZ KONUŞMA" UYARISI (ABD)

2 NAZİ ALMANYA'NIN MÜTTEFİKLERCE İMHASI (ABD)

3 DONANMAYA ASKER ALMA AFİŞİ (KANADA)

Propaganda

Propaganda halkı birleştirmenin ve belirli bir davayı ileri taşımanın güçlü bir yoluydu. Kamuoyunu manipüle edebilir, asker toplamaya yardımcı olabilir, yurtseverliği coşturabilir, ideolojilerin ve inançların reklamını yapabilir, halka güvenlik bilgileri sağlayabilirdi.

1 **Bir Amerikan "dikkatsiz konuşma" afişi,** düşman ajanlar tehlikesine ışık tutuyor. Pearl Harbor'dan sonra Japon kökenli yurttaşlar, tedbir olarak gözaltına alındı. 2 **Anti-Nazi bir afiş,** ABD'nin müttefiklerine ve davalarına halk desteğini teşvik ediyor. 3 **Kanada'da donanmaya asker alma afişi,** "İyi yap... çabuk yap... zafer sizin olacak" diyor. Kraliyet Kanada Deniz Kuvvetleri, yalnızca altı destroyere sahipken, savaş sona erdiğinde dünyanın en büyük üçüncü donanması oldu. 4 **Kanada'da bir savaş üretimi afişi,** "Bu bizim savaşımızdır" diyor. İngiltere'nin yanında savaşa katılma kararı, Kanada'da başlangıçta tartışmalara neden oldu. 5 **Japon hava kuvvetleri,** "Savaş uçağı, muharebeyi kazanmak ile kaybetmek arasındaki fark olabilir" diyen bu afişte övülüyor. 6 **Bir savaş bonosu afişi** Japon halkından, 1937-45 Çin-Japon Savaşı çabalarına destek için savaş bonosu satın almasını istiyor. 7 **Bir İtalyan asker toplama afişi,** erkekleri uçaksavar topçusu olmaya özendiriyor. Topu dolduran figür Mussolini'ye çok benziyor. 8 **Casuslara karşı uyarıda bulunan bu afiş,** hem Fransa'da hem İngiltere'de kullanıldı. Halka, gemi yolculuklarından, savaş üretiminden ya da askeri birlik hareketlerinden söz etmemeleri gerektiği hatırlatılıyordu. 9 **Burma üzerinde bırakılan İngiliz bildirileri,** Japon askerlerin moralini bozmayı amaçlamaktaydı; "Modern silahlar olmadan, ölüme mahkûmsunuz" uyarısında bulunuyordu. Burma halkını Japonların yanında yer almamaya ikna etmek için birkaç dilde yazılmıştı. 10 **Bir Özgür Fransa afişi,** Özgür Fransa Hareketini, Nazilerin Müttefik çekiciyle ezileceği örs olarak tasvir eder. 11 **Bir Sovyet ve Müttefik işbirliği afişi,** Sovyetler Birliği'ni işin aslan payını yapan olarak gösteriyor. 12 **Bir Sovyet silah sanayi afişi,** fabrika işçilerinin savaş çabalarına doğrudan katkısını gösterir. Üretimde on binlerce Sovyet kadını çalıştı. 13 **Anti-Nazi Sovyet propagandası,** düşmanı insanlık dışı olarak tasvir ediyor, Sovyet halkını harekete geçiriyor. Sovyet milliyetçiliğinin gücü Almanları şaşırttı. 14 **Bir Alman karartma afişi,** sivillere karartma kurallarına uymayı hatırlatıyor: "Düşman ışıklarınızı görüyor!" 15 **Bu anti-Sovyet, anti-Yahudi Nazi afişi,** Ukrayna'da açığa çıkarılan toplu mezarları gösteriyor. Cesetlerin üzerindeki figür, bir Yahudi-Bolşevik komiserdir. Çok sayıda Ukraynalı, Almanya'nın yanında Sovyetlere karşı savaştı. 16 **Bir anti-Sovyet afiş,** Almanya'yı Avrupa'nın kurtarıcısı olarak tasvir ediyor.

4 İŞÇİLERE SAVAŞ ÇABALARINA KATILMA ÇAĞRISI (KANADA)

5 İLK DENİZ ZAFERLERİ KUTLANIYOR (JAPONYA)

6 HAVA ÜSTÜNLÜĞÜ GÖSTERİSİ (JAPONYA)

7 ASKER TOPLAMA AFİŞİ (İTALYA)

8 CASUSLARA KARŞI UYARI (İNGİLTERE)

9 JAPON ASKERLERİN MORALİNİ BOZMAK İÇİN ATILAN BİLDİRİLER (İNGİLTERE)

10 ÖRS İLE ÇEKİŞ ARASINDA (ÖZGÜR FRANSA)

11 HİTLER BOĞAN MÜTTEFİK İŞBİRLİĞİ (SSCB)

12 SAVAŞ SANAYİNİN KAHRAMANCA ÇABALARINA ÖVGÜ (SSCB)

13 HİTLER'İN CANAVARLARINI İMHA ÇAĞRISI (SSCB)

14 BOMBARDIMAN UÇAKLARINA IŞIK GÖSTERMEME UYARISI (ALMANYA)

15 UKRAYNA'DA ANTİ-YAHUDİ PROPAGANDA (ALMANYA)

16 AVRUPA'YI SOVYET EJDERHASINDAN KURTARMA (ALMANYA)

« ÖNCE

I. Dünya Savaşı sırasında, İngilizlerin Alman şifrelerini çözmesiyle birlikte, şifre kırma – şifreleme– becerileri gelişti.

İNGİLİZ İSTİHBARATI

Askeri ve diplomatik Alman mesajları, **karmaşık bir rakamlı şifreyle** gönderilirdi. 1917'nin başında, Londra'da Deniz Kuvvetleri Bakanlığında Oda 40'ta çalışan **İngiliz şifre kırıcılar**, Alman Dışişleri Bakanı Arthur Zimmermann'lae Washington büyükelçisi arasında Meksika'ya iletilmek üzere yapılan, **ABD'ye savaş ilan etmesi durumunda** Meksika'ya Amerikan toprağı öneren önemli bir iletişimi **deşifre etti**. Mesajın ABD basınına sızdırılması, ABD'nin Nisan 1917'de **Almanya'ya karşı savaşa « 14-17** girmesinde çok etkili oldu.

MORS KODU

Rusya mesajlarını **şifrelemiyor, mors koduyla** gönderiyordu. 1914'te ilk Alman zaferleri, Alman Sinyal İstihbarat Servisinin yaptığı **dinlemelerin** sonucuydu.

Gizli Savaş

Savaş boyunca Müttefik Devletler ve Mihver Devletler, bütün dünyada hassas askeri ve diplomatik bilgi aktarmak için kod ve şifre kullandı. Perde arkasında bir şifre kırıcılar ordusu, bilgi yakalayıp yorumlamak için mutlak gizlilik içinde çalıştı. Genel olarak üstünlük Müttefiklerdeydi.

Almanya'nın en büyük varlığı "Enigma" makinesiydi. Ticari amaçlarla geliştirilen bu makinenin bir versiyonunu 1926'da Alman Deniz Kuvvetleri benimsedi ve ardından birini de Kara Kuvvetleri benimsedi. 1935'te Enigma makineleri, tüm Alman silahlı kuvvetlerinin standart donanımıydı. Mesajları milyonlarca biçimde şifreleyebilen Enigma, askeri talimatları hızlı şifrelemek ve deşifre etmek için idealdi; Almanya'nın Blitzkrieg taktikleri için çok yararlı olduğu anlaşıldı. 1932'de üç Polonyalı

▷ **Enigma makinesi**

Enigma sıradan bir daktilo gibi görünüyordu ama önceden ayarlı rotorları kullanarak, cümleleri tamamen mantıkdışı harf dizilerine dönüştürüyordu. Bir mesajı 10.000 milyon, milyondan fazla biçimde şifreleyebiliyordu.

MATEMATİKÇİ (1912–54)

ALAN TURİNG

Turing Cambridge Üniversitesinde matematik okuduktan sonra, 24 yaşında, modern bilgisayarın ilkelerini ayrıntısıyla açıklayan teorik bir makale yazdı. Makale, belirli matematik problemlerini çözmek için programlanabilen evrensel bir bilgisayar tasavvur etmekteydi. Bletchley Park'taki baş şifre kırıcılardan biri olan Turing, Enigma kodlarını deşifre etmede çok önemli atılımlar sağladı. Turing'in savaş sırasındaki başarılarının üzerini örten zorunlu gizlilikten ötürü, dehası ancak yakın zamanda tam olarak anlaşıldı.

şifre uzmanı Enigmanın benzerini yapmayı başardı ve bilgilerini İngiltere'ye aktardı.

Enigma, şeytani ölçüde karmaşık bir donanımdı. Üç ana parçası vardı: düzgün harfleri yazmak için bir klavye; düzgün harfleri koda dönüştüren üç, daha sonra dört alfabetik rotordan oluşan bir karıştırma birimi; şifreli harfleri gösteren ışıklı lamba paneli. Altı kablo içeren bir soket paneli, klavyenin altına yerleştirilmişti.

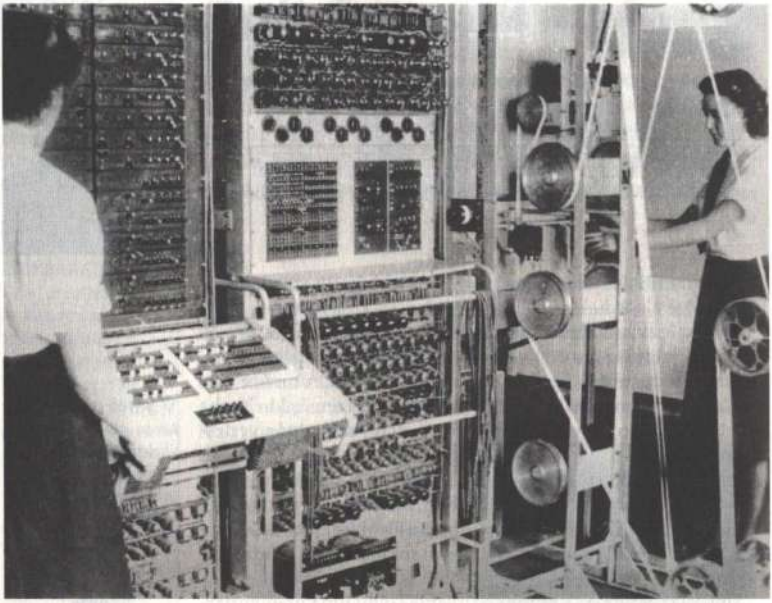
Enigmanın güvenliği, kurulma şeklinden kaynaklanıyordu. Rotorlar farklı bir sırayla düzenlenebilir, herhangi bir pozisyonda hizalanabilir ve değişik hızlarda döndürülebilirdi. Aynı şekilde kablolar, farklı bileşimlerle soketlere sokulabilirdi. Bütün bu ayarlar, aylık bir kod defterine göre her gün değiştirilirdi.

Almanlar, Enigma kodunun çözülemez olduğuna inanıyorlardı. Buna karşı İngiliz hükümeti seçkin matematikçilerden, dilbilimcilerden ve biliminsanlarından oluşan bir ekibi, Buckinghamshire'da Bletchley Park'ta bir araya getirip Kod ve Şifre Okulunu kurdu. Burada Alan Turing (bkz. yukarıda), Enigma kodunu kırabilen eski bir Polonya versiyonuna dayanan bir elektromekanik makine tasarladı. Trafik analizi olarak bilinen bir yöntem kullanarak, mesajı hangi tip makinenin şifrelediğini saptamak, böylece Enigmanın birçok değişkenini azaltmak olanaklıydı.

Müttefiklerin şansına Enigmanın bir kusuru vardı: Herhangi bir harfi kendisi olarak şifreleyemiyordu. Ayrıca bazı mesajlar çok benzerdi; örneğin, her gün saat 06.05'te gönderilen altı harflik bir şifreli metnin, o günün hava durumunu bildiren altı harflik Wetter olduğu anlaşıldı. Bu gibi ipuçları, her gün makineleri kurarken yapılan yöntem yanlışları ve ele geçirilen kod defterleri, Bletchley'e ihtiyaç duyduğu yardımı sağladı.

▽ **Şifreli mesaj**
Alman askerler, bir mesajı şifrelemek için Enigmayı kullanıyor. Biri makineyi çalıştırıyor, ikincisi şifreli harfleri söylüyor, üçüncüsü mesajı yazıyor.

△ Colossus bilgisayar makinesi
Bletchley Park'ta geliştirilen Colossus, üst düzey Alman iletişiminde kullanılan en karmaşık Lorenz kodlarını kırdı. On makine tam zamanlı çalışıp, ayda 600 çok gizli mesajın içeriğini açığa çıkardı.

1941'den itibaren Alman donanma Enigma mesajlarının tümünü deşifre ede- biliyorlardı ve kazanılan yaşamsal istihbarat –"Ultra" kod adlı– Kuzey Atlantik'te U-botların yerini ortaya çıkarıp, Müttefik gemilerinin saldırılardan kaçınmalarına yardımcı olmada çok önemli rol oynadı. Churchill, Ultra dinlemeleri gizli bir silah olarak gördü ve "altın yumurta" dedi.

ABD'de şifre kırma

Atlantik'in karşı kıyısında Amerikalılar, Japonya'nın, ilk kez 1939'da diplomatik mesajları şifrelemek için kullanılan "Alfabetik Daktilo 97" üzerinde çalışıyordu. Amerikalıların çözdüğü "Kırmızı" kod adlı eski bir makineye dayandığı için buna da "Mor" kod adı verildi.

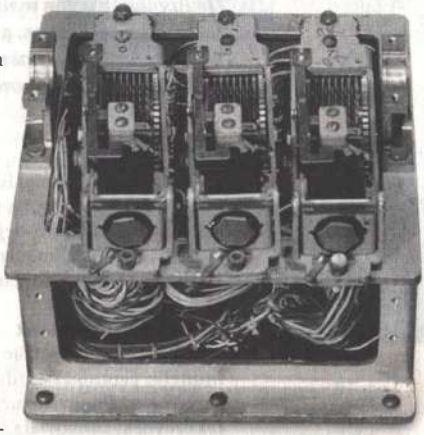
Mor kodu, standart telefon santrali teknolojisine dayanan anahtarlarla ve kablolarla birbirine bağlı iki elektrikli daktilo klavyesinden oluşan bir makineyle yaratılırdı. Ne var ki, her Japon büyükelçiliğinin yeni makinesi yoktu; bu yüzden birçok mesaj, eski Kırmızı teknoloji kullanılarak gönderiliyordu. William Friedman'ın yönettiği ABD Kara Kuvvetleri Sinyal İstihbarat Servisinin şifre kırıcıları, şans eseri, her iki makineyle şifrelenmiş bir mesajı ele geçirdi. Morun arkasındaki telefon teknolojisini de keşfettiler. Bu iki bilgiyle silahlanan ekip Eylül

"Altın yumurtlayan ama **hiç gıdaklamayan** kazlar."

WINSTON CHURCHILL, BELETCHLEY PARK'DAKİ EKİP KONUSUNDA

1940'ta kodu kırdı ve ardından, Japon diplomatik mesajlarını deşifre etmek için bir Mor makine inşa etti. Bu Mor makine sayesinde ABD hükümeti, Pearl Harbor saldırısından önce Japonya'nın barış görüşmelerini kesmek üzere olduğunu öğrendi ama deniz kuvvetleri kodu JN-25'i tam olarak kıramadılar ve Japon deniz kuvvetleri bombardıman uçakları ABD'nin Pasifik Filosuna saldırdığında hazırlıksız yakalandılar.

Japonlar makine kullanırken, Amerikalılar da kodlu konuşanları, özellikle Yerli Amerikalı Navajoları kullandı. Pasifik'te ABD kuvvetleriyle birlikte çalışmak üzere askere alınan Navajolar, kendi benzersiz dilleriyle mesaj gönderdiler ve aldılar. Navajoları kullanmanın avantajı, konuşma hızıyla çalışıyor olmalarıydı – bir şifre makinesi kullanarak mesajları şifreleme ve çözme zahmetli sisteminden daha iyi.

△ **"Mor" makine**
Japonların şifre makinesi "Mor," mesajları şifrelemek ve çözmek için dönen karıştırıcılar yerine telefon santralini kullanmasıyla farklıydı.

SONRA

Bletchley Park'ta İngiliz şifre kırıcıların çalışmaları, II. Dünya Savaşından sonra yıllarca gizli kaldı.

GİZLİLİK ADINA

Ultra dosyaları kilit altında tutuldu ve Colossus, dünyanın **ilk programlanabilir, elektronik bilgisayarı** olmasına rağmen, makineler parçalandı ve **planları imha edildi**.

SAVAŞI KAZANMAYA YARDIM

Rommel'in şifrelerini kırmak, **Kuzey Afrika harekâtında 278-81 »»** Montgomery'ye yardımcı oldu. Ultrayı kullanmak, **Atlantik Çarpışması 310-13 »»** sırasında Müttefiklerin gemileri tehlikeden uzaklaştırmasını olanaklı kıldı ve **D-Gününden 390-93 »»** önce Normandiya'da Alman kuvvetlerin **büyüklüğünü ve yerini** açığa çıkarmaya yardımcı oldu.

KODLU KONUŞAN YERLİ AMERİKALI NAVAJOLAR

U-bot Savaşı

Atlantik Çarpışması, İngiltere'nin hayatta kalma savaşıydı. Denizyoluyla gelen malzeme olmasa İngiltere açlıktan ölür ve ordusu, tanklarına, gemilerine ya da uçaklarına yakıt bulamazdı. Her ay yüzlerce geminin İngiltere limanlarına gelip gitmesi gerekiyordu. Almanya'nın U-botlarının bol hedefi vardı.

Savaşın ilk yılında, İngiliz ikmal hatlarına karşı Alman U-bot faaliyeti etkili ama sınırlıydı. Bütün bunlar Fransa'nın düşüşüyle birlikte değişti. Almanya kendi denizaltı üslerini Batı Fransa'daki limanlara taşıdı; denizaltılarına, ana Atlantik deniz rotalarına doğrudan kısa menzilli erişim olanağı sağladı.

Su altında savunmasız

U-botlar Haziran 1940 ile o yılın sonuna kadar her ay düzinelerce Müttefik gemisini batırdı. U-bot kuvvetlerinin başında bulunan Amiral Karl Dönitz, denizaltıların gruplar halinde avlanıp, geceleri yüzeydeki konvoylara kaldırdığı "kurt sürüsü" sistemini tanıttı.

<< ÖNCE

Haziran 1940'ta Fransa teslim olmadan önce hem İngiltere hem Almanya, deniz savaşında dağınık başarılır elde etti.

İNGİLTERE'NİN İKMAL HATTI

1939'da İngiltere **gıdasının yaklaşık yarısını**, petrolünün tamamını ve diğer birçok hammaddeyi **ithal ediyordu**. I. Dünya Savaşında Almanya'nın denizaltıları İngiltere'nin ikmal hatlarını kesmeye çalışmış ve neredeyse başarmıştı. Ne var ki, II. Dünya Savaşının başında **Alman Deniz Kuvvetlerinin çalışır durumda görece çok az denizaltısı vardı** ve yenilerini üretme, ülkenin öncelikler listesinde yukarıda değildi.

İNGİLİZ GENİŞLEMESİ

1939-40'ta, karada olduğu gibi denizdeki çatışmalar da çok seyrekti. Almanya'nın U-botları bazı başarılar elde etti –örneğin Kraliyet Deniz Kuvvetlerinin ana filo üssünde muharebe gemisi ***Royal Oak'ı*** **<< 92-95** batırdı– ama **Almanya'nın İngiliz ticaretine saldırılarının sonuçları sınırlı oldu**. Aslında İngiltere'ye kendi konvoy sistemini oluşturup çalıştırmak ve denizaltı savunma kuvvetlerini büyük ölçüde genişletmek için soluklanacak vakit kazandırıldı. Norveç'in daha önce tarafsız olan büyük deniz ticaret filosu, **Norveç'in kendisi saldırıya uğrayınca << 106-109** Müttefiklerin safına geçti.

Savaşın başında İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetleri, şimdi genellikle sonar olarak bilinen ASDIC tespit donanımına çok güveniyordu. Bu donanım, su altına dalmış denizaltıları tespit etmek için ses dalgaları kullanıyordu. Ne var ki, su yüzeyindeki bir denizaltının yerini tespit edemiyordu. Geceleri ya da kötü havalarda su yüzeyinde bir denizaltıyı görsel olarak saptamak çok zordu. Deniz kuvvetleri bu iş için radar kullanabilirdi ama buna ancak tedricen geçiliyordu. 1940'ın ikinci yarısında, bu zayıflıktan yararlanan U-botlar konvoyların içine kadar sızıp, karanlıkta kaybolmadan önce bir iki saat içinde yarım düzine gemi batırıyordu. Otto Kretschmer,

△ **Düşmanı izleme**
Bir U-bot kaptanı periskopun başında bir düşman gemisine odaklanırken, subayları torpidoları yönlendirmek için kullanılacak ölçümleri alıyor.

▽ **Denizde yakıt ikmali**
Maksimum sayıda muharip denizaltıyı nöbette tutmak için, eski mayın gemisi *U-116* (üstte) gibi birkaç büyük tekne, *U-406*, Tip VIIc gibi taarruz denizaltılarına yakıt ikmali için kullanıldı.

U-BOT ASI (1912–98)

OTTO KRETSCHMER

1930'da Alman Deniz Kuvvetlerine katıldıktan sonra Kretschmer, II. Dünya Savaşında en başarılı denizaltı komutanı oldu; büyük bölümü ticaret gemisi olmakla birlikte, savaş gemilerinin de aralarında yer aldığı 47 gemi batırdı. Bu, Almanya'da ona şeref ve "Atlantik Kurdu" unvanı kazandırdı. Mart 1941'de bir konvoy çarpışmasında U-99'u battı, Kretschmer esir alındı ve altı yılını Müttefik esaretinde geçirdi. Savaştan sonra, Batı Almanya Deniz Kuvvetlerinde amiral oldu.

Günther Prien, Erich Topp ve Joachim Schepke gibi küçük bir U-bot "asları" grubu, korkunç zararlar verdi.

İyileşen taktikler

Bu sırada İngilizler için, basit bir hayatta kalma meselesi söz konusuydu. Ticaret gemileri U-bot tehdidiyle savaşmak için konvoylar halinde yol alıyorlardı ama konvoylar, en yavaş gemi kadar hızlı hareket edebilirdi ve yola çıkmadan önce bir araya toplanmaları zaman alıyordu. İngiltere'ye gidecek gemiler neredeyse her zaman erzakla ağır yüklüydü; biri isabet aldığında, taş gibi dibe batıyordu. Ticaret gemilerinde çalışanların yarısından azı, gemileri batınca sağ kurtuldu. Ekim 1940'ta bir konvoy, dördüne "asların" komuta ettiği altı U-bot tarafından fark edildi. On yedi Müttefik gemisi, yükleriyle birlikte kaybedildi.

Bu tür Alman saldırıları, İngilizleri, Kuzey Amerika'ya gidiş geliş uzun yolculuklar için konvoylara donanma koruması sağlamaya zorladı ama potansiyel olarak hayat kurtaran bu koruma gemilerinde kritik bir kıtlık vardı. Ne var ki, İngiliz taktikleri giderek iyileşti. Korvet denilen yeni gemiler geliştirildi. Bunlar, 1000 tonun altında küçük savaş gemileriydi; bunlar yavaş ve kötü havalarda mürettebat için korkunç konforsuz olmalarına rağmen, denizaltılarına karşı etkili silahlar taşıyacak şekilde tasarlanmışlardı.

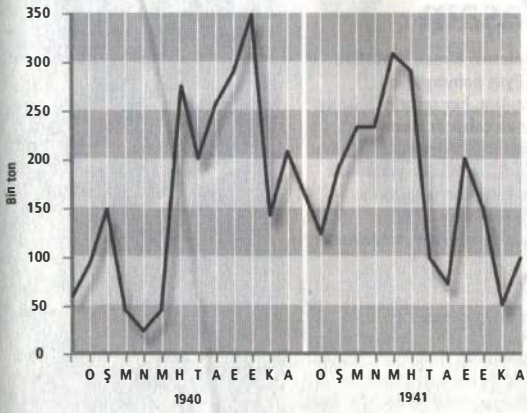
△ **Torpido hesap makinesi**

Tüm ülkelerin denizaltı mürettebatı, hedef geminin seyrinin ve hızının hesaplanmasına dayanarak ateşlenecek torpidoların hızını ve yolunu belirlemek için buna benzer karmaşık aygıtlar kullanırdı.

Havadan koruma sorunu

İngilizler konvoylara, hem karadaki üslerden hem uçak gemilerinden sürekli hava desteği de sağladı ama hiçbir zaman yeterli olmadı. Her iki taraf, saldırıları başlatmak ve saldırılardan kaçınmak için radyo istihbaratı ve şifre kırma bilgisini kullandı. Bu konuda Almanlar avantajlıydı ama İngilizler, 1941 baharından itibaren birkaç ay boyunca üstünlük sağlamayı başardı.

Yıl boyunca Amerika Birleşik Devletleri, resmi olarak hâlâ tarafsız olmasına rağmen, Atlantik'e giderek kendini savaşmaya daha fazla adadı. Pek çok Amerikalı farkında olmamasına rağmen, "tarafsız" ABD Deniz Kuvvetlerinin savaş gemileri, 1941'in ortasından itibaren, şifre kırılarak elde edilen bilgilerin Hitler'in o sırada Amerika Birleşik Devletleri'yle savaşa girme niyetinde olmadığını gösterdiği bir sırada, Müttefiklerin yanında fiilen savaşıyordu. 1941 sonbaharında birkaç Amerikan savaş gemisi yara aldı ya da battı. 7 Aralık 1941 sabahı Pearl Harbor'a sürpriz saldırıdan sonra Hitler ahmakça fikrini değiştirdi ve Amerika Bir-

Her ay batan ticari gemi sayısı, Ocak 1940- Aralık 1941

◁ Atlantik Çarpışması, 1940-41

Almanlar 1940'ta Fransa'da yeni üsler edinince batırılan gemi sayısı tedirgin edici ölçüde yükseldi ama 1941'de İngilizler ve Kanadalılar eskort kullanmaya başlayınca düştü.

leşik Devletleri'ne savaş ilan edip, yenilgisini kesinleştirdi. Bununla birlikte, 1942'nin ilk altı ayında, Alman U-botları zıvanadan çıkıp Amerika'nın doğu kıyısında kabotaj taşımacılığına saldırdı.

ABD Deniz Kuvvetlerinin tepesindeki şaşırtıcı komuta başarısızlıklarından ötürü, Batı Atlantik'te ve Karayipler'de doğru dürüst bir eskortlu konvoy sistemine geçmek ayları aldı. Alman denizaltıları ülkeden bu kadar uzak operasyonlara çok uygun olmadıkları halde, U-bot komutanları peş peşe başarılara imza attılar. Yılın ortasına gelindiğinde Müttefikler daha etkili karşılık veriyordu ama Atlantik Çarpışmasında U-bot belasının son bulmaktan çok uzak olduğu açıktı.

SONRA »»

Atlantik Çarpışması savaşın son gününe kadar devam etti ama 1942'nin ortasına gelindiğinde Müttefik zaferi kaçınılmazdı.

TERSANE MUHAREBESİ

Temmuz 1942'de, II. Dünya Savaşında ilk kez, Alman U-botları tarafından **batırılanlardan daha fazla sayıda Müttefik ticaret gemisi suya indirildi.** 1943'ün ortasında **Amerika Birleşik Devletleri'nin devasa gemi inşa programıyla 256-59 »»** toplam Müttefik ticari gemi stoku **1939'daki düzeyi aştı** ve 1944 ve 1945 boyunca büyümeye devam edecekti.

U-BOT MÜRETTEBATININ TAKTİĞİ ROZET

ALMAN KAYIPLARI

Alman U-botları başarısızlığa mahkümdu. Büyüyen Müttefik eskort kuvvetleri ve kullandıkları ileri teknoloji, **Atlantik Çarpışmasında 310-13 »»** bunu doğruladı. 1945'ten itibaren pek çok U-bot, devriyeye çıkmadan batırıldı. **U-botlarda görev yapanların dörtte üçü öldü.**

GÖRGÜ TANIĞI **Şubat 1943**

Bir U-botta Yaşam

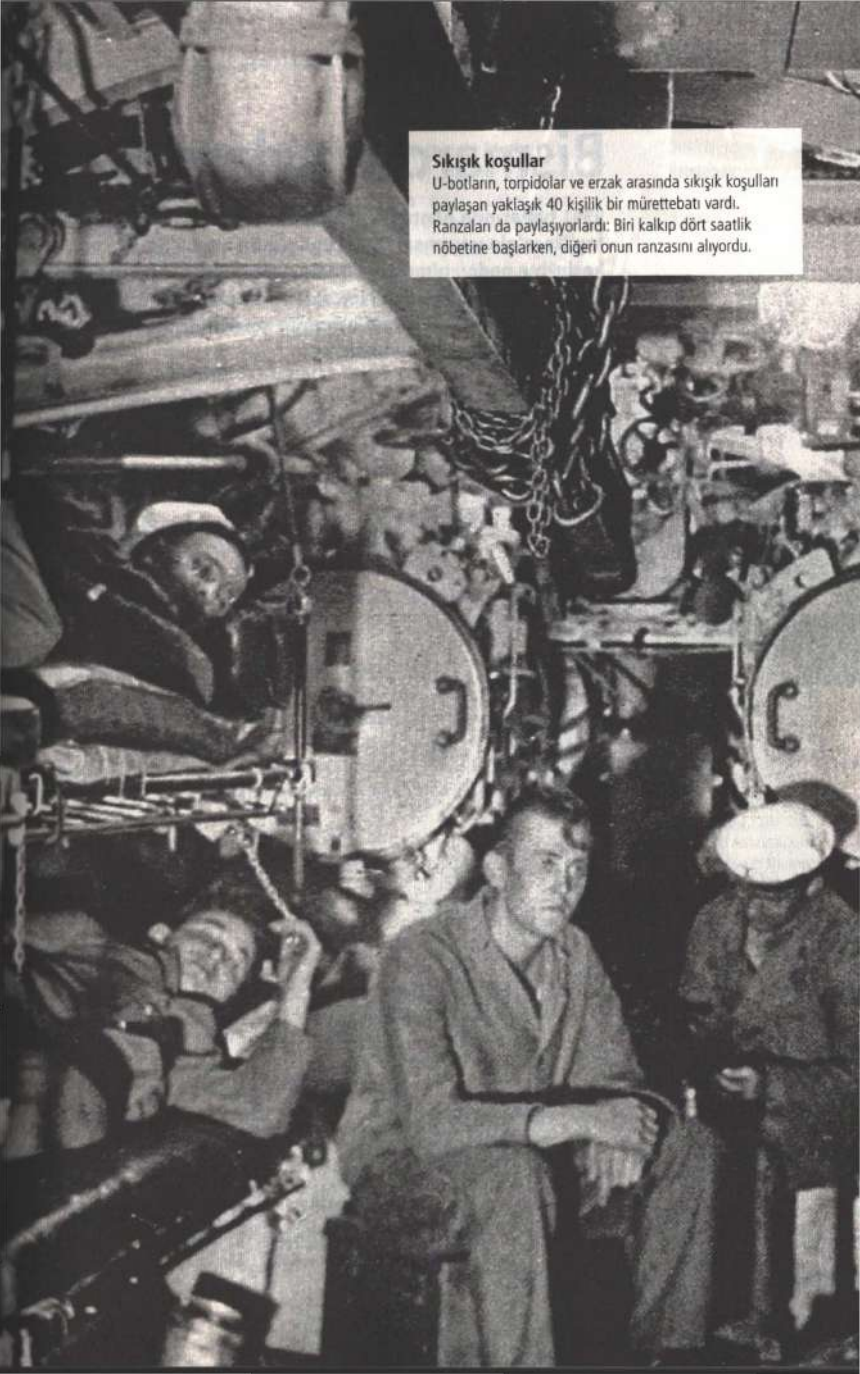
Bazen "demir tabut" olarak nitelenen Alman U-botları, esas olarak Müttefik deniz nakliyat konvoylarına saldırmak için kullanıldı. Mürettebat, her seferinde üç ay boyunca kapalı alanlarda yaşar ve çalışırdı. Kumanya iyiydi –besinler çoğu kez bozulmasına rağmen– ama hava kirleniyordu ve su çok kıymetliydi, bu yüzden yıkanmak ve tıraş olmak teşvik edilmezdi. U-botlar savaşın ilk evrelerinde son derece etkiliydi ama Mayıs 1943'e gelindiğinde, Almanlar ağır kayıplar verirken, saldırıları daha az başarılı oluyordu.

"Kışın en şiddetli zamanında, şubat fırtınaları arasında çarpışmaya gidiyorduk. Atlantik boyunca batıdan doğuya doğru birbirini kovalayan sert rüzgâr darbeleri altında deniz sürekli zıplıyor, kaynıyor ve köpürüyordu. *U-230* dağlık denizde gürüldeyerek inip kalkan girdaplarla mücadele ediyordu. Dağ gibi yükselen bir dalga tarafından havaya fırlatılıyor, başka biri tarafından yakalanıyor ve başka biri tarafından da tonlarca suyun altına gömülüyordu. Zalim rüzgârlar, vahşi yüzeyi saatte 150 mil hızla kırbaçlıyordu... Nöbetteyken rüzgâr bizi şiddetli karla, sulusepkenle, doluyla ve buz püskürtüleriyle cezalandırıyordu. Kauçuk dalgıç giysilerimize vuruyor, yüzlerimizi bir ustura gibi kesiyor ve göz maskelerimizi koparıp atmakla tehdit ediyordu... Aşağıda, inip kalkan çelik teknenin içinde, geminin şiddetli iniş çıkış hareketi bizi zemin döşemelerine itiyor, havaya fırlatıyor ve kukla gibi ordan oraya atıyordu...

Gemi rutini, kovalama ve çarpışma heyecanının yerini almıştı. Bu, çıldırtan bir rutindi. Küçük gemi durmadan sallanıyor, sarsılıyor, yan yatıyor ve titriyordu. Kap kacak, yedek parçalar, aletler ve konserveler sürekli üzerimize yağıyordu; yemeklerimizi doğrudan konserve kutularından yerken, porselen kupalar ve tabaklar güverte plakalarında ve sintinede paramparça oluyordu. Sallanan, terleyen davulların içine hapsedilen insanlar, hareketi ve monotonluğu metanetle karşılıyordu. Arada bir birisinin tepesi atardı ama moraller yüksek kalırdı. Hepimiz sabırlı gazilerdik. Gemideki herkes birbirine benziyordu, aynı kokuyordu, aynı ifadeleri ve küfürleri benimsemişti. İki tren vagonundan uzun olmayan dar bir tüpte birlikte yaşamayı öğrenmiştik. Birbirimizin kusurlarını hoş görüyorduk ve birbirimizin alışkanlıkları –herkesin nasıl güldüğü ve hırladığı, konuştuğu ve horladığı, kahvesini nasıl yudumladığı ve sakalını nasıl sıvazladığı– konusunda uzmanlaşmıştık. Olaysız geçen her gün basınç artıyordu ama yağlı bir konvoy görüldüğü anda gevşiyordu."

U-bot komutanı, Herbert E. Werner, *U-230*'daki yaşamı tasvir ediyor.

Sıkışık koşullar
U-botların, torpidolar ve erzak arasında sıkışık koşulları paylaşan yaklaşık 40 kişilik bir mürettebatı vardı. Ranzaları da paylaşıyorlardı: Biri kalkıp dört saatlik nöbetine başlarken, diğeri onun ranzasını alıyordu.

Bismarck'ı Avlamak

1941 baharında Almanya'nın büyük suüstü savaş gemileri, İngiltere'nin yaşamsal ikmal yollarında büyük hasara ve kesintiye neden olmuştu. Şimdi yeni bir muharebe gemisi, *Bismarck* hazırdı ve daha öncekilerden çok daha tehlikeliydi. İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetlerinin görevlerinden biri *Bismarck*'ı avlamak olacaktı.

△ **Ufku tarama**
Usta Gemici Alfred Newall, HMS *Suffolk*'un güvertesinde nöbette. Söylenene göre, *Bismarck* Danimarka Boğazından geçerken onu ilk gören kişi Newall'dı.

Almanya'nın donanması *Kriegsmarine* 1930'larda yeniden inşa edilirken, bir filo muharebesinde İngiltere'nin Kraliyet Deniz Kuvvetlerine meydan okuyabilecek noktaya gelmesinin zaman alacağı belliydi. Amiral Raeder'in savaş öncesi "Z Planı," bunu yapmak için gerekli kuvvetlere 1944'te sahip olmayı öngörüyordu. Bu arada, Kriegsmarine İngiltere'nin ticaretine U-botlarla saldırmanın yanı sıra, İngiliz ticaretine uzun mesafeli akınlar için suüstü gemilerini de kullanacaktı.

Ufukta savaş belirirken, İngiltere Alman tehdidinin farkındaydı ama iki savaş arası denizde silahsızlanma antlaşmalarıyla kısıtlanmaktaydı. Bu yüzden İngiltere'nin 1930'ların sonunda imal etmeye başladığı *King George V* sınıfı yeni muharebe gemileri, 35.000 ton sınırına göre tasarlandı. Almanya'nın büyük gemilerinin hepsi, antlaşma sınırlarını açıkça ihlal etti.

1940'ın sonunda ve 1941'in başında cep muharebe gemisi *Admiral Scheer* ve muharebe kruvazörleri *Scharnhorst* ve *Gneisenau*, Atlantik ve Hint okyanuslarında başarılı akınlar gerçekleştirdi.

<< ÖNCE

Almanya, mütevazı suüstü filosunun İngilizlerinkine denk olmadığını biliyordu ve Müttefik savaş çabalarını baltalamak için başka deniz araçları aradı.

HİTLER'İN DONANMASI

Savaş çıktığında Almanya'nın Büyük Amirali Erich Raeder, kendi yüzey gemilerinin, çok daha büyük olan İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetleriyle **tam ölçekli bir filo çarpışmasını kazanamayacağını** biliyordu. Hitler ona, 1940'ların ortasına kadar –o zaman Almanya'nın filosu çok daha büyük olacaktı– İngiltere'yle savaşmak zorunda kalmayı beklemediğini ona söylemişti.

TİCARET BASKINI

Savaş başlayınca, Alman Deniz Kuvvetleri (*Kriegsmarine*) topyekün bir muharebe aramak yerine, büyük gemilerini, İngiliz ticaretine karşı uzun mesafeli baskınlar için kullandı. Cep muharebe gemisi *Admiral Graf Spee*, 1939'da böyle bir görevdeyken batırıldı **<< 92-95** ama kardeş gemileri ile Almanya'nın muharebe kruvazörleri, 1941'in başına kadar hasar veren birçok yolculuk yaptı. Müttefik gemilerini batırmanın yanı sıra, İngilizleri konvoyları durdurmaya ya da yönünü değiştirmeye mecbur ederek, yaşamsal yüklerin teslimini geciktirdi ve İngiltere'nin savaş çabalarını önemli ölçüde kesintiye uğrattı.

1941 baharında, en yeni Alman gemisi, herhangi bir İngiliz gemisinden daha sağlam olan 42.000 tonluk *Bismarck*, ağır kruvazör *Prinz Eugen*'le birlikte operasyonlara hazırdı. Hitler, donanmasının en kıymetli gemilerini riske atmaya hiç istekli değildi ama Amiral Raeder, *Bismarck* ve küçük eskortunu savaşa sürmenin tam vakti olduğuna Hitler'i ikna etti. *Scharnhorst* ve *Gneisenau*, Fransa'da Brest limanında yeni operasyonlara hazırlanıyordu ve *Bismarck*'la birleşmeleri durumunda, tehlikeli bir kombinasyon oluştururlardı. Operasyona komuta edecek Koramiral Günther Lütjens diğer gemiler de katılana kadar beklemek istedi ama Raeder, isteğini kabul etmedi. Alman filosu 18 Mayıs 1941'de Doğu Baltık Denizinden Kuzey Denizine doğru yola çıktı.

İsveç Deniz Kuvvetlerinden ve Norveç açıklarındaki hava keşfinden gelen istihbarat bilgisi, İngilizlere *Bismarck*'ın hareket halinde olduğunu söyledi. Tüm ağır Müttefik gemileri alarma geçirildi ve keşif kuvvetleri *Bismarck*'ın ana Atlantik nakliye rotalarına ulaşabileceği yolları kapatmak için hızla harekete geçirildi.

Danimarka Boğazı Çarpışması

Alman savaş gemileri İzlanda'nın kuzeybatısında tekrar görüldü ve güneybatıya doğru Danimarka Boğazında takibe alındı. Muharebe gemisi *Prince* of *Wales* ve muharebe kruvazörü HMS *Hood*, kaçınılmaz olarak dağınık büyük İngiliz gemilerinin en yakın olanlarıydı ve Almanların önünü kesmeye gönderildiler.

24 Mayıs sabahı büyük gemiler karşılaştı ve dakikalar içinde HMS

▷ *Bismarck* eğitim sırasında, 1940

Bismarck gibi büyük gemiler, imalat hatalarını düzeltmek ve etkili bir mürettebatı eğitmek için uzun bir alıştırma dönemine ihtiyaç duyardı. *Bismarck*'ın ilk başarılarının nedenlerinden biri, *Prince of Wales*'in hâlâ güvertesinde taret sorunları üzerinde çalışan tersane işçilerinin bulunmasıydı.

◁ Savaş gemisi iş başında
Bismarck görüldükten hemen sonra Kraliyet Deniz Kuvvetleri ateş açtı ama *Bismarck*'ın 15 inçlik toplarının dengi değildiler. HMS *Hood* üç dakikada battı. Nedeni, cephaneliğini delen bir top mermisiydi.

▽ Bismarck'ın takibi ve batması
İngiltere'nin *Bismarck*'ı bulmak için en iyi şansı, Norveç'ten ana Atlantik deniz rotalarına yolculuğuydu; ama o durumda bile, İzlanda'nın doğusunda ve batısında geniş bir alanın kapatılması gerekiyordu. Bu nedenle İngiliz kuvvetler geniş bir alana yayıldı ve farklı zamanlarda çarpışmaya girdi.

Hood saldırıya uğradı. Bir patlama muharebe kruvazörünü ikiye ayırdı; 1418 kişilik mürettebatından üçü hariç hepsi öldü. *Bismarck*'tan da yeni olan ve savaşa henüz tam hazır olmayan *Prince of Wales* ağır hasar gördü ve güvenli alana çekildi.

Hood oldukça yaşlı ve modası geçmiş olmasına rağmen, Kraliyet Deniz Kuvvetlerinin gururu olarak görülüyordu ve kaybı, büyük bir darbeydi. Aklını kaçırıp konvoy rotalarına dalmadan önce *Bismarck*'ı batırmak, artık her zamankinden daha fazla yaşamsaldı. Müttefiklerin şansına, gemi hasarsız kaçmamıştı. *Prince of Wales*'ten atılan iki top mermisi yakıt sızıntısına neden olmuştu ve Lütjens, onarım için güvenli olan Batı Fransa'ya gitmeye karar verdi. Dört bir taraftan İngiliz savaş gemileri yaklaşınca Alman gemileri ayrıldı ve takipçilerini bir süre başından savdı. 26 Mayısta *Bismarck*, güvenli Fransa kıyısına otuz saat uzakta bir devriye uçağı tarafından tekrar fark edildi. Uçak ge-

"Son mermiye kadar savaşacağız. Çok yaşa Führer.""

AMİRAL LÜTJENS, "BİSMARCK"TAN SON RADYO MESAJI

misi *Ark Royal*'den kılıçbalığı torpido uçakları, bir son şans saldırısına gönderildi. İsabet ettirdikleri iki atıştan biri, *Bismarck*'ın dümenini kilitledi. Çaresiz gemi, bir daire içinde yavaş hareket etmekten başka bir şey yapamıyordu ve kolay bir hedefti. İngiliz muharebe gemileri *King George V* ve *Rodney*, ertesi sabah geldi ve *Bismarck*'ı enkaza çevirdi. İsabet eden çok sayıda torpido hasarı büyüttü ama sonunda Bismarck'ın kendi mürettebatı tarafından batırılmış olması olasıdır. Gemideki 2222 kişiden yalnızca 115'i kurtuldu. HMS *Hood*'un intikamı alınmıştı ve İngiltere'nin Atlantik'teki can damarına büyük bir tehdit ortadan kaldırıldı. Ama *Bismarck*'ın kardeş gemisi *Tirpitz*, harekete geçmeye neredeyse hazırdı.

▷ Kurtarılan Almanlar
Bismarck'ın mürettebatının çoğu, gemileri batınca suya atladı. Bir U-bot korkusu İngiliz kurtarıcıları ayrılmak zorunda bırakmadan önce, burada görülen HMS *Dorsetshire* da dahil, Müttefik gemileri az sayıda Almanı kurtardı.

SONRA

Hitler, kara savaşında olduğu gibi deniz savaşı işini de, üst düzey komutanlarından daha iyi bildiğine giderek daha fazla inanır oldu.

PRİNZ EUGEN

Prinz Eugen, *Bismarck*'tan ayrıldıktan sonra baskın operasyonlarına tek başına devam etmesi gerekiyordu ama **motor sorunu yüzünden görevini bırakıp**, Fransa'nın yolunu tutmak zorunda kaldı.

NORVEÇ ÜSLERİ

Bismarck'ın kaybı, Hitler'in, **riskli uzun mesafeli baskınlar için** büyük savaş gemilerinin kullanılmasına karşı çıkmasına neden oldu. Müttefiklerin Norveç'i istila etme niyetinde olduğuna da inanmaya başladı ve deniz kuvvetlerine bütün büyük gemilerini oraya göndermeyi emretti; böylece **Müttefiklerin Rusya'ya ikmal konvoylarına da saldırabileceklerdi**.

MANŞ DARBESİ

Şubat 1942'de Batı Fransa'daki Alman gemileri, RAF tarafından bombalandı ama *Prinz Eugen*, *Scharnhorst* ve *Gneisenau*, Brest'teki üslerinden **Manş Denizine gündüz cüretli bir sızma** gerçekleştirdi. Ne var ki, RAF saldırılarının yarattığı hasar, Norveç'e gönderilen kuvveti sınırlandırdı ve sonunda *Scharnhorst* ve *Tirpitz*, Norveçsularında batırıldı.

Çölde Savaş

Kuzey Afrika'daki savaş, diğer savaş alanlarında dengi olmayan şans dönüşlerine tanık oldu. Önce bir taraf, sonra diğer taraf üstünlük sağlayıp, düşmanlarını uzun ve bazen panik içinde geri çekilmeye zorladı. Büyük ölçüde yolsuz ve susuz olan çöl, savaşmaya düşman bir ortamdı.

Mussolini Haziran 1940'ta çatışmaya katıldığında İtalya, II. Dünya Savaşında savaşmaya hazır değildi. Mussolini'nin tüm böbürlenmelerine rağmen, ülkesinin ekonomisi zayıftı ve silahlı kuvvetlerinin, büyüklüğü etkileyici olmasına rağmen, birçok eksiği vardı. Çok az sayıda İtalyan askerin savaşma coşkusu vardı ve eğitimleri çok kötüydü. Generaller savaşa hazırlanmaktan çok lüks bir yaşam tarzının keyfini çıkarmaya zaman harcıyorlardı ve askerlerin silahları ikinci sınıftı. Denizde ve havada da aynı durum söz konusuydu. Birçok İtalyan deniz topu, yetersiz imalat standartlarından ötürü kusurluydu; hava kuvvetleri, savaştan çok önceye ait iki kanatlı köhne avcı ve bombardıman uçaklarına dayanıyordu. İtalyan ekonomisi, bu sorunları düzeltemeyecek kadar zayıf ve kötüydü.

İtalya'nın imparatorluğu

1940'ta İtalya'nın Kuzey ve Doğu Afrika'da önemli sömürgeleri vardı. Bugünkü Libya o zaman İtalya'nın yönetimindeydi ve Afrika boynuzunda Eritre ve İtalyan Somaliland'ı (bugünkü Somali'nin güney bölümü), savaştan önce İtalyanların Habeşistan'ı (bugünkü Etiyopya) fethinde üs olarak kullanılmıştı. Her iki yer, İngiliz kontrolündeki Mısır'da İngiltere'nin Süveyş Kanalından geçen can damarına saldırmaya potansiyel olarak uygundu. Ortadoğu'daki İngiliz kara ve hava kuvvetleri küçüktü ve Fransa'daki felaketlerden sonra ve Alman istilası tehdidi varken, çok az takviye bekleyebilirdi.

13 Eylül 1940'ta İtalya'nın 250.000 kişilik 10. Ordusu Libya'dan Mısır'a girdikten sonra, temkinli bir biçimde durdu. Mısır'daki İngiliz İmparatorluğu kuvvetleri (İngiltere'nin yanı sıra Hindistan'dan, Avustralya'dan ve Yeni Zelanda'dan gelen), dörtte bir oranında daha az güçlü olmasına rağmen, bir karşı-taarruza hazırdı.

Hitler müdahale ediyor

İngiliz taarruzu 7 Aralıkta başladı ve çok başarılı oldu. Ön cephedeki tüm İtalyan mevzileri neredeyse anında ele geçirildi ve ocak başından itibaren ikinci bir taarruz evresiyle, Libya içlerine girmeye başladı. İtalyan birlikleri tam ricat halindeydi ve her

ÖNCE

İtalya Hitler'in safında savaşa girince, Akdeniz'de ve Afrika'da yeni ve tehlikeli cepheler açtı.

İTALYA SAVAŞA GİRİYOR

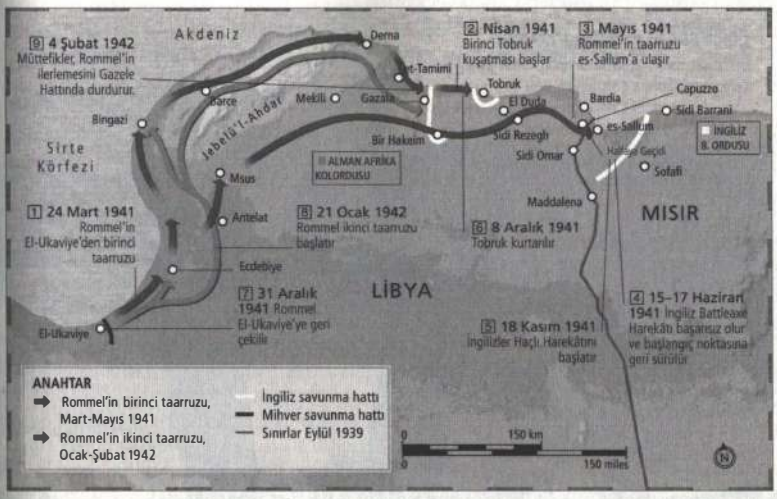
Haziran 1940'ta **İtalya İngiltere ve Fransa'ya savaş ilan etti** « 148-51. İtalya'nın büyük bir Akdeniz filosu, Kuzey ve Doğu Afrika'da sömürgeleri vardı. İngiltere ordusunun Mısır'da, Asya'daki İngiliz İmparatorluğuyla bağlantısı olan Süveyş Kanalını ve İngiltere'nin Arabistan petrol kaynaklarını koruyan birlikleri vardı.

İLK İTALYAN HAMLELERİ

Eğitimi yetersiz, donanımı yetersiz ve berbat bir şekilde yönetilen İtalyan 10. Ordusu, Eylül 1940'ta Libya'dan Mısır'a kısa bir ilerleme kaydetti ama sonra durdu ve **karşıdaki İngiliz kuvvetlerden sayıca çok fazla olmalarına** rağmen, savunmaya geçti.

İTALYAN SÜNGÜSÜ

△ Libya çarpışmasında değişen şanslar
1940'ın sonunda ve yine 1941'in sonlarında Müttefik kuvvetler El-Ukaviye'nin batısında yüzlerce kilometre ilerledi; sonraki haftalarda, Almanların yönettiği yeni Mihver saldırılarıyla geri püskürtüldü.

gün binlerce asker esir alınıyordu. Hitler, ana müttefiki İtalya'nın bu kadar kolay yenilmesine izin veremezdi ve İngilizlerin daha fazla ilerlemesini durdurmak için, hırslı genç bir generali, Erwin Rommel'i küçük bir kuvvetle Libya'ya gönderdi. Rommel'in gelmesiyle aynı zamanda, Kuzey Afrika'daki İngiliz gücü de azalıyordu. 1941'in başında İngiliz Ortadoğu Komutanlığının bazı kaynakları, Afrika boynuzundaki İtalyan sömürgelerini fethetmeye ayrıldı – son İtalyanlar kasımda teslim olmasına rağmen nisanda tamamlanan bir süreç. Daha önemlisi, bazı Müttefik birlikleri Afrika'dan çekilip Yunanistan'ı desteklemeye gönderildi. Yunanistan, Alman işgaline karşı beyhude bir muharebe olacaktı.

Rommel saldırıyor

Bu bileşim Rommel'e bir şans verdi. Karşısındaki kuvvetlerin çok zayıf olduğunu anlayınca, 24 Mart 1941'de taarruza geçti. Bir ay içinde, Alman cephe hatlarının gerisinde olmasına rağmen Müttefiklerin elinde kalan Tobruk limanı hariç, İngilizlerin yakın zamanda kazandığı toprakların tümü geri alınmıştı. Tobruk, sekiz aylık bir kuşatmaya katlanacaktı.

▷ İtalyan birlikleri teslim oluyor
Avustralya birlikleri, Ocak 1941'de Berdiye'de teslim olan 36.000 İtalyan askerin bir kısmını teslim alıyor. Müttefik çöl taarruzu devam ettikçe binlercesi daha teslim olacaktı.

Çölde Alman gözetleme noktası
Bir asker, tank manevralarına ve uzun menzilli tanksavar toplara çok uygun, açık ve engebesiz çöl arazisinde Müttefik hareketini kontrol etmek için mesafe ölçme dürbünü kullanıyor.

"Karşımızda çok cüretkâr ve **becerikli bir hasım** ve diyebilirim ki, **büyük bir general var**."

WINSTON CHURCHILL GENERAL ROMMEL KONUSUNDA

Şimdilik Rommel, uzun ve zahmetli bir ikmal hattının sonunda daha ileri gidemezdi. Alman kuvvetleri, mayıs ve haziranda iki küçük İngiliz taarruzunu kolayca savuşturabildi; ondan sonra her iki taraf, gelecek muharebelere güç toplamak için durdu.

Kasımda önce Müttefik kuvvetleri vurdu. Üç hafta boyunca Mısır sınırıyla Tobruk arasında karışık bir dizi tank savaşı oldu. İngiliz kuvvetler, savaşa başlarken sahip oldukları sayısal üstünlüğün çoğunu ziyan etti ama Alman ve İtalyan direnişi de giderek aşınıyordu. Tobruk kurtarıldı ve Rommel, El-Ukaviye'ye geri çekildi. Yine, kısmen Afrika'ya gelebilecek kaynaklar Japonya'ya karşı doğuya gönderildiği için, İngiliz ileri mevzileri görece zayıftı. Rommel'in birlikleri tanklarla, ikmal malzemeleriyle ve hava desteğiyle takviye edildi. 25 Ocak 1942'de saldırıya geçtiler, Müttefikler geri çekildi ve şubatın başında Almanlar, bir süre önce kaybettikleri toprakların büyük bölümünü geri almıştı.

TEKNOLOJİ

88MM TOP

Almanya'nın 88mm'lik topu, çöl savaşında kullanılan en güçlü tanksavar silahtı. Geniş ve açık çöl arazisi, uzun menzilli tanksavar toplarının önemini belirtmekteydi ve başlangıçta bir uçaksavar topu olarak tasarlanan "88"in yüksek bir namlu ilk hızı ve burası için ideal olan düz mermi yolu vardı. Alman taktiği, Müttefik tanklarını gizli tanksavar topların menziline çekmekti. Bu gizli silahlar genellikle diğer Alman silahlarıydı ama çok korkulan "88"in tank "öldürmelerinin" çoğundan sorumlu olduğu söylendi.

SONRA

Rommel 1942'nin başında biraz daha ilerleme kaydetmesine rağmen, ezici Müttefik kaynakları onu bir yıl sonra El-Alameyn'de yenilmeye mahkûm etti.

AFRİKA'DA SON

El-Alameyn'i, Kuzeybatı Afrika'da **İngiliz-Amerikan Meşale çıkarmaları 286-89 >> izledi**. **General Montgomery'nin kuvvetleri Mısır'dan batıya durmadan ilerledi**. Birinci Ordu Cezayir'den doğuya zorlukla hareket etti ama Mayıs 1943'e gelindiğinde, **Tunus'taki son İtalyan ve Alman kuvvetleri yenilmişti**.

ÇÖL TİLKİSİNİN ÖLÜMÜ

Afrika'daki nihai Mihver yenilgisinden sonra Rommel 1944'te Fransa'da komutanlık yaptı; Alman kuvvetlerini **D-Günü saldırısına 398-401 >>** karşı koymaya hazırladı. Temmuzda bir Müttefik taarruzu sırasında yaralandı ve iyileşmekteyken, Hitler'i devirme komplosundan haberdar olduğu anlaşıldı. **Rommel, intihara zorlandı**.

Savaş Alanında Sağlık

II. Dünya Savaşında yeni silahlar korkunç yaralanmalara neden oldu ve müthiş can aldı. Savaşan ülkelerin askere çok ihtiyacı vardı ve gelişmiş tıbbi teknikler ve ilaçlar, askerlerin yaralandıktan sonra hızla göreve dönmelerine yardımcı oldu.

1 **Bir Amerikan Kızılhaç rozeti.** Uluslararası Kızılhaç tarafsızdı ve çatışmaya katılan herkese yardımcı oluyordu. 2 **Bu pazıbent** Alman sıhhiye personelini tanıtırdı. 3 **Matara,** birçok askerin su kaybından ötürü tedavi gördüğü Rusya'nın yaz sıcağında çok önemliydi. 4 **Bu flama,** D-Gününde bir sahra sıhhiye birliğinin yerini belirtirdi. 5 **Japon su arıtma aygıtı.** Tropikal bölgede zemin suyu, güvenle içilmeden önce arıtılmalıydı. 6 **İngiliz tablet kutusunda,** sağlık görevlilerinin kullanımı için ağrı kesiciler, yatıştırıcılar ve antiseptikler vardı. 7 **Arnhem'de bulunan bu Alman diş kayıtları** arasında bir röntgen de vardı. Seyyar diş birimleri, sıhhiye birlikleri için yaşamsaldı. 8 **ABD Ordusuna ait bu çelik miğferin** dört tarafına kızıl haç boyanmıştı. Bu tanıtma biçimi ilk kez 1943'te Kuzey Afrika'da kullanıldı. 9 **Şarapnel sargısı,** İngiliz Ordusuna 1915'te, şarapnellerin neden olduğu büyük yaraların bir sonucu olarak kullanıma girdi. 10 **Japon termometre ve kutusu.** Tropikal iklimlerde sıtma, dizanteri ve sarıhumma ateşe neden olurdu. 11 **İlk sahra pansuman paketinde,** su geçirmez bir örtü içinde iki sargı bezi ve çengelli iğneler vardı. Genellikle özel bir pantolon cebinde taşınırdı. 12 **Turnike kutusu;** turnike, kol ve bacaklardaki aşırı kanamayı kontrol etmek için kullanılırdı. 13 **İlaç ampulleri ve hipodermik iğneler,** doktorlar tarafından bu güvenli, pratik kutu içinde taşınırdı. 14 **Bu sırt çantası,** İngiliz Kraliyet Kara Kuvvetleri Tabip Sınıfının erbaşlarınca taşınırdı ve içinde, ilaçlar, sargılar, sabitleyiciler ve gazlı bez vardı. 15 **Bu sahra sargısı,** Japon silahlı kuvvetlerinin tüm üyelerince taşınırdı. 16 **20ml'lik bu şırınga,** kaliteli bir doktor aletidir. 17 **Bu alet çantasında,** sahra ameliyatı için gerekli sondalar, pensler ve diğer aletler vardır. 18 **Bu sahra sterilizatörü,** tıbbi aletleri sterilize etmek için küçük bir mavi ispirto ocağı ile bir su kaynatma tepsisinden oluşur. 19 **Tıbbi hizmet eri çantası.** Alman ordusunun tıbbi hizmet erleri, kemerlerinde bunlardan iki tane taşırdı. 20 **Bu morfin ampulü,** tıbbi personel ve bazen askerler tarafından taşınan tek kullanımlık enjeksiyondur. 21 **Bu Japon sıhhi teçhizat çantasında** çeşitli sargılar, haplar ve ilaçlar vardır – gaz saldırılarında kullanılmak üzere bir pudra da dahil.

1 KIZILHAÇ ROZETİ (ABD)

2 KIZILHAÇ PAZIBENDİ (ALMANYA

3 MATARA (SSCB)

4 KIZILHAÇ BAYRAĞI (İNGİLTERE

5 SU ARITMA AYGITI (JAPONYA)

6 TABLET KUTUSU (İNGİLTERE)

7 SS ASKERİN DİŞ BELGELERİ

8 KIZILHAÇ MİĞFERİ (ABD)

9 ŞARAPNEL SARGISI (İNGİLTERE)

10 TERMOMETRE VE KUTUSU (JAPONYA)

11 İLK SAHRA PANSUMAN PAKETİ (İNGİLTERE)

12 TURNİKE (İNGİLTERE)

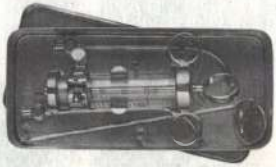
13 İLAÇ VE İĞNE TAŞIMA KUTUSU (İNGİLTERE)

14 TIBBİ SIRT ÇANTASI (İNGİLTERE)

15 SAHRA SARGISI (JAPONYA)

16 ŞIRINGA VE KUTUSU (İNGİLTERE)

17 AMELİYAT ALETLERİ ÇANTASI (İNGİLTERE)

18 İSPİRTOLU SAHRA STERİLİZATÖRÜ (İNGİLTERE)

19 TIBBI HİZMET ERİ ÇANTASI

20 MORFİN AMPULÜ ŞIRINGASI (İNGİLTERE)

21 SIHHİ TEÇHİZAT ÇANTASI (JAPONYA)

◁ **Onurlu komutan**
Bir Alman generalin resmi üniformasıyla Rommel, boğazında Demir Haçlı Şövalye Haçı da dahil, aldığı tüm nişanları sergiliyor.

ALMAN GENERAL Doğum 1891 Ölüm 1944

Erwin **Rommel**

"**Kazanınca bir şey elde edemiyorsan**, savaşma."

ERWİN ROMMEL, "INFANTERİE GREIFT AN" KİTABINDA, 1937

Mareşal Erwin Rommel, 1940'tan 1943'e kadar Avrupa'da ve Kuzey Afrika'da seyyar zırhlı kuvvetler komutanı olarak ün kazandı. Savaşta her iki tarafın övgüsünü almakla benzersizdi – 1942 yazında İngiliz başbakan Winston Churchill onu "çok becerikli ve cesur bir hasım" ve "büyük bir general" olarak niteledi ve Almanya'da "halkın mareşali" olarak anılıyordu.

Rommel'in ön plana çıkması, kısmen, onu "iyi bir Alman" örneği olarak gösteren Nazi Partisiyle ilişkisi sayesinde oldu. I. Dünya Savaşında çok nişan sahibi genç bir piyade subayı ve cesur, saldırgan taktik öğretilerin savunucusu olan Rommel, tam da Hitler'e çekici gelen türden bir askeri taktikçiydi. 1930'ların sonunda Führer, Rommel'i bir askeri akademinin görece belirsizliğinden kendi maiyetine alıp, kendi kişisel koruma taburunun komutanlığını ona verdi. İkisinin saygısı ve hayranlığı karşılıklıydı – 1940'ta Rommel, Hitler'i "askeri bir deha" olarak niteledi.

△ **Karşılıklı saygı**
Hitler, Rommel'in büyük bir hayranıydı ve onu düzenli olarak terfi ettirdi. Hitler'i öldürme komplosuna karışmamasına rağmen, bir komplocu adını söyledi ve ailesini güvende tutmak için intihar etti.

Fransa'nın işgali

Rommel'in tank deneyimi olmamasına rağmen, Führer üzerindeki kişisel etkisi, Mayıs 1940'ta Fransa'nın işgali için ona zırhlı bir tümenin komutanlığını kazandırdı. Bu tercihi fazlasıyla haklı çıkardı. Komuta ettiği 7. Zırhlı Tümenin, Ardenler bölgesinden Manş Denizi kıyısına ilerleme hızı, Alman yüksek ko-

ÖNEMLİ OLAYLAR >>

- **Kasım 1891** Erwin Rommel, Güney Almanya'nın Swabian bölgesinde, Württemberg'in Heidenheim kasabasında bir okul müdürünün oğlu olarak dünyaya gelir.
- **Ocak 1912** Danzig'de (Gdansk) Yedek Subay Okulundan mezun olduktan sonra Württemberg Piyadesinde teğmen olarak görevlendirilir.
- **Ağustos 1914** I. Dünya Savaşı çıkınca Fransa'da savaşmaya gönderilir; eylülde yaralanır. Batı Cephesine geri döner; Ocak 1915'te cesaretinden ötürü Demir Haçla ödüllendirilir.
- **1916** Danzig'de (Gdansk) Yedek Subay Okulunda tanıştığı Lucie Mollin'le evlenir.
- **Aralık 1917** İtalyan cephesinde dağ savaşındaki seçkin performansından ötürü Prusya'nın en yüksek askeri nişanı *Pour le mérite* ("Mavi Max" olarak bilinir) ile ödüllendirilir. Yüzbaşı rütbesine terfi eder.
- **Ocak 1933** Almanya'nın I. Dünya Savaşından sonra daralan ordusunda piyade subayı eğitimine katılır. Adolf Hitler'in Nazi Partisinin iktidara gelmesini memnuniyetle karşılar.

mutasının bile hareketlerini takip edememesine neden olduğu için, "Hayalet Tümen" lakabını kazandı. Rommel'in, kanatların açıkta kalma ve malzemenin tükenme riskine rağmen ilerleme hızını sürdürme mutlak kararlılığı, erken Alman zaferinde belirleyici bir rol oynadı. Harekâtın kahramanlarından biri oldu ve 1941'de tümgeneralliğe terfi etti.

Çöl generali

Fransa'nın başarılı işgaline etkileyici katkısından ötürü, terfi etmenin yanı sıra, önce Alman Afrika Kolordusu lideri olarak ve ardından Kuzey Afrika'daki tüm Mihver kuvvetlerinin komutanı olarak Kuzey Afrika çöllerine gönderilerek de ödüllendirildi. Çöl Savaşının yeri ve koşulları, Rommel'in güçlü yanlarına özellikle uygundu. Kendi ipleri kendi elinde olunca –yüksek komutayla ilişkisinde rahat değildi– hızlı hareket ve manevra fırsatlarıyla sıkça karşılaştı. Rommel her şeyden önce esnek bir taktikçiydi, cepheden komuta ediyor ve sürekli değişen muharebe alanı durumuna doğaçlama yaratıcı tepkiler veriyordu. Libya'ya geldiği ilk andan itibaren, emrindeki sınırlı güçle bile, yavaş hareket eden İngiliz kuvvetlerini zekâsıyla alt edebildiğini ve üstünlük sağlayabildiğini kanıtladı. Zırhlı kuvvetlerini yüksek motivasyonlu bir ekip haline getirdi, astlarının sadakatini ve saygısını kazandı ve beklenene uygun görmediği subaylarını hızla ayıkladı. Çöl Savaşında Mihver kuvvetlerinin nihai başarısızlığı, büyük ölçüde Rommel'in kontrolü dışındaki öğelerden kaynaklandı. Yine de kuvvetleri Temmuz 1942'de El-Alameyn'de tutulduktan, Eylül'de Alam Halfa'da durdurulduktan ve sonunda Kasım'da ikinci El-Alameyn muharebesinde yenildikten sonra bile, bir dizi talihsiz ricatta ve karşı taarruzda muharebe komutanı olarak seçkin becerilerini kanıtlamıştı.

▽ En önde
Rommel harekâtı bizzat izleyerek bilgi almaktan hoşlanırdı; karargâhla radyo temasını sürdürürken, bir tanktan ya da makam aracından komuta ederdi.

Tekrar Avrupa'da

1943'te Kuzey Afrika'da Mihver kuvvetleri teslim olduktan sonra,

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **1937** I. Dünya Savaşındaki deneyimlerine dayanan, Almanya'nın Führeri Hitler'in dikkatini çeken taktik elkitabı *Piyade Taarruzları*'nı yayımlar.
- **Eylül 1939 II.** Dünya Savaşı çıktığında tuğgeneral olan Rommel, Hitler'in kişisel güvenlik taburuna komuta eder.
- **Mayıs-Haziran 1940** Fransa çarpışmasında 7. Panzer Tümenine komuta eder, Ardenler'den Manş Denizi kıyısına zırhlı hücumuna öncülük eder.
- **Şubat 1941** Afrika Kolordusunun komutanlığı verilir. Nisanda İngilizleri, Tobruk limanı hariç, Libya'dan sürer.
- **Haziran 1942** Gazele zaferinden ve Tobruk'un alınmasından sonra Hitler tarafından mareşal rütbesine terfi ettirilir.
- **Ekim-Kasım 1942** İngilizler El-Alameyn'e büyük taarruzlarını başlattıklarında, Rommel hastalık izninde dir. Komutaya geri dönünce yenilgiden kaçınamaz ama becerikli bir geri çekilmeyi başarır.

Nazi rejimi Rommel'le ne yapacağını bilmiyordu. Goebbels'ın propaganda makinesi, Rommel'i bir Alman ikonuna dönüştürmüştü ve savaşın gerilimi altında sağlığı bozulmuştu. Sonunda Fransa kıyılarını savunma sorumluluğu verilen Rommel'in çabaları, Normandiya savunmasının iyileştirilmesini sağladı ama Overlord Harekâtının –Haziran 1944'te Müttefik istilası– başarısı, bir köprübaşı kurulduktan sonra, yerinden sökmenin olanaksız olacağına dair öngörüsünün doğruluğunu gösterdi.

△ **Çöl Tilkisi**
Ağustos 1941'den itibaren Rommel'e, Kuzey Afrika'nın Batı Çölündeki Alman ve İtalyan kuvvetlerin komutanlığı verildi. Libya'da zırhlı savaşını yürütme becerisi, ona "Çöl Tilkisi" lakabını kazandırdı.

Hayal kırıklığı ve ölüm

Rommel'in kişisel ünü, katliamdan sorumluluk ya da acımasızlıkla lekelenmedi ve Müttefik savaş esirlerine yaklaşımı örnek niteliğindeydi ama hiçbir şekilde Nazi ideolojisine karşı değildi. Bununla birlikte, askeri liderliğin başarısızlıklarından ötürü rejimi giderek daha fazla eleştirdi. 1944'te Rommel ülkesinin uçuruma doğru gittiğini görebiliyordu. Temmuz 1944'te Hitler'e suikast komplosunda yer almadı ama savaşın yürütülmesine ilişkin kayıtdışı eleştirileri, onu zan altında bıraktı. Normandiya'da yaralandıktan sonra nekahet dönemindeyken, ya zehir içip intihar etmeyi –bu durumda ailesi Hitler'in gazabından kurtulacaktı– ya hain olarak yargılanmayı tercih etmesi istendi. İntiharı tercih etti; rejimin, yaralarından ötürü öldüğünü iddia etmesine izin verdi ve bir savaş kahramanı olarak statüsünü sürdürdü. Onun trajedisi, Nazi rejiminin sunduğu fırsatları memnuniyetle karşılayan ve hata ettiklerini çok geç fark eden yurtsever Almanların trajedisiyle aynıydı.

- **Mart 1943** Hasta halde Afrika'dan ayrılır. Yunanistan'da ve İtalya'da görev alır.
- **Kasım 1943** Olası bir Müttefik istilasına karşı Normandiya'yı korumaktan sorumlu olan Rommel, kıyı savunmasını büyük ölçüde güçlendirir.
- **6 Haziran 1944** D-Günü, Müttefik çıkarmaları başladığında, Rommel izindedir. Hemen, Caen civarındaki savaşın komutanlığını üstlenir.
- **Temmuz 1944** Normandiya çarpışması sırasında makam aracı bir Müttefik uçağı tarafından vurulunca başından ağır yaralanır.
- **Ekim 1944** Hitler'e suikast planına karışmakla suçlanır ve yargılanmamak için intihar eder.

Ortadoğu'da Çatışmalar

1941'de Müttefiklere yeni bir tehdit, Ortadoğu'da ortaya çıktı. Irak'ta milliyetçiler Almanya'yla birlik olmaya çalışıyordu; Vichy rejimi, Nazi birliklerinin Suriye'ye girmesine rıza göstermek üzereydi ve İran'ın tarafsızlığı, yaşamsal ikmal kanallarını tehlikeye sokuyordu. İngilizler için, petrol zengini bölgede yenilginin maliyeti, inanılmazdı.

1941'in başında İngiltere, Afrika'da İtalyanlarla (ve bir süre sonra Nazi Almanya'yla) savaşıyordu ve Yunanistan'a giderek artan askeri yardım gönderiyordu. İngiliz hükümeti Mısır'ın ve Süveyş Kanalının kontrolünü, Avustralasya ve Asya'daki imparatorluğu ile anavatan arasında can alıcı bir bağlantı olarak görüyordu. İran ve Irak da, İngiltere'nin petrol ihtiyacının çoğunu sağlıyordu. Petrol yataklarına doğrudan ya da bölgedeki diğer topraklar üzerinden tehditlere, şiddetle karşı konulacaktı.

1939'da Irak'ta İngiliz yanlısı bir hükümet vardı ama önde gelen Iraklı askerlerin çoğu Nazi yanlısıydı. Nisan 1941'de Reşit Ali el-Geylani askeri bir darbeyle iktidarı ele geçirdi. Geylani, İngilizlerin, güneydeki yaşamsal petrol limanı Basra'da Irak üzerinden kıta intikalini durdurdu. Ortadoğu'daki İngiliz kuvvetlerinin yakıt ihtiyacının tamamı, Irak ve Suriye'den Hayfa'ya (bugünkü

« ÖNCE

II. Dünya Savaşından önce Ortadoğu'nun çoğu, I. Dünya Savaşından sonra « 18-21 Milletler Cemiyeti mandası altında İngiltere ve Fransa tarafından yönetilmekteydi.

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN SONU

I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı İmparatorluğu Almanya'nın müttefiki olarak savaştı ve yenildi. **İngiltere, Arap müttefiklerine savaştan sonra bağımsızlıklarını destekleyeceğini** vaat etmiş ve bir tür Yahudi yurdu kuracağına da muğlak bir söz vermişti. Sonunda, **İngiltere ve Fransa**, Arap milliyetçileri ve Siyonistleri öfkelendirerek, **eski Osmanlı İmparatorluğu'nun çoğunu kendi kontrolüne aldı**.

IRAK

Irak 1920'lerde bir İngiliz mandası olarak yönetildi ama 1932'de İngilizlerle yapılan bir antlaşmayla bağımsız oldu. **İngiltere petrol haklarını korudu** ve ülkede askeri üs bulundurdu.

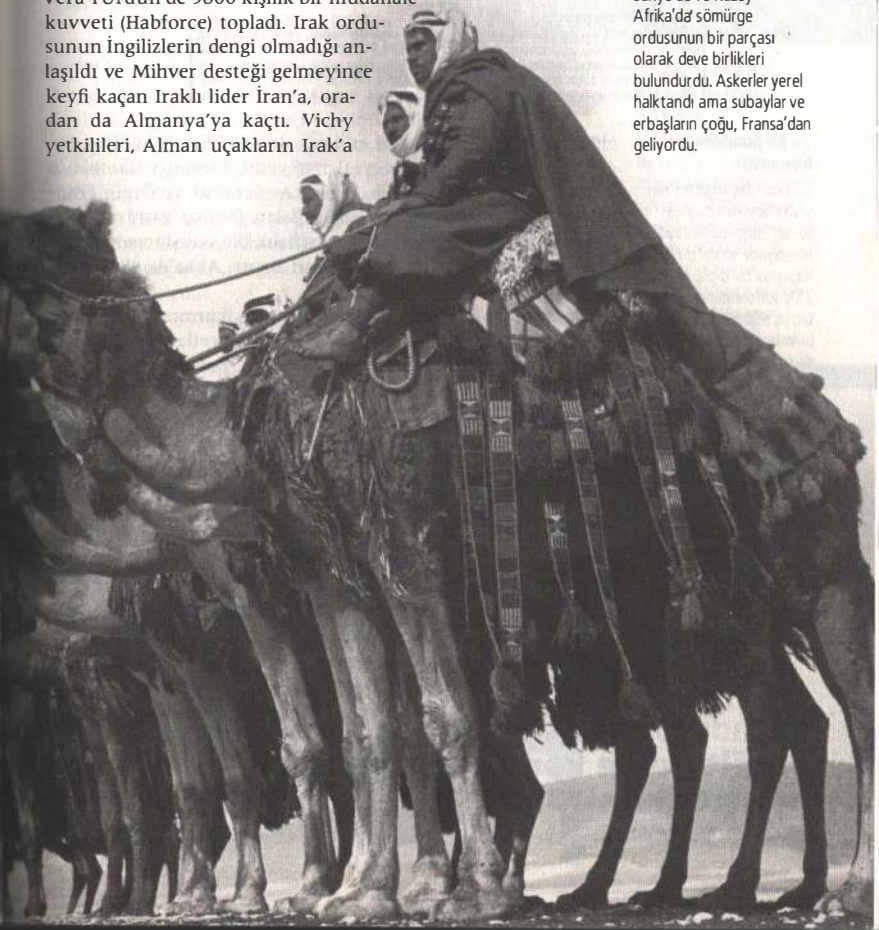
İsrail) giden boru hatlarından akıyordu. İngiltere-Irak Antlaşmasının ihlal edildiğini iddia eden Müttefikler, 18 Nisanda Basra'ya asker çıkardı.

Bağdat'a yürüyüş

İngilizlerin, Nazilerin Suriye üzerinden Irak'a askeri destek gönderdiğine dair istihbaratı vardı ama aslında Hitler, planladığı Rusya istilasıyla çok meşguldü ve Irak'a çok az destek gönderiyordu. Buna rağmen Geylani, Habbaniye'deki (Bağdat'a yakın) İngiliz hava üssüne saldırı planlarını ısrarla sürdürdü. Habbaniye yalnızca yarı eğitimli pilotlar ve eğitmenler tarafından korunuyordu ama yine de direndi. İngiltere, Bağdat'a yürümek için Mavera-i Ürdün'de 5800 kişilik bir müdahale kuvveti (Habforce) topladı. Irak ordusunun İngilizlerin dengi olmadığı anlaşıldı ve Mihver desteği gelmeyince keyfi kaçan Iraklı lider İran'a, oradan da Almanya'ya kaçtı. Vichy yetkilileri, Alman uçakların Irak'a

▽ 1941'de Suriye'de Fransız deve "süvari" birliği

Fransa savaştan önce Suriye'de ve Kuzey Afrika'daki sömürge ordusunun bir parçası olarak deve birlikleri bulundurdu. Askerler yerel halktandı ama subaylar ve erbaşların çoğu, Fransa'dan geliyordu.

△ 25-pounder'lar hizmette
25-pounder, İngiltere'nin savaş boyunca başlıca tümen topçusu silahıydı. Her piyade ya da zırhlı tugayına bir B-top 25-pounder bataryası tahsis edilirdi ama diğer birimlere destek ateşine de uygundu.

giderken Suriye'deki üsleri kullanmalarına izin verdiği için, İngiltere Suriye'yi işgal etmeye karar verdi. İhracatçı Harekâtı 8 Haziran 1941 sabahı başladı. İngiliz, Avustralyalı ve Özgür Fransa birlikleri, Vichy rejimine sadık kalan Fransız garnizonlarını çökertecekti. 12 Temmuzda, altı haftalık bir savaştan sonra, Vichy birliklerinin lideri General Henri Dentz, Akka'da bir ateşkes imzaladı.

Almanya 22 Haziran 1941'de Rusya'ya saldırınca, Müttefiklerin resmi olarak tarafsız İran üzerinden Sovyetler Birliği'ne ikmal malzemesi taşıması gerekiyordu. İran, hatırı sayılır büyüklükteki Alman topluluğu sınırdışı etmeyi reddetti; bunun üzerine 25 Ağustos 1941'den itibaren İngiliz ve Sovyet kuvvetleri, çok az direnişle karşılaşarak ülkeyi işgal etti. Sonunda, Sovyetler Birliği'ne gönderilen Müttefik Ödünç Verme-Kiralama ikmalinin neredeyse dörtte biri, İran'dan geçti.

Filistin'de olaylar

Savaştan önce Filistin'deki İngiliz kontrolü, bölgenin Arap ve Yahudi nüfusu arasında artan çatışmayla ve 1937-39 Arap İsyanıyla kesintiye uğramıştı. Savaş yaklaşırken İngilizlerin hedefi, bölgede daha fazla sorundan kaçınmaktı. Bu nedenle 1939'da Arap kamuoyunu yatıştırmak için, tam da Avrupalı Yahudiler çaresiz-

"Ortadoğu'da Arap Özgürlük Hareketi, İngiltere'ye karşı bizim doğal müttefikimizdir."

ADOLF HİTLER, 23 MAYIS 1941

ce zulümden kaçmaya çalışırken, Yahudi göçü İngilizler tarafından fiilen durdurulduldu. Bu durum Yahudi liderleri bir ikileme soktu: Filistin'de İngiliz otoritelere meydan okumaları durumunda, dolaylı olarak Nazilere yardım etmiş olacaklardı.

Filistin'de Yahudilerin sahip olduğu tarımsal ve sınai işletmeler, İngiliz savaş çabalarını destekledi ve binlerce Yahudi, İngiliz kuvvetlerin içinde Filistin Alayının bir parçası olarak savaştı. Savaştan sonra bağımsızlık mücadelelerinde kullanacakları silahlar edindiler ve askeri eğitim aldılar. Yahudi liderler, özellikle Holokostla ilgili kesin bilgi aldıkları 1942'den sonra, Filistin'e yasadışı Yahudi göçünü desteklemek için de ellerinden geleni yaptılar. İbranice *Aliyah Bet* denilen bu kitlesel göç, İngiliz kotalarını kaba bir biçimde ihlal ediyordu.

İngiltere'nin Filistin'in Arap nüfusunu itaatkâr tutma amacına, büyük ölçüde ulaşıldı. Nüfuzlu lider, Kudüs Baş Müftüsü, Hacı Emin el-Hüseyni Arap İsyanına ilham vermeye yardım etmiş ama 1937'de İsviçre'ye kaçmıştı. Sonunda Berlin'e geldi ve Müslüman dünyaya Almanları destekleyen radyo konuşmaları yaptı, Ortadoğu'daki İngiliz ve Yahudi nüfuzunu yakıcı konuşmalarla lanetledi.

△ Baş Müftü Hacı Emin el-Hüseyni Berlin'de

Müftü 1941'de Irak'tan Berlin'e geldikten sonra, Almanların kendi silahlı kuvvetlerine Müslüman gönüllü toplamalarına yardım etti. Waffen SS, Arnavutluk'tan ve Yugoslavya'dan toplanan çok sayıda Müslüman asker içermekteydi.

SONRA

II. Dünya Savaşından sonra Ortadoğu'da pek çok ülke, daha önce olduğundan daha sahici bir biçimde bağımsız oldu ve onlara yeni bir ülke, İsrail de katıldı.

FİLİSTİN VE İSRAİL

Holokost 268-71 » Filistin Yahudilerin ve Siyonist hareketin konumunu dönüştürdü. **Savaştan sonra sağ kalanların çoğu** bir Yahudi yurdu arayışıyla Filistin'e geldi. İşgalci İngiliz kuvvetlerine karşı yürütülen bir terör kampanyasından sonra **İsrail 1948'de bağımsızlığına kavuştu 532-34 »**. Kasım 1944'te **İngiltere daimi temsilcisi Lord Moyne**, Siyonist teröristlerce **Kahire'de öldürüldü**.

ARAP BİRLİĞİ

Ortadoğu 1941-45'te Müttefik denetiminde olmasına rağmen, **savaştan sonra** tüm bölge ülkeleri **bağımsızlığını ya kazandı ya geri aldı**. Mısır, Lübnan, Suriye, Mavera-i Ürdün ve Irak 1945'te Arap Birliğinin kurucu üyeleriydi. Diğer şeylerin yanı sıra, **bağımsız bir Filistin devleti** istiyorlardı.

İNGİLTERE DAİMİ TEMSİLCİSİ LORD MOYNE

ÖNCE

Hitler Güneydoğu Avrupa'yı kontrol etme niyetindeydi ve İtalya'nın faşist lideri Benito Mussolini, Yunanistan'ı kolay bir av olarak görüyordu.

İTALYA ARNAVUTLUK'TA VE YUNANİSTAN'DA

İtalya Arnavutluk'u 1939 baharında ilhak etti. Ekim 1940'ta Mussolini, planlarını Hitler'e önceden bildirmeden Arnavutluk'tan **Yunanistan'a bir taarruz başlattı.** Yunanistan etkili bir biçimde karşı koydu ve 1941'in başında Yunan kuvvetleri, Mussolini'nin birliklerini Arnavutluk'a geri sürmüştü. Aynı zamanda Kuzey Afrika'daki İtalyan kuvvetleri de ricat halindeydi.

BARBAROSSA VE BALKANLAR

Hitler'in 1941 için gizli planı, SSCB'ye saldırıydı. Ama Doğu Cephesinde harekâta başlamadan önce, **Balkanlar'da güney kanadını güvenceye alması gerekiyordu** – ya diplomasi ya fetih yoluyla.

İTALYAN ZIRHLI ARAÇLARI

Balkanlar İşgal Altında

Nisan 1941'de Hitler, Sovyetler Birliği'ni işgal için Almanya'nın kanatlarını güvenceye almak amacıyla Yugoslavya ve Yunanistan'ı fethetti. Mussolini Arnavutluk'ta ricat halindeydi ve İngiliz birlikleri ve bombardıman uçakları Yunanistan'a, Romanya'nın petrol sahalarının yakınına geliyordu – Hitler'in görmezlikten gelemeyeceği tehditler.

Hitler, daha Britanya Çarpışması başarısızlığından önce bile, Sovyetler Birliği'ni yok etme ve doğuda Alman halkı için yeni topraklar ele geçirme tutkusunu geçekleştirmeyi planlıyordu. Bu saldırı, 1941 yazı için planlandı ama Hitler, ilk önce güney kanadının güvenceye alınmasını istedi. 1940-41 kışında Macaristan, Romanya ve Bulgaristan fiilen Almanların müttefiki olmaya zorlandı.

Bu arada Benito Mussolini'nin Arnavutluk'tan Yunanistan'a olan saldırısı çok kötü gitmişti. 1941'in başında Arnavutluk'un yarısı Yunanların elindeydi. Hitler, müttefikinin bu şekilde aşağılanmasına izin veremezdi. Daha kötüsü, İngiliz hava ve kara kuvvetleri Yunanlara yardıma geliyor, Almanya'nın Romanya'dan yaşamsal petrol ikmaline potansiyel bir tehdit oluşturuyordu.

Mart 1941'de Yugoslavya hükümdarı Prens Paul, Üçlü Paktı imzaladı. Alman bloğuna katılmaya gönülsüzce razı olmuştu ama o ayın sonunda bir darbeyle devrildi. Hitler köpürdü ve kuvvetlerine, Yugoslavya ile Yunanistan'ı olabildiğince çabuk işgal etme emri verdi.

▽ Alman MG34 7,62 mm makineli tüfek

MG34, II. Dünya Savaşı boyunca standart Alman makineli tüfeğiydi. Hareketli birlikler tarafından bir çatal ayakla (burada gösterildiği gibi) ya da hazırlanmış mevzilerde üçayaklı sehpayla kullanılabilirdi.

△ **Alman kolu Yugoslavya'ya giriyor**
Bir Yugoslav kasabasında Alman zırhlı arabaları ve nakliye araçları. Göklere hâkim olan Luftwaffe'den "dost ateşi" saldırılarını önlemek için birçok araçta Alman bayrağı var.

Yugoslavya'nın fethi

Almanya'nın taarruzu 6 Nisan 1941'de, Yugoslavya'nın başkenti Belgrad'a hava akınlarıyla başladı. Bu saldırılarda toplam 17.000 Yugoslav sivil öldü. Yugoslav kuvvetler, havada hiç üstün olmadıkları gibi karada da zayıftı ve bütün ülkeye yayılmıştı. Saldırıya geçen Alman birlikleriyle kıyaslanamazlardı.

Almanya'nın ülkeye karadan ilk girişi, 8 Nisanda Romanya'dan oldu ve sonraki birkaç günde, Macaristan ve Avusturya'dan gelen diğer birlikler ile en kuzeydeki bir İtalyan birliği onlara katıldı. Yugoslavlar 17 Nisanda teslim oldu. Bütün ülke fethedildi; yalnızca 150 Alman öldü.

Yunanistan için savaşma

Müttefik kuvvetler, Yunanistan savunması için hiçbir zaman tutarlı bir plan hazırlamadı. İngiliz komutanlar Yunan askeri kuvvetlerinin biraz güneydeki dağlarda bir savunma hattı, "Aliakmon Hattı"nı kurmak için en kuzeydeki vilayetlerden çekilmesini ve Arnavutluk'taki kazanımlarını bırakmasını istedi. Ne var ki, Yunanlar bu önemli stratejiyi, iş işten geçinceye kadar uygulamaya çalışmadı.

Üç Avustralya ve Yeni Zelanda tümeni, diğer İngiliz kara ve hava birlikleriyle birlikte, Kuzey Afrika'dan Yunanistan'a gönderilmişti – kararlı bir Alman taarruzunu durduramaya-

△ Almanların Balkanlar'ı fethi
Almanya saldırılarına öncülük etmek üzere altı Panzer tümeni ile 1000'den fazla uçak kullandı – Müttefiklerin karşı koyamayacağı bir kuvvet. Doğaçlama Müttefik savunma hatları, kısa sürede geçildi.

cak kadar az birlik. Ne var ki, Kuzey Afrika çöllerinden ayrılmaları, orada kalan Müttefik Cephesini savunmasız bırakmış, General Rommel'e ilk belirleyici ileri hamlesini yapma fırsatı vermişti.

Yunanistan'da Alman birlikleri hızlı ilerliyordu. 21 Nisanda, ülkenin kuzey yarısı zaten kaybedilmişken, İngiliz komutası Yunanistan'ı boşaltmaya karar verdi. Almanlar 27 Nisanda Atina'ya girdi. Ayın 29'unda Müttefik tahliyesi tamamlandı; 50.000 asker ayrılmıştı. Binlercesi de ele geçirildi.

SONRA »

Yugoslavya ve Yunanistan Alman işgalinden, direniş mücadelesinden ve iç çatışmalardan çok çekti.

YUGOSLAVYA'DA DİRENİŞ

İki ana direniş grubu ortaya çıktı: Draza Mihailoviç'in öncülük ettiği esas olarak Sırp Çetnikler ve Josif Broz'un (genellikle Tito takma adıyla bilinir) öncülük ettiği komünist partizanlar. Ayrıca Hırvatistan'da **Ustaşa hareketi**, çok sayıda Sırp ve Boşnağı katleden **yarı-bağımsız bir yönetim kurdu**. Yugoslav gruplar, Almanlara karşı olduğu kadar kendi aralarında da savaştı. İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri, sonunda **partizanların en değerli müttefik olduğuna** karar verdi. 1944-45'te, Sovyetler'in yardımıyla, **Tito ülkenin kontrolünü ele geçirdi 430-33 »**.

YUNANİSTAN

Almanlar Ekim 1944'te gitti ve **İngilizler geldi**. Nazi yönetimi altında, çoğu Yahudi olmak üzere yüz binlerce Yunan öldü.

USTAŞA DİKTATÖR PAVELİÇ

Girit'e hava indirme taarruzu

Harekâtın son evresi, Girit'e Alman taarruzu oldu. Müttefiklerin çoğu anakaradan oraya gönderilmişti ama çok az sayıda ağır silahları vardı. Alman paraşütçüler 20 Mayısta adaya inince, garnizon karşı koydu. Bir süre düşman başarısız olacakmış gibi göründü ama Almanlar yaşamsal Maleme Havaalanını ele geçirdi ve nakliye uçaklarıyla adaya takviye kuvvet yığdı. Yine Müttefikler tahliye edildi. 11.000'den fazla asker esir alındı ve Kraliyet Deniz Kuvvetlerinin dokuz savaş gemisi battı.

Almanya, Yugoslavya'yı ve Yunanistan'ı bir aydan kısa bir sürede ezmişti. Buradaki kuvvetler, SSCB'ye saldırıya katılmak üzere kuzeye yöneldi.

ÖNEMLİ AN

GİRİT'TE MALAME HAVAALANININ ELE GEÇİRİLMESİ, 20-21 MAYIS

Bütün havadan indirilen kuvvetler gibi, Girit'e saldıran Alman paraşüt birliklerinin de yalnızca hafif silahları ve sınırlı malzemesi vardı. Paraşütçüler için takviye almanın tek yolu, Maleme'deki havaalanını ele geçirmekti. Şanslarına, Müttefik saflarda bir iletişim kopukluğu, Yeni Zelanda birliklerinin havaalanına yukarıdan bakan yaşamsal Tepe 107'den çekilmesine yol açtı. Almanlar şiddetli çarpışmayla Maleme'yi ele geçirdi ve uçakla takviye ve malzeme gelmeye başladı. Bu, muharebede bir dönüm noktasıydı ama Alman paraşütçülerin kaybı o kadar ağır olmuştu ki, Hitler gelecekte benzer paraşüt operasyonlarını yasakladı.

Barbarossa Harekâtı

Hitler'in Sovyetler Birliği'ni işgal kararı, tarihteki en kanlı çatışmayı başlattı. Doğu Cephesindeki muharebeler savaşın belirleyici harekâtını oluşturacak ve son derece acımasız yürütülecekti. Hitler kolay bir fetih olacağını sandı ama Nazilerin çözülüşü olduğu anlaşıldı.

22 Haziran 1941'in erken saatlerinde üç milyondan fazla Alman, Macar ve Romanyalı asker, Sovyetler Birliği'ne yönelmeye hazırdı; .350 tank ve 2270 uçak taarruza öncülük etti. Bu, o zamana kadar toplanan en büyük askeri kuvvetti. Kuzey Ordu Grubu eski Baltık Devletleri'nden saldırıp, Leningrad'ı alacaktı. Güney Ordu Grubu Ukrayna'nın yolunu tutacak, Merkez Ordu Grubu da Minsk ve Smolensk'i hedef alacaktı. Şafak sökerken devasa bir Alman dalgası, Baltık Denizinden Karadeniz'e kadar 3000 km'lik bir cepheden aktı. Saatler içinde Luftwaffe, ön cephedeki Sovyet hava birliklerini fiilen yok etti. Karada Panzer tümenleri, peşlerinde piyade, ilerlemeye öncülük etti. Rus mevzileri hızla geçildi. Sovyetler Birliği'nin silahlı kuvvetleri, kendilerine ait bol istihbarat bilgisine sahip olmalarına ve İngiltere ile Amerika Birleşik Devletleri tarafından gelecek saldırı konusunda uyarılmalarına rağmen, gafil avlandı. Stalin, Mütte-

"Barbarossa Harekâtı başladığında, **dünya nefesini tutacak.**"

ADOLF HİTLER'İN MUHAREBE ÖNCESİNDE ASKERLERİNE MESAJI, 21 HAZİRAN 1941

<< ÖNCE

1939-40'ta Batı Avrupa'daki yıldırım zaferlerinden sonra Hitler en büyük projesine, Stalin'in Sovyetler Birliğini tamamen yok etme planına döndü.

SOVYET VE ALMAN YAYILMASI

Hitler'in ve Stalin'in dışişleri bakanları, Ağustos 1939'da **kuşkulu bir ittifak konusunda anlaştı << 76-79**; anlaşma uyarınca, ertesi ay Polonya'yı istila etmek için işbirliği yaptılar. 1940-41'den itibaren **her iki diktatör, Doğu Avrupa'nın diğer alanlarına da nüfuzunu yaydı.** Hitler Macaristan ve Romanya'ya egemen oldu ve Yugoslavya ile Yunanistan'ı fethetti. **Stalin Finlandiya'ya saldırdı << 96-99**, Baltık Devletlerini ilhak etti ve Romanya'dan toprak kopardı. İkisi de kaçınılmaz bir çatışmaya hazırlanıyordu.

HİTLER'İN PLANLARI

Hitler, Alman ırkının Avrupa'da üstün olması gerektiğine ve en büyük tehdidin Yahudiler ve komünistler olduğuna inanıyordu. SSCB'nin ekonomik varlıklarına da göz dikmişti. 1940 yazında doğuya bir taarruz plandı.

fik istihbaratının propaganda olduğuna inandı; bu yüzden, generallerin etkili savunma hazırlıkları yapmalarını yasakladı.

Hızlı Alman ilerlemeleri

Merkez Ordu Grubu, dört grup Panzer tümenin ikisiyle birlikte, en güçlü Alman kuvvetiydi. Günler içinde bir kuşatma harekâtıyla Minsk'e ulaşmış, arkadan gelen piyadelerce esir alınmak üzere 300.000 kadar Kızıl Ordu askerini koparmıştı. Kuzey Ordu Grubu, Leningrad'a doğru amansız ilerlemeye başladı. Güney Ordu Grubu, başlangıçta daha etkili Sovyet direnişi karşısında daha yavaş ilerledi.

Stalin taarruz başlayınca paniğe kapıldı ama sonunda toparlandı ve 3 Temmuzda halkına, "yanık toprak politikası"nı duyuran ve Rus milliyetçiliğine seslenen bir radyo konuşması yaptı. 13 Temmuzda İngiltere ve Rusya bir karşılıklı yardım paktı imzaladı ve hem İngiltere hem ABD Sovyetler Birliği'ne ikmal malzemesi göndermeye başladı.

Barbarossa Harekâtı planlanırken Hitler ve generalleri, ana hedefin ne olması gerektiğinden emin değildi. Düşman başkenti Moskova açık hedefti; bir seçenek de, komünist rejimin doğum yeri Leningrad'dı; üçüncüsü, büyük tarımsal ve mineral kaynaklara sahip Ukrayna'ydı ve bunun ötesinde, Kafkasya'nın petrol sahaları vardı.

Temmuz ve ağustos aylarında Kuzey Ordu Grubu Leningrad'a doğru ilerledi. Ağustosun sonunda yalnızca 50 km uzaktaydı. Bu arada Merkez Ordu Grubu Smolensk'e hızla ilerlemiş ve Moskova'ya doğru devam etmeye hazır gibi görünüyordu. Hitler müdahale etti ve Merkez Ordu Grubu tank kuvvetinin çoğunun, yavaş hareket eden Güney Ordu Grubuna Kiev'e ilerlemesinde yardım etmek için yön değiştirip güneye saldırmasını emretti.

▽ Alman tankı ve piyadesi
Alman piyadesi bir Panzer III tankına eşlik ediyor. Alman başarısının sırrı tanklarının gücü değil, ordunun diğer bölümleriyle yakın işbirliği içinde kullanılmasıydı.

△ Barbarossa Harekâtı, 1941

Almanlar Sovyet savunmasını defalarca ezdi ve becerikli tank birlikleri, defalarca çok sayıda askeri çembere aldı. Uzun mesafeler ve Rusya'nın büyük insan gücü rezervi, nihai başarıyı elden kaçırdı.

ANAHTAR

- Alman cephe hattı 21 Haziran
- Alman cephe hattı 1 Eylül
- Alman cephe hattı 15 Kasım
- Alman cephe hattı 5 Aralık
- Sovyet birlikleri cebi
- Alman ilerlemesi
- Sınırlar 1939

Sovyet kayıpları

Başlangıçta Hitler doğru kararı vermiş gibi görünüyordu. Güney Ordu Grubu, güçlü Sovyet direnişinden ve acımasız çarpışmalardan sonra Kiev kentini aldı. Kızıl Ordudan 600.000 kadar asker esir alındı – ordunun güneybatı cephesinin neredeyse tamamı. Bu büyük kayıpla birlikte, Sovyetler Birliği'nin başkent Moskova'yı savunacak çok az kaynağı kalmıştı.

Kiev civarında çatışmalar devam ederken, Sovyetler Leningrad'a yaklaşma yollarında çaresiz bir savunma başlattı. Kaynakların başka yerlere ayrılmasıyla birlikte Alman ilerlemesi yavaşlayıp emeklemeye başladı. Hitler tanklarını ve piyadesini kentin içinde kanlı bir muharebeye bulaştırmak yerine, aç bırakıp teslim almaya karar verdi. Kuşatma 900 gün sürecekti.

Moskova yolu

Hitler Merkez Ordu Grubuna, Tayfun Harekâtıyla Moskova'ya yürüyüşüne tekrar başlama emri verdi. Kiev harekâtının dayattığı gecikmeyle bile, Moskova yolu açık görünüyordu. Stalin, en yetenekli generali Mareşal Zukov'u Leningrad'dan gelip Moskova'nın savunmasına komuta etmeye çağırdı. Yine de 13 Ekimde Alman kuvvetler başkentin yalnızca 150 km uzağındaydı ama *rasputitsa*'nın, yolları çamur deryasına dönüştüren şiddetli sonbahar yağmurlarının gelmesiyle birlikte ilerlemeleri dramatik ölçüde yavaşladı.

Hitler, Sovyetler Birliği'nin savaşı kaybettiğini düşünmüştü ama direnişi hafife almıştı. Aslında Moskova'ya Alman ilerlemesi sonunda dondurucu hava koşullarında çakılıp kalırken, Uzakdoğu'daki kuvvetlerden toplanan Sovyet yedekleri, karşı taarruza hazırdı. Doğu Cephesinde savaşın bitmesine daha çok vardı.

△ **Geri çekilen Sovyet askerleri**
Alman ilerlemeleri Sovyet askeri sistemini kaosa sürükledi. Binlerce asker birliklerinden ayrı düştü ve çoğu, buradakiler gibi, geri çekilirken silahlarını kaybetti.

SONRA »

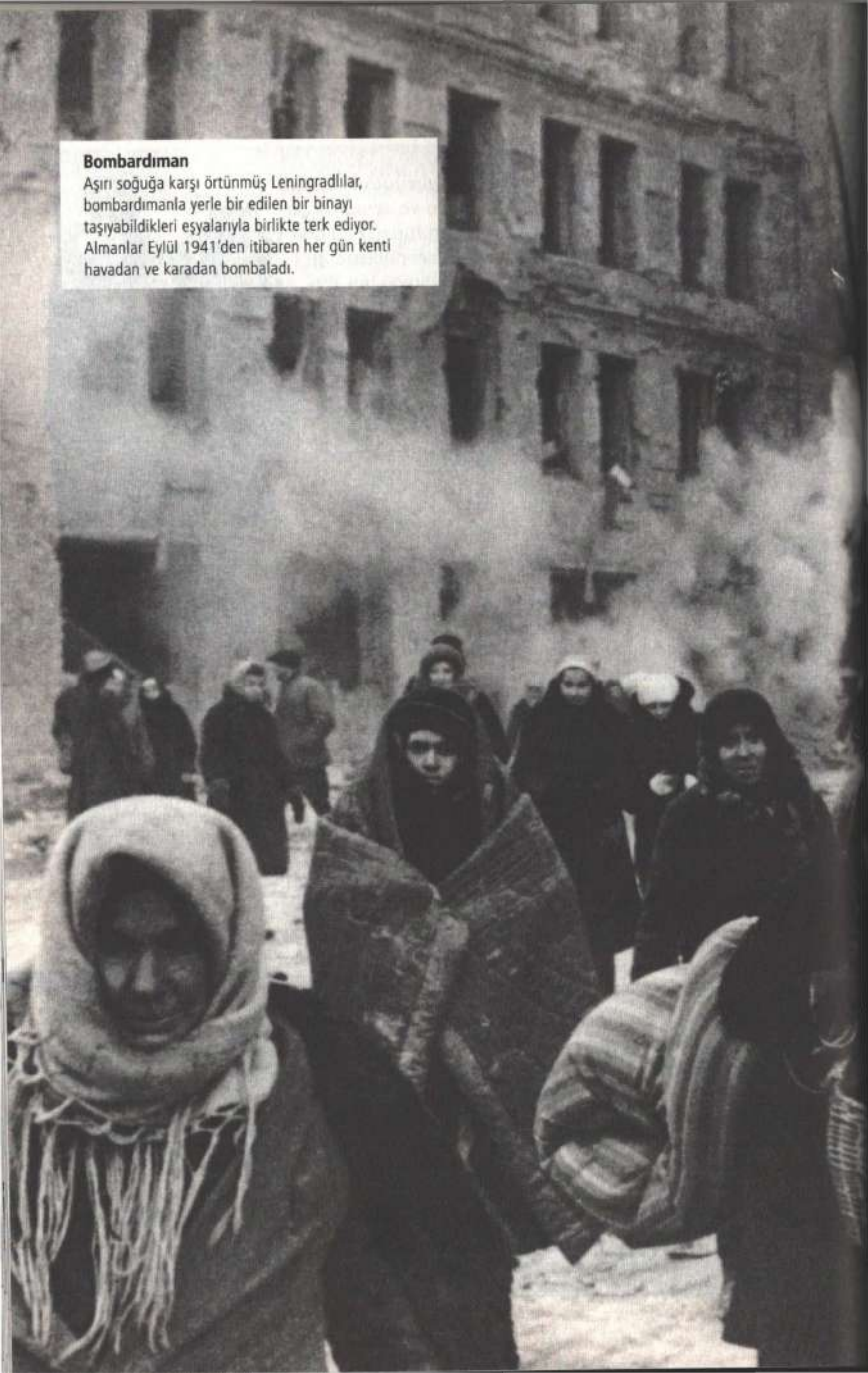
Alman zaferlerinin sonu gelmez gibi görünüyordu ama gerçeklikte Alman kuvvetler çabalıyordu, Rusya'nın uçsuz bucaksız mesafeleri ve giderek şiddetlenen Sovyet direnişi karşısında yıpranmıştı.

ACIMASIZ BİR KIŞ

Alman ordusu Moskova'ya hiç ulaşamadı. Stalin'in birlikleri kenti azgınca savundu ve **Almanları geri püskürttü 212-15** ». Almanya, kış savaşının tehlikelerine hiç hazırlıklı değildi. 140 yılın en soğuk kışında **birçok asker soğuk ısırması yaşadı**. Almanların geri çekilmesi Hitler'i öfkelendirdi ve generallerine güvenini kaybetti. Ama 1942'de **Almanya tekrar taarruza geçecekti 294-97** ».

LENİNGRAD KUŞATMASI

Leningrad kuşatması Ocak 1944'e kadar sürdü. Su, gıda, enerji ve kamu hizmeti temini kesintiye uğradı, kuşatma altındaki siviller arasında yaygın açlığa neden oldu. Kuşatma sonunda kaldırıldığı sırada, **yaklaşık bir milyon sivil ölmüş** ve 1,4 milyon kişi de tahliye edilmişti.

Bombardıman
Aşırı soğuğa karşı örtünmüş Leningradlılar, bombardımanla yerle bir edilen bir binayı taşıyabildikleri eşyalarıyla birlikte terk ediyor. Almanlar Eylül 1941'den itibaren her gün kenti havadan ve karadan bombaladı.

GÖRGÜ TANIĞI **1941-42 Kışı**

Leningrad Kuşatması

Leningrad kuşatması Eylül 1941'den Ocak 1944'e kadar sürdü ama ilk kış, en kötüsüydü. Karneye bağlanmasına rağmen, binlerce kişi açlıktan öldü – Ocak 1942'de günde 5000 kişi. İnsanlar kedi, köpek ve kuş yedi; yamyamlığa ilişkin söylentiler vardı. Bombardıman ve dondurucu koşullar kanalizasyon sistemini ve su şebekesini yok etmişti. Mart 1942'den itibaren koşullar yavaş yavaş iyileşti.

"9 ve 10 Kasım 1941. Bu on günlük sürede tam istihkakımızı satın alamadık: 400 gram tahıl, 615 gram yağ ve 100 gram un hakkımız var – ama bunlar hiçbir yerde bulunmuyor. Satıldıkları yerlerde uzun kuyruklar oluşuyor, keskin soğukta yüzlerce insan sokakta ve verilen miktar, genellikle 80-100 kişiye ancak yeter. İnsanlar öyle duruyor, iliklerine kadar üşüyor ve hiçbir şey almadan ayrılıp gidiyor. İnsanlar sabah saat dörtte kalkıyor, akşam saat dokuza kadar dükkânların önünde kuyruk oluşturuyor, yine de eli boş dönüyor... Şu anda bir hava saldırısı alarmı var. Daha önce iki saat sürmüştü. İhtiyaç ve açlık insanları dondurucu soğukta dükkânların önünde, uzun kuyruklara, itişen insanlara katılmaya zorluyor."

Günlükçü Yura Riabinkin, 16 yaşında, olasılıkla günlüğünü son kez yazdığı 4 Ocak 1941'den sonra Leningrad'da öldü.

"O kadar çok kilo vermiştim ki, bacaklarımda hiç et yoktu.. Göğsüm erkeklerinki gibiydi – yalnızca meme uçları vardı... Çocuklar da bir deri bir kemikti; incecik kollarını, soluk yüzlerini ve kocaman gözlerini gördüğümde kalbim duracak gibi oluyordu... Su ısıtacak ya da yemek pişirecek bir şey yoktu. Rosa, bodrumda biraz kömürleri olduğunu bana söyledi ama orası korkunç bir yerdi, çünkü ölü cesetleri oraya yığmışlardı... Kovaları alıp gittik. Gerçekten de bir sürü ceset vardı. Onlara bakmamaya çalıştık... Bir kere, bombardıman devam ederken kuyruklar daha kısa olduğu için ekmek almak üzere dışarı çıktım... ve ağır bombardıman altında kaldım... Sürekli kocamın keçeli botlarıyla dolaştım ve iki kaban üst üste giydim: kendiminkini ve üzerine kocamınkini. Herkes bu şekilde sarınıp sarmalanıyordu."

Günlükçü Lidiya Georgievna Okhapkina, iki çocuk annesi, kuşatmadan sağ çıktı.

Nazi Katliamları

Hitler'in Doğudaki savaşı, daha önceki savaşlarından farklı olacaktı. Alman birlikleri Rusya'nın içlerine doğru girdikçe, komünistlere ve Yahudileri karşı eşi görülmemiş katliamlara girişti. Her iki tarafta savaş esirlerine gaddarca davranıldı ve düzenli olarak hemen kurşuna dizildi.

Almanya'nın Yahudileri savaştan önce acımasız zulüm görmelerine ve yüzlercesinin öldürülmesine rağmen, o sırada kitlesel öldürme Nazi politikası değildi. 1939'da Polonya'nın fethi, milyonlarca Yahudiyi daha Nazi denetimine soktu; izleyen aylarda binlerce Yahudi (ve Yahudi olmayan) Polonyalı öldürüldü ama Polonya Yahudilerinin çok büyük bölümü, Alman savaş çabaları için çalıştırıldıkları gettolara tıkıştırıldı. Birçoğu, çeşitli gaddarlıklar sonucu öldü ama resmi sistematik bir öldürme programı henüz yoktu. Ne var ki, Sovyetler Birliği'nin planlı işgali, daha da fazla Yahudiyi Almanya'nın eline verecekti. Burada daha kararlı ve kasıtlı bir politikaya geçilecekti.

İstila ve gaddarlık

Hitler generallerine Rusya'ya saldırının "Yahudi Bolşevizmini" hedefleyen bir imha savaşı olacağını söyledi. Mart 1941 tarihli Komiser Emri, bunu açıkladı ve Sovyetler Birliği Lahey Sözleşmesini onaylamadığı için uluslararası hukukun geçerli olmadığını ekledi.

1939'da Polonya'da olduğu gibi Alman silahlı kuvvetlerini *Einsatzgruppen* (Özel Harekât Grupları), katliamları gerçekleştirecek SS birlikleri izleyecekti. Alman ordusunun bazı liderleri kuş-

« ÖNCE

Polonya ve Sovyetler Birliği istilaları Nazilere, ırk ütopyalarını uygulama şansı verdi.

KAVGAM

1920'lerde hapisteyken yazdığı kitabı *Kavgam*'da « **22-25** Hitler, **Almanya'nın sorunlarından komünistleri ve Yahudileri nasıl sorumlu tuttuğunu** ve onları ortadan kaldırma niyetini açıkladı.

POLONYA'DA ÖLÜM MANGALARI

1941'de Rusya'da olduğu gibi, 1939'da **Polonya'yı işgal eden Alman kuvvetlerini de** « **84-87** SS ölüm mangaları takip etti. Alman fethine karşı koyması olası herkesi toplayıp öldürdüler: siyasal liderler, entelektüeller, rahipler ve diğerleri. Bu sırada çok sayıda Polonyalı Yahudi de öldürüldü ama **büyük bölümü**, daha sonra ilgilenilmek üzere büyük kentlerdeki **gettolara tıkıştırıldı**.

SS KOL BANDI

kuyla karşılamasına rağmen, çok sayıda komutan Hitler'in emirlerine genellikle uydu ve SS katillerle tam işbirliği yaptı.

Doğu Cephesinde çalışan ve toplam 3000 kişiden oluşan dört *Einsatzgruppen* vardı. Özellikle antisemitizmin köklü olduğu Ukrayna ve Litvanya'da, yerel siviller de katillere yardım etti.

△ **Bir Nazi katliamının kurbanları**
Hayatta kalan Ruslar akrabalarını arıyor ve ölülerinin yasını tutuyor. Gezici Nazi ölüm mangaları *Einsatzgruppen*'in gerçekleştirdiği sivil katliamlar, diğer savaş alanlarında enderdi ama Doğu Cephesinde yaygındı.

Cinayetler artıyor

Hitler ile üst düzey yetkililer arasındaki yaz toplantılarında Nazi politikası daha da netleşti. Sovyetler Birliği'ni Yahudilerden ve Bolşeviklerden temizlemek için her türlü önlem alınacaktı. Bu kurbanlar, kurşuna dizilip hendeklere ya da taş ocaklarına gömülmek üzere toplanıp kuytu yerlere götürüldü – özellikle, 1941

"Bu mücadele, ideolojilerin ve farklı ırkların mücadelesidir ve... **acımasız ve amansız bir sertlikle** yürütülmelidir... emirlerime şikâyet etmeden uyulmalıdır."

ADOLF HİTLER, "KOMİSER EMRİ," MART 1941

Kitle katliamı
Ölüm kamplarındaki kitlesel idamlardan farklı olarak Naziler 1941'de yaptıklarını gizlemiyorlardı. Birçok Alman asker, hatta bazı siviller kendi adlarına yapılanları görüyorlardı.

Eylülünün sonlarına doğru binlerce sivilin katledildiği Kiev yakınlarındaki Babi Yar'a. Yahudileri sinagoglara kilitleyip ateşe vermek de yaygınlaştı. Bütün bunlar, SS birliklerinde özenli bir biçimde rapor edildi. Kendi kayıtları, 1941'de 600.000 kadar Yahudinin öldürüldüğünü gösteriyor.

33.771 **Eylül 1941'de Ukrayna'da Kiev'e yakın Babi Yar'da öldürülen Yahudilerin sayısı. Toplandılar, giysileri çıkarıldı, bir çukura götürüldü, yere yatırıldı ve kurşuna dizildiler.**

Sovyet savaş esirleri de acı çekti. Tedavi edilmediler, dövüldüler, aç bırakıldılar ve yürüyemeyecek kadar hasta olanlar öldürüldü. Naziler 1941'de 3,8 milyon Sovyet askeri ele geçirdi; 3 milyonu esaretten ya da Almanya'daki esir çalışma kamplarından sağ çıkmadı. İlk evrelerde kötü muamelenin çoğu, Alman ordusunun esir hacmiyle başa çıkamamasından kaynaklanmış olabilir.

Bununla birlikte, Nazi ideolojisi Slavları, Sovyet halkını, *Untermenschen*, yaşamları değersiz alt-insan olarak görüyordu. Bir kısım Ukraynalı, Nazileri iyi karşıladı ve bağımsızlıklarını kazanmayı bekledi. Ama Naziler Ukrayna'yı bir gıda, demir, kömür ve köle emeği kaynağı olarak görüyordu. Savaşta yedi milyon Ukraynalı öldü – nüfusun altıda biri. Alman ordusu, çok sayıda gaddarlığın yanı sıra, Sovyet partizanların faaliyetlerine misilleme olarak sayısız köyü yok etti. Sovyetler Birliği'nin her tarafında, giderek artan barbarlıklar akla hayale gelmeyecek ölçekte gerçekleştirildi. Bununla birlikte, 1941'de Hitler'in ana kaygısı, her gün çok sayıda kişi ölmesine rağmen, öldürme tekniklerinin çok hantal olmasıydı. Yeni toplu katliam yöntemlerine ihtiyaç vardı.

SONRA

1941'in sonunda Naziler doğuda bir milyon kişiyi öldürmesine rağmen, bu daha başlangıçtı.

HOLOKOST

Einsatzgruppen 1941'in sonunda çok sayıda Yahudi öldürmüştü ama süreç, Nazilere göre çok yavaştı. **"Nihai Çözüm"ü** gerçekleştirmeyi **ölüm kampları üstlenecekti 268-51 »**.

WAFFEN-SS

SS'in, "Yahudi sorunu"yla ilgilenmenin yanı sıra, kendi ordusu da vardı: Heinrich Himmler'in komuta ettiği Waffen-SS. Bu, 1941'de Alman kuvvetlerin yalnızca küçük bir parçasıydı ama daha sonra büyüyecekti – altı tümenden yaklaşık kırk tümene. **Waffen-SS birlikleri Doğu Cephesinde nadiren esir aldı** ve taarruzda acımasız kararlılıklarıyla ünlüydü. Tüm cephelerdeki gaddarlıkların çoğundan onlar sorumluydu.

BABİ YAR ANITI

Moskova kurtuluyor

Tayfun Harekâtı –Almanya'nın Sovyet başkenti Moskova'ya saldırısı– Hitler için görkemli bir başarı daha olacaktı. Ama sonuç, Alman ordusu için ilk büyük aksilik oldu, Hitler'in yenilmez olmadığını kanıtladı.

Almanya Haziran 1941'de Sovyetler Birliği'ne taarruzunu, Barbarossa Harekâtını başlattığında, Hitler harekâtın on haftada biteceğini ummuştu. Eylülün sonunda, kuvvetlerini Sovyetler Birliği'nin içlerine gönderen Alman yüksek komutası, Moskova kentini ele geçirip Kızıl Orduyu parçalamak için son belirleyici taarruz olacağını umduğu şeyi başlattı. Birçok Alman general bu taarruza, bir aydan fazla bir süre önce, hava koşullarının daha iyi olmasının olası olduğu bir zamanda başlamak istemişti ama Hitler onları dinlememişti. Onun yerine bütün Doğu Cephesinden Alman kuvvetler toplandı. Ne var ki, Almanya'nın ordu ikmal sistemi Sovyetler Birliği'nin uzak mesafeleriyle ve zor yollarıyla başa çıkamıyordu ve artık çok az yedek kalmıştı.

△ **7.62mm Tokarev TT-33**
Tüm Sovyet silahları gibi Tokarev otomatik tabanca da sağlamdır. 8 atımlık bir şarjörü vardı ve Alman 7,63 mm mühimmat kullanabiliyordu.

Alman birlikleri önemli Bryansk ve Vyazma kentlerini aldı ve yüz birlerce Sovyet askerini esir aldı ama hava koşulları kötüleşirken Sovyet direnişinin güçlenmekte olduğu netleşiyordu. Her yıl ilkbaharda ve sonbaharda birkaç hafta boyunca şiddetli yağmur Rusya'da çamurlu bir arazi yaratır ve bu durum, askeri operasyonları neredeyse olanaksızlaştırırdı. Bu *rasputitsa* mevsimi Alman ilerlemesini neredeyse durdurdu. Sovyet savunması hızla örgütlenen milis kuvvetlerle ve Japonya'nın saldırmayı planlamadığı anlaşılan uzak doğu sınırından getirilen birliklerle güçlendirilmesine rağmen, bu koşullar Kızıl Ordu için de hayatı zorlaştırmaktaydı. Ekimin sonuna gelindiğinde Alman taarruzu

« ÖNCE

Almanya acımasız ve hızlı bir taarruzla Sovyet ordusunu imha etmeyi planladı. Başlangıçta Alman harekâtı planlandığı gibi gitti.

BARBAROSSA HAREKÂTI
Almanya'nın **SSCB'yi istilası** 22 Haziran 1941'de başladı. **Haftalar içinde** Almanlar **yüz binlerce** Sovyet askerini ve geniş toprak parçalarını ele geçirdi **<< 202-205**.

JAPON-SOVYET TARAFSIZLIK PAKTI
Japonya ve Sovyetler Birliği 1930'larda uzak doğu sınırında sayısız savaşa girdi ama Nisan 1941'de bir tarafsızlık paktı imzaladılar. Hitler SSCB'ye saldırınca Japonya bundan vazgeçmeye heves etti ama onun yerine **yeni güneye genişleme politikasına 224-27 >>** bağlı kaldı.

"Moskova sonuna **kadar savunulacak**."

JOSEPH STALİN, GÜNÜN EMRİ, 19 EKİM 1941

durmuştu. Birlikleri bitkin düştü. Yine de kasımın ortasında, ön cephedeki komutanların kuşkusuna rağmen, tekrar saldırıya geçtiler. Artık kış tam anlamıyla başlamıştı ve toprağın donmasıyla birlikte araçlar tekrar hareket edebiliyordu.

Almanya avantajı kaybeder

Hitler hızlı bir zaferden o kadar emindi ki, birlikleri sert Rus kışına hiç hazırlanmamıştı. Sıcak tutan kıyafetleri fazla değildi ve 1941 kışı, son 140 yılın en kötüsüydü. Birçok asker donma tehlikesi geçirdi; 14.000'den fazla askerin bacağı kesildi. Sıcak yemek enderdi; yıkanmak olanaksızlaştı. Çok sayıda nöbetçi donarak öldü. Tank mürettebatı sabahları motorları çalışacak kadar ısıtmak için aracın altında ateş yakmak zorunda kaldı.

Alman taarruzu 15 Kasımda başladı. Daha altı hafta önce Moskova cephesinde önemli bir sayısal üstünlük sağlamışlardı

▽ **Alman askerler ısınmaya çalışıyor**

Alman askerler, etkili kışlık giysilerden yoksun olmanın yanı sıra, teçhizatlarının sert Rus kışıyla başa çıkmaya yeterli olmadığını da anladılar. Silahlardaki ve taşıtlardaki makine yağı sık sık donup katılaşıyordu.

ALMAN GENERAL (1888–1954)

HEİNZ GUDERİAN

Tank harekâtlarında önde gelen bir uzman olan Guderian, Alman ordusunun ilk zaferlerine öncülük eden zırhlı "Panzer" tümenlerinin yaratılmasına yardımcı oldu. 1939'da Polonya'da, sonra 1940'ta Fransa'da büyük etki yaratan Panzer birliklerine komuta etti ve birlikleri, 1941'de Rusya'da Almanya'nın en büyük zaferlerinden bazılarını kazandı. Bununla birlikte, aynı kış, Moskova'ya ulaşamayınca görevden alındı. Daha sonra Panzer kuvvetlerin genel müfettişi ve genelkurmay başkanı olarak hizmet etti ama o sırada Hitler onun tavsiyelerine artık önem vermiyordu.

ama şimdi sayılar neredeyse eşitti. Dahası Sovyet birlikleri, T-34 ve KV-1 tankları ile Katyuşa roketatarlar gibi yeni ve etkili teçhizatla donatıldı.

Tüm kayıplarına ve artan zorluklara rağmen Alman ilerlemesi yine iyi başladı. Kasımın sonuna gelindiğinde Alman birlikleri Moskova'nın dış mahallelerinde, kent merkezine 30 km uzakta savaşıyordu. Ama daha ileri gidemeyeceklerdi.

Almanya'nın taarruz gücünün tükendiği artık belliydi – ve yalnızca Moskova cephesinde de değil. Çatlaklar ortaya çıkmaya başlıyordu. Cephenin güney ucunda Güney Ordu Grubu Rostov'dan geri çekildi. Hitler, ordu komutanı General von Rundstedt'i, buna izin verdiği için kovdu; Alman ordusu kurmay başkanı, üç ordu grubundan ikisinin komutanı ve önde gelen üç tank komutanının ikisi, kış bitmeden görevden alındı.

Sovyet karşı taarruzu

Moskova'ya Alman taarruzu başarısız olmuştu ve şimdi, kış boyunca, bulundukları yerde, sa-

vunmada tutunmayı umuyorlardı. Ne var ki, Sovyetlerin farklı düşünceleri vardı. 5 Aralık sabahı saat 03.00'te Ruslar büyük bir karşı taarruz başlattı; 88 tümen, 800 km'lik bir cephe boyunca Alman ordusuna saldıracaktı. Sibirya birlikleri dondurucu kar fırtınalarından çıkmıştı, üzerlerinde beyaz kamuflaj üniformaları vardı. Geri çekilmek zorunda kalan Alman birlikleri arasında hemen panik havası yayıldı. Bir hafta kadar hızlı bir biçimde geri çekilmeye devam ettiler. Hitler köpürdü ve birliklerine mevzilerini korumalarını emretti. Stalin adamlarına yeni taarruzlar geliştirmelerini emretti ama birlikleri güçten yoksundu ve Almanya, cephesini yeniden kurabildi.

Moskova kurtulmuştu ve Hitler bir daha kenti ele geçirmeye çalışmadı. Ordusunu yeni seferler için yeniden kuracak kaynakları vardı ama o zamana kadar nedeyse bir milyona yakın kayıpla Almanya, hiçbir zaman 1941'de olduğu kadar güçlü olmayacak, bütün Doğu Cephesi boyunca saldırıya geçemeyecekti. Kış basmadan Rusya'dan çıkmak şöyle dursun, Almanlar 1942 yazında yeni taarruzlara kalkışmak zorunda kalacaktı.

△ **"Moskova'yı Savunalım"**
Savaş zamanı Sovyet propagandası, Büyük Yurtseverlik Savaşında şiddetle savaşmak için yurttaşlarına ilham vermede çok başarılıydı.

SONRA »

Almanlar ağır kayıp yaşamalarına rağmen, 1942'de Doğu Cephesinde yeni taarruzlar için kuvvetlerini yeniden toparlayabildi.

ALMANLARIN GERİ ÇEKİLMESİ
Sovyet taarruzları Almanları Moskova'dan 280 km geri çekilmek zorunda bıraktı ama Sovyet rezervleri tükenirken, Almanlara da tekrar özgüven geldi.

SOVYET ORDUSUNUN ŞAPKASI

HİTLER'İN YEMİNLERİ
1941 muharebeleri sırasında Hitler komutanlarıyla **sürekli tartıştı** ve **Moskova ele geçirilemeyince, ordunun kurmay başkanını** ve bir dizi generali **görevden aldı**. Ondan sonra **önemli askeri kararları** kendisi aldı ve bu kararların çoğunun ciddi hata olduğu anlaşıldı.

ALMANYA'NIN SONRAKİ TAARRUZU
Almanya'nın 1942 hedefleri **Stalingrad ve Kafkasya'ydı 294-97** ». Ama Hitler, taarruzun hangi kanadının daha önemli olduğuna hiçbir zaman açık bir şekilde karar veremedi. **İkisi de feci bir biçimde başarısız oldu.**

▽ **Alman askerler Ruslara teslim oluyor**
Sovyetlerin elindeki Alman esirler, Almanların elindeki Kızıl Ordu esirleri kadar acı çekti. On binlercesi kötü muameleden öldü ve en son hayatta kalanlar, 1950'lere kadar bırakılmadı.

Amerika Eşikte

Başkan Roosevelt, Amerika'yı, eğer mümkünse, savaşa tam katılmanın dışında tutmak istiyordu. Ama Japonya ve Almanya, ABD çıkarlarına bir tehdit oluşturmaktaydı ve her ikisi de, acımasız, ahlaki bakımdan iğrenç hükümetler tarafından yönetilmekteydi. Onların zaferlerine engel olmak ve aynı zamanda savaşın dışında kalmak zor bir işti

Pearl Harbor'ın arifesinde Amerika Birleşik Devletleri hâlâ resmi olarak tarafsızdı ama aslında, Eylül 1939'da sürdürdüğü tarafsızlıktan çok uzaklaşmıştı. 1930'ların Tarafsızlık Yasalarının yasal kısıtlamaları, büyük ölçüde yumuşatılmıştı. Savaştaki ülkeler ABD'den silah ve teçhizat temin edebildiği gibi, Amerika Birleşik Devletleri hükümeti de, 1941 baharında başlanan Ödünç Verme-Kiralama planı kapsamında, bunlara daha fazla ödeme yapıyordu. 1941 yazında ABD Deniz Kuvvetleri, Batı Atlantik'te Almanya'nın U-botlarına karşı savaşa İngilizler ve Kanadalılarla birlikte fiilen katılmıştı. Pasifik'te Amerika Birleşik Devletleri, Japonya'ya karşı etkili ekonomik yaptırımlar uygulamış, petrol arzını ve dış ticaretinin çoğunu kesmişti.

12 **Yeni sahalar ele geçirilmeden ya da ABD'yle bir anlaşmaya varılmadan Japonya'nın petrol stoklarının birliklerine yetebileceği tahmini yıl sayısı.**

Bütün bu önlemler, Başkan Roosevelt'in, Almanya'nın yenilmesi için İngiltere'ye ve müttefiklerine, savaş ilanı dışında olası her yardımı verme politikasının sonucuydu. Aynı zamanda Roosevelt, Amerika'nın silahlanma gücünün Japonya'nın saldırmayı göze alamayacağı kadar arttırıp, onları savaşa

« ÖNCE

Amerikalılar ezici ölçüde savaş karşıtıydı ama Japon saldırganlığı, çatışmanın kaçınılmaz olduğu anlamına geliyordu.

AMERİKA VE AVRUPA SAVAŞI

Avrupa savaşının çıktığı tarihten 1941 sonbaharına kadar ABD, **İngiliz müttefikine giderek artan miktarda yardım verdi** ama hâlâ eğer mümkünse Almanya'yla savaşa girmekten kaçınmaya kararlıydı. Japonya'nın Temmuz 1937'de **Çin'le savaşmak için öne sürdüğü zayıf bahaneler << 60-63** birçok Amerikalıyı öfkelendirdi. Washington, Japonya'yla savaşa henüz hazır değildi ama onun yerine ekonomik ve diplomatik baskı yapmaya başladı. Avrupa savaşındaki olaylar da, 1940 yazından itibaren Amerika'nın büyük ölçekli silahlanmasına yol açtı ve Japonlar bunu, kendi genişleme planlarına bir tehdit olarak gördü. Ondan sonra gerilimler arttı; Japonya yeni ilerlemeler kaydetmeye çalışırken, Amerika Birleşik Devletleri ambargolarla ve diğer ekonomik önlemlerle karşılık verdi.

ROOSEVELT VE CHURCHILL, AĞUSTOS 1941'DE "ATLANTİK SÖZLEŞMESİ" KONFERANSINDA.

△ **Japonya'ya petrol ambargosu**
Japonya'ya gidecek petrol varilleri, Ağustos 1941'deki petrol ambargosundan sonra ABD'de tutuluyor. Azalan petrol arzı korkusu, Japon hükümetinin savaşa girme kararında etkili oldu.

girmekten caydırmak istiyordu. İngilizlerin ve Fransızların 1939-40'taki silah siparişleri, Amerika'nın askeri imalat kapasitesinin genişlemesine yardımcı olmuştu ama gerçek atılım, Fransa'nın düşüşünden sonra, ABD askeri bütçesi çok büyük ölçüde arttırılınca, özellikle "iki okyanus donanması" planlarıyla geldi. Bu planlar, ABD kuvvetlerine hem Atlantik hem Pasifik savaş alanlarında eşzamanlı savaşma kabiliyeti kazandırdı. Bu önlemler aslında Alman tehdidine bir yanıttı ama Japonlar, bunu kendi yayılmacı amaçlarına doğrudan bir meydan okuma olarak gördü. Bir sonraki adım, gençler için zorunlu askerlikti – barış zamanında ABD'de bu ilk kez oluyordu. Kongre, ABD Zorunlu Askerlik Yasasını Eylül 1940'ta onayladı.

ABD'nin zayıf yanları

Amerikan askeri planlaması da büyük ölçüde gelişti. 1941'in başında Washington'da İngilizlerle yapılan gizli görüşmeler, askeri koordinasyon için temel bir çerçeve kurdu. Hem Roosevelt hem Churchill, ABD'nin hem Almanya'yla hem Japonya'yla savaşa girmesi durumunda, Almanya'yı yenilgiye uğratmanın Müttefik ülkelerin birinci önceliği olacağı konusunda anlaştı. Bütün bunlara rağmen zayıf yanlar vardı. Yeni askere alınanları eğitmek ve ihtiyaç duydukları silahları yapmak epeyce zaman alacaktı. ABD'nin kara ve hava gücü, iki savaş arasında ihmal edilmişti.

"Dünya barışının yapısı... tüm dünyanın işbirliği çabasına dayanan bir barış olmalıdır."

BAŞKAN FRANKLİN D. ROOSEVELT'İN KONGRE KONUŞMASI, 1 MART

ABD Deniz Kuvvetleri daha iyi hazırlanmıştı ama 1940'ta sipariş edilen gemilerin donanmaya katılması aylar alacaktı. ABD Kara Kuvvetleriyle Deniz Kuvvetleri arasında koordinasyonun kötülüğü de dillere destandı ve ABD, Japon planları hakkında iyi bir istihbarata sahip olmasına rağmen, bunu iyi kullanacak bir örgütlenme ne yazık ki henüz yoktu.

Amerikan halkı, savaşa katılmak zorunda kalabileceklerini giderek daha fazla kabul ediyordu ama 1941 yazında kamuoyu yoklamaları, Amerika Birleşik Devletleri halkının çok büyük bölümünün hâlâ savaştan kaçınmak istediğini gösteriyordu. Amerikalı politikacılar da aynı şekilde emin değildi. Roosevelt 1941 Ağustosunda Kongreden askerlik devresini uzatmasını istediğinde, planları şiddetli tartışmalardan sonra kıl payı Kongreden geçti.

▽ Müttefikler için ABD teçhizatı
İngiliz ordusunun makine montajcıları, ABD yapımı bir M3 Stuart hafif tankını 1941'de "İngiltere'de bir yerde" hizmete hazırlıyor. Güncellenmiş biçimleriyle Stuart, savaşın sonuna kadar ABD'nin ve Müttefiklerin hizmetinde kalacaktı.

Atlantik muharebeleri

1941 yazında ABD'nin saptadığı Pan-Amerikan Tarafsızlık Bölgesi, kabaca Atlantik'in yarısına kadar uzanıyordu. Amerika kıtasında olmayan ülkelerin savaş gemileri bu alanın içinde saldırıya uğrayabilirdi ama Kanada, ABD'yle aynı kıtada bulunduğu ve İngiliz Uluslar Topluluğunun da bir parçası olduğu için, İngiliz gemileri bundan muaftı. ABD Deniz Kuvvetleri, İzlanda'daki ABD Deniz Piyadeleri garnizonuna giden gemilere de eşlik ediyordu; bu yüzden Alman U-botlarla çatışma kaçınılmazdı. 4 Eylülde bir ABD destroyeri, bir U-botun saldırısına uğradı. Destro-

yer ateşle karşılık verdi ama ikisi de vurulmadı. Ne var ki, ekimin ortasında USS *Kearny* bir torpidoyla batırılınca ABD Deniz Kuvvetlerinden 11 asker; o ayın sonunda USS *Reuben James* batırılınca 100 asker daha öldü.

Amerikan halkı, hükümetin kendilerini savaşa ne kadar adadığının tam olarak farkında değildi. Başkan Roosevelt bu olayları, Alman saldırganlığının sonucu olarak gösteriyordu ama bu, doğru değildi. Roosevelt'in İngilizlerden gelen şifre çözüm bilgilerinden bildiği gibi, Hitler aslında U-botlarına Amerikalılarla dalaşmaktan kaçınmayı emretmişti.

Başkan Roosevelt, Atlantik Okyanusunda Almanya'nın U-botlarına karşı emrettiği eylemlerle ve Japonlara karşı yürürlüğe koyduğu saldırgan yaptırımlarla Amerika Birleşik Devletleri'ni açıkça savaşın eşiğine götürmesine rağmen, her iki potansiyel düşmanın uygun buldukları zamanda savaş başlatma siciline sahip olduğunun da farkındaydı.

Başkan Roosevelt'in politikaları, eğer Amerika Birleşik Devletleri savaşa karar verirse, ülkeye olabildiğince uygun koşullarda başlamasını garantileyecek şekilde tasarlandı. Sonunda, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya'nın ve Almanya'nın tercihiyle savaşa girdi.

△ ABD'nin silahlandırdığı milliyetçi Çin birlikleri
ABD daha sonra Çinli milliyetçilere önemli miktarda silah gönderdi ama dış yardım, Aralık 1941'den önce Japonların zaferini önlemede Japonların düşündüğü kadar önemli değildi.

SONRA »

Japonların Pearl Harbor'a saldırısından neredeyse hemen sonra, Hitler Amerika Birleşik Devletleri'ne savaş ilan etti.

PEARL HARBOR
Aralık 1941'e gelindiğinde ABD ile Japonya arasında barışçı bir anlaşmaya yönelik tüm girişimler başarısız olmuştu. 7 Aralıkta **Japon kuvvetler**, Hawaii adası Oahu'daki Amerikan deniz üssü Pearl Harbor'a sürpriz bir saldırıyla **taarruza geçti**. Ertesi gün **Başkan Roosevelt, Kongre'den Japonya'ya savaş ilan etmesini istedi 228-31 »** 11 Aralıkta **Hitler ahmakça ABD'ye savaş ilan etti** ve savaşı sahiden küresel bir çatışmaya dönüştürdü.

AMERİKAN KAYNAKLARI
Amerikan silahlanması 1940'ta Fransa düştükten sonra ciddi bir biçimde başlamış olmasına rağmen, çeşitli üretim programlarının hız kazanması zaman aldı. Bununla birlikte, 1945'e gelindiğinde **ABD yalnızca kendi silahlı kuvvetlerinin değil, İngilizlerin ihtiyacının dörtte birini** ve Sovyet ihtiyaçlarının % 10 kadarını **karşılamıştı**. Savaş Üretim Kurulu ve Seferberlik Dairesi gibi bir dizi devlet kuruluşu, ekonominin her yönünü denetledi. **ABD, her kategoride büyük miktarda teçhizat üretti** – örneğin 300.000 uçak. Bu rakamlarla **ne Almanya ne Japonya aşık atabilirdi**.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ BAŞKANI Doğum 1882 Ölüm 1945

Franklin D. **Roosevelt**

"**Demokrasinin büyük cephaneliği** olmalıyız."

F. D. ROOSEVELT, 29 ARALIK 1940

Japonya 7 Aralık 1941'de Pearl Harbor'ı bombaladığında, Franklin Delano Roosevelt, üç dönemdir ABD başkanıydı – iki dönemden fazla görev yapan tek başkan. ABD'yi Büyük Bunalımdan çıkaran adam olarak popülerlik kazanmıştı; II. Dünya Savaşında da ABD'ye öncülük edecek, Mihver Devletlerin yenilmesinde ve savaş sonrası dünyanın şeklinin belirlenmesinde büyük bir rol oynayacaktı.

Hep Demokrat Partili olan Roosevelt, 1910'da New York Eyalet Senatosunda bir sandalye kazanınca siyasete girdi. ABD Başkanı olarak Woodrow Wilson'ı destekledi; o da, daha sora Roosevelt'i Deniz Kuvvetleri Müsteşar Yardımcısı olarak atadı. Bu görev Roosevelt'e donanma ve yöneticilik konusunda değerli bir deneyim kazandırdı ve I. Dünya Savaşı sırasında, askeri planlama konusunda da deneyim kazandı.

△ **"Yine FDR'ı istiyoruz."**
Roosevelt'in popülerliği, 1940'ta eşi görülmemiş bir biçimde üçüncü kez başkanlığa aday gösterilmesine yol açtı.

1921'de Roosevelt'e çocuk felci teşhisi konuldu ve tamamen felç oldu. Biraz iyileşti ama bacaklarını bir daha hiç kullanamadı. Karısı Eleanor'un teşviki ve yardımıyla, siyasal kariyerine devam etmek için mücadele etti ve 1928'de New York Valisi seçildi. Ertesi yıl Wall Street Çöküşü, ABD'de ve dünyada uzun bir ekonomik bunalımın başlangıcı oldu. Roosevelt Demokrat Partiden başkan adayı oldu; müdahaleci bir "yardım, toparlanma ve reform" programı vaat etti. 1932'de başkan seçildi; çok ihtiyaç duyulan sosyal yardımı olanaklı kılan ve New Deal (Yeni Düzen)

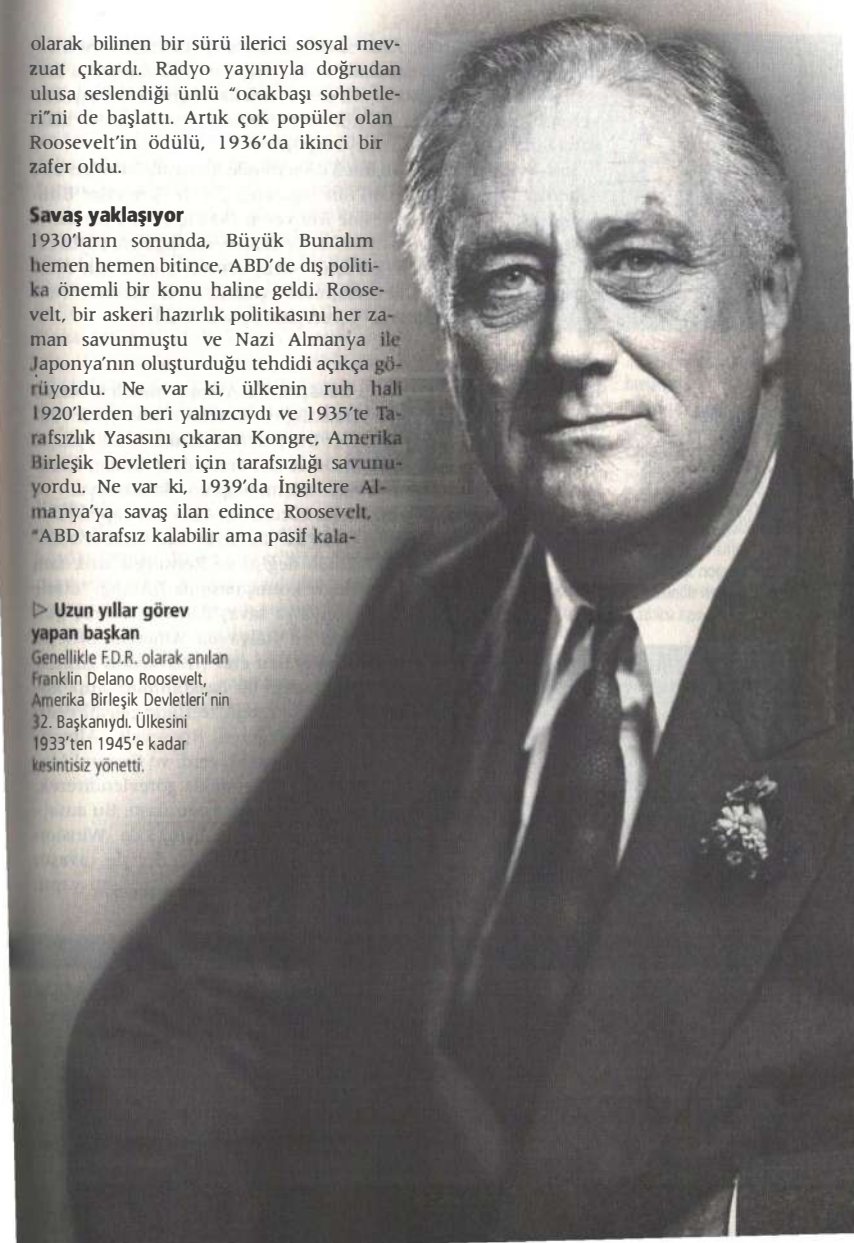
ÖNEMLİ OLAYLAR »

- **30 Ocak 1882** Franklin Delano Roosevelt, New York'ta Hyde Park'ta, zengin bir ailede dünyaya gelir. Eski başkan Theodore Roosevelt'in ikinci kuzenidir.
- **1903** Harvard'da tarih okuduktan sonra Columbia Üniversitesinde hukuk okumaya başlar.
- **1905** Roosevelt, Theodore Roosevelt'in yeğeni Anna Eleanor Roosevelt'le evlenir. Altı çocukları olur.
- **1908** Baro sınavını geçen Roosevelt, ünlü bir Wall Street hukuk firmasına girer.
- **1910** Demokrat Partiden siyasete girer ve New York Eyalet Senatosuna seçilir; 1912'de tekrar seçilir.
- **1913** Başkan Woodrow Wilson, Roosevelt'i Deniz Kuvvetleri Müsteşar Yardımcılığına atar; 1920'ye kadar bu görevi sürdürür.
- **1918** Avrupa'daki savaş alanlarını gezer.
- **1920** Tam zamanlı siyasete girer ve başkanlık seçiminde James M. Cox'un başkan yardımcısı adaylığına seçilir. Milletler Cemiyeti yanlısı bir programla seçime girerler ama yenilirler.

olarak bilinen bir sürü ilerici sosyal mevzuat çıkardı. Radyo yayınıyla doğrudan ulusa seslendiği ünlü "ocakbaşı sohbetleri"ni de başlattı. Artık çok popüler olan Roosevelt'in ödülü, 1936'da ikinci bir zafer oldu.

Savaş yaklaşıyor

1930'ların sonunda, Büyük Bunalım hemen hemen bitince, ABD'de dış politika önemli bir konu haline geldi. Roosevelt, bir askeri hazırlık politikasını her zaman savunmuştu ve Nazi Almanya ile Japonya'nın oluşturduğu tehdidi açıkça görüyordu. Ne var ki, ülkenin ruh hali 1920'lerden beri yalnızcıydı ve 1935'te Tarafsızlık Yasasını çıkaran Kongre, Amerika Birleşik Devletleri için tarafsızlığı savunuyordu. Ne var ki, 1939'da İngiltere Almanya'ya savaş ilan edince Roosevelt, "ABD tarafsız kalabilir ama pasif kala-

▷ **Uzun yıllar görev yapan başkan**
Genellikle F.D.R. olarak anılan Franklin Delano Roosevelt, Amerika Birleşik Devletleri'nin 32. Başkanıydı. Ülkesini 1933'ten 1945'e kadar kesintisiz yönetti.

maz" dedi. Kongreyi, ABD savunmasını güçlendirirken aynı zamanda Müttefiklerin çabasını "savaş hariç her türlü yardım"la desteklemeye ikna etti. Roosevelt deniz üssü karşılığında savaş gemisi vererek ABD katkısını arttırdı ve bir ocakbaşı sohbetinde, halkı daha fazla katılımı düşünmeye teşvik etti.

Roosevelt'in tarihsel üçüncü döneminde ilk hamlelerinden biri, Amerika Birleşik Devletleri'nin İngiltere, Çin ve Sovyetler Birliği'ne askeri yardım vermesine izin veren Ödünç Verme-Kiralama Yasasını çıkarmaktı. Ağustos 1941'de Roosevelt, İngiltere başbakanı Winston Churchill'le görüştü. Savaş sonrası dünya için sekiz amaç belirleyen Atlantik Sözleşmesini çıkardılar. İki ülkenin "Nazi zorbalığının nihai yıkımını" göreceğine de söz verdiler.

ABD savaşa giriyor

Birçok Amerikalı II. Dünya Savaşını bir Avrupa meselesi olarak görüyordu ama Amerikan tarafsızlığına bir tehdit daha vardı – Japonya. 1940'ta Japonya Mihver Devletlerine katıldı ve dolayısıyla Japonya ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkiler kötüleşti. Roosevelt Japonya'nın düşmanlığının farkındaydı ve 1941'de, diplomatik görüşmeler sürerken, ABD'nin Japonya'ya petrol arzını kesti. 7 Aralık 1941'de Japonya Pearl Harbor'a saldırdı. Ülkenin ruh hali tamamen değişti ve Roosevelt artık tam desteğe sahipti. Ertesi gün Kongre konuşmasında 7 Aralığı "utanç günü" olarak niteledi ve Japonya'ya savaş ilan etti. Birkaç gün sonra Almanya ve İtalya da Amerika Birleşik Devletleri'ne savaş ilan etti. ABD savaşa girince, Roosevelt hemen aktif bir başkomutan olup, komutanları atadı ve strateji üzerinde çalıştı. Pearl Harbor saldırısına rağmen Roosevelt, Almanya'nın yenilmesine öncelik verdi ve General MacArthur'u Pasifik'te savaşmakla görevlendirerek, Avrupa'da zafere ulaşmaya yoğunlaştı. Bu amaçla Kahire, Tahran ve Kazablanka'da Winston Churchill ve diğer Müttefik liderleriyle savaşın gidişatının kararlaştırıldığı bir dizi toplantı yaptı.

▽ **Savaş ilanı**
F.D.R. 8 Aralık 1941'de Japonya'ya savaş ilanını imzalıyor. Roosevelt İngiltere'ye ve diğer Müttefiklere destek vermişti ama Pearl Harbor'a Japon saldırısı, Amerika'yı geri dönülmez bir biçimde savaşa soktu.

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **Ağustos 1921** Çocuk felcine yakalanır ve belden aşağısı felç olur.
- **1932** Demokrat Parti, Roosevelt'i kendi başkan adayı seçer.
- **Mart 1933** 32. Başkan olarak göreve başlar. Sosyal ve ekonomik reform programı Yeni Düzeni uygular ve ilk "ocakbaşı sohbeti"ni yapar.
- **1936** Tekrar başkan seçilir.
- **Şubat 1941** Roosevelt üçüncü kez başkan olmayı başarır. Ünlü "Dört Özgürlük" (konuşma ve inanç özgürlüğü, yoksulluktan ve korkudan kurtulma özgürlüğü) konuşmasını yapar.
- **Mart 1941** Roosevelt, İngiltere'ye ve diğer Müttefik ülkelere silah ve mali yardım sağlayacak Ödünç Verme-Kiralama yasasını imzalar.
- **Ağustos 1941** Atlantik Sözleşmesi: Roosevelt ve Winston Churchill, Nazi Almanya'yı yok etmeyi taahhüt eder.

Savaşın dengesi değişirken, Churchill ve Roosevelt, Fransa'nın işgali planlarını tartıştı. İkisi her zaman hemfikir olmadı: Roosevelt, Fransa'nın doğrudan işgal edilmesinden yanaydı; Churchill ise Akdeniz'den daha dolaylı bir yaklaşımı tercih ediyordu. Sonunda Roosevelt'in planları benimsendi ve General Dwight D. Eisenhower'ı Müttefik komutanlığına atadı. Roosevelt tüm Müttefik ülkelerin yakın bir ittifakını kurmaya çalıştı; Sovyet lideri Joseph Stalin'le ve Çin lideri Çan Kay-Şek'le çalıştı. Daha Aralık 1941'de Roosevelt savaş sonrası dünyayı planlıyordu ve Birleşmiş Milletler Bildirgesinde, 1946'da kurulan bugünkü Birleşmiş Milletlerin temelini attı. Bu, Roosevelt'in ölümünden sonra BM İnsan Hakları Bildirgesinin taslağını hazırlayan Eleanor Roosevelt'in devam ettirdiği bir çalışmaydı.

△ Dördüncü kez başkan
Roosevelt Ocak 1945'te göreve başlama töreninde konuşuyor. Bozulan sağlığına rağmen Thomas E. Dewey'i rahat yendi ama göreve başladıktan üç ay sonra öldü.

Hastalık

Savaş Roosevelt'e zarar verdi ve 1944'e gelindiğinde sağlığı hızla kötüleşiyordu. Bununla birlikte, dördüncü kez ABD başkanı olmayı elde edecek kadar sağlıklıydı ve 1945'te "Büyük Üçlünün" savaş sonrası Avrupa'nın şeklini kararlaştırdığı Yalta Konferansına katıldı. O sırada açıkça bitkindi ve ileri derecede damar sertliği oluşmuştu. Roosevelt 12 Nisan 1945'te, Almanya teslim olmadan, Avrupa'daki zaferden ve Japonya'nın eli kulağında yenilgisine bir aydan kısa bir süre kala öldü.

- **Aralık 1941** Kongrede "utanç konuşması"nı yapar ve Japon İmparatorluğuna savaş ilan edilmesini ister.
- **1943** Roosevelt ve Churchill Kazablanka'da buluşur: Almanya'nın yalnızca koşulsuz teslim olmasını kabul etmeye karar verirler.
- **Ağustos 1943** Quebec Konferansı: Roosevelt ve Churchill Normandiya çıkarmasını planlar.
- **Kasım-Aralık 1943** Kahire Konferansı: Roosevelt, Churchill ve Çan Kay-Şek Uzakdoğu'daki stratejiyi tartışır.
- **12 Nisan 1945** Ağır beyin kanaması geçirir ve "Küçük Beyaz Saray"da, Georgia Warm Springs'teki kulübesinde ölür.

Japonya Savaş Üzerine Kumar Oynuyor

Birçok Japon lider, Asya'da egemen olmanın ulusal kader olduğuna inanıyordu. Ama hâlâ Çin'deki savaşı kazanmak için mücadele ediyorlardı ve Japonya'nın doğal kaynaklardan yoksunluğu, her zamanki gibi korkutucuydu. Tek çarenin, her şeyi bir şekilde yoluna sokacak yeni saldırılar olduğuna karar verdiler.

Japonya'nın 1937'den itibaren Çin'i istilası, kesin sonuçlara yol açmadı. 1939'da Avrupa'da savaş çıktığında, tüm zaferlerine rağmen Japonya çıkmaza girmişti. Savaş uzadıkça, değerli insan gücünü ve kaynaklarını tüketmekteydi. Amerika Birleşik Devletleri, Çin'in istilasına, Japonya'ya hurda metal ve demir ihracatına kısıtlamalar getirerek karşılık vermişti. Japonya'nın savaşı sürdürmek ve bir imparatorluk kurmak için bunlara ihtiyacı vardı; Japon ithalatının neredeyse üçte biri ABD'den geliyordu. Almanya 1940'ta

« ÖNCE

Japonya'nın imparatorluğunu Çin'de genişletme girişimleri, Batılı devletlerin ticari yaptırımlarıyla karşılaştı; bu durum Japonya'yı başka müttefikler ve yeni fetihler aramaya itti.

ÇİN'DE SAVAŞ

Japonya 1930'ların başında **Çin'in Mançurya eyaletini ilhak etmiş** ve kukla bir Mançukuo devleti kurarak **sömürmeye başlamıştı**. 1937'de Japonya **Çin'e büyük çaplı saldırılara başladı** « 60-63. 1939'da Japonya Çin'in kuzeyinde ve doğusunda geniş alanları kontrol ediyordu ve savaşan bir milyondan fazla askeri vardı. Süreç acımasızdı; en rezili de, 1937-38'de "Nanjin tecavüzüydü." Bu saldırganlık ve **bu tür gaddarlıklar**, Asya'da sömürgeleri ve Çin'de çıkarları bulunan Avrupa ülkelerince ve ABD tarafından **kmandı**.

İMPARATORLUĞU GENİŞLETME

Pek çok Japon lider, **imparatorluğu genişleterek** ve sanayi hammaddesine ulaşarak ülkenin sorunlarını çözebileceklerine inanmaktaydı. Tüm yerli Asyalıların yararlanacağı anti-emperyalist bir "Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanı" yaratmak istiyorlardı. Aslında imparatorluk, saldırdıklarından daha acımasızdı.

KUZEY Mİ, GÜNEY Mİ?

Japonya'nın ikilemi, hangi yönde saldıracağıydı. 1930'larda Japonya SSCB'nin doğu sınırları boyunca Sovyetlerle **defalarca savaştı**. 1939'da Japonya, Moğolistan'da can alıcı bir harekâtta **ağır yenilgiye uğradı. Ondan sora Japonya yeni fetihler için güneye baktı**.

MANÇUKUO'YLA (SÖZDE) BARIŞÇIL İŞBİRLİĞİNİ YÜCELTEN JAPON AFİŞİ

Fransa'yı ve Çukur Ülkeleri fethedince, Japon hükümeti sorunlarını çözmek için yeni fırsatlar gördü.

Japonya'nın Rusya'yla ve SSCB'yle uzun çatışma tarihi 1930'larda da devam etmiş ama Japonya 1939'da kötü yenilmişti. Bu durum, Japon İmparatorluğunu Asya anakarasında kuzeye doğru genişletme girişimlerine son verdi. Ama güneydeki kazanımlar, farklı bir konuydu. Hollanda ve Fransa yenilmişken, İngiltere'nin başında Hitler belası varken, onların sömürgeleri aşırılmaya uygun gibi görünüyordu – ve geniş kaynakları vardı. Hollanda Doğu Hint Adalarında petrol, İngiliz Malaya'da kauçuk, kalay ve daha fazlası vardı. Japonya için, kaçırılmayacak bir fırsattı.

Vahim karar

Temmuz 1940'ta Japon hükümeti yeni bir politika benimsedi. İngiliz Burma'sı ve Fransız Çinhindi üzerinden Çinlilere gelen ikmal maddelerini engelleyerek Çin'deki savaşı kazanacak ve Doğu Hint Adaları ile Malaya'nın kaynaklarını gerekirse savaşla kontrol edeceklerdi. İlk adım, Eylül 1940'ta Kuzey Çinhindi'ne asker göndermekti. Aynı zamanda Japonya, Almanya ve İtalya'yla Üçlü Paktı da kabul etti. Japonya'nın penceresinden bunun amacı, Asya'nın işlerine ABD müdahalesini sınırlamaktı. Ama Japonlar yanlış hesap yapmıştı ve Amerika Birleşik Devletleri, Japonya'nın yeni ittifakından hiç de ürkmedi. Aksine Amerikalılar, Japonya'ya metal ihracatına ambargo koydu.

Bir sonraki büyük gelişme Temmuz 1941'de, Japonlar Güney Çinhindi'ne asker gönderince geldi. ABD anında Japonya'nın tüm varlıklarını dondurdu ve petrol satışını yasakladı. Çok geçmeden İngilizler ve Hollandalılar da aynısını yaptı. Bu, Japonya'nın petrol ithalatının % 90'ını kaybetmesi demekti.

ABD'nin sert tutumunun bir nedeni, Amerikalı şifre kırıcıların Japonların diplomatik mesajlarını okumasıydı. Japonya'nın dönüşü olmayan bir yolda olduğunu ve ancak sert önlemlerin savaşı durdurabileceğini; bu arada, Japonya bir şekilde savaş başlatırsa, ambargonun onları zayıflatacağını düşündüler.

Başarısız diplomasi

Amerika Birleşik Devletleri ile Japonya arasında görüşmeler 1941'in son aylarına kadar devam etti. ABD hükümeti, Japonlar için yaşamı ne kadar zorlaştırdığını biliyordu ama Japonların içtenlikle barış istediğini düşünmüyorlardı. Aslında Japonlar tam karar vermemişti. Ülke savaş hazırlıklarını hızlandırdı ama kısmen, İmparator

▽ **Bisikletle eğitim yapan Japon askerler**
Batılı güçler Japon eğitimini ve teknolojisini büyük ölçüde küçümsedi. Örneğin Malezya'yı işgal sırasında bu bisikletler gibi "düşük teknoloji" ürünü nakliye araçları kullanmak, Japonları düşmanlarından daha fazla hareketli yaptı.

Japon kara kuvvetleri uçağı
Yerde Mitsubishi Ki-21 bombardıman uçakları ve yukarıda Nakajima Ki-27 avcı uçakları. Her iki uçak tipi Japonya'nın Çin'e saldırısında etkili oldu ama daha sonraki çarpışmalarda o kadar başarılı olmadı.

Hirohito çatışma istemediğini açıkça belli ettiği için, müzakere girişimlerine de devam ettiler.

Ekimde Japonya'da yeni bir başbakan, General Tojo Hideki göreve başladı. Başbakan ve hükümeti, ABD'nin istediği gibi Japonya'nın Çin'den çekilmesinin akıl almaz olduğunu düşünüyordu.

Amerika Birleşik Devletleri'yle savaş büyük risk olmasına rağmen, Japonlar tereddüt etmeyi bırakır ve hemen saldırıya geçerse bir şansları vardı. Japon kara ve deniz kuvvetlerinin hazırlanmış hızlı fetih planları vardı ve 29 Kasımda hükümet savaşa girmeye karar verdi. İmparator Hirohito resmi iznini 1 Aralık'ta verdi ve taarruz emirleri çıkarıldı. Japonlar, yıkıcı bir darbeyle Amerika Birleşik Devletleri'ni Pasifik'ten silecekti. Geriye kalan tek iş, Pearl Harbor'a saldırı başlamadan hemen önce Amerikalılara son bir diplomatik nota vermekti.

JAPON GENERAL VE BAŞBAKAN (1884–1948)

TOJO HIDEKI

Tokyo'da asker bir ailede dünyaya gelen Tojo, 1930'larda Japon İmparatorluk Ordusunda en önemli generallerden biriydi ve sabit fikirliydi. Çin'e saldırıları savundu ve 1940'ta kara kuvvetleri bakanı olarak Almanya ve İtalya'yla Üçlü Paktın oluşturulmasına yardımcı oldu. Ekim 1941'de başbakan olarak Prens Konoe'nin yerini aldı ve Japonya'yı savaşa soktu. İlk aylarda Tojo'nun muazzam bir gücü vardı ama tekrarlanan askeri felaketler 1944'te istifa etmesine neden oldu. 1945'te Müttefikler tarafından savaş suçlusu olarak tutuklandı, yargılandı ve 1948'de idam edildi.

Bu son adımın beceriksizce atılması, Japonya'nın savaşa yaklaşımındaki kararsızlığın tipik bir örneğiydi. Nota çok geç, bombalar Pearl Harbor'ı vurmaya başladıktan ve Amerikalılar şifre kırma servisinden her şeyi öğrendikten sonra verildi.

SONRA

Japonlar Aralık 1941'de Asya'da ve Pasifik'te İngiliz, Amerikan ve Hollanda topraklarına saldırarak, II. Dünya Savaşını sahiden küresel bir çatışmaya dönüştürdü.

JAPON TAARRUZU

Pearl Harbor'a saldırı 228-31 » 7 Aralık'ta yerel saatle sabah 07.55'te başladı. Japonlar tam anlamıyla gafil avladı. Bir saatten az bir sürede **Amerikan Pasifik Deniz Filosunun kolu kanadı kırıldı**. ABD, "sinsi" olduğunu düşündüğü saldırı karşısında önce afalladı, sonra öfkelendi. Japonya, **resmi olarak savaş ilan etmemişti**. Malaya'ya Japon çıkarmaları 8 Aralık'ta, Pearl Harbor baskını başlamadan önce başladı. Bunu, **Filipinler'e, Hong Kong'a, Guam'a ve Wake Adasına darbeler izledi 236-39 »**.

MİHVER İTTİFAKI

Hitler 11 Aralık 1941'de **Amerika Birleşik Devletleri'ne savaş ilan etti** ama Almanya ile Japonya hiçbir zaman etkili bir biçimde işbirliği yapmadı. Ayrıca Müttefikler, gizli Alman planlarıyla ilgili önemli bilgileri öğrenmek için Berlin'deki **Japon diplomatlardan gelen sinyalleri çözebiliyorlardı**.

Pearl Harbor

Japonya barış görüşmeleri yaparken savaşa hazırlanıyordu. Kasım 1941'de bir uçak gemisi vurucu gücü, Hawaii'de Pearl Harbor'daki Amerikan deniz üssüne doğru gizlice yola çıktı. ABD Pasifik Filosunu mahveden saldırı, ABD'nin savaşta önemli bir oyuncu olmasını sağladı.

26 Kasım 1941'de Japonya'nın Birinci Donanma Hava Filosu, Kuzey Japonya'da Kuril Adalarından ayrılıp Pasifik'e açıldı. Ayrılmadan önce birkaç ay boyunca uçak gemisinin havacıları, ABD Pasifik Filosunun Pearl Harbor'daki ana üssüne bir saldırı için eğitilmişti. Şimdi gerçekleştirmek için kolları sıvıyorlardı.

Japon hükümeti 29 Kasımda askeri şeflerle bir toplantı yapıp, savaşın artılarını ve eksilerini uzun uzadıya tartıştı. Sonunda, Amerika Birleşik Devletleri'nin en son isteklerine razı olmanın aşağılayıcı olacağına karar verdiler. İmparator Hirohito hükümetin kararını 1 Aralıkta kabul etti ve Japonya'nın uçak gemileri, Pearl Harbor'daki ABD Filosuna saldırıyı planlandığı gibi gerçekleştirme sinyali aldı. Japonya'nın ana stratejisi, Japonya'da bulunmayan doğal kaynakları sağlayabilen Güneydoğu Asya'da

<< ÖNCE

Japonya'nın Güneydoğu Asya'da genişleme planları muhalefetle karşılaşınca, savaşa hazırlanmaktan başka seçenek yoktu.

BAŞARISIZ MÜZAKERE

1937'den beri Çin'le savaşa << 60-63 saplanıp kalan Japon ordusunun acil hammaddeye ve petrole ihtiyacı vardı. **Güneydoğu Asya'da toprak çıkarları** bulunan Batılı güçler Çin'e saldırıları onaylamadı ve Japonya'yla ticareti durdurdu. Barışçı bir çözüm için müzakere girişimlerinde bulunuldu ama Japonya **geri adım atmayı reddetti << 224-27**. 1941 Kasım'ının sonunda diplomasi işe yaramıyor ve **Pasifik'te savaş** kaçınılmaz görünüyordu. **Amerika Birleşik Devletleri**, her an Malaya'ya ya da olasılıkla Filipinler'e **saldırılar bekliyordu**.

JAPON KUŞKULARI

Amiral Yamamoto Isoroku, ABD'yle **savaşa karşıydı**. Kendi filosunun altı ay kadar zafer kazanabileceğini ama ondan sonra **Japonya'nın ezileceğini** söyledi. Öngörüsünün doğru olduğu anlaşıldı. Yine de, Pearl Harbor'a saldırıyı planladı; Kasım 1940'ta **Taranto'daki İtalyan filo üssüne** İngiliz saldırısından **<< 148-51** öğrenilen derslerden yararlandı.

toprak ele geçirmekti. Bu, Japon İmparatorluğu'na Çin'deki savaşı kazanma ve düşmanlarına karşı kendini savunma yeteneği kazandıracaktı. Sömürgeci Avrupa devletlerinin bölgedeki silahlı kuvvetleri zayıftı ve kolayca yenilebilirdi. O sırada ABD uluslar topluluğunun bir parçası olan Filipinler, önerilen ilerlemenin kanadında bulunuyordu; bu yüzden diğer Amerikan sömürgeleriyle birlikte o da vurulacaktı. ABD kara ve hava kuvvetleri önemsizdi ama ABD Deniz Kuvvetleri, Japonya'nın planları için daha ciddi bir tehditti ve bu dolambaçlı muhakemeyle, öncelik hedef haline geldi. Birkaç Japon lider aksi yönde uyarıda bulunmasına rağmen, genel olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin zayıf ve yozlaşmış olduğu, birkaç hafta içinde teslim olacağı varsayıldı.

Japonya'nın sürpriz saldırısı

Japonya'nın vurucu gücü doğuya doğru yol alırken, katı radyo sessizliği sağlandı. Esas olarak şifre kırma bilgisi kullanan Batı istihbaratı, filonun yola çıktığı bilgisini yakaladı ama nerede olduğunu kimse söyleyemiyordu.

7 Aralık 1941 sabahı saat 05.50'de Japon uçak gemileri, Oahu'nun kuzeyinde yerini aldı. Torpido bombardıman uçakları

▽ **Oahu'nun bombalanması**

Japonlar demirli filodaki gemilerin yanı sıra, Oahu Adasındaki havaalanlarını da bombaladı. Ford Adasındaki deniz uçağı üssündeki bu kırım manzarasının arka planında patlayan Shaw destroyeri görülebiliyor.

JAPON AMİRAL (1884-1943)

YAMAMOTO ISOROKU

Yamamoto Isoroku, 1941-43'te Japon Birleşik Filosunun başkomutanıydı. Savaştanönce, Japonya'nın önde gelen deniz hava gücü uzmanı oldu ve Japonya'nın Amerika Birleşik Devletleri'ne saldırmakla ahmaklık ettiğine inanmasına rağmen, Pearl Harbor saldırısını planladı. 1942'de, ABD'li şifre kırıcılar planını ortaya çıkarınca, Midway Çarpışmasındaki stratejisi daha az başarılı oldu. 18 Nisan 1943'te, Solomon Adalarında Bougainville'e yakın Ballalae Havaalanına giden uçağı, pusu kuran Amerikalı avcı uçağı pilotlarınca Bougainville ormanı üzerinde düşürülünce, Amiral Yamamoto öldü. Amiralin ölümü, Japonların moraline ağır bir darbe oldu.

Amerikan filosunu vurduktan sonra, ikinci bir dalga işi bitirecek ve kıyıdaki tesisleri bombalayacaktı.

Amerika bir yerde Japonya'dan bir saldırı bekliyordu ama Pearl Harbor'da komutanlar, daha çok Hawaii adalarında yaşayan Japon kökenli insanların sabotajından endişe etmekteydi.

Her halükârda liman yüksek teyakkuz halinde değildi. Uçaksavar topların başında kimse yoktu, tüm mühimmat kilit altındaydı ve muharebe uçakları, nöbetçiler rahat koruyabilsin diye açık alanda sıralar halinde park edilmişti. Barış zamanı ve pazar günü olduğu için, birçok denizci kıyı iznindeydi ve çok azı görev başındaydı. Toplam 366 Japon bombardıman ve avcı uçağı Pearl Harbor'daki deniz üssünü vurdu. ABD muharebe gemisi *Arizona* havaya uçuruldu. Saldırıda *Oklahoma* alabora oldu ve altı muharebe gemisi daha ağır hasar gördü. Toplam 188 ABD uçağı imha edildi ve 150'si hasar gördü. Toplam 2403 Amerikalı öldürüldü. Japonlar yalnızca 55 asker ve 29 uçak kaybetti. Amiral Yamamoto'nun cesur saldırısı, saat gibi çalışmış gibi görünüyordu ama öyle değildi.

ABD Pasifik Filosunun üç uçak gemisi o sabah denizdeydi, bu yüzden kurtuldular. Hayatta kalmaları, Amerikalı komutanları, Japonya'ya karşı savaşta hava gücünü ana silah yapmaya zorladı ve bunun zafere götüren en iyi yol olduğu anlaşıldı. Pearl Harbor'da yaşamsal petrol depolama tesisleri, donanma tersanesi ve denizaltı kafesleri de hasarsız çıktı. Deniz üssünün eski etkinliğine tekrar kavuşması uzun sürmeyecekti.

ABD savaşta

Ertesi gün Başkan Roosevelt Kongrenin ortak oturumunda konuştu. Japonya'ya barış görüşmelerini kesen notanın geç veril-

"Pearl Harbor saldırısının **sürpriz baskın yapmayı başarmış** olması, **gökten gelen bir nimet** gibi görünüyor."

JJAPONYA BAŞBAKANI TOJO

mesine köpüren Başkan, 7 Aralık 1941'e "utanç içinde yaşayacak bir tarih" dedi, saldırıları "nedensiz ve alçakça" olarak niteledi. Kongre, Japonya'ya karşı savaşa tereddütsüz onay verdi. Aynı gün İngiltere de Japonya'ya savaş ilan etti.

Pearl Harbor'a saldırı, ABD için ezici bir yenilgi olmasına rağmen, aylardır yalvaran Churchill'in yapamadığını yapmıştı – yalnızcılık artık bitti. Pearl Harbor'daki olaylar karşısında sarsılan ve korkan Amerikan ulusu, savaşa girme konusunda birleşti. Hitler, Pearl Harbor'a Japon saldırısını duyunca, çok sevindi. Japonya da bir müttefik olmuşken, savaşı kaybetmenin olanaksız olduğunu düşünüyordu. Hitler, belki de en büyük hatasını yaparak, Amerika Birleşik Devletleri'ne savaş ilan etti. Bu kötü karar, ABD'nin askeri gücünü Avrupa'ya getirmek zorunda kalmasını sağladı ve sonunda Almanya'nın yenilgisine yol açan bir karardı.

△ **Haber, New York'un Times Meydanı'na ulaşır**
Pek çok Amerikalı, 1941'in sonunda ABD-Japonya ilişkilerinin ne kadar kötü bozulduğunun farkında değildi. New York'ta ve başka yerlerde 7 Aralık, barış zamanının tipik bir pazar günü gibi görünüyordu – Hawaii'den haber gelene kadar.

SONRA »

Pearl Harbor'a saldırı, Müttefikler Japonya'yı tamamen yenilgiye uğratana kadar Amerika'nın savaşmasını sağladı.

KÜRESEL SAVAŞ
Hitler'in, Amerika'ya savaş ilan etmek için Japonya'ya karşı herhangi bir antlaşma yükümlülüğü yoktu ama 11 Aralık 1941'de **Almanya'yı Amerika Birleşik Devletleri'nin gücüyle yarıştırdı** ve savaş, sahiden bir dünya çatışması halini aldı.

HİTLER AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NE SAVAŞ İLAN EDİYOR

AMERİKAN FİLOSU TOPARLANIR
Pearl Harbor'da hasar gören muharebe gemilerinin büyük çoğunluğu onarılıp hizmete sokuldu. Bununla birlikte, **ABD Deniz Kuvvetlerinin saldırılarına**, uçak gemileri öncülük ediyordu. 1941'de hayatta kalmaları, **zafere giden yolu gösterdi 244–47** ».

GÖRGÜ TANIĞI **7 Aralık 1941**

Pearl Harbor'a Saldırı

7 Aralık 1941'de, Oahu'nun 350 km kadar kuzeyinde uçak gemilerinden kalkan Japon uçakları, Pearl Harbor'daki ABD Pasifik Filosunu bombaladı. Titizlikle planlanan saldırıda avcı ve bombardıman uçakları yer aldı; Amerikalılar, tam anlamıyla gafil avlandı. Komutan Mitsuo Fuchida'nın yönettiği ilk uçak dalgası, saat 08.00'den hemen önce Pearl Harbor'ı vurdu. Kısa süre içinde orada bulunan sekiz Amerikan muharebe gemisinin beşi battı ya da batıyordu.

"Dürbünümle demirli yatan gemilere dikkatle baktım. Tek tek saydım. Evet, muharebe gemileri oradaydı, sekiz tanesi... Telsizcime "Hücum!" komutunu göndermeyi emrettiğimde saat 07.49'du. Hemen önceden hazırlanmış şifreli sinyali yazmaya başladı: "TO, TO, TO..."

Bütün gruba öncülük eden Binbaşı Murata'nın torpido bombardıman uçakları torpidolarını bırakmak için inişe geçerken, Binbaşı İtaya'nın avcı uçakları, düşman avcı uçaklarını havadan süpürmek için ileri fırladı. Takahashi'nin pike bombardıman grubu irtifa için tırmanışa geçmiş ve gözden kaybolmuştu. Bu arada benim bombardıman uçaklarını, saldırı planına ayak uydurmak için Barbers Point'e doğru bir tur attı...

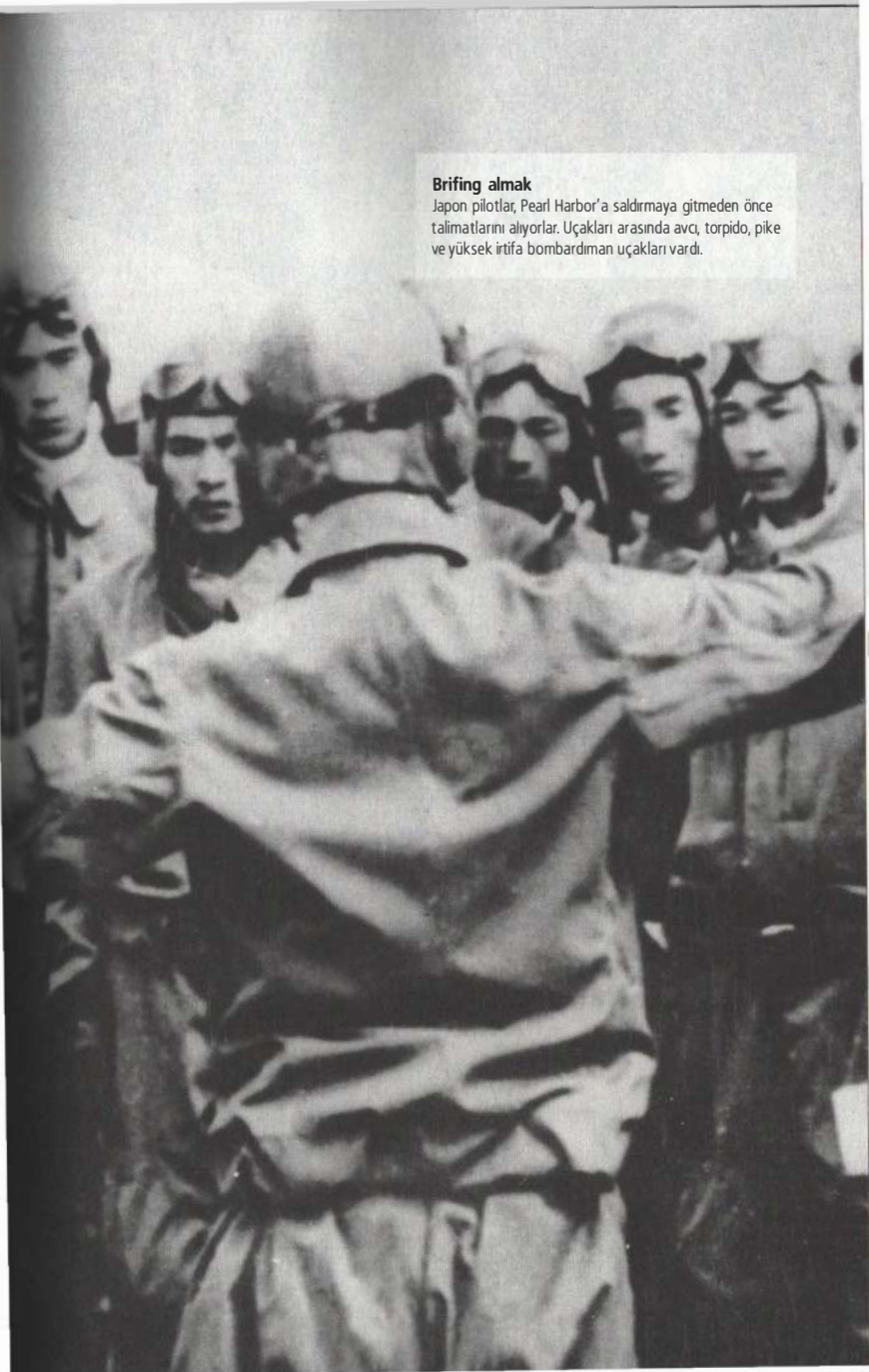
İlk bombanın Wheeler Field'e düşmesiyle saldırı başladı; bunu hemen Hickam Field'e ve Ford Adasındaki üslere pike bombardıman saldırıları izledi... Binbaşı Murata... torpidoları bıraktı. Çok geçmeden limanda bir dizi beyaz su hortumları yükseldi.

Bu arada Binbaşı İtaya'nın avcı uçakları, Pearl Harbor üzerinde havaya tamamen hâkimdi. Havalanan dört düşman avcı uçağı hemen düşürüldü. Saat 08.00'de havada düşman uçağı yoktu ve bizim avcı uçaklarımız, havaalanlarını bomba yağmuruna tutmaya başladı.

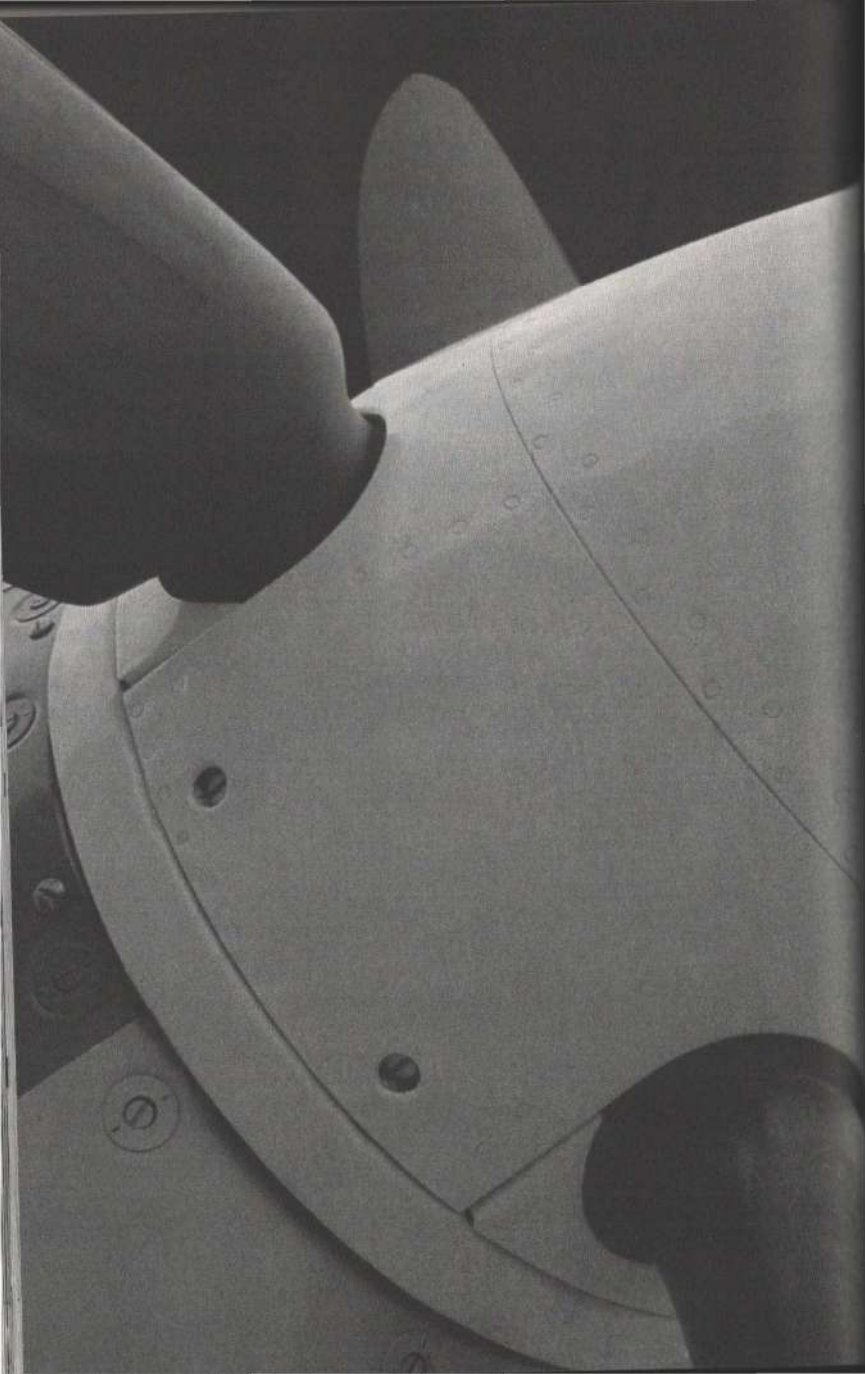
Yaklaşınca, düşman uçaksavar ateşi bize yoğunlaşmaya başladı. Etrafta koyu gri kabartılar patlıyordu. Çoğu gemilerdeki bataryalardan geliyordu ama kara bataryaları da aktifti... Benim grubum ikinci bir hamle için tur atarken, diğerleri kendi işlerini yaptı; bazıları üç kez denedikten sonra başardı. Muharebe Gemisi Dizisinde devasa bir patlama olduğunda ikinci tur bombardımana başlamak üzereydik. Kocaman bir koyu kırmızı duman sütunu 1000 metreye kadar yükseldi. Bir geminin cephaneliği patlamış olmalı [Bu, muharebe gemisi *Arizona*'ydı]. Şok dalgası, birkaç mil uzaktaki uçağımda bile hissedildi..."

Japon komutan Mitsuo Fuchida, Pearl Harbor saldırısını anlatıyor

Brifing almak
Japon pilotlar, Pearl Harbor'a saldırmaya gitmeden önce talimatlarını alıyorlar. Uçakları arasında avcı, torpido, pike ve yüksek irtifa bombardıman uçakları vardı.

5

DEĞİŞEN DENGE

1942

Japonların Güneydoğu Asya'yı fethiyle birlikte çatışma sahiden küreselleşti ama ABD'nin savaşa girmesinin bir dönüm noktası olduğu anlaşılacaktı. Müttefikler Kuzey Afrika'da zaferler gördü ve Sovyetler Birliği'nde, Stalingrad'ın kahramanca savunulmasıyla birlikte devasa mücadele Sovyetlerin lehine döndü.

Japon Hücumu

Japonya'nın Pasifik'teki imparatorluk planları, basit bir hesaba dayanıyordu: Amerika Birleşik Devletleri, tersine çevrilmesi çok zor olacak bir oldubittiyle karşılaşmalıydı. Buna, Amerikalıların karşı koyup direneceğini, ekonomik ve askeri güçlerinin Japonya'yı boğacağını hesaba katmıyordu.

△ **Japon top mermisi**
Japon birliklerinin Singapur'u aralıksız bombardımanı, çok büyük bir mermi kaynağına sahip olduklarını ima etmekteydi. Bu tehlikeli bir abartıydı ama yine de Singapur teslim oldu.

Bir Japon filosu Pearl Harbor'ın yolunu tutarken, ikinci bir filo da Güney Tayland ve Kuzey Malaya'ya yöneldi. 8 Aralık 1941 günü şafak vakti, General Yamashita'nın 25. Ordusunun iki tümeni, Güney Tayland'da Singora ve Pattani'de, üçüncü bir tümen de Kuzey Malaya'da karaya çıktı.

Malaya'daki İngiliz komutanlar, Japonların Singora'yı kullanma ihtimalini öngörmüştü ve onlardan önce davranmak için Tayland'a girmeyi planlamıştı. Ama Japonlar İngilizleri hazırlıksız yakaladı ve bir daha toparlanamadılar.

Japonlar tam hava hâkimiyetine sahipti. 10 Aralıkta Japon savaş uçakları, Malaya'nın doğu kıyısında Japon çıkarmalarını hava koruması olmadan kırmaya kalkışan muharebe ge-

<< ÖNCE

Japonlar, Pearl Harbor darbesiyle örtüşsün diye, Uzakdoğu'da ve Pasifik'te eşzamanlı taarruzlar planlayıp, hem güneydoğuya hem güneybatıya yöneldi.

EMPERYAL JAPONYA

Japonya'nın bir imparatorluk kurma arzusu Eylül 1931'de **Mançurya'yı << 44-47** ve daha sonra 1937'de **Çin'i << 60-63** istilasıyla belli olmuştu.

SALDIRI PLANI

Düşünce, güneybatıda **Malay yarımadasına ilerledikten** sonra, sağa ve sola **ayrılıp Burma'ya ve Hollanda Doğu Hint Adalarına** girmekti. Formoza'dan ikinci bir hamle güneydoğuda Filipinler üzerinden ilerleyip, Doğu Hint Adalarında güneybatı hamlesiyle birleşmeyi amaçlayacaktı. **Tali süpürücü taarruzlar** Marshall Adalarının kuzeyini, Wake Adası'nı, Maiana Adaları'nda Guamı alıp, **Japon denetimini** Gilbert Adalarına kadar uzatacaktı.

NİHAİ KONTROL

Japonların ağır basan amacı, seçtiği nüfuz alanında önceliği güvenceye almak, **Batılı sömürgeci güçleri** ve gerekirse Rusya'yı **yenilgiye uğratmaktı**. Çin'e boyun eğdirilecek ve **Japon İmparatorluğuna katılacaktı**; diğer Asya devletleri ise, Japonya'nın liderliğinde bir Asya **Ortak Refah Alanı << 224-27** içinde var olacaktı. Asya, Batılı sömürgecilerden tekrar koparılıp alınacak, Japonya'nın kaydettiği **büyük ekonomik ve sınai ilerlemeler** gösterilecekti.

misi *Prince of Wales* ve muharebe kruvazörü *Repulse*'ı (Kuvvet Z) batırınca, deniz hâkimiyeti de sağlandı

Zayıf direniş

Japonlar, geri çekilmekte olan İngilizleri taciz edip bağlantılarını kesmek için, Malaya'nın batı kıyısında denizden ilave saldırılar başlatabilirdi. Malaya Genel Komutanı Korgeneral Arthur Percival'ın etkisiz olduğu anlaşıldı. Yalnızca 58 günde onları Singapur'daki deniz üssüne süpüren Japon ilerlemesinin hızı ve aralıksız baskısı, moralleri daha da bozdu. Singapur 15 Şubatta, İngiliz Uluslar Topluluğuna mensup 138.000 asker kaybıyla teslim oldu. Bu, İngiliz tarihinde en büyük ve en aşağılayıcı yenilgi olacaktı.

25 Aralıkta İngiliz sömürgesi Hong Kong, Tümgeneral Sano'nun 38. Tümenine teslim oldu. Japonlar zaferlerini, bir tecavüz ve katliam partisiyle kutladı.

Japonya'nın Pasifik'teki bir sonraki hedefi Hollandalılardı. Hollanda sömürgeleri arasında Java, Sumatra, Timor, Borneo, Selebes Adası ve Yeni Gine'nin batı bölümü vardı – hepsi, General Wavell yönetiminde Amerikan, İngiliz, Hollanda ve Avustralya (ABDA) komutanlığına bağlı. Japonlar istediği gibi karaya çıktı, hava hâkimiyeti vardı ve 27 Şubat 1942'de Java Denizi Çarpışmasında bir Müttefik deniz filosunu yendikten sonra, denize de hâkim oldu. Java Denizindeki zafer, Hollanda Doğu Hint Adalarının fethini hızlandırdı; sivil yönetim, 8 Mart'ta koşulsuz teslim oldu.

ÖNEMLİ AN

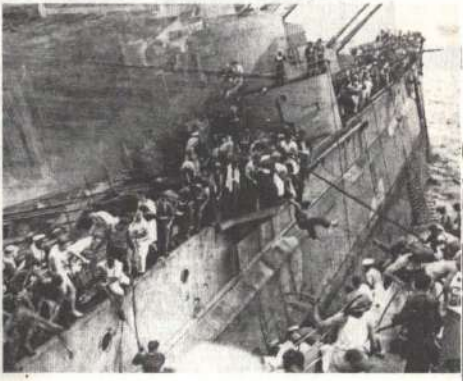
SİNGAPUR'UN DÜŞÜŞÜ

15 Şubat 1947'de General Percival, General Yamashita'nın Singapur'un Ford Motor Fabrikasında kurulan karargâhında bir buluşmaya gitti. Fabrikanın Japon fotoğrafçılarla ve gazetecilerle dolu kantininde, Percival ateşkesi kabul etti ve teslim belgesini imzaladı. Savaşın geri kalan bölümünü Mançurya'da bir savaş esiri olarak geçirdi ama 2 Eylül 1945'te Japonların teslim olmasına tanık olmak için muharebe gemisi *Missouri*'nin güvertesindeydi.

Filipinler'e ilerleme

Hollanda Doğu Hint Adalarının kuzeyinde Japonlar, büyük ölçüde kendi kendini yönetmesine rağmen bir ABD sömürgesi olan Filipinler'i 8 Aralıkta işgal etti. General MacArthur'un komuta ettiği ABD ve Filipin birleşik kuvvetleri Japon ilerlemesini durduramadı ve Nisan 1942'ye kadar tutun-

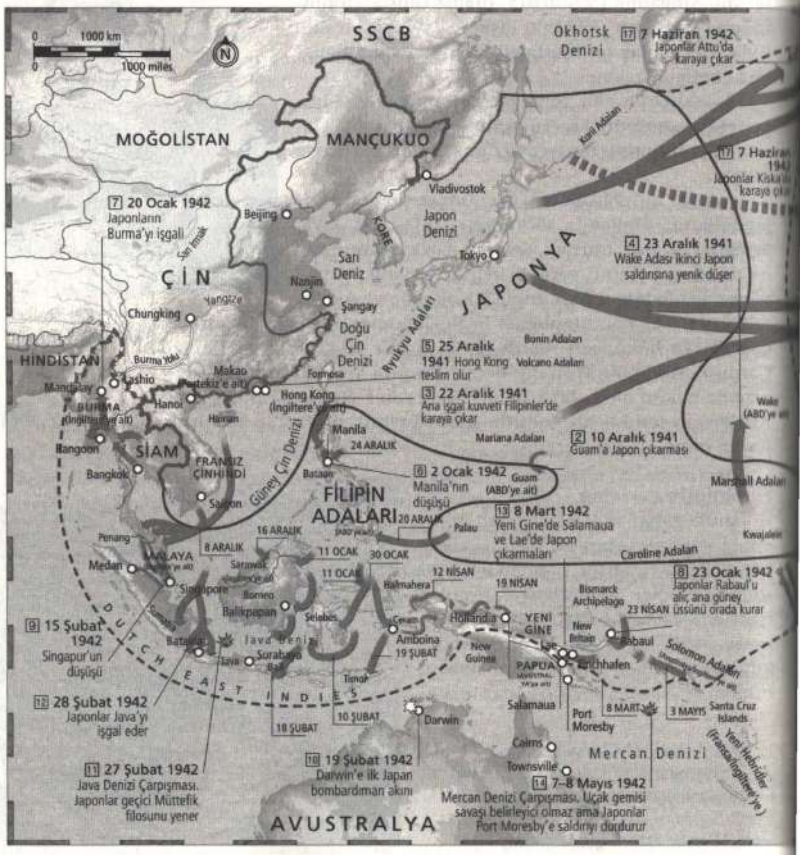
▷ **HMS *Prince of Wales*'in batması**
Prince of Wales'in mürettebatı, karada üslenmiş bombardıman uçakları ile XXII. Hava Filosunun torpido bombardıman uçaklarının bir saldırısından sonra, 10 Aralık 1942'de gemiyi terk etti.

dukları Bataan yarımadasına çekildi. Yaklaşık 80.000 ABD ve Filipin askeri esir düştü; bunların çoğu, daha sonra Bataan'dan çıkış için "ölüm yürüyüşünde" öldü. Amerika Birleşik Devletleri'nin son sığınağı, Manila Körfezinde Corregidor Adası ve kalesi, 6 Mayıs 1942'de teslim oldu.

▽ Pasifik'te ve Uzakdoğu'da Japon taarruzu
İyi tasarlanmış bir stratejiyle Japon kuvvetler büyük bir hızla Güneydoğu Asya'ya inip, karaya, denize ve havaya hâkim oldu. Altı ay içinde büyük bir imparatorluk oluşturdular.

Singapur'un teslim olmasından bir aydan kısa bir süre önce Japon 15. Ordusu, kauçuk ve petrol gibi yaşamsal kaynakları ele geçirme umuduyla Burma'yı işgal etti. Karşılarına çıkan iki zayıf tümen Salween ve Sittang ırmaklarına çekildi ve şubatta orayı da terk etmek zorunda kaldı.

1942 Martının başında İngiliz Korgeneral Alexander, komutayı devraldı. Başkent Rangoon'u terk edip, "Burcorps"la

(ordusuna verilen ad) birlikte karadan Hindistan'a çekilmeye karar verdi. Bu, İngiliz askerlik tarihinde en uzun geri çekilmeydi.

İngiliz ve Hint askerler bitkindi ve erzak sıkıntısı çekiyordu; Burmalı askerler ise, kafileler halinde firar etmeye başladı. Bu destansı çabada Alexander'a, Amerikalı General Stilwell'in komutasında Beşinci ve Altıncı Çin Orduları yardım etti. Çin'le tek kara bağlantısı olan Burma Yolunu güvenceye almak için Burma'ya girmişlerdi. Rangoon boşaltılmadan kısa süre önce kente gelen Yedinci Zırhlı Tugayın tankları da kuvvetlere katıldı. 19 Mayısta, dokuz haftada 960 km yol yürüyen "Burcorps," Chin Tepelerinde, Tamu'da Hindistan sınırını geçti. Uzun geri çekilmeyi, sonunda musonlar durdurdu; ama Japonların Hindistan'a ilerlemesini de önledi.

△ Doğan Güneşin zaferi
Çin-Japon Savaşının bol kanıtlarına rağmen, Uzakdoğu'daki sömürgeci güçler, Uzakdoğu'da ve Pasifik'te Japon harekâtının gücünü ve koordinasyonunu küçümsedi.

"**Kayıplar** daha çoğaldı. Yolda **yüzlercesi düştü**."

ÇAVUŞ SİDNEY STEWART, NİSAN 1942'DEKİ BATAAN ÖLÜM YÜRÜYÜŞÜYLE İLGİLİ

SONRA »

Altı ay içinde ve Müttefiklerin zayıf direnişiyle Japonlar, Nisan 1942'de Pasifik Okyanusunun önemli bir kısmına hâkimdi.

PEKİŞTİRME GÜCÜ
Japonlar kuzeyde **Aleutian Adalarını** ve Alaska'ya yaklaşım yollarını tehdit ediyordu; batıda **Hindistan sınırında** kamp kurmuştu; güneyde **Avustralya'ya gözdağı veriyordu 252-55 »**. Şimdi fetihlerinin muazzam çevre savunmasını pekiştirmeleri gerekiyordu. Japon Blitzkrieg'le karşılaşan Amerika Birleşik Devletleri'nin **karşı koymaktan 244-47 »** vazgeçeceği üzerine kumar oynadılar.

Yeni Japon İmparatorluğu

Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanının sakinleri, görünürde, birtakım efendileri –sömürgeci devletler– başka bir efendi takımıyla –Japon fatihler– değiştirmişti. Yeni liderlik konusunda her ülke kendi görüşlerini savunuyordu ama bunun, nadiren Japon otoritesine bir meydan okuma olduğu anlaşıldı.

Fetih, kendisiyle birlikte bir sürü idari zorluk da getirdi. Düzen sürdürülmeli, yönetim makinesi değiştirilmeli, piyasalar desteklenip canlandırılmalı ve ekonomi, fatihin yararına olan bir zemine oturtulmalıydı.

Japonlar çok şey vaat etti ama hiçbir şey vermedi. Ortak Refah Alanı, Japon imparatorluk tutkusunun güvenli bir maskesinden ibaretti ve onu oluşturan halklar, Japonya'yla birlik olmanın hiçbir yararını görmedi. Aslında, yere göğe sığdırılmayan refah yalnızca tek yöne akıyordu – Doğan Güneşe doğru. İşgal altındaki halkların temsilcileri de –hepsini Japonlar seçiyordu– fatihlerin gözünde eşit ağırlık taşımıyorlardı. Bazıları diğerlerinden daha "eşitti" ve bunların kim olduğu da çok geçmeden netleşti. Bu durum Kasım 1943'te, Tokyo'da toplanan ilk ve tek Büyük Doğu Asya Konferansında ortaya çıktı.

12 BİN Burma Demiryolunda çalıştırılan 61.000 savaş esiri arasında ölenlerin sayısı.

90 BİN 270.000 Asyalı emekçiden ölenlerin sayısı – toplam ilk istihdamın üçte biri.

İki gün süren bu konferans sırasında, gelen temsilcilerin kimin tarafını tuttuğu ortaya çıktı. Mançurya'nın –1930'dan beri fiilen Japonya'nın bir sömürgesi– başbakanı Çang Çung-

<< ÖNCE

Japonlar Pasifik Okyanusunu kontrol ettikleri sırada, fethedilmiş toprakları yönetme konusunda Mançurya'da on yıllık bir deneyim zaten kazanmışlardı.

İMPARATORLUK KAZANIMLARI

Artık Guam ve Wake adaları, Filipinler, Fransız Çinhindi, Burma, Tayland, Malaya, Hollanda Doğu Hint Adaları, Yeni Gine ve Papua'nın büyük bölümü, Bismarck takımadaları, Gilbert ve Solomon adalarının bazı bölümleri **Japonların elindeydi << 236–39**.

JAPONYA'NIN İMPARATORLUK TEORİSİ

Savaştan önce Japon silahlı kuvvetlerinin ve milliyetçi çevrelerin teşvik ettiği **"Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanına" << 224–27**, yönelik dürtü, **Asya'da ilk Büyük Güç** olarak Japonya'nın, diğer Asyalıları yabancı yönetiminden bağımsızlığa götürme misyonuna sahici bir inanç içermekteydi.

hui, Japonların bir kuklasıydı. Japon işgalindeki Çin'in başbakanı Wang Çing-wei için de aynı şey geçerliydi. Hint milliyetçi Subhas Çandra Bose, Hint Ulusal Ordusunun Bengal kurucusu farklı bir siyasal komundaydı ama Japonlara bağımlılığı daha az değildi. Thai prens Wan Waithayakon, ismen, Japonya'yla müttefik bağımsız devletin temsilcisiydi ve ödül olarak, komşu Laos'tan ve Burma'dan toprak verilmişti.

Savaş ilanı

İşgal edilen Burma'nın devlet başkanı Ba Maw, Ortak Refah Alanına sahiden hevesliydi; 1 Ağustos 1943'te İngiltere'ye ve Amerika Birleşik Devletleri'ne savaş ilan etti. Bu, Burma'nın ve Tayland'ın, Müttefik savaş esirlerinin yanı sıra yerel halktan binlerce kişinin de Burma Demiryolu inşaatında köle işgücü olarak kullanıldığı bölgelerinde içi boş bir sevinçle karşılandı. Burada çalışanların birçoğu çalışırken öldü. İşgal altındaki Filipinler'in devlet başkanı José Laurel, sürgünde olan meşru başkan Manuel Quezon tarafından, Japonlarla işbirliği yapıyormuş gibi davranmaya teşvik edilmişti ama o Japonların tarafına geçti ve Amerika Birleşik Devletleri'nden bağımsızlık ilan etti. Ama Filipin nüfusunun çoğunluğu Amerikalılara yönelik kötü bir duygu beslemiyor, onların Batı kültüründen gurur duyuyordu – Japon zafer yürüyüşünde bir Filipin bandosu *Stars and Stripes Forever*'ı çaldı. Filipinler, işgal altında olup Ja-

▽ Japon askerler kutlama yapıyor

Neşeli Japon askerler, 6 Mayıs 1942'de Corregidor'un düşüşünü kutlarken, ele geçirilen bir ABD topuna sahip çıkıyorlar. Filipin Adalarında Manila Körfezi'de küçük bir ada kale olan Corregidor, Japon istilasına teslim olan son ABD sığınağı olmuştu.

MİLLİYETÇİ HİNT LİDER (1897–1945)

SUBHAS CHANDRA BOSE

1939'da Bose, Kongre Partisinin başkanıydı ama iki yıl sonra, Hindistanlı savaş esirleri arasında Hindistan Ulusal Ordusu'na (INA –Indian National Army) asker toplamak için Almanya'ya gitti. Bose, 1943'te bir Alman denizaltısıyla Japonya'ya ulaştı, Malaya'da ve Burma'da savaşırken ele geçirilen Hindistanlı esirlerden yeni askerler toplamaya devam etti. Ne var ki, INA'yi Hindistanlı politikacılar değil, Japonlar kontrol ediyordu. Bose, kabaca 1945'te bir uçak kazasında öldü – tam tarih tartışmalıdır.

ponlara büyük ölçekli gerilla direnişine tanık olan tek ülkeydi.

Japonya'nın sorun alanları

Tokyo'daki Büyük Doğu Asya Konferansından dışlanan sömürgeler arasında Çinhindi –Vichy Fransası'nın yönetiminde kalan– Malaya ve Hollanda Doğu Hint Adaları vardı. Malaya'nın küçük ama etkili bir komünist gerilla hareketini de barındıran büyük Çinli nüfusu, Malaya'nın uyduruk da olsa özyönetimi denemesine Japonların izin vermesine engel oldu.

Bu arada, Japonlara düşman olmayan Müslüman Malaylar, Hollanda Doğu Hint Adalarındaki dindaşları gibi, muğlak bir bağımsızlık vaadiyle kandırıldı.

Yeni Gine'de Amerikalılara ve Avustralyalılara karşı devam eden harekât, benzer bir vaade olanak vermedi; yine de 1943 sonbaharında, Endonezya'nın müstakbel başkanı Sukarno'nun da aralarında bulunduğu bir avuç milliyetçiye, yönetimde bir rol teklif edildi. Bu arada, Hong Kong ve Singapur gibi stratejik olarak önemli birçok alan, yeni imparatorluğun içine emildi ve ordu tarafından yönetildi. Japonlar, Burma'nın işgalinden sonra aleni hedef haline gelen Hindistan'ın kapısında durdurulmuştu. İngiliz Raj'ın yönetiminde, 350 milyon nüfuslu Hindistan, yalnızca 250.000 kişiden oluşan bir güvenlik kuvvetine ihtiyaç duymuştu ve bunların büyük bölümü, kuzeybatı sınırına konumlanmıştı. Savaşın başından itibaren hem Hint prensler hem nüfusun büyük çoğunluğu İngiltere'yi desteklemişti. İki milyondan fazla Hindistanlı –dünyanın en büyük gönüllü ordusunu oluşturan– silahlı kuvvetlere katılmış ve Afrika, Ortadoğu, İtalya ve Burma'da övgüye değer hizmetlerde bulunmuştu. Ama Malaya, Singapur ve Burma'daki felaketlerden sonra Ulusal Kongre Partisinin lideri Mahatma Gandi, İngilizlerin Hindistan'ı terk etmesini istedi.

İngiltere'nin bu isteği reddetmesi, "şiddet içermeyen" isyan çağrılarına yol açtı; bunu Ağustos 1942'de Kongre Partisi li-

"Onlara göre bir şey yapmanın **tek yolu** vardı, **Japon yolu**; yalnızca tek hedef ve çıkar vardı, **Japon çıkarları.**"

BURMA DEVLET BAŞKANI BA MAW, ORTAK REFAH ALANININ BAŞARISIZLIĞI ÜZERİNE

derlerinin tutuklanması izledi. 57 taburun düzeni tekrar sağlaması iki buçuk ay sürdü. Bu, savaş bittiğinde Hindistan için beklenen bağımsızlığın tanınması gerektiğinin kanıtıydı –eğer kanıta ihtiyaç varsa.

▷ **İngiltere'ye destek**
Aralık 1941'de Singapur'a gelen Hint birlikleri. Singapur düştükten sonra, bazıları Hindistan Ulusal Ordusuna katılmaya ikna edildi.

SONRA »

1941-42'de Japonya'nın altı aylık fetihlerinin yarattığı ilk coşkuyu, Japonların alaycı, acımasız ve keyfi yönetimi hızla yok etti.

ÇİN'İN SAVAŞ YILLARI

1937'de Japon işgali altındaki Çin'de kurulan model, Japon ordusunun **kontrolü sağlayacak** kadar güçlü olduğu yerleri **kâr amacıyla sistematik olarak sömürdü**. Çinlilerin çoğunluğu, **Çinli milliyetçilerin yolsuzlukları**, komünist hoşgörüsüzlük ya da **Japonların "pirinç saldırıları"** altında acı çekti.

BENGAL KITLIĞI

1942 Mayıs'ının ortasında **İngilizler Burma'dan atılmıştı**. Japonların Hindistan'ı Bengal üzerinden istila etmesinden korkan **İngilizler**, kendileri için **yiyecek stokladı** ve Burma sınırındaki ekinleri de yaktı. Ekimde, bir **kasırga Bengal'i vurup hasadı mahvetti**. Pirinç fiyatları çok yükseldi ve **2,5 milyon kadar Hindistanlı öldü**. Sonunda **Hindistan'ın Japonlarca işgali, Müttefiklerce önlendi 380-83** » ve Bengal kıtlığının yaşanmasına gerek yoktu.

ÇİNHİNDİ SAVAŞI

Fransız sömürgesi Çinhindi, bugünkü Vietnam, Kamboçya ve Laos'tan oluşmaktaydı. II. Dünya Savaşı sırasında Ho Şi Minh'in öncülük ettiği **Viet Minh'in komünist gerilla hareketi**, Japonlarla savaşta Müttefiklerin desteğini aldı. 1945'te **Japonlar teslim olduktan 508-11** » sonra Ho Şi Minh, **Demokratik Vietnam Cumhuriyeti**'ni kurdu. 1946'da Fransızlar sömürgelerine döndü ve çıkan Çinhindi Savaşında **Viet Minh kararlı bir bağımsızlık savaşı verip**, 1954'te Fransızları ülkeden çıkmak zorunda bıraktı. **Vietnam, Kuzey ve Güney olarak ikiye bölündü** ve çok geçmeden Amerika Birleşik Devletleri bölgeye müdahale etti.

HO Şİ MİNH

Mercan Denizi ve Midway

Japonlar geniş Pasifik çemberini güvenceye almak için, ABD Pasifik Filosunu savaşa çekip imha etmeye çalıştı. Mayıs ve Haziran 1942'de Mercan Denizi ve Midway'de iki can alıcı karşılaşmada, Japonlar ABD deniz görev güçleri tarafından önce durduruldu, sonra kesin olarak yenilgiye uğratıldı.

Mercan Denizi, Yeni Gine'de Port Moresby'nin kapısıydı; buranın kontrol edilmesi, Avustralya'yı Müttefiklerden yalıtacaktı. Japon Saldırı Grubu kıta nakliye gemilerini, hafif uçak gemisi *Shoho*'nun korumasında Port Moresby'ye götürürken, Amiral Yakagi'nin komutasında, *Shokaku* ve *Zuikaku* uçak gemilerinden oluşan Uçak Gemisi Vurucu Kuvveti, ABD'nin istilaya müdahale girişimini önlemek için Mercan Denizine girip Solomon Adalarını geçecekti. Amerikalıların, "Sihir" kod adlı Japon JN25 deniz sinyal trafiğini yakalayıp deşifre etmesi sayesinde, ABD Deniz Kuvvetleri Japon planlarının farkındaydı.

İlk çatışmalar

ABD Pasifik Filosunun başkomutanı Amiral Chester Nimitz, Amiral Fletcher'ın Görev Gücü 17 (uçak gemisi *Yorktown*'un

<< ÖNCE

Japon yüksek komutası, Pasifik Okyanusunda büyük imparatorluğunu fethettikten sonra, geniş çevre savunmasını pekiştirmenin bir yolunu bulmak zorundaydı.

DOOLİTTLE BASKINI

DOOLİTTLE BASKINI

18 Nisan 1942'de Albay James Doolittle komutasında 16 tane **B-25 Mitchell bombardıman uçağı**, Tokyo'nun 1000 km kadar uzağında **Midway Adası**nın kuzeyinde seyreden uçak gemisi *Hornet*'ten havalanıp, **Japon başkentini** ve diğer üç hedefi **bombalamaya** gitti.

Uçakların fazla teçhizatı alınmış ve yedek yakıt tankları takılmıştı. Ama bir Japon devriye gemisi Hornet'i fark edince, **baskın erken başlatıldı**. Uçaklar bombalarını bıraktıktan sonra, Çin'deki iniş pistlerine ulaşamadan **yakıtları tükendi**.

MİDWAY KİLİT NOKTASI

Baskın Japon yüksek komutasında **stratejik bir tartışmayı** halletti. Hornet'in hücum noktası, **Japon çevre savunmasında << 236-39 Midway "kilit noktası"ndaydı**. Boşluk kapatılmalıydı; bu yüzden hemen **Midway'e bir taarruz** başlatılacaktı.

yer aldığı), Amiral Fitch'in Görev Gücü 11 (uçak gemisi *Lexington*'un yer aldığı) ve Amiral Grace'in ABD ve Avustralya kruvazörleri ve destroyerleri bulunan Görev Gücü 44'ten oluşan kuvvetlere Mercan Denizinde toplanmayı emretti.

Nimitz, kuvvetlerini 4 Mayısta toplama niyetindeydi. Ama Japonlar önceki gün erken davranıp, Solomon Adalarında, Port Moresby harekâtını koruyacak deniz uçakları için üs olarak kullanmayı amaçladıkları Tulagi'yi işgal etti. 4 Mayısta Fletcher, Port Moresby'deki çıkarmaları havadan bombardımana tuttuktan sonra, Lexington'la birleşmek üzere güneye yöneldi.

Sonraki iki gün boyunca Japon ve ABD uçak gemileri, bir sonuç almadan bir birini kovaladı. Ama 7 Mayısta Japonlar, Port Moresby açıklarında Saldırı Grubunu taciz etmekle görevlendirilen Görev Gücü 44'ü buldu ve saldırdı, bir destroyerle bir tankeri batırdı. Aynı gün saat 11.00'de *Lexington* ve *Yorktown*'dan kalkan 53 tane *Douglas SBD Dauntless* pike bombardıman uçağı hafif uçak gemisi *Shoho*'yu buldu ve batırdı. Ertesi sabah her iki taraf birbirini buldu ve hemen hava hücumları başlattı.

33 tane *Aichi D3A* pike bombardıman uçağı (Müttefiklerin "Val" kod adını verdiği) *Lexington* ve *Yorktown*'u bombaladı. Lexington, dört güverteyi delip geçen bir darbe aldı. Gün *ortasında* iki kez torpillendi. Bundan doksan dakika sonra büyük bir patlamayla sarsıldı, terk edildi ve bir ABD destroyeri tarafından

△ **Douglas SDB Dauntless avcı bombardıman uçağı**
Bir ABD uçak gemisinde denizciler, bir *Douglas SBD Dauntless* pike bombardıman uçağının bakımını yapıyor. Pasifik savaşında *Dauntless*, diğer silahlardan daha çok gemi batırdı ve 1943'e kadar ABD ordusunun ana pike bombardıman uçağıydı.

▽ **Japon ağır kruvazörü Mikuma**
Japon ağır kruvazörü *Mikuma*'nın enkazı, 6 Mayısta *Enterprise* ve *Hornet* uçak gemilerine yapılan üç hava taarruzundan sonra terk edildi. Bu, Midway Çarpışmasında son Japon zayiatıydı.

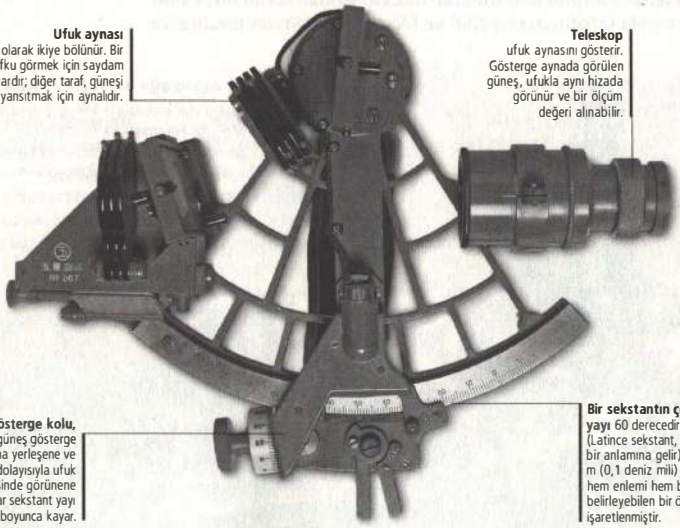
batırıldı. Japon uçak gemisi *Shokaku* da isabet almıştı ve sonraki altı ay boyunca hizmetdışı kaldı. ABD uçak gemisi *Yorktown* da ağır hasar görmüştü ama 45 saatte Pearl Harbor'da onarıldı. Donanma tarihinde ilk kez iki filo, neredeyse 320 km'lik bir mesafeden birbirini görmeden savaşmıştı.

Japonya'nın bir sonraki hamlesi

Japonlar taktik bir zafer kazanmıştı –yalnızca küçük bir uçak gemisi kaybıyla, Amerikalılardan daha iyi iş çıkarmıştı– ama Port Moresby'ye taarruzdan vazgeçmek zorunda kalmışlardı. Japonlar, Mercan Denizi'nde her iki Amerikan uçak gemisinin battığına inandılar; bu yüzden Japon başkomutan Amiral Yamamoto, Pasifik'in ortasında, Hawaii'yi vurma mesafesinde bir üs olanağı sunan Midway Adasını ele geçirme planlarını kararlılıkla sürdürdü.

Yamamoto'nun planları karışıktı ve dört uçak gemisini diğer önemli suüstü birliklerle bütünleştiremedi. ABD'yi tuzağa düşürme ve sürpriz bir saldırı başlatma amacıyla kuvvetlerini dağıttı ama Amerikan tertibatından habersizdi. Diğer yanda, ele geçirilen "Sihir" sayesinde Amiral Nimitz'in, düşmanın tertibatı konusunda net bir fikri vardı. *Hornet*, *Enterprise* ve onarılan *Yorktown* uçak gemilerini Midway'in kuzeyinde toplayan Nimitz, Amiral Nagumo komutasındaki dört Japon uçak gemisine tuzak kurdu. 4 Haziranın ilk saatlerinde, ABD görev gücünün yaklaştığının hâlâ farkında olmayan Nagumo, savunmasını zayıflatmak için Midway'e bir hava saldırısı başlattı.

▽ Japonca Sekstantı
Paha biçilmez bir navigasyon aleti olan sekstant, coğrafi konumu belirlemek için kullanılabilir. Öğlen vakti güneşin yüksekliğini hesaplamak için iki ayna kullanıp, ölçekli bir çember yayı üzerinde bir ölçüm değeri üreterek çalışır.

Nagumo ancak saat 08.20'de ABD uçak gemisi kuvvetinin kuzeyde olduğu haberini aldı ve rota değiştirdi. Bu nedenle, ilk ABD uçak gemisi saldırısı hedefini bulamadı. 41 tane refakatsız *Douglas TBD-1 Devastator* torpido bombardıman uçağının başlattığı ikinci saldırı, Nagumo'nun avcı uçakları tarafından önlendi, altısı hariç tüm bombardıman uçakları kaybedildi.

△ **USS Yorktown**
4 Haziran 1942'de uçak gemisi *Hiryu*'dan kalkan Japon pike bombardıman uçaklarınca vurulduktan sonra USS *Yorktown*'ın köprüsünden yükselen duman

Son hesaplaşma

Ama görünürde intihar niteliğinde olan bu saldırı, Japon avcı uçaklarını neredeyse dalga tepesi düzeyine kadar aşağı çekti. Sabah saat 10.30'da, Nagumo'nun yakıt halatlarıyla birbirine bağlı güverteleri hâlâ arı kovanı gibi çalışırken, üç Amerikan uçak gemisinden kalkan pike bombardıman uçakları tepelerine geldi. Beş dakika içinde *Kaga, Akagi* ve *Soryu* safdışı bırakıldı. Ertesi gün *Akagi*, terk edildi ve battı; *Kaga* 04.40'ta terk edildi; *Soryu*, on dakika önce, iç patlamalarla paramparça olup 718 denizciyle birlikte batmıştı. Yalnızca *Hiryu* hayatta kalıp, *Yorktown*'a saldırıya geçip, uçak gemisini ateşe verdi. *Hiryu*'nun ikinci bir saldırısında, *Yorktown* iskele tarafından iki yerden isabet aldı. Mürettebat gemiyi terk etmek zorunda kaldı. 7 Mayıs'ta bir Japon I-168 denizaltısı, etrafı sarılan Amerikan uçak gemisini yedekteyken batırdı.

Ne var ki, *Hiryu*'nun zafer anı kısa sürdü. Bu uçak gemisi, *Enterprise*'tan kalkan ABD pike bombardıman uçaklarınca bulundu, defalarca vuruldu ve ateşe verildi. Büyük bir patlamadan sonra mürettebat gemiyi terk etti ve *Hiryu*, ertesi gün Japon destroyerler tarafından batırıldı. Öncelik, hem denizde hem havada ABD deniz kuvvetlerine geçmişti.

SONRA »

Midway Çarpışmasında, ABD Deniz Kuvvetleri, Japon Deniz Kuvvetleri karşısında açık bir zafer kazandı. Bu zafer yalnızca bir para birimiyle hesaplanır – uçak gemileri.

JAPONYA'YA AĞIR BİR DARBE

Pasifik'teki denge bir günde **eski haline geri dönmüştü.** Japonlar, Amerikalıların **vazgeçeceğine** ve Pasifik'teki savaşın kısa süreceğine inanmışlardı **252-55 »**. Ondan sonra ABD uzmanlığı ve üretim kapasitesi, **Japonya'nın dayanma gücünü çok aştığını** kanıtlayacaktı.

PASİFİK'TE ABD ÜSTÜNLÜĞÜ

Ocak 1943'te Pasifik'teki ABD cephe hattı hava gücü, Japonya'nınkini geçmişti ve o yılın kasımında **Amiral Koga, Solomon Adalarındaki Amerikan çıkarmalarına** karşı gönderdiği **bombardıman uçaklarının % 75'ini kaybetti 248-51 »**. 1944'te ABD, Japonların toplam 4050 uçağına karşı 11.442 uçak kullanıyordu. **O yılın harekâtlarında 356-59 »** ABD hava gücü, Japonların bombardıman uçağı kolunu acımasızca **lime lime etti**.

Guadalcanal

Korgeneral Vandegrift'in komuta ettiği Birinci Deniz Piyade Tümeni 7 Ağustosta Guadalcanal'da karaya çıktı. Küçük Japon garnizonu hızla halledildi ve ABD deniz piyadeleri havaalanının kontrolünü ele geçirdi. Adanın geri alınması, Japon yüksek komutası için birinci öncelik haline geldi.

Guadalcanal, üç taraftan diğer adalarla çevrilidir. Bunlar hep birlikte, ABD'li denizcilerin "Yarık" dediği sınırlı bir kanal oluşturuyordu. Birlikler kıyıya çıkınca, ABD Deniz Kuvvetleri, bu tehlikeli, kapalı sularda o birliklere bütünleme ikmali yapmak zorundaydı.

8/9 Ağustos gecesi Savo Adası açıklarında Japonlar, çıkarmaları koruyan ABD filosunu gafil avladı ve dört gemi batırıp, ikisine de hasar verdi. Gece savaş tekniklerindeki üstünlükleri ve Long

◁ Amerikan gemileri yanıyor
USS *Wasp*, 15 Eylül 1942'de Guadalcanal'ın güneyinde Japon denizaltısı I-19 tarafından torpillendi. İki doğrudan isabet aldı, birinden kıl payı kurtuldu. Mürettebat gemiyi terk etti ve USS *Landsdowne* tarafından batırıldı.

ÖNCE

Mercan Denizi ve Midway Çarpışmalarında Japonlara büyük kayıp verilmesine rağmen, Pasifik'te Amerika'nın karadaki üstünlüğü marjinal kaldı.

TAARRUZ PLANI

General MacArthur, ABD Deniz Kuvvetlerinin çoğunu alıp, Yeni Gine adası New Britain'de **Rabaul'daki ana Japon üssünü vurmak** istiyordu. Ama deniz kuvvetleri **daha mütevazı bir yaklaşımı** tercih etti.

YENİ PLAN

MacArthur'un önerisi, deniz kuvvetlerini sınırlı sularda gereksiz riskler almaya zorlayacaktı. Onun yerine deniz kuvvetleri doğuda Solomon Adalarına **adım adım ilerlemeyi** tercih etti; MacArthur ise, Yeni Gine'nin kuzeydoğu tarafını alacaktı. Sonra iki kol, **Rabaul'da buluşup, Japonların üstesinden gelecekti**.

KOMUTAYI AYIRMA

Pasifik'te uygun komuta alanları, 1942 Temmuzunun başında belirlendi. ABD Deniz Kuvvetlerine verilen Görev Bir, Japonların yeni bir havaalanı inşa ettiği **Solomon Adası Guadalcanal'ı ele geçirmeyi** içeriyordu.

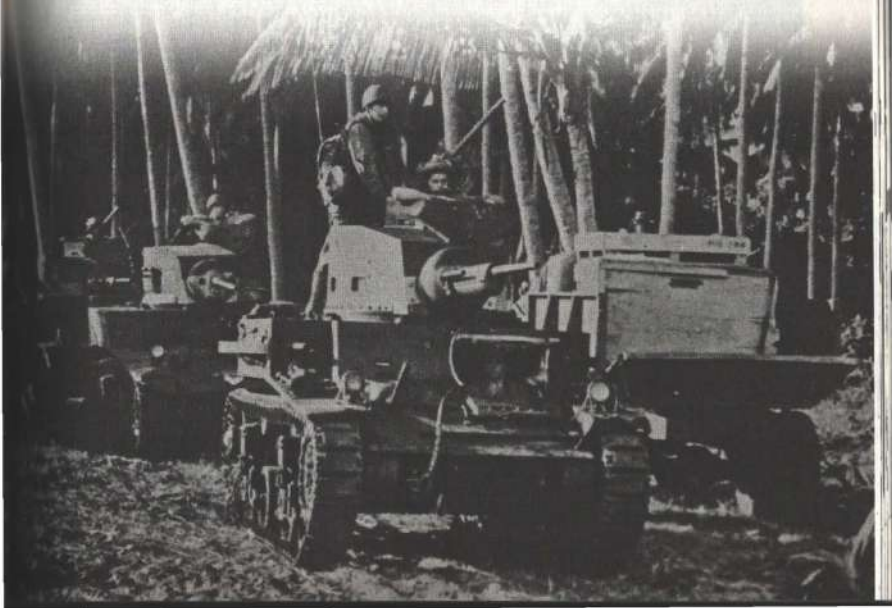
◁ Pala
Guadalcanal'da üslenen ABD deniz piyadelerine, bitki örtüsünü kesip yol açmak için pala verildi. Bitki örtüsü bazı yerlerde o kadar sıktı ki, yalnızca birkaç metre yol açmak için bir avuç insanın saatlerce çalışması gerekiyordu.

Lance torpidolarının –o zamanın en ilerisi– yıkıcı gücü, Japonlara avantaj sağladı.

ABD gerçekleri

On gün sonra Japonlar Guadalcanal'a, Midway'de öldürülen bir deniz piyadesinin onuruna Henderson Havaalanı adı verilen havaalanı, döven savaş uçakları ve gemi toplarıyla desteklenen takviye güçleri akıtmaya başladı. 24 Ağustosta Guadalcanal'ın doğusunda, Amerikalılar takviye getiren bir Japon filosunun önünü kesince, harekâtın ikinci büyük çarpışması –Doğu Solomon Adaları Çarpışması– gerçekleşti. Amerikalılar bir uçak gemisi, bir kruvazör ve bir destroyer batırdı; kendileri 20 uçak kaybederken, 60 düşman uçağı düşürüldü. Karada da, özellikle Henderson Havaalanına yakın ve deniz piyadelerinin "Kanlı Sırt" dediği yerde şiddetli çatışmalar yaşandı. Bu arada, Guadalcanal'a takviye getiren Japon destroyerlerin gece konvoyları devam etti. 11/12 Ekim gecesi Esperance Burnu Çarpışmasında, bir Amerikan kruvazör ve destroyer kuvveti, bir Japon kruvazör filosunu gafil yakalayıp, çok kısa mesafeden, 4570 metreden ateş açtı. Çarpışma tam bir zafer sayılmazdı ama hırpalanmış ABD moralini epeyce düzeltti.

▽ Guadalcanal'da Amerikan M3 hafif tankı
M3 tankı 1941'de ABD ordusunda hizmete girdi ve II. Dünya Savaşında İngiliz ve diğer Müttefik ordularında hizmet gördü. Ana silahları bir 37mm top ile dört makineli tüfekti.

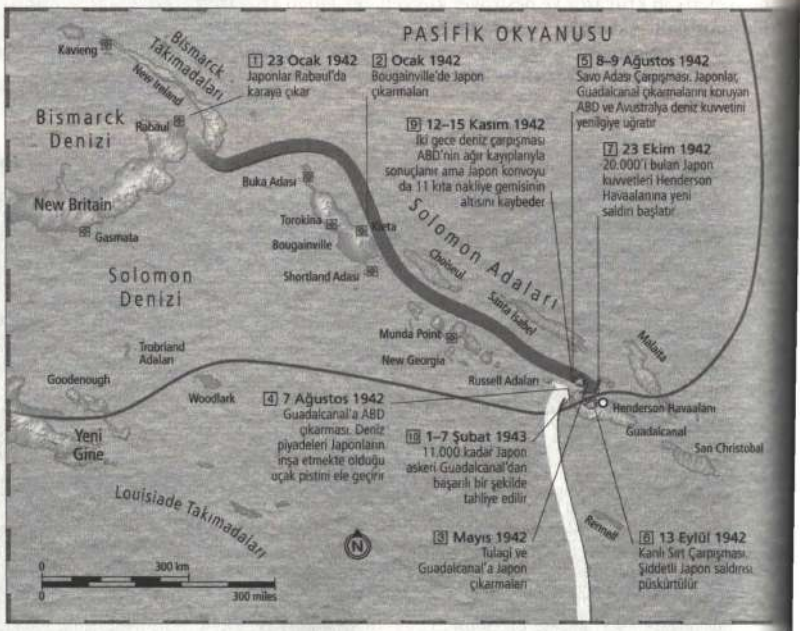
Japon işgali sırasında Solomon Adalarında yaşayan kıyı gözlemcileri, çiftlik sahipleri, tüccarlar ve sömürge memurları, denizde ve karada düşman hareketlerini telsizle bildirerek yaşamsal bir rol oynadı.

Değişen kaderler

26 Ekim'de iki büyük filo Santa Cruz Çarpışmasında çatıştı; dört Japon uçak gemisi 100 uçak kaybetti. Çatışmaya giren iki ABD uçak gemisinden *Enterprise* ağır hasar gördü, *Hornet* ise battı. Japonlar, Henderson Havaalanını savunan deniz piyadelerine bir dizi ağır saldırı başlattı. Başka bir yerde üslenmiş uçaklarla uçtular ama deniz piyadeleri dayandı, hatta takviyeden sonra karşı saldırıya bile geçtiler. Bir kruvazör ile 14 destroyerin eşlik ettiği muharebe gemileri *Hiei* ve *Kirishima* da, 12 Kasımda havaalanını bombardımana tutmaya gönderildi. Amerikalı şifre kırıcılar ve radarlar, yaklaştıklarını haber verdi ve bir ABD filosuyla çatıştı. Japonlar iki destroyer ve muharebe gemisi *Hiei*'yi kaybetti. Japonlar ertesi gece de baskıyı sürdürdü; savaş gemileri Henderson Havaalanını 1000'den fazla mermiyle dövdü. Ama havaalanı işlevsel kaldı ve ertesi gün avcı-bombardıman uçakları, geri çekilmekte olan Japon filosuna saldırdı ve 11 kıta nakliye gemisinden yedisini batırdı. 14/15 Kasımda bir Japon görev gücü, ana birimleri *Washington* ve *South Dakota* muharebe gemileri olan bir Amerikan görev gücüyle çatıştı. Vahşi bir yakın dövüş oldu; *Washington*, muharebe gemisi

▽ Görev Bir: Guadalcanal'ın alınması

Bu ada, grubun en güney ucunda ve Japon kontrol alanının hemen dışındaydı. Bu nedenle harekâtın başlangıç noktası, oldukça güvenli bir yaklaşma olanağı sunan Yeni Zelanda'ydı.

▷ **Savaşın ganimeti**
ABD askerleri Guadalcanal'da bir Japon bayrağını gösteriyor. Ada 7 Şubat 1943'te, ilk deniz piyadeleri karaya çıktıktan tam altı ay sonra, düşmandan tamamen temizlendi.

Kirishima'ya ertesi gün batırılacak kadar darbe indirdi.

Hayatta kalan dört Japon kıta nakliye gemisi karaya oturdu; karaya yalnızca 2000 asker çıktı – bu kadar büyük bir yatırım için önemsiz bir getiri. İki Guadalcanal muharebesinin belirleyici olduğu anlaşıldı. Karaya birlik çıkarmak son bir girişimden sonra, 30 Kasımda Japon yüksek komutası bombardıman ya da takviye görevlerinde daha fazla ağır birlik ya da kıta nakliye aracını riske atmamaya karar verdi. Bu karardan sonra, Amerika Birleşik Devletleri de insan ve malzeme yığınca, Japon kara kuvvetlerinin yenilgisi artık bir zaman meselesiydi.

SONRA »

Ocak 1943'te Guadalcanal'daki Japon komutan karargâhını komşu Bougainville Adasına taşıdı. Şubatta Japonlar zararı daha da büyütmeden Guadalcanal'ı tamamen terk etti.

KİTLESEL TAHLİYE
Adada **takviyeden ve malzemeden yoksun kalan** Japon askerleri cesaretini yitirdi. İklim ve cangıl koşulları çok kötüydü ve tayınlar küçüldüğü için, askerler **tropikal hastalıklara** yem oldu. **"Tokyo Ekspresi"** –Guadalcanal'a gece **takviye getiren Japon destroyer konvoyları** için Amerikalı denizcilerin uydurduğu bir ad– **ters yönde çalışıp**, hasta ve yaralı alıp götürüyordu. Ocak 1916'da Müttefiklerin Gelibolu yarımadasından tahliyesiyle boy ölçüşen bir operasyonla Japonlar, **açlıktan ölmek üzere olan 12.000 kişiyi** Guadalcanal'dan uzaklaştırdı.

SON HÜCUM
Bir kez daha Japonlar **daha güçlü savaşçı** olarak başlamış ama bir dizi kısmi inisiyatifle ilk avantajlarını ziyan etmişti. Yeni Gine'de **Port Moresby'yi güvenceye alma 252-55 »** girişiminde MacArthur'un birliklerine karşı da başarılı olamadılar.

Avustralya'yı Savunma

Japonlar Avustralya'yı işgal etmeyi hiç düşünmedi. Bununla birlikte, Yeni Gine'de Port Moresby'yi ele geçirmenin, Japonya'nın çevre savunmasının önemli bir bölümünü güvenceye alacağı, Avustralya'yı ABD'den yalıtacağının farkındaydılar. Hint Okyanusu ile Pasifik Okyanusu arasına önemli bir stratejik rota olanağı da sağlayacaktı.

Pearl Harbor saldırısını izleyen aylarda Pasifik'te Japon ilerlemesi, Avustralyalılar arasında, ülkelerinin de işgale hedef olduğu kanaatine yol açtı. Bu yüzden Avusturalya ordusu hızlı bir biçimde büyüdü ve 1942'nin ortasına gelindiğinde 11 piyade ve üç zırhlı tümen oluşturmuştu.

Amerikan yardımı

İngilizlerin Uzakdoğu'da çöküşü, Avustralya'nın Amerika Birleşik Devletleri'ne yönelmesi ve Şubat 1942'den itibaren Amerikalıların Pasifik'te stratejik sorumluluğu üstlenmeleri anlamına geldi. Bir ay sonra General MacArthur gelip, Güneybatı Pasifik Bölgesinin komutanlığını aldı ve Avustralya'nın savaş alanındaki tüm muharip birlikleri onun emrine verildi. İsmen Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanı olan Avustralyalı general Thomas Blamey'in ABD stratejisi üzerinde hiçbir denetimi yoktu ve MacArthur'un kurmay heyetinde çok az Avustralyalı vardı. 1945'e gelindiğinde yaklaşık bir milyon ABD personelinin yolu Avustralya'dan geçmiş, Kuzey Topraklarında çok sayıda ABD askeri

Yerli destekçiler Müttefiklere yaşamsal lojistik destek sundu. Askerlerin yardımına koştular, ağır erzakları taşıdılar ve yaralı askerlere Kokoda Patikasından güvenli bir yere kadar eşlik ettiler.

<< ÖNCE

Yeni Gine, Japonlara güney çeper savunması için bir dayanak noktası ve Müttefiklerin stratejik olarak önemli Darwin limanına tehdit oluşturacak bir üs sunmaktaydı.

KUSURLU STRATEJİ
İlk Japon planı –Yeni Gine'nin güney ucunda Port Moresby'yi işgal edip güvenceye alma– **Mercan Denizi ve Midway çarpışmalarında << 244-47** Müttefikler tarafından engellenmişti. Zaten İmparatorluk yüksek komutasının karşı karşıya kaldığı temel stratejik açmazın bir etkisi vardı: Japon çevre savunmasını güvenceye almak için büyük bir muharebede **ABD'nin Pasifik filosunu yok etmekten** başka seçenek yoktu ve şimdiye kadar bunu başaramamışlardı.

YENİ BİR YAKLAŞIM
Devam etmeye kararlı olan Japonlar **başka bir strateji geliştirmek** zorunda kaldı. Temmuz 1942'de Yeni Gine'nin güney kıyısında karaya çıkıp, **bu kez karadan** Port Moresby'ye doğru gittiler.

üssü kurulmuştu. Amerikalılar, Mercan Denizi Çarpışmasında ve bir ay sonra Midway'de Japonları yenince, Japonya deniz kuvvetlerinin Port Moresby'yi ele geçirme ve böylece Hint Okyanusu ile Pasifik Okyanusu arasında stratejik bir rotayı güvenceye alma çabalarına ket vurmuştu.

Japonya'nın askeri kayıpları yüksek komutayı, adanın güneydoğu ucuna konma yakın planlarını terk etmek zorunda bıraktı. Ne var ki, 22 Temmuz 1942'de tekrar denediler; Japon 18. Ordusunun unsurları Yeni Gine'nin kuzey kıyısında, Buna ve Gona'da karaya çıktı. Dünyanın en büyük adalarından biri olan Yeni Gine, Avustralya ve Hollanda yönetimleri arasında bölünmüştü ve büyük bölümü henüz keşfedilmemişti. Japonların planı, Yeni Gine'nin güney ve kuzey kıyısını ayıran Owen Stanley sıradağlarındaki geçitlerden geçerek Port Moresby'yi karadan ele geçirmekti. Sıradağlar Kokoda Patikasıyla –2000 metre yüksekliğe çıkan 95 km'lik bir patika– geçildi. Bugün bile o patikayı geçmek korkutucudur. Gündüzlerin cehennem sıcağını ve nemini, gecelerin dondurucu soğuğu izlerken, endemik tropikal hastalıklar sağlık için sürekli bir tehditti.

△ Avustralya'da Amerikan varlığı
ABD kuvvetleri Pasifik Harekâtı boyunca Avustralya'da önemli bir kuvvet bulundurdu. Burada, Avustralya'nın Kuzey Topraklarında üslenen ABD Hava Kuvvetleri pilotları, devriyeye çıkmadan önce bir haritayı inceliyor.

Kokoda Patikasında çatışma

General MacArthur da Yeni Gine'yle ilgilendi. New Britain'de Rabaul'daki ana Japon üssüne taarruzun zorunlu bir girizgâhı olarak adaya kuvvet yığmaya karar verdi. Ne var ki, Yeni Gine'deki Japon kuvvetleri adada araştırma yapıyordu ve 22 Haziran'da bir tabur yerli askerle karşılaştılar ve çatıştılar.

ÖNEMLİ AN

DARWİN'İN BOMBALANMASI

Japonların Avustralya'yı işgal etme planları olmamasına rağmen –bu görevin askeri kapasitelerini aşacağından korktular– kıtayı, Pasifik'teki hedeflerinin önünde bir engel olarak görüyorlardı. Özellikle Japon ilerlemesine karşı koyan Müttefikleri takviye edebilen tek önemli liman olan Darwin'in oluşturduğu tehditten korktular. Darwin safdışı kalırsa, bölgedeki hâkimiyetlerini sürdürme şanslarının daha fazla olacağına inanıyorlardı.

19 Şubat 1942'de Japon uçak gemilerinden kalkan uçaklar Darwin'e saldırıp, ABD'nin *Peary* destroyeri ile yedi kıta nakliye gemisini batırdı. 1943'e kadar devam eden bu türden birçok saldırıya rağmen, Darwin savaşın sonuna kadar Pasifik'te yaşamsal bir ikmal kaynağı olarak kaldı.

Her iki tarafta yığınak ivme kazandı. Müttefikler, Kokoda'daki uçak pistini Japonlara kaptırmamaya çalıştı; Japonlar 29 Temmuzda ele geçirdi. Sonra Tümgeneral Tomarito Horii komutasında 2500 civarında Japon askeri Kokoda Patikası boyunca Port Moresby'ye ilerledi. Horii'nin kuvvetleri sayıca, Müttefiklerin beş katıydı. 12 Ağustos'ta hedefinin 50 km yakınındaydı ama giderek sertleşen bir direnişle karşılaşıyordu. Patikadaki çatışma sertti. Japon taktik elkitabı, Malaya'daki çarpışmalardan beri biraz değişmişti. Cepheden saldırılarla düşmanı sabitleyerek, arkadan vurmak amacıyla kanatları yokladılar. Ama Horii'nin, Avustralyalı ve Amerikalı düşmanlarının kanadını çevirmek için ona çok az zaman tanıyan ya da hiç tanımayan katı bir zaman çizelgesi vardı. Sayıca az Müttefiklere sürekli saldırılar, günlük olay haline geldi. Ne var ki, her iki tarafta da zayiatın çoğunu, tropikal hastalıklar verdi. Avustralyalıların sıtmaya karşı kullandığı temel ilaç olan kinin, yeterince gelmiyordu. Havadan malzeme indirme sanatı henüz bebeklik aşamasındaydı; çok büyük miktarda malzeme "serbest bırakılıyor" (paraşütsüz) ve yanlış yerlere düşüyordu. Bu arada, bu kadar çok askerin geçişi, patikayı iğrenç kokan bir bataklığa dönüştürmüştü.

▽ İhtiyatlı ilerleme
Bir Bren tüfeğiyle silahlı Avustralyalı bir piyade, Pasifik'teki savaşta karşılaşılan en zor arazide en vahşi çatışmalardan birine tanık olan Kokoda Patikasında ilerliyor.

Japonların geri çekilmesi

Horii, Port Moresby'ye ulaşamadı. Kısmen Müttefiklerin baskısından ötürü, kısmen amirleri Buna ve Gona'da bir cangıl kalesi kurmasını istemesinden ötürü geri çekildi. Ağustosun sonunda, Yeni Gine'nin doğu ucunda Milne Körfezinde ikinci bir Japon çıkarması, iki avcı uçağı filosuyla takviye edilen iki Avustralya tugayı tarafından savuşturuldu. Bu, II. Dünya Savaşında Japonların ilk kez karada bir terslik yaşadığının kanıtıydı. Dahası, Japon yüksek komutası, Guadalcanal için savaşmaya yoğunlaşmaya karar vermişti. Horii geri çekilmeden sağ kurtulamadı. Birçok üst düzey subayıyla birlikte, Kumusi Irmağını geçerken boğuldu.

Buna ve Gona civarındaki Japonlar, bitkin düşmüş Avustralyalılara ve Amerikalılara kasım ayı boyunca kafa tuttu. Yeni bir komutanın, Korgeneral Robert Eichelberger'in sahaya gelmesi, taarruzu canlandırdı. Aralığın başında Gona alındı ve bir ay sonra da Buna düştü.

△ Austen makineli tabanca
Avustralya yapımı Austen'in ("Avustralya" ve "Sten" sözcüklerinden türeme), Sten'in, Alman MP 40'ın özelliklerini birleştirilmiş namlu, gövde ve tetik mekanizmasına sahipti. Tek tek ya da tam otomatik atış yapabiliyordu.

SONRA

Yeni Gine'de zafer, Avustralya'ya tehdidi ortadan kaldırdı ve General MacArthur'un büyük Japon kalesi Rabaul'a odaklanmasının yolunu açtı.

MACARTHUR'UN TALEPLERİNE İTİRAZ
MacArthur, Solomon Adalarından ve Bismarck takımadalarından ilerlemek için **daha fazla asker ve malzeme** talep etti. Ne var ki, bu istek Washington'da kuvvetler-arası sert bir tartışma başlattı ve **Cartwheel Harekâtının 356-59 »** yürürlüğe konulduğu Mart 1943'e kadar devam etti.

YENİ KOMUTA ALANLARI
Haziran 1943'te başlaması planlanan Cartwheel Harekâtı, Pasifik'te **komuta sorumluluklarını yeniden tanımladı. Amiral Nimitz, bütün savaş alanının genel komutanı** yapıldı; **General MacArthur, Güneybatı Pasifik Alanından sorumlu** oldu; **Amiral Halsey'e** ise, MacArthur'un kanadından ilerlemek de dahil, **Güney Pasifik Alanındaki operasyonlar emanet edildi. Rabaul, Cartwheel Harekâtının nihai hedefi olarak kaldı** ama pek çok evre başarıyla geçilene kadar Müttefikler, üssü almayı artık **zorunlu görmüyor**, onun yerine yalıtılıp etkisizleştirilmesi gerektiğini düşünüyordu.

Amerika Zafere Hazırlanıyor

Pearl Harbor'a saldırıdan sonra Amerika Birleşik Devletleri harekete geçip, savaş –ve zafer– için birliklerini seferber etti ve ekonomisini, sanayisini ve sivil nüfusunu yeniden düzenledi. Bir yurtseverlik dalgası bütün ülkeye yayıldı ve 1942'de Amerika savaş durumundaydı, devasa toplumsal ve ekonomik değişimler yaşıyordu.

Amerika Birleşik Devletleri'nin yaşadığı en büyük değişiklik herhalde ekonomikti. Savaş gereçleri –tank, mermi, uçak, çıkarma ve muharebe gemileri– üretme ihtiyacı sanayii canlandırdı ve ülke ekonomisini bunalımdan çıkarıp canlanan bir ekonomiye dönüştürdü. Eyalet ve yerel yetkilileri aşmak için bir dizi Savaş Yetki Yasasını kullanan Başkan Roosevelt, ekonomiyi bir topyekûn savaş zeminine kaydırdı.

100 BİN, 1940-45'te üretilen zırhlı taşıt sayısı

300 BİN, 1944-45'te üretilen uçak sayısı

41 MİLYAR 1941-45'te üretilen mermi sayısı

1939'da 38 saat olan haftalık çalışma saatleri, 1943'te 47 saate çıkarıldı; fabrikalar üç vardiya sistemiyle çalıştı ve işgücüne milyonlarca kişi katıldı; öyle ki, 1943'te işsizlik ortadan kalktı. Küçük atölyeler ve imalathaneler, binlerce silahın ve zırhlı taşıtın seri üretimini

<< ÖNCE

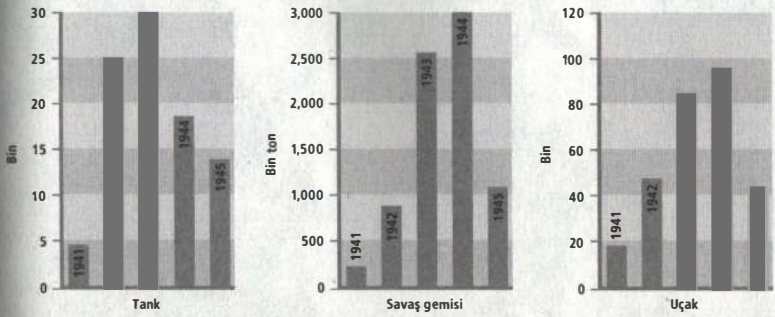
1939'da savaş başladığında Amerika Birleşik Devletleri yeterince hazırlıklı değildi ama Hitler'in orduları Avrupa'yı kasıp kavururken, Amerika tarafsızlık tutumundan uzaklaşmaya başladı.

BUNALIMDAN ÇIKMA

1939'da Amerika **ekonomik bunalımdan çıkıyordu**. Kitlesel küresel düşüşten kaynaklanan işsizlik hâlâ yüksekti ve üretim durgundu. **Fransa'nın düşüşünden << 120-23** sonra bir barış tasarısı kabul edildi ve Mart 1941'den itibaren Amerika, **Ödünç Verme-Kiralama Yasasıyla << 216-19** Müttefik ülkelere silah ve malzeme sağladı. 7 Aralık 1941'de Japonlar **Pearl Harbor'a saldırdı << 228-31**. Ertesi gün **ABD**, Mihver Devletleri Almanya ve Japonya'ya **savaş ilan etti**.

İSTİHDAM YASAĞI

1939'da **evli kadınların** çalışması beklenmezdi. Bir evlilik engeli vardı ve yasalar, evli kadınların bankacılıkta, yerel yönetimde, sigortacılık ve öğretmenlik işinde **çalışmasını yasaklıyordu**. Siyah Amerikalılar ağır ayrımcılıkla karşılaşıyordu. İşgücünün % 10'undan azını oluşturuyorlardı ve çalışma alanları hem güney, hem kuzey eyaletlerde **düşük ücretli, düşük statülü işlerle sınırlıydı**.

olanaklı kılan yüksek teknolojili fabrikalara dönüştürüldü. Üretim hızla artıp, 1941 ile 1945 arasında yaklaşık % 30 yükseldi ve 1944'te ABD, dünyadaki silahların % 40'ından fazlasını üretiyor, dolayısıyla Roosevelt'in Amerika'yı "demokrasinin cephaneliği" yapma hedefini gerçekleştiriyordu.

△ **Hızla yükselen üretim**
ABD sanayi üretimi 1941 ile 1945 arasında hızla yükseldi. Motor sanayinin seri üretim teknikleri, mühimmat üretimine uygulandı; böylece üretim bantlarından binlerce tank, cip ve savaş gemisi çıktı.

Görünür kadınlar

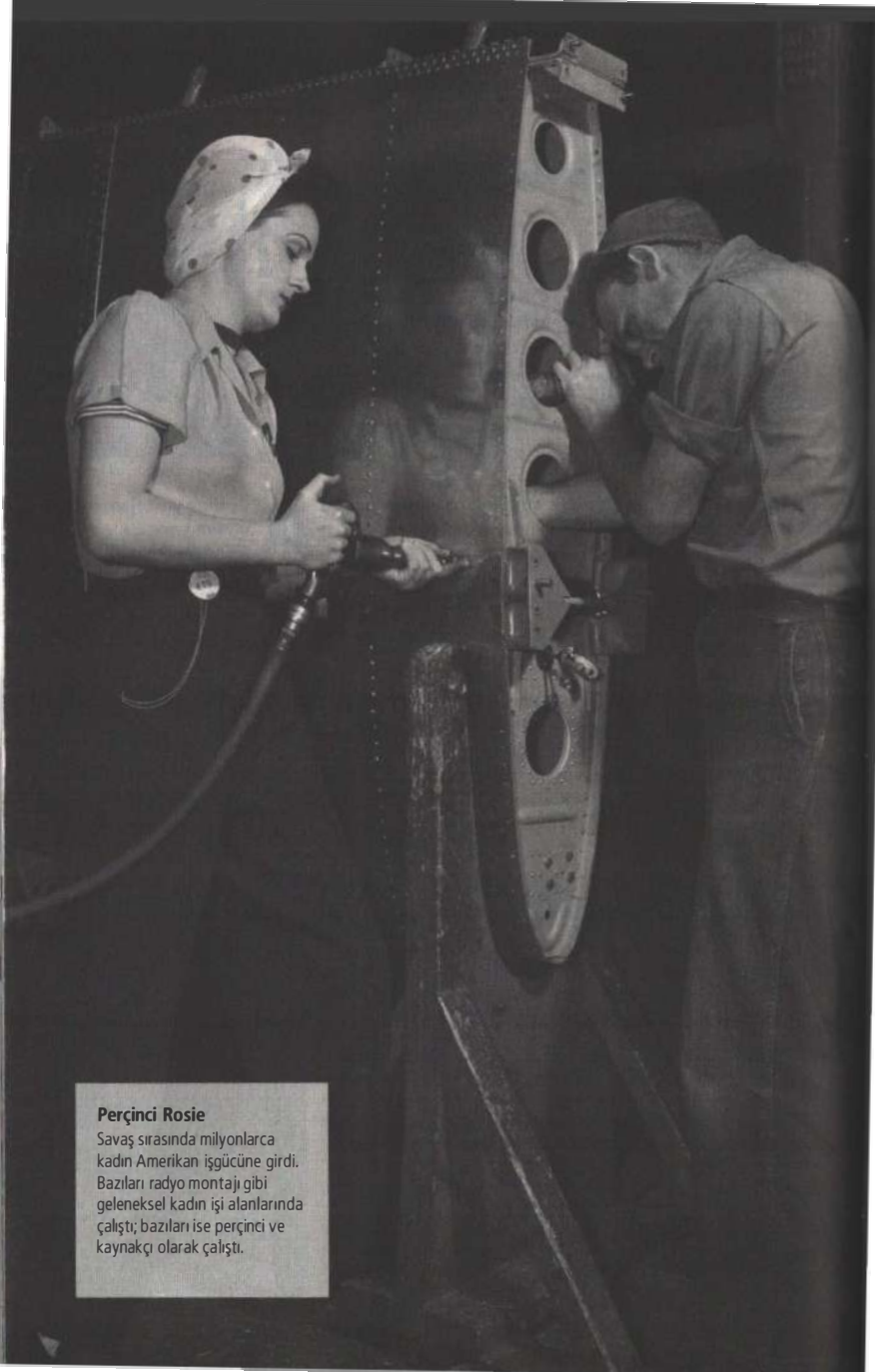
Savaşın başlangıcında ABD silahlı kuvvetleri sayı olarak küçüktü ve donanımı iyi değildi. Diğer Müttefik ülkelerden farklı olarak ABD, resmi zorunlu askerliği getirmedi. Yine de 12 milyon kadar erkek ve kadın silahlı kuvvetlere alındı ve dünyanın her tarafında savaşmaya gönderildi. En belirgin toplumsal değişimlerden biri, kadınların artan görünürlüğüydü. 200.000 kadar kadın silahlı kuvvetlere katılıp Kadın Kolordusunda (Women's Army

ÖNEMLİ AN

JAPON KÖKENLİ AMERİKALILARIN TOPLANMASI

II. Dünya Savaşı çıktığında, Amerika Birleşik Devletleri'nin batı kıyısında yaşayan, çoğu California'da yaklaşık 120.000 Japon vardı. Bununla birlikte, Pearl Harbor'a sürpriz saldırıdan sonra Japon karşıtı yakıcı bir ruh hali bütün ülkeyi sardı. Tepki olarak Roosevelt, Japon kökenli Amerikalıların "düşman yabancı" olarak sınıflandırılmasına razı oldu ve Şubat 1942'de, ABD ordusunun, Japon saldırısına açık olduğu düşünülen alanlardan Japon sakinleri uzaklaştırmasını olanaklı kılan 9066 Sayılı Başkanlık Kararnamesi çıkarıldı. Sonuç olarak, batı kıyısında yaşayan tüm Japon kökenli Amerikalılar mallarını ve ticarethanelerini satmaya zorlandı, toplama kamplarına ya da yeniden iskân merkezlerine taşındı. Japon kökenli bazı Amerikalılar mahkemelerde dava açarak bunu itiraz etti ama bir sonuç alamadılar. 1944'e gelindiğinde ruh hali değişiyordu. Japon kökenli Amerikalılar Müttefik askerleriyle birlikte savaşıyordu ve sadakatleri şüphe götürmeyen insanların gözaltına alınmasını anayasaya aykırı olduğunu söyleyen bir Yüksek Mahkeme kararından sonra Amerikan yeniden iskân kampları kapatıldı ve aileler evlerine geri dönmeye başladı. Japon karşıtı duygu, savaştan sonra bir süre devam etti ama son yıllarda birçok kişi tazminat aldı.

Perçinci Rosie
Savaş sırasında milyonlarca kadın Amerikan işgücüne girdi. Bazıları radyo montajı gibi geleneksel kadın işi alanlarında çalıştı; bazıları ise perçinci ve kaynakçı olarak çalıştı.

Corps – WAC) ya da yeni kurulan WASP'ta (Kadın Hava Kuvvetleri Hizmet Pilotları) pilot olarak çalıştı, fabrikalardan hava üslerine uçak taşıdı ya da deniz kuvvetlerinde çalıştı. Sivil cephede milyonlarca kadın, çoğu ilk kez, özellikle evli ve çocuklu kadınlar işgücüne katıldı. Pek çoğu savunma sanayine girip tersanelerde, askeri uçak imalatında ve mühimmat fabrikalarında çalıştı; kaynak ve perçin gibi kalifiye işler yaptı – daha önce kadınlara uygun olmadığı düşünülen işler. "Perçinci Rosie" ve "Kaynakçı Wanda", savaş sırasında asker toplamak için kullanılan ikonik imge haline geldi ama kadınların savaş çalışmalarının önemine rağmen, sürekli erkeklerden çok daha az ücret aldılar.

Önyargı ve yurtseverlik

Savaşın talepleri, siyah Amerikalıları da ilk kez daha vasıflı işlere soktu; binlerce siyah yeni fabrikalarda çalışmak üzere kuzeye ve batıya taşındı. Ne var ki, önyargı yaygındı. Siyah Amerikalılar tüm silahlı kuvvetlerde seçkin hizmetlerde bulundu ama renk engeli etkili oldu; birçoğu vasıfsız işlere verildi ve beyaz hizmet personeliyle aynı tesisleri kullanmaları engellendi. Ülkede, ABD'de, siyah işçilere beyaz işçilerden çok daha az ücret ödendi ve 700.000 kadar siyah Amerikalının beyaz kentsel alanlara akın etmesi, ırksal gerilimlere ve çatışmalara neden oldu. 1943'te Michigan, Detroit ve New York'ta, savaştan sonra tekrar ortaya çıkacak sorunları haber veren ırk ayaklanmaları çıkınca işler had safhaya ulaştı. Buna tepki olarak işe alma uygulamalarında ayrımcılığı düzeltmek için Adil İstihdam Uygulamaları Komitesi kuruldu.

Nisan 1942'de Roosevelt, Amerika Birleşik Devletleri'nde herkesin –"her erkek, kadın ve çocuk"– sivil cephede iş başında olduğunu söyledi ve bu, büyük ölçüde doğruydu. Hükümet propagandası her Amerikalıyı orduya yazılarak, savaş sanayilerine girerek ya da denizaşırı hizmet eden Amerikalıların ihtiyaç duyduğu kaynakları tasarruf ederek ve geri dönüştürerek üzerine düşeni yapmaya teşvik etti. Karne uygulamasına geçildi ve insanlar savaş çabalarına yurtseverce atladı. İpek çoraplar ortadan kalkınca, kadınlar bacaklarını boyadı ve "dikişleri" baldırlarına kadar çekti. Savaş zamanı etekler malzemeden tasarruf etmek için kısaldı ve ordunun metale ihtiyacı olduğu için fermuar ortadan kalktı. Savaş yapmak pahalıydı ve maliyeti karşılamak için Amerikalılara savaş bonoları ve zafer pulları satın almaları söylendi. Clark Gable ve Frank Sinatra gibi yıldızlar, halkı savaş bonosu satın almaya teşvik etti ve dışarıda görev yapan askerleri eğlendirdi. 1945'e gelindiğinde Amerikan halkı, 135 milyar dolar savaş bonosu satın almıştı.

SONRA »

Savaş Amerika Birleşik Devletleri'ne milyarlarca dolara ve yaklaşık 416.800 insanın hayatına mal oldu ama bu, onu bir süper güce dönüştürecekti.

KÜRESEL SAVUNMA
Amerika savaşa geç girdi ama ABD kuvvetleri her savaş alanında, **Pasifik'te 356-59 »**, Avrupa'da ve **Asya'da 484-87 »** savaştı. Maliyet, kısmen savaş bonolarıyla karşılandı.

YENİ TEKNOLOJİ
ABD'de savaş silah teknolojisinde **yeni gelişmeleri canlandırdı ve atom bombasının 502-505 »** yaratılmasına yol açtı.

ABD SAVAŞ BONOSU AFİŞİ

Savaş zamanı işgücü
Güvenlik için pantolon giyen ve bandana takan kadınlar, bir ABD fabrikasında Douglas A-20 uçakların burun konisini kontrol ediyor. Savaş gereçleri üretimi, kadınları, daha önce erkeklerin yaptığı işlere soktu ve katkıları muazzamdı.

GÖRGÜ TANIĞI 1942–43

Sanayide Kadınlar

II. Dünya Savaşında 6 milyondan fazla Amerikalı kadın fabrika işgücüne katıldı; birçoğu uçaklarda, gemi yapımında ve mühimmat sanayilerinde kaynakçı, mühendis ve makine operatörü olarak çalıştı. İngiltere'deki rakam 2 milyon civarındaydı. Mühimmat işinde çalışmak özellikle tehlikeliydi: ABD'de 37.000 kadın öldü ve 210.000'i kalıcı olarak sakatlandı.

"Kirlenmenin ve işe girmenin zorluğunu sevdim. Özel perçinleme işini, makinenin yapamadığı elle perçinleme işini yapıyordum. Üç ay boyunca haftada altı gün, günde on saat bu işte çalıştım ve başka kimsenin yapamayacağı, elle üç-sekiz ya da üç-çeyrek inçlik perçinler yaptım. Bölümümüzün çoğunluğu kadındı. Birçoğunun, özellikle yaşlı kadınların hiç eğitimi yoktu. Bölümümüzde eski öğretmenler, sanatçılar ve ev kadınları vardı. Onları oturtup, matkap tezgâhının nasıl kullanılacağını, kullanılacak matkabın büyüklüğünü, vidanın büyüklüğünü ve perçin türlerini gösteriyordum... Sonra geri girip, perçinin doğru olup olmadığını kontrol ederdik ve kötü perçin varsa, sökülmeliydiler."

Amerikalı perçinci Rachel Wray, Consolidated Aircraft'ta (Convair) işe alınan ilk kadınlardan biri.

"Bana Grup Birde çalışmaya gitmem gerektiği söylendi. Çok sayıda işçi havaya uçtuğu, öldüğü, sakatlandığı ya da kör olduğu için bu grubun lakabı İntihar Grubuydu... Fünye yapmak için yüksek patlayıcı barutla çalışacaktım... Yedi kişi Grup Beşe gitti ama ben, beni Grup Bire götürecek bir rehberi beklemek zorundaydım. Sonra yalnızca bir eli olduğunu ve onun da bir parmağının eksik olduğunu fark ettim. Ne olduğunu sordum, öyle ya da böyle bir hikâye uydurdu. Grup Birde çalışmaya gidince elini ve parmaklarını bir patlamada kaybettiğini daha sonra öğrendim...

... Mantolarımızı, ayakkabılarımızı, çantalarımızı, paramızı, tokalarımızı ve metal olan her şeyi Kaçak Mal Yerinde bırakmak zorundaydık... Bir gün, önde ve arkada kırmızı bayraklar taşıyan birer kişiyle birlikte daha sonra kullanılmak üzere depoya götürmem için bana kırmızı bir kutu verildi. Ne taşıdığımı bilmiyordum. Büyük bir patlama oldu; kutuyu düşürdüm ve midesi dışarıya sarkmış genç bir kadının pencereden dışarı fırladığını görünce şok oldum. Şansımıza, içinde fünye bulunan kutu patlamadı, yoksa bizim de bacaklarımız uçmuş olurdu..."

İngiliz fabrika işçisi Mabel Dutton, Warrington'da Risley Royal Ordnance Fabrikasında çalışmayı tasvir ediyor.

Gizli Ordular

Özel Operasyonlar Dairesi (SOE) Temmuz 1940'ta, ajanlarına "Avrupa'yı ateşe verme" emri veren Winston Churchill'in isteği üzerine oluşturuldu. SOE'nin öncelikli amacı, işgal altındaki topraklarda sabotaj düzenlemek ve "kara propaganda" yaymak ve yayınlamaktı.

△ **Düşmanını tanı**
"İşte Düşman" başlıklı bu ABD yapımı afiş (1942), monoklüne asılmış bir adamın silueti yansıtılan bir Nazi subayının soğuk yüzünü tasvir ediyor. Bunun gibi Nazi karşıtı propaganda, Mihver Devletlerine karşı savaşa katılacakları umuduyla sivilleri hedeflemekteydi.

Churchill'in parlak buluşunun esas görevi, Avrupa'da ve Uzakdoğu'da Almanya'nın ve müttefiklerinin işgal ettiği ülkelerdeki direniş hareketlerini desteklemekti. 1944 yazında SOE 10.000 personel istihdam etmekteydi; bunun yaklaşık % 50'si ya sahada ajandı ya da gönderilmeyi bekleyen ajanlardı.

Kadınlar için ideal bir rol

SOE'nin toplam personelinin neredeyse üçte biri kadındı. 1943'e kadar personel alım şefliği yapan Selwyn Jepson, bu alanda kadınlara erkeklerle mutlak eşitlik tanıdı. "Bana göre bu iş için, kadınlar erkeklerden çok daha iyidir. Bildiğiniz gibi kadınların soğukkanlı ve tek başına cesaret kapasitesi, erkeklerinkinden çok daha fazladır." diyordu.

Sahada bir SOE ağı ya da "devre"si, üç temel figüre dayanıyordu – bir kurye, bir telsiz operatörü ve bir organizatör. Fransa'da kadın saha ajanlarının çok büyük bölümü, haberci ve irtibat subayı olarak dolaşan kurye olarak çalışıyordu. Kuryeler sürekli hareket halinde oldukları için, durdurulma ve tutuklanma riski en yüksek olan gruptu. Bu durumda kadınların makul hikâyeler uydurması daha kolaydı ve 1942'nin başından itibaren, Alman-

« ÖNCE

1939'da Hollanda-Almanya sınırında, İngiltere'nin Avrupa'daki istihbarat ağını tehlikeye atan bir olay meydana geldi.

ÖLÜMCÜL İFŞA

İngiliz Gizli İstihbarat Servisinden (SIS) iki subay, Albay (daha sonra General) Walter Schellenberg komutasında, **Müttefik sempatizanı kılığına bürünen SS elemanları** tarafından tuzağa düşürüldü. SIS elemanları alındı ve ağır baskı altında, İngiliz istihbarat operasyonlarıyla ilgili **yaşamsal bilgileri ifşa ettiler**. Bu, Alman **Blitzkrieg'den << 110-13** sonra işgal altındaki Avrupa'da **bilgi toplamayı** daha da zorlaştırdı.

SIS DİRENİŞİ

Özel Operasyonlar Dairesi, buna bir yanıt olarak algılandı ama kurulması, İngiliz istihbaratı içinde ağır sorunlara neden oldu. Görevi, **düşük profilli bilgi toplamak** olan SIS, yeni kuruluşu amatör olarak gördü; direniş hareketleriyle sabotaj faaliyetleri, Alman **askeri istihbaratının istenmeyen ilgisini çekecekti**. Başından itibaren iki kuruluş, birbirine **karşılıklı kuşkuyla** baktı.

lar tarafından toplanıp çalışma kamplarına gönderilmeleri daha olası olan erkeklerden daha az dikkat çekme eğilimindeydiler. Kadınların üstlerinin aranma olasılığı da erkeklerden daha azdı ve dolayısıyla mesajları daha kolay gizleyebiliyorlardı.

Alman sızması

Özellikle yönetilemez ölçüde büyük olduklarında devrelere, Alman karşı-istihbaratının sızma riski her zaman vardı. SOE'nin başına gelen en kötü felaketlerden biri, Paris civarındaki "Prosper" devresinin, sahadaki Fransız hava taşıma subayı Henri Déricourt tarafından ifşa edilmesiydi; çok sayıda ajanın tutuklanıp idam edilmesine yol açtı.

Mihver sızmasının bir örneği de Hollanda'da yaşandı; ele geçirilen SOE ajanları, sanki hâlâ özgürlermiş gibi Londra'daki karar-

▽ Direniş silahları
Fransız Direnişinin mensupları toplanıp, paraşütle atılan çeşitli silahların kullanımını ve bakımını öğreniyor. Silahlar arasında bir Sten MKII; Ruby, Colt ve Le François tabancalar ile Colt ve Bulldog toplu tabancalar var.

△ Now It Can Be Told
Eski SOE ajanları Jacqueline Nearne ve Yüzbaşı Harry Rée, RAF film biriminin yaptığı 1944 filmi *How It Can Be Told*'da savaş sırasında Fransız Direnişiyle birlikte yürüttükleri faaliyetleri canlandırırken Felix ve Cat'i oynuyor.

gâhla iletişimi sürdürmeye zorlandı. Eğitimleri sırasında ajanlara, yakalanmaları durumunda bu tür mesajlara kod sözcükler yerleştirmeleri öğretilmişti. Bunu yaptılar ama SOE uyarı işaretlerini önemsememeyi tercih etti. Yeni SOE ajanları paraşütle Hollanda'ya inince, kendilerini bekleyen Almanlarla karşılaştılar. Almanlar bu ölümcül ve tek taraflı istihbarat savaşına *Englandspiel* (İngiltere oyunu) dedi.

SOE zaferleri

Yine de SOE birçok önemli başarıya imza attı. 1943'te Knut Haukelid'in yönettiği SOE ajanları Norveç'e paraşütle inip, Almanya'nın Norsk Hydro fabrikasında üretilen "ağırsuyla" atom silahı geliştirme programına sabotaj düzenledi. Fabrika, daha sonra Bombardıman Komutanlığınca yerle bir edildi ve son ağırsu stokları, onları taşıyan feribotu batıran Haukelid'in adamları tarafından bir Norveç gölünün dibine gönderildi.

Yunanistan'da, İtalya'da ve Fransa'da çeşitli SOE ekipleri trenleri raydan çıkardı ve demiryolu köprülerini yıktı. Fransa'da Haziran 1944'te bu faaliyet, Almanların Normandiya köprübaşını kontrol etmek için savaşan birliklerini takviye etme girişimlerini engellemede önemli bir faktördü.

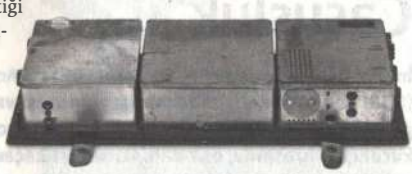
Amerika'nın gizli ordusu

1942'de Amerikalılar, SOE'yi model alan ve I. Dünya Savaşının bol-madalyalı kahramanı ve savaş sonrasında hukukçu General

▷ FP-45 Liberator
45 kalibre Liberator tabanca, ABD'de çok miktarda üretildi – toplam bir milyon. Tabancalar, Mihver işgalindeki topraklarda OSS ajanları ve direnişçiler tarafından kullanılmak üzere üretildi.

William "Wild Bill" Donovan'ın yönettiği Stratejik Hizmetler Bürosunu (OSS –Office of Strategic Services) kurdu. OSS'in ilk elemanları, Doğu Yakasında kibar çevrelerle bağlantıları olan erkek ve kadınlardı; bu durum, kuruma "Oh So Social" (Çok Sosyal) lakabını kazandırdı. Virginia Hall, dikkate değer bir istisnaydı; sahada her iki kurum için çalışmak gibi ender üstünlüğü vardı. Ayrıca 1930'larda yaşadığı bir kazadan ötürü, bir ayağı protezdi. Fransa'da SOE için çalıştığı günlerde Gestapo'dan kaçarken, kurumun Baker Street karargâhına, "Cuthbert"in sorun olmayacağını umduğunu bildirdi. Londra, "Cuthbert sorun olursa, ortadan kaldır" yanıtını verdi. Kurum, Hall'ün protez ayağının kod adının "Cuthbert" olduğunu unutmuştu.

△ **Taşınabilir radyo**
Ajanların radyoları, üç parçalı (alıcı, güç kaynağı, verici) bu Alman örneği gibi, çoğu kez modülerdi; bu durum, parçaları takmayı, sökmeyi ve taşımayı kolaylaştırıyordu.

"İlişkiler sorunu... hassastır. Çeşitli **gizli servisler** farklı şeyler yapmaya çalışıyordu ama bazen aynı yerde yapmak zorundaydılar; **çekişme, kaçınılmazdı**."

PROFESÖR M.R.D. FOOT, SOE TARİHÇİSİ

SONRA

Savaşın sonunda SOE kapatıldı ama personelinin çoğu savaş sonrasında, yurtdışından istihbarat toplamakla görevli İngiliz kuruluşu MI6'te iş buldu.

SOE AJANI PEARL WİTHERİNGTON

ÇİFT TARAFLI AJANLAR

Savaştan sonra SOE ajanlarının MI6'te istihdam edilmesi, bir **felaketler dizisine** yol açtı; çünkü SOE'ye, Kim Philby gibi Sovyetler Birliği için çalışan **ajanlar sızmıştı**. Bu yüzden yeni **Soğuk Savaşta 540-43 »** SOE yöntemlerini kullanarak **Demir Perdenin 524-27 »** arkasına ajan gönderme girişimleri, bazı ajanlar zaten tespit edilmiş olduğu için, daha baştan başarısızlığa mahkûmdu. Tıpkı *Enflandspiel*'de olduğu gibi, Sovyet istihbaratı gidenleri bekliyordu ya da sıkça olduğu gibi, **MI6'i daha fazla ifşa edene kadar** serbest kalmalarına izin veriyordu. Ondan sonra içeri alınıyorlardı. **Eski OSS ajanlarının Merkezi İstihbarat Teşkilatında (CIA)** çalıştığı ABD'de benzer sorunlar ortaya çıktı.

Casusluk

İngiliz Özel Operasyonlar Dairesi (SOE) ve Amerikan Stratejik Hizmetler Bürosu (OSS) geniş bir iletişim teçhizatı yelpazesi ve bir maharetli silahlar cephaneliği geliştirdi. Diğer kuruluşlar da bir dizi yaratıcı gizlilik teçhizatı geliştirdi; bu kuruluşlar arasında, esir kamplarından kaçanlara ve işgal altındaki Avrupa'da yakalanmamaya çalışan personele yardım etmek için kurulan İngiliz M19 ve bunun Amerikan eşdeğeri MIS-X özellikle dikkate değerdi.

[1] **Sahte Alman kimlik belgesi,** OSS başkanı General William "Wild Bill" Donovan için hazırlandı; ABD kurumunun uzmanlığını gösterir. [2] **Mendil harita;** üzerindeki harita, yalnızca idrara batırılınca görünüyordu. [3] **SOE gizli ayakkabı tabanlığı;** kullanıcının bıçak ve altın sikke gibi kaçış malzemeleri saklamasını olanaklı kılıyordu. [4] **Gizli bölmeli yüzük;** olasılıkla mikro planları saklamak için kullanıldı. [5] **Gizlenmiş haritalı oyun kâğıtları;** ıslatılınca haritalar ortaya çıkıyordu. [6] **SOE alıcı-verici,** mesaj alan ve gönderebilen toprak hatlı, kulaklıklı ve pilli bir aygıt. [7] **25-kalibre Webley kemer tabancası,** giysinin altına gizlenmiş bir kemere takılırdı. [8] **Pilli radyo,** İngiltere'de bir Alman Abwehr ajanı tarafından kullanıldı. [9] **OSS "Beano" el bombası,** çarpınca patlayacak şekilde tasarlanmıştı. [10] **Gizli bıçak takımı,** SOE kullarıdı ve İngiltere'de eğitim gören OSS elemanları da edindi. [11] **Yaka bıçağı,** bir ceket yakasının alt tarafında saklanabiliyordu. [12] **İntihar hapı,** İngiliz SOE ajanları taşırdı, bir takının içine gizlenirdi. Yutulduktan sonra beş saniye içinde etkisini gösterirdi. [13] **Kalem tabanca,** 6.35 mm'lik silah, kalein en tepesinde yer alan kurşun kovandan doğruca ateşlenirdi. [14] **Gizli bıçak,** MI9'in geliştirdiği bir kalemin içinde saklanır; ilk aramada fark edilmeyecek şekilde tasarlanmıştır. [15] **Pipo tabanca;** ağızlık çıkarıldıktan sonra namlu tutulup, çanak çevirilerek ateşlenirdi. [16] **38-kalibre eldiven tabanca,** ABD deniz kuvvetleri istihbaratının öz savunması için tasarlandı. Bir darbe indirirken piston hasmın vücuduna bastırılarak yakın mesafeden ateş edilirdi.

[1] OSS'NİN YAPTIĞI SAHTE ALMAN KİMLİK BELGESİ

[2] MENDİL HARİTA (İNGİLTERE)

[3] SOE GİZLİ AYAKKABI TABANLIĞI (İNGİLTERE)

[4] GİZLİ BÖLMELİ YÜZÜK (İNGİLTERE)

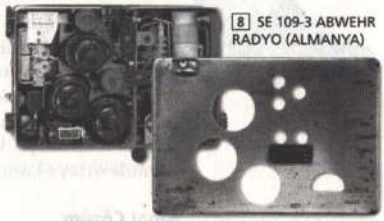
[5] GİZLENMİŞ HARİTALI OYUN KÂĞITLARI (İNGİLTERE)

6 SOE ALICI-VERİCİ (S-PHONE) MK IV (İNGİLTERE)

7 ÖZEL KUVVETLER KEMER TABANCASI (İNGİLTERE)

8 SE 109-3 ABWEHR RADYO (ALMANYA)

9 OSS "BEANO" EL BOMBASI (ABD)

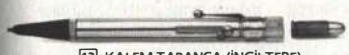
10 GİZLİ BIÇAK TAKIMI (İNGİLTERE)

11 SOE YAKA BIÇAĞI (İNGİLTERE)

12 İNTİHAR HAPI (İNGİLTERE)

13 KALEM TABANCA (İNGİLTERE)

14 GİZLİ BIÇAK (İNGİLTERE)

15 SOE PİPO TABANCA (İNGİLTERE)

16 DENİZ KUVVETLERİ İSTİHBARAT BÜROSU 38-KALİBRE ELDİVEN TABANCA (ABD)

Holokost

Hitler 1920'lerde siyasal kariyerinin başlangıcında antisemitizmine aşırı vurgu yapmadı ama 1930'ların başında, Nasyonal Sosyalist felsefenin temelini oluşturdu. Hitler 1933'te Alman şansölyesi olunca, Parti programının tüm yanlarını şekillendirmeye başladı.

Geriye dönüp bakmanın avantajı, dönemi araştıran hiçbir öğrenciyi, Hitler'in yazdıklarının ve söylediklerinin içerikleri konusunda ya da iktidara geldikten sonra Nazi ırk mevzuatının etkisi konusunda herhangi bir kuşku içinde bırakmaz. Ama Almanya'nın Yahudi nüfusunun tamamının eksiksiz fiziksel imhası için kapsamlı bir programın 1939'da ayrıntılı bir biçimde ortaya konmuş olup olmadığı tartışılabilir.

Nihai Çözüm

Bununla birlikte, II. Dünya Savaşının ilk iki yılında Almanya'nın askeri zaferleriyle, Avrupa'nın büyük bölümünün Yahudi nüfusunun Hitler'in eline düştüğü tartışma götürmez. Çatışmanın ilk evrelerinde Almanlar, Polonya'da çok sayıda Yahudi gettosu yaratmıştı. En büyüğü başkent Varşova'daydı; burada 1941'de 40.000 Yahudi açlıktan öldü.

1941 yazında, Hitler'in ifadesiyle "Yahudi-Bolşevik" Sovyetler Birliği'ne saldırıp Avrupalı Rusya'nın büyük bölümünü istila edince Almanya'nın kazandığı büyük topraklar, "Nihai Çözüm"ü doğurdu – Avrupa Yahudiliğinin kökünü kazımanın Nazi dilin-

« ÖNCE

Hitler'in takıntılı antisemitizmi, geç 19. yüzyılda Avusturya'da ve Almanya'da yaygın olan, Hitler'in I. Dünya Savaşından önceki yıllarda özümsediği ırk teorilerine dayandırılabilir.

MİLLİYETÇİ EĞİLİMLER
Savaştan hemen sonraki yıllarda « 22-25 bu inançlar, **milliyetçi Alman sağının** tüm partilerinin ortak paydasıydı.

DOĞU AVRUPA YAHUDİLERİ
Üçüncü Reich 1938-39'da, milyonlarca Doğu Avrupalı Yahudiyi Nazi denetimine sokan diplomatik ve **askeri zaferler** « 84-87 elde etti. **Barbarossa Harekâtıyla** « 202-205 milyonlarca Yahudi daha yutuldu.

HİMMLER'İN YANDAŞLARI
Haziran 1941'den itibaren Doğu Avrupa'da Himmler'in onayladığı ve *Einsatzgruppen* (SS ölüm mangaları) tarafından gerçekleştirilen sistematik kitlesel Yahudi katliamı başladı. Bu ölüm mangaları her gün binlerce Yahudiyi toplayıp kurşuna dizdi ve en az iki milyon sivil ölümden sorumluydu.

SS VE GESTAPO ŞEFİ (1900-45)

HEİNRİCH HİMMLER

Himmler Nazi Partisine ilk günlerinde katıldı ve 1928'de Hitler, Schutzstaffel'in (SS) komutanlığını üstlenmesini istedi. Hitler'in sırdaşı olan Himmler kısa sürede Nazi devletinde ikinci güç haline gelip, Gestaponun ve Dış İstihbarat Servisinin başına geçti. 1943'te içişleri bakanı ve 1944'te Halk Ordusunun başkomutanı oldu. Fanatik bir antisemit olan Himmler, "Nihai Çözüm"ün uygulanmasından sorumluydu. 23 Mayıs 1945'te İngiliz ordusu tarafından yakalanınca, zehirli bir kapsülü ısırarak intihar etti.

deki ifadesi (*die Endlosung*). Bu ifadenin kaynağı, 1941 yazının başında Himmler'in Auschwitz komutanı Rudolf Höss'e, Hitler'in "Yahudi sorununun nihai çözümü için" emir verdiğini söylemesiydi.

Ölüm mangaları ve ölüm kampları

Doğuda katliamlar, başlangıçta, çoğu kez Letonyalı, Ukraynalı, Litvanyalı ve diğer yerli müttefiklerin yardım ettiği seyyar ölüm mangaları, *Einsatzgruppen* tarafından geçekleştirilmişti. Örneğin 1941 sonbaharında Odessa'da 80.000 kadar Yahudi, *Einsatzgruppe D*'nin elemanları ve Almanya'nın müttefiki Romanyalı askerler tarafından öldürüldü. Ne var ki, çok geçmeden bu mangalar yetersiz görüldü ve bir alternatif arandı.

Ocak 1942'de Wannsee'de SS'in başkan yardımcısı Reinhard Heydrich'in başkanlık yaptığı gizli bir toplantıda, Nihai Çözüm

▽ Arbeit macht frei

Demiryolu, Güney Polonya'da Auschwitz-Birkenau'daki korkutucu ana kapılara çıkıyor. Diğer imha kamplarında olduğu gibi girişin üzerindeki tabelada Arbeit macht frei –"çalışmak özgürleştirir"– yazılıdır.

△ Nazi ölüm kamplarının yerleri
Nazilerin 40'tan fazla ölüm kampı vardı ve bunların en az sekizi, kitlesel katliam için kullanıldı. Kentlerde Yahudiler, trenlerle gönderilmeden önce gettolarda yaşamaya zorlanırdı.

sistematikleştirildi. Heydrich katliamları endüstrileştirerek, var olan toplama kampları sistemine dayanan imha kampları kurdu. Polonya'da çeşitli kamplar kuruldu –Treblinka, Belzec, Majdanek, Sabilor ve Auschwitz-Birkenau gibi.

Başka bir SS teknokratı, Adolf Eichmann ve astları, Yahudilerin, Slavların, Kızıl Ordu esirlerinin, Romanların, siyasal mahkûmların ve eşcinsellerin bu ve diğer kamplara taşınmasını örgütledi. Ölüm kamplarının sakinleri, işgal altındaki Avrupa'nın her tarafından geliyordu; titizlikle kaydedilmiş tren hareketleri, tarihçilere kasvetli ayrıntılar sağlıyor. Kamplar, bazen, SS'in yönettiği sanayi tesisleriyle bağlantılıydı; geldiklerinde çalışabilir durumda olanların infazı ertelenirdi. Geri kalanlar –yaşlılar, sağlıksız olanlar ve çocuklar– gaz odalarında öldürüldü. Nisan 1943'te Treblinka'dan ender, kitlesel bir kaçış oldu. O ay Varşova gettosunda silahlı bir ayaklanma gerçekleşti ve çatışmalardan sağ kurtulan Yahudiler toplama kamplarına gönderildi.

◁ Ölüm kampı sakinleri
Auschwitz-Birkenau imha kampının sakinleri, 1945 Ocak ayının sonunda Kızıl Ordu tarafından kurtarılmayı bekliyor. Bu korkunç yerde iki milyon Rus savaş esiri ve en az iki milyon Yahudi öldü.

"... Yaşamımızın **canlı bir kâbus** olup olmadığını soruyorduk; **bütün dehşeti içinde** bu yaşam bu kadar **gerçekdışı** görünüyordu."

MARIE-CLAUDE VAILLANT-COUTURIER, TOPLAMA KAMPI MAĞDURU, NÜRNBERG DURUŞMALARINDA, 28 OCAK 1946

SONRA

Daha 1942'de Yahudilerin rutin bir biçimde alınıp ölüm kamplarına götürülmesi, Nazi işgali altındaki Avrupa'da herkesin bildiği bir gerçekti.

KORKU İÇİNDE YAŞAMAK

Bu bilginin kendisi, Üçüncü Reich'e ve müttefiklerine, şiddet içeren ya da içermeyen yollarla karşı çıktığı düşünülen her birey için **tüyler ürpertici bir caydırıcıydı**. Tutuklanması durumunda, **Yahudileri ele geçiren kaderin 272-73 >>** aynısını onun da yaşaması neredeyse kesindi.

TAM DEHŞET

Batılı Müttefikler, istihbarat kaynaklarından ve mültecilerden **Nihai Çözümün** bir resmini yavaş yavaş bir araya getirdi. Ama 1944 yazında, ilerleyen **Kızıl Ordu**, Polonya'daki Majdanek'te **1,4 milyon Yahudinin öldürüldüğü** metruk kampı ele geçirdikten sonra, dehşetin tam ölçüsü Müttefik liderlere sunuldu.

AUSCHWİTZ KURTARILIR

İzleyen aylarda **kurtarılan kamplar 464-67 >>**, ceset yığınlarıyla ve bir deri bir kemik kalmış mağdurlarıyla, **Nazi alçaklığının derinliğini** ortaya çıkardı. 27 Ocak 1945 günü öğleden sonra saat 15.00'te **Sovyet birlikleri Auschwitz-Birkenau'ya ulaştı**; 648 ceset ile 1200'ü ana kamp Auschwitz'te ve 5800'ü Birkenau'da olmak üzere 7000 mağdur buldu. Yürüyebilir durumda olanlar, zorunlu yürüyüşe çıkarılmıştı.

SAVAŞ SUÇLULARI

II. Dünya Savaşının bitişini izleyen yıllar, 1948'de **Yahudi İsrail devletinin** kurulmasına ve ardından, İsrail istihbarat servislerinin ve diğer uluslararası kuruluşların **Nazi savaş suçlularını 520-23 >>** bulmasına ve avlamasına tanık oldu. **Beklenenden çok daha az sayıda suçlu yakalandı** ve yargılandı ama artık birçoğunu ölüm alıp götürmüştü.

GÖRGÜ TANIĞI **27 Temmuz 1942**

Yahudileri Toplama

Doğu Avrupa'da, özellikle Polonya'da Yahudilere korkunç bir vahşet uygulandı. Başlangıçta gettolara tıkıştırıldılar, 1942'den itibaren gettolardan alındılar ve ya öldürüldüler ya Treblinka ve Belzec gibi ölüm kamplarına gönderildiler. 1942 yılında 22 Temmuz ile 12 Eylül arasında Varşova gettosundan 265.000 kadar Yahudi toplanıp, Treblinka'daki gaz odalarına gönderildi.

"27 Temmuz Pazartesi. 'Tedbir tüm hızıyla devam ediyor. İnsanlar toplanıyor. Smozca Caddesinde kurbanlar. İnsanlar tramvaylardan sürüklenerek çıkarıldı ve kurşunlandı. *Umschlangplatz*'da [Yahudi mezarlığı] yüz ölü. Ogrodowa Caddesinde çok sayıda ölü. Geriye kalanlar çıkarıldı, kâğıtları umursanmadı... Gün boyu kurşunlama. Pawia'da ve diğer sokaklarda ölüler... Tehcir edilenlerin sayısı ne kadar yüksek olacak?

30 Temmuz Perşembe. Tüm korkusuzluğuyla ve dehşetiyle devam eden 'tedbir'in dokuzuncu günü. Sabah beşten beri Yahudi polisinin düdüklerini, sığınacak yer arayan Yahudilerin hareket ve koşuş seslerini pencereden işitiyoruz... Dün öğleden itibaren binamızın bitişiğinde silah sesleri durmadı. Zamenhof ve Nowolipie caddelerinin kesiştiği köşede bir asker duruyor, gelip geçenleri taciz ediyor... Öğlene kadar 4000 kişi toplanmıştı...

1 Ağustos Cumartesi... Giderek daha fazla korkunç ve acımasız bir hal alan 'tedbir'in on birinci günü. Almanlar, tüm binaları ve sokak kenarlarını boşaltmaktalar. 20-2'den ve Nowolipie Caddesindeki diğer binalardan yaklaşık 5000 kişi aldılar. Kargaşa ve dehşet. Nowolipie Caddesinin tüm sakinleri kovuluyor... Bugünün kâbusu, geçen günlerin kâbusunu aşıyor. Kaçış yok, sığınacak yer yok. Toplama hiç bitmiyor... Anneler çocuklarını kaybediyor. Cılız bir yaşlı kadın otobüse taşınıyor. Trajediler sözcüklerle anlatılamaz...

28 Ağustos Cuma. Yıldırma hareketleri devam ediyor... Bugün, Treblinka'dan dönen Dawid Nowodworski'yle uzun bir konuşma yaptık... Söyledikleri, tüm sürgünlerin... öldürmeye götürüldüğünü ve hiç kimsenin kurtulmadığını bir kez daha doğruluyor ve hiçbir kuşkuya yer bırakmıyor... Dün yaklaşık 4000 kişi Varşova'dan alınıp ölüme götürüldü... Tanrım! Gerçekten son ferdimize kadar imha mı edileceğiz?"

Yahudi günlükçü, Abraham Lewin, olasılıkla Ocak 1943'te öldü

Tehcir
Silahlı SS mensupları Mayıs 1943'te ölüm kamplarına göndermek için Yahudileri Varşova gettosundan zorla çıkarıyor. Bunu, gettodakilerin kahramanca bir silahlı direnişi izledi ama sonunda yenildi.

Malta ve Akdeniz

Kuzey Afrika'daki harekât yoğunlaşınca Malta sakinleri kendilerini sürekli saldırı altında buldu. Önce İtalyanlar, sonra Almanlar, Sicilya'daki üslerinden adaya aralıksız bombardıman akınları düzenledi – ama karada teslim olmama kararlılığı daha da güçlendi.

Haziran 1940'ta İtalya'nın ilk bombardıman akınından sonra, Luftwaffe'nin Sicilya'daki üslere taşındığı Ocak 1941'den itibaren havadan Malta'ya olan tehdit arttı. 10 Ocak 1941'de Sicilya'dan kalkan Ju 87'ler Valetta'daki tersaneye saldırdı ve limanda bulanan uçak gemisi *Illustrious*'a hasar verdi. Bu, iki yıldan fazla sürecek bir kuşatmanın başlangıcıydı; bu sürede İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri, Luftwaffe ve Regia Aeronautica toplam 2000'den fazla uçak kaybetti.

Adayı savunmak en iyi ihtimalle zordu ama İngilizler, hem garnizonu hem nüfusu tedarikli tutmak zorundaydı. Malta'ya gidecek her konvoyun güçlü bir deniz kuvvetleri korumasına ihtiyacı vardı ve 1942 yazına kadar geçen iki yıl içinde gönderilen ticari gemilerin üçte birinden fazlası adaya ulaşamadı. Bu

« ÖNCE

İngiliz Kraliyet Sömürgesi Malta, Sicilya'nın güney kıyısından 80 km uzaktadır. Başından beri stratejik açıdan değerli olan adanın önemi, savaş yaygınlaşınca arttı.

MİHVER SALDIRGANLIĞI

Mihver liderleri adanın potansiyelini görmekte gecikmedi: Malta'yı kontrol eden **Akdeniz'i de kontrol edecekti**. Mihver güçleri Malta'yı ele geçirmekle, İngilizleri Orta Akdeniz'den mahrum bırakacak ve Kuzey Afrika'da kendi ikmal hatlarına yönelik **büyük bir tehdidi ortadan kaldıracaktı**. 10 Haziran 1940'ta **İtalya savaşa girdikten** « 148-51 birkaç saat sonra Malta'ya ilk bombalar düştü ve uzun, insafsız bir kuşatma başladı.

İNGİLİZ MEYDAN OKUMASI

Hava saldırısı tehditleri, 1930'larda İngilizleri **Akdeniz filosunu** Malta'dan İskenderiye'ye taşımaya ikna etmişti. Bununla birlikte, Malta, Cebelitarık ile Mısır arasında tek İngiliz üssü olmaya devam etti. **Kuzey Afrika'daki harekât** « 184-87 devam ettiği sürece, İngilizler, bedelinin çok yüksek olacağını bilmelerine rağmen, **Malta'yı elde tutmaya kararlıydı**.

▷ **Valetta'da bombardıman hasarı**
Malta'nın başkenti Valetta, özellikle tersanesinde Müttefik gemileri barındığı için Mihver Devletlerinin öncelikli hedefiydi. Malta'nın bombalanması o kadar yoğundu ki, ada, savaşın en çok bombalanan alanı oldu.

yüzden gıda yetersizliği baş gösterdi ve Malta halkı, bombalar yağmur gibi yağarken ağır karne uygulamasına katlandı. Adaya bir tehdit de denizden geldi. 25/26 Temmuz 1941 gecesi Valetta'daki liman, İtalyan torpido botların ve "insanlı torpidoların" –ayrılabilir bir patlayıcı taşıyacak şekilde değiştirilmiş torpidolar– hedefi oldu. Saldırı denizaltı demirleme yerine ve limanda olduğu sanılan bir konvoya yönelikti ama savaş sırasında İngilizlerin tek büyük kıyı savunmasıyla püskürtüldü.

△ **Malta'nın Luftwaffe uçağından görünümü**
Sık sık hava taarruzları, Malta'ya karşı Mihver saldırısının temeliydi. İki yıllık kuşatmada toplam 3000 kadar hava akını düzenlendi. Müttefikler, 800'den fazla Mihver uçağı düşürdüklerini, kendilerinin ise 1100 uçak kaybettiğini iddia etti.

Yenilenen Mihver çabaları

Hava bombardımanı, Haziran 1941'de Luftwaffe uçaklarının çoğu Hitler'in Rusya'ya saldırısının, Barbarossa Harekâtının açılış evresine katılınca geçici olarak hafifledi. Ama altı ay sonra bombardıman eski yoğunluğuna geri döndü. Yine de İngiliz denizaltıları ve Malta'da üslenen uçaklar, Mihver Devletlerin ikmal hatlarını kesintiye uğratmaya devam etti. Güney Başkomutanı Mareşal Kesselring, Malta'nın sert direnişini kırmaya kararlıydı. Aralık 1941'den itibaren Roma'da üslenen mareşalin

TEKNOLOJİ

İNSANLI TORPİDO

Operatörleri zor yönlendirebildiği için *maiale* (domuz) lakabı takılan İtalyan "insanlı torpido," normal savaş başlığı yerine ayrılabilir bir patlayıcısı olan modifiye bir torpidoydu. İki kişilik bir ekip, özel olarak tasarlanmış dalgıç kıyafetleriyle araca ata biner gibi otururdu. Hedef geminin altına varınca, ekip patlayıcıyı ayırır, bir limpet mayını gibi geminin altına sabitler ve zaman ayarlı bir fünyeyi kurardı. 19 Aralık 1941'de İtalyanlar üç insanlı torpidoyla İskenderiye limanına cüretkâr bir baskın düzenleyip, *Queen Elizabeth* ve *Valiant* muharebe gemilerine o kadar ağır hasar verdiler ki, aylarca safdışı kaldılar.

komutası altında 400 kadar uçak vardı. Bunları, Akdeniz'de Müttefik gemilerine büyük kayıplar yaşatmak için kullandı. Ayrıca Malta'nın etrafına yoğun mayın tarlaları döşeyerek, adanın ikmal hattını fiilen kesti.

1942 Ağustosunda General Rommel Kuzey Afrika'da başarısının doruğundaydı; Müttefik kuvvetlerini Kuzey Mısır'da El-Alamein'e geri püskürtmüştü. Savaşın bu hassas evresinde Malta'yı kaybetmek Müttefikler için bir felaket olurdu –Kuzey Afrika'da yenilgiye yol açması neredeyse kesindi– ve böyle bir kayıp eli kulağında gibi görünüyordu.

Kaide Operasyonu

Malta yakıt ve gıda kaynaklarının sonuna gelmişti. Müttefiklerin adayı kurtarıp oyunda kalması için, son bir hamle yapılmalıydı. 3 Ağustos 1942'de bir İngiliz konvoyu Malta'yı rahatlatmak için Clyde'dan yola çıktı.

Kaide (Pedestal) kod adı verilen konvoyda 14 hızlı yük gemisi ile petrol tankeri *Ohio* vardı ve konvoya 24 destroyer, üç uçak gemisi, iki muharebe gemisi, yedi kruvazör ve sekiz denizaltı eşlik edecekti. Plana göre, grup Sicilya darboğazlarına ulaşınca ağır gemiler geri dönecekti. Ondan sonra Kaide, dört kruvazör ile 12 destroyer tarafından korunacaktı. İngiltere'den ayrıldıktan yedi gün sonra, konvoy Cebelitarık Boğazından geçerken fark edildi ve takibe alındı. 11 Ağustosta Alman *U-73*'ün İngiliz uçak gemisi *Eagle*'ı batırmasıyla vahşi bir muharebe başladı. Ertesi günden itibaren konvoy, havadan ve denizden, Sardinya ve Sicilya'daki üslerden kalkan uçakların, 21 U-botun ve Tunus açıklarında konuşlanan S-bot filolarının sürekli saldırısına uğ-

▽ **HMS Warspite**
Muharebe gemisi *Warspite*'ın güvertesinden kalkan bir deniz uçağı. 1940'tan 1941'e kadar Akdeniz'de kullanılan gemi, Mısır ile Malta arasında ikmal konvoylarına eşlik etti.

radı. Konvoy, yeni döşenen mayın tarlalarıyla da başa çıkmak zorundaydı.

6000 **1942'de 20 Mart ile 28 Nisan arasında Luftwaffe'nin toplam 11.819 sortiyle Malta Adasına attığı bombaların tonajı.**

Malta kurtarılır

13 Ağustos günü öğleden sonra konvoyda hayatta kalanlarının üçü Malta'ya ulaştı. Zar zor su üstünde duran ama yaşamsal petrol yükü olduğu gibi duran tanker *Ohio*, ertesi gün adaya yanaştı. Tankeri oraya getiren denizcilik becerisi, Kaptan D. W. Mason'a George Haçı nişanını kazandırdı. Konvoydaki yük ve savaş gemilerinden geriye kalanlar, muharebede ağır cezalar almıştı: İki kruvazör ile bir destroyer batmıştı; iki kruvazör ve uçak gemisi *Indomitable* ağır hasar görmüştü. Ama bu ağır kayıplara rağmen, Kaide Operasyonu başarılı olmuştu ve Malta, Mihver saldırısına direnme yeteneğini yeniden kazanmıştı. O yılın sonuna kadar iki konvoy daha Malta'ya geldi ve ada, başka bir gün savaşmak için hayatta kaldı.

El-Alameyn'de Müttefik zaferi ve daha sonra Libya'daki Mihver havaalanlarının ele geçirilmesi, durumu daha da rahatlattı. Malta kuşatması henüz bitmemişti ama ada, bütün olanaksızlıklara rağmen elde tutulmuştu; adayı savunanlara ve vatandaşlarına gıda ve diğer temel ihtiyaç malzemeleri artık düzenli olarak ulaşıyordu.

Kral V. George Nisan 1942'de, halkının kahramanlığına binaen adayı George Haçıyla ödüllendirdi. Bu ödül, yalnızca bir kere topluluğa verildi.

SONRA

Malta sakinlerinin muazzam azmi, Müttefik kuvvetlerinin uyumlu çabalarıyla birlikte, Mihver saldırısı sırasında Malta'nın düşmesine engel oldu.

KUZEY AFRİKA'DA SAVAŞ

İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetlerinin Malta'dan yürüttüğü operasyonlar, **Kuzey Afrika'daki Mihver güçlerine 278-81** » karşı artık yaşamsal bir faktördü; yalnızca kara birliklerine değil, **Rommel'in Afrika Kolordusunu takviye** etmek için gönderilen ikmal konvoylarına da saldırıyordu.

MALTA DENİZ ÜSSÜ ONARILIR

Kuzey Afrika'da **Mihver kuvvetlerinin yenilgisi 286-89** », **Sicilya'nın 318-21** » ve ardından **İtalya anakarasının işgali 322-25** », Mihver hava tehdidini **kesin olarak** ortadan kaldırdı. Yani 1943 yazından itibaren Valetta, Müttefikler tarafından yine **önemli bir deniz üssü** olarak kullanılabilirdi.

El-Alameyn

Batı Çölündeki harekât bir çıkmaza girdi ve her iki taraf kayıplarını gidermek için ara verdi. Saldırılar Mayıs 1942'de tekrar başladı. Sonbaharda Rommel, daha kalabalık, daha iyi teçhizatlı ve daha azimli bir orduya komuta eden bir düşmanla karşılaşacaktı.

▽ Çok yönlü top
Alman 88mm uçaksavar topu, uçaklara karşı etkili bir biçimde kullanıldı. Almanlar, Batı Çölü Harekâtı sırasında Müttefiklere karşı tanksavar silah olarak kullanılınca, topun çok etkili olduğu anlaşıldı.

Önce Rommel 26/27 Mayıs gecesi harekete geçip saldırdı. Muharebe hattı 55 km güneye, kıyıda Gazele'den, Birinci Özgür Fransa Tugayının tuttuğu tahkimli bir kutu olan Bir Hakeim'e kadar uzanıyordu. Rommel, Bir Hakeim'in güneyinde İngilizleri hazırlıksız yakaladı; 21. Panzer Tümeni, Üçüncü Motorlu Hint Tugayının mevziini ele geçirirken, iki panzer tümeni de çölü tarayıp kuzeydoğu yönüne, Tobruk'a doğru ilerledi. Gazele Hattının ortasında Rommel, düşman mayın tarlalarının kanatlarını ve arkasını koruyacağından emin olarak, bir zırhlı taarruzun şahsen başına geçti. Ne var ki, ayın 27'sinde karanlık çökerken, mayın tarlalarına ve 150. Tugayın tuttuğu kutuya geri püskürtüldü. Rommel, İngiliz saha komutanı Korgeneral Neil Ritchie'den anlaşma koşullarını istemeyi düşündü ama Trieste Tümeni mayın tarlaları arasında bir koridor açınca, durumu rahatladı. Yine de Rommel, "Kazan" olarak bilinen bir konumda yakalandı. İngilizler gecikti ve bunun ölümcül sonuçları oldu; Ritchie ancak 5 Haziranda Sidra Tobruk; o da hemen kuşatıldı.

<< ÖNCE

Batı Çölü Harekâtı 1940'ın sonuna doğru, İtalya'nın Mısır'a saldırısıyla başladı. Ondan sonra avantaj önce Müttefiklere, sonra Almanlara ve İtalyanlara geçmişti.

İLK ÇATIŞMA
Müttefikler, **Şubat 1941'de İtalyanları geri çekilmeye** mecbur etmeyi başarmasına rağmen, tam anlamıyla zafer kazanamamışlardı. Zafer yerine **General Erwin Rommel'in Afrika Kolordusuyla << 184-87** karşı karşıya geldiler.

ROMMEL'İN İLK TAARRUZU
Rommel **savunmada** kalma emri almasına rağmen, **zayıf bir Müttefik savunması** olarak gördüğü şeyden hemen yararlandı ve **Müttefiklerin Libya'dan sürülmesiyle** sonuçlanan bir dizi saldırı başlattı. **Bir kale** kaldı:

HAÇLI HAREKÂTI
Güç dengesi sürekli bir taraftan diğerine kayınca, o yıl, **Müttefiklerin Tobruk'u kurtarma çabalarıyla bitti**. Başarılı olmalarına rağmen, yine zafer çatışmayı tamamen sona erdirmeye **yetmedi**.

TEKNOLOJİ

KARA MAYINI

Mayın tarlaları yaşamsal bir "alan tutma" silahıydı. En basit tipi, içinde yüz gram kadar patlayıcı bulunan küçük bir teneke kutuydu. Yalnızca sensörü açıkta kalacak şekilde yere gömülen mayın, üzerine basınca patlıyordu. "Sıçrayan" mayında metal parçaları vardı ve çelik bir havanın içinde yerin altına gömülürdü. Ateşlenince, patladığı yerde mayın bel yüksekliğine kadar havaya uçuyordu. Büyük tanksavar mayınlar, üzerinden geçen tankın ağırlığıyla patlıyordu. En temel mayın temizleme yöntemi elle temizlemedir. Yavaş ve tehlikeli olan –iyi döşenmiş mayın tarlaları savunma ateşiyle korunurdu– bu iş genellikle gece yapılırdı.

Sırtında ve Aslagh Sırtında Kazana saldırdı; her iki saldırı da püskürtüldü.

6 Haziranda tekrar taarruza geçen Rommel iki Hint tugayını ele geçirdi ve Beşinci Hint Tümeninin topçularını imha etti. Özgür Fransa birlikleri Bir Hakeim'den çekildikten sonra Rommel, tam güçle Gazele hattına girebildi ve kuzeydoğuda Tobruk'a doğru hamlesine tekrar başladı. Muharebenin kaybedildiğini anlayan Ritchie Tobruk garnizonunu takviye etti ve Mısır'a çekildi. 20-21 Haziranda Rommel Tobruk'a hücum edip, 33.000 esir aldı; Tobruk'un kaybı, Sekizinci Ordunun en berbat yenilgisiydi.

Yeni Müttefik komutanlığı

Tobruk'un düşüşünden sonra, Ortadoğu başkomutanı General Auchinleck, Sekizinci Ordunun komutanlığını şahsen üstlendi ve temmuz boyunca Birinci El-Alameyn Çarpışmasında Rommel'in Mısır'a hücumunu durdurdu. 27 Temmuza gelindiğinde durma noktasına kadar savaşan her iki taraf, siper kazıyor, yeniden toparlanmaya hazırlanıyordu. İngilizlerin can alıcı bir avantajı vardı: Üslerine yakın oldukları için takviye birlikler ve levazım, Trablus'tan ikmal hatları tehlikeli ölçüde uzak –1930 km– olan Afrika Kolordusundan daha erken kendilerine ulaşıyordu. Aynı zamanda Rommel, deniz seviyesinin altında bir tuz bataklığı olan Kattara Çöküntüsünden denize kadar uzanan 65 km'lik dar bir cepheyle sınırlanmıştı. Kendini yeterince güçlü hisseder hissetmez saldıracağı belliydi.

▽ **El-Alameyn'de ilerleme**
Süngüleri takmış İngiliz piyadeler bir sis perdesini yarıp geçiyor. Yerde önde giden tankların izleri var.

Montgomery'nin planı

Churchill, Ortadoğu başkomutanı olarak Auchinleck'in yerine General Harold Alexander'i geçirdi ve General Bernard Montgomery'yi de Sekizinci Ordunun komutanlığına atadı. Montgomery, 30/31 Ağustosta Rommel'in Alam Halfa Sırtının güneyinde başlattığı en son taarruzu durdurarak yiğitliğini hemen gösterdi. Montgomery tanklardan, toplardan, tanksavarlardan, mayınlardan ve havadan yere taarruz uçaklarından

10.000 Afrika Kolordusunda ölen asker sayısı –yaralı 15.000.

2350 Sekizinci Orduda ölen asker sayısı – yaralı 8950.

oluşan eşgüdümlü bir savunma kullandı. Rommel 2 Eylülde taarruzu kesti. Kendini iki arada bir derede buldu. Düşmanı taarruza geçmeye hazırlanırken, ne ilerleyebiliyor ne geri çekilebiliyordu.

Montgomery'nin muharebe planı, daha önce kullanılanlardan bariz bir biçimde farklıydı. Rommel'i, İngiliz zırhlı birliklerinin pek yetenekli olmadığı kendi Blitzkrieg oyunuyla yenmek yerine, düşmanını iyi planlanmış bir yıpratma savaşıyla kesin bir biçimde yenmeyi amaçladı. Çarpışma, görevi Afrika Kolordusunun sabit savunmasını ve garnizonlarını imha etmek olan ağır tankların desteklediği bir piyade-topçu taarruzuyla başlayacaktı. Ancak bu "it dalaşından" sonra zırhlı birliklerin ana gövdesi muharebeye girecekti. 22 Ekim 1942'de Sekizinci Ordu, yaklaşık 200.000 asker, 1000 tank, 2300 parça top ve 530 kullanışlı uçağı sahaya sürdü. Afrika Kolordusunda, 100.000 kadar asker, yaklaşık 300'ü İtalyan olmak üzere 520 tank, 1200 parça top ve çoğu İtalyan olmak üzere 350 kullanışlı uçak vardı. Rommel bir mide rahatsızlığından ötürü raporlu Almanya'ya geri dönünce, Afrika Kolordusu komutanını da yitirdi.

İkinci El-Alameyn Çarpışması

Çarpışma 23 Ekimde 450 parça topun bombardımanıyla başladı; bunu, kıyı soyunca bir ana hücum ve güneyde bir şaşırtma taarru-

▽ **İlerleyen İngiliz tankları**
Bir İngiliz Valentine piyade tankı, bir kum bulutu kaldırıyor. Valentine tankları son derece güvenilirdi ve birçoğu Afrika Kolordusunun peşinde 4800 km yol gidip, El-Alameyn Çarpışmasında Mihver güçlerini yenilgiye uğrattı.

zu izledi. Afrika Kolordusu şaşırtma taarruzundan etkilenmedi ve kıyıya sıkı sıkıya tutundu. 26 Ekimde, Montgomery'nin ana hücum kolunu takviye için daha fazla tank gönderdiği gün, Rommel Kuzey Afrika'daki harekâta geri döndü. Bir haftalık şiddetli çatışmalardan sonra Afrika Kolordusunda 35 tank kalmıştı ve Montgomery, Rommel'in cephesinin ortasında iki koridor açmıştı. 2 Kasımda geri çekilmeye hazırdı ama Hitler, her türlü geri çekilmeyi yasaklayıp, Rommel'i son zırhlı birliklerini kuzey koridorunu kapatmakla görevlendirmek zorunda bıraktı.

Çarpışma boyunca Montgomery, Enigma çözümleri sayesinde Rommel'in niyetleri hakkında neredeyse "gerçek zamanlı" bilgi alıyordu. Almanların kuzeyde karşı taarruza geçeceği bilgisinden emin olan Montgomery, ana kuvvetini güneydeki koridora yoğunlaştırdı. 7 Kasım günü akşama doğru, Montgomery'nin zırhlı birlikleri Afrika Kolordusunun gerisine hücum edip, Rommel'i kıyı yolu boyunca geri çekilme emri vermeye zorladı. Geri çekilme 3200 km boyunca devam edecekti.

"Şu delikanlı Rommel'in işini kesin olarak bitireceğiz. Çok kolay olacak. Bundan kuşku yok. **Kesinlikle bir baş belasıdır.**"

GEHENAY BERNARD MONTGOMERY, AĞUSTOS 1942

SONRA

Kasım 1942'de, İkinci El-Alameyn Çarpışmasındaki yenilgiden sonra Rommel, Tunus'a çekilmek zorunda kaldı.

ROMMEL'İN "ALTIN KÖPRÜ"SÜ

Montgomery 282–85 » ihtiyatlı bir biçimde takip etti ama düşman kanadını çeviremedi. Arazide hareket etmeyi zorlaştıran **şiddetli yağmur işi daha da çetinleştirdi**. Dahası El-Alameyn'de İngilizler ağır kayıp yaşamıştı ve **paldır küldür bir takip**, Rommel'e Sekizinci Orduya dönüp **daha fazla hasar verme** şansı verebilirdi. Bu yüzden Rommel'e bir **"altın köprü,"** Tunus'a giden sahil yolu verildi. Ne var ki, o sırada **Meşale Harekâtı 286-89 »** iyi gidiyordu ve **Mihver güçlerinin teslim olması** an meselesiydi.

İNGİLİZ MAREŞAL Doğum 1887 Ölüm 1976

Bernard **Montgomery**

"**Görevimiz**... Kuzey Afrika'da **Mihver güçlerini yok etmektir**." Yapılabilir ve **yapılacaktır.**"

MONTGOMERY, KUZEY AFRİKA'DA BİRLİKLERİNE SESLENİRKEN, 1942

II. Dünya Savaşının belki de en ünlü İngiliz generali olan ve çoğunlukla "Monty" olarak anılan Bernard Montgomery, 1939'da İngiltere Almanya'ya savaş ilan ettiğinde 30 yıldan fazla bir süredir profesyonel askerdi.

Londra'da Woolwich Kraliyet Askeri Kolejini bitirdikten sonra 1908'de Kraliyet Warwickshire Alayına katıldı ve ilk kez I. Dünya Savaşında fiili askerlik hizmetine tanık oldu. Fransa ve Belçika'da muharebe alanlarında gördükleri, komutan olarak yaklaşımını köklü bir biçimde etkiledi. Savaşın başında ciddi bir biçimde yaralanmanın yanı sıra, başarılı harekâtların kaba güç ve sürekli tatbikat yerine, askerlerin taktik eğitimini ve özenli hazırlık gerektirdiğine inancını doğrulayan korkunç koşullara ve gereksiz zayiata da tanık oldu.

I. Dünya Savaşı bittiğinde geçici yarbay rütbesine terfi etmişti ama geleneklere uymayan ve bazen kibirli yaklaşımı çoğu kez üstlerini kızdırdı. Ama bir subay olarak ender rastlanan bir becerisi vardı ve 1939'da savaş çıkınca, 3. Piyade Tümenine komuta etti.

ÖNEMLİ OLAYLAR >>

- **17 Kasım 1887** Bernard Law Montgomery Londra'da Kennington'da İngiliz-İrlandalı Anglikan bir papazın oğlu olarak dünyaya geldi.
- **1908** Woolwich'te Kraliyet Askeri Akademisini bitirdikten sonra, Kraliyet Warwickshire Alayının 1. Taburuna katıldı.
- **Ağustos 1914** I. Dünya Savaşı başlar. Montgomery alayıyla birlikte Fransa'ya gider ama Belçika sınırındaki çatışmada ağır yaralanır ve İngiltere'de hastaneye yatar. DSO (Üstün Hizmet Nişanı) ile ödüllendirilir.
- **1916** Batı Cephesine geri döner.
- **1918** Geçici olarak yarbaylığa terfi eder ve 47. Londra Tümeninin kurmay başkanlığına atanır.
- **1927** Elizabeth Carver ile evlenir. Ertesi yıl oğulları David doğar.
- **1937** Elizabeth Montgomery, bir böcek ısırması sonucu kan zehirlenmesinden ölür.
- **Ekim 1938** Tümgeneral rütbesine terfi eder ve Filistin'de İngiliz kuvvetler komutanlığına gönderilir.

Dunkerque'ten kaçış

Montgomery ve 3. Tümen, II. Dünya Savaşının ilk aylarını Belçika'da geçirdi; İngiliz Sefer Kuvvetinin (BEF) bir parçasını oluşturdu. Çok az çatışma oldu ama Montgomery olası bir yenilgiyi öngördü ve birliklerini taktik bir geri çekilmeye hazırladı – Mayıs 1940'ta Alman birlikleri Hollanda'ya girip İngilizleri ve Fransızları Dunkerque'e, ardından Manş Denizini geçip İngiltere'ye çekilmeye mecbur edince haklı olduğu anlaşıldı.

1942'de, Kuzey Afrika'yı kontrol etmek, Akdeniz'i Müttefik deniz taşımacılığına açmak için çok önemliydi. Alman ordusu, General Erwin Rommel, Mısır'ın kuzey kıyısında İskenderiye'ye doğru ilerliyordu ve Sekizinci Ordunun eşgüdümsüz taktikleri, işe yaramıyordu. 1942'de Sekizinci Ordunun komutanlığı

▷ **"Monty"**
Mareşal Sir Bernard Law Montgomery Mayıs 1945'te, askeri üniforması ve üzerinde mareşal rozeti ile Kraliyet Tank Alayı rozeti bulunan beresiyle.

△ **Çöl savaşı**
Montgomery, 1942'de Kuzey Afrika'da Alman hatlarındaki ilerlemeyi izliyor. Batı Çölü Harekâtında ve İtalya çıkarmasında ileri gözlem için tank kullandı.

◁ **Birleşik kuvvetler**
ABD, Sherman ve Grant tankları sağladı. Burada görülen tank, Montgomery'nin Grant M3A3 tankıdır.

na atandıktan sonra Montgomery, hem kara kuvvetleri hem hava birimleri için tutarlı, eşgüdümlü muharebe planları tasarlayarak harekâtı dönüştürmeyi başardı. Elinden geldiğince çok sayıda birliği şahsen ziyaret ederek ve subay şapkası yerine resmi olmayan bir bere takarak moralleri yükseltmeyi de kendine iş edindi.

El-Alameyn

Montgomery'nin kuvvetleri yerini alınca, İskenderiye'nin batısında Alam Halfa'da güçlendirilmiş bir müstahkem mevki kurdu ve yine öngörüsü günü kurtardı. Rommel 1942 Ağustosunun sonunda, Montgomery geldikten iki hafta sonra Alam Halfa'ya saldırdı ama geri püskürtüldü. "Monty," geri çekilmekte olan Almanlara saldırmanın cazibesine direndi ve o sırada kararsızlıkla eleştirildi ama o bu süreyi, kendisinden önce Claude Auchinleck'in hazırladığı planlardan yararlanıp büyük bir taarruzu planlamak için kullandı.

Ekimde, El-Alameyn'de savaşmanın tam zamanı olduğuna karar verince taarruz başladı (bkz. s. 278-81). On iki günlük yoğun bir mücadeleden sonra El-Alameyn Çarpışmasının belirleyici olduğu anlaşıldı; bu sayede Montgomery Tobruk'u ve Trablus'u ele geçirdi, Tunus'ta Mihver kuvvetlerini teslim olmaya zorladı. Bunun sonucunda şövalye yapıldı ve orgeneral rütbesine terfi etti.

D-Gününe hazırlanma

Montgomery dikkatini Kuzey Afrika'dan, Akdeniz'i Müttefikler için güvenli kılmak bakımından yaşamsal olan Güney İtalya'nın

ÖNEMLİ OLAYLAR

- **Eylül 1939** II. Dünya Savaşı başlar. Montgomery İngiliz Sefer Kuvvetiyle (BEF) birlikte Fransa'ya gönderilir.
- **Haziran 1940** BEF, Alman Batı Taarruzu tarafından Dunkerque'e geri püskürtülür; Montgomery, II. Kolordunun en az kayıpla İngiltere'ye ricatını başarır.
- **Temmuz 1942** Winston Churchill, Kuzey Afrika'da Sekizinci Ordunun komutanı olarak Montgomery'yi tercih eder.
- **Ekim-Kasım 1942** El-Alameyn Çarpışmasında belirleyici zaferi, ona şövalyelik ve orgeneral rütbesi kazandırır.
- **1943** Trablus ve Tunus'u başarıyla ele geçirdikten sonra Montgomery ve Sekizinci Ordu, Sicilya'ya müttefik çıkarmasında yer alır ve aynı yıl anakara İtalya'ya çıkarmaları yönetir.
- **Haziran 1944** Overlord Harekâtında, Normandiya çıkarması, kara kuvvetleri komutanı yapılır.

ve Sicilya'nın işgaline çevirdi. Amerikalı komutanlar Patton ve Bradley ile Montgomery arasında bir gerilim vardı; o plansızlıktan yakınırken, Amerikalılar da onun kibrine ve ihtiyatlılığına öfkeliydi. Yine de Müttefik birlikleri 1943 sonbaharında İtalya'da ilerledi; ama yılın sonuna gelindiğinde, kötü hava koşullarından ve İngiliz kuvvetler ile Amerikan kuvvetleri arasındaki kötü iletişimden ötürü ilerleme yavaşlamıştı.

İngiltere'de Normandiya çıkarmasının (bkz. s. 390 ve 398) son hazırlıkları için Montgomery'nin deneyimine ihtiyaç vardı. 21. Ordu Grubunun komutanı olarak Haziran 1944'te Müttefik harekât planını, Overlord Harekâtının planlarını iyileştirdi. Normandiya'dan çıkış planının başarılı olduğunu ama zaferin, kendi generalliği kadar Müttefik askerlerin kararlılığı ve Almanların stratejik aşırı genişlemesi sayesinde kazanıldığını her zaman savunacaktı. O sırada Avrupa'daki Müttefik kuvvetlerinin çoğunluğunu oluşturan ABD birliklerinde de General Eisenhower kara kuvvetlerinin komutanlığını şahsen üstlendi.

Hâlâ 21. Ordu Grubu komutanı olan ve mareşalliğe terfi eden Montgomery, Market Garden Harekâtını (Eylül 1944) –Hollanda'da köprüleri ele geçirip Almanya'nın sanayi merkezine girme harekâtı– yönetti. Ne var ki, harekât alışılmadık ölçüde kötü planlandı ve icra edildi; bu durum, Arnhem'de yenilgiye, Amerikalılarla daha fazla gerilime ve o yıl Almanya'ya girme şansının kaybedilmesine yol açtı.

Son yıllar

Mayıs 1945'te Montgomery Kuzey Almanya, Danimarka ve Hollanda'da Almanları teslim aldı. Savaştan sonra İmparatorluk Genelkurmay Başkanı ve daha sonra 1958'de emekli olana kadar Müttefik kuvvetler başkomutan yardımcısı olarak hizmet etmeye devam etti.

▽ Lüneburg Fundalığı
21. Ordu Grubunun komutanı olarak Montgomery, 4 Mayıs 1945'te Kuzey Almanya'daki Lüneburg Fundalığında Alman heyetine teslim koşullarını okuyor.

- **Eylül 1944** Nazi işgalindeki Hollanda'da ırmakların üzerindeki köprüleri ele geçirmek ve Ren'i geçip Almanya'ya girmek için Market Garden Harekâtını yönetir ama Arnhem'de yenilgiye uğrar.
- **4 Mayıs 1945** Almanya'da Aşağı Saksonya'da, Lüneburg Fundalığında bir çadırda Montgomery, Kuzey Almanya, Danimarka ve Hollanda'daki Alman kuvvetleri teslim alır.
- **1946** Soyluluk payesi verilir, Alamein Vikontu Montgomery unvanını alır ve İmparatorluk Genelkurmay Başkanı olur.
- **1958** 71 yaşında emekli olur.
- **24 Mart 1976** Hampshire'da, Alton'daki evinde 88 yaşında ölür.

« ÖNCE

Kuzey Afrika'daki Meşale çıkarmalarını, Amerikalılar ve İngilizler başka bir alternatif olmadığı için kabul etti – Manş Denizini geçen bir taarruza henüz hazır değildiler.

BASKIYI SÜRDÜRME
Çıkarmalar, 1940'ta **Libya'da « 184-87** ve daha yakın zamanda **El-Alameyn çarpışmalarında « 278-81** çöl savaşına tanık olan Kuzey Afrika'da Müttefik harekâtının **üçüncü önemli evresinin** işaretiydi.

İKİNCİ CEPHE
Müttefikler 1943'te **İkinci Cepheyi** hâlâ planlıyordu ama bu arada Meşale alternatifi, İngiltere'de **büyüyen ABD ordusuna** ve şimdi Manş Deniz'ni geçen bir Alman saldırısı tehlikesi atlatılmışken **taarruz rolü üstlenebilecek** İngiliz yedek kuvvetlerin önemli bir bölümüne **istihdam** sağlayacaktı.

Meşale Çıkarmaları

Meşale Harekâtı, o zamana kadar savaşın en büyük Müttefik amfibi harekâtıydı. Temmuz 1942'de Londra'da tasarlanan harekât, Mayıs 1943'te Kuzey Afrika'da Mihver kuvvetlerinin Tunus'ta teslim olmasıyla sonuçlanan harekâtın son evrelerinin başlangıcına işaret etmekteydi.

Meşale çıkarmaları, sırasıyla Kazablanka, Oran ve Cezayir'de karaya çıkan üç Görev Gücünden –Batı, Merkez ve Doğu– oluşmaktaydı. Harekât çok büyüktü; 100.000 asker ile 120 gemiyi içeriyordu. Sağlam hava koruması altında yüksek hızla yol alan konvoylar, U-botlara yakalanmadan hücum öncesi mevzilerine ulaştı. Alman istihbaratı, bu Müttefik filosunun anlamını değerlendiremedi. Merkez ve Doğu Görev Güçleri 5/6 Kasım gecesi Cebelitarık Boğazını geçene kadar, Almanlar bunun, Kaide Operasyonu tarzında Malta'ya levazım götürme girişimi olduğunu sanmıştı. Libya'da Trablus'ta bir çıkarma öngören yeni bir istihbarat değerlendirmesiyle birlikte kuşkular artmaya başladı. 7 Kasımda istihbarat, Kuzey Afrika'da çıkarmalar olacağı sonucuna vardı ama böyle bir stratejinin Vichy hükümetini Mihver kampına daha fazla iteceğine inanan Hitler, bu sonucu kabul etmedi. Çıkarmalar 8 Kasım 1942'de başladı. Üçü farklı ölçüde direnişle karşılaştı ama 9 Kasımda Vichy Yüksek Komiseri Amiral Darlan, Müttefikler tarafından koruyucu gözaltına alındıktan sonra ateşkes emri verdi. Vichy'den

gelen karşı yönde emirlere rağmen, Fransız kuvvetlerin büyük bölümü Darlan'a itaat etti. Şimdi, gafil avlanmak sırası Müttefiklerdeydi. Mareşal Albert Kesselring, Montgomery'nin peşine düştüğü General Rommel'in çekilmekte olduğu Tunus'u tutmak için Sicilya adasından birlik gönderdi.

İngiliz hava indirme birlikleri İngiliz-Amerikan Birinci Ordusunun ön tarafına indi ama kara birlikleriyle birleşemediler; bu durum, Almanların güçlü bir savunma hattı kurmalarını olanaklı kıldı. Müttefikler, Tunus üzerinden hızlı bir hücuma geçip el-Alameyn'den gelen Sekizinci Orduyla el ele vermeyi ummuştu ama Alman takviye kuvvetlerinin hızlı yığınağı, Tunus harekâtının sert bir kapışma olmasını sağladı.

Son taarruz

Ocak 1943'te Tunus'a çekilmeyi tamamlayan Rommel, Müttefiklerin taarruz kapasitesini yok edecek ve Tunus'ta Alman denetimini pekiştirecek bir bozucu taarruz planladı. 14 Ocakta General von Arnim'in Beşinci Panzer Ordusu, Rommel'in Afrika Kolordusunun Kasserine Geçidinden yaklaştığı Sidi Bu Zeyd'de deneyimsiz ABD II. Kolordusuna bir saldırı başlattı. Bu, von Armin ve Rommel'in çok haşin davrandığı toy Amerikalılar için kötü bir başlangıçtı. Müttefiklerin şansına iki Alman lider, tedirgin ortaktı ve taarruzları ivme kaybetti.

ÖNEMLİ AN

VICHY FRANSASI

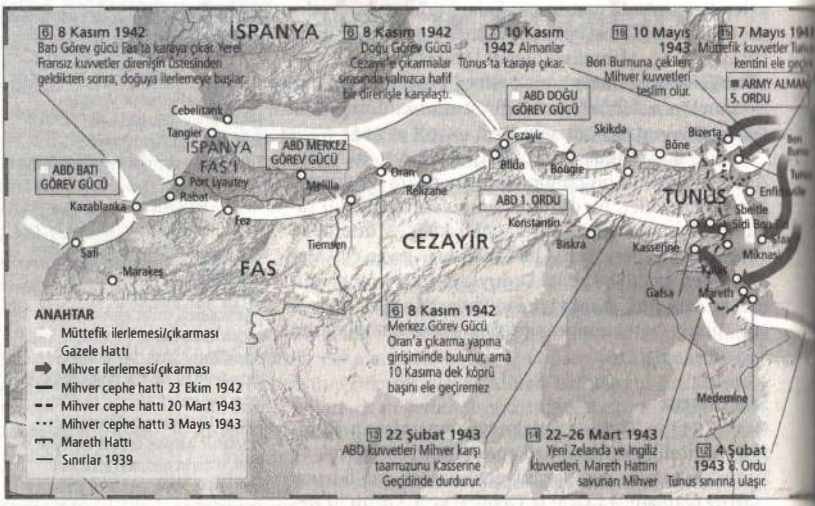
20 Haziran 1940'ta Fransa Almanya'ya teslim olduktan sonra Mareşal Pétain'in kurduğu geri kalan Fransız hükümeti, Lyon'un 120 km kuzeybatısında bulunan kaplıca kenti Vichy'de üslendi. (Resmi başkent hâlâ Paris'ti.) İşgal edilmemiş Fransa'nın ve Fransız sömürgelerinin yaklaşık beşte ikisini kontrol ediyordu. İşbirliğinden yana olan Pétain yönetimi, "Vichy hükümeti" olarak anıldı. Meşale çıkarmalarına kadar ayakta kaldı; ondan sonra Fransa'nın tamamı, Atilla Harekâtıyla Alman denetimine girdi. Vichy Fransası'nın çok büyük bölümü, Hitler Avrupa'nın efendisi kaldığı sürece, 1940 yazında Almanya'yla imzalanan ateşkes koşullarına bağlı kaldı. Hitler'in gücünün azaldığını gösteren ilk işaretle birlikte, hızla taraf değiştirip Fransa'nın uzun vadeli çıkarlarını savunmaya hazırlardı.

FRANSIZLARI ALMANYA'DA ÇALIŞMAYA ÇAĞIRAN VICHY AFİŞİ

◁ Amerikan birlikleri kıyıya çıkıyor

Oran'a yakın Arzeu'da karaya çıkan Amerikan birliklerinin arkasında, bir taarruz çıkarma aracı (LCA – landing craft assault) duruyor. Bu küçük araçların sessiz motorları vardı ve düşmanın elindeki bir sahile bu ilk taarruz için tam teçhizatlı 35 piyade taşıdı.

22 Şubatta Rommel, geride 6000 Amerikan zayiatı bırakan becerikli bir geri çekilme gerçekleştirdi. Bu, Kuzey Afrika'da son Alman taarruzu oldu.

Ondan sonra iş, Mihver güçlerin canını alma meselesiydi – Kuzey Afrika'daki Müttefik komutanı ABD'li General Eisenhower'ın astı olan Montgomery'ye göre bir iş. Montgomery'nin El-Alameny'deki hasmı Rommel, hastalık nedeniyle savaş alanını terk etmiş, Kabus Körfezi kıyısından Matmata Tepelerinin yamaçlarına kadar uzanan 50 km'lik Alman tahkimatı Mareth Hattının arkasında tutunmayı General Hans-Jürgen von Arnim'e bıraktı. Montgomery cepheden bir taarruz yapamayınca, Mareth Hattının kanadını çevirdi ama Mihver güçleri, kuvvetlerinin çoğunu Vadi Akarit'e dayanan bir savunma hattına götürmeyi başardı; 5/6 Nisanda 4. Hint Tümeni bu savunma hattını yardı. İki hafta boyunca Müttefik ve Mihver kuvvetleri yumruklaşırken, Tunus etrafındaki Mihver çevre savunması karşı konulmaz bir biçimde

◁ Mareth Hattı zayiatı
Hint Sıhhiye Birliğinin sedyecileri, Nisan 1943'te Mareth Hattına taarruzda yaralanan bir Gurka'nın yardımına koşuyor. Dirençli Gurka birliklerinin, İngiliz 8. Ordusunda korku salan bir yiğitlik sicilleri vardı.

◁ Kuzey Afrika arenası
Müttefikler Fas'ın Atlantik kıyısında ve Cezayir'in Akdeniz kıyısında karaya çıkarak Kuzey Afrika'ya batıdan saldırdı. Almanlar, bu birliklerin İngilizlerin Sekizinci Ordusuyla birleşmesini önlemek için Tunus'a birlik gönderdi.

daraldı. Son Müttefik taarruzu 22 Nisanda başladı. Tunus 7 Mayısta düştü; aynı gün 72 km kuzeybatıda bulunan Bizerte alındı. Son direniş 13 Mayısta, İtalyan Birinci Ordusu silahları bırakıp Müttefiklere teslim olunca çöktü. 250.000'den fazla esir alındı. Kuzey Afrika'yı uzun bir süre bir yan gösteri olarak değerlendiren Hitler, Afrika Kolordusunu çok az ve çok geç takviye etti.

SONRA »

Tunus harekâtı, Afrika Kolordusunun deneyimli askerleriyle karşılaşan ABD birliklerinin ve üst düzey komutanlarının kırılganlığını ortaya çıkarmıştı.

GÜÇLÜ LİDERLİK

Kasserine'deki aksilikten sonra II. Kolordunun komutanlığını üstlenen Amerikalı komutan General Patton,

Sicilya işgalinde 318-21 »»
ABD Yedinci Ordusunun komutanlığına seçilmesini sağlayan **liderlik nitelikleri** sergiledi.

MİHVER İÇİN YENİ TEHDİT

Mihver Devletleri için Tunus Harekâtı, **Hitler'in stratejisinin iflasını** açığa çıkardı. **Führer'in ısrarıyla** orada tutulan sekiz Mihver tümeninin ele geçirilmesi, İtalya'yı ve açıktaki adalarını savunmasız bıraktı; **büyük Müttefik kuvvetleri**, artık bütün Akdeniz'de operasyonlar için **kullanılabilirdi**. Tek soru, nerede karaya çıkmayı tercih edeceklerdi.

"Savaşın Bir Günü"
Bir Kızıl Ordu askeri, Almanlardan geri alınan harabe bir köyde küçük bir çocuğu besliyor. Bu fotoğraf, 13 Haziran 1942'de 160 Rus kameramandan oluşan bir ekibin çektiği propaganda filmi "Sovyetler Birliği'nde Savaşın Bir Günü"nden alınmıştır.

Sovyetler Birliği'ni Kurtarma

Barbarossa Harekâtı, 1941'de Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırısı, ülkenin üretim kapasitesini düşürmüş, çelik ve kömür sanayilerine önemli darbeler vurmuştu. Bununla birlikte, neredeyse sınırsız kaynakları ve büyük Müttefik yardımı sayesinde Sovyetler Birliği hayatta kalabildi.

Haziran 1941'den Kasım 1942'ye kadar Kızıl Ordunun cephedeki gücü, 2,9 milyon askerden 6,1 milyon askere çıktı. Ne var ki, Rusya'nın Kızıl Orduyu donatacak, silahlandıracak ve sürekli besleyecek bir endüstriyel temelli koruma yeteneği olmasaydı, salt insan gücünün hiçbir anlamı olmazdı.

Ağustos 1941'de Hitler, ana çabasını Sovyetler Birliği'nin merkezinden güneyine kaydırmış ve süreç içinde, 1941 kışında % 63 azalan kömür ve % 58 azalan çelik üretimine potansiyel olarak sakatlayıcı bir darbe vurmuştu.

Bu odak değişikliği, merkez Moskova-Yukarı Volga bölgesini Alman Ordusunun erişimi dışına yerleştirdi. Aralık 1941'de Almanlar Moskova'dan geri çekildikten sonra, Sovyetler Birliği, Batı Sibirya'da Kuznetsk Havzasının ve Ural Dağlarının sınai bölgeleriyle birlikte, Sovyetler Birliği'ne savaşın sonucunu belirleyen imalat kaynakları sağlamaya yeterli merkez bölgeyi korudu. Ama kıl payı kazanıldı.

Haziran 1941'de Panzerler başlangıç çizgisinden yola çıkar çıkmaz, özel bir Rus birimi ağır sanayiyi toptan Avrupa Rusya-

<< ÖNCE

Almanlar, Sovyetler Birliği'ni işgal etmeyi Aralık 1940'ta planlamıştı; ilk hedefleri, Kızıl Orduyu sahada yenilgiye uğratmaktı.

HİTLER'İN AMACI

Barbarossa Harekâtı << 202-205 başarılı olsaydı, Üçüncü Reich, Sovyetler Birliği'nin **tarımsal arazisinin ve stratejik sanayilerinin** çok **büyük bölümünü yutacaktı.** Doğuda savaşın ilk haftalarındaki zaferler bu tehlikeyi doğurdu.

ÖLÜMCÜL KARARLAR

Rusya kışının sertliği 1941'de **Almanya'nın ilerlemesine engel oldu**; bu durum, Sovyetlerin, **Moskova'ya Alman hücumu << 212-15** sırasında sergilediği ülkesini ve halkını savunma kararlılığıyla birlikte, daha fazla direnişi kamçıladı. Aynı zamanda Sovyetler, savaş öncesi planlamanın, acımasız örgütlenmenin ve kahramanca fedakârlığın yardımıyla kendi savaş ekonomisini kurtarmaya odaklandı.

TEKNOLOJİ

T-34

Sovyetler Birliği tank ordularının ana direği T-34, önemli bir değişiklik olmadan savaşı atlatan süper bir makineydi. Hızlı ve çevikti, yer basıncını en aza indiren geniş paletleri vardı. Menzili 300 km'ydi – Alman Panther'in yaklaşık iki, Tiger'ın üç katı. Tasarımı çok etkiliydi; top ateşine karşı daha fazla koruma sağlayan eğimli zırhını daha sonra Panther tankları da benimsedi.

sı'nın batı ve orta bölgelerinden, Alınan zırhlılarının ve uçaklarının erişemeyeceği Ural Dağlarının ötesine tamamen taşımaya başlamıştı. Savaştan önce geleneksel sanayi merkezlerinin üretimini Ural Dağlarının ötesinde bulunan hammadde ve yeni imalat bölgelerinin üretimiyle dengelemeyi amaçlayan stratejik bir program, ağır sanayiyi yeniden yerleştirme programı, bu devasa taşıma çabasının yarattığı sorunları hafifletti.

Kaynakları birleştirme

Bu yüzden tahliye edilmiş tesisleri Sovyetler Birliği'nin doğu bölgelerindeki fabrikalarla "evlendirmek" olanaklıydı. Örneğin 1941 Temmuzunun başında, Güney Ukrayna'da Mariupol'deki zırhlı levha fabrikası, Ural Dağlarının doğusunda Magnitogorsk'taki yeni sanayi kompleksine taşındı; Harkov'daki devasa tank fabrikası, Leningrad'dan tahliye edilen Kirov fabrikasının bir kısmını da

▷ Kuzey Kutbu konvoyları

Sovyetler Birliği'ne giden bir Kuzey Kutbu konvoyuna eşlik eden İngiliz kruvazöründe nöbet. Ağustos 1941'de açılan bu cankurtaran hattı, Kuzey Burnunu dolanıp Arhangelsk ve Murmansk'a binlerce tank, kamyon ve uçak taşıdı.

barındıran Çelyabinsk'teki traktör fabrikasına taşındı. "Tankograd" olarak anılmaya başlandı. Son mühendisler Harkov'dan ayrılıp "yorgun argın yola koyuldu" sadece on hafta sonra, ilk 25 adet T-34 tankı, Çelyabinsk üretim bantlarından çıktı.

Yavaş ve zor bir toparlanma

Fabrikalarıyla birlikte göç eden erkekler ve kadınlar, çok zorluk çekti. Disiplin katıydı. 26 Aralık 1941 tarihli bir kararname, izinsiz işe gelmemenin cezasını sekiz yıla kadar hapis yaptı. Kahramanca çabalara rağmen, toplam sanayi üretiminde % 50'ye varan keskin bir düşüşün olması şaşırtıcı değildir. 1945'te bile kömür ve çelik üretimi, 1940'ın düzeyine kavuşmamıştı. Yine de, 1942'de, savaştan önce birikmiş devasa stoklardan yararlanan Sovyet silah üretimi, Almanya'yı geçti: Sovyetlerin 24.400 tankına ve zırhlı savaş aracına karşılık Almanya'nın 4880; 21.700 uçağa karşılık 14.700; 4 milyon tüfeğe karşılık 1,4 milyon. ABD'nin Ödünç Verme-Kiralama Yasası kapsamında Sovyetler Birliği'ne yaptığı yardım olmasaydı bu başarılamazdı. Mayıs 1945'e gelindiğinde Amerikalılar, lokomotif, ray ve makine takımları da içeren 16 milyon tondan fazla levazım göndermişti. Amerikan tarımı da 5 milyon ton gıda sağladı – savaşın her günü Kızıl Ordunun her askerine tayın vermeye yetecek miktarda.

△ **Propaganda afişi, 1942**
SSCB halkını Lenin ve Stalin adına savaş çabalarına yardım etmek için kahramanca fedakârlık yapmaya teşvik eden duygulu afişler basıldı.

SONRA »

Hayatta kalmanın bedeli pahalıydı. Almanlar Avrupa Rusyası'nı işgal edip yağmalamıştı; Sovyetler Birliği de, savaşı sürdürmek için kendi toprağını acımasızca soymuştu.

SİVİL ZORLUK

Yaşlı erkekler, kadınlar ve çocuklar **çok az tayınlarla saatlerce çalıştı**. Gelişmiş teknoloji ile en ilkel yaşam koşulları arasında tipik bir Sovyet çelişkisiyle, Moskova'da biliminsanları bir **atom bombası 540-43** » üzerinde çalışırken, kolektif çiftlik işçileri tarlaları ortaçağdan beri pek değişmeyen yöntemlerle ekiyordu.

ÖDEMEYE DEĞER BİR BEDEL

Bu tür zorluklara rağmen, devasa sivil çabalar **1943'te Stalingrad'da Alman yenilgisine 298-301** » katkıda bulundu; bu yenilgi, Hitler'in gerilemesinin başlangıcı oldu.

SİVİL SOVYET MADALYASI

« ÖNCE

Hitler'in 1943 için stratejik planları iddialıydı ve Ortadoğu'daki petrol sahalarını ele geçirip, bölgedeki İngiliz gücünün temelini imha etmeyi de içeriyordu.

BİRİNCİ HARKOV ÇARPIŞMASI Jeopolitik aşırılığın bu görkemli örneği **Barbarossa Harekâtıyla « 202-205** başladı; Sovyetler Birliği üçüncü kentini, 24 Ekim 1941'de **Alman Altıncı Ordusunun** eline geçen Harkov'u **kaybetti**.

MAVİ HAREKÂT 1942'nin yaz harekâtına, Mavi Harekât kod adı verildi. **Führer Direktifi No. 41'de** Hitler, harekâtın temel amacının, Sovyetler Birliği'nin savunma potansiyelini yok ettikten sonra, "en önemli **savaş sanayi merkezleriyle bağlantılarını** olabildiğince **koparmak**" olduğunu ifade etti.

Doğuya Alman Hücumu

Haziran 1942'de Hitler Sovyetlere karşı yaz taarruzunu başlattı. Moskova'yı önemsemeyip, ordularına güneydoğuya Kafkasya'nın petrol sahalarına ilerleme emri verdi. Ağustosta Volga kıyısındaki Stalingrad kentine ulaşana kadar Ukrayna bozkırları boyunca durmadan ilerlediler.

Mayıs 1942'de Stalin, Kızıl Ordunun Güneybatı Cephesine, Izyum çıkıntısından saldırarak Harkov'u geri alma emri verdi. Alman cephesindeki bu çıkıntı, Ocak 1942'de Sovyet karşı taarruzu sırasında yaratılmıştı. Güneybatı Cephesine komuta eden Mareşal Timoşenko 12 Mayısta taarruzunu başlattı. Ama Almanlar, Sovyet ataklarını frenledi ve 17 Mayısta, Izyum çıkıntısına, Sovyet okbaşlarını koparan yakınsak taarruzlarla bir karşı darbe indirdi. 250.000'den fazla esir alındı ve o cepte bulunan Sovyet zırhlı oluşumların tümü imha edildi.

Doğu Cephesinin güney ucunda, Barbarossa Harekâtında pas geçilen, daha sonra beş tümenle ve Alman Deniz Kuvvetlerinin birimlerince ablukaya alınıp yalıtılan Karadeniz limanı Sivastopol vardı. Mayıs 1942'de Sivastopol kenti, On Birinci Ordu tarafından 10 piyade tümeni ve 800mm'lik "Gustav" demir-

Wolkswagen Type 1'i temel alan bu amfibi taşıt, her türlü araziye uygundu. Dört çekerliydi –sudayken ön tekerlekler katlanıp dümen oluyordu– ve arkada bir pervanesi vardı.

yolu topları da içeren 120 topçu bataryasıyla kuşatıldı. Sivastopol'e piyade saldırısı 7 Haziranda, beş gün süren topçu bombardımanından ve hava saldırılarından sonra gerçekleşti. Amanlar 30 Haziranda kente girebildi ve 3 Temmuzda işgal etti. Sovyetler geri çekilirken, kenti savunanların çoğu küçük botlarla taşındı – Karadeniz'de Dunkerque benzeri bir "mucize."

Mavi Durum

Hitler, olayların gidişatından etkilenmekte haklıydı. 1941'de kendisinden esirgeneni almaya kararlıydı. Artık geri çekilmekten söz edilmeyecekti. Kızıl Ordunun çökmenin eşiğinde olduğu kanaatindeydi ama Almanya'nın Batıda konumunu güçlendirmek için Doğudaki gücünün eşzamanlı sızıntı yapmasını önemsememeyi tercih etti. Sonuç olarak Doğudaki Alman ordusu, Almanya'nın müttefiklerinin güvenilmez birliklerine, Romanyalılara, Macarlara, İtalyanlara, İspanyollara ve Slovaklara dayanmak zorunda kalacaktı.

TEKNOLOJİ

KATYUŞA ROKETİ

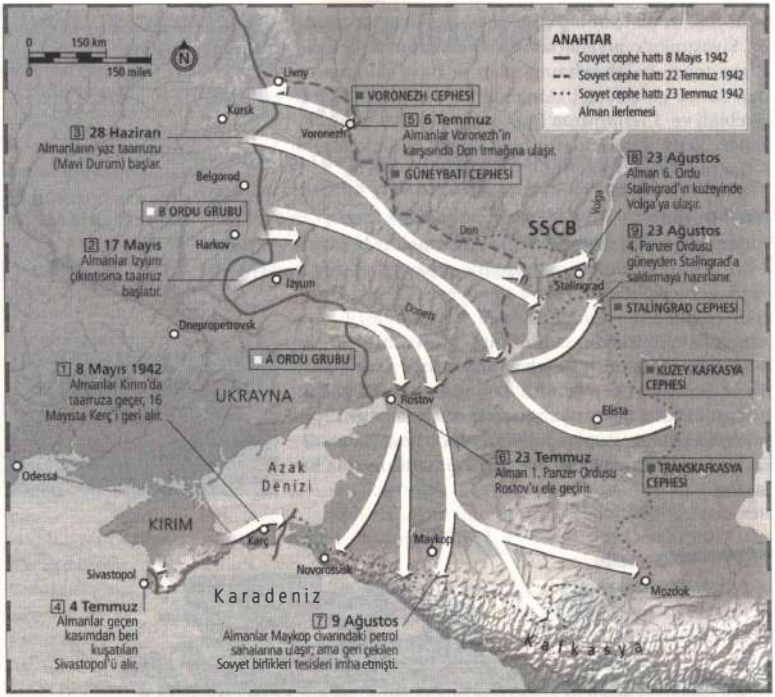
Kızıl Ordunun, ağır kamyonların üzerine monte edilen fırlatıcılardan atılan kanat-dengeli roketlerine, "Küçük Katie" lakabı takıldı. Bir Katyuşa tümeni, 5,5 km mesafeye 3840 mermilik (230 ton yüksek patlayıcı) bir baraj ateşi yapabiliyordu. Fırlatıcıları yeniden doldurmak yavaştı ama seyyardılar; yani düşman karşı ateş şansı bulmadan yerleri kolayca değiştirilebilirdi.

Her taşıt, sudayken motorun durması durumunda *Schwimmwagen*'i yürütmek için kullanılan bir kayıkçı küreği ile büyük kar yığıntılarıyla başa çıkmak için bir kar küreğiyle donanımlı gelirdi.

◁ Alman Schwimmwagen
Ferdinand Porsche'nin tasarladığı *Schwimmwagen* (kelime anlamı "yüzen araba") kar, çamur ve su engelleriyle başa çıkabiliyordu ve bu yüzden Rusya harekâtı için idealdi.

△ Doğu Cephesi
Almanlar 1942 yazında büyük bir kuvvetle ilerleyip, Rusları Izyum çıkıntısının arkasına çekilmeye zorladı. Doğu Cephesi, Kafkasya'ya ve Stalingrad'a kadar çekildi.

Almanya'nın yaz taarruzu, Mavi Harekât, 28 Haziran 1942'de başladı. Mareşal von Bock'un B Ordu Grubu Voronezh'e doğru ilerleyip Stalingrad yönünde Don ve Donets ırmakları arasındaki çayırlara (Don-Donets koridoru) inerken, Mareşal List'in A Ordu Grubu Rostov'un doğusundaki Don geçitlerine doğru süpürücü taarruza geçecekti. 6 Temmuzda B Ordu Grubu, Voronezh'in karşısında Don Irmağına ulaşmıştı. İlerleme, Kızıl Ordunun ilk zırhlı darbede dağılmasıyla birlikte, 1941'in bir tekrarı gibi görünüyordu. Bununla birlikte, von Bock, taze Kızıl Ordu gruplarının açık sol kanadına Voronezh'den saldırmasından endişelendi. General Friedrich Paulus'un Altıncı Ordusundan gelen zırhlı gruplarla kenti güvenceye almak için Hitler'den izin istedi.

5,6 MİLYON, Sovyetler Birliği'nin Doğu Cephesine sevk edilen asker sayısı.

6,2 MİLYON, savaş sırasında Almanya ve Mihver Devletlerindeki asker sayısı.

Ama kararlı Kızıl Ordu direnişi von Bock'u, Mavi Harekâtın zaman çizelgesini kaydırma tehlikesi gösteren zorlu bir kapışmanın içine çekti. 13 Temmuzda Hitler müdahale etti ve von Bock'un yerine Mareşal von Weichs'i geçirdi. Bu

arada General Paulus'a doğuda Stalingrad'a yönelip, Alman sol kanadına daha fazla koruma sağlaması emredildi.

Don-Donets koridorunda Kızıl Ordu, Barbarossa Harekâtında yaşadığı ölçekte çembere alınma tehdidi altındaydı. Sovyet genelkurmay başkanlığına yeni atanan Mareşal Vasilevsky, stratejik durum ne olursa olsun "geri çekilmeme" emirlerinin daha fazla felaket getirdiğine ve koridordaki Sovyet kuvvetlerinin geri çekilmesinin yaşamsal olduğuna, büyük zorlukla da olsa Stalin'i ikna etti.

Stalingrad'a tehdit artıyor

23 Temmuzda, Kızıl Ordunun kaybettiği ve ardından 1941-42 kışında geri aldığı Rostov, neredeyse savaşmadan A Ordu Grubunun eline geçti. Hitler A Ordu Grubuna ve Birinci Panzer Ordusuna Kafkasya'daki petrol sahalarına hücum etme emri verdi; B Ordu Grubu ise Stalingrad'a doğru ilerledi. Her iki taraf, orada kendilerini bekleyen dehşeti öngöremedi.

"... En ıssız ve kederli bölgeydi."

DON-DONETS KORİDORUNDA BİR NAZİ

▽ **Don Irmağını geçmek**
Stalingrad ve Kafkasya'ya yapılan süpürücü taarruz sırasında Don Irmağını geçen Alman piyadeler. Stalingrad'daki feci yenilginden sonra Alman A ve B Ordu Grupları epeyce batıya çekilmek zorunda kaldı.

SONRA >>

9 Ağustosta, Mavi Harekâtı başladıktan yalnızca altı hafta sonra, Birinci Panzer Ordusu Rostov kentinin 320 km güneydoğusunda Maykop'a ulaşmıştı.

PETROL HÜSRANI
Almanlar Sovyetler Birliği'nin en batıdaki petrol sahalarını ele geçirdi ama **geri çekilen Kızıl Ordunun tüm sahaları harabeye çevirdiğini** gördü. **İlerlemeyi sürdürmek için** yakıtları yoktu ve Kafkas Dağlarının arkasındaki ana petrol kaynaklarına **asla ulaşamadılar**.

ENGELLENEN NİYETLER
Mavi Harekâtı iyi başlamıştı ama kuvvetlenen **Kızıl Ordunun direnişi** ve Hitler'in **giderek genişleyen bir cephede** kuvvetlerini takıntılı bir biçimde sürekli yeniden kurması nedeniyle gecikti. Alman kuvvetleri yeniden düzenlendi ve yeniden konuşlandırıldı; bu durum, önemli lojistik zorluklara yol açtı. Kafkasya'ya ilerlemeyi sürdürmesi gereken birlikler, **Stalingrad için savaşmaya 298-301** >> koyuldu.

Stalingrad'da Sovyet Zaferi

Stalingrad çarpışması, II. Dünya Savaşının en vahşi çatışmalarından biri olacaktı. İki diktatör de –Hitler ve Stalin– ayrılmaz bir biçimde Sovyet gururuyla bağlantılı olan kenti kaybedemezdi. Her iki taraf için yenilgi, sakatlayıcı, belki ölümcül bir moral bozukluğu demekti.

Alman Birinci Panzer Ordusu Maykop'a doğru ilerlerken, Altıncı Ordu –nakliye araçlarının çoğu geçici olarak A Ordu Grubuna aktarılmıştı– Don-Donets koridorundan, Volga Irmağının batı kıyısı boyunca 16 km kadar uzanan bir sanayi kenti olan Stalingrad'a doğru ilerliyordu.

İlk taarruz

19 Ağustosta, 4. Panzer Ordusuyla takviye edilen General Paulus, kente taarruzunu başlatmaya hazırdı. Dört gün sonra, 600 uçağın katıldığı bir akının ardından Alman birlikleri Stalingrad'ın dış mahallerine girdi ve kentin kuzeyinde, Volga'nın batı kıyısı boyunca bir çıkıntı oluşturdu. Ukrayna'da Hitler'in Vinnitsa'daki ileri karargâhında neşeli bir ruh hali vardı. 5 Eylülde, Alman

« ÖNCE

Mavi Harekâtı başladıktan sonra B Ordu Grubu, merkezinde sanayi kenti Stalingrad'ın bulunan bataklığa saplandı.

RİCAT VE SAVUNMA

Mavi Harekâtı << 294-97 Eylülün başında sonuna gelirken, B Ordu Grubunun öncülüğünde **Stalingrad'ın etrafını çevirdi**. Burada ilerleme durdu; Kızıl Ordu gidebileceği kadar geri çekilmişti. 1 Kasımda Stalingrad'ı savunan beş Rus ordusu ile kente girmeye çalışan iki Alman ordusu –**Altıncı ve Dördüncü Panzer Orduları**– vardı.

KAFA KAFAYA

Almanlar, Stalin'in **sonuna kadar savunmaya** yemin ettiği –bu konuda ciddiydi– büyük bir Sovyet kenti için savaşmanın eşiğindeydi. Bu arada Hitler, **diktatör hasmının** adını taşıyan **kentten büyülenmiş** gibi görünüyordu. **Blitzkrieg politikasından << 110-13** uzaklaşıp, ordusunu yenme politikasına adadı. Bu kararın, **Alman Altıncı Ordusu** için bir felaket olduğu anlaşıldı.

"Stalingrad artık bir kent değildir... Çok büyük bir **yakıcı, kör edici duman** bulutudur."

ALMAN 24. PANZER TÜMENİNDEN BİR SUBAY, EKİM 1942

kuvvetlerini Stalingrad'ın kuzeyinden söküp atmak için tasarlanan bir Rus karşı taarruzu ağır kayıplar verdirilerek geri püskürtülünce, moraller daha da yükseldi.

Sovyet karşı taarruzu

Stalin, neye mal olursa olsun Stalingrad'ı elinde tutma kararlılığını sürdürdü. 13 Eylülde, ağustosta Sovyet Silahlı Kuvvetleri Başkomutan Birinci Yardımcısı olarak atanan ve şimdi bütün Stalingrad mıntıkasının genel komutanı olan Jukov'un kendisine sunduğu bir planı onayladı. Planı, Mihver kuvvetlerinin Aşağı Volga'da geniş bir çembere alınmasını ve Altıncı Ordunun Stalingrad'da imhasını öngörmekteydi.

Aynı gün, son derece sert ve yetenekli General Çuikov, Stalingrad'daki 62. Sovyet Ordusunun yeni komutanı olarak atandı. Kentte çatışmalar yoğunlaştı ve Stalingrad çarpışması, her askerin kâbusu, avantajın Kızıl Ordu askerlerine geçtiği kanlı, binadan binaya bir çatışma haline geldi. Almanlar, Volga'nın dik batı kıyısına tehlikeli bir biçimde yaklaştı. 1941 yazında ve sonbaharında çok etkili olduğu kanıtlanan Blitzkrieg'in yerini yıpratma aldı ve 1942'nin başında Almanlar, Sovyetler Birliği'ne çatışmaya hazırlanma ve düşmana karşı etkili bir savunma kurma fırsatı verdi.

▽ **Stalingrad'da sokak çatışması**
Kızıl Ordu askerleri, Stalingrad'da moloz yığınları üzerinde ihtiyatla ilerliyor. Çatışmalar o kadar şiddetliydi ki, askerler nadiren bu şekilde düşman ateşine açık durumda olurdu.

Almanlar zayıflıyor

Paulus, karargâhını Kızıl Ordunun geceleri gidip gelen, 35.000 kadar yaralıyı götürüp 65.000 takviyeyle geri döndüğü feribot iskelelerinin birkaç yüz metre uzağında büyük bir mağazaya kurdu. Kasımda Almanlar, Çuikov'un komuta ettiği kuvvetleri dört grubu kadar indirmiş, aralarındaki iletişimi doğu yakasında yürütmeye mecbur etmişti. Almanlar 11 gün sonra kentin güney kenarında, ırmağın kendisine ulaştı. Ama muharebe, Almanlar için, maliyeti stratejik ya da taktik değerini çok aşan bir mücadele haline gelmişti; Kafkasya'da bir atılım umudunu sürdürmek için çok önemli olan birimleri acımasızca yutuyordu. Kasım ortasında Altıncı Ordu son hamlesini yapmıştı.

Aynı zamanda Alman istihbaratı, değerleri kuşkulu Romanya, İtalya ve Macar ordularınca perdelenen Stalingrad çıkıntısının kuzey ve güney kanatlarında bir Kızıl Ordu yığınağını fark ediyordu. Jukov'un "Uranus Harekâtı" kod adı verilen karşı darbe hazırlıkları, sert ve acımasız olmuştu. Sovyet yüksek komutası, zırhlı araçlar için yeri sertleştirecek bir donun gelmesini ve Kuzey Afrika'da, Batı Avrupa'daki Alman yedeklerini bağlayacak Müttefik çıkarmalarını beklerken zaman kazanmak için, Stalingrad'ı savunanların hayatını feda etmişti. 18 Kasımda Jukov, yeni toplarla, tanklarla ve uçaklarla silahlanan bir milyon kişiyi aşan bir karşı taarruz kuvveti topladı. Ertesi gün bunlar, Stalingrad çıkıntısının Alman kanatlarına karşı harekete geçirildi.

13.500 Sovyetlerin satın aldığı top sayısı.

1400 Stalingrad'ı savunmak için kullanılan uçak sayısı.

894 Karşı taarruzda kullanılan tank sayısı.

Mihver kuvvetlerinin imhası

23 Kasımda Sovyet kuvvetleri kapanlarını kapatmıştı; ondan sonra Don Ordu Grubunun, çembere alınan Altıncı Orduya ulaşma çabalarını engellemeye yoğunlaştılar. Engellenince, Ocak 1943'te Kızıl Ordu, Stalingrad'ın içinde kapana kısılan kuvvetlerin sistematik

ÖNEMLİ AN

PAULUS'UN TESLİM OLMASI

Hitler 30 Ocakta Paulus'u mareşalliğe terfi ettirmekle, kararlılığını pekiştirmek istemişti –hiçbir Alman mareşal sahada teslim olmamıştı. Ne var ki, Paulus bitkin düştü, sinirleri bozuldu. 31 Ocak sabahı, General Şumilov'un 64. Ordusunun kurmay subayları, Paulus'un kurmay başkanı General Schmidt'le teslim koşullarını görüşmek için Paulus'un karargâhına geldi. İki saat sonra Sovyet General Laskin, Paulus'u resmen teslim almaya geldi; onu ve diğer kurmay subayları Şumilov'un karargâhına yürüyerek götürdü.

imhasına başladı. 31 Ocakta, bir gün önce Hitler'in mareşalliğe terfi ettirdiği Paulus pes etti; Stalingrad çemberindeki Alman kayıpları 20 tümeni ve 150.000 askeri buldu. Teslim olan ve daha sonra esir alınan 108.000 askerin yalnızca 5.000'i savaşın bittiğini görecek kadar yaşadı. İki Luftwaffe grubunu da içeren altı tümen de, kuşatma alanının dışında imha edilmişti.

Almanya'nın Doğu Cephesindeki müttefikleri –Macarlar, İtalyanlar ve Romanyalılar– dört ordularının tümünü ve onlarla birlikte, muhtemelen, Rusya'da aktif rol oynama arzularını da kaybetmişti.

△ Esir alınan Almanlar
Stalingrad'da 100.000'den fazla Alman askeri teslim oldu. Altıncı Ordunun yaşadığı kayıplar ve zayiat, Stalingrad çemberinin kanatlarını perdeleyen İtalya ve Romanya ordularının kayıpları yanında devede kulaktı.

SONRA »

II. Dünya Savaşında önemli bir dönüm noktası olan Stalingrad Çarpışması, Alman Ordusunun o zamana kadar yaşadığı en kötü yenilgiydi ve ağır bir darbe vurdu.

BOZULAN ALMAN MORALİ
Alman radyosu **üç gün boyunca** kesintisiz **resmi müzik** yayını yaptı. Almanlar, hayatta kalanların Sovyet esir kamplarından gönderdikleri **mektupları yayımlamamaya karar verdi**; mektuplara **el konulup imha edildi**.

SOVYET GELECEĞİ GÜVENCEYE ALINDI
Sovyetlere övgünün haddi hesabı yoktu ve 1943'te **Kursk'ta 348-51** » **da** Almanların hakkından gelme gücü verdi. Başarılarını, kısmen, askeri dehasıyla Sovyetler Birliği'nin kaderini güvenceye alan **General Jukov'a 352-55** » borçluydular. Daha sonra 1945'te **Berlin'i ve Reichstag'ı 470-73** » ele geçiren de Jukov'du.

GÖRGÜ TANIĞI **Eylül 1942**

Stalingrad

Ağustos 1942 ile Şubat 1943 arasında Alman ve Kızıl Ordu kuvvetleri Stalingrad sokaklarında savaştı. Çatışmalar büyük bir tahıl silosunun, tren istasyonunun, devasa bir mağazanın ve kente tepeden bakan Mamayev Kurganı tepesinin etrafında yoğunlaştı. Başlangıçta Alman birlikler üstünlüğü ele geçirdi ama Stalin tarafından "geri adım atmama" emri verilen Kızıl Ordu askerleri, kentlerini şiddetli bir biçimde savundu.

"13 Eylül. Kötü bir tarih, taburumuz çok şanssız. Katyuşalar [Sovyet roketleri] bu sabah ağır kayıp verdirdi: 27 ölü 50 yaralı. Ruslar vahşi canavarların çaresizliğiyle savaşıyor; esir alınmalarına imkân vermezler; yaklaşmanıza izin verirler, sonra el bombalarını atarlar. Teğmen Kraus dün öldü, bu yüzen bölük komutanımız yok.

16 Eylül. Taburumuz tahıl ambarına tanklarla saldırıyor. Tahıl yanıyor ve ambarı içerideki Ruslar ateşe vermiş gibi görünüyor. Barbarca. Tabur ağır kayıplar yaşıyor. Ambardakiler insan değil, şeytan; ne ateş ne kurşun onlara değebiliyor."

Alman asker Willi Hoffman, 94. Piyade Tümeninden, tahıl ambarı çarpışması

"Sabah [19 Eylül] bir taarruz başladı ve 48 saat sürdü. Düşman, altı kol halinde dosdoğru zirveye doğru ilerliyor. Bazen, bize yenilmez gibi görünüyorlardı. Ama altıncı kol, ateşimize dayanamadı ve hızla hücuma geçtik... Alman askerlerin büyük bölümü sarhoş gibiydi ve çılgınca zirveye atılıyorlardı. Her bombardımandan sonra bir an ölüm sessizliği olurdu... Ama sonra tepe, bir yanardağ gibi tekrar canlanırdı ve mermi çukurlarımızdan sürünerek çıkıp, makineli tüfeklerimizi çalıştırırdık. Tüfeklerin namluları ısıdan kıpkırmızı kesilirdi ve içinde su kaynardı. Bizimkiler emir beklemeden saldırıyordu... Kitlesel bir kahramanlıktı. Mermi çukurlarına doğrudan isabet nedeniyle çok adam kaybettik... Kurganın yamaçları cesetle kaplıydı. Bazı yerlerde uzanmak için, iki ya da üç cesedi kenara çekmeniz gerekiyordu."

Rus asker Nikolai Maznitsa, 95. Piyade Tümeni, Mamayev Kurganı savunması.

Harabe bir kent
Ağustos 1942'de Luftwaffe'nin havadan bombardımanı, Stalingrad'ı harabeye çevirdi. Sonra o yılın Eylülünde savaş kentin içinde başladı; savaşçılar yıkık binalarda ve fabrikalarda çarpıştı.

А. Кокорекин. 41 г.

6

MÜTTEFİKLER DURUMU TERSİNE ÇEVİRİR

1943

SSCB'de Almanlar geri çekilirken şiddetli çatışmalar devam etti. Bu arada ABD Pasifik'te Japonya'yla çarpışırken, Müttefik hava ve deniz gücü Kuzey Atlantik'i güvenceye aldı. Müttefikler taarruza geçti, İtalya'yı işgal etti ve Alman kentlerini bombardımana tuttu.

Müttefik Liderler Zaferi Planlıyor

1943'te Nazizmin yüce dalgasının geçmekte olduğu ve -er ya da geç- savaşın Almanya için yenilgiyle sonuçlanacağı giderek daha açık hale geliyordu. Böylece Müttefik ulusların liderleri zafer için plan yapmaya ve savaş sonrası dünyada kendi ayrı iddialarını ortaya koymaya başladı.

Müttefik ckonferansları, küresel savaşın kurul toplantılarıydı. Savaşın yürütülmesiyle ve savaş sona erdiğinde dünyanın şekliyle ilgili önemli kararların çoğu, Winston Churchill'in sevdiği ifadeyle "Büyük İttifakın" –İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği'nin anti-Nazi koalisyonu– temsilcileri arasında yüz yüze görüşmelerde tartışılarak alınırdı.

46 Birleşmiş Milletler Bildirgesini imzalayan ülkelerin sayısı; her ülke Mihver Devletler yenilene kadar savaşmayı ve Almanya'yla ya da Japonya'yla ayrı bir barış görüşmesi yapmamayı taahhüt etti.

Büyük Üçlü

Churchill, Başkan Roosevelt ve Sovyet lideri Joseph Stalin tamamen farklı karakterlerdi ama her biri, kendi kişiliğini kendi ülkesi için değerli bir varlık olarak görüyordu. Ne zaman buluşsalar, konferans masasına poker meraklısı gibi geliyorlardı ve savaşın cilveleriyle dağıtılan elleri

« ÖNCE

Ulusal liderler arasında zirve toplantıları, diplomatik cephanelikte yeni bir aletti ve uçak yolculuğu, görüşmelerini olanaklı kılan yenilikti.

SIK TOPLANTILAR

Daha önce hiçbir çatışmada ulusal liderler, onların generalleri ve diplomatları bu kadar sık ya da düzenli görüş alışverişinde bulunmamıştı.

BATILI MÜTTEFİKLER

Winston Churchill « 128–31 İngiltere'nin durumunu **Amerikalı ve Rus müttefiklerine** anlatmak için uzak yolculuklar yapmaya hep hevesliydi. Onun için bu geziler, **savaş zamanı liderliğinin günlük meşakkatinden** bir uzaklaşmaymış gibi görünüyordu. **Başkan Roosevelt « 220-23** de düzenli yüz yüze temasın yararlarını gördü ve Churchill'le sayısız zirveye katıldı; savaş sırasında ülkesinden ayrılan **ilk Amerika başkanıydı.**

JOSEPH STALIN

Ülkesinin tek diktatörü ve doğası gereği son derece şüpheci olan **Stalin « 100–103** asla evini terk etmeye hevesli değildi. **Churchill'i 1942'de Kremlin'de** kabul etti, ancak **Roosevelt ve Churchill'le** Tahran'da bir araya gelmeye 1943'ün sonuna kadar ikna olmadı.

◁ Uluslararası ağır toplar
Stalin, Roosevelt ve Churchill savaş süresince yalnızca iki kez bir odada bir araya geldi: birincisi 1943'te Tahran'da (solda), ikincisi 1945'te savaş bitmek üzereyken Yalta'da.

olabildiğince becerikli oynamaya hazırlıklıydılar. 1943 konferanslar yılıydı. O yılın ilk görüşmeleri haziranda Kazablanka'da gerçekleşti. Burası, Fransız Kuzey Afrikası'nın artık Müttefiklerin elinde olduğunu vurgulamak için seçilen anlamlı bir yerdi. Joseph Stalin davet edildi ama katılmak istemedi. O sırada Kızıl Ordu Stalingrad'ı elinde tutmak için çarpışıyordu ve Stalin, görevinin başından ayrılamayacağını düşündü.

Churchill, Kazablanka'da Sovyet savaş amaçlarının iyi bir savunucusu olduğunu gösterdi; "hiçbir yatırım daha iyi bir temettü veremez" diyerek SSCB'ye yardım etmenin bir öncelik olması gerektiğini ısrarla belirtti ve Müttefikler, kolektif olarak "Rusya'yı yüzüstü bırakamaz" dedi.

Rus bakış açısına göre hayal kırıklığı yaratan İngiliz heyeti, o yıl Avrupa işgalinin fiilen başlatılamayacağına Amerikalıları ikna etti. D-Günü, uzun süredir beklenen ikinci cephe, resmi olarak 1944 baharına ertelendi. Bu arada Roosevelt ve Churchill, savaşı Hitler'e götürmenin en iyi yolunun Alman kentlerini havadan bombalamak olduğu konusunda anlaştı. Bu, bir meydan okumayla desteklendi: Konferansın sonunda Başkan Roosevelt, Müttefiklerin politikasının Nazi Almanyası'nın "koşulsuz teslimi"inden başka bir şey olamayacağını ilan ederek Churchill'i şaşırttı. İki lider arasında mayısta Washington'da gerçekleşen ikinci toplantıda bu politika, Faşist İtalya'yı da kapsayacak şekilde genişletildi.

Müttefiklerin Sicilya işgali başlamak üzereydi; Amerikalılar ve İngilizler, oldukça iyimser bir biçimde, İtalya yarımadasındaki direnişe hızla son vermeyi umuyordu. Churchill ile Roosevelt ağustos ortasında Quebec'te buluştuğunda Müttefik birlikleri Sicilya'nın fethini yeni tamamlamıştı.

▽ Churchill'in kırmızı hattı
Bu telefonu Churchill RAF karargâhında komutanlarıyla konuşmak için kullandı. Churchill, sahadaki adamlarına ilham vermek için hitabet yeteneğini nasıl kullanacağını biliyordu.

ÖNEMLİ AN

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

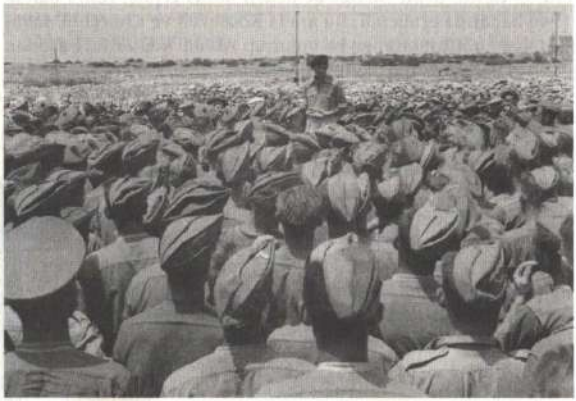
Birleşmiş Milletler, II. Dünya Savaşının doğurduğu uluslararası bir örgüttür. Kökeni "Atlantik Sözleşmesi"ne dayanır – 1941'de Newfoundland'da Placentia Körfezi Konferansında Churchill ile Roosevelt'in imzaladığı bir belge. Sözleşme, Faşist zorbalığa karşı savaşta bütün ülkeleri işbirliğine çağırıyordu. Ayrıca "bütün ülkelere kendi sınırları içinde güvende yaşama araçları" sunacak ve dünyanın tüm yurttaşlarına "yoksulluktan ve korkudan uzak yaşama" olanağı verecek bir barış umudunu da ifade etmekteydi. Bu özlemler, 1945'te Birleşmiş Milletler Örgütünün resmi olarak vücut bulduğu San Francisco Konferansına katılan delegeler tarafından resmi olarak benimsendi.

Bir İngiliz-Amerikan gündemi

Quadrant kod adı verilen Quebec toplantısı, daha çok bir İngiliz-Amerikan işiydi. Stalin davet edilmedi; o, tartışma konularından biriydi. Sicilya'daki Amerikan birlikleri ile Orel kenti için çarpışan Kızıl Ordu askerleri, Berlin'e neredeyse aynı uzaklıktaydı. Roosevelt, İngiliz ve Amerikan askerlerinin "Ruslarla aynı zamanda Berlin'e ulaşmaya hazır olmalarını" istediğini söyledi. Bu açıklama, ABD ile SSCB arasındaki işbirliğinin bir rekabete dönüşeceğinin ilk işaretiydi. İki Batılı lider, Berlin'e koşuyu düşünerek D-Günü için geçici bir tarih belirledi – 1 Mayıs 1944.

Ama şimdilik Stalin, yaşamsal bir müttefik olarak kaldı. Ekimde Büyük Üçlünün dışişleri bakanları –Cordell Hall (ABD), Anthony Eden (İngiltere) ve Vyaçeslav Molotov (Sovyetler Birliği)– o yılın sonunda yapılacak büyük zirveye hazırlık için Moskova'da buluştu. Üçü, savaş sonrasıyla ilgili ilk tartışmaları da yaptı – 1944 ve 1945'in büyük güç konferanslarına egemen

▷ **Çarpışmadan önce**
1943 Sicilya işgalini, General Patton komutasında bir Amerikan ordusu ile burada saldırıdan önce askerlerine hitap ederken görülen General Montgomery komutasında bir İngiliz kuvvet gerçekleştirecekti.

olacak ilk açıklamalar. Şimdilik, yalnızca Avusturya'nın büyük Alman Reich'ten ayrılıp tam bağımsız bir ülke olmasına karar verildi.

Kasımda Churchill ile Roosevelt Kahire'de buluştuklarında gündemde yine savaş öncesi dünya düzeninin restorasyonu vardı. Görüşmelerin ana konusu, Uzakdoğu'daki savaştı. Churchill'in öncelikli amaçlarından biri, İngiltere'nin Uzakdoğu'daki sömürgelerini geri almaktı: Malaya, Burma, Hong Kong ve Singapur. Bu, Roosevelt'in kabul edemeyeceği bir şeydi; İngiliz İmparatorluğunu desteklemek için Amerikalıların hayatını tehlikeye atmaya hazır değildi. Ayın sonunda, iki Batılı lider Tahran'a doğru yola çıktığında konu hâlâ gündemdeydi.

Stalin masaya geliyor

Tahran Konferansında Churchill ile Roosevelt ilk kez Stalin'le birlikte görüştü. Sovyet lideri, son Sovyet zaferleriyle neşelenmiş olarak geldi ve ikinci cephenin açılması için kesin bir tarih verilmesinden de memnundu. Churchill, Sovyet liderine Sheffield çeliğinden dövülmüş ve üzerinde "Stalingrad'ın çelik yürekli yurttaşlarına" yazılı bir tören kılıcı hediye ederek Kızıl Ordunun çabalarını İngilizlerin takdir ettiğini gösterdi. Stalin, akşam yemeğinde 50.000 Alman kurmay subayını savaş suçlusu olarak idam etme önerisiyle Churchill'e sataşmadan edemedi. Churchill bu fikre o kadar öfkelendi ki (Stalin'in bunu yapabileceğini biliyordu), hışımla odadan çıktı. Stalin peşinden gidip, ısrarla şaka yaptığını söylemek zorunda kaldı.

Bununla birlikte, Stalin Doğu Polonya'nın kabaca Curzon Hattını izleyen bir bölümünün Sovyetler Birliği'ne teslim edilmesini istediğinde son derece ciddiydi – Polonyalıların kaybı, ülkenin batı sınırına bir miktar Alman toprağı eklenerek telafi edilecekti. Churchill, Polonya'nın sınırlarının bu şekilde batıya kaydırılmasına razı oldu – daha sora Londra'da sürgündeki Polonya hükümetini dehşete düşürdü. Her şeyden önce, İngiltere ilk başta Polonya'nın bütünlüğünü korumak için savaşa girmişti.

Polonya'nın terk edilen doğu toprağı –aslında savaş sorası yeni Polonya'nın kendisi– Sovyetler Birliği'nin batı sınırını koruyan geniş bir tampon bölge olacaktı.

SONRA >>

Büyük Üçlü, bir daha Şubat 1945'te Yalta'da görüştü. Bu kez savaş son evrelerindeydi ve tartışmaların merkezinde Almanya hesabı vardı.

ALMANYA'NIN İŞGALİ

İngiltere, ABD, Fransa ve Sovyetler Birliği'nin **Almanya'da kendi işgal bölgeleri 520-23** >> olacaktı. Berlin, Rus bölgesinde olmasına rağmen, **aynı şekilde dörde bölünecekti**.

SOVYET GÜCÜ

Stalin üstünlüğünü kullanıp, Sovyetler Birliği'nin tüm cumhuriyetlerinin doğmakta olan Birleşmiş Milletlerde sandalye sahibi olması gerektiğini öne sürdü. Pazarlıkla **üçe inen sandalye sayısı** –Rusya, Ukrayna ve Beyaz Rusya– yine de Stalin için büyük bir diplomatik başarıydı. **Soğuk Savaşın 540-43** >> muharebe hatları, yavaş yavaş şekilleniyordu.

Atlantik'te Hesaplaşma

Savaşın ilk günlerinde başlayan Atlantik Okyanusunu kontrol etme mücadelesi, 1943 baharında bir zirveye ve dönüm noktasına ulaştı. Yıllardır Müttefik gemilerini avlayan Alman U-botlar, aniden avcı olmaktan çıkıp av oldular.

Atlantik Çarpışması, denizde acımasız bir kedi-fare oyunuydu. Müttefik konvoylarının amacı, fark edilmeden okyanusu geçmekti; U-bot kurt sürüsünün hedefi ise, olabildiğince çok gemiyi yok etmekti. Her iki taraf başarıyı ya da başarısızlığı aynı ölçekli ölçüyordu: Her ay denizin dibini boylayan gemilerin tonajı.

Alman üstünlüğü

Taktik olarak üç yıl boyunca Almanlar üstündü. Alman deniz kuvvetleri istihbaratı, İngiliz deniz ticaret filosonun şifresini kırmıştı, bu yüzden bir konvoyun ne zaman yola çıkacağını çoğu kez biliyorlardı. Bu bilgiyle silahlanan denizaltılar, nakliye rotaları boyunca dolaşırdı. Bir kaptan bir konvoy fark edince, bölgedeki bütün U-botlara telsizle bildirirdi. Toplanan kurt sürüsü geceleyin ve tam güçlü saldırıya geçer, eskort gemilerin koruma çemberinden geçip yük taşıyan gemileri torpillerdi. U-botlar, çoğu kez, silahlı

« ÖNCE

Savaşın başlangıcında U-bot filosunun komutanı Amiral Karl Dönitz, Atlantik'in kontrolünü ele geçirmek için bir strateji geliştirdi.

İNGİLİZ TİCARET FİLOSUNA SALDIRI

Dönitz'in hesabına göre, Almanya her ay **750.000 ton** İngiliz gemisi batırabilirse, ülke açlıktan ölmenin eşiğine gelecek ve barış isteyecekti. Bunu başarmak için **300 denizaltıya** ihtiyacı olacağını hesapladı ama savaşın ilk kışı boyunca yalnızca **27 tane kullanılabildi**. Sonuç olarak, İngiltere Nazi Almanyasıına karşı tek başınayken ve **Kraliyet Deniz Kuvvetleri en zayıf halindeyken** « **74-77** U-botlar **transatlantik bağlantısını koparmak** için ilk ve en iyi şansını kaybetti.

HESAPLAŞMA ZAMANI

1943'te Dönitz, **ihtiyaç duyduğu tüm U-botlara** sahip olmuştu. Ocakta Hitler, onu bütün Alman Deniz Kuvvetlerinin (***Kriegsmarine***) başına atadı. Kuzey Atlantik'te Alman U-botlar ile İngiliz konvoylar arasında **nihai bir çatışma** için sahne hazırdı.

△ Mark IV su bombası fırlatma aygıtı
Bu modele benzer su bombası fırlatma aygıtları, I. Dünya Savaşından beri kullanılmaktaydı. Bu tür fırlatma aygıtlarının ilkel bir alternatifi, bombaları gemilerin arkasından varil gibi bırakmaktı.

eskort gemiler karşılık vermeden önce, konvoyun en arkasında olurdu.

Haziran 1942'de Alman U-bot kuvvetlerinin –su üstü gemilerle ve mayınlarla takviye edilen– İngiliz deniz ticaret filosuna verdiği zarar rekor düzeye ulaşmıştı ve kayıp oranı, Müttefikler için sürdürülemezdi. Churchill 1943'ün başında Başkan Roosevelt'le görüştü. İki lider, o yılın temel önceliğinin Atlantik olması konusunda anlaştı. Diğer bütün savaş amaçları, deniz yoluyla ABD'den İngiltere'ye –ve İngiltere'den de Sovyetler Birliği'ne– insan, malzeme ve gıda taşıyabilmeye bağlıydı. İngiltere'de ve Amerika Birleşik Devletleri'nde askeri ve bilimsel uzmanlara, Alman üstünlüğüne karşı koymanın yollarına bakmaları emredildi. Yoğun bir çaba, giderek savaşın dengesini Müttefiklerin lehine çevirecek bir dizi taktik ilerlemeye ve teknolojik yeniliğe yol açtı.

Müttefikler için yeni stratejiler

Batırılan gemi sayılarının incelenmesinden basit ama etkili bir yöntem çıktı. 1942'nin sonunda gerçekleştirilen bir çözümleme, şu şaşırtıcı gerçeği ortaya çıkardı: Kurt sürüleri her saldırıda genellikle aynı sayıda gemi batırıyordu – hedef gemiler ne kadar çok olursa olsun. Buna verilecek yanıt,

△ **Derin darbe**
Bir su bombasının patlaması göründüğünden daha az öldürücüydü; çünkü kuvveti, suyun altında büyük ölçüde dağılıyordu. Dahası, patlamanın neden olduğu türbülans, sonarı 15 dakikaya kadar etkisizleştiriyordu.

konvoyları olabildiğince büyük yapmaktı: Hayatta kalan her yüz gemiye karşılık altı gemi feda etmek, her elli gemiye altı tane feda etmekten iyiydi.

Müttefikler, hava saldırısının etkili bir caydırıcı olduğunu da fark etti. Alman denizaltı komutanları, "hava boşluğu" denilen yerde –okyanusun, uzun menzilli uçakların menzili dışında kalan bölgesi– çalışmayı tercih ediyordu. Hava boşluğunu daraltmak ve böylece U-botların hareket alanını sınırlamak için önlemler alındı. Konvoy eskortlarına uçak gemileri; öncü olarak gemilerin önünde uçan uçaklar eklendi. Çok sayıda VLR ("çok uzun menzilli") B-24 Liberator uçaklar da kıyı komutanlığının emrine verildi.

Müttefik hava gücünde artış, bir uçak –Liberator ya da Wellington bombardıman uçağı– saldırıya gelince, hedef bir U-botu aniden aydınlatan güçlü bir ışıldakla eşgüdümlü çalışan hava radarı Leigh Light gibi maharetli yeniliklerle desteklendi. Yani U-botlar, artık geceleri su üstünde güvende değildi. Müttefik sonarında (Asdic olarak bilinen su altı radarı) iyileşmeler, suyun altındaki düşmanı görmeyi kolaylaştırdı: Suyun altında bir U-botun konumu ve derinliği, artık kesinleştirilebiliyordu.

Dahası 1943'te Müttefik uçakları ve gemileri, daha önce olduğundan daha iyi silahlıydı. Yeni silahlardan biri "kirpi"ydi – bir geminin pruvasından ileriye ateşlenen 24 havan bombasıyla yaylım ateşi açan silah. Bir bomba çarpmanın etkisiyle patlıyor, diğer 23 bombayı ateşliyor ve öldürme olasılığını arttırıyordu. Bu yeni ölümcül aygıt, Atlantik çarpışmasının ilk günlerinde kullanılan sualtı bombalarından çok daha fazla etkiliydi. Uçaklar, dalgaların altındaki bir U-botu bulabilen güdümlü torpidolarla donatılmış olarak savaşa giriyordu. U-botlar artık görünmez değildi: Nerde olurlarsa olsunlar bulundukları yerde tespit edilip imha edilebilirdi.

△ **Kirpinin dikeni**
Tek bir kirpi havanı bir Alman U-botunu batırabilirdi. Bir seferde 24 tane atılıyordu ve belirli bir derinlikte değil, çarpınca patlıyordu; bu yüzden her patlama, isabet ettiğinin işaretiydi.

Gidişatı tersine çevirme

Bu teknolojik yenilikler 1943'te hepsi birden etkisini gösterdi. Aniden işler tam tersine döndü: Martta, 12 U-bot kaybına karşı 82 gemi batırıldı; nisanda 15 U-bota karşı 39 gemi kaybedildi; U-bot mürettebatının ifadesiyle "Kara Mayısta" Müttefikler Atlantik'te 34 gemi kaybederken, 43 U-bot –filonun beşte biri– imha etti. Ondan sonra konvoylar ve es-

◁ Dramatik kader değişikliği
Bu grafik 1942'den 1943'e kadar Atlantik Okyanusunda İngiliz deniz filosunun ve Alman U-botların kayıplarını gösteriyor. İngilizlerin bir dizi yeni taktik benimsediği 1943'ün başından itibaren neredeyse tam tersi bir seyir gerçekleşti.

kortları U-botları atlatmaya çalışmak yerine, daha güçlü olduklarını bildikleri için U-bot arıyorlardı. Dönitz, kendi payına, acımasız yıpratma aritmetiğine yenildiğini görüyordu. Kayıpları göze alamazdı ve hırpalanmış U-botlarını Atlantik'ten çekti.

SONRA

U-botlar 1943 sonbaharında Atlantik'e geri döndü ama bir daha eski üstünlüğüne kavuşamadı

DAHA FAZLA ALMAN KAYIPLARI

Almanlar, ABD ile İngiltere arasındaki ikmal hatlarını tehlikeye sokacak kadar İngiliz gemisi **batıramadı**; kaybedilen U-bot ve batan mürettebatla **ödenen bedel**, 1944 boyunca **enflasyon hızıyla arttı**. Bunun nedeni, kısmen "mürekkepbalığı" –**üç namlulu bir fırlatıcı**– gibi **daha gelişmiş** silahlardı. Bu silah, sonar verilerinden alınan bir derinlikte **otomatik olarak patlayan** su bombaları ateşliyordu.

MÜTTEFİKLERİN D-GÜNÜ PLANI

Deniz yollarının artık **görece güvenli** olması, Müttefiklerin İngiltere'ye bir işgal kuvveti yığmasını ve dolayısıyla **D-Gününe 390-403 » ciddi bir biçimde hazırlanmayı** olanaklı kıldı. (Savaş boyunca, Alman U-botlar hiçbir ABD asker gemisini **batırmayı başaramadı**.)

Amiral Dönitz, Almanya'nın **yeni ve daha hızlı denizaltılarının** (Tip XXI ve XXIII) denizdeki muharebeyi tekrar kendi lehine çevireceğini umuyordu ama 1945'te hizmete sokulduklarında, **bir fark yaratmaları artık çok geçti**.

YENİLGİNİN BEDELİ

1945'te **savaşın bittiği ilan edildiğinde 474-77 »**, 156 Alman U-bot mürettebatı Müttefik kuvvetlerine teslim oldu; 121 Alman kaptan, boyun eğip gemilerini **Müttefiklere teslim etmek** yerine **batırıp denizin dibine göndermeyi** tercih etti.

Gemiyi terk etme
12 Eylül 1942'de batırılan ticaret gemisi *Laconia*'dan kurtulanlar, bir Fransız gemisi tarafından kurtarılmadan önce birkaç gün ters dönmüş bir filikaya tutunmayı başardı. Bazen U-bot mürettebatı, gemilerini terk etmek zorunda kalan ticaret gemisi denizcilerine yardım ederdi.

GÖRGÜ TANIĞI 9 Ağustos 1942

Ticaret Gemilerini Batırmak

Müttefik ticaret gemileri savaş boyunca gıda, yakıt, silah, asker ve yolcu taşıdı. Mürettebatı sivil olan ticaret gemileri, lüks yolcu gemilerinden petrol tankerlerine ve şileplere kadar değişiyordu. Atlantik'i tek başına ya da konvoy halinde geçen bu gemiler, U-botların ve Luftwaffe'nin saldırılarına açıktı. Savaş sırasında 30.000 kadar gemici hayatını kaybetti.

"... saat 21.00 civarında yatmaya karar verdim ve sancak tarafında korkunç bir patlama olduğunda yarı soyunuktum; bunu hemen ikinci bir patlama izledi. Yataktan fırladım, kabin kapısına koştum, elimle birlikte kapı yerinden çıktı ve yemekhanenin alevler içinde olduğunu gördüm, geçitten koşmaya başladım. Miçoyu gördüm... Tekrar hızla kabinime gittik, ateşin içeri girmesini önlemek için kapıyı yerine oturttuk, lombar vidalarını çıkardık, pencereyi açtık... baş güverteye koştuk... O sırada gemi köprüden kıça kadar alev içindeydi, alevlerden bütün gökyüzü aydınlanmıştı.. Sancak tarafındaki filikanın parçalanıp denize düştüğünü gördüm ama iskele tarafındaki filika hâlâ mataforalara asılıydı.. Ön güverte boyunca köprüye koşarken, bu filika da denize düştü... Barınak güvertesinden yaklaşık 180 cm aşağıya atlayıp filikalara sokulduk. Üç kişi daha çaresizlik içinde filikaya atladı... Ben... geminin kıç tarafında tutuşmuş, alevler içindeki denize atlayan insanlar gördüm... Üçüncü kaptan ön güverteden koşup geldiğinde geminin yaklaşık 12 m uzağındaydık... Yan taraftan daldı ve onu çekip çıkardık... Biz yanan denizden uzak durmaya çalışırken, gemi önümüze doğru sürükleniyordu. Yardım çığlıkları duyduk ve kürek çekerek gidip, korkunç yanmış bir itfaiyeciyi sudan çekip çıkardık... İki yardım çığlığı daha duyduk ve suda bir usta gemici bulduk... bir tulumbacıyı çekip çıkardıktan kısa süre sonra... gemiyi takip etmeye çalışıp, hayatta kalanları aradık ama bu, imkânsız bir işti; çünkü filikadakiler ağır yaralıydı ve bitkindi, rüzgâra ve denize karşı yalnızca üç kişi kürek çekebiliyordu... Üçüncü kaptan ile ben yaralıların bakımını yaptık ve yaraları karşısında dehşete düştük. Başka yaşam belirtisi yok gibi görünüyordu; bu yüzden rotayı Trinidad'a çevirip yola koyulduk..."

İkinci Kaptan T. D. Finch, 9 Ağustos 1942'te U-botun batırdığı petrol tankeri *San Emiliano*'dan kurtulan altı kişiden biri.

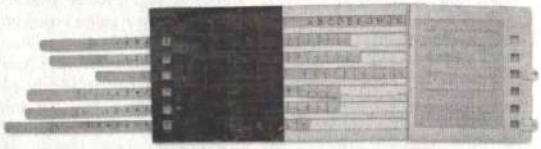
İletişim

II. Dünya Savaşında etkili ve güvenli iletişim, zafer ile yenilgi arasındaki farkı oluşturabilirdi. Üst düzey stratejik iletişim, her zaman şifreliydi ve hasımlar, düşman kodları ve şifreleri kırmaya çalışırdı.

1 **Bir Alman telefon operatörünün rozeti;** Alman silahlı kuvvetlerinde bu işlevi, genellikle bir astsubay yerine getirirdi. 2 **İngiliz taktik şifreleme cüzdanı.** Düzenek, harita referansları gibi alt düzeyde bilgiyi şifrelemeyi ve çözmeyi olanaklı kılmak için, belirlenmiş ama sıkça değişen bir dizi halinde çizgileri hizalamayı olanaklı kılıyordu. 3 **Haber kâğıdı bloku.** Bu İngiliz kitapçığı, komutanlara not kâğıdı sağlamaktaydı; kitapçığın burada görülen kapak sayfası, ordunun mesaj yazmayla ilgili kurallarını hatırlatıyordu. 4 **Bu Amerikan EE-8 sahra telefonu,** savaş boyunca muharebe alanında iletişim için kullanıldı. 16-24 km'lik bir menzili vardı. 5 **92 model Japon sahra telefonu,** yerel operasyonlar için kullanıldı. Bu örneği, Burma'da Mandalay'a ilerleyen Müttefikler tarafından ele geçirildi. 6 **İngiliz güvercin paraşütü.** Binlerce posta güvercini paraşütle Fransa'ya indirildi. Anti-Nazi yurttaşların, güvercinlerle yararlı bilgi göndereceği umuldu. 7 **İngiliz Type A Mark III telsiz,** savaşın en küçük ve en iyi alıcı-verici telsizi. 800 km. mesafede bağlantı kurabiliyordu. 8 **Alman Kryha şifre makinesi,** ticari bakımdan hassas bilgiyi şifrelemek için geliştirildi. Şifresi kolayca kırıldı ama Almanya da dahil, birçok ülkenin diplomatik personeli tarafından kullanıldı. 9 **Mark II çanta telsiz;** İşgal altındaki Norveç'te İngiltere hesabına çalışan Norveçli ajan Oluf Reed Olsen kullandı. Telsizler, işgal altındaki Avrupa'da direniş hareketlerinin önemli bir aletiydi. 10 **Bu ABD Converter M-209 şifre makinesi,** alet kutusu büyüklüğünde bir çantaya sığabiliyordu ve savaş alanında taktik kullanım için yeterince güvenliydi.

1 TELEFON OPERATÖRÜNÜN ROZETİ (ALMANYA)

2 TAKTİK ŞİFRELEME CÜZDANI (İNGİLTERE)

3 HABER KÂĞIDI BLOKU (İNGİLTERE)

4 EE-8 SAHRA TELEFONU (ABD)

5 92 MODEL SAHRA TELEFONU (JAPONYA)

6 GÜVENCİN PARAŞÜTÜ (İNGİLTERE)

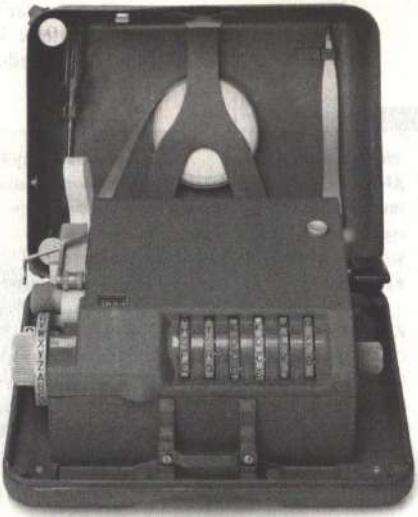
7 TYPE A MARK III TELSİZ (İNGİLTERE)

8 KRYHA ŞİFRE MAKİNESİ (ALMANYA)

9 MARK II ÇANTA TELSİZ (İNGİLTERE/NORVEÇ)

10 CONVERTER M-209 ŞİFRE MAKİNESİ (ABD)

Sicilya'nın İşgali

Müttefik liderler, Sicilya'yı ve ardından anakara İtalya'yı işgal ederek Kuzey Afrika'daki zaferi sürdürmeye karar verdi. Bu, İtalya'yı safdışı etmeyi başardı ama bu başarıdan yararlanmak kolay değildi. İngiltere'nin ve ABD'nin, Akdeniz harekâtının ileriye nasıl taşınacağıyla ilgili farklı düşünceleri vardı.

Temuz 1943'te Müttefiklerin Sicilya işgaline Husky Harekâtı kod adı verildi; havadan indirme ve denizden çıkarma yapılan harekâta, ertesi yıl yapılan Normandiya çıkarmasından daha fazla asker katıldı. İlk çıkarmalarda 150.000 kadar asker, 3000'den fazla gemi ve çıkarma aracı ile 4000 civarında uçak yer aldı.

Çıkarmalar

Bu kuvvetli darbe, kötü hazırlanmış bir düşmana indirildi. Müttefiklerin aldatma planları, Mihver liderlerini Yunanistan ya da Sardinya'nın bir işgale hedef olmasının daha olası olduğuna inandırdı. Naziler ile İtalyanlar arasındaki güvensizlik ve hoşnutsuzluk da hazırlıklara engel oldu. Mussolini Sicilya'daki Mihver kuvvetlerini sınırlandırdı ve İtalyan general Alfredo Guzzoni'nin komutasında kalmalarında ısrar etti.

Yine de Müttefik komutanları harekâta ihtiyatlı yaklaştı. Amerikan Yedinci Ordusuna ve İngiliz Sekizinci Ordusuna, ada-

« ÖNCE

1943 baharında Kuzey Afrika'da Mihver yenilgisi, Müttefiklerin Sicilya adasını işgal ederek Akdeniz'den saldırıya geçmesinin yolunu açtı

KAZABLANKA KONFERANSI
Ocak 1943'te Kazablanka konferansında **« 306-309** buluşan Churchill ve Roosevelt, gelecek stratejiyi tartıştı. **Churchill İtalya üzerinden ilerleyip**, "Avrupa'nın yumuşak karnı"na vurmaya hevesliydi. **ABD, planlanan Kuzey Fransa işgalinden** kaynakları uzaklaştırmamak için **Akdeniz'deki operasyonların sınırlandırılmasını istiyordu**. Ama sonunda Kuzey Afrika'daki zaferin Sicilya'nın işgaliyle sürdürülmesi konusunda anlaştılar. **Adanın ele geçirilmesi**, Akdeniz üzerinden deniz iletişimini daha güvenli yapacaktı ve **İtalya'yı safdışı bırakabilirdi**.

ÇÖLDE YENİLGİ
1943 Mayısının ortasında, Kuzey Afrika'da Mihver kuvvetleri, Tunus'ta köşeye sıkışınca teslim oldu **« 286-89**. Yenilgiyi savuşturmak için geç ve yararsız bir girişimle Hitler'in Tunus'a gönderdiği çeyrek milyon Alman ve İtalyan askerin kaybı, Sicilya da dahil, Akdeniz'de Mihver devletlerinin elindeki **toprakların savunmasını ciddi biçimde zayıflattı**.

nın güneydoğusunda birbirine bitişik kıyı dilimlerinde karaya çıkmaları emredildi. Bu taktik, herhangi bir karşı taarruzda birbirlerine destek olmalarını olanaklı kılacaktı. Harekâtın genel komutanı General Eisenhower'dı; Patton, Amerikan kara kuvvetlerini, Montgomery İngiliz kara kuvvetlerini yönetecekti.

9 Temmuzda Sicilya'ya doğru yola çıkan Müttefik kuvvetler, neredeyse bütün harekâtı boşa çıkaran bir yaz fırtınasına yakalandı. Çıkarma araçlarında, çoğu çatışma deneyimiyle ilk kez karşılan askerler için, deniz tutması kaygıyı şiddetlendiriyordu. Savaşın ilk hava indirme operasyonunu gerçekleştiren İngiliz 1. ve ABD 82. Hava İndirme Tümenlerinin yaşadığı zorluklara kötü hava koşulları da eklendi. 9/10 Temmuz gecesi, paraşütle ya da planörle sahilin arka tarafına gönderilen paraşütçüler geniş bir alana saçıldı ve planörlerin çoğu denize indi. Yine de olumsuz hava koşulları, tamamen Müttefiklerin zararına çalışmadı. Saçılan hava indirme birlikleri düşmanın cephe gerîsinde kafa karışıklığı yarattı ve kıyıdaki kuvvetler, böyle kötü bir havada çıkarma olamayacağına inanarak, tetikte olmayı bıraktı.

▽ 4,2 inç havan
Hem İngiliz hem Amerikan piyadesi, Sicilya ve İtalya işgali sırasında 4,2 inçlik havanlardan ateş desteği aldı. Buradaki İngiliz versiyonudur.

△ Sicilya ve İtalya harekâtı, 1943
Müttefikler Temmuz-Ağustos 1943'te Sicilya'yı fethetti ve eylülde İtalya anakarasını işgal etti. Almanlar inatçı bir savunma yaptı ve 1944 yazına kadar Müttefik ilerlemesini Roma'nın güneyinde tuttu.

Müttefikler, 10 Temmuz sabahında başlamak üzere, yalnızca hafif zayiatla kıyıya çıktı. İlk İtalyan tankları ve ardından Alman panzerleri saldırınca sıkıntılı bir an yaşandı. Ama Mihver zırhlı birlikleri, denizden top atışıyla ve ele geçirilen İtalyan tanksavarları kullanılarak savuşturuldu. Sonra İngilizler, Syracusa limanını neredeyse savaşmadan ele geçirdi ve Montgomery, kanadını Patton savunurken, Sicilya'nın doğusuna ilerlemekle görevlendirildi –memnuniyetle karşılamadığı bir rol.

Almanlar daha fazla birlik getirip ağırlıklı olarak hevessiz İtalyanlara tali bir rol verince, Montgomery'nin kuzeye ilerlemesi durdu. Çok geçmeden General Patton inisiyatif alma fırsatını kaçırmadı ve Sicilya'nın batısından Palermo'ya muzaffer bir ilerleme kaydetti; yolu, Mussolini'ye duydukları nefretten ötürü ABD askerlerini kurtarıcı olarak selamlayan yerel *Mafiosi* [Mafya] temizledi. Ama Almanlar, Messina limanı civarına düzenli bir biçimde çekilebildi; oradan, 40.000 askerin neredeyse tamamını, teçhizatın çok büyük bölümü ve 60.000 kadar İtal-

yan askerle birlikte İtalya anakarasına tahliye etmeyi başardılar.

Mussolini görevden alınır

Patton kendi kuvvetlerinin, 17 Ağustos sabahı İngiliz kuvvetlerinden saatler önce Messina limanına girdiğini görmekten şiddetli bir rekabet zevki aldı. Yine de Müttefikler için bu, boşa harcanmış bir fırsattı. Deniz ve hava hâkimiyetini daha cesur kullanımı, can alıcı Alman tümenlerini kapana kıstırabilirdi. Onların kaçması, Müttefiklerin daha sonra İtalya anakarasında karşılaşacağı sert çatışmalara büyük katkıda bulundu.

△ **İtalyan esirler**
17 Ağustos 1943'te Sicilya Müttefiklerin eline geçince Messina sokaklarını dolduran İtalyan esirler. Moralleri bozulan İtalyanlar çoğu kez teslim olmaya razıydı ama Alman müttefikleri beceriyle ve azimle savaştı.

Bununla birlikte, Sicilya'nın işgali İtalyan Faşist rejimi üzerindeki psikolojik etkisiyle tamamen başarılı oldu. Bahardan beri Mussolini halkın yükselen memnuniyetsizliğiyle karşı karşıyaydı. Gıda kıtlığı, İtalyan kentlerine Müttefik hava akınları ve sevilmeyen Alman askerlerinin varlığı, bunların hepsi huzursuzluğa katkıda bulundu. Sicilya'nın işgali, Duce'nin sönmekte olan itibarına son bir darbe oldu. Yakın arkadaşlarından birçoğunun desteğini kaybetmişti. 24 Temmuzda Faşizmin Büyük Konseyi, Kral Victor Emmanuel'e liderlerini görevden alma çağrısında bulundu. Mussolini tutuklanıp Abruzzo'ya götürüldü ve kral, hükümetin başına Mareşal Pietro Badoglio'yu atadı. İtalya, resmi olarak Almanya'yla birlikte savaşmaya bağlı kaldı ama savaş çabası çöküyordu ve hükümet, Müttefiklerle ayrı barış yolları aramaya başladı – sonunda 3 Eylül 1943'te bir ateşkes imzalandı.

SONRA »

Sicilya ele geçirildikten sonra Müttefikler İtalya anakarasına çıktı 322–25 ».
8 Eylül 1943'te İtalyan hükümeti teslim olduğunu duyurdu ama Almanlar İtalya'nın savunmasını üstlendi.

MUSSOLİNİ'NİN CUMHURİYETİ
İtalya hükümeti teslim olduğunu duyurduktan dört gün sonra **Alman paraşütçüler Mussolini'yi esaretten kurtardı.** Mussolini'nin İtalyan Sosyal Cumhuriyeti'ne sadık kuvvetler, savaşın **sonuna kadar Almanların yanında savaştı.** Mussolini de Nisan 1945'te **İtalyan partizanlar tarafından yakalanıp idam edildi 474–77 ».**

PAHALI BİR HAREKÂT
İtalya'nın, Churchill'in tahmin ettiği **yumuşak hedef olmadığı anlaşıldı.** Kötü hava koşulları, sert arazi, kararlı ve kaynakları bol Alman savunması, **her ilerlemeyi pahalı ve zor** yaptı. Müttefik kuvvetlerin Roma'ya ulaşması Haziran 1944'e kadar sürdü **386–89 ».**

Gustav Hattı

Napoléon bir keresinde şöyle demişti: "İtalya bir çizmeye benzediği için, üstten girilir." 1943-44'te Müttefik kuvvetleri, Napoléon'un ne demek istediğini anlayacaktı. Zor arazi, sert hava koşulları ve azgın Alman savunması, "güneşli İtalya'daki D-Günü kaçakları" için savaşın en sert çarpışmalarından biri anlamına geldi.

1943'ün ikinci yarısında İtalya harekâtı, Müttefikler için acı veren bir hayal kırıklığıydı. Ağustosta durum, büyük kazanımlar için olgun gibi görünüyordu. Mareşal Badoglio'nun yeni İtalya hükümeti, savaşma yükümlülüğü konusunda Almanya'ya açıkça güvence verirken, gizlice bir ateşkes anlaşması yapmaya çalışıyordu. Müttefik komutanlar İtalya anakarasında, İtalya'nın teslim olmasıyla örtüşen çıkarmalar planladılar. Ne var ki, hem siyasal hem askeri hamleler, Almanları hazırlıksız yakalayamayacak kadar yavaştı. Müttefikler istila kuvvetlerini hazırlarken, Alman birlikleri İtalya'daki kilit mevzileri ele geçirdi; böylece, İtal-

« ÖNCE

1943 yazında Sicilya'nın ele geçirilmesi ve İtalya'da Faşist rejimin çöküşü, İtalyan anakarasında hızla ilerlemek için altın bir fırsat sundu.

SİCİLYA'DA ÇIKARMALAR

1943'te 10 Temmuz ile 17 Ağustos arasında Müttefik kuvvetler Sicilya'ya saldırdı ve ele geçirdi « **318-21**. Ne var ki, **adayı savunan Alman kuvvetlerini** kapana kıstıramadılar. Bu durum, Almanların olduğu gibi teçhizatlarıyla birlikte İtalya anakarasına çekilmelerini olanaklı kıldı. **İngiliz ve Amerikan liderler**, Sicilya harekâtının planları ve hedefleri konusunda **kavga etmişti**. İtalya harekâtı geliştikçe **başka anlaşmazlıklar** da çıkacaktı.

1943'te İtalya harekâtında savaşan Müttefiklerin arasında İngilizlerin ve Amerikalıların yanı sıra, Polonyalılar, Hindistanlılar, Cezayirliler, Faslılar, Fransızlar, Kanadalılar ve Yeni Zelandalılar da vardı.

MUSSOLİNİ'NİN DÜŞÜŞÜ

24 Temmuzda İtalyan faşist lider **Benito Mussolini görevden alındı** ve İtalya hükümetinin başına, İtalya'nın Nazi Almanyası'yla ittifakına karşı çıkan **Mareşal Pietro Badoglio** getirildi.

yanların teslim olmaya karar vermesi durumunda, yarımadanın savunmasını üstlenebileceklerdi.

3 Eylül 1943'te Montgomery'nin Sekizinci Ordusu Sicilya'dan muhalefetle karşılaşmadan Messina Boğazını geçip Calabria'ya girdi. Aynı gün İtalya hükümeti bir ateşkes imzaladı –aslında koşulsuz teslim olma. Ama 8 Eylüle kadar açıklanmadı – açıklama zamanı, Salerno Körfezi sahilinde Müttefik çıkarmalarının ikinci dalgasıyla örtüşecek şekilde ayarlandı. General Karl Student komutasındaki Alman kuvvetleri, hızlı harekete geçerek Roma'yı işgal etti ama Brindisi'ye kaçan Mareşal Badoglio ve hükümetini ele geçiremedi.

Montgomery'nin Sekizinci Ordusu 9 Eylül sabahının ilk saatlerinde kıyıya çıktı. General Heinrich von Vietinghoff komutasındaki Almanlar, sınırlı kuvvetleri o kadar etkili kullandı ki, dört gün sonra Müttefik birlikler hâlâ sığ bir kıyı başında

▽ Salerno'da çıkarma
Eylül 1943'te Salerno çıkarmaları sırasında sığ suda yürüyen ABD piyadesi. ABD askerlerinin ilk dalgası, ağır ateş altında kıyıya yaklaştı.

kapana kısılmış durumdaydı – o sırada, ilk planlarına göre, Napoli'yi işgal etmeleri gerekiyordu. Alman Panzerler yer yer kıyıya bir kilometre kadar girince, Müttefikler çıkarmaları bir felaketten kurtarmak için büyük bir takviye çabası başlatmak zorunda kaldı.

Yeni Alman savunma hatları

15 Eylülde Vietinghoff, çıkarmaların püskürtülemeyeceğini kabul etmek zorunda kaldı ama daha kuzeydeki savunma mevzilerine savaşarak çekilmeyi başardı. Müttefik birlikleri sonunda 1 Ekimde Napoli'ye girdi, üç gün önce şiddetli çatışmalarla Almanları göndermiş bir halk tarafından kurtarıcı olarak selamlandı.

İtalya'nın Mihver Devletlerden ayrılması, karışık bir askeri ve siyasal durum yarattı. On birlerce İtalyan asker eski müttefiklerine teslim oldu ve esir olarak Almanya'ya götürüldü. İtalyan birliklerinin Alman kuvvetlere direndiği Yunan adası Kefalonya'da çıkan çatışmada 1600 İtalyan asker öldü ve 5000'i de esir alındıktan sonra soğukkanlı bir biçimde kurşuna dizildi.

İtalya Müttefiklere katılır

13 Ekimde Mareşal Badoglio'nun hükümeti Almanya'ya savaş ilan etti. Ama o sırada Benito Mussolini kurtarılmış ve Kuzey İtalya'da Garda Gölü kıyısında Salo'da kendi İtalya Sosyal Cumhuriyeti'ni kurmuştu. Badoglio hükümetine sadık İtalyanlar daha sonra Müttefiklerle birlikte savaşırken, Mussolini'yi des-

▽ Napoli'ye özgü karşılama
Napoli'deki İtalyan siviller 1 Ekim 1943'te kente giren Müttefik askerlerini selamlamaya koşuyor. Halk Almanlara karşı ayaklanmış, Müttefikler gelmeden önce çekilmek zorunda bırakmıştı.

ÖNEMLİ AN

MUSSOLİNİ KAÇIYOR

Temmuz 1943'te iktidardan düştükten sonra tutuklanan Benito Mussolini, Apenin Dağlarında Gran Sasso'da bir otelde tutuldu. 12 Eylül 1943'te Avusturya Waffen-SS subayı Otto Skorzeny komutasında bir Alman kuvveti planörlerle dağa iniş yaptı. Mussolini hafif bir uçakla kaçırıldı. Cesur kurtarma operasyonu, Nazilere göre bir propaganda darbesiydi ve Mussolini'yi Kuzey İtalya'nın kukla yöneticisi, İtalya Sosyal Cumhuriyetinin başkanı yapmalarını olanaklı kıldı.

tekleyenler Almanlarla birlikte savaşmaya devam etti; İtalyan partizanlar ise, hem Mussolini'ye hem Alman işgal kuvvetlerine karşı savaştı. 1943'ün son üç ayında kuzeye doğru Müttefik ilerlemesi, İngiliz General Harold Alexander tarafından "İtalya'da didinme" olarak niteledi. Dağlık arazi, Mareşal Albert Kesselring'in izlediği savunma stratejisine çok uygundu. Almanlar son çare olarak bir dizi tahkimli savunma hattına sırtını dayadı; bunların en sağlamı, temel direnç noktası Cassino Dağı olmak üzere, Garigliano ve Sangro ırmakları boyunca İtalya'yı boydan boya kesen Gustav Hattıydı. Aralıkta Müttefik kuvvetler bu tahkimli mevziler için pahalı bir mücadeleye saplandı ve bir yarma ihtimali de görünmüyordu.

▷ **Alman motosiklet**
Zündapp K800, II. Dünya Savaşının standart Alman askeri motosikletiydi. İtalya'da örnekleri ele geçiren Müttefik askerleri, çok hayran kaldı.

SONRA

Müttefikler savaşarak ancak Haziran 1944'te Roma'ya ulaştı; ama daha kuzeyde daha inatçı bir Alman direnişiyle karşılaştı.

MONTE CASSİNO İÇİN MÜCADELE

1944'te Ocak ayının ortasından Mayıs ortasına kadar Müttefikler **dört muharebeden** sonra Almanları Monte Cassino'nun tepelerinden sökebildi.

ANZİO ÇIKARMALARI

22 Ocak 1944'te Müttefikler, Gustav Hattı ile Roma arasında **Anzio'da çıkarmalar** gerçekleştirdi. Planların aksine, mayısa kadar **kıyı başında sıkışmış kaldılar**.

ROMA'NIN DÜŞÜŞÜ

Müttefik kuvvetler 4 Haziran 1944'te Roma'ya girdi **386–89 »**. Almanlar **kuzeye doğru Gotik Hatta** ve Floransa ile Bologna arasındaki diğer savunma mevzilerine **çekildi**, izleyen kışa kadar tutundular.

Almanya'yı Gece Bombalama

1943'te RAF Almanya'ya karşı üç ayrı sefer düzenledi. Önce bombardıman uçakları Ruhr'un sanayi merkezine gitti; sonra Hamburg vuruldu ve bir "ateş fırtınasına" katlanan ilk kent oldu; ardından bombardıman uçakları yıkıcı güçlerini Almanya'nın başkenti Berlin'e yöneltti.

RAF Bombardıman Komutanlığının mürettebatı, her yerde savaşan askerlerin soğuk ironisiyle, Ruhr'a "Mutlu Vadi" dedi. Ruhr Irmağı etrafındaki alan, ülkenin sınai motorunu oluşturan Essen, Dortmund, Duisburg ve Bochum'un yer aldığı yoğun nüfuslu bir kirli kentler kuşağıydı. Ruhr'un önemi onu açık bir hedef haline getirmekteydi – özellikle bölgenin batısı, bombardıman uçaklarının menzili içindeydi. Ama Almanlar bölgenin saldırıya ne kadar açık olduğunun farkındaydı ve başından itibaren bütün vadi uçaksavar ormanına çevrildi ve ışıldaklarla şenlendirildi. Ruhr Çarpışması Mart 1943'te başladı ve Temmuza kadar sürdü. İlk hedef, çelik ve silah fabrikalarıyla dolu bir kent olan Essen'di. Ana dalgadan önce Mosquito kılavuz uçakları saldırı alanını belirlemek için renkli alev topları bıraktı. Bombalarını kent merkezine boşaltan Stirling'ler, Wellington'lar ve Lancaster'lar izledi. Essen'in yaklaşık 60 hektarı yerle bir edildi. Bu örüntü geceler bo-

2,7 MİLYON Müttefik kuvvetlerin Avrupa'ya attığı bombaların toplam tonajı. Bunun üçte ikisi 6 Haziran 1944'te D-Gününden sonra atıldı.

<< ÖNCE

İngiltere'nin gece bombalama stratejisi, savaşın ilk yıllarında zorunluluktan doğdu. Fransa'nın düşüşünden << 120–23, sonra, İngiltere'nin Almanya'yı vurabilmesinin tek yolu, uzun menzilli bombardımandı.

GECE UÇUŞLARI
Eskortların menzilini geçen gündüz akınları, bombardıman uçaklarını Alman Me 109'ların ve uçaksavarların avı yapardı. Bombardıman uçaklarını gece fark etmek daha zordu ama **bütün bir kentten daha küçük bir şeyi hedef alma umudu yoktu**.

SAHA BOMBARDIMANI
İngiliz askeri liderler bir tercihle karşı karşıya kaldı – ya Almanya'ya saldırmaktan vazgeçmek ya da **Alman sanayinin altyapısını** ve Alman halkının moralini **bozmak** umuduyla kent merkezlerini bombalamak. İngiltere ikinci seçeneği "saha bombardımanı"– tercih etti ve bunu giderek artan bir şiddetle sürdürdü.

△ **Yüksek uçan**
Lancaster, içinde uçan mürettebatı tarafından çok sevilirdi. "Lankie" lakabı takılan uçağın, 6000 metrelik bir azami irtifası vardı; bu da onu Alman avcı uçakları için zor bir hedef yapıyordu.

yunca Ruhrland'da tekrarlandı; Münih ve Stuttgart gibi uzak kentler bile saldırıya uğradı. Bu değişiklik taktik bir zorunluluktu, çünkü her gece aynı yere dönmek, Luftwaffe'nin hedef alanına çok fazla uçaksavar ve avcı uçağı yığmasına olanak verirdi. Aslında uçaksavar ateşi o kadar sıktı ki, klişe ifadeyle "çıkıp üzerinde yürüyebilirdiniz."

Almanları hedef konusunda merakta bırakmak, Müttefikler için de dezavantajlıydı. Her soluklanma gecesi Nazilere, vurulan fabrikaları temizleme ve tekrar çalıştırmak için zaman kazandırıyordu. Fabrikaları kalıcı olarak işlemez durumda bırakmamın tek yolu, aralıksız bombardımandı.

Hamburg'da ateş fırtınası

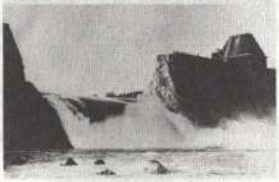
Ne var ki, RAF'in elinde fabrikaları durmaksızın bombalamaya yetecek kadar uçak yoktu. Ama İngiltere'nin bombardıman gücü hızla artıyordu ve uçak kayıpları yüksek olmasına rağmen, daha da artan sayıda yenileri hizmete giriyordu. Şubatta verili bir günde RAF'in elinde bulunan toplam bombardıman uçağı sayısı 600'den azken, ağustosta neredeyse 800'e çıktı.

24 Temmuzda İngiltere'nin bombardıman uçağı filosu, Hamburg'un üzerine salındı. Kullanılan taktik, öncekilerle aynıydı: İlk dalga kapı ve pencereleri patlatacak yüksek patlayıcılı bombalar atardı; sonraki dalgalar, hızla yayılan yangınları tutuşturan yangın bombaları bırakırdı. Bu saldırının ölçeği çok büyüktü. İlk gün, bir saatten biraz fazla bir sürede 2300 ton bomba atıldı – Londra'ya en ağır hava akınından beş kat daha fazla mühimmat. RAF'in çıkardığı yangınlar, kuvvetli rüzgârla körüklendi ve çok kuru koşullarla harlandı. Tek tek alevler kısa sürede birleşip, bir ce-

ÖNEMLİ AN

BARAJ YIKMA AKINI

16 Mayıs 1943'te Lancaster bombardıman uçaklarından oluşan bir filo, Ruhr vadisinde Möhne ve Eder ırmakları üzerindeki barajlara gözü pek bir saldırı başlattı. 617. Filo özel olarak tasarlanan "seken bombalar"la vurdu. Yalnızca 18 metreden atılan bu bombalar, suyun üzerinde sekiyor, barajın duvarında batıyor ve patlıyordu. Enerji arzı yalnızca geçici olarak düşüyordu ama devasa su taşkını, kilometrelerce tarım arazisini mahvediyordu. Bu yaratıcı operasyonun başarısı, aynı zamanda Müttefikler için büyük bir propaganda darbesiydi.

hennem oluşturdu. Akınlar üç gün sonra tekrarlandı ve bu kez alevler, havayı içine çekip sıcak bir fırtına yaratan bir hava akımına neden oldu. Bu, 42.000 sivili öldüren ve kent merkezini yok eden "ateş fırtınasıydı." Goebbels günlüğünde "Havsalanın alamayacağı ölçüde bir felaketti," diye yazdı. Bombardıman Komutanlığının saldırıya verdiği kod ad, korkunç derecede yerindeydi: Gomora Harekâtı.

Yan hasar

Savaşın sonuna kadar hiçbir Alman kenti bu şekilde yıkıma uğramadı. Bununla birlikte, Hamburg akınlarının korkunç başarısını tekrarlayamamanın nedeni, yapmak istememek değildi. Kış yaklaşırken, Başkomutanlık Hava Subayı Arthur Harris düşmanın başkentini vurma, "kara yüreğini yakma" hedefini ilan etti. Bu, tek başına hava bombardımanının Nazilere diz çöktürebileceğini kanıtlamak için son şanstı. Ama 1943-44 kışı boyunca süren Berlin Çarpışması, Bombardıman Komutanlığına pahalıya patladı ve Almanya'yı da parçalamadı. Yine de Berlinlilerin ödediği bedel yüksekti; 14.000 sivil öldü ya da yaralandı ve bir o kadarı da evinden oldu. Harris'e göre bu, üzücü bir yan hasar değil, hava bombardımanının pozitif bir sonucuydu – Mihver kaynaklarını kurutan bir şeydi. Bombacı Harris

▽ **Hayalet kent**
Hamburg'un yıkımı 27 Temmuz 1943'te gece saat 00.55'te başladı. Bir saatte kente 2.326 ton bomba atıldı. Çıkan ateş fırtınasında sıcaklık 800°C'ye çıktı; sokaklardaki asfalt yandı. Yıkım, topyekûndu.

RAF BOMBARDIMAN KOMUTANLIĞI BAŞKANI (1892–1984)

BOMBACI" ARTHUR HARRİS

Bombardıman Komutanlığının başında bulunan Arthur Harris, tek başına bombardımanın Almanya'ya diz çöktürebileceğine ve bir Avrupa işgalini gereksizleştireceğine inanıyordu. Bu amaçla Alman kentlerini sistematik olarak imha etti ama Harris'in kafasına göre, bunda şiirsel bir adalet vardı: "Naziler, çok çocukça bir yanılsamayla, herkesi bombalayacakları ama hiç kimsenin onları bombalamayacağı yanılsamasıyla bu savaşa girdiler. Rotterdam'da, Londra'da ve Varşova'da teorilerini hayata geçirdiler. Rüzgâr ektiler, şimdi fırtına biçiyorlar."

acımasızdı. 1943'te İngiltere kabinesine şunları söyledi: "Vurgulamak gerekir ki, evleri, kamu kuruluşlarını, ulaşımı ve hayatları yok etmek, eşi görülmemiş ölçekte bir mülteci sorunu yaratmak, uzun ve yoğun bombardıman korkusuyla hem sivil cephede hem muharebe cephesinde moralleri bozmak, bombardıman politikamızın kabul ve niyet edilen hedefleridir. Fabrikaları vurma girişimlerinin yan ürünleri değildir."

"Biz 500 uçak kaybedeceğiz. **Almanlar savaşı kaybedecek.**"

BOMBACI" ARTHUR HARRİS, BERLİN'İN BOMBALANMASI ÜZERİNE, KASIM 1943

SONRA

Müttefikler, 1943'te çok geniş bir alanı bombalamalarına rağmen, ana hedeflerine ulaşamadılar. Ama bu, İngiltere'nin Almanya'yı yıkmaya devam etmesine engel olmadı.

ALMAN DAYANIKLILIĞI

1943'ün saha bombardımanı seferleri, Almanya'nın savaş sanayini sakatlamadı; aslında Albert Speer'in enerjik yönetimi altında **Alman avcı uçağı üretimi önemli ölçüde arttı 336-39 »**. Hamburg gibi büyük kentlerin yıkımı da, Alman halkının savaşma iradesini zayıflatmadı; **Alman siviller**, Blitz'in en kötü günlerinde İngiliz halkının sergilediği kadar **dirençli ve tahammüllü olduklarını kanıtladılar**.

DRESDEN YANIYOR

Müttefik saha bombardımanı, Luftwaffe'nin İngiltere'ye yaptıklarının « 132-37 çok ötesine geçti. Bu strateji, Temmuz 1945'te **Dresden'in yangın bombalarıyla bombalanmasıyla 454-57 »** mantıksal (ahlaki açıdan sorgulanabilir) uç noktalara taşındı. Savaşın son birkaç haftasında Müttefikler, kenti yerle bir eden dört ayrı saldırı düzenledi. İşin tuhafı; USAAF savaş sırasında RAF'in yaklaşımının etkinliğine hiç inanmadığı halde, **Amerikan kuvvetlerinin Vietnam'da ve Kamboçya'da kullandığı halı bombardımanı teknikleri** kitlesel ölçekte yıkım gerçekleştirmeye çalıştı ve saha bombardımanı düşüncesinin cangıl savaşına uyarlanması olarak görülebilir.

Almanya'yı Gündüz Bombalama

1942'nin sonundan beri İngiltere'de üslenen ABD Sekizinci Hava Kuvveti, Almanya'daki hedeflere karşı hassas bombardıman stratejisini benimsedi. Yani ABD'li mürettebat, özel fabrikaların ve tesislerin saptanabildiği gündüz vakti göreve çıkması gerekiyordu. Ama gün ışığında ABD bombardıman uçakları da hedef oluyordu.

ABD Sekizinci Hava Kuvveti 1942'de İngiltere'ye geldi ama o yıl yalnızca birkaç göreve çıktı. Bu ilk sortilerin hiçbiri Almanya'daki hedeflere yönelik değildi ve tüm görevlerde bombardıman uçakları, bir RAF eskortuyla birlikte uçtu. Hassas bombardıman pratiği, 1943'e kadar Reich semalarında test edilmedi. Almanya'ya karşı seferde ABD'nin rolü, 1943'te Churchill ile Roosevelt'in Kazablanka buluşmasından çıktı. Liderlerin ortak bildirisinde, "gece saldırısına uygun olmayan hedefleri yok etmek üzere gündüz Almanya'ya saldırmak için her fırsatın değerlendirilmesi"ni isteniyordu. Buna yanıt olarak, İngiltere'deki Amerikan bombardıman kuvvetinin komutanı General Ira Eaker, Reich içindeki "nokta" hedeflerin bir listesini hazırladı. Hedef listesinde rulman fabrikaları, petrol rafinerileri, uçak fabrikaları ve U-bot tersaneleri vardı. Amerikalıların hedefi kentlerin tamamı değil, bireysel yapılar ya da sanayi kompleksleriydi. Ayrı ama birbirini tamamlayan iki plan uygulandı – gündüz ABD planı, gece İngiltere planı. Birleşik Bombardıman Uçağı Taarruzu bir

ÖNCE

ABD, İngilizlerinkinden daha üstün bir stratejiyle Nazilerin temel "düğüm noktaları"nı ortadan kaldırabilseydi, Almanya'nın devam etme kapasitesi mahvolurdu.

ALMANYA'NIN "DÜĞÜM NOKTALARI"

ABD'nin savaştan önce saptanan **bombardıman kavramına** göre, Alman ekonomisi 150 kadar **temel tesise** dayanmaktaydı. Bu "düğüm noktaları" isabetli bir biçimde vurulabilirse, Almanya'nın savaşmayeteneği **zayıflayacaktı**.

ULUSAL GURUR

ABD'li bazı stratejistler, **hassas bombardımanın**, İngiltere'nin **saha bombardımanı stratejisiyle** << 326-29 karşılaştırıldığında ahlaki olarak daha üstün olduğunu da düşünüyordu. "Sivillere savaş açmak," diyordu ABD'li bir general, "ulusal ideallerimize aykırıdır." ABD hava kuvvetleri komutanları, hassas bombardıman işini insani bir biçimde yapma **teknolojisine ve uzmanlığına** sahip olduklarına; RAF'in büyük, kaba bir sopayla yaptığını **keskin bir neşterle başarabileceklerine** inanıyorlardı.

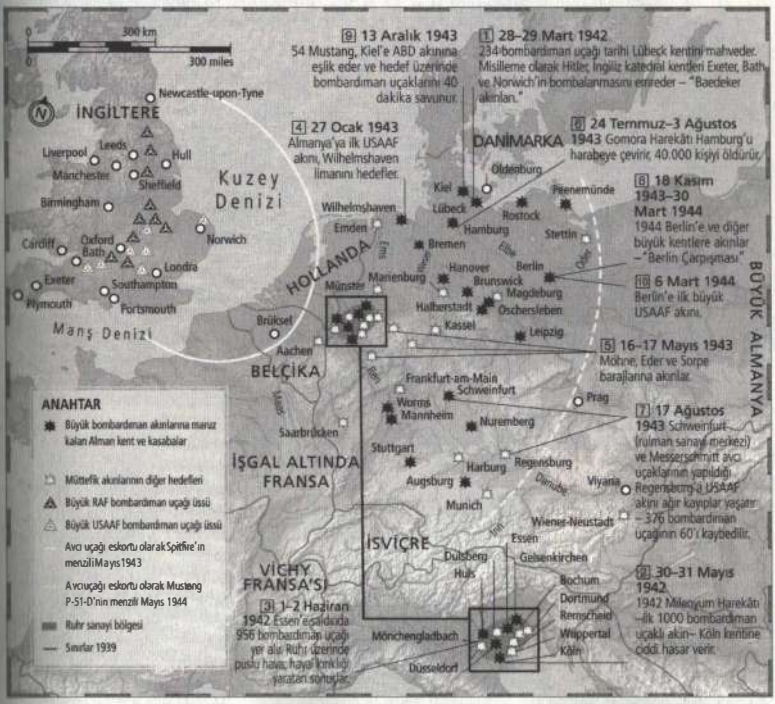
ittifak değil, daha çok kimin yönteminin ilk önce Almanya'yı parçalayacağını görme rekabetiydi.

Sorunların üstesinden gelmek

B-17'ler, gün ışığında isabetli nokta atışı yapmanın zor olacağı anlaşılınca, harekete geçti. Norden bombardıman nişangâhı, "bir bombayı bir salamura fıçısı içine 30.000 fitten bırakabilirdi," ama bu, optik mercekler hedefi görürse geçerliydi. Her şey buna bağlıydı ama Avrupa'nın gri semalarında görüntü almak çoğu zaman olanaksızdı. ABD uçakları bulutlu havalarda kördü; bu nedenle bombaları sık sık hedefi ıskalıyordu.

Bir sorun da, hiçbir avcı uçağının bombardıman uçaklarına eşlik edememesinden kaynaklandı. B-17'ler kendilerini korumak için, "kutu" denilen sıkışık uçuş düzeninde uçuyordu. Yani kutudaki her uçak, diğerini koruyabiliyordu. Ne var ki, her uçak çarpışmamak için düz uçmak zorundaydı ve bu yüzden, uçaksavarlar için kolay hedefti. Alman pilotlar, "kutuları" nasıl açacaklarını kısa sürede öğrendi ve Sekizinci Hava Kuvveti, tam takım

▽ **Gece gündüz akın**
Amerikan kuvvetleri, genellikle bir İngiliz akınından sonra sabahları Alman kentlerine saldırıp, düşmanın gece bombardımanından sonra soluklanmasına olanak tanımadı.

Uçan kale
"Flying Fortress" (Uçan Kale) adlı Amerikan B-17 bombardıman uçakları, 10 makineli tüfek ve dört özel nişancıyla donatılmıştı – o sırada hizmette olan diğer Amerikan ya da İngiliz bombardıman uçaklarından daha fazla bir ateş gücü.

olmadığı için (ABD bir seferde 100'den fazla uçağı zor kaldırabiliyordu ve düzen, en iyi 300 uçakla çalışıyordu), Almanların işi daha kolaydı.

Hava felaketleri

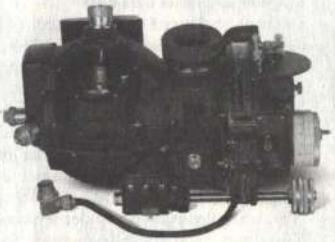
Hassas 300'lük kütleye 1943 yazında ulaşıldı ve ağustosta Sekizinci Hava Kuvveti, Schweinfurt'a saldırdı. Almanya'nın rulman fabrikalarının büyük çoğunluğu oradaydı ve rulman, ağır teçhizat için yaşamsaldı. Akın, bir felaket oldu. Avcı uçaklar ve uçaksavarlar ABD kutularını mahvetti; B-17'lerin çoğu hedefi tutturamadı ve 36'sı kaybedildi.

ABD bombardıman uçakları ekimde Schweinfurt'u bir daha vurdu ama kötü hava koşulları düzen halinde uçmayı zorlaştırdı. Ana kuvvet geç ulaştı ve Almanların pusuda beklediğini gördü. 291 bombardıman uçağının altmışı, o "Kara Perşembe" günü kaybedildi. Daha kötüsü, akınlar Almanları rulmandan da yoksun bırakamadı. "Kara Perşembeden" sonra Almanya'ya gündüz akınlara rafa kaldırıldı ve ABD, B-17'leri bir hava kuşatmasına dayanıklı yapmanın yeni yollarını aradı.

TEKNOLOJİ

NORDEN BOMBARDIMAN NİŞANGÂHI

Norden bombardıman nişangâhı, mühendis Carl Norden tarafından tasarlandı ve son derece gelişmiş, çok gizli bir hedef tespit aygıtıydı – bir tür uçan mekanik bilgisayardı. Bombardımancı (nişancı) hava hızı ve irtifa gibi verileri girer, Norden bu verileri kullanıp, atılacak bombanın yörüngesini hesaplardı. Hedefe yaklaşınca Norden bir otomatik pilot gibi çalışır, düz ve dengeli yaklaşıp doğru anda bombayı bırakırdı. İdeal koşullarda Norden, 6.100 metre yüksekten atılan bir bombayı hedefin 27 metre yakınına düşürebilirdi.

SONRA »

ABD taarruzu 1944'te Mustang Avcı Uçaklarının gelişiyle yararını gösterdi.

KING OF THE AIR

1944'ün ilk yarısında ABD bombardıman taarruzu Fransa'daki demiryolu depolarına yönelikti **– Avrupa'nın işgaline yaşamsal ön hazırlık 398-401** » ve hassas bombardıman, sivil kayıplara neden olmadan saldırmanın en iyi yoluydu. Almanya'ya ASD akınları yeniden başladı. Yeni **Mustang avcı uçakları**, uzun mesafe akınlarında B-17'leri korudu – **B-17'lere** en uzak hedeflere kadar **eşlik etmeye** yetecek kadar yakıt taşıyordu ve **Messerschmitt 109'la** yarışıyordu. Almanların bir açmazı vardı: Mustang'larla vuruşmak ya da geri durmak. Her iki durumda da, Almanlar havada savaşma yeteneğini yitiriyordu.

BİR MUSTANG AVCI UÇAĞI

GÖRGÜ TANIĞI **17 Ağustos 1943**

Schweinfurt'a USAAF akını

1943 Temmuz ve Ağustos'unda ABD Sekizinci Hava Kuvvetine ait B-17 Flying Fortress'ler ve B-14 Liberator'lar, Almanya'da sınai hedeflere bir dizi bombardıman akını için East Anglia'daki üslerden havalandı. RAF akınları gece gerçekleşiyordu ama USAAF (Amerika Birleşik Devletleri Ordusu Hava Kuvvetleri) akınlara gündüz gidiyordu. Bombardıman uçakları aralıksız saldırı altındaydı ve özellikle Ağustos 1943'teki Schweinfurt akınında ağır kayıplar verildi.

"Brifingde bize, hedefin bir rulman fabrikası tesisi olduğu ve tesisi toz duman edersek, savaşın altı ay kısalacağı söylendi. F-47 Thunderbird'ler Alman sınırına kadar bize eşlik edecekti... oraya varınca, kanatlarını sağa sola sallayarak selam verdiler ve ayrılıp gittiler. Dakikalar içinde, bir sürü düşman avcı uçağının saldırısına uğradık.

Ölümcül 109'lar ve FW 190'lar vardı... Me 110'lar ve Ju 88'ler de katıldı; Almanlar ellerindeki her şeyi bize atıyordu. 20mm'lik bir mermi sağ kanadımızı delip geçti, yakıt depolarını kıl payı ıskaladı ve bombardımancı, 2 No.lu motorun kapağında 30mm'lik deliklere benzer şeyler olduğunu bildirdi...

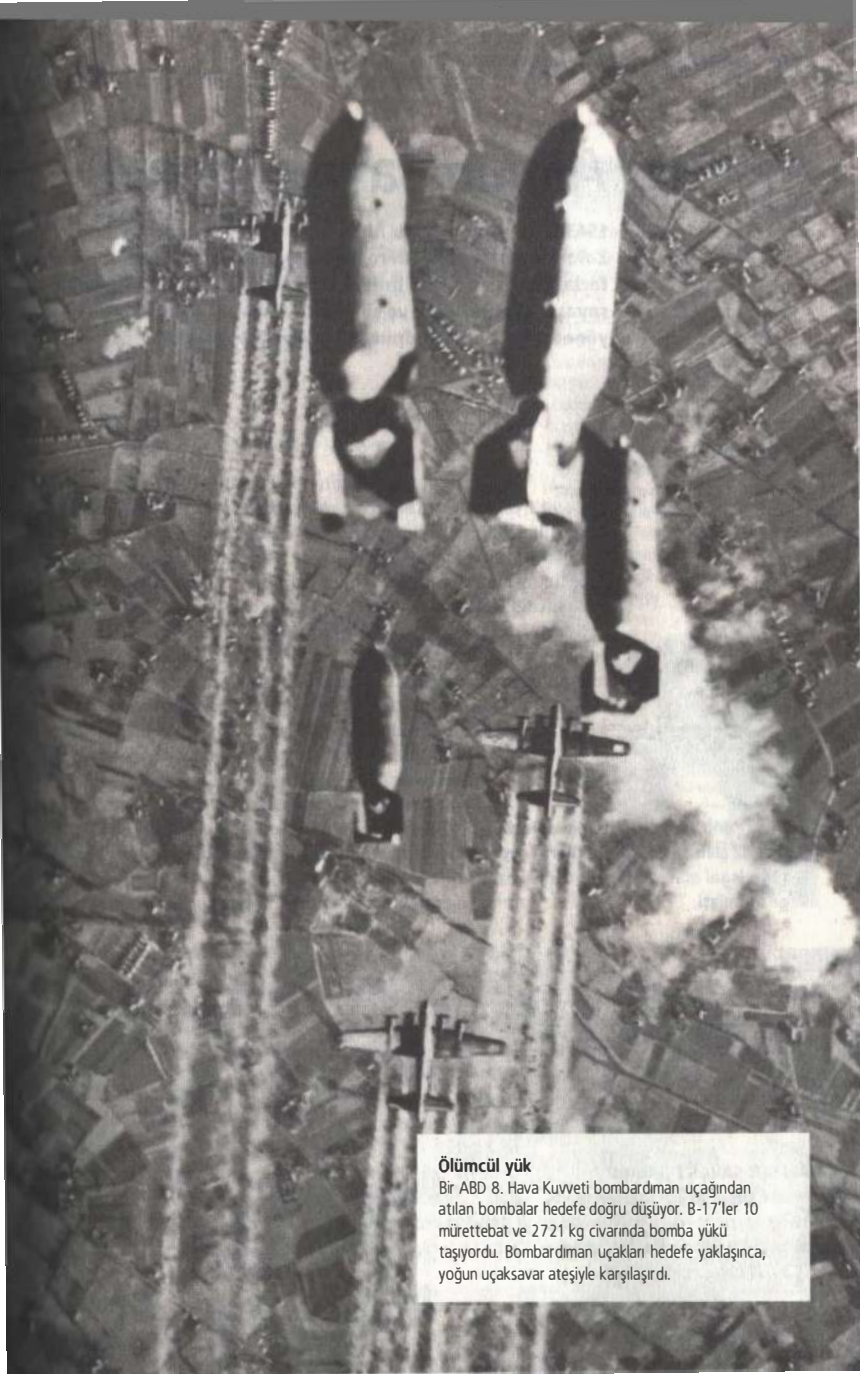
En soldaki ve sağdaki kutu uçuş düzenleri en fazla dikkati çekiyor gibiydi ve her yerde Fortress'ler düşüyordu. Uçuş düzeninin korumasından çıktıkça, düşman avcı uçakları kükreyerek gelip öldürüyordu. Amerikalı havacılar yanan B-17'lerden atladıkça, gökyüzüne paraşütler serpilmeye başlandı; midemi bulandıran... havada patlayıp mürettebata kaçma şansı vermeyen Fortress'lerdi.

Rulman fabrikalarını saat 15.11'de bombalayıp eve döndük; ateşten ve dumandan, bombardıman uçaklarının hedefi yok ettiği anlaşılıyordu. Sonra Me 109'lar ve FW 190'lar tekrar üşüştü. Uçağımız dönüş yolculuğunda isabet almadı ama diğer düzenlerdeki B-17'ler acımasızca vuruluyordu... Amerikan paraşütleri gökyüzünü dolduruyor ve daha fazla B-17 yere çakılıyor ya da ateş topuna dönüşüyordu.

Hayatta kalan uçaklar -çoğu mürettebatı yaralı, saat 18.00 civarında üslerine indi... düşman kıyısını geçen 194 B-17'den 36'sının 360 mürettebatla birlikte düşürüldüğü anlaşıldı. 8. Hava Kuvvetinin "kabul edilebilir kayıp oranı"... % 5'ti. Schweinfurt kayıp oranı % 20'ydi."

Eddie Deerfield, 303. Bomba Grubu, USAAF, Kuzey Bavyera'da Schweinfurt'ta bir rulman fabrikasını bombalama görevinde.

Ölümcül yük
Bir ABD 8. Hava Kuvveti bombardıman uçağından atılan bombalar hedefe doğru düşüyor. B-17'ler 10 mürettebat ve 2721 kg civarında bomba yükü taşıyordu. Bombardıman uçakları hedefe yaklaşınca, yoğun uçaksavar ateşiyle karşılaşırdı.

Alman Savaş Sanayi

1943'te savaşın gidişatı Almanya'nın aleyhine dönüyordu. Zaferler yerini yenilgilere bırakmıştı; savaşmak için daha fazla insana ve silaha ihtiyaç vardı. Ülke sonunda topyekûn savaşa seferber oldu ve silahlanma bakanı Albert Speer yönetiminde üretim dramatik bir biçimde arttı.

1942'ye kadar Almanya ekonomisi, büyük ölçüde Hitler Blitzkrieg taktiklerinin ve işgal edilen toprakların yağmalanmasının savaşı kısa sürede sona erdireceğine inandığı için, uzun bir savaşa göre düzenlenmemişti. Ama 1942'de öyle olmayacağı netleşti. Almanya'nın işgücünün üçte ikisi savaş siparişlerini yetiştirmek için çalışıyordu ama üretim yavaştı ve topyekûn hale gelen savaşın ihtiyaçlarını karşılayamıyordu. Nazi rejiminde ekonominin kötü yönetilmesi, israf, yetersiz planlama ve askeri müdahale sıkıntısı yaşanılan bir sorundu.

Bu nedenle 1942'de Hitler, baş mimarı Albert Speer'i, Almanya'nın silah üretimini devasa arttırmak amacıyla savaş üretimini yönetmekle görevlendirdi. Speer, hemen birkaç büyük değişiklik yaptı: Doğrudan Hitler'e bağlı bir Merkezi Planlama Kurulu kurdu ve askeri müdahaleyi azalttı, becerikli sanayicileri ve mühendisleri işe aldı. Sonuç olarak, Müttefiklerin sanayi merkezlerine, rulman tesislerine ve silah

17,5 MİLYON 1944'te Almanya'da çalışan yabancı işçilerin sayısı – çoğu işgal edilen bölgelerden getirilmişti.

<< ÖNCE

Almanya savaş başlamadan önceki birkaç yıldan beri silahlanmaktaydı ve sonuç olarak, savaşa Müttefik ülkelerden daha iyi hazırlanmıştı.

ALMAN SAVAŞ DURUMU

1933'te **Hitler iktidara geldikten << 30-33** sonra, Alman ekonomisi fiilen savaş durumuna sokuldu. **Nazi yönetiminde << 34-37** silah üretimi arttı ve 1939'a gelindiğinde Almanya'nın iyi gelişmiş bir sanayisi, vasıflı bir işgücü, önemli miktarda kömür, petrol ve kauçuk rezervleri vardı. Sonraki iki yılda Almanya ülke ekonomisine fazla yük bindirmeden hızlı zaferler kazanırken, Nazi işgali altındaki ülkelerden kaynak aktı.

Almanya uzun bir savaşa hazırlıklı değildi ve özellikle **Doğu Cephesinde << 298-301** insan ve teçhizat tüketimi, ülkenin ekonomisini **ciddi sıkıntıya** soktu.

▷ Yeraltı fabrikaları
Amerikan birliklerince açığa çıkarılan bu uçak fabrikası, Schönebeck'e yakın Tarthun'da bir tuz madeninde yeraltında inşa edildi. Çoğu toplama kamplarından getirilen 2400 köle işçi her gün altı uçak gövdesi üretiyordu.

◁ Savaş üretimi
1942'den 1944'e kadar askeri üretim üç kattan fazla arttı; silah üretimi, tüm sanayinin % 30'unu oluşturdu. 1944'ten sonra üretim hızla düştü.

fabrikalarına düzenlediği bombardıman akınlarına rağmen, silah üretimi çok hızlı arttı; 1941'de 11.000 olan uçak üretimi, 1944'te dört kat artarak 39.000'i aştı.

Yabancı işçi

Speer'in sözde ekonomik "mucize"si, yalnızca daha katı planlamayla başarılmadı; yabancı işçilerin yaygın bir biçimde sömürülmesinin de sonucuydu. 1939 ile 1944 arasında, giderek daha fazla insan askere gittiği için, işgücündeki Alman erkeklerin sayısı 10 milyondan fazla azaldı – 1939'da 25,4 milyonken, 1944'te 13,5 milyona düştü. Fabrikalardaki ve tarımdaki eksikliği gidermek için Nazi Almanyası, işgal edilen topraklardan işçi getirdi; öyle ki, 1944'te Almanya'daki tüm işçilerin beşte biri dışarıdan gelinişti. Savaşın seyri içinde Polonya, Fransa, Belçika, Çekoslovakya, Sırbistan, Rusya ve Ukrayna'dan 12 milyon kadar işçi Alman-

HİTLER'İN MİMARI (1905-81)

ALBERT SPEER

Albert Speer 1932'de Nazi Partisine katıldı. İki yıl sonra dramatik Nürnberg Mitinglerini tasarladı ve örgütledi. 1942 ile 1945 arasında Almanya'nın ekonomisini denetledi ve yönlendirdi, önemli reformlar yaptı ve mühimmat üretiminde dikkate değer bir artış sağladı –mimari ve ekonomik becerilerinden ötürü, Hitler'in yakın çevresinin bir mensubu oldu. Savaştan sonra Nürnberg'de yargılanan Albert Speer kendisini Hitler'den ayırdı ama savaş suçlarının "kolektif sorumluluğunu" kabul etti. 20 yıl hapis yattı ve Londra'da öldü. Speer'in yalnızca bir mimar olduğu ve Holokostla ilgili hiçbir şey bilmediği iddiası, hararetle tartışıldı.

ya'ya savaş sanayinde, bombardıman hasarını onarmada ve tarımda çalışmaya geldi. Bazıları istihdam kampanyalarına cevap vererek gönüllü gelirken, büyük çoğunluğu ülkelerinden zorla sürüldü. Gösterilen muamele değişiyordu; ama Krupp, Siemens ve IG Farben gibi sanayi kuruluşları Doğu Avrupa'dan gelenleri fiili köle olarak kullandı.

Naziler, savaş esirlerini ve ölüm kampları sakinlerini de kullandı; bunların çoğu, bombardıman akınlarına dayanacak şekilde inşa edilmiş yeraltı fabrikalarında çalıştırıldı. Nordhausen'de, Bachenwald'dan getirilenlerin inşa ettiği V-2 montaj fabrikası bunun bir örneğiydi; işçilerin çoğu açlıktan ya da aşırı çalışmaktan öldü.

Almanya'da yaşam

Savaşın ilk birkaç yılında Almanya'da yaşayan ve Yahudi olmayan siviller için yaşam çok fazla değişmedi. Karartma ve karne uygulamasına geçildi ama zafer haberleri ve işgal edilen topraklardan gelen lüks eşyalar ve diğer mallar, ülkenin ruh halini canlı tuttu. Sanayi birçok dayanıklı tüketim ürünü üretmeye devam etti ve savaşan birçok ülkeden farklı olarak, 1941 sonrasına kadar kadınlar savaş sanayine girmedi. Hitler'e ve Nazi Partisine göre kadınlar eve aitti ve bir kadının öncelikli rolü iyi bir eş ve anne olmaktı. Aslında cömert savaş emeklisi maaşları ve bu Nazi görüşler nedeniyle, işgücündeki kadın sayısı bu sırada 440.000 kadar azaldı.

Topyekûn seferberlik

Stalingrad ve Kuzey Afrika'daki yenilgilerden sonra ve gece-gündüz bombardımanla birlikte, ülkenin ruh hali daha umutsuz hale geldi. Kıtlıklar acı vermeye başladı, karneyle gıda tahsisi yoğunlaştı, kentlerden bazı siviller tahliye edildi ve sivil ölümler yükselmeye başladı. Şubat 1943'te propaganda bakanı Joseph Goebbels topyekûn savaş önlemlerini duyurdu ve sivil halkı savaş için seferber olmaya çağırdı. 16 ile 65 yaş arasındaki tüm erkekler savaş çalışmasına kaydolmak ya da *Volkssturm*'a (iç güvenlik kuvveti) katılmak zorundaydı; kadınlar mühimmat fabrikalarında istihdam edildi; Hitler Gençliğinin ve Alman Kızlar Birliğinin üyeleri, hastanelerde, posta ve ulaşım hizmetlerinde, tarımda çalışmaya başladı. 1944'e gelindiğinde halk seferber edilmişti ama artık çok geçti.

▽ **Kadın işçiler**
Nazilerin ev kadını olarak kadının rolüne yaptığı vurguya rağmen, mühimmat fabrikalarında ve uçak üretiminde binlerce Alman kadın çalıştı. Birçoğu, Reich'in hava savunmasıyla da ilgilendi.

◁ Moral destek
Joseph Goebbels, sanayi işçileri, çiftçiler, üniformalı kadınlar ve cephedeki erkekler arasında birliği vurgulayan bunun gibi afişlerle ülkeyi bombardımana tuttu. Bu afişte "Topyekûn savaş, en kısa savaştır." yazıyor.

SONRA »

1944'ten itibaren Almanya'da siviller için yaşam koşulları hızla bozuldu ve savaşın sonuna kadar kötüleşmeye devam etti.

EVSİZLİK VE AÇLIK

Müttefik bombardımanı Köln, Hamburg ve **Dresden » 454-57** gibi **kentleri harabeye çevirip, birlerce kişiyi evsiz bıraktı**. 1945'te birçok kent sakini yiyecek peşinde koşuyordu. **Karne uygulaması** sıkılaştı; Mayıs 1943'te 437 gr olan bir yetişkinin **haftalık et hakkı**, Nisan 1945'te 137 gr'a düştü.

ALMANYA BÖLÜNÜR

Savaş bittikten sonra **ülke**, komünist Doğu Almanya ve Batı Almanya olarak **bölündü 524-27 »**.

△ **Cesaret nişanı**
1943'te de Gaulle, Direnişçilerin cesaretini onurlandırmak için bronz bir madalya çıkardı. Madalyanın ön tarafında, Lorraine haçı –direnişçilerin simgesi– vardı.

Fransız Direnişi

Bazı Fransızlar, Nazi işgaline karşı koymayı iş edindi. Başlangıçta direniş pasifti; bilgi toplama, anti-Nazi propaganda ve düşürülen Müttefik havacılara yardım biçimini aldı. Ama 1943'te silahlı mücadele, suikast ve gerilla savaşı, temel faaliyet haline geldi.

Fransız Direnişçiler tek bir örgüt değildi. Çoğu ortak bir siyasal ya da toplumsal bakış etrafında, ayrı ayrı oluşmuş çeşitli ağlar vardı. İşgal altındaki Fransa'da (güneydeki Vichy Fransası'na karşıt olarak) sosyalistler ve sendikalar, ana direniş ağı *Libération-Nord*'un bel kemiğini oluşturuyordu; *Front National*, büyük ölçüde Sovyet yanlısı komünistlerce örgütlendi; *Résistance* olarak bilinen grup, büyük ölçüde Roma Katoliklerden oluşmaktaydı. Fransa'nın güneyinde Fransız Siyonistlerden oluşan *Armée Juive*, yani Yahudi Ordusu denilen küçük bir grup vardı. Yahudileri Nazilerden saklıyor ve Pirene Dağlarından tarafsız İspanya'ya kaçırıyorlardı.

Özel Operasyonlar Dairesi (SOE), ajanların kullanımı için bir dizi özel teçhizat geliştirdi. Bu aygıtlar arasında "Welrod" (sessiz bir tabanca), gündelik nesnelerin içine saklanmış yanıcı malzeme ve ele geçirilme durumunda, ceket düğmesi biçiminde intihar tabletleri vardı.

İşgalin ilk evresinde tek direniş yolu yıkıcılıktı. Savaş sırasında Fransa'da ve Belçika'da 1000 kadar yeraltı gazetesi ve broşür yayımlandı. Bunların bazıları elle yazıldı, bazılarında lastik ıstampa ya da ev yapımı matbaa kullanıldı. Eline geçen tek sayfalık her gazetenin iki üç kopyasını çıkarıp başkasına dağıtmak yaygın bir pra-

<< ÖNCE

Fransız Direnişi, yenilgiden doğan bir hareketti. Alman birlikleri Fransa'nın kuzey bölümünü istila eder etmez, gizli savaşçılar kendiliğinden sabotaj eylemlerine başladı.

DE GAULLE DİRENİŞ ATEŞİNİ YAKAR

Direniş savaşçıları ya da André Malraux'un ifadesiyle "gecenin askerleri," **Nazi işgaline karşı savaşan Fransız sivillerdi**.

Direnişin ilk yeşil ışığını **General de Gaulle << 160-63** yaktı; Haziran 1940'ta yurttaşlarına şunları söyledi: "Umut yol almalı mı? Yenilgi, son mudur? Hayır! Fransa için hiçbir şey kaybedilmemiştir dediğimde bana inanın. **Ne olursa olsun, Fransız direnişinin ateşi sönmemelidir ve sönmeyecektir.**" de Gaulle, Fransa'nın dışında oluşturulan profesyonel bir ordu istedi. Ama birçok sivil Fransız ona inandı ve **kendi kapılarının önünde bireysel olarak Nazilerle savaşmaya başladı**.

DİRENİŞ SAVAŞÇISI (1899–1943)

JEAN MOULIN

Jean Moulin, Nazi işgaline karşı Fransız direnişinin simgesi oldu. Direnişteki rolü, Nazilere karşı savaşan çeşitli grupları birleştirmek ya da en azında koordine etmekti. Mayıs 1943'te çeşitli örgütlerin başkanlarıyla gizli bir toplantı yaptı. Lyon'daki toplantıyı Alman askerler bastı ve Moulin yakalandı. Lyon'daki Gestapo'nun başı Klaus Barbie tarafından korkunç işkencelere tabi tutuldu ama hiçbir bilgi vermeden öldü. Moulin Paris'te Père Lachaise mezarlığına gömüldü; 1964'te kemikleri Panthéon'a taşındı.

tikti. Bu yaratıcı dağıtım tarzı –zincirleme mektup– tek bir kopya dolaşımda kaldığı sürece Naziler tarafından ortadan kaldırılamazdı. Bu yayınların adları bile bir mücadele çağrısıydı: *France, libère-toi!* (Fransa, Özgürleş!); *Sous La Botte* (Zorbanın Ayağı Altında); *Franc-Tireur* (Düzensiz).

Karşılık vermenin daha tehlikeli bir yolu, Fransa ya da Belçika üzerinde düşürülen Müttefik havacıların kaçış hattında bir bağlantı olmaktı. Kurtarılan ya da zorunlu iniş yapan 2000'den fazla Müttefik havacısı, "sıçan hatları" denilen bu hatlardan geçirilip ülkeden çıkarıldı. Ama bedeli yüksekti – tahminen, ülkeden çıkan her Müttefik kaçağın bedeli, bir direnişçinin hayatıydı.

Kaçış yolları, Londra'daki İngiliz askeri istihbaratının yardımı olmadan çalıştırılamazdı. Kaçırma, MI9 denilen bir bölümün sorumluluğuydu ama Fransa'nın içindeki gizli operasyonları, Özel Operasyonlar Dairesinin (SOE) "F Seksiyonu" yönetiyordu. SOE, Baker Sokağındaki karargâhında insanları gizli görevler için eğitiyor, işgal altındaki topraklarda savaşan gruplara havadan telsiz, silah ve bomba yapma malzemeleri atıyordu ve farklı direniş çabalarını, İngiliz savaş kabinesinin stratejisine uyacak şekilde sıralamak için elinden geleni yaptı. Mayıs 1941'den Ağustos 1944'e kadar 400'den fazla ajan mesaj taşımak, direniş gruplarıyla temas

▷ Kadın savaşçılar
İlk silahlı direniş savaşçıları, Fransa kırsalının uzak bölgelerinde saklandılar. Ama Fransa üzerindeki Nazi denetimi zayıfladıkça, kent sakinleri –hem erkek hem kadın– silah kuşanıp sokaklarda Nazilerle savaştı.

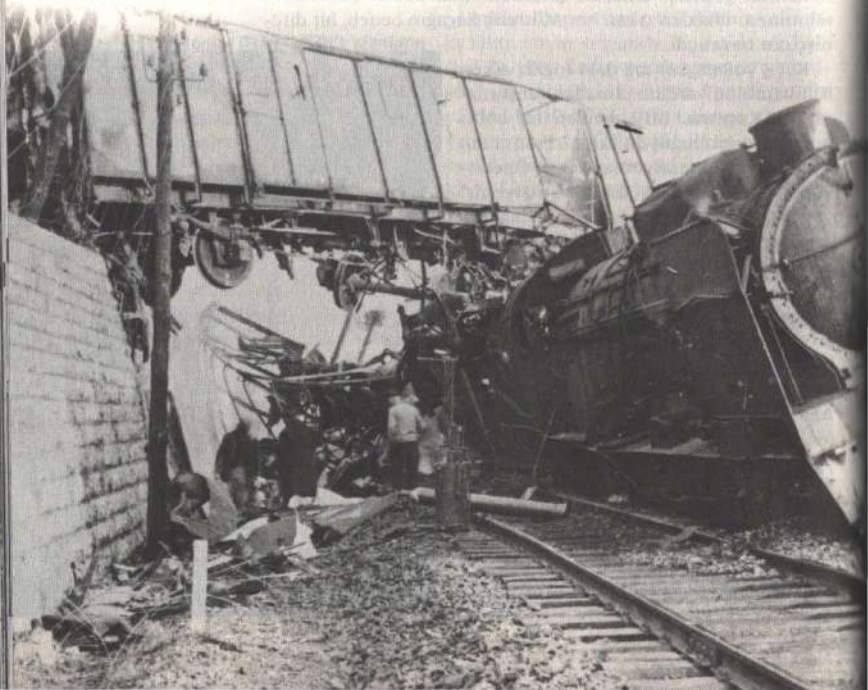
kurmak ya da sabotaj eylemleri konusunda yerel casusları eğitmek için Fransa'ya gönderildi.

Sabotaj yolları

Cheminot'lar, *Résistance-Fer* gibi direniş gruplarına katılan Fransız demiryolu işçileri, en yetenekli ve yaratıcı sabotajcılar arasındaydı. Almanlar, Fransız demiryolu ağına bağımlıydı ve 1943 yazında, Alman iletişim hatlarına karşı bir savaş *–la bataille du rail–* yürütüldü. Naziler koruma olarak kendi kıta nakliye araçlarına sivil yolcu arabalarını ekledi; ama *cheminot*'lar o kadar uzmandı ki, bir patlayıcının zaman ayarını, diğerlerine zarar vermeden Nazi taşıtlarını yok edecek şekilde yapabiliyorlardı.

1943'te Naziler, Fransız yurttaşlarını Almanya'da zorunlu çalıştırmaya başladı. Birçok kişi Fransa'nın ormanlarına ve ulaşılmaz dağlarına kaçarak bundan kaçındı. Oralarda, Doğu Cephesindeki Rus partizanlar gibi, *maqui* olarak bilinen gerilla gruplarının saflarına katıldılar. Bu gruplar büyüktü. Vercors platosunda üslenen 4000 kişilik bir tümen, 1943 kışı boyunca Almanları taciz etti. D-Gününden sonra, 10.000'den fazla Nazi askeriyle bir aylık bir çatışmaya girdikten sonra, üslerine yapılan bir hava saldırısıyla ezildiler. Çarpışmadan sonra SS birlikle-

▽ **Raydan çıkmış**
Résistance-Fer uzman demiryolu sabotajcılarıydı ve D-Gününden sonra kendilerini gösterdiler. Saldırıdan sonra bir ay içinde 3000 demiryolu hattını kesip, Nazilerin kıyı başlarına takviye getirme çabalarına engel oldular.

ri Vercors platosunun köylülerini katletti – yalnızca Direniş savaşçılarını değil, kadınları ve çocukları da.

Yok olan bir köy

Bu gibi katliamlar, Almanlara karşı saldırıları caydırmak için düşünülen bir Nazi politikasının parçasıydı. SS, çoğu kez yalnızca bir Nazinin yaralanmasına ya da ölmesine misilleme olarak çok sayıda masum rehineyi kurşuna diziyordu. Limousin bölgesinde, görünüşe bakılırsa bir subayın kaçırılmasına misilleme olarak Oradour köyünün yok edilmesi, bunun bir örneğiydi. Temmuz 1944'te köye giriş ve çıkışlar kapatıldı; erkekler ve kadınlar ayrıldı. Erkekler kurşuna dizildi; kadınlar ve çocuklar bir kiliseye götürülüp ateşe verildi. Oradour yerle bir edildi ve yeniden inşa edilmedi. Bugün harabeleri, Fransa'nın direnişi sürdürmek için ödemek zorunda kaldığı bedeli hatırlatıyor.

△ **Londra arıyor**
Maquı'ler, kendi eylemlerini Müttefik operasyonlarıyla koordine etmek için ellerinden geleni yaptı. 5 Haziranda direniş grupları, şifreli bir radyo mesajıyla gelecek saldırı konusunda uyarıldı: "Zarlar atıldı. Zarlar atıldı."

SONRA »

Fransız Direnişi 1944'te kendini gösterdi. D-Gününün arifesinde neredeyse 1000 sabotaj eylemi gerçekleştirildi ve bu eylemler kurtuluşa kadar devam etti.

NAZİLERİ AKSATMA

5 Haziran 1944'te, işgal altındaki Fransa'da eğitimli, silahlı ve harekete geçmeye hazır **150.000 Fransızdan oluşan gizli bir ordu vardı.** Sabotajcılar Alman iletişim hatlarını aksatmaya, Overlord Harekâtına Alman tepkisini engellemeye koyuldu: Telgraf telleri kesildi, demiryolu hatları havaya uçuruldu ve lokomotifler, işlemez hale getirildi. *Resistant*'lar, Dordogne'deki üssünden geliş yolunda sürekli taciz ederek **2. 55 Panzer Tümeninin** Normandiya'ya ulaşmasını **iki hafta geciktirdi**.

VERCORS BAYRAĞI

SONUNA KADAR SAVAŞMAK

D-Gününü izleyen aylarda, batıya uzanan Alman ricatı ve **Fransa'nın Kurtuluşu 414-17 »** sırasında "terörist" saldırılar ve diğer **partizan eylemleri**, gerilla taktikleriyle ve gizli faaliyetlerle başa çıkmanın etkili bir yolunu hiç bulamayan **Wehrmacht'ın morali üzerinde derin hasar veren bir etki yarattı**.

« ÖNCE

Teoride tüm savaş esirlerine, Üçüncü Cenevre Sözleşmesine uygun davranmak gerekiyordu ama birçok ülke çok yüksek sayılara hazır değildi.

ÜÇÜNCÜ CENEVRE SÖZLEŞMESİ

Savaş esirlerine muamele, Sovyetler Birliği hariç, daha sonra savaşta yer alan tüm ülkelerin imzaladığı 1929 tarihli **Üçüncü Cenevre Sözleşmesine** göre düzenleniyordu – en azından teoride. Sözleşme, **silahını bırakan savaşçılara iyi davranılmasını** ifade eden 1899 ve 1907 tarihli Lahey Sözleşmelerini tekrarlıyordu.

ESİR NÜFUS

Mihver Devletleri savaş süresince **neredeyse dokuz milyon düşman savaşçısı ele geçirdi**; bunların üçte ikisi, Almanların eline düşen Rus askerlerdi. **Müttefikler** ise, savaşın başlaması ile Avrupa'da Zafer Günü arasında **neredeyse beş milyon esir aldı**. Daha önce hiçbir ülke, bu büyüklükte bir esir nüfusuyla başa çıkmak zorunda kalmamıştı ve her iki taraf, işin ölçeğiyle mücadele etti.

Avrupa'da Savaş Esirleri

Savaş esirlerinin kaderi, yakalanma yerine ve zamanına, rütbelerine ve milliyetlerine göre değişiyordu. Müttefik subaylar için esir yaşamının esas zorluğu, açık uçlu can sıkıntısıydı. Doğu Cephesinde Alman ya da Rus askerler için esirlik statüsü, açlıktan ya da ihmalden ölüm demekti.

Savaşın ilk günlerinde Almanlar, Müttefiklerden çok daha fazla esir aldı. Dunkerque'e çekilme sırasında arkada kalan 50.000 İngiliz asker, tam beş yılı bir Alman kampından diğerine mekik dokuyarak geçirdi. Bu sürede İngiliz Sefer Kuvveti (BEF) mensuplarının, onları ele geçiren Almanlar tarafından kurşuna dizildiği olaylar oldu. Daha sonra, düşürülen Müttefik bombardıman uçaklarının mürettebatı, bazen öfkeli Almanlar tarafından linç edildi. Esir yaşamının ilk bir iki günü –teslim olma ile bir kampa konulma arasında– her zaman en tehlikeli zamandı.

Naziler ve özellikle Wehrmacht, İngiliz ve Amerikalı esirlerle ilgilenirken Üçüncü Cenevre Sözleşmesinin kodlarına büyük ölçüde saygı gösterdi. Sözleşmeye göre esirler hemen savaş alanından uzaklaştırılmalıydı; yaralıysa tıbbi bakımları yapılmalıydı; esir alan gücün garnizon askerlerinden daha

▽ **Düşmanın elinde**
Havacılar yakalanma olasılığının özellikle farkındaydı. Ama birçoğu için bir savaş esirinin varoluşu, yere düşüp mahsur kalmaktan ya da başka tehlikelere maruz kalmaktan çok daha iyi bir seçenekti. Manş Denizinin her iki yakasında kamplarda havacılar çoğunluktaydı.

kötü olmayacak şekilde barındırılmalı ve beslenmeliydi; adları, rütbeleri ve hizmet numarası dışında sorguculara herhangi bir bilgi vermeme hakları vardı. Esirken aileleriyle ve arkadaşlarıyla mektuplaşma hakları vardı; eğer kaçar ve tekrar yakalanırlarsa, tek başına 30 günlük hücre cezasından ağır ceza verilmeyecekti. Sözleşme, kampların Uluslararası Kızıl Haç mensuplarınca denetlenmeye açık olması gerektiğini de söylüyordu.

Almanlar iki tip esir kurumu işletti – düşman subayları için Oflag'lar ve erbaş ve erler için Stalag'lar. İngiliz ve ABD'li Stalag esirlerin, fabrikalarda ya da çiftliklerde çalışmaları gerekiyordu. Düzenli egzersiz, temiz hava ve bol gıda, kırsal alanda çalışmaya gönderilen askerlerin, esir subay sınıfından daha iyi durumda olmaları anlamına geliyordu. Bazıları Alman kadınlarla ilişki (hem uzun hem kısa süreli) kurma fırsatı bile buldu. Aynı görüngü İn-

▽ Güvenli bölge
D-Gününden sonra çok sayıda Alman savaş esiri İngiltere'ye geldi. Pek çoğu savaşın dışında kaldığı için rahatladı ve esir kampına ilk geldiklerinde bir bit temizliğinden geçmekten mutluydular.

△ **Hapishane cankurtaranı**
Bir Kızıl Haç paketi, savaş esiri için bir cankurtarandı. İngiltere'den 20 milyon kadar paket gönderildi. Pakette reçel, kakao, kurutulmuş meyve, çay ve yumurta tozu gibi hazineler vardı.

giltere'deki İtalyan savaş esirleri arasında da oldu; neredeyse hepsi, esirlikteki zamanlarını İngiliz sivillerle birlikte toprak ekip biçmekle geçirdi.

İngiliz ve ABD'li subayların içinde tutulduğu koşullar, yerel insanlarla ilişkiye olanak vermiyordu. Oflag sakinleri her zaman kilit altında tutulurdu. Çalışmaları istenmiyordu ama daha az rahatlık ve tayın veriliyordu. Himmler'in kampların yönetimini üstlendiği 1944'ün sonuna kadar, bir esirin gıdasına, Kızıl Haç'tan gelen paketler de eklenirdi. Bu çok değerli hediyeler, kamp sakinlerini yalnızca açlıktan ve yetersiz beslenmeden kurtarmakla kalmıyor, Müttefik esirlerin fazla gıdayı muhafızlarla takas etmelerine de olanak sağlıyordu. Bu türden gizli ticaret, esirlerin kaçış eşyaları –sivil giysiler; resmi evrak örnekleri; ıstampa ve mala gibi, kalpazanlık, kazı ve maymuncuk aletleri– edinme yollarından biriydi.

Kaçan esirler

Çok sayıda Müttefik esir, kaçmayı görev sayıyordu; çünkü kaçmayı, savaş çabalarına katkıda bulunmanın tek yolu olarak görüyorlardı. Almanya kırsalında serbest bırakılan bir avuç esir, yüzlerce polis memurunu ve yedek askeri oyalayabiliyordu. Bu yüzden kaçaklar yeniden yakalansa bile, başarısız bir girişimin Alman savaş çabalarını zayıflattığı söylenebilirdi. Kaçışı planlamanın Müttefik subaylarına yapacakları bir şey –Oflag'larda çoğalan amatör tiyatrolardan, orkestralardan ve spor kulüplerinden daha anlamlı ve heyecan verici bir şey– vermesi de bir o kadar önemliydi.

Birkaç şanslı, Saksonya'da en inatçı kaçakların gönderildiği ortaçağ kalesi Oflag IV-C'den –daha çok Colditz olarak bilinir– kaçmayı bile başardı. Firar edilemez olduğu düşünülüyordu ama esirlerin serbestçe araştırıp bulduğu gizli kuytular ve koridorlar, kaçış planlarına bolca ilham ve olanak veriyordu. Esirler çatı arasında bir planör yapmayı ve saklamayı bile başardı ama kullanma şansı bulmadan, ABD askerleri kaleyi kurtardı.

Doğu Cephesinde esirlerin bu türden yaratıcı boş zamanları yoktu. Burada Ce-

◁ **Colditz'de sayım**
Colditz'de avlu, günlük sayım yeriydi. Aynı zamanda "tabure topu" oyunlarının –İngiliz esirlerin icat ettiği şamatalı bir ragbi versiyonu– düzenli oynandığı yerdi.

nevre Sözleşmesinin hiçbir anlamı yoktu. Wehrmacht, 1941 Haziranından Aralık ayına kadar Moskova'ya ilk hücumunda üç milyondan fazla Sovyet askeri topladı. Bunların iki milyonu kış bitmeden öldü – kurşuna dizildi ya da ölümüne yürütüldü. Sovyetler de Almanlara karşı eşit ölçüde acımasızdı. Savaşın sonunda Sovyetlerin elindeki tüm Mihver askerleri hemen Gulaglara (çalışma kampları) gönderildi. Orada, Almanlar tarafından esir alınmaya izin verdikleri için döndüklerinde hain olarak mahkûm edilen Sovyet esirler de vardı. Bu ikili hapis –önce Hitler'in, sonra Stalin'in esiri olmak– çok az kişinin sağ çıktığı bir çileydi.

İNGİLİZ ASKER VE POLİTİKACI (1916–79)

AIREY NEAVE

Kraliyet Topçusunun bir mensubu olan Airey Neave, Colditz'den kaçan ilk İngiliz subaydı. 1940'ta Fransa'da görevliyken yaralanmış ve yakalanmıştı. Ertesi yıl birkaç kez kaçma girişiminde bulundu; bu yüzden Colditz Kalesindeki yüksek güvenlikli kampa gönderildi. 1942'de Neave, esir bir arkadaşıyla birlikte, ev yapımı bir Alman subayı üniformasıyla kaleden yürüyerek çıktı. Trenle İsviçre sınırına gitmeleri iki gün sürdü; sınırı fark edilmeden geçtiler. Neave savaştan sonra parlamento üyesi oldu ve 1979'da IRA tarafından öldürüldü.

SONRA »

Savaş esirlerinin sayısından ötürü, yurtdışında hapis bir tür göç biçimine dönüştü. Bazıları Soğuk Savaşın ilk evresinde rehine oldu.

YURTDIŞINDA YURTTAŞLAR

26.000 kadar Alman savaş esiri, İngiliz yaşam tarzında hayranlık verici bir şey buldu ve savaş bitince Almanya'ya gitmek yerine **İngiltere'de kalmayı tercih etti**. Amerika Birleşik Devletleri'nde kamplara gönderilenlerin çoğu bu ülkede eş buldu ve **savaştıkları ülkenin yurttaşı oldu 514–17 »**.

SAVAŞ SUÇLULARI VE REHİNELER

Doğu Cephesinin esirleri daha kötüsünü yaşadı. **Stalingrad Çarpışmasında hayatta kalan 90.000 Almanın 84.000'i** Sovyet kamplarında öldü. Hastalık yaygındı, gıda kıttı ve kamp sakinleri, korkunç hava koşullarında zor işlerde çalıştırılıyordu. Hayatta kalanlar, savaş suçlusu sayılan bir milyon ya da daha fazla Alman esirden bazılarıydı. Yıktıkları Rus kentlerini onarma işinde çalıştırıldılar. Bu kişiler, **Soğuk Savaşın 540-43 »** ilk evresinde fiilen rehine haline geldiler. Hayatta kalan son Almanlar 1956'da ülkesine döndü – kırılmış, erken yaşlanmış halde.

Kurks Çarpışması

Temmuz 1943'te Kursk civarındaki çarpışmaya .000 tank, 4000 uçak ve iki milyon piyade katıldı. Daha önce hiç görülmemiş bir zırhlı birlikler çatışmasıydı ve Doğu Cephesinde savaşın sonucu bakımından belirleyici olduğu anlaşıldı.

Mart 1943'te Kursk'taki Sovyet hattı, 180 km genişliğinde ve kentin batısına doğru 100 km çıkıntı yapan derin bir kabarcık oluşturmaktaydı. Hitler, Kursk tümseğinin Alman savunmasında bir zayıflık olduğunu ve Rusların bir yaz taarruzu başlatmak için kullanabileceğini biliyordu. Generalleriyle birlikte, kuzeyden ve güneyden hızlı bir kıskaç saldırısıyla tümseği koparmaya karar verdi. Kabarcığın içinde kapana kıstırılan Sovyet orduları, Alman *Kesselschlacht* ("kazan çarpışması") içinde sistematik bir biçimde öldürülebilirdi.

Kursk'un kendisi de, önemli bir demiryolu kavşağıydı ve bu yüzden kazanmaya değer bir ödüldü. Ama bu, umulan kazancın yalnızca bir parçasıydı. Alman planı işe yararsa, bu mıntıkada Sovyet savaşma yeteneği çok büyük ölçüde zayıflayacak ve aynı zamanda Sovyet toprağındaki Alman hattı düz ve kısa olacaktı.

<< ÖNCE

1942'nin sert kışında Kızıl Ordu, Almanları Stalingrad'da durdurdu. Daha önemlisi, Mihver kuvvetlerini karda gerisingeri kovaladı.

GERİYE ÇEKİLEN CEPHE HATTI

Sovyetlerin aralıksız baskısı, savaşta ilk kez **Almanları geri çekilmeye** << **298-301** zorladı. 1943 baharında buzlar çözüldüğünde, **Alman cephe hattı** batıda çok geriye çekilmişti.

HİSAR HAREKÂTI

Kursk'ta, **Doğu Cephesinin güney ucunda**, hattın içinde **Rus işgali altında derin bir çıkıntı** vardı – **Almanların elindeki topraklara** giren tehlikeli bir burun.

Almanların Kursk çıkıntısını ortadan kaldırma planına, **Hisar Harekâtı** kod adı verildi. Savaşın son Blitzkrieg'iydi –ve **başarısız olan ilk Blitzkrieg**.

MÜTEFİK İŞGALİ KORKUSU

Hisar Harekâtının **Doğu Cephesinde** bir yaz **kilitlenmesini** zorlayabileceği umuldu. Bu durum, Führer'in, **er ya da geç bir Müttefik saldırısının** << **306-309** geleceğinden emin olduğu Batı Cephesine bir miktar çaba ve kaynak kaydırmasına olanak verecekti.

O zaman bu hattı tahkim etmek ve Rusları uzak tutup, güçlendirilmiş Alman savunmasına karşı tükenmeye zorlamak olanaklı olabilirdi.

Hitler saldırıyı erteliyor

Hitler'in kafasındaki taarruz, sürpriz öğesi olduğunda işe yarıyordu. Ama Ruslar, Kursk'a bir saldırının er ya da geç geleceğini biliyordu. Hitler'in sahadaki komutanı Mareşal von Manstein, taarruzu martta başlatmak istedi ama Hitler, buzların çözülüp arazinin bir çamur deryasına dönüştüğü, birliklerin hareketinin neredeyse imkânsızlaştığı Rus baharını beklemenin daha iyi olduğuna karar verdi. Nisanda bir daha erteleyip, 300 yeni Panther tankının hizmete hazır olacağı haziranа kadar beklemeye karar verdi. Ama haziranda Yüksek Komuta Kursk bölgesindeki Sovyet gücüyle ilgili tedirgin edici raporlar aldı; bunun üzerine Hitler, daha fazla sayıda Panther tankının cephe hattına gelebilmesi için bir ay daha beklemeye karar verdi.

Ertelemenin ağır bedeli

Hitler, Sovyet savunmasının gücünü ve derinliğini ciddi ölçüde eksik hesaplamıştı. O saldırıyı ertelerken, Ruslar 4800 km siper inşa etti. Savunma hatları mayınlandı–yaz çalılıklarının altına gizlenmiş– ve 20.000 parça topla doldurulduk. Bir milyonu aşan bir ordu durmuş bekliyordu ve çok büyük miktarda asker ve zırhlı hatların gerisinde yedekte tutuluyordu. Bu ça-

ALMAN MAREŞAL (1887–1973)

ERICH VON MANSTEIN

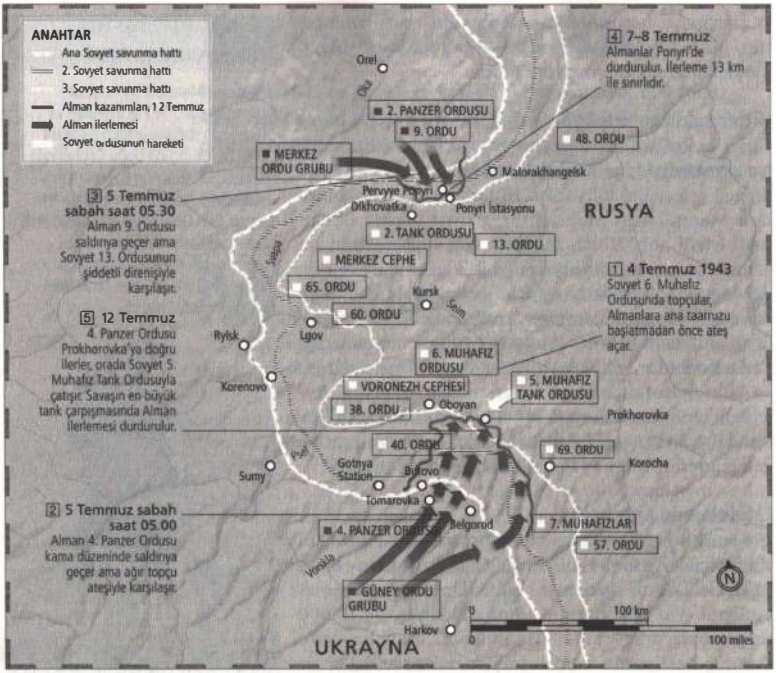
Erich von Manstein bir harekât komutanıydı. 1940'ta İngilizleri ve Fransızları dağıtan planı o hazırladı ama büyük ölçüde Doğu Cephesinde savaştı. 11. Ordunun başında Kırım'ı ve Kerç yarımadasını ele geçirdikten sonra, Don Ordu Grubuna komuta etti. Kursk saldırısını desteklemesine rağmen, çok geciktiğini düşündü. Von Manstein 1944'te Hitler tarafından görevden uzaklaştırıldı.

İdeal tank ülkesi

Rusya'nın geniş ve açık düzlüklerinde, zırhlı birlikler denizdeki gemiler kadar serbest manevra yapabiliyordu. Ama Kursk'ta Sovyetler, Alman Panther ve Tiger tanklarını dar "ölüm kuşaklarına" zorlayıp, birer birer avladı.

△ Kursk'u savunmak
Sovyetler, Kursk çıkıntısına bir Alman taarruzu için ayrıntılı hazırlıklar yaptı. Çıkıntı eş-merkezli beş ya da altı siper hattı kuşağıyla korundu ve doğuda altı ordu da yedekte bekledi.

lışmaların büyük bölümü Almanlardan gizlenmişti; bu yüzden Kursk çıkıntısı yalnızca bir kale değil, aynı zamanda bir tuzaktı: 5 Temmuzda iki Alman Panzer ordusu doğrudan Kursk'a hücum etti. Hitler bile, kendi ifadesiyle "midemi bulandıran" ilerlemeden kuşku duymaya başladı ve haklıydı.

4. Panzer Ordusu Harkov bölgesinden kuzeye saldırdı; 9. Panzer Ordusu ise Orel'den güneye yöneldi. Alman taarruzu hızla sorun yaşamaya başladı. Uzun süredir beklenen Panther tanklarının çoğu bozuldu; daha fazlası mayınlarla işlevsiz hale getirildi. Bu durağan hedefler, çalışma sistemleri zalimce etkili olan Sovyet tanksavar birimlerinin insafına kalmıştı: Bir subay, bir seferde on topla tek bir tankı hedef alıyor, ardından bir sonrakine geçiyordu. Ama ilk savunma hattını geçen tankların çoğu, güçlü 88mm toplarla donatılmıştı. Bu ve tankların ağır zırhı, çarpışmanın ilk günlerinde biraz mesafe katetmelerine yardımcı oldu. Ama bir sorun da oradaydı: Tanklar çoğu kez piyadenin önünde gidiyordu ve Sovyet savunma ağına sinek gibi yakalanıyorlardı. Burada, arı sürüsü gibi piyade erlerinin ortasında, tankların ateş gücünün ve kalın çelik kaplamalarının fazla bir yararı olmadı:

Sovyetler, radyatör ızgarasına lav silahıyla yakın mesafeden bir atışın en ağır tankları oldukları yerde durdurabildiğini gördü.

Sovyetler için zafer

Hisar Harekâtı başladıktan bir hafta sonra, taarruzun kuzey çatalı zaten durma noktasına gelirken, yavaş ama sürekli hareket eden güney çatalı yalnızca 20 km ilerlemişti. 12 Temmuzda Stalin, güney kanadına karşı ana yedeklerini –5. Tank Ordusunu– konuşlandırdı. İki karşıt tank formasyonu, Prokhorovka'da çatıştı. Muharebenin eksenel anı düşünülerek, bu çatışma tarihteki en büyük tank savaşı olarak nitelenir. Bu niteleme tartışmalı olmasına rağmen, büyük Alman Tiger tankları ile daha hafif, daha çevik T-34'ler arasında büyük, devasa bir çatışma olduğu kesindi. Prokhorovka'daki çarpışma havadaki kadar şiddetli sürdü; giderek daha becerikli olan Sovyet pilotlar, Almanları alışık oldukları üstünlükten mahrum bıraktı.

Sayı bakımından Ruslar en kötüsünü yaşadı: Tank ve uçak bakımından kayıpları, Almanlarınkinden çok yüksekti. Ama Sovyetler bu tür kayıpları göze alabilirdi, Almanlar ise alamazdı. Genellikle ne olursa olsun birliklerin savaşmaya devam etmesinde ısrarlı olan Hitler bir sinir krizi yaşadı ve 17 Temmuzda Hisar Harekâtını durdurma çağrısında bulundu. Herhalde, Sicilya'daki Müttefik çıkarmalarına takıldı. Her halükârda Almanya artık iki cephede savaşıyordu. Yapılacak tüm muharebelere rağmen bu, Avrupa'daki savaşın finale yaklaşmakta olduğunun kesin bir işaretiydi.

▽ En iyi tank
Rus T-34 tankı, Kursk Çarpışmasında belirleyici oldu. Savaşın en iyi tank tasarımı olduğu söylenir. 1940 ile 1945 arasında 57.000'den fazla üretildi.

SONRA

Kursk'tan sonra, Sovyetler Birliği'nin kuvvetleri, Doğuda savaşı tamamen kontrolüne aldı. Çarpışmayı izleyen haftalarda Kızıl Ordu Harkov'u aldı ve kilit önemde Orel kentini ele geçirdi.

BİR ULUS YENİLİYOR
Almanya'nın tank kuvvetinin **parlak mimarı** Heinz Guderian şunları yazdı: "Hisarın başarısızlığıyla **kesin bir yenilgi** yaşadık. Bu kadar büyük çabayla **yeniden biçimlendirilen ve yeniden donatılan** zırhlı formasyonlar, hem **insan hem teçhizat bakımından** ağır kayıplar yaşadı."

BİR ULUS GERİ ÇEKİLİYOR
Bu Sovyet zaferinin anlamı, Kursk'tanitibaren Wehrmacht'ın **daimi bir artçı koruma savaşı** yürütüyor olmasıydı. Sovyetler düşmanı, **Ukrayna'nın yanmış düzlüklerinden** batıya sürdü ve kasımda **Kiev'i kurtardı**.

1944'te **bir Kızıl Ordu taarruzu 418-21 >>** Almanları, 1941'de **Barbarossa saldırısının** başladığı hattın arkasına püskürttü.

SOVYET MAREŞAL Doğum 1896 Ölüm 1974

Georgy **Zhukov**

"Bir **mayın tarlasına** geldiğimizde, piyademiz **mayın yokmuş gibi** saldırır."

GEORGİ JUKOV, GENERAL EİSENHOWER'LA SOHBETTE, 1945.

Çok madalyalı savaş kahramanı ve Sovyet yurtsever Georgi Jukov, II. Dünya Savaşında Almanya'ya karşı savaşta önemli bir figür ve seçkin bir askeri komutandı. Moskova'da, Stalingrad'da ve Leningrad'da dikkate değer zaferler kazandı; Berlin'e son taarruzda Sovyet kuvvetlerini yönetti. Komünist Parti üyesi olan Jukov, askeri konularda Stalin'e meydan okumaya cüret etmekle kalmadı, aynı zamanda ondan uzun yaşayan birkaç Bolşevikten biriydi.

Jukov, yoksul köylü bir ailede dünyaya geldi. Rus İmparatorluk Ordusunda askere alınan Jukov, I. Dünya Savaşına katıldı, iki cesaret ödülü kazandı. 1917 Bolşevik Dev-

◁ Sovyet kuvvetlerinin lideri
Sovyet komutan Georgi Jukov, savaşta kazandıkları en önemli zaferlerin bazılarında Sovyet kuvvetlerini yönetti. Leningrad Çarpışmasında Stalin'den sonra ikinci komutan olan Jukov, 1950'lerde gözden düştü.

rimından sonra Komünist Partiye ve Kızıl Muhafızlara katıldı; ardından Rus İç Savaşında bir süvari tümenine komuta etti. Cesareti ve acımasızlığı, o sırada hükümet üyesi olan Joseph Stalin'in dikkatini çekti. Stalin, onu askerlik bilimini okumaya teşvik etti; Rusya'da ve Almanya'da askeri eğitim aldı. Ondan sonra ikisi, her zaman uyumlu olmasa da, birlikte çalıştı.

△ **Halhin Gol'da taktik planlama**
Jukov, Mançurya'da Halhin Gol'da zekice bir karşı taarruz yürüterek Japonlara korkunç kayıplar yaşattı ve savaşta daha sonra Sovyetler Birliği'ne bir saldırı başlatmalarını önledi.

Stalin yönetiminde yükseliş

Sonraki birkaç yılda Jukov'un, orduda rütbesi sürekli yükseldi; katı disiplini ve mutlak kararlılığıyla ün kazandı. Sovyetler Birliği'nin başında bulunan Stalin 1937 ile 1938 arasında Kızıl Ordu'da büyük bir subay temizliği gerçekleştirdiğinde, Jukov güvenli bir mesafedeydi, Sovyet kuvvetlerinin Japonlarla çarpıştığı Mançurya sınırındaydı. 1939'da, Halhin Gol Çarpışmasında Japonların devasa zayiatıyla sonuçlanan başarılı bir karşı taarruzu yönetti. Zırhlı savaşında bir öncü olan Jukov, titiz planlamayla ve tanklarını beceriyle kullanarak başarıya ulaştı. Daha sonraki stratejisinin çoğunu karakterize eden klasik süvari taktiklerini uyguladı – tanklarını bir araya yığma, Japon Ordusunda bir delik açma ve bir kıskaç hareketiyle Japonları ezme. Başarısından ötürü Jukov Sovyetler Birliği'nin Kahramanı unvanıyla ödüllendirildi ve generalliğe terfi etti.

Sovyetler Birliği'ni savunmak

Haziran 1941'de Almanya Sovyetler Birliği'ne saldırdı. İlerleyen Alman kuvvetleri karşısında hazırlıksız olan Stalin ve Jukov strateji konusunda anlaşamadı. Jukov, Kiev savunulamaz olduğu için birliklerin geri çekilmesi gerektiğini savundu; Stalin ise, savunma savaşında ısrar etti. Sonunda Alman kuvvetleri Kiev'i istila etti ve 500.000 Sovyet askeri esir alındı. Jukov kara kuvvetleri kurmay başkanlığı görevinden alınıp, Moskova savunmasını yönetmeye gönderildi. 88 piyade ve 15 süvari tümeni ile 1500 tankla birlikte, Rus kışı da Jukov'a yardımcı oldu. Almanya'yı

ÖNEMLİ OLAYLAR >>

- **1 Aralık 1896** Moskova'nın yaklaşık 100 km doğusunda Strelkovka köyünde yoksul köylü bir ailede dünyaya gelir.
- **1915** Rus İmparatorluk Süvari Birliğinde askere alınır. Çavuşluğa terfi eder ve I. Dünya Savaşında cesaretinden ötürü ödüllendirilir.
- **Kasım 1917** Rusya'da Bolşevikler iktidarı alınca kendi taburunun Kızıl Askerler Komitesinin başkanı seçilir.
- **1918-21** Rus İç Savaşında Kızıl Orduyla birlikte savaşır. 1919'da Komünist Partiye katılır.
- **1923** Beyaz Rusya'da bir süvari alayına komuta eder.
- **1930** Leningrad'ın 2. Süvari Tümeninin komutanlığı verilir. Askeri elkitapları yazar ve taarruz manevralarında tank ve seyyar birimler kullanmayı savunur.
- **1939** Joseph Stalin'in subay temizliğinden kurtulur; Halhin Gol'da Japon istilacılara karşı başarılı savunmada Sovyet ve Moğolistan kuvvetlerini yönetir.

Moskova'dan uzaklaştırdı, Doğu Cephesinde ilk büyük Alman yenilgisini yaşattı.

Doğu Cephesi zaferleri

Jukov, savaş ilerledikçe generallerini dinlemeye başlayan Stalin'in tekrar gözüne girdi. Jukov, başkomutan yardımcılığına terfi edince fiilen Stalin'in sağ eli oldu ve bütün Doğu Cephesinde stratejiyi planlama ve koordine etme görevi verildi. Jukov Stalingrad savunmasını yönetmeye gönderildi; Ocak 1943'te aşırı acımasızlık –başarısızlık ya da firar ölümle cezalandırıldı– zekice askeri planlamanın bir karışımını kullanarak, Alman Altıncı Ordusunun çembere alınmasını ve ele geçirilmesini yönetti. Sovyet kayıpları çok büyüktü. Batılı yorumcular bazen Jukov'u çok fazla acımasız olarak gördü ama Sovyet savaşı devasa ölçekteydi: Jukov için son zafer, ağır kayıpları haklı çıkardı ve askerlerinden büyük saygı gördü.

1943'ün başında Jukov, Almanların Leningrad ablukasını yaran ilk operasyonu yönetti. Temmuz 1943'te Kursk Çarpışmasında Jukov en büyük tank savaşını yürüttü ve kesin bir zafer kazandı. Tekrar Leningrad'a yönelip, Ocak 1944'te Bagration Harekâtını –sonunda kentin kurtuluşuna yol açan bir taarruz– yönetti.

Kursk Çarpışmasından sonra Sovyet kuvvetleri taarruza geçip, Almanları Sovyetler Birliği'nden Almanya'ya geri süpürdü. Birinci Beyaz Rusya Cephesi komutanı olarak Jukov Sovyet kuvvetlerini Ukrayna'dan geçirip, Beyaz Rusya üzerinden Polonya ve Çekoslovakya'ya, oradan da Berlin'e doğru götürdü. Jukov'un yönetiminde Berlin önce kuşatıldı, ardından Nisan 1945'te ele geçirildi; Almanya'nın teslim olmasını sağladı. 8 Mayıs 1945'te Jukov, Sovyet Yüksek Komutası adına Almanya'yı teslim aldı.

△ Sovyetler Birliği Kahramanı
Sovyetler Birliği'nde en çok madalyalı generallerden biri olan Jukov, dört kez Sovyetler Birliği Kahramanı madalyasıyla ödüllendirildi.

Karanlık son yıllar

Savaş bittikten sonra Jukov, Almanya'da Sovyet işgal kuvvetlerinin komutanlığında kaldı ve Moskova'da Kızıl Meydanda Sovyet Zafer Yürüyüşünü yönetti; birlikleri denetleyip Stalin'i selamla-

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **1940** Orgeneralliğe terfi eder ve Kızıl Ordu Kurmay Başkanlığı görevi verilir.
- **Temmuz 1941** Almanya Sovyetler Birliği'ne saldırınca Kızıl Ordunun Kiev'den çekilmesini savunur. Stalin karşı çıkar; Jukov kurmay başkanlığı görevini kaybeder.
- **Eylül-Aralık 1941** Leningrad savunmasıyla görevlendirilir; Alman ilerlemesi durdurulur ama kuşatma başlar. Moskova savunmasıyla görevlendirilir ve Almanlara ilk yenilgiyi yaşatır.
- **Ağustos 1942** Stalin'e bağlı Sovyet Silahlı Kuvvetleri Başkomutan Yardımcısı olur ve bütün Batı Cephesi boyunca devasa karşı taarruz planları üzerinde çalışır.
- **Ocak 1943** Leningrad'da Alman ablukasını yarıp, kente karadan bir koridor açar.
- **4-15 Temmuz 1943** Kursk Çarpışmasında savaşın en büyük tank muharebesini yönetir.
- **1944** Beyaz Rusya'da Sovyet taarruzunu yönetir.

dı. Jukov'a borcu kabul edip "onsuz zafer mümkün olmazdı" diyen Müttefik Komutanı Dwight D. Eisenhower'la Sovyetler Birliği'ni dolaştı.

Jukov Rusya'da ulusal bir kahramandı ve hem orduda, hem genel kamuoyunda son derece popülerdi. Beklendiği gibi Stalin, onu iktidarına bir tehdit olarak gördü. Jukov'u Berlin'den alıp, bugünkü Ukrayna'da, sınırlı birlik konuşlandırılan Odessa'da oldukça önemsiz bir göreve fiilen sürgün etti. 1953'te Stalin'in ölümünden sonra Jukov, Birinci Sekreter Nikita Kruşçev yönetiminde tekrar öne çıktı ve 1957'de Politbüro üyeliğine atandı. Ne var ki, Kızıl Ordunun büyüklüğünü ve gücünü azaltma hamlelerine karşı çıkınca, kovuldu. 1964'te yeni Sovyet lideri Leonid Brejnev, Jukov'a itibarını iade etti ama siyasi ya da askeri yaşama bir daha dönmedi. Son yıllarını, II. Dünya Savaşında Sovyet müdahalesine ilişkin anlatımını yazmakla geçirdi ve 1974'te öldü. Kızıl Meydandaki Kremlin duvarına tüm askeri nişanlarıyla birlikte gömülmeden önce, katafalkta yatan cenazesinin önünden bir milyon kişi geçti.

△ Barış paktı
Jukov, savaş sona erdikten sonra işgal kuvvetleri komutanı olarak Almanya'da kaldı. Müttefik kuvvetlere Almanya üzerinde yüksek komuta yetkisi veren paktı imzaladı.

- **Mart-Nisan 1945** Stalin'le görüşür ve Avrupa'daki savaş sona yaklaşırken, Berlin'e son taarruzu planlar.
- **8 Mayıs 1945** Almanya'nın resmen teslim olmasında Sovyetler Birliği'ni temsil eder.
- **1946** Ulusal bir kahraman olarak Moskova'ya döner. Stalin onu bir tehdit olarak görür ve Odessa'ya postalar.
- **1953** Stalin ölünce Moskova'ya çağrılır ve 1955'te Savunma Bakanlığı Yardımcılığına atanır.
- **1957** Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi olur ama Birinci Sekreter Kruşçev'le anlaşmazlığa düşer ve ev hapsinde tutulur.
- **1964** Kruşçev görevden alındıktan sonra Jukov'un üzerindeki kısıtlamalar kaldırılır. Son yıllarını anılarını ve savaş hatıralarını yazarak geçirir.
- **18 Haziran 1974** Moskova'da 77 yaşında ölür – Hem Stalin'den hem Kruşçev'den daha uzun yaşar.

Pasifik'te Adadan Adaya Sekme

1943'te ABD Deniz Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri Pasifik'te ilerlemeye başladı; bir dizi amfibi taarruzla Japonların elindeki adaları ele geçirdi. Bu küçük ada üslerin alınması, Japon savunmacıların fanatik kararlılığıyla pahalıya geldi.

Pasifik Savaşında Amerika Birleşik Devletleri stratejisi, Mayıs 1943'te Washington'da bir konferansta belirlendi. Güneybatı Pasifik'te General Douglas MacArthur ile Güney ve Orta Pasifik'ten sorumlu ABD Deniz Kuvvetleri liderlerinin önerileri arasında kararsız kalan konferans, her ikisini de destekledi. MacArthur, Yeni Gine'nin kuzey kıyısı boyunca ilerleyip New Britain'de Rabaul'daki Japon üssünü ele geçirecekti; Deniz Kuvvetleri ise Solomon Adalarının fethini tamamlayıp, ilk önce Gilbert ve Marshall Adaları olmak üzere Orta Pasifik'e hücum edecekti.

Japonlar Pasifik çevresini savunma yeteneklerinden hâlâ emindi ama özgüvenleri temelsizdi. Okyanusun geniş bir alanına

"Sığ suda acı verici derecede yavaş bir yürüyüştü... **O makineli tüfek ateşine yavaş yavaş yürünecek** 650 metremiz vardı..."

ROBERT SHERROD, SAVAŞ MUHABİRİ, TARAWA ÇIKARMASI ÜZERİNE

<< ÖNCE

1942'de Japon fetihlerinin yükselişi durduruldu. Ama Japonya, hâlâ çok geniş bir çevre savunmasına sahipti.

SOLOMON ADALARI SEFERİ

Ağustos 1942'de Pasifik'teki Solomon Adalarında Guadalcanal'a Amerikan çıkarmaları, Japonların karada ve denizde **şiddetli bir tepkisine** neden oldu. Ocak 1943'te Japonya Guadalcanal'dan çekilmek zorunda kalmıştı ama **diğer adaları elinde tutuyordu << 248–51**.

YENİ GİNE

1942'nin ikinci yarısında Müttefik birlikleri –büyük bölümü Amerikalı– **Japonların Papua istilasını** başarıyla engelledi **<< 252-55**. Japonlar Yeni Gine adasında ve New Britain'deki mevzilerini korudu.

DONANMA DENGESİ

Amerikan ve Japon donanmaları 1942'de bir dizi büyük çarpışmaya girdi. **Haziranda Midway'de << 244-47** Japon ana uçak gemisi kuvvetinin yenilgisine rağmen, her iki taraf da denizde üstünlüğünü kabul ettiremedi.

△ **Makin Atolü**
ABD 27. Piyade Tümeninin askerleri 20 Kasım 1943'te Makin Atolü kıyısında sığ suda yürüyor. Aynı gün Deniz Piyadelerinin saldırdığı yakındaki Tarawa'da olduğu gibi, bir mercan resifi çıkarma araçlarının kıyıya ulaşmasına engel oluyordu.

dağılmış durağan garnizonları ve üsleri, birer birer vurulmaya açıktı. Kuvvet dengesi, geri dönülmez bir biçimde Japonların aleyhine dönüyordu. ABD fabrikaları ve tersaneleri artık anıtsal boyutta savaş üretimi yapıyordu ve Amerikan eğitim kamplarından yeni savaşçılar akıyordu. Japonlar, kendi askerlerinin Amerikalılara ağır zayiat yaştatma sarsılmaz ruhuna güveniyorlardı ama bir yıpratma savaşında avantaj, ezici ölçüde Müttefiklerdeydi.

Japon komutanların karşılaştığı sorunlara, Amerikalıların elektronik istihbarat üstünlüğü de eklendi. Japonların iletişim şifrelerinin çözülmesi, 1943 Martının başında Müttefiklerin karada üslenmiş bombardıman uçaklarını gönderip, Rabaul'dan Yeni Gine'ye giden bir kıta nakliye konvoyunun yolunu keserek tümünü Bismarck Denizinde batırmaya göndermesini olanaklı kıldı. Bu, Pasifik Savaşının artan keskinliğinin bir işaretiydi; hayatta kalan Japonlar, denizde sistematik bir biçimde makineli tüfekle vuruluyordu.

Washington Konferansında tasarlanan taarruzların ilki 30 Haziran 1943'te başladı. Çember Harekâtı kod adı verilen taarruz, Kuzey Yeni Gi-

TEKNOLOJİ

AMBİFİBİ TAŞITLAR

Çıkarma araçları askerleri ve teçhizatı kıyı şeridine boşaltmak zorunda olduğu halde, amfibi taşıtlar karaya taşıyabiliyordu. Beklendiği gibi bu taşıtlar, II. Dünya Savaşında Müttefik çıkarma operasyonlarında büyük ve giderek artan bir rol oynadı. 1943'te hizmete giren DUKW, "yüzebilen bir kamyon"du. Altı tekerlekli taşıt, kıyıya 25 asker ya da 2,5 ton teçhizat taşıyabiliyordu. Diğer önemli amfibi taşıt, Landing Vehicle Tracked (LVT –Paletli Çıkarma Taşıtı) ya da Amtrac'tı. LVT'ler zırhlı yapılıp, ateş altında kıyıya asker taşıyan taarruz taşıtlarına dönüştürüldü. Bazılarına taret silahı takılarak, amfibi tanklara da dönüştürüldü.

▷ Amerikalılar Bougainville'de
Solomon Adalarının cangıl arazisi, Müttefik askerlerine birçok zorluk çıkardı. Müttefikler Kasım 1943'te Bougainville'e çıkmasına rağmen, Japon birlikler savaşın sonuna kadar adada aktif kaldı.

ne'de ve Solomon Adalarında eşzamanlı ilerlemeyi gerektiriyordu; Guadalcanal'ın kuzeybatısında bulunan New Georgia ve Rendova adalarına çıkarmalar yapıldı. Harekât çok geçmeden zorluklarla karşılaştı. Cangıl kaplı büyük bir ada olan New Georgia'da Müttefik birlikler, 10.000'den fazla Japon askerden oluşan bir garnizonun kararlı direnişiyle mücadele etti. Yeni Gine'deki ilerleme de yavaş ve maliyetliydi.

Ağustosta Müttefik komutanlar stratejilerini düzeltiyordu. Müttefik kuvvetler, en sağlam savunulan Japon mevzilerini ele geçirmeye çalışmak yerine, yanlarından geçip, MacArthur'un benimsenen ifadesiyle, "ilgisizlikten ölmeye" bırakacaktı. Bu yüzden, Solomon Adalarında, ağır garnizonlu Kolombangara Adası atlanarak, Vella Lavella ve kasımda Bougainville adalarında çıkarmalar yapıldı. Daha önemlisi, Rabaul'u alma hedefinden vazgeçildi. Kasımda ABD deniz kuvvetleri uçaklarının yıkıcı saldırılarından sonra Rabaul önemsiz bir kalıntı olarak geride bırakıldı, Eylül 1945'te Japonlar teslim olana kadar Japonların elinde kaldı.

ÖNEMLİ AN

YAMAMOTO'NUN ÖLÜMÜ

18 Nisan 1943'te, Japon Birleşik Filosunun başkomutanı Amiral Yamamoto, cephe hattındaki üsleri denetlemek için Bougainville Adasına uçmayı planladı. Amerika Birleşik Devletleri deniz kuvvetleri istihbaratı, Yamamoto'nun yolculuk programının ayrıntılarını açığa vuran bir mesajın şifresini çözmüştü. Uzun menzil yakıt tankları takılı on sekiz ABD avcı uçağından oluşan bir filo, Guadalcanal'dan, Yamamoto'nun uçağının yolunu kesmeye gönderildi; uçaklar radara yakalanmamak için suya yakın uçuyordu. Yamamoto cangılın üzerinde düşürüldü ve öldü.

Yeni kaynaklar

Orta Pasifik taarruzu Kasım 1943'e kadar başlamadı. Ancak o zaman Amerika Birleşik Devletleri, Güneybatı, Güney ve Orta Pasifik'te eşzamanlı operasyonlar için yeterli uçak gemisine ve amfibi kapasitesine sahip oldu. Gilbert Adalarında Makin ve Tarawa çıkarmaları için toplanan kuvvetler, ABD deniz gücünün etkileyici bir kanıtıydı. Koramiral Raymond Spruance'ın emrinde, en son Essex-sınıfı hızlı gemilerden küçük eskort gemilerine kadar uzanan 17 uçak gemisi vardı; karşılaştırmak için, Amerikalılar Midway çarpışmasında yalnızca üç uçak gemisi sahaya sürmüştü. Yirmi kıta nakliye gemisi, Tarawa'ya gidecek 2. Deniz Piyade Tümeninin 18.000, Makin'e gidecek 27. Piyade Tümeninin 7000 askerini taşıdı.

Kanlı Tarawa

Her iki ada, resiflerle çevrili küçük mercan atolleriydi. Tarawa, New York'taki Central Park kadardı. Makin görece hafif savunuluyordu ama Tarawa, 3000 kişilik garnizonun komutanı Tuğamiral Keiji Shibazaki tarafından sağlam tahkim edilmişti. Komutan, adayı ele geçirmek "bir milyon askerin yüz yılını alacak" diye övünüyordu. ABD Deniz Piyadelerinin dört gününü aldı – 20 Kasımdan 24 Kasıma kadar; ama bu kısa sürede çatışmanın şiddeti, ileride olacak daha büyük mücadelelerin ürkütücü bir tadımlığıydı.

Denizden ve havadan ağır bir bombardımana rağmen, Deniz Piyadeleri kıyıya giderken ateş altında kaldı. LVT'lerde (Paletli Çıkarma Taşıtı) olanlar mercanların üzerinden kıyaya çıkabildi; ama diğerleri suya atlayıp, sığ suda resiften kıyıya yürümek zorunda kaldı. İlk gün karaya çıkan 5000 Deniz Piyadesinin üçte biri zayiattı. Birçoğu, ayağı toprağa değmeden vuruldu.

Tarawa savunması, Japonların bir dizi banzai intihar saldırısıyla son buldu – ölümüne savaşmayı öğrenen Japonlar, teslim olmak yerine Müttefiklerin üzerine hücum etti; adayı savunanlardan yalnızca 17'si hayatta kaldı. Deniz Piyadelerinin kaybı 1000'den fazla ölü, 2000'in üzerinde yaralı oldu. Pasifik'te adadan adaya sekerek Japonya'ya gitmek, yumuşak bir seçenek olmayacaktı.

▷ **Tarawa adasında esir**
Kısmen subaylar Japon askerleri ölümüne savaşmaya teşvik ettiği için, kısmen Müttefik askerler nefret edilen düşmanın teslim olmasına olanak vermek istemediği için, çok az sayıda Japon esir alındı.

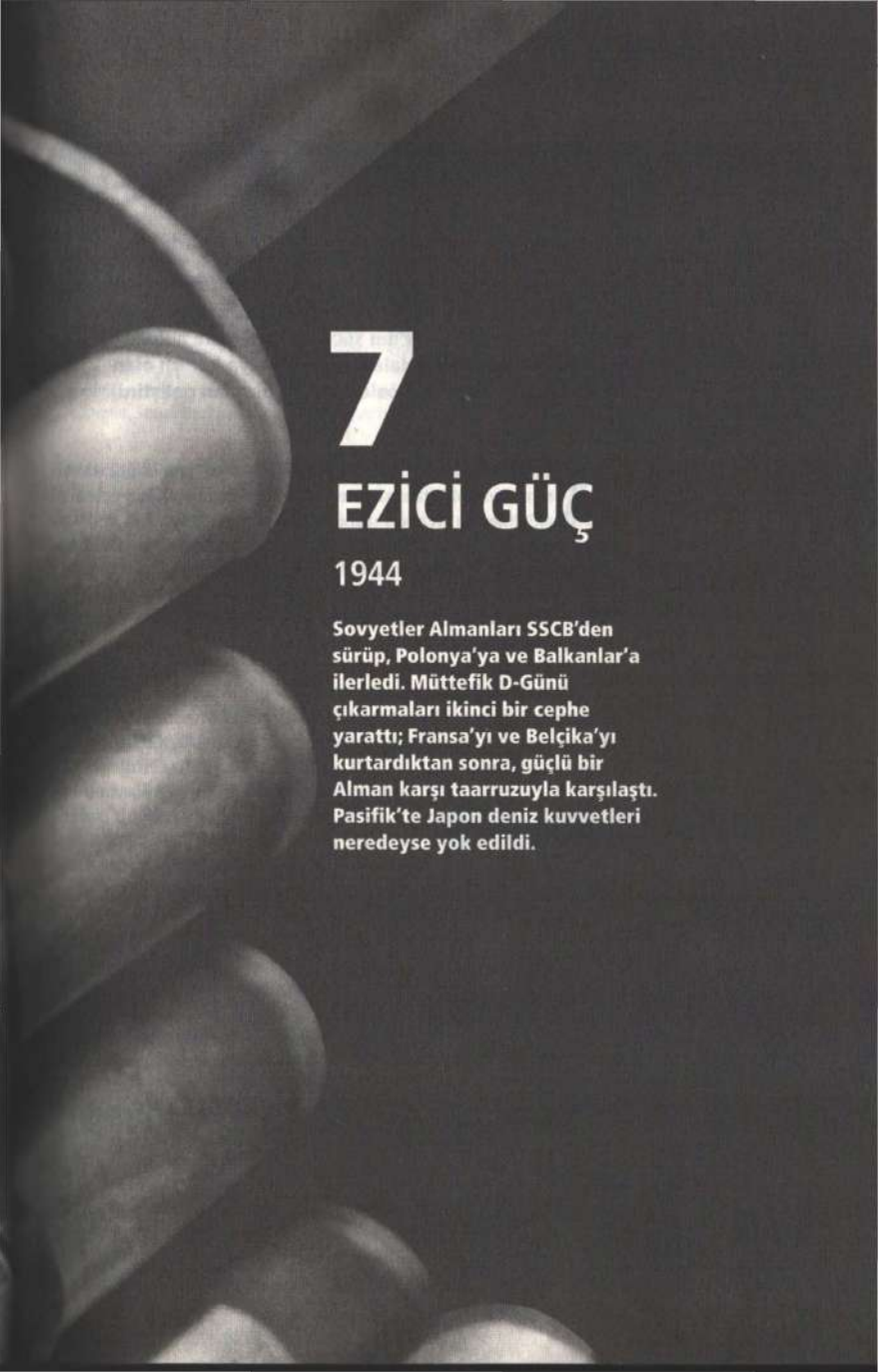
SONRA »

1944'te Müttefik taarruzu Mariana Adalarına ve Filipinler'e ulaştı.

MARSHALL VE MARİANA ADALARI
Orta Pasifik taarruzu, Şubat 1944'te Marshall Adalarına çıkarmalarla devam etti. Bunu, Haziran 1944'te Saipan'da başlamak üzere **Mariana Adalarına saldırı 362-65** » izledi.

FİLİPİNLER'E DÖNÜŞ
Yeni Gine'de ve Solomon Adalarında çatışmalar savaşın sonuna kadar devam etti. Denizde ve havada üstün olan Müttefikler, uzun süredir beklenen **Filipinler'in işgalini Ekim 1944'te » 366-69** başlatabildi.

7
EZİCİ GÜÇ
1944

Sovyetler Almanları SSCB'den sürüp, Polonya'ya ve Balkanlar'a ilerledi. Müttefik D-Günü çıkarmaları ikinci bir cephe yarattı; Fransa'yı ve Belçika'yı kurtardıktan sonra, güçlü bir Alman karşı taarruzuyla karşılaştı. Pasifik'te Japon deniz kuvvetleri neredeyse yok edildi.

Mariana Adaları Çarpışmaları

1944 yazında Amiral Nimitz'in Orta Pasifik'teki ilerlemesi iyi gidiyordu. Adadan adaya sekme harekâtında bir sonraki hedef, Marshall Adalar'nın 1600 km batısında bulunan Mariana Adalarıydı. Adaları elde tutmaya kararlı olan Japonlar, Amerikalıları önlemek için bir plan geliştirdi.

Amiral Nimitz 28 Mart 1944'te Mariana Adalarına saldırı emri verdi. İki taarruz kuvveti olacaktı: Hawaii'den gelen iki ABD Deniz Piyadesi tümeninden oluşan kuzey kuvveti Saipan ve Tinian adalarını alacaktı; bir Deniz Piyade tümeni bulunan güney kuvveti Guam'a çıkacak, Solomon Adalarında Guadalcanal'ı hazırlık üssü olarak kullanacaktı. İki kara kuvvetleri tümeni, yedekleri oluşturacaktı. Önce 15 Haziranda Saipan'a, sonra Guam ve Tinian'a saldırılacaktı.

▽ **Bomba atar**
89 Model Japon bir bomba atar. 50mm kalibre yivli bir namlusu vardı ve çok çeşitli mermiler ateşleyebiliyordu. 89 Model, diz çökerek ateş ediliyordu; bu yüzden lakabı "diz havanı"ydı.

Çarpışma hazırlıkları

Mariana Adalarını yumuşatma saldırıları, 23 Şubatta, Nimitz taarruz emri almadan önce başladı. Uçak gemisi uçakları en güneydeki dört adayı vurdu; 170 uçağı safdışı bıraktı, gemiler batırdı ve yalnızca altı ABD uçağı kaybedildi. O ay Truk'a karşı da başarılı bir saldırı gerçekleştirildi. Ne var ki, Caroline Adaları'ndan Japon müdahalesi konusunda

<< ÖNCE

15 adadan oluşan Mariana Adaları zinciri, Orta Pasifik'te sığ bir yay şeklinde 685 km uzanır. Kuzeyden güneye en büyük dört ada Saipan, Tinian, Rota ve Guam'dır. Bir sonraki çatışma alanı oldular.

JAPONYA'NIN CEPHE HATTI
Şubat 1944'te **Marshall Adaları düştükten** << **356-59** sonra, Mariana Adaları Japon **cephe hattı** oldu ve garnizonlarını, esas olarak Mançurya'dan gelen birliklerle takviye ettiler. 1000 kadar uçak da konuşlandırdılar.

ABD STRATEJİSİ
Müttefik kampında, Mariana Adalarına saldırmadan önce Caroline Adalarında Truk'taki **Japon üssünü** ele geçirip geçirmeme konusunda bir tartışma vardı. Ne var ki, 1944 Şubatının ortasında ABD, uçak gemisinden kalkan uçaklarla Truk'a karşı **başarılı saldırılar** başlattı. Bu saldırılarda 250 Japon uçağı imha edildi ve birkaç gemi batırıldı; üs fiilen **etkisizleştirildi**. Bu nedenle 12 Mart'ta, Nimitz'e bir sonraki hedefinin Mariana Adaları olduğu bildirildi.

TEKNOLOJİ

SEABEES

Japonların elinde olup alınan Pasifik adalarında altyapı, imha edilmişti ve onarılması gerekiyordu. Görev, ABD Deniz Kuvvetlerinin İnşaat Taburlarına düştü; bunlar, gayri resmi olarak Seabee (İnşaat Taburunun İngilizcesi Construction Battalion'ın kısaltması CB'den; ayrıca deniz arıları) diye anıldı. ABD savaşa girdikten sonra oluşturulan bu taburların saflarında, inşaat mühendisliğinin her alanında vasıflı insanlar vardı. Kıyı başı güvenceye alınır alınmaz karaya çıkan bu kişiler, levazımı ve teçhizatı boşaltmak için tesisleri iyileştirmekle işe başlardı. Ondan sonra uçak pistlerinin, yakıt depolama tanklarının, yolların, barınma yerlerinin ve hastanelerin inşası başlardı. Çok yönlülük, parolalarıydı ve "Yapıyoruz, Savaşıyoruz" mottolarına uygun yaşıyorlardı.

Nimitz hâlâ kaygılıydı. Solomon Adaları ile Marshall Adalarında üslenen ABD uçakları martın ortasında adalara saldırmaya başladı; ayın sonundan itibaren, gemilerden kalkan uçaklar saldırıları sürdürdü. Bunlar, nisanın sonunda Truk'a Japon üssünü fiilen yok eden iki günlük saldırılarla zirveye ulaştı.

Bu operasyonlar devam ederken, Japonya da hazırlanıyordu. Mariana Adalarına takviye göndermenin dışında, ABD Pasifik Filosunu yok etmek için tasarlanan bir plan yaptılar. ABD gemilerini, Batı Caroline Adalarında Japon Birleşik Filosuna karşı sonuç alıcı bir muharebeye çekmeyi umuyorlardı; Borneo ile Filipinler arasında üslenen Japon filosu, Hollanda Doğu Hint Adalarındaki (bugünkü Endonezya) petrol kaynaklarından çok uzak çarpışmak istemiyordu.

Planları, Mariana Adaları'na herhangi bir saldırıyı orada üslenmiş uçakları kullanarak püskürtmek zorunda kalacakları anlamına geliyordu. Ne yazık ki, mayısın sonuna gelindiğinde, ABD hava saldırıları sayesinde ellerinde yalnızca 170 uçak vardı.

Saipan'a gidecek saldırı kuvveti, 26 Mayısta Hawaii'den ayrılmaya başladı. İki hafta sonra, hücum öncesi bombardıman başladı. Gemilerden kalkan uçaklar adalardaki Japon havaalanlarına saldırırken, suüstü gemileri Saipan'ı bombaladı. ABD'li dalgıçlar seçilmiş çıkarma sahillerine yaklaşma yollarını kontrol etmeye gönderildi ama ateş altında tutuldular. Japonlar artık çıkarmanın nerede –batı kıyısında– olacağını biliyorlardı ve savunmalarını zamanında iyileştirmek için, mevzilerini 15 Haziranda Saipan'a yapılacak saldırıya göre ayarladılar.

▽ Deniz Piyadeleri Saipan'da

ABD askerleri Saipan'da temizleme operasyonları sırasında bir tankın arkasında ilerliyor. Japonların da birkaç tankı vardı ama Müttefikler tarafından hızla imha edildiler.

Çarpışma kızışıyor

Japon birlikler şiddetle direnmelerine rağmen, 20.000 kadar ABD Deniz Piyadesi sahile çıkıp, kıyı başını güvenceye aldı. Ne var

ki, iç kesime ilerleme yavaştı. Japonlar azimle savaşıyordu ve 17 Haziranda bir ABD Kara Kuvvetleri tümeninin karaya çıkması, ilerlemeye fazla katkıda bulunmadı. Saipan çarpışması devam ederken, denizde dramatik gelişmeler vardı. Amerikan gemileri hücum öncesi bombardımana başlayınca, Japonya'nın Birleşik Filosunun komutanı Amiral Soemu Toyoda, ABD uçak gemisi kuvvetini yok etmek için gemilerine Filipinler Denizine gitme emri verdi. ABD denizaltıları filoyu fark etti ve sürpriz kayboldu.

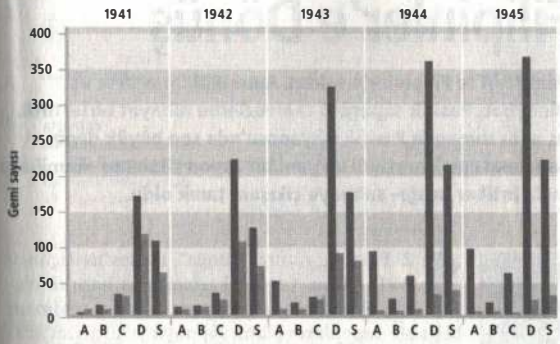
19 Haziranda Japonlar, kendi uçak gemilerinden Amerikalılarınkine dört hava saldırısı düzenledi. Ne var ki, bu uçaklar yolda radara yakalandı ve yolları kesildi. 219 Japon uçağı düşürüldü. Denizaltılar da iki Japon uçak gemisini batırdı. Japon komutan, kayıp uçaklarının çoğunun Guam'a indiğine inandı ve onları kurtarmak için gece bölgede kaldı. Sonuç olarak kuvvetleri, ertesi gün ABD uçak gemilerinden kalkan uçakların saldırısına uğradı. Amerikalılar bir uçak gemisi batırıp, 65 uçak daha düşürdü. Resmi olarak Filipin Denizi Çarpışması denilen ama Amerikalıların "Mariana Adaları Büyük Hindi Avı" olarak andığı muharebede Japon deniz kuvvetlerinin hava gücünün beli kırılmıştı.

Amerika Mariana Adalarını güvenceye alıyor

Saipan'da artık daha iyi ilerleme kaydedildi. Adaya hâkim zirve, Tapochau Dağı 25 Haziranda ele geçirildi ve temmuzun başına gelindiğinde, ada neredeyse temizlenmişti. Yenilgi belli olunca, iki üst düzey Japon komutan 6 Temmuzda kendi canına kıydı. Ertesi gün hayatta kalan Japonlar son bir intihar saldırısında bulundu ve her şey bitti. Çarpışmalar sırasında Japon garnizonun % doksanı ölmüştü; ABD'nin kayıpları ise 16.500 civarındaydı.

▽ ABD uçağı Mariana Adalarını vuruyor
Çıkarmalardan önce Tinian'a bir hava saldırısı sırasında adanın üzerinde uçan bir ABD Deniz Kuvvetleri Grumman Avenger torpido bombardıman uçağı.

ANAHTAR

■ ABD ■ Japon
A Uçak gemisi (filo ve eskort) C Kruvazör D Destroyer
B Muharebe gemisi S Denizaltı

◁ ABD ve Japon donanma gücü 1941-45

Amerika Birleşik Devletleri'nde gemi inşası, başından itibaren Japonya'nın ilerisindeydi ve 1942'den itibaren Amerikan uçak gemisi üretimi hızla arttı.

Saipan güvenceye alınınca, Amerikalılar Guam'a ve Tinian'a yöneldi. Denizden bombardıman 14 Temmuzda başladı ve bir hafta sonra çıkarmalar gerçekleşti. Yine Amerikalılar kıyıya başarılı geldi ama ilk kıyı başını genişletmek için savaşmak zorunda kaldı ve Japonların vahşi karşı saldırılarıyla karşılaştı.

Tinian'a 24 Temmuzda saldırıldı ve yine Japon direnişi sertti ama sonuç değişmedi. 1 Ağustosta ada Amerikalıların elindeydi ve aynı duruma, dokuz gün sonra Guam'da da ulaşıldı. Nihai temizleme harekâtı üç ay daha sürmesine rağmen, Mariana Adaları kazanılmıştı.

SONRA »

Müttefiklerin Mariana Adalarını ele geçirmesi, Japonların artık kaçınılmaz bir yenilgiyle karşı karşıya oldukları anlamına geliyordu.

JAPONYA İÇİN YENİ TEHDİT

Sonuç, çok geçmeden adalarda konuşlandırılacak **B-29 bombardıman uçaklarının** kolaylıkla **Japonya'ya saldırabilmesi** **488-91 »** bakımından da anlamlıydı.

MACARTHUR'UN İLERLEMESİ

Bu süre boyunca ABD'li general Douglas MacArthur **Güneybatı Pasifik'te aralıksız ilerliyordu. Solomon Adalarını** temizleyen kuvvetleri, **Bismarck Takımadalarında** Japonlarla uğraştı; New Britain'deki Rabaul'a **doğrudan saldırmaya** kalkışmak yerine, oradaki **ana Japon üssünü** tecrit etti. Aynı zamanda Yeni Gine'nin kuzey kıyısında **bir dizi çıkarma** gerçekleşti.

AMERİKA'NIN BİR SONRAKİ HAMLESİ

MacArthur'un ve Orta Pasifik'te Nimitz'in süpürücü taarruzu birleşmek üzereydi. MacArthur, **bir sonraki Müttefik hedefi olarak gözünü Filipinler'e** dikmişti **366–69 »**.

Filipinler'e Dönüş

Ekim 1944'te Filipinler'e saldırı, Amerikalıların Orta ve Güneybatı Pasifik süpürücü taarruzlarını nihayet birleştirdi. Bu, aynı zamanda Pasifik Okyanusu'nda son büyük deniz çarpışmasının işaretiydi ve yeni bir Japon silahının –kamikaze ya da intihar uçağı– sahneye çıkışına tanık oldu.

△ **Leyte çıkarmaları**
Leyte'ye biraz önce çıkan ABD askerleri, Japon keskin nişancılardan saklanıyor. Çıkarmalar başlangıçta iyi gitmesine rağmen, çok geçmeden Japon direnişi yoğunlaştı ve epeyce sert çatışmalar oldu.

12 Ekimde Amiral "Boğa" Halsey'in Üçüncü ABD Filosu, Leyte çıkarmalarına hazırlık olarak Formoza'ya ve Luzon'a hava saldırıları başlattı. Japonların planı, Japonya'yı koruyan adaların iç halkasında her türlü çıkarmanın anında hava ve deniz saldırılarıyla karşılanmasıydı. Birleşik Filonun komutanı Amiral Toyoda, ABD'nin ana hedefinin Formoza ve Luzon olduğuna inandı ve Üçüncü Filoya bir dizi hava saldırısı düzenledi. Bu saldırılar bazı gemilere zarar verdi ama Japonlara 500 civarında uçağa mal oldu.

Beş gün sonra ABD Komandoları, Leyte Körfezinin girişinde Suluan Adasında karaya çıktı. Japon garnizonunu kestiler ama bir uyarı mesajı gönderdikten sonra. Toyoda gerçek Amerikan hedefini fark etti ve ABD işgal filosuna saldırma amacıyla filosunu bir araya toplamaya başladı. Çıkarmalar planlandığı gibi 20 Ekimde gerçekleşti. Japon garnizonu büyük ölçüde acemi askerlerden oluşuyordu ve direniş, başlangıçta değişkendi. Ertesi gün

<< ÖNCE

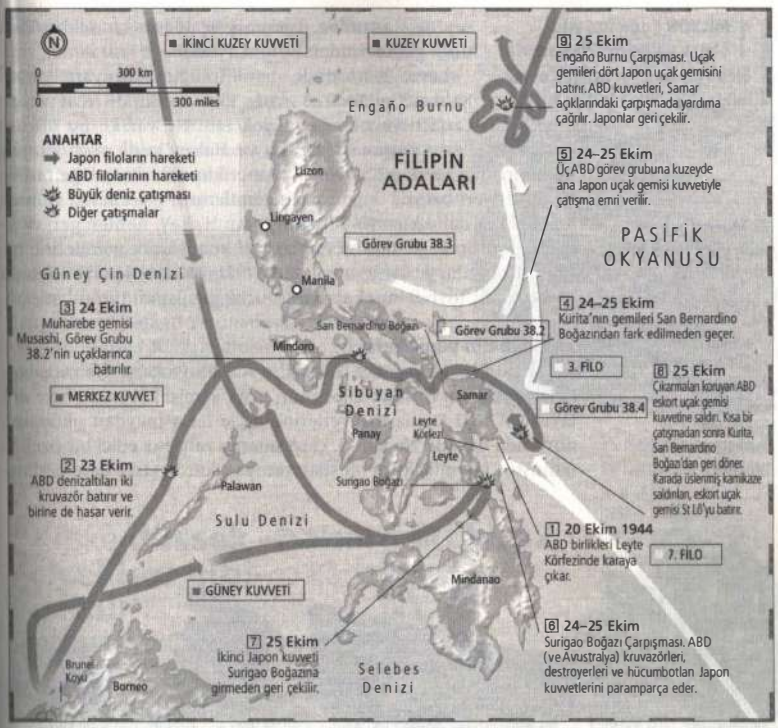
General MacArthur Mart 1942'de Filipinler'i kaderine terk ettiğinde, Filipin halkına geri döneceğine söz verdi.

TUTULAN SÖZ

Mart 1944'te ABD **Genelkurmay Başkanlığı** (JCS), Amiral Chester Nimitz **Formoza (Tayvan) uğraşırken**, MacArthur'a **Güney Filipinler'e** saldırma ve ardından **Luzon Adasını** güvenceye alma talimatı verdi. Ne var ki, o yaz **Çin üzerindeki ağır baskı**, JCS'in **Japonya'nın doğrudan işgalini** düşünmesine neden oldu. Hem MacArthur hem Nimitz, **ilk önce Filipinler'in halledilmesi << 362-65** gerektiğinde ısrar etti. JCS yumuşadı ve bunun üzerine MacArthur **planlarını hazırladı**.

SALDIRI PLANLARINI TAMAMLAMA

MacArthur'un niyeti, kasımın ortasında en **güneydeki büyük ada** Mindanao'yu istila edip, bir ay sonra **Leyte'de karaya çıkmaktı**. Ne var ki, Çin'deki durumu dikkate alarak, planını değiştirdi. Şimdi **Mindanao'yu atlayıp**, ekimin ortasında Leyte'ye saldıracak ve aralıkta **Luzon'da karaya çıkacaktı**.

ABD birlikleri Leyte'nin başkentine girdi ve Japonlar daha büyük bir kararlılıkla savaşmaya başladı.

Bu arada Birleşik Filo hareket halindeydi. Toyoda'nın planı, hayatta kalan dört uçak gemisini yem olarak kullanıp Amerikan uçak gemilerini Leyte'den uzak kuzeye doğru çekmekti; bu sırada ikiye ayrılan filosunun geri kalanı Leyte'nin kuzeyinde ve güneyinde Filipinler'den geçip, çıkarmaları destekleyen gemileri imha ederek kıyıdaki birlikleri tecrit edecekti. Başlangıçta Toyoda'nın planı başarılı oldu ve Amiral Halsey kuzeye çekildi.

Japon planları bozulur

Ne var ki, 23 Ekimde ABD denizaltıları ana vurucu kuvvetin önünü kesti, iki kruvazör batırdı ve birini sakatladı. Halsey, tekrar güneye yöneldi. Ertesi gün uçakları, Mindoro ve Luzon adaları arasında Japon filosunun Merkez Kuvvetiyle çarpıştı, bir muharebe gemisi batırıp bir ağır kruvazörü de sakatladı ama Hal-

△ Leyte Körfezi Çarpışması

Japonya'nın ana vurucu gücü, Birleşik Filonun Borneo Adası açıklarındaki üssünden geliyordu ama bizzat Japonya'dan gelen gemilerle takviye ediliyordu. Filonun Kuzey Kuvveti, ABD uçak gemisi yemini temsil etmekteydi.

1 MİLYON Çoğu son yılda olmak üzere savaş sırasında ölen Filipinlilerin sayısı. Çeyrek milyonu gerilla olarak savaştı.

sey de, Luzon'da üslenmiş uçakların bir saldırısında uçak gemilerinden birini kaybetti.

Leyte Körfezinde gemi trafiğini koruyan Amiral Kinkaid'in Yedinci ABD Filosu, Güney Kuvvetiyle çarpıştı ve neredeyse yok etti. Ne var ki, bu durum amfibi gemileri savunmasız bıraktı ve Halsey'in ilk taarruzunun yıldıramadığı Merkez Kuvvet, bir Amerikan eskort uçak gemisi ile üç destroyeri batırdı. Japon uçak gemilerinin hakkından gelmek için bir kez daha kuzeye yönelmiş olan Halsey, hemen geri döndü; Japon uçak gemilerini haklamayı kendi uçak gemilerine bıraktı. Koparılmak üzere olmaktan korkan Kuzey Kuvveti telaşla geri çekildi. Toyoda'nın kalan dört uçak gemisinin tümü batırıldı.

▽ **MacArthur sığ suda yürüyerek kıyıya çıkıyor**
General Douglas MacArthur, Leyte çıkarmalarının ilk gününde sığ suda kıyıya yürüyen askerlerine katılıyor. Mart 1942'de Filipin halkına verdiği sözü –geri döneceği sözünü– tutmuştu.

Japonya'nın yeni silahı

Leyte Körfezi Çarpışması, Pasifik'te son filoya karşı filo çatışması olacaktı. Japon Birleşik Filosunun uçak gemisi kalmamıştı ve dolayısıyla ABD Deniz Kuvvetlerine daha fazla meydan okuyacak durumda değildi. Ne var ki, çarpışmanın rahatsız edici bir özelliği olmuştu. Japonlar yeni bir silah ortaya çıkardı – tıka basa patlayı-

cıyla doldurulmuş ve güvertelerine dalarak Müttefik gemilerini batırmak için tasarlanmış uçak. İlk kamikaze kurbanı, 25 Ekimde Samar açıklarında batırılan ABD eskort uçak gemisi St Lô'ydu. Karada Leyte sonunda 25 Aralıkta güvenceye alındı ama ancak kuzeybatı kıyısına çıkarmalar yapıldıktan sonra. MacArthur, aralık ortasında Mindoro adasına ilk çıkarmayı yaptıktan sonra, artık Luzon'a odaklanabilirdi. İlk hücum, 9 Ocak 1945'te batı kıyısında, Lingayen Koyunda yapıldı. Hiçbir muhalefetle karşılaşılmadı ve çıkarma kuvvetleri güneyde başkent Manila'ya doğru ilerlemeye başladı. Üç hafta sonra, Bataan Yarımadasının tabanında ve ardından Manila Körfezi girişinde de çıkarmalar yapıldı ama ileride daha uzun çatışmalar bekliyordu.

△ **Kamikaze pilotu**
Bir Japon pilot kamikaze, yola çıkmadan önce başına Doğan Güneş bandanasını bağlamaya çalışarak görevine hazırlanıyor. Ülkesi ve imparator için ölmek, Japon savaşçılar için en büyük şerefti.

"Keşke **düşsek –bahardaki kiraz çiçekleri gibi**– o kadar **saf** ve **ışıltılı**!"

MEÇHUL BİR KAMİKAZE PİLOTUNUN BİR ŞİİRİNDEN

SONRA »

Filipinler'e boyun eğdirmek savaşın geri kalan kısmını alacaktı. Singapur ve Malaya fatihi Tomoyuki'nin komutasında Japonlar azgın bir biçimde savaştı.

DEVAM EDEN SAVAŞ

Bu durum, en çok **Manila sokaklarında** geçerliydi. İki haftalık yoğun bir mücadeleden sonra, 1945 Martının başında nihayet güvenceye alındı. Kent **neredeyse topyekûn harabe** halindeydi ve daha kötüsü, çoğu **Japon gaddarlığının kurbanı 100.000 kent sakini** ölmüştü. Ondan sonra çatışmalar engebeli iç kesimlere kaydı. Daha küçük Filipin adalarının da **kurtarılması** gerekiyordu.

JAPONYA'NIN ETRAFINI ÇEVİRMEK

Mart 1945'te Filipinler'deki harekât bir **hesaplaşma** halini almıştı; Yeni Gine'de kalan Japon kuvvetlerin imhası da öyleydi. Japon anakarasına son iki atlama taşıyla – **Iwo Jima ve Okinawa 480-87** » – uğraşma görevi Amiral Nimitz'e verildi.

GÖRGÜ TANIĞI **20 Ekim 1944**

Filipinler'de Çıkarma

20 Ekim 1944'te General Douglas MacArthur, General Kruger'ın Altıncı Ordusuyla birlikte Leyte Adasına çıktı; böylece Filipinler'e geri dönme sözünü yerine getirdi. ABD saldırı filosu, Pasifik'te bir araya getirilen en büyük filoydu. Levazım ve teçhizatın yanı sıra 200.000'den fazla asker kıyıya çıkarıldı. Başlangıçta saldırı kuvvetleri çok az direnişle karşılaştı ama 23 Ekimde Japonlar büyük çaplı bir deniz taarruzu başlattı.

"... *Nashville*, ayağımızın altındaki çeliğe hayat veren motorları, Leyte Körfezine bıçak gibi daldı. .. siyahlık yerini kasvetli griye bırakmıştı ve biz kıyının siyah ana hatlarını görürken... karanlığın perdesi kalkmaya başladı. Her tarafta gemiler adaya doğru geliyordu... Kaptan C. E. Coney ile birlikte köprüdeydim. Yüzen mayınları geçerken, net, keskin gözleri ve soğuk, canlı sesi kruvazörü önce iskele tarafına, sonra sancak tarafına döndürdü... sonra tam güneş ufuktan yükselirken, Tacloban [Leyte Adasının başkenti] göründü... Kısa süre sonra... Denizde belirlenen konumumuza ulaştık... Kaptan dikkatli bir biçimde sıraya girdi ve demir attı. Başlangıçtaki gözetleme noktamız sahile 3 km'ydi ama köpüklü dalgalarıyla kumsalı... ve kentin arkasında yükselen cangıl kaplı tepeleri görebiliyordum... Işıltılı, durgun bir mavi denizde, çıkarma araçları siyah noktalar halinde sahile doğru çalkalanıyordu.

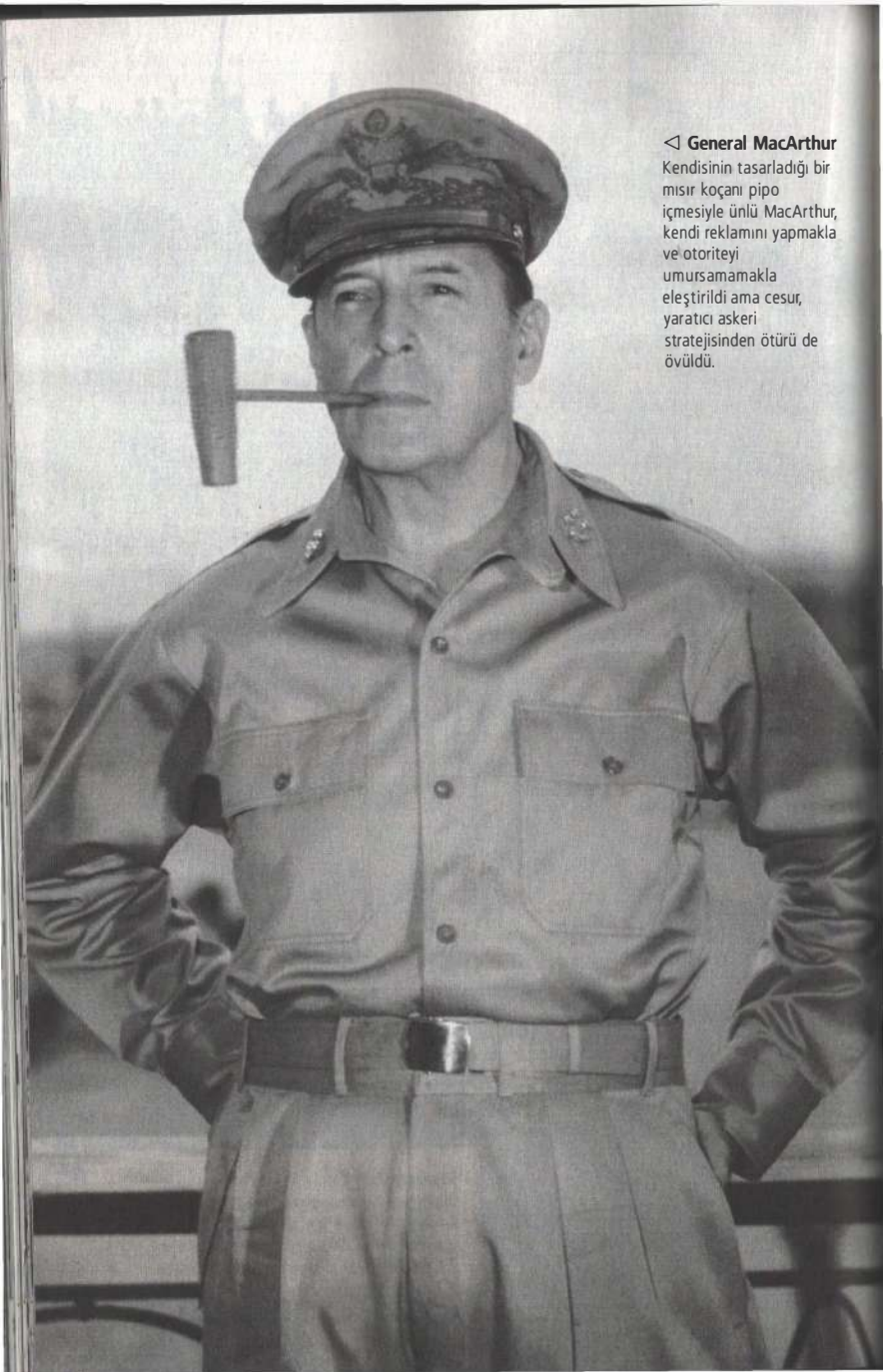
Bulunduğum noktadan olup biten her şeyi net görüyordum. Birlikler Palo'ya yakın "Kırmızı Kumsal"da, San Jose'de "Beyaz Kumsal"da ve Leyte'nin güney ucunda küçük Panson Adasında kıyıya gidiyordu... "Kırmızı Kumsal"da birliklerimiz bir çıkarmayı güvenceye aldı ve içeriye doğru hareket etmeye başladı. Üçüncü saldırı dalgasıyla birlikte gitmeye karar verdim... Onları [Başkan Osmena, General Valdez ve General Romulo] çıkarma mavnasına aldım ve sahile doğru yola çıktık... Yaklaşırken, emir alıp veren askerlerimizin bağırışlarını duyabiliyorduk... Serdümen rampayı indirdi. .. ve sığ suya girdik. 30 ila 40 uzun adımda kuru toprağa ulaştık ama bu, yaptığım en anlamlı yürüyüşlerden biriydi..."

General Douglas MacArthur, Filipinler'de Leyte Adasına çıkarken

Muazzam bir güç
Büyük çaplı çıkarma gemileri Leyte Adası sahiline doğru Amerikan birliklerini ve erzaklarını taşıdı. İstila güçleri, uçak gemileri ve 100 savaş gemisiyle desteklenen 730'dan fazla nakil aracı ve eskorttan oluşuyordu.

◁ **General MacArthur**
Kendisinin tasarladığı bir mısır koçanı pipo içmesiyle ünlü MacArthur, kendi reklamını yapmakla ve otoriteyi umursamamakla eleştirildi ama cesur, yaratıcı askeri stratejisinden ötürü de övüldü.

AMERİKALI GENERAL Doğum 1880 Ölüm 1964

Douglas **MacArthur**

"Geldiğim **Filipinler halkına geri döneceğim** dedim."

MACARTHUR, AVUSTRALYA'YA GELDİKTEN SONRA, 30 MART 1942

Gösterişli ve tartışmalı bir figür olan Douglas MacArthur, II. Dünya Savaşının en bilindik Amerikalı generallerinden biriydi. Güneybatı Pasifik'te Müttefik kuvvetlerine komuta etti ve savaştan sonra ABD işgali sırasında Japonya'yı yönetti.

Askeri miras

MacArthur, orduda dünyaya geldi. Bir keresinde hatırladığı ilk şeyin borazan sesi olduğunu söyledi ve ilk yıllarını, babası General Arthur MacArthur'la birlikte geçirdi. West Point'te sınıf birincisi olarak mezun olduktan sonra, ABD Kara Kuvvetleri İstihkâm Sınıfında görevlendirildi. İlk görev yeri Filipinler'di; bu, adalarla uzun bir ilişkinin başlangıcıydı. Daha sonra ABD başkanı Theodore Roosevelt'in yaverliğini yaptı ve I. Dünya Savaşında Fransa'da 42. ("Gökkuşağı") Tümenin kurmay başkanıydı. 1925'te tümgeneral olmuştu ve 1930'da ABD kara kuvvetleri kurmay başkanlığına atandı – o sırada böylesine saygın bir görevi üstlenen en genç adam.

MacArthur, 1932'de Washington'da savaş gazilerinin bir protestosuna karşı zor kullanınca itibarı lekelendi. Üç yıl sonra, Başkan Manuel Quezon'un daveti üzerine, askeri danışmanlık yapmak ve adalarda bir savunma gücü yaratmak için Filipinler'e gitti. Yardımcılarından biri, Dwight D. Eisenhower'dı. MacArt-

ÖNEMLİ OLAYLAR >>

- **26 Ocak 1880** Arkansas'ta Little Rock'ta bir subayın, Arthur MacArthur'un oğlu olarak dünyaya gelir.
- **1903** West Point Askeri Akademisinde sınıf birincisi olarak mezun olur.
- **1904** ABD Kara Kuvvetleri İstihkâm Sınıfında üsteğmenliğe terfi eder Filipinler'de görevli babasının birliğine katılır.
- **1906-07** Başkan Theodore Roosevelt'in yaverliğini yapar.
- **1914** Savaş Bakanlığına atanır, Meksika'da Vera Cruz Seferinde görev alır.
- **1917-18** Artık albaydır, Birinci Dünya Savaşında 84. Piyade Tugayına komuta eder. 13 kez ödüllendirilir ve cesaretinden ötürü övülür.
- **1919** West Point müdürü olur.
- **1922** Sosyetik Louise Cromwell Brooks'la evlenir. 1929'da kendisini geçindirmediği gerekçesiyle MacArthur'u boşar.
- **1922-30** Filipinler'de görev yapar. 1925'te 45 yaşında tümgeneralliğe terfi eder.

hur muvazzaf hizmetten emekli oldu ama çok geçmeden, Temmuz 1941'de Başkan Roosevelt, onu Uzakdoğu'da ABD kuvvetlerinin komutanı olarak atayınca aktif hizmete geri döndü. MacArthur, sınırlı kaynaklara sahip olmasına rağmen, Filipinler'e kuvvet yığmaya odaklandı.

Bataan savunması

7 Aralık 1941'de Japon kuvvetleri Pearl Harbor'ı vurdu. Filipinler'in sırada olduğu belliydi. MacArthur'un uygun gibi görünen adımı neden atmadığı biraz tartışıldı. Sonunda, Japonlar Filipinler'e saldırdığında, MacArthur'un hava kuvvetlerinin yarısı yok edildi.

22 Aralıkta Japon kuvvetler Manila'yı aldı. Her zaman kendi inisiyatifiyle hareket eden biri olan MacArthur, Washington'un isteğine rağmen, kuvvetlerini –ve kişisel basın havuzunu– Bataan yarımadasına çekip, Corregidor ada kalesine karargâh kurdu. Oradan, Japonlara karşı, bolca reklamı yapılan ve kendisini bir ulusal kahraman yapan bir savunma yürüttü. Ne var ki, ikmal yetersizdi ve savunmanın başarı umudu çok azdı. Roosevelt, MacArthur'a Bataan'dan ayrılmayı emretti; başlangıçta ayrılmak istemedi. MacArthur'un askeri strateji üzerinde güçlü bir etkiye sahip olmasını olanaklı kılan popülerliğini hesaba katan Roosevelt, ona Pasifik'te harekât alanı vaat etti. Mart 1942'de MacArthur, denizden dramatik bir kaçış gerçekleştirdi; ama askerleri Bataan'da kaldı. Sonunda Nisan 1942'de Japonlara teslim oldular ve çoğu Bataan "Ölüm Yürüyüşü"nde öldü.

▽ Pasifik harekâtlarının lideri
1942'de Müttefiklerin Bataan'dan çekilmesi ile 1944'te Filipinler'e geri dönüş arasında MacArthur, Şubat 1944'te Los Negros Çarpışması da dahil, Pasifik'te başka harekâtlara da komuta etti.

Pasifik'te adadan adaya sekme

MacArthur, Avustralya'ya gelince, bir gün Filipinler'e geri döneceğini duyurdu – sonraki iki yıl boyunca bunun için çalıştı. Güneybatı Pasifik bölgesinin Yüksek Komutanlığına atandı; ABD Deniz Kuvvetlerinin başkomutanı Amiral Chester Nimitz'le birlikte çalıştı. İkisi nadiren aynı fikri paylaştı. Nimitz, Japonlara Orta Pasifik adalarından saldırmak istedi; MacArthur, Filipinler'i

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **1930** ABD Kara Kuvvetleri kurmay başkanlığına atanır. O sırada ABD Ordusunda bu rütbeye sahip en genç insandı.
- **1932** Çoğunluğu eski askerlerden oluşan "Bonus Ordusu"na karşı tartışmalı bir biçimde güç kullanır.
- **1935** Başkan Roosevelt tarafından Filipinler'e bir savunma gücü hazırlamaya gönderilir.
- **1937** Jean Faircloth'la evlenir. Çiftin, Manila'da doğan bir çocuğu olur, Arthur. Askeri danışman olarak Filipinler'de kalır.
- **Haziran 1941** II. Dünya Savaşında tümgeneral olarak aktif göreve çağrılır ve Filipinler Ordusunu seferber eder. Luzon ve Mindanao adalarını korumak için birlik konuşlandırır.
- **Aralık 1941** Japonlar Filipinler'i işgal etmeden önce kendi hava kuvvetini Hawaii'ye götürmediği için eleştirilir. Bataan yarımadasına geri çekilmesi emredilir.
- **1 Nisan 1942** Filipinler savunmasındaki liderliğinden ötürü Şeref Madalyasıyla ödüllendirilir.

kurtarmaya kararlıydı. Genelkurmay, Çember Harekâtı olarak bilinen stratejiyi benimsedi: Rabaul'daki Japon üssünü tecrit etmeyi amaçlayan iki çatallı bir strateji.

Nimitz Solomon Adalarından ilerlerken, MacArthur Yeni Gine'nin kuzeydoğu kıyısı boyunca ilerledi; "adadan adaya sekme" ya da "atlama" stratejisi kullandı, Japon kuvvetlerin ana merkezlerine dokunmadan yanlarından geçip, kendi ifadesiyle, "ilgisizlikten ölmeye" bıraktı.

△ Kale karargâh
MacArthur, Corregidor kuşatması sırasında karargâhını bir tünelde kurdu. Geri çekilme iyi yürütüldü ama adayı sonuna kadar savunamadı.

Filipinler'e geri dönüş

1944'ün sonunda MacArthur, Filipinler'i işgal etmeye hazırdı. Ne Nimitz ne Washington onayladı ama Amerika'nın idolü olarak MacArthur güçlü bir konumdaydı ve izin verildi. 19 Ekim 1944'te, tüm basının gözünün önünde MacArthur kuvvetleriyle birlikte Leyte Körfezi'nde karaya çıktı ve izleyen aylarda, çoğu kez Washington'un isteklerine rağmen, Filipinler'i tam özgürleştirmeye koyuldu. Adaları geri almak planlanandan daha uzun sürdü ama 1945'te Müttefikler Manila'yı aldığında MacArthur oradaydı.

MacArthur 2 Eylül 1945'te, Tokyo Körfezinde Japonların teslim oluşunu yönetti. Savaştan sonra Japonya'nın Müttefiklerce işgalini denetledi; ekonomiyi düzeltme ve ordunun terhisinden sorumlu oldu. 1950'de Kore Savaşı çıkınca ABD kuvvetlerinin komutanlığına getirildi ama –ABD Başkanı Truman'ın sınırlı savaş isteğini açıkça eleştirince– komutanlıktan alındı. Ondan sonra 5 Nisan 1964'te New York'ta ölene kadar oldukça izole bir hayat yaşadı.

- **1942** Bataan'dan Avustralya'ya gider. Güneybatı Pasifik Bölgesi Yüksek Komutanlığına atanır. "Adadan adaya sekme" taktiklerinden yararlanır.
- **Ekim 1944** Filipinler'i geri almak için Leyte Adasına çıkar.
- **Ocak-Mart 1945** Müttefik birlikleri Luzon'da karaya çıkar. MacArthur ve askerleri Manila'yı alır.
- **2 Eylül 1945** Tokyo Körfezinde Japonları teslim alır.
- **1945-51** Müttefik Güçler Yüksek Komutanı (SCAP), Japonya'nın Müttefiklerce işgalini yönetir. Savaş suçluları mahkemesini örgütler.
- **1950-51** Kore Savaşında AB kuvvetlerinin komutanlığını yapar. Başkan Truman'ın politikasına karşı çıkar ve görevden alınır.
- **5 Nisan 1964** Washington'da Water Reed Hastanesinde otoimmün bir hastalıktan ölür.

« ÖNCE

Çin 1937'den beri Japonya'yla savaştaydı ama 1938'in sonunda ABD silah satın alması için borç para verene kadar Batı, Çin'e herhangi bir yardımda bulunmadı.

AMERİKAN YARDIMI

Amerikalılar 1941'in başında, Çin, İngiltere'yle birlikte **Ödünç Verme-Kiralamanın** « 144-47 ilk alıcısı olunca, Amerikalılar **yardımlarını arttırdı**. O yılın sonunda Albay Claire Chennault komutasında bir grup **gönüllü ABD'li havacı**, Curtiss P-40 Tomahawk avcı uçaklarıyla birlikte Çin'e gönderildi. **Uçan Kaplanlar** olarak bilinen grup, kısa sürede Japonları epeyce etkilemeye başladı.

ROOSEVELT'TEN ÇAN KAY-ŞEK'E, EYLÜL 1944

Acı Çeken Çin

Japonlar bir dizi taarruz başlatınca, Çin giderek daha fazla baskı altında kaldı. Çan Kay-Şek'in askerlerinin Japonları tutamayacağı anlaşıldı ve Amerikalılar, Japonya anakarasına saldırmaya başlayan stratejik bombardıman uçaklarını uzaklaştırmak zorunda kaldı.

Başlangıçta Amerikan yardımı Burma üzerinden Çin'e gelmekteydi ama Mayıs 1942'de Japonya Burma'yı istila edip, Müttefik ikmal yolunu kesti. Ondan sonra Çin'e yardım ulaştırmanın tek yolu, Hindistan'dan hava yoluylaydı.

Şubat 1942'de Başkan Roosevelt, Çin'deki ABD askeri misyonunun başına General Joseph Stilwell'i atamıştı. Ülkeyle ilgili deneyimi fazlaydı; Çan Kay-Şek'in kuvvetlerinin etkinliğini iyileştirmekle ve Ödünç Verme-Kiralama malzemelerinin ulaştırılmasını denetlemekle görevlendirildi. Şimdi de, Japonların Burma işgalini durdurmak için İngilizlerin yardımına gönderilen bir Çin kuvvetinin komutasını üstlendi ve askerlerini yaya Hindistan'a götürdü.

Çan Kay-Şek'in stratejisi

General Stilwell Çin birliklerinin yeniden donatılmasından ve eğitiminden sorumluyken, Çongçing'de bulunan Çan Kay-Şek'i istilacı Japon birliklerine karşı daha olumlu hareket etmeye ikna etme çabasıyla, ona danışmanlık yapmaya devam etti. Çan Kay-Şek aldığı yardımdan memnundu ama Japonlardan daha uzun süre dayanacağına ve Pasifik'te artan Amerikan tehdidi karşısında Japonların sonunda geri çekileceğine inanmaya devam etti. Üstelik Mao Zedong ve Komünistleri nihai düşman olarak görmeye de devam etti.

Komünistler Japonlara karşı onunla güç birliği yaptıkları halde, Çan Kay-Şek, Japonlar gittikten sonra onları ezmeye kararlıydı. Bu amaçla Çan Kay-Şek, kendi kuvvetlerinin Japonlar tarafından daha fazla zayıflatılma riskini göze almak yerine

"Pasifik'te kuvvetlerimizin ilerlemesi hızlıdır. Ama **şimdi** ve kuvvetli bir biçimde **harekete geçmezseniz**, bu ilerleme **Çin için çok geç olacaktır."**

ROOSEVELT'TEN ÇAN KAY-ŞEK'E, EYLÜL 1944

birliklerini koruma derdindeydi. Aslında, Çin ordusu altı milyon olmasına rağmen, teçhizatı ve eğitimi görece zayıftı. Yaygın yolsuzluk ve artan enflasyon da –her ikisi de, Kuomintang'ın kontrolündeki bölgede yaygındı– ordunun kötü durumuna katkıda bulunuyordu.

Komünistlerin kuzeydoğuda kontrol ettiği bölgelerde Japon baskısına maruz kaldıkları ve Milliyetçilerden daha aktif oldukları halde, Ödünç Verme-Kiralama planından Komünistlerin yararlanmaması Çan Kay-Şek'in stratejisine uygundu. Sovyetler Birliği'nin Nisan 1941'de Japonya'yla imzaladığı saldırmazlık paktından ötürü, Sovyetlerden gelen yardımın kuruması da Komünistlerin durumuna yardımcı olmadı.

Japonya taarruzda

Stilwell, Uçan Kaplanları 1942'de ABD Ordusu Hava Kuvvetlerine katılan ve ertesi yıl Çin'deki ABD 14. Hava Kuvvetinin komutanı olan Chennault'la da çatıştı. Stilwell, Çinli askerin –uygun eğitim, teçhizat ve liderlikle– dünyadaki her ordu kadar iyi olduğu kanısındaydı. Hem Hindistan'daki Çin birliklerini hazırlamak hem Çin'in içinde 30 tümeni, Washington'dan gelen brifinge uygun donatmak ve eğitmek için çok çalıştı.

Diğer yanda Chennault, hava gücünün her şeye kadir olduğuna inanıyordu. Bunun Çin'deki Japon kuvvetlerine ağır hasar verebileceğini ve kaynak zengini Güneydoğu Asya'dan Japon anakarasına ikmal hatlarını mahvedebileceğini öne sürdü. Bu amaçla, 1942'de ve 1943'te Güneydoğu Çin'de sayısız havaalanı inşaatını örgütledi ve Ödünç Verme-Kiralama malzemesinin büyük bölümünün kendisine verilmesini istedi. Chennault'nun stratejisi Çan

▽ Chennault'un havaalanları
Güneydoğu Çin'de Albay (daha sonra General) Chennault'un talimatıyla çok sayıda havaalanı inşa edildi. Böyle bir iş için gerekli teçhizat yetersizdi ve havaalanlarının çoğu, yerel köylüler kullanılarak kol kuvvetiyle inşa edildi.

ABD'Lİ GENERAL (1883–1946)

GENERAL JOSEPH STILWELL

Sirke Joe" Stilwell, iki dünya savaşı arasında Çin'de üç devre görev yaptı ve Çin-Japon savaşının ilk evresinde Çin'de ABD askeri ataşesiydi. Pearl Harbor sırasında kolordu komutanıydı ve 1942'nin başında Çin'e gönderildi. İlk görevi, Burma'ya Japon ilerlemesini durdurmaktı; Çan Kay-Şek'in kurmay başkanlığını da yaptı. 1943'te Lord Mountbatten'ın yardımcısı oldu; ondan sonra emrindeki Çin birlikleri, ABD Özel Kuvvetleriyle birlikte, Kuzey Burma'da Ledo Yolunu inşa etmeye başladı. Hem Çinlilerle hem İngilizlerle ilişkileri zordu ve 1944'te geri çağrıldı. Ama işsiz kalmayacak kadar iyiydi ve Okinawa operasyonları sırasında ABD 10. Ordusuna komuta etti. 1946'da kanserden öldü.

Kay-Şek'e uygundu; çünkü ordusunu korumasını olanaklı kılacaktı ama Stilwell, Japonların havaalanlarına saldırmasından başka bir şeye yol açmayacağını düşünüyordu. Nisan 1944'te Japonlar 600.000 kadar asker kullanarak büyük bir taarruz başlatınca, Stilwell'in korkuları doğrulandı. Taarruzun amacı, Güneydoğu Çin'deki havaalanlarını ele geçirmek ve ABD denizaltılarının batırdığı Japon ticaret gemilerini telafi etmek için Çinhindi'nden Kore'ye karadan bir ikmal yolu kurmaktı. Hunan eyaleti hızla ele geçirildi ve güneye doğru ilerlendi. Chennault'un uçakları hücumu geciktirmek için elinden geleni yaptı ama yerdeki Çin askerleri taarruza fazla direnemedi.

Çin'de bunlar olurken, ABD devasa B-29 Superfortress'leri kullanmaya başladı ve haziranda Japon anakarasına ilk saldırıyı gerçekleştirdiler. Japon askerleri Güney Çin'deki ABD havaalanlarını boşaltmak zorunda kaldı. Şimdi Çan Kay-Şek, Stilwell'in Hindistan'dan Çin'e yeni bir karayolu açmak için Kuzey Burma'da kullandığı tümenlerin geri dönmesini istedi. Aynı zamanda, Başkan Roosevelt'in Komünistler de dahil olmak üzere, tüm karar kuvvetlerini Stilwell'in emrine verme isteğine de karşı çıktı. Bu arada ülkenin kuzeydoğusunda savaşan Komünistler Japon saldırısından

▽ **1944 Japon taarruzu**

Küçük bir grup Japon subay, bir tepeden Çin mevzilerini gözetleyip, bir sonraki saldırıyı planlıyor. Kötü yönetilen Çin birlikleri, Japon kuvvetlerin dengi değildi.

kazançlı çıkmıştı; çünkü üzerlerindeki baskının çoğunu almış, kuvvetlerini yeniden düzenlemelerini olanaklı kılmıştı. Milliyetçi birliklerin zayıf çabası, Kuomintang'a karşı artan bir hayal kırıklığıyla sonuçlandı ve askerleri her zaman daha aktif bir biçimde savaşan –ABD'nin kabul etmekte geç kaldığı bir şey– Mao Zedong'a desteğin artmasına yol açtı.

Karma kader

1944'ün sonunda Japonlar amaçlarına ulaşmıştı ve artık Malaya'nın kuzey ucundan Çinhindi ve Çin üzerinden Mançukuo'ya kadar uzanan kesintisiz bir karayoluna sahip olmuşlardı. Japonların diğer cephelerde yaşadığı tersliklerin aksine, Çin'deki taarruz ezici bir başarı olmuştu.

Diğer yanda Japon taarruzu sırasında Çan Kay-Şek'in kuvvetlerinin hayal kırıklığı yaratan performansı, Batılı Müttefikleri, Japonya'nın yenilmesinde Çin'in belirleyici bir rol oynayacak durumda olmadığına inandırdı. Ondan sonra Çin, yalnızca bir milyon Japon askerini bağlamanın bir aracı olarak görüldü.

△ **Çinlilerin tahliyesi**
Savaş, Çin'de sürekli bir altüst oluşa neden oldu. 1944 Haziranının sonunda Japon ilerlemesi karşısında çok sayıda Çinli aile yuvasından kaçıyordu; bunların çoğu trenlerle tahliye edildi.

SONRA »

1944 sonbaharında Roosevelt, Çin'in Hindistan'dan ve Burma'dan ayrı bir savaş alanı sayılması gerektiğine karar verdi.

STILWELL'İN MİRASI
Roosevelt, Çan Kay-Şek'le **ilişkileri iyice kötüleşen Stilwell'i görevden alıp**, yerine General Albert Wedemeyer'i görevlendirdi. Ama Stilwell, **Çinli askerlerin savaşamayacağını** kanıtladı. Onun Hindistan'da eğittiği birlikler, şimdi Kuzey **Burma'dan ilerleyip, yeni bir Ledo Yolu 380-83** » inşa ediyordu.

ABD BOMBARDIMAN UÇAKLARI GERİ DÖNÜYOR
Çin'den ayrılmak zorunda kalan **ABD bombardıman uçaklarına** gelince, **Ağustos 1944'te Mariana Adalarının ele geçirilmesi**, bu uçakların yeniden kullanılmasını olanaklı kıldı ve **Japonya'yı ciddi bir biçimde bombalamaya başlayabilirlerdi 488–91** ».

ÇAN KAY-ŞEK'İN AKIBETİ
Japonlar teslim olduktan sonra Çan Kay-Şek, **Komünistlere yönelecek** ama sonuç, onun için **felaket** olacaktı **536–39** ».

« ÖNCE

1942 baharında İngilizler Burma'dan atılmıştı ve Japonların cangıl savaşında üstünlüklerini kanıtladıklarına dair genel bir inanç vardı.

İNGİLİZ HUZURSUZLUĞU

İngiltere'nin sorunlarına, Hindistan'da büyüyen bir bağımsızlık hareketi ve **Bengal'de şiddetli bir kıtlık** **« 240–43** da eklendi. 1942'nin sonunda İngilizler, Burma'nın kıyı bölgesi **Arakan'da bir saldırı** başlattı. Ne var ki, Şubat 1943'te tugay büyüklüğünde bir kuvvet, Japon hatlarına sızdı ve iki ay boyunca Japon iletişimini taciz etti. Orde Wingate ve Chindit'lerin (bkz. karşı sayfada) bu **uzun dalga sızma kavramının çok az stratejik önemi vardı** ama **İngiliz ve Hint birliklerin** cangılda Japonlar kadar **iyi savaşabildiğini** gösterdi.

Burma'da Dönüm Noktası

1944 yılı Burma'da büyük bir kader değişikliğine tanık oldu. Martta Japonlar büyük bir taarruz başlattı. Taarruz, şiddetli çatışmalardan sonra püskürtüldü ve İngiliz 14. Ordusu, belirleyici olduğu anlaşılan bir karşı taarruz başlattı.

Lord Louis Mountbatten, Ekim 1943'te Güneydoğu Asya Komutanlığının Müttefik yüksek komutanı oldu. İngiliz 14. Ordusu General Bill Slim'in komutasında katı bir cangıl savaşı eğitiminden geçerken, Mountbatten yeni bir amaçla geldi. Japonların Burma üzerindeki hâkimiyetini zayıflatmak için amfibi operasyonlar kullanmak istiyordu ama Avrupa'da ve Pasifik'te öncelik, deniz taşımacılığıydı ve Burma'yı düşünen yoktu.

Yine de İngilizler, Burma'nın kıyı bölgesi Arakan'a yeniden ilerlemeye başlamıştı. Kuzey Burma'da da General Joseph Stilwell ve Çinli askerleri, Lashio'da eski Burma Yoluyla birleşen Ledo Yolundan ilerlemeye başlamıştı. Bu yüzden Mountbatten, Japon kuvvetlerini kuzeyde bağlamak ve böylece Stilwell'in ilerlemesine yardımcı olmak için, ikinci bir Chindit seferine çıkmaya razı oldu.

▷ Cangıl teçhizatı

2 inçlik havan, bir İngiliz piyade silahıydı ve bir gece saldırısı durumunda aydınlatma bombası ateşleyebiliyordu. Tüm askerlerin cangılda ilerlemek ya da yakın dövüşte kullanmak için palaları vardı. Kukri gibi dövüş bıçakları, bazen Gurkaların kullandığı yegâne silahtı.

"Zor olanı derhal yaparız, **imkânsız olan** biraz zaman alır."

BURMA'DA 14. İNGİLİZ ORDUSUNDA POPÜLER BİR ÖZDEYİŞ

Japonya taarruzda

Japonların da planları vardı. Hintlilerin sömürgeci efendilerine başkaldıracağı beklentisiyle Hindistan'ı istila etmeye çalışacaklardı. Ana saldırı Orta Burma'da yapılacaktı ama Arakan'da da bir şaşırtma taarruzu başlatacaklardı. Bu, 6 Şubat 1944'te başladı. Ne var ki, İngilizler geçmişte olduğu gibi geri çekilmek yerine, mevzilerini koruyup savaştılar. Bazı unsurlar kuşatıldı ve kurtarılıncaya kadar havadan bütünleme ikmali yapıldı, üç hafta sonra, Japon kuvvetler saldırılarını durdurdu.

Bu arada ilk Chindit tugayı yaya yola çıkmıştı ve ikisi de, mart başında, Japon hatlarının arkasında iniş pistlerine uçuruldu. Ana Japon taarruzu 7/8 Mart gecesi başladı. General Bil Slim bir saldırı bekliyordu ama bu kadar erken değil. Kuvvetleri, Imphal'daki ana ileri ikmal üssüne doğru çekildi. Burada, peş peşe Japon taarruzlarına direndiler. Imphal'ın kuzeyinde, ana ikmal garı Dinapur'a giden yolu koruyan tepede küçük bir köy olan Kohima'da büyük bir muharebe gelişti. Çoğu yakın mesafeden çatışmalar, iki hafta, İngiliz garnizonu kurtarılıncaya kadar sürdü. Çarpışma daha sonra da devam etti; İngilizler, Japonları kademe kademe geri çekilmeye zorladı. Bu arada, Chindit'ler, Stilwell'le birleşmek için kuzeye ilerliyordu.

İNGİLİZ GENERAL (1903–44)

ORDE WINGATE

Orde Wingate bir topçu subayıydı ama savaştan önce Filistin'de Yahudi "Özel Gece Mangaları"nı örgütlemekle ve Habeşistan'da İtalyanlara karşı bir gerilla kuvvetini yönetmekle öne çıktı. Tutkusu ve ayrıksılığı, ona hem düşman hem dost kazandırdı ama Mart 1942'de Wavell, onu Hindistan'a gönderdi ve Japon hatlarının gerisine sızmak için Chindit (efsane Burma canavarı *chinthe*'den türetilen bir ad) kavramını geliştirdi. İlk Chindit seferinden sonra Churchill'in dikkatini çekti ve 1943'te Quebec'te Müttefik liderlere kendi düşüncelerini sundu. Hindistan'a dönünce kuvvetlerini iki tümene çıkarmasına izin verildi. Wingate, 1944'te bir uçak kazasında öldü.

JAPON KAMIŞ BIÇAĞI

İNGİLİZ 2 İNÇ HAVAN AYDINLATMA BOMBASI

GURKA KUKRİ'Sİ

△ **Paraşütle atılan ikmal maddeleri**
10 Aralık 1944'te 10. ABD Hava Kuvvetine ait bir Douglas C-47'den paraşütle ikmal maddeleri atılıyor. C-47'ler, Müttefik hava taşımacılığının yük beygiriydi ve onlar olmasaydı Burma'daki savaş zor kazanılırdı.

Stilwell de iyi ilerleme kaydediyordu ve 11 Mayısta, Chindit'in ABD eşdeğeri Merrill Çapulcuları (Merrill's Marauders) Myitkyina Havaalanını aldı ama kentteki Japonların onlardan daha güçlü olduğu anlaşıldı. Aynı zamanda Çin'den gelen kuvvetler eski Burma Yolundan ilerlemeye başladı. Haziranın sonunda Chindit'ler Mogaung'u ele geçirdi ama aylarca Japon hatlarının arkasında kalan askerler, bitkin durumdaydı.

Japonya savunmada

Japonlar da bitkin düşmüştü ve malzemeleri fiilen bitmişti. Bu yüzden 11 Temmuzda taarruzu bırakıp, Chindwin Irmağına çekilmeye başladılar; arkalarında Slim'in askerleri onları izledi. Üç hafta sonra Stilwell, Myitkyina'yı sonunda güvenceye aldı ama o sırada muson mevsimi gelmişti ve operasyonlar durduruldu.

Şimdi savunmaya geçmek zorunda kalan Japonlar yeni planlar hazırladı. Kuzeyde Ledo Yolunun ilk Burma Yoluna bağlanmasını önlemeye niyet ettiler. Ortada İngiliz 14. Ordusunu Irrawaddy Irmağında tutmayı ve Irrawaddy'nin batısından Rangoon'a herhangi bir ilerlemeye engel olmayı planladılar.

Kuzey Burma'da ilerlemeler devam ederken, Slim aralığın başında Chindwin'i geçerek taarruzuna başladı. Aşırı derecede levazım sıkıntısı çeken Japonlar, Irrawaddy'nin kıyısındaki ana savunma mevzilerinin ilerisinde savaşmak istemiyordu. Slim'in planı, Meiktila'ya dayanan Irrawady çemberinde Japonları kapana kıstırmaktı. Ne var ki, Chindwin ile Irrawaddy arasında Japon direnişinin olmamasını dikkate alarak, planı değiştirdi. Şimdiki niyeti, bir sonraki hedefinin Mandalay olduğuna Japonları inandırmaktı; oysa gerçek hedefi, güneyde Rangoon ya da Moulmein limanlarına hücum etme yeteneği kazandıracak ana iletişim merkezi Meiktila'ydı. Bunlar olurken, Arakan'a ilerleme devam etti; buna Ocak 1945'te, Japonların kanadını çevirmek için tasarlanan bir dizi küçük amfibi operasyon eşlik etti.

Burma kurtarılır

Ocak ayının ortasında Slim'in birlikleri Mandalay'ın kuzeyinde Irrawaddy'in karşısında köprübaşları kurdu ve Japon kuvvetler o ayın geri kalan kısmını onları yok etmeye çalışmakla geçirdi ama bir sonuç alamadı. Bu arada Kuzey Burma'da büyük bir olay gerçekleşti. 27 Ocakta, General Stilwell komutasında Ledo Yolu boyunca ilerleyen kuvvetler, eski Burma Yolundan güneye ilerleyen Çinli birliklerle birleşti. Temizleme operasyonları dışında, ülkenin

Tropikal hastalıklar, özellikle sıtma ve fundalık tifüsü Burma'da her iki tarafı da etkiledi. Bazen hastalıktan ölenler, savaş zayiatının on katı oluyordu. Müttefikler, önleyici ilaçlar kullanarak hastalık oranını düşürdü.

kuzeyi artık kurtarılmıştı. Şubatın ortasında Slim'in birlikleri Irrawaddy'i geçti. Martın başında Meiktila düştü; Japonlar, Slim'in umduğu gibi, ana hedefin Mandalay olduğuna inanmıştı. Yanıldıklarını anlayan Japonlar kente karşı bir dizi karşı taarruz başlattı. Aynı zamanda Mandalay çarpışması da oluyordu. Japon direnişi sertti ama sonunda, 20 Martta, kentteki son tabya, Dufferin Kalesi düştü. Bir hafta sonra Japonlar, Meiktila'ya saldırılarını bırakıp geri çekilmeye başladı. Slim, 480 km güneydeki Rangoon'a gözlerini dikti.

Rangoon'a ilerleme 30 Mar'ta başladı. Sittang Irmağı hattını izleyerek, yoluna çıkan her türlü Japon direnişini temizledi. Esas kaygı, yaklaşan muson mevsimiydi. Aslında, musonlardan önce gelen Mango Yağmurları 20 Nisanda geldi ama Slim'in askerleri yılmadı.

Rangoon'u çabuk ele geçirmek için 1 Mayısta halicin ağzına paraşütçü birlikler indirildi ve ertesi gün aynı yere Hint birlikleri çıkarma yaptı. 3 Mayıs'ta Burma başkentine girdiler; Japonlar bir gün önce kenti boşaltmıştı. Üç gün sonra bu kuvvetler, Sittang'dan ilerleyen birliklerle birleşti.

△ **Ledo Yolunun yapımı**
Bir mühendislik zaferi olan Ledo Yolu, Ledo'dan eski Burma Yoluna 750 km'ydi. Ülkenin en çetin arazisinde de olsa, yapımı iki yıl sürdü.

SONRA »

Yalnızca on dört ayda Burma'daki Müttefik kuvvetler, Hindistan'ı tehdit eden büyük bir Japon taarruzunu püskürtmüş ve devamında ülkenin çoğunu kurtarmıştı.

JAPONYA'NIN ZOR DURUMU
Japon kuvvetlerin kalıntıları şimdi iki gruptu. Sittang'ın doğusunda olanlar, Tayland sınırında **Shan Tepelerine** çekilmişti; 28. Ordudan kalanlar ise, **Sittang'ın batısında kapana kısıldı**. İki grup da, **Malaya'ya çekilecek** kadar zinde değildi.

MOUNTBATTEN BASTIRIYOR
Mountbatten, bu kuvvetlerin temizlenmesine yoğunlaşmak yerine, Malaya ve Singapur'u kurtarmak için **amfibi bir saldırıya** hazırlanıyordu. Japonların **her zamanki azgınlıkla** savaşacakları bekleniyordu ama **atom bombalarının** atılmasıyla ve ardından **Japonların teslim olmasıyla 502–11** » çıkarmalar gerçekleşmedi.

Birleşik cangıl kuvvetleri
İngiliz, Amerikan ve yerel Kachin savaşçılar, Kuzey Burma'da sığ bir akarsudan geçiyor. Cangılda çok az yol olduğu için, bazen asker, silah, ikmal malzemesi ve hayvan taşımanın tek yolu, dereler ve ırmaklardı.

GÖRGÜ TANIĞI Bahar 1944

Burma'da Cangıl Savaşı

1944 baharında İngilizler, Gurkalar ve Çin'den, Doğu ve Batı Afrika'da, Hindistan'dan ve ABD'den gelen kuvvetler, Hindistan'da ve Burma'da Japonlarla savaştı. Çatışmalar şiddetliydi ve cangıl savaşının, sıcak, nem ve tropikal hastalıklar gibi özel tehlikeleri vardı. Bununla birlikte, Imphal ve Kohima'daki zaferler, 1945'te Burma'nın kurtuluşunun yolunu açtı.

"Bir adım ilerlemek için, tırmanıcı asmaları, sarmaşıkları ve süngerimsi-yapraklı çalıları kesip yol açmak gerekiyordu. Sık çalılıkların arasından yükselen dev tikağaçları ışığı kesiyordu. Yürüyüş kolu, kalın bir yeşil örtünün altında alacakaranlıkta durmadan ve yavaş bir biçimde yürüyordu. Yağmur damlalarının sesi dışında, sessizliği bozan bir ses yoktu... Belirli aralıklarla şiddetli yağmur yağıyordu; vadileri ve yüksek dorukların etrafını sis bürüyordu. Vadilerin yatağında kabaran akarsular, dinmeden akıyordu; sesi binlerce metre yukarıdan işitiliyordu."

Binbaşı John Shipster, 7./2. Pencap Alayı, Imphal'ın doğusunda Ukhrul'a yürüyüş hakkında

"Şimdi yağmur aralıksız yağıyordu. Deep mıntıkası, Passchendaele gibiydi – devrilmiş ağaçlar, topraktan dışarı çıkmış ayaklar ve bükülmüş eller, kanlı gömlekler, şarjörler, yarısına kadar su dolu oyuklar, tüfeklerini çamurdan yukarıda tutmaya çalışan solgun ve koca gözlü askerler ve hepsinin üzerinde, bizi cesetlerimizden ve iç organlarımızdan... tellerin ya da ağaçların üzerinde ölüp çürümüş Japon cesetlerinden ağır, tatlı ölüm kokusu. Geceleri zifiri karanlıkta yağmur indi, ağaçlar suyla birlikte aktı ve yıkımın ötesinde, cangıl damladı ve çatırdadı ...

Bir makineli tüfek ve havan çatırtısıyla muharebe başladı. Gece boyunca Kamerunlularla Japon 53. Tümeni çatıştı. Bizim makineli tüfeklerimiz, onları yeni mevzilerden söküp attı. Japonlar iki kez Bangalore torpidolarıyla [uzun bir bambu sopasının ucunda patlayıcı mermi) dikenli tellere girmek zorunda bırakıldı ve havan yağmuru, hepsini temizledi. Sabah saat dörtte, canlarını kurtarmak için son saldırıya geçtiklerinde, onları yenmiştik ..."

Binbaşı John Masters, 111. Chindit tugayı

« ÖNCE

İtalya istilasının ilk başarısı, Müttefikler aşılması zor Gustav Hattıyla karşılaşınca, hüsrana dönüştü.

SHİNGLE HAREKÂTI

1943 Kasımının başında Müttefik komutanlar, **Roma'ya ilerlemeyi** hızlandıracak bir plan hazırladı. İtalya başkentinin 50 km kadar güneyinde Anzio'da **amfibi bir çıkarma** gerçekleştirilecekti. Ne var ki, **Gustav Hattının** « **322–25** erken **yarılamaması** nedeniyle, **Shingle kod adı** verilen Anzio çıkarması askıya alındı ve iptal etmekten söz edildi. Sonunda Ocak 1944'te başlaması kabul edildi.

Roma'nın Düşüşü

1944'ün ilk aylarında Müttefikler Gustav Hattını yarmak için amansız bir muharebe yürütüp, mayısta Almanları geri çekilmeye zorladı. Ardından Müttefikler Roma'ya girdi ve Kuzey İtalya'daki dağlarda bir kez daha durduruluncaya kadar ilerlemeye devam ettiler.

1944'ün son aylarında, İtalya'daki Müttefik kuvvetler Salerno çıkarmalarındaki başarılarından sonra kuzeyde Roma'ya doğru ilerlemeye başladı. İtalya'daki Alman başkomutan Mareşal Albert Kesselring, elinden geldiğince uzun süre tutunmak, Müttefikleri sonuna kadar savaştırmak niyetindeydi. Müttefikler kuzeye hareket ederken, İtalya'nın omurgası Apenin Dağlarından kıyıya akan bir dizi derin ve debisi yüksek ırmağı geçmek zorundaydı. Bu çamurlu vadilerin her birine yukarıdan bakan yüksek ve engebeli tepeler vardı; bunlar hep birlikte, savunma için ideal bir arazi oluşturmaktaydı.

Müttefik tarafta General Harold Alexander'ın 15. Ordu Grubunda, yarımadanın batı tarafından yukarı doğru saldıran ABD 5. Ordusu ve Adriyatik yakasında İngiliz 8. Ordusu vardı. Her iki orduda, yalnızca İngilizler ve Amerikalılar değil, birçok ulustan asker vardı.

Kesselring'in becerikli savunmasının aksine Müttefik komutanlar, muharebelerin çoğunda kuvvetlerini iyi koordine etmeyecekti; Müttefik yer ve hava kuvvetleri de birlikte etkili bir biçimde çalışmayacaktı.

Almanların ana savunmasını oluşturan Gustav Hattını yarma operasyonlarına, Rapido Irmağının kıyısında bulunan Cassino kasabasından yükselen Monte Cassino bölgesindeki çatışmalar egemen olacaktı. Monte Cassino'yu eski bir Benedikten manastırı, Müttefik komutanların tartışmalı bir biçime bombalamaya

▷ **İngiliz 5,5 inç obüs**
Bu topun yüksek irtifada ateş etme yeteneği, İtalyan dağlarındaki hedefler için paha biçilmezdi. 45 kg mermiyi 14.600 metreye atabiliyordu.

ÖNEMLİ AN

MONTE CASSİNO'NUN DÜŞÜŞÜ

Mayıs 1944'te tarihsel Benedikten manastırı Monte Cassino, moloz yığınına dönüşmüştü. Diadem Harekâtının bir paçası olarak, manastırı ele geçirme görevi Polonya II. Kolordusuna verildi ama 11/12 Mayıs gecesi yaptıkları ilk saldırı başarısız oldu. Dağın tepesindeki harabelerin içindeki ve etrafındaki Alman mevzileri (burada Cossino kasabasının arka planında görülüyor) çok güçlüydü. Ama daha güneyde Fransız birlikler, Almanların geçilmez olduğuna inandıkları Aurunci Dağlarında bir yol bulmayı başardılar ve artık, Roma'ya giden 6. Otobanın geçtiği Liri Vadisine yukarıdan bakabiliyorlardı. 17 Mayısta Polonyalıların Monte Cassino'ya ikinci saldırısı, biraz ilerleme kaydetti ama Fransızların ilerlemesi nedeniyle Alman birlikler bütün Gustav Hattından zaten çekilmekteydi. Ertesi sabah manastırın harabelerine sonunda Polonya bayrağı dikildi.

karar verdikleri tarihsel bir hazine taçlandırmaktaydı. 1944 Ocak'ının ortasında, Birinci Cassino Çarpışmasında İngiliz, Amerikan ve Fransız birlikler, Cassino kasabası civarında Gustav Hattına güneyden ve kuzeyden bir dizi saldırı düzenledi. Yalnızca sınırlı kazanımlar elde edildi.

Müttefik kuvvetler Anzio'da karaya çıkıyor

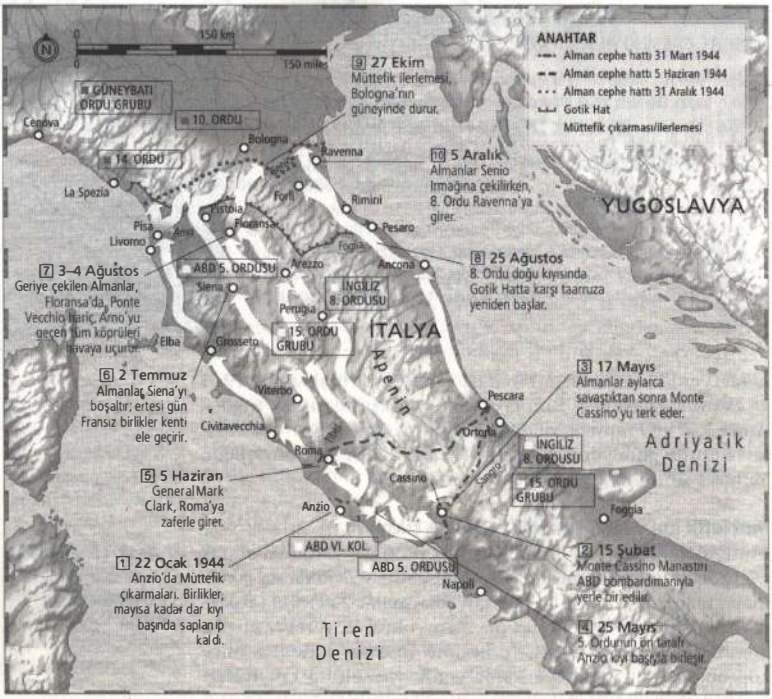
Müttefik komutanlar, Gustav Hattını yarmaya yardımcı olmak üzere, batıda Roma'nın hemen güneyinde Anzio'da da çıkarmalar planladı. Almanları şaşırtan çıkarmalar 22 Ocakta başladı. Ama sonrasıyla ilgili net bir plan yoktu ve yerel Müttefik komutanı General Lucas, iç kesime hücum etmeden önce köprübaşını pekiştirmeye karar verdi. Kesselring takviyeleri hızlandırdı ve Müttefik ilerlemesi başlayınca kolayca önünü tıkadı. Anzio çıkarması, Churchill'in umduğu gibi, Almanların İtalya'daki genel konumuna bir tehdit olmak şöyle dursun, oradaki Müttefik kuvvet kuşatıldı.

▽ **Anzio çıkarmaları**
Çıkarma takviye birlikleri Anzio sahiline çıkıyor. Kötü hava koşulları ilk Müttefik çıkarmalarına takviyeyi geciktirmiş, General Lucas'ın iç karada ilerlemeyi erteleme kararına katkıda bulunmuştu.

Sağlam bir Alman savunması

Şubatın ortasından itibaren, tekrar Gustav Hattını yarma girişimleri oldu. General Alexander Cassino'yu halletmek için, bir kez daha Sekizinci Ordudan Yeni Zelandalı ve Hindistanlı birlikleri nakletti. Önce manastırın bombalanmasını emretti; çünkü Almanların orayı bir gözetleme noktası olarak kullandığını sanıyordu, ama yanılıyordu. Tam bir günlük hava saldırısından sonra, karadan saldırıya geçildi. Almanlar, bombardımanın bıraktığı yıkıntılardan daha güçlü tahkimatlar inşa etti. Hem şubattaki ikinci Cassino çarpışmasında, hem marttaki üçüncü çarpışmada Alman savunmasının çok güçlü oldu-

△ Bölünmüş bir ilerleme

İtalya'nın omurgasını temsil eden Apenin Dağları kuzeye Müttefik ilerlemesini bölerken, Almanların savunmasına yardımcı oldu.

ğu anlaşıldı. Müttefik liderler, bu kez orduların yalnızca bir bölümünü değil tüm kaynakları kullanan yeni bir plan hazırladı. 8. Ordunun ana gövdesi Monte Cassino'yu ele geçirirken, 5. Ordu kıyıya daha yakın saldıracak ve Anzio'daki birlikler de Gustav Hattı ile Roma arasındaki iletişimi kesecekti. Diadem Harekâtı kod adı verilen bu taarruz, baharın sonunda başlayacaktı. Bu arada büyük bir hava taarruzu, Boğma Harekâtı, daha kuzeydeki Alman ikmal hatlarını hedef alacaktı. Fiiliyatta başarısı sınırlı oldu.

Diadem Harekâtı, sonunda 10/11 Mayıs gecesi başladı. 5. Ordunun Fransız birlikleri, Gustav Hattının kilidini sonunda açtı ve Cassino'nun 20 km kadar güneyine ilerledi. Monte Cassino da, 8. Orduda hizmet eden bir Polonya kolordusunun eline geçti. Almanlar Roma ile Anzio arasındaki Caesar Hattına çekilmeye ve Müttefikler de Roma'ya ilerlemeye başladı. 23 Mayısta Anzio köprübaşından bir çıkış yapıldı ve iki gün sora bu ilerleme, 5. Ordunun ana gövdesiyle birleşti.

"Kıyıya bir **yaban kedisi** [atmayı] ummuştum ama **sahile vurmuş bir balina** [elde ettik]."

WINSTON CHURCHILL, ANZİO ÇIKARMALARI ÜZERİNE

Yanlış bir plan değişikliği

5. Ordunun, Alman kuvvetlerin Cassino bölgesinden çekilmesini kesmesi gerekiyordu. Ama komutanı General Mark Clark, doğrudan Roma'ya gitmeye karar verdi (nedeni hâlâ belli değil).

5. Ordu Caesar Hattını yardığı sırada, tehdit altında kalan Alman kuvvetler kaçmıştı. 5 Haziran'da Clark Roma'ya girdi ama bu anlamsız zafer, ertesi gün Fransa'da D-günü çıkarmalarıyla ilgili haberlerin gölgesinde kaldı. Müttefikler Roma'nın kuzeyinde Alman kuvvetlerini takip etti ama yeni ve çetin Gotik Hatta çekilmeleri çok becerikliydi.

Temmuzun ikinci yarısından itibaren, çok sayıda Fransız ve Amerikalı asker İtalya cephesinden Fransa'nın güneyindeki çıkarmalarda yer almaya gönderilince, Müttefik kuvvetlerin görevi daha zorlaştı. 1944 sonbaharından 1945 baharına kadar Müttefik saldırıları yine kötü koordine edilecekti. Giderek daha fazla kararlı olan Alman savunmasına karşı yavaş ve zor ilerleme kaydedecekti.

▽ General Clark Roma'ya giriyor

General Mark Clark için zafer anının bir bedeli oldu. Üzerinde anlaşılan plana uyamaması, Alman kuvvetlerin zarar görmeden Roma'nın kuzeyine çekilmesini olanaklı kıldı.

SONRA

Almanlar yine dağların ve ırmak vadilerinin sağladığı doğal engellerden yararlanarak yeni bir savunma hattı, Gotik Hattı inşa etti.

İNGİLİZ İTALYA YILDIZI

MÜTTEFİK İLERLEMELERİ

İngiliz 8. Ordusu Alman savunmasını geçmeyi başardı ama sayıları artan ırmaklar ve **sonbahar yağmurları** ilerlemesini yavaşlattı. **ABD 5. Ordusu** da Gotik Hatta sızdı ama **ağır kayıplar** yüzünden durdu. O yılın sonuna gelindiğinde İngilizler de durmuştu ve General Alexander **son taarruzuna 470–73 »**. başlamadan önce baharı beklemeye karar verdi.

D-Gününe Hazırlanma

Avrupa'daki savaş bağlamında Müttefikler, Almanya'nın Batı Avrupa'yı işgalini en büyük meydan okuma olarak gördüler. Müstakbel düşmanı şaşırtmak, sağlam savunmasını aşmak ve Manş Denizinin değişken suyuyla cebelleşmek zorundaydılar.

Nisan 1943'te İngiliz general Frederick Morgan, D-Günü saldırısı için Müttefik Yüksek Komutanının Kurmay Başkanı (COSSAC) olarak atandı. Komutanı henüz atanmamıştı ve İngiliz-Amerikalı bir ekiple birlikte, Avrupa Kalesine saldırı için bir taslak plan hazırlama görevi verildi. Morgan, daha önce İngilizlerin yaptığı işleri devraldı ve onların vardığı genel sonuçlarla hemfikir oldu. Kendi planını hazırlamadan önce, çıkarmalar için hangi kuvvetlerin kullanılacağını bilmesi gerekiyordu. Ama bu, amfibi gemilerin miktarına bağlıydı. Tahminler, Manş Denizinin karşısına ilk müttefik saldırısı için üç tümeni taşımaya yeterli sayıda gemi olması gerektiğini açığa çıkardı. Morgan planını Temmuz 1943'te tamamladı. Olası çıkarma bölgeleri olarak Pas de Calais ve Caen'i düşündü; ilki güney İngiltere'ye çok yakın olduğu halde, savunması çok kuvvetliydi. Bu yüzden Caen'i tercih etti.

<< ÖNCE

Fransa düşünce << 120–23, Müttefikler, anakara Avrupa'ya tekrar girmedikçe Almanya'nın yenilemeyeceğini anladılar.

FRANSA'YI İSTİLA HAZIRLIĞI

ABD savaşa girince, Manş Denizinden Avrupa'ya bir saldırı için hazırlık yapılması ve **bu amaçla İngiltere'de bir ABD kuvvetleri yığınağı** yapılacağı konusunda anlaşıldı **<< 306-09**. Başlangıçta harekât 1943 için planlandı ama İngilizler, ilk önce **Kuzey Afrika'nın güvenceye alınmasını << 278-89** ve ardından **İtalya'nın safdışı edilmesini << 318-21** istedi. Başlangıçta Bitirme kod adı verilen Manş'ın karşı kıyısına saldırı ertelendi ve yeni tarih, 1944 baharı olarak belirlendi.

DOĞRU YER

İngilizler Kuzeybatı Avrupa kıyılarıyla ilgili istihbarat toplamaya başlamış ve böyle bir saldırının nasıl ve nerede gerçekleşebileceğine ilişkin çalışmalar yapmıştı. Çıkarma bölgesinin İngiltere'den kalkan avcı uçakların koruma menzili içinde ve bir limana yakın olması gerektiği sonucuna vardılar; ama **Ağustos 1942'deki Dieppe akını felaketi**, limanların muhtemelen çok kuvvetli bir biçimde savunulduğunu göstermişti. Normandiya'nın Caen bölgesi en iyi olanakları sunmaktaydı.

Aldatma ve gelişme

Üç taarruz tümeni, batıda Caen ile Cotentin yarımadasının başlangıç noktası arasında karaya çıkacaktı. Kanatlar, hava indirme kuvvetleriyle korunacaktı. Karaya çıkınca, saldırı kuvveti Cotentin yarımadasının kuzey kıyısında Cherbourg'u güvenceye alacak, Bretanya'ya temizleyecek ve güneyde Seine nehrini geçecekti.

6500 **gemi D-Günü saldırısında yer aldı.**

11.500 **Müttefik uçağı, 815 Luftwaffe uçağını karşıladı.**

194.000 **Müttefik askeri 57.000 Almanın karşısına çıktı.**

Yalnızca birliklerin kıyıya çıkmasını olanaklı kılmak bakımından değil, Almanların başka yerlerden hızla takviye göndermesini engellemek bakımından da sürpriz çok önemliydi. Bu amaçla, ayrıntılı aldatma operasyonları geliştirildi. En önemlisi, çıkarmaların Pas de Calais'te olacağına Almanları inandırmaktı ve benimsenen önlemler arasında, Müttefiklerin en güvenilir generali George S. Patton komutasından kurmaca bir kuvveti Güneybatı İngiltere'de konuşlandırmak da olacaktı. Almanlar Norveç'ten de bir Müttefik saldırısından korkuyor ve orada büyük bir kuvvet tutuyordu. Bundan yararlanmak için, İskoçya'ya kurmaca İngiliz Dördüncü Ordusu yerleştirildi.

Daha önce Pasifik'teki ve Akdeniz'deki amfibi çıkarmaların deneyiminden yararlanan Müttefik saldırı kuvveti, birçok teknik yenilik gerçekleştirdi. Cherbourg bir liman olarak

▽ Donanma Seabee'leri eğitimde

Seabee'ler, ABD Deniz Kuvvetlerinin askeri amaçla yol ve üs inşa eden İnşaat Taburlarıydı; ayrıca çıkarma taktikleri ve askeri eğitim de alıyorlardı.

△ Sherman Amfibi tank

Sherman Amfibi tank, D-Günü saldırısında anahtar unsurdu. Açılır kapanır branda bir perde kullanan ve pervaneyle çalışan bu tank, kıyıya yüzebiliyor ve saldırı birliklerine zırhlı destek verebiliyordu. Ama dalgalı denizlerde dayanıksızdı.

faaliyet göstermeden önce bir süre olabileceği gibi, geçici yapay "Dut" limanlar geliştirildi. Fransa'daki kuvvetlere yakıt aktarmak için, Wight Adasından Manş Denizi altında bir boru hattı inşa edildi. Bu, Pipe Line Under The Ocean'ın [Okyanus Altında Boru Hattı] kısaltmasından hareketle Pluto Operasyonu olanak anıldı. Engellerle ve mukavemet noktalarıyla başa çıkmak için, özel bir taşıt ailesi tasarlandı – komutanları Tümgeneral Percy Hobart'ın adından hareketle "Hobart'ın Komikleri" adı verildi. "Yengeç" tanklar, mayın patlatma tertibatı taşıyordu; "Timsah" tankların üzerinde alev makineleri vardı ve diğer taşıtlar, deniz surlarında gedik açmak için süper ağır "çöp kutusu" mühimmat ateşliyordu.

Morgan'ın planı 17 Ağustos 1943'te Quebec'teki konferansta onaylandı ama ancak aynı yılın aralık ayının başında Eisenhower, şimdi Overlord Harekâtı kod adı verilen saldırının Avrupa'daki yüksek Müttefik Komutanı yapıldı.

Saldırıya hazır

İki hafta sonra 21. Ordu Grubunun –fiili D-Günü çıkarmalarını gerçekleştirecek kara kuvveti–komutanlığı Montgomery'e verildi. Ne o ne de Eisenhower, Morgan'ın planını, çok dar bir cephede olduğu için beğendi. Bu nedenle Normandiya saldırı kuvvetini üç tümenden beş tümene çıkardılar.

TEKNOLOJİ

DUT LİMANLAR

Kıyıda saldırı kuvvetine destek için yapay liman ihtiyacı, 1942'de fark edilmişti ve 1943'te prototipleri inşa edildi. Bunlar, batan gemilerle oluşturulan sabit bir mendirekten ibaretti; korumak için bir de yüzen mendireği vardı. Su üstünde duran taşıt yolları (sağda), beton ön mahmuzlardan geliyor ve taşıtların kıyıya ikmal malzemesi taşımasını olanaklı kılıyordu. İki dut limanı inşa edildi; biri ABD sahillerini, diğeri İngiliz sahillerini desteklemek için. Tüm bileşenlerin, Manş Denizi boyunca birbirine yedeklenmesi gerekiyordu.

"**Hava durumunda** gerçek ve **çok ciddi bir bozulma** olmadıkça **gitmeliyiz.**"

GENERAL DWİGHT D. EİSENHOWER, 3 HAZİRAN 1944

Bu arada, Manş Denizinin karşı tarafında Almanlar boş durmuyordu. İngiltere'den bir Müttefik saldırısından korktukları için, 1940'tan beri Avrupa kıyıları boyunca geniş bir savunma sistemi üzerinde çalışıyorlardı.

1943 baharında "Atlantik Duvarı" olarak bilinen Alman kıyı savunması, hâlâ yeterince geliştirilmemişti. B Ordu Grubu komutanlığına atanan Rommel, savunmayı iyileştirmek için çok çalıştı. Sahillere ve potansiyel planörle indirme alanlarına, çıkarmaya karşı çok çeşitli ölümcül engeller doldurduldu; kıyı hattına beton koruganlar yapıldı. Rommel'in üstü, Batı Başkomutanı Gerd von Rundstedt, savunma hattının, Müttefiklerin ana çabasını tespit etmeyi olanaklı kılacak kadar uzun olması gerektiğini savundu; tespit edilen Müttefik kuvvetine, zırhlı yedeklerle saldırılabilirdi.

İngiltere'de 1944'ün ilk birkaç ayı, hummalı eğitim faaliyetiyle geçti. Saldırı tümenleri, Normandiya'dakine benzer kıyıya çıkma tatbikatları gerçekleştirdi. Nisanda Alman E-botlar, Devon açıklarından bir tatbikatta yer alan bir Amerikan konvoyunu vurunca, büyük bir korku oluştu. Planı tehlikeye atmamak için olayın gizlenmesi gerekiyordu. Bu arada Müttefik hava kuvvetleri, hem Fransa'daki Luftwaffe'yi imha etmek, hem Normandiya'ya giden yolları kesmek için bir harekât başlatmıştı.

▽ **Eisenhower Amerikalı askerlerle konuşuyor**
Dwight D. Eisenhower, 5 Haziran 1944'te ABD paraşütçüleriyle buluşuyor; askerler, D-Gününün arifesinde uçaklarına binmek üzereydi. Eisenhower için kaygılı bir zamandı; başarı da başarısızlık da söz konusuydu.

SONRA »

D-Günü saldırısının günü, sonunda 5 Haziran 1944 olarak belirlendi – birliklere brifing verildi ve gemiler hazırlandı; ama hava durumu, kontrol edilemeyen bir faktördü.

DOĞA MÜDAHALE EDİYOR
1944 Mayısının sonuna gelindiğinde **İngiliz limanları her türlü gemiyle tıka basa doluydu** ve hücum birlikleri, kalkış limanlarına yakın kamplara taşınmıştı. Birlikler, saldırıdaki rolleri konusunda orada bilgilendirildi.

3 Haziranda Eisenhower'a, **D-Gününde hava durumunun fırtınalı olabileceği** söylendi. Ertesi gün, gelecek 36 saatte koşulların yavaşça iyileşeceği bilgisi verildi; bunun üzerine, **saldırıyı bir gün erteledi**. Şimdi Müttefikler 6 Haziranda karaya çıkacaktı. Beşinci akşam saldırı filosu Manş Denizine açıldı.

MİHVER DEVLETLERİ GAFİL AVLANDI
Bu arada, **koşulların bir saldırıya uygun olmadığına inanan** önemli Alman generallerin çoğu bir harita çalışması için Rennes'e gitmişti; **Rommel de**, daha fazla asker istemek üzere **Almanya'ya dönmüştü. Tam bir şok yaşamak üzereydiler** **398–401 »**.

AMERİKALI GENERAL VE BAŞKAN Doğum 1890 Ölüm 1969

Dwight D. **Eisenhower**

"Dünyanın gözü üzerimizedir. Özgürlük aşığı halkların **umutları ve duaları... sizinledir**."

EİSENHOWER'IN D-GÜNÜ ABD KUVVETLERİNE YAPTIĞI KONUŞMA, 6 HAZİRAN 1944

△ **Beş yıldızlı general** Eisenhower askeri kariyerine bir West Point harp okulu öğrencisi olarak başladı. Muharebe alanı deneyimi olmamasına rağmen, 1944'te beş yıldızlı general –ABD ordusunda en yüksek rütbe– yapıldı.

Parlak bir komutan ve askeri stratejist olan Dwight D. Eisenhower, Avrupa'da Müttefik kuvvetler Yüksek Komutanı olarak görev yaptı, 1944'de Fransa'ya başarılı saldırıyı örgütledi ve devamında Amerika Birleşik Devletleri'nin 34. başkanı oldu.

Yine de 1941'den önce Eisenhower'ın böylesine önemli bir rol için seçilmesi olası değildi. Savaşma deneyimi yoktu, ordu içindeki yükselişi tedrici olmuştu ve çok tanınmıyordu ama mükemmel müzakere ve planlama becerileri vardı.

Eisenhower gençliğinden beri ordudaydı. West Point'ten mezun olunca teğmen olarak atandı ve I. Dünya Savaşında bir tank eğitim merkezinin komutanlığını yaptı. Yurtdışına gönderilmeden savaş bitti. Barış zamanında ordudaki kariyerine devam etti; tank savaşının öncüsü George Patton'ın komutası altında çalıştı; daha sonra Tuğgeneral Fox Connor'ın kurmay başkanı olarak atandı ve Panama'ya gönderildi. Connor'dan çok etkilenen Eisenhower, görevlerini, askeri planlama ve strateji çalışmalarıyla birleştirdi. Bir süre Fransa'da kaldı, General Pershing'in komutası altında çalıştı ve I. Dünya Savaşı muharebe alanlarına ilişkin bir rehber yazıp, daha sonra paha biçilmez olacak coğrafi bilgiler sundu.

ÖNEMLİ OLAYLAR

- **14 Ekim 1890** Dwight David Eisenhower Teksas'ta Denison'da doğar.
- **1915** West Point Askeri Akademisinden mezun olur. Teğmen olarak atanır.
- **1915-18** Teksas'ta bir tank eğitim merkezinin komutanlığını yapar. Yüzbaşılığa terfi eder ve Üstün Hizmet Madalyası alır. Denizaşırı göreve gönderilmeden I. Dünya Savaşı biter.
- **1922-24** Panama Kanalı Bölgesine atanır. Komutanı Tuğgeneral Fox Connor'dan etkilenerek, Kansas'ta Fort Leavenworth'ta Komuta ve Kurmay Okuluna gider.
- **1927** Kara Harp Okulundan mezun olduktan sonra, Fransa'da barış gücünde görev alır.
- **1929-33** Washington'da Savaş Bakanlığı Müsteşarı General George V. Mosley'in kurmay başkanlığını yapar.
- **1933** Kara Kuvvetleri kurmay başkanı General Douglas MacArthur'un yaveri olur.

▷ **General "Ike"**
Okulda edindiği bir lakapla, "Ike" olarak anılan General Dwight David Eisenhower, geniş kesimlerin hayranlığını kazandı; öyle ki, 1952 başkanlık seçimi kampanyasında "I Like Ike" (Ike'ı Severim) sloganı kullanıldı.

Becerikli arabulucu

Eisenhower, olağanüstü bir yöneticiydi. General Douglas MacArthur'un kurmay başkanlığına atandı ve Filipinler'de onunla birlikte çalışıp, bir savunma kuvveti örgütlemesine yardımcı oldu. Özellikle hoşlandığı bir görev değildi ama bazı tarihçiler, değişken bir adam olan MacArthur'la çalışma deneyiminin yararlı olmuş olabileceği yorumunda bulundu.

1939'da, Almanya'nın Polonya'ya saldırısından kısa süre sonra Eisenhower Amerika Birleşik Devletleri'ne geri döndü. Üçüncü Ordu kurmay başkanı yapıldı; savaş manevralarını planlama becerisi, genelkurmay başkanı General George Marshall'ın dikkatini çekti. Marshall etkilendi ve 1941'de ABD savaşa girince, Eisenhower'ı Washington'da kara kuvvetlerinin savaş planlama dairesine gönderdi. Bu noktadan itibaren Eisenhower hızla yükseldi. Özellikle MacArthur'la baş etme yeteneğiyle Marshall'ı etkiledi ve 1942'de Müttefiklerin Kuzey Afrika'yı işgalini planlamakla görevlendirildi. Eisenhower'ın yüksek komuta deneyimi olmamasına rağmen, askeri stratejiyi pratik eyleme çevirme konusunda seçkin bir yeteneği ve olağanüstü diplomatik becerileri vardı. İlk büyük Müttefik taarruzu olan Meşale Harekâtını planlamak, sürekli birbirinin gırtlağına yapışan Patton ve Montgomery gibi çetin bireylerle uğraşmayı gerektiriyordu. Eisenhower, ikisinin arasını bulabildiğini net bir biçimde gösterdi. Şubat 1943'te orgeneralliğe terfi etti ve Tunus'a, Sicilya'ya ve İtalya anakarasına başarılı saldırılar başlattı.

△ Sivil cephede propaganda
Eisenhower'ın ayırt edici imajı, diğer generallerin imajıyla birlikte, sivil cephede ulusal savaş çabasını üretim artışına yönlendirmek için afişlerde ve diğer propaganda araçlarında kullanıldı.

Yüksek komutan

Aralık 1943'te Eisenhower, Müttefik Sefer Kuvvetinin Yüksek Komutanı olarak seçildi ve çok geçmeden kendini Londra'da, Normandiya saldırısına hazırlanırken buldu. Herkesin ilk tercihi olmamıştı –Roosevelt ve Churchill'in başka adayları vardı–ama örgütleme ve arabuluculuk becerileri onu doğru aday yaptı. Anılarında Montgomery, Eisenhower'ı "askeri devlet adamı" olarak niteledi ve şu iddiada bulundu: Başka hiç kimse Müttefik kuvvetleri kaynaştırıp böylesine ince bir savaş makinesine dönüştü-

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **1935** Filipinler hükümetinin yardımcı askeri danışmanı olarak General MacArthur ile birlikte Filipinler'e gider ve Filipin Ordusunun yeniden düzenlenmesine yardım eder.
- **1939** Amerika Birleşik Devletleri'ne geri döner, Washington'da ve Teksas'ta general Thompson, Joyce ve Kreuger'in kurmay başkanlığını yapar.
- **Mart 1941** Albay olur ve haziranda Üçüncü Ordu kurmay başkanı yapılır.
- **1941** Eylülde tuğgeneralliğe terfi eder. Aralıkta ABD II. Dünya Savaşına girince Washington'da kara kuvvetleri savaş planları dairesine atanır.
- **Mart 1942** Tümgeneralliğe terfi eder ve Savaş Bakanlığının operasyonlar dairesinin başına atanır.
- **Temmuz 1942** Korgeneralliğe terfi eder ve Fransız Kuzey Afrika'sına Müttefik saldırısı Meşale Harekâtının başına getirilir.
- **Şubat 1943** Orgeneralliğe terfi eder ve Haziran 1944'te Roma'nın düşmesiyle sonuçlanan İtalya'ya amfibi saldırıları yönetir.

remezdi. Saldırı bölgede bir milyon savaşçı asker ile iki milyon destek hizmetini içeren kara, deniz ve hava kuvvetlerini koordine etmeyi ve karşıt görüşlerle, önerilerle ve kişiliklerle başa çıkmayı gerektiriyordu. Sonuçta 5 Haziran 1944'te kötü hava koşullarında bir kesinti sırasında kumar oynayarak, ertesi gün D-Günü olarak bilinen saldırıyı başlatma emrini veren Eisenhower'dı.

△ **İlham veren bir lider**
General Eisenhower, D-Gününün arifesinde, İngiltere'de 101. Hava İndirme Tümeninin ABD'li paraşütçüleriyle konuşuyor. Kötü hava koşulları bir gecikmeye neden olmuştu ama 5 Haziran 1944'te Eisenhower harekâtı başlattı.

D-Gününden Sonra Popülerlik

Eisenhower'ın sorumlulukları, D-Günü saldırısıyla bitmedi; Paris'e Müttefik ilerlemesini ve Bulge Çarpışmasını yönetti, sonunda Mayıs 1945'te Almanya'nın teslim olmasına yol açan olayları denetledi. Rusların Berlin'i ele geçirmesine izin vermekle eleştirildi ama diğer başarıları ona uluslararası ün ve saygınlık kazandırdı.

Eisenhower ABD'ye geri döndüğünde bir kahraman gibi karşılandı. Hem ordu hem siviller tarafından sevilen ve saygı duyulan Eisenhower, savaş bitince emekli olmaya niyetlenmişti ama Başkan Truman onu genelkurmay başkanlığına atadı. Savaş zamanı ordusunun terhisini yönettikten sonra aktif askerlik hizmetini bırakıp, Columbia Üniversitesinde akademik bir görev üstlendi. 1950'de Truman, yeni kurulan NATO'nun Yüksek Komutanlığına onu atayınca, uluslararası sahneye geri döndü. İki yıl sonra Cumhuriyetçi Partiden başkan adayı oldu. Popülerliği ona seçimlerde kolay bir zafer kazandırdı ve 1956'da ikinci kez başkan seçildi. 1961'de görevi bıraktı ve Gettysburg Farın'daki evine çekildi. Sekiz yıl sonra öldü.

- **Aralık 1943** Müttefik Sefer Kuvveti Yüksek Komutanlığına atanır. Normandiya saldırısını planlamak için Londra'ya gider.
- **6 Haziran 1944** Onun emriyle D-Günü çıkarmaları başlar. Aralıkta beş yıldızlı general yapılır.
- **Mayıs 1945** Almanya'da ABD İşgal Bölgesinin Askeri Valisi olarak atanır.
- **Mayıs 1948** Aktif görevi bırakır ve New York'ta Columbia Üniversitesi başkanı olur.
- **1950** Başkan Truman, onu Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) Yüksek Komutanı olarak atar.
- **1952** Demokrat Partiden Adlai Stevenson'a karşı Cumhuriyetçi Partiden başkan adayı olur.
- **1953** Amerika Birleşik Devletleri'nin 34. başkanı seçilir; 1956'da tekrar seçilerek iki dönem görev yapar.
- **28 Mart 1969** Washington'da Walter Reed Askeri Hastanesinde ölür.

D-Günü Çıkarmaları

Normandiya çıkarmaları, yığınlarca hazırlığın son noktasıydı ve savaş tarihinde en büyük amfibi harekâtı temsil eder. Her şey plana uygun gitmediği halde, günün sonunda Müttefik kuvvetler karaya çıktı ve Batı Avrupa'nın kurtuluşu başlayabildi.

Çıkarmalar için seçilen beş sahil vardı – her bir hücum tümenine bir tane. Sahillere doğudan batıya kod adlar verildi: Kılıç (İngiliz), Juno (Kanada), Altın (İngiliz), Omaha (ABD) ve Utah (ABD). Müttefik birlikler karaya çıkmadan önce, kıyıdaki bataryaları ezmek çok önemliydi. Bu amaçla Müttefik hava kuvvetleri üzerlerine 1760 ton bomba bıraktı ve denizden yoğun bir bombardımana da tutuldu. Kıyıdan 11-17 km uzakta hücum birlikleri nakliye gemilerinden çıkarma araçlarına aktarıldı. Bir koşuşturma vardı; birçoklarını deniz tuttu; bazıları çok az uyumuş ya da hiç uyumamıştı. Hava da kapalıydı; koşulları zorlaştırıyordu.

Çıkarmalar, sular çekildikten hemen sonra, yükselince gerçekleşecekti ve yerel koşullar nedeniyle Amerikalılar ilk önce karaya çıkıp, bombardıman için kullanılabilir zamanı azaltmak zorunda kalacaktı. Sabah saat 06.30'da Utah Sahilinde karaya çıkacak ilk

"Büyük haçlı seferine çıkmak üzeresiniz."

EISENHOWER'DAN ASKERLERİNE, 5 HAZİRAN 1944

<< ÖNCE

Eisenhower'ın, şüpheli hava koşullarına rağmen D-Günü çıkarmalarını 6 Haziranda başlatma kararı, cesur bir karardı << 390–93. Başaramazlarsa, Müttefiklerin tekrar denemek için aylarca bekleyebileceğini biliyordu.

HAZIRLIKLAR BAŞLIYOR

5 Haziran günü sabah saat 09.00'da BBC, **Fransız Direnişine <<** **340–43** (Normandiya'ya çıkan yolları keseceklerdi) şifreli mesaj gönderip, saldırının başladığını bildirdi. Sonra iki grup RAF bombardıman uçağı, Boulogne ve Le Havre'e doğru havalandı. Uçaklar, **Alman radarların kafasını karıştırıp**, bir saldırı filosunun Pas de Calais'e gittiğini sanmalarını sağlamak için teneke folyo şeritler ("pencere" kod adlı) bıraktı. İki ABD hava indirme tümeni, Cotentin yarımadasının başlangıcına bırakılırken; bir İngiliz tümeni de, Orne Irmağının doğusuna indi –ikisi de **Müttefik kanatlarını güvenceye alma** hedefine ulaştı.

ABD PARAŞÜTÇÜ ROZETİ

birlikler, Dördüncü ABD Piyade Tümeninden olacaktı. Akıntı nedeniyle çıkarma araçları doğru sahilden uzaklaştı ve olması gereken yerin 1830 metre güneyinde karaya çıktılar. Bu durum biraz şaşkınlık yarattı; askerler, sığ suda kıyıya 90 metre yürümek zorunda kaldı ama burası Alman savunmasının zayıf bir noktasıydı ve zayiat fazla olmadı. Kıyıya hareket eden Sherman DD (amfibi) tanklarının yardımıyla birlikler, ABD'li paraşütçülerin bir kısmıyla birleşebildi. Omaha ise gerçek sorunlar çıkardı. Sahile uçurumlar hâkimdi ve en yoğun savunulan sahildi, sayısız sualtı engeli vardı. Ayrıca Omaha, hava koşullarına Utah'dan çok daha fazla açıktı ama Alman kıyı bataryalarından gelecek ateş korkusu, gemilerden çıkarma araçlarına aktarmanın kıyıdan 17 km uzakta gerçekleşmesine neden oldu. Birçok tank battı; çıkarma araçları sualtı engelleriyle kundaklandı ya da suyla doldu. Bazı askerler yanlış sahillerde karaya çıktı.

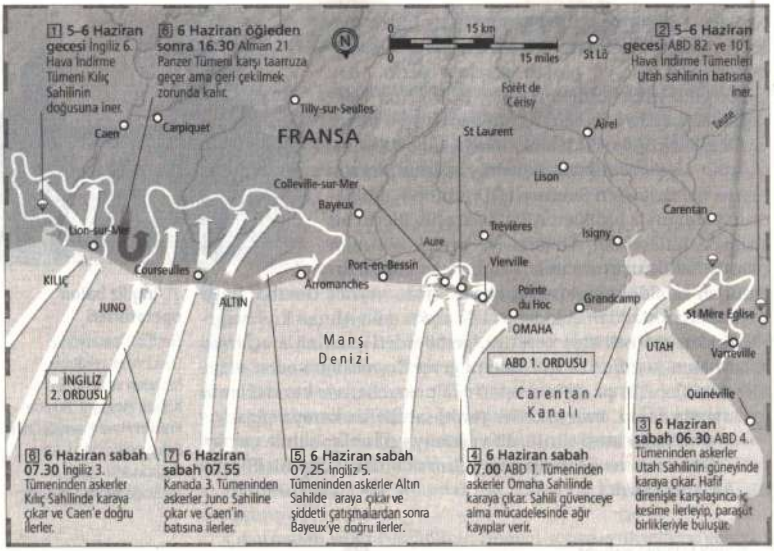
Almanlar ağır ateşi sürdürdü ve karaya çıkanlar, sahile çakılıp kaldı. Gün ortasına gelindiğinde, yalnızca birkaç sallantılı köprübaşı kazanmışlardı.

△ İngiliz balon operatörleri
Neptün Operasyonu, Overlord Harekâtının havadan ve denizden hücum evresiydi. Burada Kraliyet Hava Kuvvetlerinin balon operatörleri, Altın Kesimindeki "Kral" sahilinde bir vinci çekiyor.

▽ Kıyıya takviye geliyor
ABD Birinci Ordusuna bağlı V. Kolordudan Amerikalı piyadeler, 7 Haziran 1944'te LCVP çıkarma aracından kuru alana iniyor. 11 Haziranda sahilde 300.000'den fazla asker ve 54.000 taşıt vardı.

ANAHTAR

- Almankarşı-taarruzu
- Müttefik çıkarması/ilerlemesi
- Müttefik paraşütle indirme
- Müttefik cephe hattı 7 Haziran

△ Normandiya çıkarmaları

Alman karşı taarruzunun bir bölümü kıyıya ulaştı ama 150.000 işgalci tarafından imha edilme korkusuyla, geri çekilmek zorunda kaldı.

Almanlar gafil avlanıyor

Altın Sahilde, kayaların varlığı nedeniyle çıkarma aralığı görece dardı. Yine de, 50. İngiliz Tümeni öğlen vakti neredeyse tamamen karaya çıkmış ve içeriye doğru ilerlemeye başlamıştı. Yalnızca sağ kanattaki Le Hamel köyü, önemli bir mukavemet gösterdi ama günün sonunda savunması zayıfladı. Juno'da Kanada Üçüncü Tümeni de, sahile dar bir yaklaşma anlamına gelen geniş resiflerle yüzleşmek zorunda kaldı. Bu durum çıkarmaları 25 dakika geciktirdi ve yedek tugay karaya çıkınca, sıkışıklığa neden oldu. Tek anlamlı Alman direnişi orta kesimde geldi ve bu, başlangıçta Kanadalıların iki ayrı kıyı başına sahip olması demekti. Tümen daha sonra Carpiquet havaalanına ilerledi. Caen'in hemen kuzeyinde Kılıç Sahilinde İngiliz Üçüncü Tümeni de, birlikler sahile varınca ağır ateş zayiata neden olmasına rağmen, karaya çıktı. Tümenle birlikte karaya çıkan komandolara, Caen Kanalı kıyısında paraşütçülerle birleşme görevi verildi ve görevlerini başarıyla yerine getirdiler.

Almanların tarafında, Fransız Direnişine alışılmadık ölçüde uzun BBC mesajları yüksek bir alarm durumuna neden oldu ama bu evrede, Almanlar için esas kaygı konusu Normandiya çıkarmalarından çok yaygın sabotajlardı. D-gününün ilk saatlerinde, havadan indirmelerle ilgili raporlar en yüksek düzeyde alarm verilmesine neden oldu ve izinli subaylar hızla birliklerinin başına döndü. Sahilleri fiilen savunan birliklerin standardı

genellikle düşüktü ve Almanlar, Müttefik kuvvetleri denize geri sürecek zırhlı birliklerin karşı taarruzuna umut bağladı. Ne yazık ki, ana Panzer yedekleri Hitler'in kontrolündeydi ve karargâhına telefon edildiğinde, Rundstedt'in kurmaylarına Führer'in uyuduğu ve rahatsız edilemeyeceği söylendi. Ancak öğleden sonra Hitler yedeklerin serbest bırakılmasına razı oldu. Bölgedeki tek Panzer tümeni dağınıktı ve toplanması zaman aldı. Başlangıçta İngiliz hava indirme birliklerine saldırdı ama ardından Caen'in kuzeyindeki İngiliz kuvvetlere saldırma emri aldı. O sırada iş işten geçmişti.

▽ Bren hafif makineli silah

Çekoslavakya'da tasarlanan Bren hafif makineli silah, İngiliz piyadesine savaş boyunca ve öncesindeki yıllarda iyi bir şekilde hizmet etmişti. 0,303 kalibre ve 548m menzili vardı.

SONRA

D-Gününün sonunda Müttefikler, 9000 kayıpla – başlangıçta korkulandan epeyce az–150.000 askeri karaya çıkarmıştı. Yalnızca Omaha gerçek sorunlarla karşılaşmıştı.

ALMAN HEDEFLERİ

Sonraki görev **kıyı başlarını birleştirmek**, takviye kuvvetleri karaya çıkarmak ve iç kesime ilerlemeye başlamaktı.

Normandiya'dan çıkmadan 404–407 » önce sert çatışmalar olacaktı. Almanlar için D-Günü felakete yakın bir şey olmuştu. **Müttefikleri sahillerden süpürme planları başarısız olmuştu**. Bunun ana saldırı olup olmadığından ya da bir sonraki hedefin Calais olup olmadığından da emin değildiler. **Zırhlı yedekleri kullanmak** artık bir öncelikti. Ama Müttefiklerin hava üstünlüğü ve Normandiya'ya çıkan yolların kesilmesi nedeniyle, bu kolay bir iş olmayacaktı.

OMAHA SAHİLİNDE YARALI ASKERLER

GÖRGÜ TANIĞI 6 Haziran 1944

Omaha Sahili Çıkarması

6 Haziran 1944'te Müttefik kuvvetler –Amerikan, İngiliz ve Kanadalı– Normandiya'da Cotentin yarımadasında beş sahilde karaya çıktı. En kötü zayiat Omaha Sahilinde verildi; iki özel kuvvetler taburuyla desteklenen ABD 1. ve 29. Tümenleri, uzunluğu 10 km olan sahili güvenceye almaya çalışırken şiddetli muhalefetle karşılaştı. Çıkarmada yaklaşık 3000 Amerikalı öldü ya da yaralandı.

"Ne kadar derin olduğu konusunda bir fikrim yoktu ama benim boyum 1,80'di ve deniz göğsüme kadar çıktı ve ayaklarımı bulmam biraz zaman aldı... Ona [Çavuş Reed] uzanıp ceketinden yakaladım ve rampanın altından çekip çıkardım; yoksa çıkarma aracının altında ezilecekti. Reed'i köpüklerden çekip çıkardım ve sahile 20 metre kadar vardı ve 'Tamam Çavuş, seni buraya kadar getirebiliyorum, sana ilkyardımcı göndereceğim, takımla birlikte gidip görevimizi yerine getirmek zorundayım' dedim. Onu orada bıraktım ve hemen ardından bir havan mermisi arkama düştü, benim havan kesiminin tamamını öldürdü ya da yaraladı ve beni de yüzüstü yere serdi, ne cehenneme düştüm diye düşündüm. Yüzüme kum vuruyordu ve kendi kendime 'Ah, Alman, bana ateş ediyor, beni vurmaya çalışıyor, yatmanın yeri değil' dedim... İnsanlar hareketsiz yatıyordu, akan kan kumu kırmızıya boyuyordu. Bazı yaralılar ellerinden geldiğince sürünüyordu; bazılarının acı içinde kıvranan yüzünde çaresizlik ve şaşkınlık ifadesi vardı. Bazıları ayağa kalkmaya çalışıyor, düşman ateşiyle tekrar vuruluyordu."

Teğmen Sidney Salomon, 2. Komando Taburu C Bölüğü, Omaha Sahili çıkarması üzerine

Zor bir çıkarma
Amerikalı hücum birlikleri Omaha Sahiline çıkarken amfibi tanklar önde gidiyor. Yüksek bir gelgit, yoğun bir dalga ve uçurumların tepesinden ateş eden Alman keskin nişancılar, Omaha'ya hücumu tehlikeli bir operasyon haline getirdi.

Normandiya'dan Çıkış

D-Günü çıkarmaları başarılı olduğu halde, Müttefikler Normandiya'dan çıkmadan önce altı hafta şiddetli çatışmalarla karşı karşıya kaldı. Bu sırada Alman kuvvetlerin neredeyse tamamı imha edilmişti ve geri kalanlar da hızla Kuzey Fransa'ya çekildi, geride limanlarda tutunacak yalnızca birkaç garnizon bırakıldı.

D-Gününden hemen sonraki dönemde Müttefikler kıyı başlarını birleştirmeyi başardı ve iç kesime ilerlemeye başladı. Ne var ki, çok geçmeden doğuda İngiliz kuvvetler arasında sorunlar ortaya çıktı. Caen kenti bir D-Günü hedefiydi ama sahillerdeki sıkışıklık nedeniyle gerekli zırhlı destek zamanında gelemediği için, Montgomery'nin kuvvetleri kente ulaşamamıştı. Ertesi hafta İngilizler Caen'i ele geçirmeye çalıştı ama yeni gelen ve fanatik Hitler Gençliğinin eski üyelerinden oluşan 12. Panzer Tümeni tarafından durduruldu.

Batıda Amerikalılar daha başarılıydı ve 18 Haziranda Cotentin yarımadasının Normandiya'nın geri kalan kısmıyla bağlantısını kesti. Önceki gün Rundstedt ve Rommel, Soissons'ta Hitler'le görüşüp, hattı kısaltmak için yarımadayı boşaltıp boşaltmayacaklarını sormuştu. Ama Hitler reddetmiş ve oradaki Alman birliklerin kaderini belirlemişti. Cherbourg limanının sonuna kadar savunulmasını da emretti ama Amerikalılar iki günlük bir çarpışmadan sonra limanı ele

<< ÖNCE

Müttefikler Normandiya'da karaya çıktıktan << 398–401 sonra, Almanlar karşısında önemli avantajlar elde ettiler. Hava üstünlüğü ve Fransız Direnişi düşmanın ilerlemesine engel oldu.

DİRENİŞİN ROLÜ

Müttefiklerin en çok ilgilendiği şey, Almanların **büyük bir karşı taarruz başlatmalarını** olanaklı kılacak kadar çok zırhlı birliği Normandiya'ya toplamalarını önlemekti. Panzer ve Panzer Bombası tümenlerinin hareketini yavaşlatmada hava gücü önemli bir rol oynadı ama **Fransız Direnişinin << 340-43** rolü de önemliydi. Direnişçi operasyonları özel eğitimli SOE ajanlarınca << **262-65** koordine edilmekteydi ve D-Gününden sonraki günlerde Fransa'ya üç kişilik ekipler paraşütle indirildi. Yol kesme ve cephe gerisinde Alman birliklerini oyalama, etkili oldu. Normandiya'da aralıksız Müttefik baskısı da, bu tümenlerin savunmaya destek olmak durumunda kalmaları anlamına geliyordu ve bir karşı-taarruz kuvvetinin toplanmasını önledi.

geçirdi. Ne var ki, limandaki tesisler yıkılmıştı ve ancak birkaç hafta sonra gemi kabul edebildi. Bu durum, Müttefikler için bir darbeydi; çünkü geçen hafta Manş Denizinde her iki Dut limanına ağır hasar veren şiddetli bir fırtına çıkmıştı.

ÖNEMLİ AN

CAEN'İN BOMBALANMASI

İngilizler ve Kanadalılar, Caen'in kuzeyinde tahkimli köylerde durduruldu. 7 Temmuzda 447 RAF ağır bombardıman uçağı saldırdı. Kendi askerlerini vurmamak için, 2276 ton bombayı Caen'in kuzeydeki dış mahallelerine bıraktılar. Bunu izleyen kara taarruzu kentin kuzey bölümünü güvenceye aldı ama bombardımanın yarattığı yıkıntılar tarafından engellendiler.

Müttefikler engele takılır

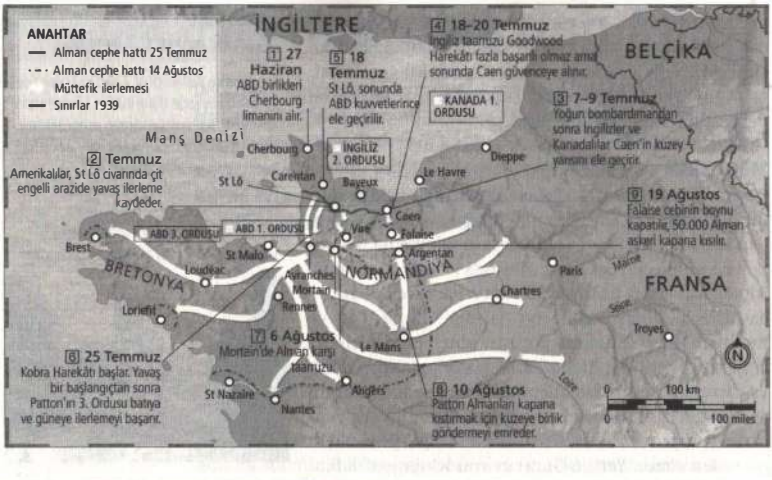
Haziranın sonunda İngilizler Caen'in batısından geçmeye çalıştı. 9,5 km ilerlemeyi başardılar ama ardından kanattan SS Panzer birliklerinin saldırısına uğradılar ve kısmen geri çekilmek zorunda kaldılar. Ne var ki, Alman kuvvetler üzerinde devam eden sürekli baskıya dayanmak zorlaşıyordu; bu yüzden Rundstedt ve Rommel Hitler'le tekrar görüştü –bu kez Alplerdeki dinlenme yerinde. Daha fazla birlik ve Normandiya'dan çekilme izni istediler ama Hitler reddetti, onun yerine kıyı başlarını tasfiye etmelerini istedi. Barış yapmaktan başka seçenek olmadığını düşünen Rundstedt görevden alındı. Yerine Günther von Kluge getirildi.

Şimdi Amerikalılar güneyde St Lô'ya doğru ilerlemeye başladı ama zorlandılar. Bunun önemli bir nedeni, Normandiya kırsalının doğasıydı. "Koruluk" olarak bilinen bu bölge, ağaçlık alanlardan ve tepesinde yoğun çitler bulunan banklarla çevrili küçük tarlalardan oluşmaktaydı. Klostrofobikti ve özellikle zırhlı taşıtlar söz konusu olduğunda, saldırıya karşı savunmaya uygundu. Bu arada İngilizler ve Kanadalılar Caen'i dövmeye devam ediyordu. RAF Bombardıman Komutanlığı, kentin savunmasını "halı bombardımanı" teknikleriyle havaya uçurdu. Bu, kara kuvvetlerinin kentin kuzey yarısını ele geçirmesini olanaklı kıldı ama çaresiz Alman direnişi daha fazla ilerlemeyi engelledi.

▽ **ABD 155mm Long Tom**

Bu ağır, 155mm kalibre sahra topu, savaşın son aylarında Amerikan uzun menzilli toplarının ana direğiydi. 43 kg yüksek patlayıcılı mermi ateşliyordu. Sis bombası, kimyasal bomba, aydınlatma mermisi, hatta tanksavar mühimmat da ateşleyebiliyordu.

△ Normandiya'dan çıkış
Bu harita, Müttefik kuvvetlerin Bretanya'yı düşmandan nasıl temizlediğini ve dağılan Alman orduların peşinde doğuya nasıl hamle yaptığını gösteriyor.

Zaferin eşiğinde

10 Temmuzda muharebeyi kontrol eden Montgomery, yeni bir talimat çıkardı. İngiliz İkinci Ordusu, ABD Birinci Ordusu üzerindeki baskıyı hafifletmek için Caen'in hemen doğusuna büyük bir saldırı başlatacaktı. Bir hafta sonra, bir avcı bombardıman uçağı Rommel'i yaralayınca Almanlar bir darbe aldı. Kluge, Rommel'in görevini de üstlendi. 18 Temmuzda İngilizler Caen'in doğusuna büyük bir saldırı başlattı. Hedef yokluğundan ötürü enerjisi tükendi ama Amerikalıların çıkış hamlesinin yolunu açmaya yardımcı oldu. ABD kuvvetleri de artık ilerleme kaydetmeye başlıyordu; sonunda St Lô kavşağını ele geçirdiler. 20 Temmuzda Hitler'e bir suikast girişimi başarısız oldu ama yine de Almanların dikkatini dağıttı.

ABD yarma harekâtına 25 Temmuzda başladı; ilk hedef Avranches kasabasıydı. Halı bombardımanından sonra Alman savunmasını geçmek iki gün aldı. Avranches 31 Temmuzda kurtarıldı ve çıkış başlayabildi. Önde, George S. Patton'ın son iki haftada Normandiya'ya ulaşan Üçünü ABD Ordusu vardı. Ne var ki, Hitler, Kluge'nin Müttefik kuvvetleri perdeleme taarruzlarıyla durdurması konusunda kararlıydı.

◁ Normandiya'da savaşma
İngiliz piyadeler sırtlarına bağlı kazma aletleriyle bir köye saldırmaya hazırlanıyor. Hedeflerine ulaşır ulaşmaz, Almanların topçu ateşinden ve olası karşı taarruzundan korunmak için çukur kazıyorlardı.

Son hücum

Patton 1 Ağustosta taarruza geçti; ordusunun bir bölümünü Bretonya'ya süpürmeye gönderirken, geri kalanlar güneye ve doğuya ilerledi. 3. Ordu Bretonya'yı bir haftada istila etti. Ama Hitler, tüm limanları vazgeçilmez kale ilan ettiği için, eski U-bot üsleri Brest, Lorient ve St Nazaire'i kuşatmak zorunlu oldu. ABD 1. Ordusu da güneye ilerliyordu ve 7/8 Ağustos gecesi Mortain yakınlarında dört Panzer tümeninin kanattan saldırısına uğradı. Almanlar başlangıçta hava gücünü sınırlayan gece karanlığından yararlandı ve ABD biraz zemin kaybetti ama gökyüzü aydınlanınca, saldırı başarısızlığa mahkûmdu. Bu arada İngilizlerin kanadında Kanadalılar Caen-Falaise yoluna iki saldırı başlatıp, Almanları geri püskürttü. Ağustosun ortasına gelindiğinde Normandiya'daki Alman kuvvetleri, kapana kısılma tehlikesi içindeydi. ABD ilerlemesi artık doğuya doğru yönelirken, İngilizler ve Kanadalılar Caen'den güneye ilerliyordu. Patton kapanı kapatmak için ordusunun bir bölümünü kuzeye yönlendirmeye başladı ama 12. Ordu Grubunun lideri General Omar Bradley, İngilizlerle ve Kanadalılarla çarpışmamak için Argentan'da durmasını söyledi. Tehlikeyi fark eden Kluge kuvvetlerine geri çekilmelerini söyledi. Falaise cebi 19 Ağustosta kapatıldı ve Normandiya Çarpışmasının sonuna işaret etti.

△ **Müttefik hava gücü**
Normandiya'da Alman geçici ikmal depolarına saldıran ABD Dokuzuncu Hava Kuvvetine ait bir Douglas A-2 Havok (İngilizler Boston diyordu). Normandiya'daki Müttefik başarısında ezici hava üstünlüğü, can alıcı bir faktördü.

SONRA

Normandiya'dan çıktıktan sonra Müttefikler Fransa'nın geri kalan kısmını ve Çukur Ülkeleri kurtarmaya başlayabilirdi; ilk hedef Paris'ti 414–17 ». Bu arada Ruslar doğuda kendi taarruzlarını başlatıyorlardı.

FALAİSE'TEN SONRA

Falaise cebi çarpışmasından sonra Kluge, Hitler tarafından görevden alındı –Kluge'nin **bombalı suikasta 410-13 »** karışmış olmasından şüphelendi. Berlin'e açıklama yapmaya çağrılan Kluge yolda intihar etti ve yerine, siyasal açıdan güvenilir **Walter Model** atandı.

RUS TAARRUZU

1944 bitmeden Avrupa'da savaşın sona ermesinin olanaklı olabileceğine insanları inandıran başka olaylar da olmuştu. Ruslar **Doğuda büyük bir taarruz 418-21 »** başlatmıştı ve Normandiya'nın **Alman takviyesinden mahrum kalmasının** nedeni buydu. Takviye kuvvetler, Kızıl Ordunun ilerlemesini durdurmak için doğuya çağrılmıştı.

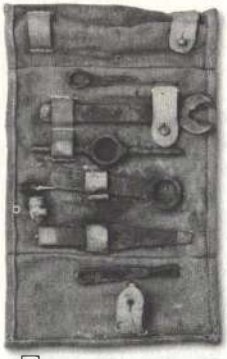
EJDERHA

15 Ağustosta **Ejderha Harekâtı** başladı. Müttefikler Fransız Rivierası'nda karaya çıktı ve büyük ölçüde İtalya'dan gelen kuvvetler çok az direnişle karşılaştı. 11 Eylülde, bir aydan daha az bir sürede birlikler, Dijon yakınlarında Patton'ın Üçüncü Ordusuyla birleşti.

Bir Asker Çantasının İçeriği

Savaşçının etkili olmak için silah dışında çeşitli eşyalara da ihtiyacı vardı. Bu eşyaların çoğu, taşınabilmesi için hafif ve kompaktı. Temel ihtiyaçları içermesinin yanı sıra askerin moralini de koruyordu.

[1] **Bu Rus tank onarım takımı,** mürettebatın, araçlarını muharebedeyken onarmalarını olanaklı kılıyordu. [2] **Bu su geçirmez meşale,** İngiliz Özel Kuvvetleri tarafından kullanıldı ve pille çalışıyordu. [3] **İngiliz güneş pusulası,** çölde temel navigasyon aracıydı; güneş saati ilkesine göre çalışıyordu ve bir taşıtın mil sayacıyla birlikte kullanılırdı. [4] **Japon şerit metre.** Japonlar uzunluğu Ri (4 km), Ken (1,8 m) ve Şaku (30 cm) olarak ölçerdi. [5] **Bu Japon pusulası,** özellikle cangılda temel navigasyon aracıydı. [6] **İngiliz hayatta kalma kiti,** paraşütle atlamak zorunda kalırlarsa kullanmak üzere RAF mürettebatı için çıkarıldı. [7] **Bu İngiliz çakı,** özellikle muhabereciler tarafından kablo döşeme ve tamirinde kullanılıyordu; çeşitli bıçak ağızları ve tel kesici takımı vardı. [8] **İngiliz birlikleri için çıkarılan istila paketlerinde** ülkenin genel haritaları, yabancı paralar ve dil kılavuzları vardı. [9] **Bu 24-saatlik kumanya paketi,** Güneydoğu Asya'daki birliklerce kullanıldı ve içinde bir kişilik gıda vardı. [10] **Bir sefer tası ve kupa.** İngiliz askerlere, pişirme kabı olarak kullanılabilen iki sefer tası ve bir emaye kupa verilirdi. [11] **Sigara;** Avrupa'daki Kanadalı askerlere verildi. Sigara, pek çok silahlı kuvvetlerde sahra kumanyasının bir parçasıydı. [12] **Bu anti-gaz merhem,** hardal gazının etkilerini iyileştiriyordu. Bununla birlikte, II. Dünya Savaşında muharebe alanlarında kimyasal silahlar kullanılmadı. [13] **Bu ABD "kan tezkeresi,"** Rusya'nın kontrolündeki toprakların üzerinde uçan ABD havacıları için çıkarıldı; Moskova'daki ABD Askeri Misyonuna uçuş detaylarının verilmesini istiyordu. [14] **İngiliz acil durum kumanyası,** üst rütbeli bir subayın izni olmadan tüketilemezdi ve içinde işlenmiş et vardı. [15] **Cep-boy romanlar,** ABD askerleri için çıkarıldı. Göğüs cebine girecek kadar küçüktü. [16] **Klasik masa oyunları takımı,** Alman ordu personeli içindi. Mukavvadan yapılmıştı ve tek tek oyun fişlerinin ve parçalarının, kesilip çıkarılması gerekiyordu. [17] **Budist dua kartı,** Budist Japon askerlere aitti. Dinsel inanç, savaşta olanlara çoğu kez güç ve teselli veriyordu. [18] **Ustura ve kabı,** İngiliz silahlı kuvvetleri düşünülerek ticari olarak üretildi; içinde bir tıraş aynası da vardı.

[1] TANK ONARIM TAKIMI (SSCB)

[2] SU GEÇİRMEZ MEŞALE (İNGİLTERE)

[3] GÜNEŞ PUSULASI (İNGİLTERE)

[4] ŞERİT METRE (JAPONYA)

[5] PUSULA (JAPONYA)

6 RAF MÜRETTABATI İÇİN HAYATTA KALMA KİTİ

7 ÇAKI (İNGİLTERE)

9 24 SAATLİK KUMANYA (İNGİLTERE)

8 KUZEY AFRİKA'YA GELENLER İÇİN PARA VE HARİTA (İNGİLTERE)

10 SEFERTASI VE EMAYE KUPA (İNGİLTERE)

11 AVRUPA'DAKİ BİRLİKLER İÇİN SİGARA (KANADA)

12 ANTİ-GAZ MERHEM (İNGİLTERE)

13 KAN TEZKERESİ (ABD)

14 İKİ KUTU ACİL DURUM KUMANYASI (İNGİLTERE)

15 CEP-BOY ROMAN (ABD)

16 MASA OYUNLARI (ALMANYA)

17 AHŞAP DUA KARTI (JAPONYA)

18 USTURA VE KABI (İNGİLTERE)

Hitler'e Bombalı Suikast

Hitler'e suikast düzenlemek ve Müttefiklerle barış yapmak için bir dizi plan kuruldu ama amacına ulaşmaya en yakın teşebbüs, 20 Temmuz 1944'te gerçekleşti. Berlin'de ve Paris'te askerler önemli binaları ele geçirdi ama erken olduğu anlaşıldı; çünkü Hitler, sarsılmış olmasına rağmen hâlâ çok diriydi.

Komplocular önde gelen saha komutanlarının desteğini almaya çok zaman harcadı. Komutanların çoğunluğu artık Hitler'den tiksindiği halde, savaşmaya devam etmeyi görev sayıyorlardı ve komployu, düşmanı Almanya'nın sınırlarından uzak tutma çabalarının ortasında bir oyalama olduğunu düşünüyorlardı. Bir yemini bozmak, yetiştirilme tarzlarına aykırıydı ve Hitler'e şahsen sadakat yemini etmişlerdi. Mareşal Erich von Manstein'ın dediği gibi, "Prusyalı mareşaller isyan etmez." Komplocular, ülkenin içindeki askeri kuvvetleri kontrol eden ve karargâhı Berlin'de olan Almanya'nın Yedek Ordusunun komuta kademesinde daha başarılı oldu.

Kusursuz komplo

Önde gelen komplocuardan biri, Albay Claus von Stauffenberg, 1 Temmuz 1944'te Yedek Ordunun kurmay başkanlığına atandı. Görevleri arasında, Hitler'in toplantılarına katılma gezileri de vardı. Bu toplantıların birine bir çanta bomba götürmeyi planla-

<< ÖNCE

Hitler'e karşı olan gayri resmi gruplar, Almanya açısından savaş iyi giderken çok az halk desteği alacaklarını biliyorlardı.

BİR FIRSAT DOĞUYOR

Ne var ki, **Stalingrad bozgunundan << 298–303**, sonra Almanya'nın **nihai bir yıkımla** karşı karşıya olduğu giderek daha fazla netleşti. Hitler savaşı **sonuna kadar** sürdürmeye kararlı olunca, muhalif gruplar ülkeyi kurtarmanın tek yolunun **onu ortadan kaldırmak** olduğuna inanmaya başladı.

TEHLİKELİ BİR GÖREV

Çeşitli gruplar gevşek bir birlik oluşturdu; üyeleri orta rütbeli subaylardan ve Dışişleri Bakanlığı memurlarından oluşuyordu. **Çok sayıda komplo kurdular**; bazıları hayata geçirilmeye çalışıldı ama koordinasyon eksikliğinden, yetersizlikten ve şanssızlıktan ötürü **başarısız oldu**.

▷ Enkaza dönen toplantı odası

Bombanın neden olduğu hasar büyüktü ama Hitler, patlamanın ana kuvvetini emen kalın bir masa ayağı sayesinde kurtuldu. Aynı gün öğleden sonra enkazı Mussolini'ye gösterdi.

Hitler'in canına kast etmeye yönelik ilk girişim, Kasım 1939'da, Münih'te başarısız 1923 darbesinin yıldönümünü kutlarken gerçekleşti. Sanatkâr George Elser, Hitler'in konuşma yaptığı salona bir bomba yerleştirdi. Bomba, Hitler ayrıldıktan sonra patladı

dı. Hitler ölünce, Berlin'deki birlikler önemli binaları ele geçirecek ve yeni bir hükümet ilan edilecekti. Aynı şey Paris'te de olacaktı; Paris'in komutanı da komploculardan biriydi. İki başarısız girişimden sonra, 20 Temmuzda Stauffenberg, bir yardımcıyla birlikte, Hitler'in Doğu Prusya'da Rastenburg'da "Kurt İni" olarak bilinen sahra karargâhına uçtu.

Karargâha varınca bir brifinge katıldıktan sonra vestiyere gitti ve yardımcısından içinde iki bomba düzeneği olan bir çantayı aldı. Stauffenberg'in düzeneklerden yalnızca birini hazırlamaya, saatli bombayı 15 dakika içinde patlayacak şekilde ayarlamaya zamanı vardı. Sonra Hitler'in toplantı yapacağı barakaya gitti ve Hitler'e yakın oturmayı ayarladı. Çantayı masanın ayağının yanına yerleştirdi ve acil bir telefon görüşmesi yapmak için izin istedi. Kurt İninden ayrılınca büyük bir patlama oldu. Hitler'in öldüğüne inanan Stauffenberg tekrar Berlin'e uçtu.

▽ Hitler yaralıları ziyaret ediyor
Patlamada on bir kişi ağır yaralandı; yaralıların üçü öldü. Hitler şanslıydı ve yalnızca kulak zarı patladı.

Patlama haberi yayılır

Bu arada, Rastenburg'da komplonun içinde olan iletişim şefi Berlin'de bir patlama olduğunu ve Hitler'in hâlâ sağ olduğunu bildirdi. Komplocular, planın geri kalan kısmını başlatıp başlatmama konusunda emin değildi. Nihayet Stauffenberg geri gelip Hitler'in öldüğünü söyledi ama Goebbels Berlin'deydi ve hâlâ sağ olduğunu duymuştu. Goebbels Berlin Muhafız Taburuna komplocuları bulup tutuklamalarını söyledi.

Paris'teki komplocular zaten tutuklamalar yapmıştı. Ama Batı Başkomutanı Kluge Hitler'in sağ olduğunu duyunca, serbest bırakılmalarını emretti ve Paris'in askeri valisine Berlin'e gitmesi emredildi. Yolda intihar etmeye çalıştı ama kurtarıldı ve daha sora idam edildi.

ALMAN KURMAY SUBAY (1907–44)

CLAUS VON STAUFFENBERG

Güçlü bir askeri geleneği bulunan aristokrat bir ailede dünyaya gelen Stauffenberg süvari birliğine katıldıktan sonra Genelkurmaya uygun bulundu. Polonya ve Fransa harekâtlarında kurmay subaylık yaptıktan sonra, Sovyet esirleri toplamaktan sorumlu oldu. SS'in esirlere muamelesi, Stauffenberg'in midesini bulandırıp Nazi rejiminin aleyhine dönmesine neden oldu ve sonuç olarak Hitler karşıtı gruplara katıldı. Şubat 1943'te Tunus'a gönderildi ama ağır yaralandı, bir gözünü, bir elini ve bacağının bir kısmını kaybetti. Yaraları iyileşince, Berlin'deki Yedek Orduda görevlendirildi. Komploda yer aldığı için 21 Temmuz 1944'te kurşuna dizildi.

"Generaller şimdiye kadar hiçbir şey beceremediği için, **şimdi albayların devreye girmesi gerekiyor**."

ALBAY CLAUS VON STAUFFENBERG, 1944

SONRA

Stauffenberg de dahil, komploya doğrudan katılanların çoğu 24 saat içinde kurşuna dizildi.

DİĞER ŞÜPHELİLERİN KADERİ

Berlin'de bir dizi göstermelik yargılama yapıldı; tüm sanıklar suçlu bulundu ve **kasap kancalarına asılı tellerde** idam edildi; bazıları **ölüm kamplarına** atıldı. Olaya karışan Rommel **intihar etti**.

MÜTTEFİKLER YAKLAŞIYOR

Bomba komplosundan sonra Hitler **generallerine daha da az güvenmeye** ve operasyonları **giderek daha fazla** şahsen **denetlemeye** başladı. Bu arada, **Batıda ve Doğuda hızlı Müttefik ilerlemeleriyle 414–21** >> yüzleşmek gerekiyordu.

KOMPLOCULARIN YARGILANMASI

Fransa'nın ve Belçika'nın Kurtuluşu

Batılı Müttefikler 1944 yazının sonunda Fransa'yı ve Belçika'nın çoğunu kurtardı. Alman orduları dağılmış gibi görünüyordu ve hızla Ren'e ulaşıp geçmemek için hiçbir neden yok gibiydi. Ne var ki, geri hizmetler hızlı ilerlemeye ayak uyduramadı ve ilerleme yavaşladı.

ABD kuvvetleri Seine nehrini geçince, görüş mesafesinde Paris vardı. Irmak üzerinde ilk köprübaşını kurdukları gün, Paris'te direnişin ve büyük ölçüde direnişçilerden oluşan gayri nizami bir ordu olan Fransız İç Kuvvetlerinin örgütlediği bir ayaklanma oldu. Alman garnizonuyla şiddetli çatışmalar yaşandı ama İsveç başkonsolosunun müdahalesi sayesinde 23 Ağustosta geçici bir ateşkes sağlandı. Ne var ki, aynı gün Hitler, askeri vali General Dietrich von Choltitz'e Paris'i yerle bir etme emri verdi.

Pahalı bir gecikme

Müttefikler başkente yaklaşınca, von Choltitz zamana oynamaya karar verdi. Müttefikler, başlangıçta, çok fazla sivil zayiata neden olma korkusuyla Paris'e girmek yerine, çembere almaya niyet etmişti ama ayaklanma, kararın değişmesine neden oldu. George S. Patton'ın 3. ABD Ordusu Paris'i kurtarmakla görevlendirildi ve 23 Ağustos'ta iki tümeni, 4. ABD Pi-

« ÖNCE

Müttefikler Normandiya'daki Alman ordularını neredeyse tamamen imha etmişti; Normandiya'dan çıkışları ve ardından ilerlemeleri görece kolay olmuştu.

MÜTTEFİK İLERLEMESİ

İngilizler ve Kanadalılar Kuzey Fransa kıyılarına yakın ve boyunca **kuzeye doğru ilerlerken**, Amerikalılar daha **güneyde**, Paris'i hedef alarak **ilerledi**. Güneydoğuda Fransa'nın güneyinde karaya çıkan **Fransız ve ABD kuvvetleri, Rhone Irmağı** hattı boyunca kuzeye doğru hızla ilerliyordu « **404–407**.

SORUNLU İKMAL HATLARI

Fransa'nın **Cherbourg limanı tahrip edilmişti**. Ama Amerika Birleşik Devletleri, lojistik ihtiyaçlarının çoğunu açık sahillerde karaya çıkarabildi. Müttefik kuvvetler Normandiya'nın ötesine ilerledikçe, iletişim hatları da uzadı. Normandiya'dan Chartres'a kadar giden **Kırmızı Top Ekspres konvoy sistemi** harikalar yarattı ama gerçek bir çözüm değildi.

ÖZGÜR FRANSA LİDERİ (1902–47)

GENERAL PHILIPPE LECLERC

Leclerc, Fransa düştükten sonra İngiltere'de de Gaulle'e katılan muvazzaf bir subaydı. de Gaulle, onu Fransa'nın Afrika sömürgelerini yanına çekmeye gönderdi ve denileni yaptı. Sonra Leclerc, 1943'ün başında küçük bir kuvveti çölden geçirip, Trablus'ta İngiliz Sekizinci Ordusuyla birleştirdi. Avrupa'da savaş bittikten sonra Uzakdoğu'daki Fransız kuvvetlerine komuta etti; komünist Viet Minh'le müzakerelerden yana tutum aldı. 1947'de Cezayir'de bir uçak kazasında öldü; ölümünden sonra Fransa'nın mareşali yapıldı.

yade Tümeni ile 2. Fransız Zırhlı Tümenini başkente doğru gönderdi.

Neredeyse bir yarış halini aldı ama Paris'e ilk ulaşan, Philippe Leclerc'in Özgür Fransızları oldu; ertesi gün akşama doğru kente girdiler ve arka sokaklara ilişkin yerel bilgilerinden yararlandılar. Almanlardan bir miktar direniş oldu ama 25 Ağustos öğleden sonra Choltitz Leclerc'e teslim olmaya karar verdiler ama birliklerinin bir kısmı bir süre daha savaşmaya devam etti. O akşam de Gaulle Paris'e zaferle girdi ve komünist bir darbeden korktuğu için, hızla bir hükümet kurdu. Paris, planda yalnızca bir faktördü. Almanlar Fransa'dan bu kadar hızlı çekilirken, tutarlı bir stratejiye ihtiyaç vardı.

▽ **Paris kurtarılır**

25 Ağustos 1944'te Fransız İkinci Zırhlı Tümenine ait taşıtlar, Arc de Triomphe'tan Champs Elysées'ye doğru ilerliyor. Kentte Alman keskin nişancılar hâlâ aktiftir.

△ Müttefik ilerlemesi
Müttefik kuvvetlerin ilerlemesi, Avrupa'nın içine girdikçe yavaşladı. Bu, 1944 Aralığının ortasında, Almanlar sürpriz karşı-taarruzlarını başlatmadan önce Müttefiklerin ulaştığı noktadır.

Taarruz planı

21 Ağustosta Eisenhower, 1 Eylülden itibaren kara harekâtının kontrolünü eline alacağını ve kuvvetlerinin geniş bir cephede ilerleyeceğini duyurdu. Ama Montgomery itiraz etti; toplu Müttefik kuvvetlerinin Belçika'da Antwerp üzerinden Ruhr'a ilerlemesi gerektiğini savundu. Bu, ilerlemeyi Montgomery'nin yönetmesi demekti ama Eisenhower, Amerikan kamuoyunun ABD kuvvetlerine İngilizlerin komuta etmesini kabul etmeyeceğine inanıyordu ve geniş cephe stratejisinde ısrar etti.

Alman tarafında Walter Model, Seine'den çekilmeye razı olmuştu ve Somme ve Marne ırmaklarında yeni bir savunma hattı kurmaya çalışıyordu. Tümenlerin durumu ve hızlı Müttefik ilerlemesi nedeniyle, bunun olanaksız olduğu anlaşıldı. General Patton doğuya doğru, Paris'in güneyine hızla ilerliyordu ve 31 Ağustosta Maas Nehrine ulaştı. Aynı gün kuzeyde İngilizler Somme'u geçti. Normandiya'dan ikmal malzemesi getirmek için belirlenen yollarda bir konvoy sistemi kurulmasına rağmen, yakıt ikmali büyük bir sorun oldu. Aslında Patton durmuştu; çünkü Eisenhower, Antwerp'ün güvenceye alınabilmesi için yakıt önceliğinin kuzeye verilmesine razı olmuştu. Antwerp 4 Eylülde kurtarıldı ama Antwerp'ü denize bağlayan Scheldt halici temizlenene kadar bir liman işlevi göremedi. Montgomery'nin kay-

◁ Brüksel'in kurtuluşu
İngilizlerin komuta ettiği Özgür Belçika Tugayının askerleri, Muhafız Zırhlı Tümen tarafından kurtarılan Brüksel'den geçerken çılgınca karşılanıyor.

naklarının büyük bölümü Hollanda'da Market Garden Harekâtına ayrıldığı için, ekime kadar hiçbir şey yapılamadı. Antwerp limanı ancak kasımda kullanılabildi.

Daha fazla gecikme

Patton'ı en büyük tehdit olarak algılayan Almanlar, kuvvetlerini ona karşı yoğunlaştırıyordu. Patton, Moselle'i geçmeyi başardı ama yakıt sıkıntısına eklenen bu faktör, ilerlemesini bir kez daha durdurdu. Patton'ın sol kanadında Courtney Hodges'ın 1. ABD Ordusu, 11 Eylülde Alman sınırına devriyeler gönderdi ama yakıt yetersizliğinden ötürü bundan yararlanamadı. Kanadalılar Manş limanlarını kuşatmakla meşgul olurken, İngiliz 2. Ordusu 3 Eylülde Brüksel'i kurtarmayı başardı ama Hollanda sınırına ulaşmadan, yine yakıt bitti.

SONRA »»

Müttefik ilerlemesini neredeyse duracak kadar yavaşlatan Alman direnişinden ziyade, yakıt yokluğuydu.

GÖRÜNÜRDE SONU YOK
Şimdi **Alman kuvvetleri** bir ölçüde nefes alabiliyorken, 1944'ün sonunda **Almanya'yı yenme** umutları sönmeye başladı.

YAVAŞ AMA GÜVENLİ
İyi haber, Fransa'nın güneyinde **Müttefik kuvvetlerin ilerlemesinin** iyi gitmiş olmasıydı. **Eylülün ortasında** karşılarındaki Alman kuvvetleri neredeyse **Almanya'ya sürmüşlerdi**. Vosges Dağlarına ulaşmış ve **Patton'la birleşmişlerdi**.

GÖZÜ PEK HAREKÂT
O sırada **Mareşal Montgomery**, artan kilitlenmeyi kırabilecek ve **yıl bitmeden** bir karara ulaşmayı olanaklı kılabilecek **gözü pek bir plan 438–41 »»** öne sürmüştü.

« ÖNCE

1943 yazında Kursk'a başarısız taarruz, Kızıl Ordunun Almanlara savunmada kalmak dışında bir şey yaptırmayacak kadar güçlü olduğunu kanıtlamıştı.

SÜREKLİ TAARRUZ
Ruslar **bir dizi taarruza** girişmişti. Bir taarruz etkisini kaybeder etmez, başka bir yere saldırıyorlardı. Bu durum Almanlara **nefes aldırmadığı** gibi, yedekleri etkili bir biçimde kullanmalarını da zorlaştırıyordu.

YENİ BİR YÖN
Ocak 1944'te Leningrad, **900 günlük bir kuşatmadan** « **202-207** sonra kurtarıldı ve Kızıl Ordu Estonya'ya girdi. Romanya tehdit altında kalmaya başladı ve **Rus ilerlemesi**, baharda Romanya sınırına ulaştı. Kırım'da kapana kısılan Alman kuvvetler mayısta **teslim olmak zorunda** kaldı. Şimdi Ruslar merkezde, **Manş'ı geçen İngiliz-Amerikan saldırısıyla** « **398-401** örtüşecek büyük bir taarruz planlıyorlardı.

Kızıl Ordu Taarruzu

1944 yazında Ruslar bütün cephelerde Almanları geri püskürtmeye devam etti. Doğu Cephesinin uçlarında Finlandiya ve Romanya barış istemek zorunda kalırken, cephenin ortasında Bagration Harekâtı, Alman Merkez Ordu Grubunun adeta kalbini parçaladı.

Joseph Stalin yaz planlarını 1 Mayıs 1944'te açıkladı. Kızıl Ordu merkezde, Beyaz Rusya'da ana hücuma geçerken, kuzeyde hem Finlandiya'yı savaşdışı bırakmak hem Alman Kuzey Ordu Grubunun ana kurban Merkez Ordu Grubunun yardımına gelmesini önlemek için tasarlanan bir yanıltma harekâtı olacaktı. Daha sonra güneyde de, Romanya'yı istila etmek için bir yanıltma harekâtı olacaktı. Planlar son derece gizli hazırlandı; ana taarruzun zamanını ve yerini gizlemek için ayrıntılı aldatma önlemleri uygulandı.

Almanya savunmasız kalır

O sırada, Merkez Ordu Grubu, Orsha merkezli büyük bir çıkıntı da dahil, uzun bir cepheyi tutuyordu. Mayıs ayının sonuna yaklaşırken, ordunun komutanı Mareşal Ernst Busch, Sovyetlerin kendisine saldırma niyetinde olduğundan emin oldu. Savunmaya daha uygun Berezina Nehri çekilerek hattı kısaltmak için Hitler'den izin istedi. Rusların esas gayretinin güneyde olacağına inanan Hitler, bu isteği reddetti ve Merkez Ordu Grubu savunmasız bırakıldı.

Rusların 1944 yaz harekâtı 10 Haziranda Finlandiya'ya saldırıyla başla-

dı. Finler kısa sürede geri püskürtüldü; Viipuri limanı 20 Haziranda düştü. Bundan iki gün sonra, Bagration kod adı verilen esas taarruz 1. Baltık Cephesiyle başladı; güneydeki çıkıntıya hücum edilip Vitebsk kuşatıldı. Kent düşünce, bütün bir Alman kolordusu kaybedildi. 23 Haziranda 3. Beyaz Rusya Cephesi devreye girip, Minsk'e giden anayol boyunca saldırıya geçti. İki Beyaz Rusya cephesi daha savaşa girdi ve kısa sürede Berezina Nehrine geçti. Busch'un ordularından 3. Panzer Ordusu dağılmış, 9. Ordu çembere alınmıştı; geri çekilmekte olan 4. Ordu imha edilme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Yine de çaresiz Busch, komutanlığının paramparça olduğuna Hitler'i ikna edemedi. Busch görevden alındı ve yerine Walter Model atandı ama o da kötü gidişatı durdurmak için fazla bir şey yapamadı ve 4 Temmuzda Minsk Rusların eline geçti. Ruslar şimdi 57.000 kadar Alman esir veren büyük bir cep daha yaratmıştı. Aslında o sırada Alman ordusu 28 tümen kaybetmişti ve Merkez Ordu Grubunun yalnızca kanatları hâlâ yerinde duruyordu.

TEKNOLOJİ

YAK-3 AVCI UÇAĞI

Bu, Yak-3 adı verilen ikinci Rus uçağıydı; ilki, prototip evresinin ötesine geçmedi. İkinci Yak-3, 1941'de muharebe alanında hava üstünlüğü sağlamak için bir avcı uçağı olarak düşünüldü. Öncelikle alçak irtifada savaşmak için tasarlandı. Geliştirilmesi sırasında yaşanan sorunlar nedeniyle, 1943 yazındaki Kursk Çarpışmasına kadar hiçbir çatışmaya girmedi ama 1946'da üretimi durdurulunca kadar, 5000 uçak teslim edildi. Yak-3 avcı uçakları bir 20 mm top ve iki 12,7 mm makineli tüfekle silahlıydı. Saatte 590 km hıza ulaşabiliyordu.

Rus taarruzu devam ediyor

Kızıl Ordu aldırmadan bastırmaya devam edip, Litvanya ve Polonya'ya girdi. Letonya ve Estonya'da da Kuzey Ordu Grubu ağır baskı altındaydı ve Model'e yardım etmek için bir şey yapamadı. Daha da kötüsü, 1. Ukrayna Cephesi,

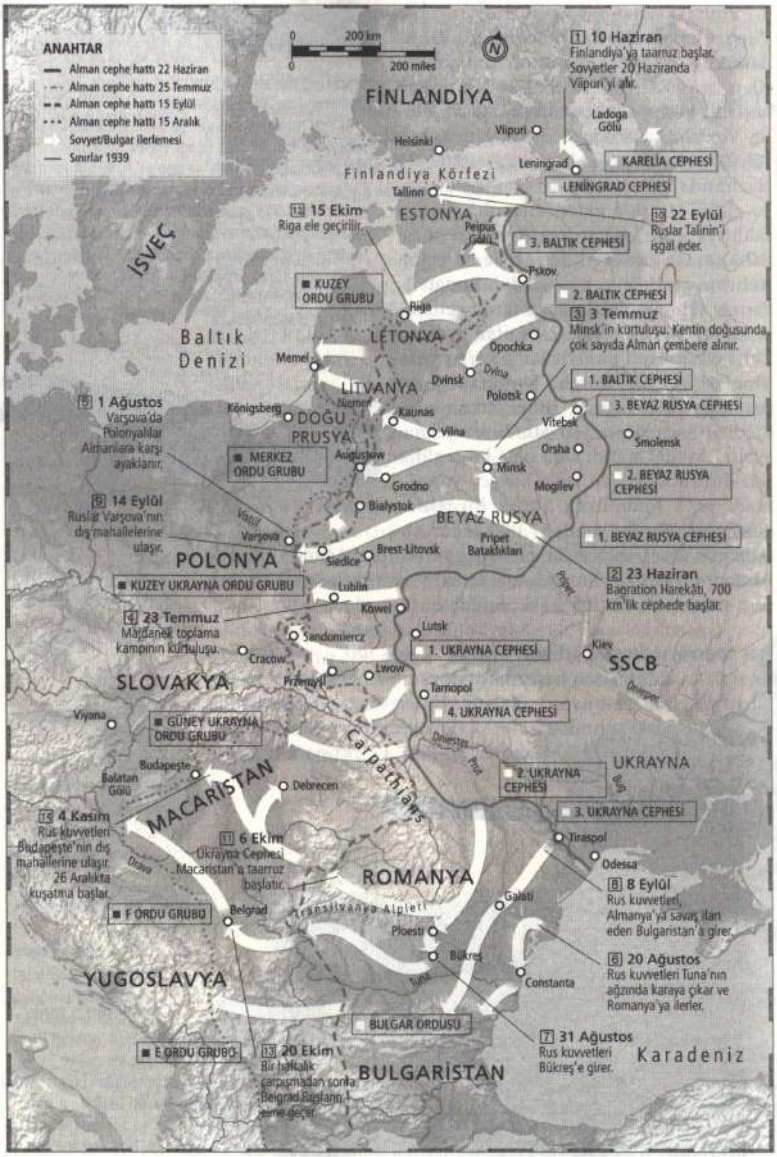

T-34 tankı, 110 mm kalınlığında zırh kullanılarak yapıldı. Tanksavar silahlara daha fazla direnç göstermesi için zırhı eğimli olacak şekilde tasarlandı.

Daha geniş paletler daha önceki T-34/76'ya karşı T-34-85'e avantaj sağlıyordu. Çok yumuşak zeminle daha iyi başa çıkabiliyor, Doğu Cephesinde çamura saplanmayı daha az olası yapıyordu.

◁ Rus T-34/85 tankı

Seçkin T-34 tankının 76 mm'den 85 mm'ye yükseltilebilen bu versiyonu, 1944'ün başında hizmete girdi. İyi zırhlıydı ve saatte 48 km hıza ulaşabiliyordu.

ANAHTAR
Alman cephe hattı 22 Haziran
Alman cephe hattı 25 Temmuz
Alman cephe hattı 15 Eylül
Alman cephe hattı 15 Aralık
Sovyet/Bulgar ilerlemesi
Sınırlar 1939
0 200 km
0 200 miles
1 10 Haziran
Finlandiya'ya taarruz başlar. Sovyetler 20 Haziranda Viipuri'yi alır.
FİNLANDİYA
Ladoga Gölü
Viipuri
Helsinki
Leningrad
KARELİA CEPHESİ
LENİNGRAD CEPHESİ
Finlandiya Körfezi
Tallinn
ESTONYA
15 15 Ekim
Riga ele geçirilir.
16 22 Eylül
Ruslar Talinin'i işgal eder.
Peipus Gölü
3. BALTIK CEPHESİ
İSVEÇ
Pskov
2. BALTIK CEPHESİ
KUZEY ORDU GRUBU
3 3 Temmuz
Minsk'in kurtuluşu. Kentin doğusunda çok sayıda Alman çembere alınır.
Riga
Baltık Denizi
LETONYA
Opochka
Memel
Dvinsk
Dvina
1. BALTIK CEPHESİ
LİTVANYA
Polotsk
5 1 Ağustos
Varşova'da Polonyalılar Almanlara karşı ayaklanır.
Nemen
Königsberg
DOĞU PRUSYA
Kaunas
Vilna
Vitebsk
3. BEYAZ RUSYA CEPHESİ
Smolensk
Orsha
MERKEZ ORDU GRUBU
Augustow
Minsk
Grodno
Mogilev
2. BEYAZ RUSYA CEPHESİ
5 14 Eylül
Rusla Varşova'nın dış mahallelerine ulaşır.
Vistül
Bialystok
BEYAZ RUSYA
Varşova
Brest-Litovsk
Pripet Bataklıkları
1. BEYAZ RUSYA CEPHESİ
POLONYA
Siedlce
2 23 Haziran
Bagration Harekâtı, 700 km'lik cephede başlar.
KUZEY UKRAYNA ORDU GRUBU
Lublin
Pripet
4 23 Temmuz
Majdanek toplama kampının kurtuluşu.
Kowel
Lutsk
Sandomierz
1. UKRAYNA CEPHESİ
Kiev
SSCB
Cracow
Lwow
SLOVAKYA
Przemysl
Tarnopol
4. UKRAYNA CEPHESİ
Dnyepr
Viyana
GÜNEY UKRAYNA ORDU GRUBU
Karpatlar Dağları
Dniester
Prut
Budapeşte
Balaton Gölü
Debrecen
MACARİSTAN
2. UKRAYNA CEPHESİ
UKRAYNA
Buğ
3. UKRAYNA CEPHESİ
13 4 Kasım
Rus kuvvetleri Budapeşte'nin dış mahallelerine ulaşır. 26 Aralıkta kuşatma başlar.
11 6 Ekim
Ukrayna Cephesi Macaristan'a taarruz başlatır.
Tiraspol
Odessa
Drava
ROMANYA
8 8 Eylül
Rus kuvvetleri, Almanya'ya savaş ilan eden Bulgaristan'a girer.
F ORDU GRUBU
Belgrad
Transilvanya Alpleri
Galati
Ploesti
Bükreş
6 20 Ağustos
Rus kuvvetleri Tuna'nın ağzında karaya çıkar ve Romanya'ya ilerler.
YUGOSLAVYA
Tuna
Constanta
BULGAR ORDUSU
7 31 Ağustos
Rus kuvvetleri Bükreş'e girer.
Karadeniz
E ORDU GRUBU
13 20 Ekim
Bir haftalık çarpışmadan sonra Belgrad Ruslarla birlikte ele geçer.
BULGARİSTAN

◁ Doğu Cephesi
Doğu Cephesi 1944 Haziranı ile Aralığı arasında tanınamaz ölçüde değişti. Sovyetler Birliği tamamen kurtarıldığı gibi, Doğu Avrupa'nın büyük bölümü de Alman işgalinden kurtarıldı.

Merkez Ordu Grubunun güney komşusu Kuzey Ukrayna Ordu Grubuna saldırmaya başladı.

20 Temmuzda, Hitler'in Rastenburg'daki karargâhında bomba patladığı gün, 1. Beyaz Rusya Cephesi, savaştan önce Polonya ile Sovyetler Birliği'nin sınırını oluşturan Bug Irmağına ulaştı ve üç gün sonra Lublin'e girdi. Orada, ele geçirilecek ilk Alman imha kampıyla karşılaştı.

İzleyen üç gün içinde 1. Beyaz Rusya Cephesi, Varşova'nın 120 km güneyinde Vistül Nehrine ulaşacaktı. Başkentte Polonyalılar, bu gelişmeyi düşünerek Alman işgalcilere başkaldırmıştı. Hitler'in Kuzey ve Merkez Ordu Gruplarına geri adım atmamayı emretmesine rağmen, Rus hücumunu hiçbir şey durduramazdı.

△ Kurtarılan Slovaklar
Slovak köylüler 1944 sonbaharında kendilerini kurtaran Kızıl Orduyu selamlıyor. Kurtarılan topraklar bakımından bu, Avrupa'daki Rus kuvvetleri için büyük bir başarı yılıydı.

SONRA »»

Bagration Harekâtı Almanlar için büyük bir kriz yarattı ve Kızıl Ordunun ne kadar çok şey öğrendiğini, çok etkili bir savaş gücüne dönüştüğünü gösterdi.

ROMA DÜŞÜYOR
Doğu Cephesinin diğer yerlerinde uzun süredir beklenen **Romanya'ya Rus saldırısı**, 20 Ağustosta başladı. **Savaştan yorgun düşmüş** birçok Romanya birliği, neredeyse anında teslim oldu. Üç gün sonra Kral Carol, **düşmanlıkların sona erdiğini** ilan etti. Rus birlikleri Ploesti petrol sahalarını ele geçirdi ve **başkent Bükreş'e** girdi. Ülkede bulunan yirmi kadar Alman tümeni ellerinden geldiğince çırpındı. Bulgaristan da hızla **saf değiştirdi**. Devamında Ruslar Macaristan ve Slovakya'yı istila etmeye geçti.

FİNLANDİYA TESLİM OLUYOR
Finlandiya'da da aynısı oldu. 25 Ağustosta Finler, Moskova'dan **barış istedi** ve koşulları görüşmeye **bir heyet gönderdi**. 19 Eylülde **ateşkes** imzalandı ve ülkedeki Alman kuvvetleri Norveç'e çekilmeye başladı. Ruslar **Baltık devletlerini de istila etti** ve Doğu Prusya'ya ulaştı. Çok geçmeden Kızıl Ordu bizzat **Alman Reich'e girecekti 460–63 »».**

Varşova Ayaklanması

Rusların yaz taarruzu hızla Polonya'nın çoğunu kurtarıp başkente yaklaşmasıyla birlikte, Polonya Halk Ordusu Varşova'da Almanlara karşı ayaklandı. Ne var ki, Kızıl Ordu Vistül Nehrinin doğusunda durdu ve Polonyalılar desteksiz savaşmak durumunda kaldı.

△ **Cesaret Haçı**
1920'de çıkarılan bu Polonya madalyası, II. Dünya Savaşında yeniden verilmeye başlandı.

Başlangıçta tüm siyasal hizipleri kucaklayan Polonya Halk Ordusu, sivil halka misilleme yapılır korkusuyla Almanlara saldırmadı. 1942'de Almanlar, Alman sömürgecilere yer açmak için Polonyalıları kovmaya başlayınca bu durum değişti. Halk Ordusu sömürgecilere saldırdı, Almanları sürgünleri durdurmaya zorladı.

Sonra, Kızıl Ordunun ilerlemesinden cesaret alan Komünistler, 1943'ün sonunda, Ruslar Polonya topraklarına yeniden girmeden hemen önce Halk Ordusundan ayrılıp Ulusal Anayurt Konseyini kurdu. Halk Ordusunda kalanlar da kendi Ulusal Birlik Konseyini kurdu ve her iki grup, Polonya ulusunu temsil ettiğini iddia etti.

Sovyet düşmanlığı

1942'de General Sikorski, Kızıl Ordu geldiğinde ne yapmaları gerektiğini Halk Ordusuna söylemişti. Geri çekilen Almanlarla mücadele eden Ruslara yardım edecekti ama Polonya'nın bağımsızlığının ihlal edilmesine izin vermeyecekti. Ruslar Ocak 1944'te Polonya'ya geçtiğinde bu strateji makul ölçüde iyi işlemişti ama çok geçmeden bazı birimlere, dağılma ya da Rusların kurduğu Birinci Kızıl Polonya Ordusuna katılma seçeneği su-

« ÖNCE

Polonya 1939'dan 1944'e kadar korkunç şeyler yaşamıştı. Başlangıçta Almanya ile SSCB arasında bölüşülen ülke, Haziran 1941'den sonra tamamen Alman denetimine girdi.

POLONYA DİRENİŞİ

Bazı Polonyalılar **kaçmayı başardı** ve önce Fransa'ya, sonra **İngiltere'ye sürgün giden General Wladyslaw Sikorski'nin « 160-63** bayrağı altında toplandı. Bazıları Sovyetler Birliği tarafından **Sibirya'daki kamplara** gönderilmişti. **Haziran 1941 Alman istilasından** sonra serbest bırakılan bu Polonyalılar, bir yolunu bulup Ortadoğu'ya gitti ve **İtalya'da savaştı « 386-89**. Polonya'da ise bir yeraltı hareketi kuruldu ve bu, Şubat 1942'de **Halk Ordusu** olacaktı.

HALK ORDUSU PAZIBENDİ

ÖNEMLİ AN

SİKORSKİ'NİN ÖLÜMÜ

Sürgünde Polonya hükümetinin başbakanı Wladyslaw Sikorski, aynı zamanda Özgür Polonya kuvvetlerinin başkomutanıydı. Polonya'nın davasını herkesten farklı savunan karizmatik bir figürdü ve Batılı Müttefikler arasında çok saygı görüyordu. 1941'de Rusları, esir aldıkları çok sayıda Polonyalıyı, savaşabilmeleri için serbest bırakmaya ikna etti. 1943 Haziranında, bu esirlerin General Anders komutasında kurdukları orduyu denetlemek için Irak'a gitti. 4 Temmuzda bindiği B-24 Liberator, İngiltere'ye gitmek üzere Cebelitarık'tan havalandıktan saniyeler sonra denize düştü – Özgür Polonyalılar için trajik bir kayıptı.

nuldu. Rus gizli polisinin (NKVD) ordunun yerini aldığı yerlerde, Halk Ordusu mensupları ortadan kaldırıldı ya da SSCB'de Gulaglara gönderildi.

Halk Ordusu harekete geçiyor

1944 Temmuz'unun sonunda Kızıl Ordu Vistül Nehrine yaklaşmaya başlayınca, Halk Ordusu komutanı General Tadeusz Komorowski, Varşova'da Almanlara karşı ayaklanmaya karar verdi. Bu, Rusların Vistül'ü geçmelerine yardımcı olacak ve Ruslar geldiğinde bir Polonya hükümetinin hazır olmasını sağlayacaktı. Bunu çok önemli görüyordu; çünkü 22 Temmuzda Moskova Radyosu, bir Polonya Kurtuluş Komitesinin kurulduğunu duyurmuştu. Bu durum, Almanlara saldırmaya izin veren Londra'daki Polonyalıları da korkutmuştu. 29 Temmuzda Varşo-

◁ Halk Ordusu havan mürettebatı

Halk Ordusu elemanları bir havanı çalıştırıyor. Ayaklanma başladığında, asilerin yalnızca % 15 kadarı silahlıydı. Bununla birlikte, ele geçirilen silahlar eksikliği gidermeye yardımcı oldu.

Alman birlikleri Varşova'da

Polonya yeraltı hareketinin ayaklanması, SS birimlerini de kullanan Alman kuvvetler tarafından acımasızca ezildi. Bu çılgınlık, Almanlara toplam 17.000 cana mal oldu.

va'nın doğu mahallelerinde halk, Alman kuvvetleri Vistül'ün doğusunda 1. Beyaz Rusya Cephesine karşı taarruzda bulunurken muharebe seslerini duyabiliyordu. İki gün sonra Kızıl Ordu savunmadaydı. Bunun farkında olmayan Komorowski saldırı emri verdi ve 1 Ağustosta sabah saat 05.00'te ayaklanma başladı.

Almanların Varşova'da fazla birliği yoktu ama kentin birkaç semtini hızla ele geçiren Polonyalıların kilit binaları ele geçirmesini önleyebildiler. Fazla silahı olmayan Komorowski savunmaya geçip yardım beklemek zorunda kaldı. Batılı Müttefikler, havadan ikmal malzemesi bırakmak için Rus havaalanlarını kullanmak için Stalin'den izin istedi ama eylülün ortasına kadar erteledi. Sivil kayıplar hızla artınca, durum umutsuz bir hal aldı.

Sonunda 1 Ekimde Komorowski Müttefiklerden somut yardım gelmeyeceğini kabul etti ve teslim olmaya karar verdi.

△ **Direnişçiler teslim oluyor**
Bir avuç Polonyalı savaşçı Alman kuvvetlere teslim oluyor. Ayaklanma sırasında Halk Ordusunun 15.000 kadar üyesi öldürüldü ve bundan çok daha fazla sivil hayatını kaybetti.

SONRA »

Ayaklanma 250.000 Polonyalının hayatına mal oldu – Varşova'nın o zamanki nüfusunun dörtte biri. Almanlar kentin boşaltılmasını emretti ve kentin büyük bölümünü yıktı.

BİR RUS AVANTAJI
Ayaklanmanın başarısız olması **Stalin'in işine yaradı**. Kızıl Ordunun Polonyalıların **yardımına gitmemesini** özellikle mi istediği yoksa kendisinin ifade ettiği gibi, taarruzun sahiden **enerjisinin mi bittiği**, hâlâ bir tartışma konusudur; ama Halk Ordusuna **havadan ikmal malzemesi bırakma** konusunda ayak sürümesi, ilkine işaret ediyor.

KURTULUŞ BEKLEMEDE
Polonya **acı çekmeye devam edecekti** ve **1945 Ocak ayı, Kızıl Orduyu** Oder Irmağına götürecek ve **Berlin'e yaklaştıracak** yeni bir **büyük taarruzun** başlangıcına **460–63** ». kadar Varşova kurtarılmayacaktı.

Yunanistan'da Direniş ve İç Savaş

İki ana direniş grubu arasındaki düşmanlık, Özel Operasyonlar Dairesi (SOE) birbirleriyle işbirliği yapmalarını sağlamak için elinden geleni yapmasına rağmen, Yunanistan'da Mihver işgaline karşı savaşı sekteye uğrattı. Kurtuluştan sonra, Komünistler kontrolü ele almaya çalışınca, şiddetli bir iç savaş çıktı.

1942 sonbaharında İngilizler, Gorgopotamos viyadüğünü yaşamsal bir hedef olarak belirledi. Viyadük, Selanik-Atina demiryolu hattını taşıyordu ve ortadan kaldırılması, Yunanistan'dan geçip Akdeniz üzerinden Kuzey Afrika'ya giden Mihver ikmal hattını kesecekti. Kasımda, viyadüğü havaya uçuracak bir sabotaj ekibi paraşütle indirildi ve hedefin imhasına yardım edebilecek her iki Yunan direniş grubuyla, ELAS ve EDES'le temas kurdu.

Bundan cesaret alan ekip, koordinasyon çabalarına devam edecekti. Çok geçmeden ELAS'ın ya da daha doğrusu siyasal kanadı Ulusal Kurtuluş Cephesinin (EAM) kurtuluştan sonra ülkenin kontrolünü ele geçirmek için konumunu güçlendirmek amacıyla tüm direnişi kontrol etmeye eğilimli olduğu anlaşıldı. Bu nedenle EDES'i güçlendirmek, dolayısıyla İngiltere'den daha fazla saygınlık sağlamak için çaba harcandı.

▽ **İngiliz Sten makineli tabanca Mark V ve şarjörü**
Bu makineli tabanca, İngilizlerin desteklediği tüm direniş gruplarına verildi. Yaygın versiyonunun katlanabilir bir dipçiği vardı.

ÖNCE

Yunanistan Nisan 1941'de Mihver kuvvetleri tarafından hızla istila edildi ve büyük ölçüde İtalyan işgali altına girdi.

DİRENİŞİN TOHUMLARI
Kral II. Georgios ve hükümeti **Ortadoğu'ya kaçtı** << **198–201** ve Atina'da kukla bir rejim kuruldu. Yunanistan'da **iki büyük direniş grubu** kuruldu. Komünistler **Ulusal Halk Kurtuluş Ordusunu** (ELAS) kurdu; ılımlılar ise **Ulusal Cumhuriyetçi Yunan Birliğini** (EDES) kurdu. İkisi de Yunanistan dağlarına çıktı ama iki grup da ülkelerini işgalden kurtarma amacını gütmesine ve monarşiden hoşlanmamasına rağmen, başından beri aralarında bir güvensizlik vardı.

GİZLİ ORDULAR
Özel Operasyonlar Dairesi (SOE) << **262–65,** Nisan 1941 saldırısında hazırlıksız yakalanmıştı ama birkaç Yunanın radyolarıyla birlikte ülkede kalıp, Kahire'deki Ortadoğu Karargâhına **bilgi aktarmasını** ayarlamıştı. Ne var ki, Yunanistan'daki direniş hareketlerine ilişkin bilgi kabataslak kaldı.

Temmuz 1943 Sicilya çıkarmalarında Müttefiklerin aldatma önlemleri arasında, Almanları Balkanlar'a bir taarruzun olası olduğuna inandırmak da vardı – Yunanistan'da yaygın bir sabotaj faaliyetiyle bu başarıldı. Komünist ELAS'ın hâkimiyetini göz önüne alan SOE, bunu gerçekleştirmek için onlarla birlikte çalışması gerektiğini anladı. Bu nedenle, EAM/ELAS'a baskın bir rol verilen ortak bir Direniş Karargâhı kurulmasına yardım etti. Operasyonlar başarılı oldu ve Mihver devletleri, iki tümeni Yunanistan'a aktardı.

İşbirliği sendeliyor

Direniş grupları arasında bu işbirliği havası uzun sürmedi. Ağustos 1943'te, Yunanistan'daki İngiliz askeri misyonun başkanıyla birlikte bir direniş heyeti Kahire'ye gitti. EAM/ELAS delegeleri çoğunlukta olunca, kralın ülkeye dönmesine izin verip vermeme konusunda Yunanistan'da bir plebisit yapılmasını ve Yunanistan'da direnişin kontrol ettiği bölgelerde yönetimde üç sandalye talep etti. İngilizler iki isteği de reddetti. Canı sıkılan delegeler, İngilizlerin monarşiyi zorla dayatma niyetinde olduğu inancıyla Yunanistan'a geri döndü. ELAS ve EDES arasında da çatışmalar başladı. Sonunda Şubat 1944'te bir ateşkes sağlandı; ondan sonra EDES, mensuplarının yalnızca Kuzeybatı Yunanistan'la sınırlı olduğunu gördü.

▽ Yeni Yunan ordusunu kurma
Yunanistan'daki İngiliz komutan General Scobie, ELAS'ın komutanı General Saphis ve EDES'i yöneten sakallı General Zervas'la görüşürken.

İç savaş sınasında İngilizler ELAS'a silah ikmalini kesti ama bunun fazla bir etkisi olmadı; çünkü ELAS, Eylül 1943'te İtalyanlar teslim olduktan sonra İtalyan işgal kuvvetlerinden çok miktarda mühimmat ve silah edinmişti.

Yunanistan'a yeni bir başbakan

EAM, kontrol ettiği bölgeleri yönetmek için Ulusal Kurtuluş Siyasi Komitesini kurdu. Ne var ki, kurtuluştan sonraki hükümette bu komitenin rol oynayıp oynamaması konusu, Ortadoğu'da bulunan Özgür Yunanistan kuvvetleri arasında isyanlara neden oldu. Bu isyanlar, antikomünist George Papandreou'yu başbakan olarak atayan sürgündeki hükümeti şaşırttı. Papandreou Mayıs 1944'te tüm tarafları Lübnan'da bir toplantıya çağırdı; amacı Komünistleri izole etmekti. Yunan komünistler bir ulusal birlik hükümeti önerisini reddetti ve Papandreou'nun görevden alınmasını istedi.

Churchill'in Stalin'le anlaşması

Kızıl Ordu çok geçmeden Güneydoğu Avrupa'ya girecek gibi görününce Churchill, Stalin'i Romanya'da serbest bırakmaya, Yunanistan'ın ise İngiliz nüfuz alanında olmasına razı oldu. Bu, EAM/ELAS'ın artık Moskova'dan destek bekleyemeyeceği anlamına geliyordu. Bu yüzden Ağustos 1944'te EAM, Papandreou hükümetine girmeyi kabul etti, alt düzeyde bazı görevler üstlendi. Eylül 1944'te Yunanistan'daki Mihver kuvvetleri, Kızıl Ordu tarafından imha edilme tehlikesiyle karşıyaydı; müttefikleri Bulgaristan saf değiştirince, tehlike daha da arttı. Güney Yunanistan'dan çekilmeye başladılar ve İngiliz Özel Kuvvetleri bir dizi çıkarma gerçekleştirdi.

12 Ekimde Almanlar Atina'yı boşalttı ve dört gün sonra Papandreou Yunan başkentine geldi. İngilizler, para reformuna, tüm direniş gruplarının silahsızlandırılmasına ve eski ELAS üyelerini de içerecek yeni bir Yunan ordusunun oluşturulmasına öncelik vermesini Papandreou'ya dayattı. Açlık çeken halka insani yardımı da örgütlemek zorundaydı.

▽ **Başbakan halkına sesleniyor**
Yeni atanan başbakan George Papandreou, 18 Ekim 1944'te başkente dönüşünde Atinalı kalabalığa sesleniyor. Tüm yurttaşlar gelişini sevinçle karşıladı.

Yeni bir para birimine geçildi ve 30 Kasımda, İngiliz Ordusunda savaşan birlikler ile direniş birimlerinin bir karışımı olacak yeni ordunun planları duyuruldu. Komünistler belli unsurların dahil edilmesine karşı çıktı ve silah bırakmayı reddetti; bakanları hükümetten istifa etti ve genel grev çağrısında bulundu.

3 Aralıkta, komünist göstericiler Atina'da polisle çatışınca can kayıpları oldu. ELAS birimleri de başkente yürümeye başladı. Churchill, İngilizlere ELAS'ı ezmek için güç kullanmayı emretti. Çatışmalar ülkenin diğer bölgelerine de yayıldı ama Stalin sözünde durdu ve müdahale

△ **Komünist partizanlar tutuklanıyor** Aralık 1944'te –iç savaş başlamadan iki ay önce– Atina'daki çatışmalar sırasında tutuklanan şüpheli komünist savaşçılar, İngiliz birliklerin önünden geçiyor.

etmedi. İngilizler bir ateşkes sağlayamadı ve Noel günü Churchill'in kendisi, çok saygı duyulan Başpiskopos Damaskinos'un başkanlık ettiği bir konferansa katılmaya geldi. Sonra Yunan kralı, Başpiskoposun naip olmasını kabul etmeye ikna etti.

Yeni yıla girildiğinde İngiliz kuvvetleri Atina'nın ve Pire limanının kontrolünü tekrar ele geçirmişti ve 4 Ocakta yeni bir Yunan hükümeti kuruldu. Sekiz gün sonra bir ateşkes imzalandı. Bu, bir ay sonra Varkiza Barışıyla teyit edildi. ELAS elinde tuttuğu sivil rehineleri serbest bırakmayı, taraftarlarını silahsızlandırmayı ve Ulusal Ordunun oluşturulmasında işbirliği yapmayı kabul etti. Herkes, ülkenin yeniden inşasının artık başlayabileceğini umuyordu.

SONRA

Yunan İç Savaşı, İngilizlerin verdiği askeri yardım sayesinde kısa sürmüştü ama çözülmemiş sorunlar bıraktı.

DEVAM EDEN ULUSAL HUZURSUZLUK

Monarşinin geleceği sorunu henüz kararlaştırılmamıştı ve Yunan **ekonomisini düzeltmek** için yapılacak çok iş vardı.

KANUN VE DÜZEN

Dahası, genel **af** ilan edildiği halde, Mihver işgali sırasında işlenen **suçlar** için geçerli değildi. Bu durum, yasa tanımaz **sağcı gruplara**, eski **ELAS üyeleriyle** hesaplaşmak için bir bahane verdi ve ertesi yıl çok kişi öldürüldü. Bunun sonucunda **artan sayıda komünist intikam yeminleri ederek** tekrar dağların yolunu tuttu.

BELİRSİZ BİR GELECEK

Bu nedenle, gelecekte, özellikle yeni hükümeti destekleyen **İngiliz kuvvetler geri çekildikten** **524–27 »** sonra, **ikinci bir iç savaş** giderek daha fazla kaçınılmaz oldu.

Balkan Yılan Çukuru

Mihver işgali sırasında Yugoslavya'daki direniş kısa sürede parçalandı ve ülkenin ırkları arasında ulusal birlik olmadığı açığa çıktı. Sonunda Tito'nun önderliğinde Komünistler tek etkili muhalefeti oluşturdu ve Yugoslavya'nın kurtuluşunda kilit rol oynadı.

1941 baharında Almanların Yugoslavya'yı işgalinden sonra İngilizlerin kralcı Draza Mihailoviç ve onun direniş örgütünü –Çetnikler olarak anılan– desteklemesi doğaldı; çünkü İngiltere, Yugoslavya kralı Peter'ı barındırıyordu. Kralın Sırp kralcı duruşu, Yugoslavların çoğunluğunun hoşuna gitmiyordu ama başlangıçta onun bayrağı altında toplandılar.

Birçok destekçi, Almanların kukla bir devlet olarak bağımsızlık verdiği ve şimdi Bosna Hersek'i de içine alan Hırvatistan'dan geliyordu. Çoğu faşist olan Hırvat Milliyetçiler Almanları bunu yapmaya teşvik etmişti. Ustaşa olarak bilinen bu Hırvat Milliyetçiler, Hırvatistan sınırları içindeki Sırpları öldürme, sürme ve zorla din değiştirtme kampanyası başlatmış, onları Mihailoviç'in kollarına itmişti.

△ **9mm Beretta**
Partizanlar, kısmen, bu sağlam, yarı-otomatik Beretta tabanca gibi, ele geçirilen İtalyan silahlarıyla silahlandı.

Tito ve Komünistler

Almanların Sovyetler Birliği'ni istilasından sonra, Tito yönetiminde Komünistler kılığında bir kuvvet daha oyuna girdi (bkz. s.

« ÖNCE

Mihver kuvvetlerinin Yugoslavya'yı işgali, ülkenin yapay olarak yaratılmış, farklı ırklardan oluşan bir devlet olduğunu ortaya çıkardı.

YILAN ÇUKURU

En büyük nüfusa sahip olan ve **ülkeyi yönetmeyi** kendi hakları olarak gören **Sırplar, baskındı**. En büyük ikinci grup, **ağırlıklı olarak Roma Katolik** ve Sırplara kızgın olan Hırvatlardı. Slovenler devlete saygılıydı ama Bosna Hersekli Slav Müslümanların **sadakati tartışmalıydı**. Makedonyalı Slavların **gözü Bulgaristan'daydı**; Karadağlıların çoğu, bir gün **bağımsız olmayı** düşlüyordu.

MİHVER İŞGALİ

Hem Almanların hem İngilizlerin göz kırptığı Yugoslavya sonunda, **Nisan 1941'de bir yıldırım harekâtıyla** « **198–201** Mihver devletler tarafından istila edildi ve Kral Peter ve hükümeti **İngiltere'ye kaçtı**.

İLK DİRENİŞ

Draza Mihailoviç yönetiminde bir grup Sırp kralcı, **direniş ateşini** körüklemeye başladı. Başka **silahlı gruplar** da kuruldu ama bazıları, **işgalcilere karşı koymaktan çok kendi çıkarlarıyla ilgilendi.**

432). Temmuz 1941'de ulusal bir silaha sarılma çağrısı yaptı ve anıldıkları adıyla "partizanları" kısa sürede kendini gösterdi. Karadağ'da 5000 kadar İtalyan askeri esir aldılar ve eylüle gelindiğinde Sırbistan'ın çoğunu kontrol ediyorlardı.

Mihailoviç'in ilk politikası, göze batmamak ve durumun iyileşmesini beklemekti. Ne var ki, Tito'nun çağrısıyla sarsıldı ve Çetnikler Mihver kuvvetlerine karşı savaşa katıldı. Almanların tepkisi acımasızdı; öldürülen her Alman askere karşılık 100 Yugoslavın kurşuna dizileceğini ilan ettiler. Bu, Mihailoviç'in bir kez daha fikir değiştirmesine neden oldu; çünkü Alman baskısı, onu bu aşamada silahlı bir ayaklanmanın erken olduğuna inandırdı. Bu yüzden Komünistlerin yaptığını kınadı, hatta Almanlar silah verirse onlarla savaşmayı bile teklif etti.

İngiltere Tito'yu destekler

Almanlar artık Tito'ya yoğunlaşabilirdi. 1941 Eylülünden itibaren Mihver kuvvetler partizanlara karşı bir dizi harekât başlatıp, çok sayıda partizanı Sırbistan'dan Batı Bosna'ya süpürdü. Partizan kayıpları ağırdı ama güçleniyorlardı ve 1942'nin sonunda sayıları 150.000'e ulaşacaktı.

O kasımda Tito, bir bütün olarak Yugoslav halkın desteğini almak ve Müttefiklere kendisine tam destek vermeleri gerektiğini göstermek için Yugoslavya'nın Ulusal Kurtuluşu İçin Antifaşist Konseyi topladı. Mihailoviç aktif bir biçimde kendisine karşı dönmüşken, bu destek çok önemliydi. 1943'ün başında Partizanların Karadağ'a süpürüldüğü yeni bir Alman taarruzu sırasında Çetnikler ve partizanlar çatıştı; Çetniklerin kaybı 12.000'i buldu.

▽ **Savaşta eşit**
Balkanlarda partizanların dikkate değer bir çoğunluğu kadındı ve erkekler gibi muamele gördüler. Neredeyse tümü İngilizlerin sağladığı üniformaları giyiyordu.

YUGOSLAV DEVRİMCİ VE DEVLET BAŞKANI (1892–1980)

TİTO (JOSİP BROZ))

Hırvatistan'da doğan Josip Broz erken yaşta komünist bir devrimci oldu. Sonunda kalıcı olarak "Tito" kod adını almadan önce, çeşitli sahte isimlerle çalıştı. 1930'larda zamanının çoğunu Moskova'da geçirip Komünist Enternasyonalde, diğer adıyla Komintern'de çalıştı. Sonra Komünist Partiyi gözden geçirmek için Yugoslavya'ya döndü ve 1940'ta partinin genel sekreteri oldu. II. Dünya Savaşından sonra Tito, Yugoslavya'yı bağımsız tutmaya kararlıydı. Onun yönetiminde Soğuk Savaş boyunca ülke tarafsız kaldı; diğerlerinden daha gevşek bir komünizm biçimini uyguladı. Ölümünden sonra ülkede kurduğu birlik dağılmaya başladı.

Şimdiye kadar İngilizler, özellikle Kral Peter'ın hükümetinde hâlâ bir bakan olduğu için Mihailoviç'i desteklemeye devam etmişti. Ne var ki, Mayıs 1943'te bir İngiliz subayı Tito'nun karargâhını ziyaret etti ve gördüklerinden etkilendi. Temmuzun sonunda Churchill Tito'ya sağlam destek vermeye karar verdi ve Tuğgeneral Fitzroy Maclean'i liderle irtibat subayı olmaya gönderdi. Yine de Mihailoviç'e Müttefik desteği Mayıs 1944'e kadar devam etti. Bu gerçek, Tito'nun İngilizlerin niyetinden her zaman şüphelenmesine neden oldu. İtalya'nın istilasından ve teslim olmasından sonra, dokuz İtalyan tümeninin silahlarını ele geçirerek gücünü arttırdı. Yine de Mihver kuvvetleri Tito'nun kuvvetlerini kovalamaya devam etti. Bu durum, Mayıs 1944'te Tito'nun karargâhına bir hava indirme saldırısı yapılınca doruğuna ulaştı. Yakalanmadan kıl payı kurtuldu ve partizanların elindeki bir havaalanına kaçtı; oradan da, İtalya'nın Adriyatik kıyısında Tito'ya desteği koordine etmekten sorumlu Kuvvet 133'ün karargâhı da olan Bari'ye uçtu. Bu arada, İngilizlerin Adriyatik adası Vis'te bir Özel Kuvvetler üssü kurmasına da razı olmuştu.

Sonra Almanların elindeki adalara bir dizi baskın düzenlendi. Bu durum, Almanları Dalmaçya kıyısına daha fazla birlik konuşlandırmaya zorladı, dolayısıyla anakaradaki partizanlar üzerindeki baskıyı hafifletti. Tito da yeni karargâhını Vis'te kurdu ve baskınların çoğu, İngiliz-Partizan kuvvetlerin ortak çabasıydı.

▽ **Ele geçirilen partizanlar**
Tito'nun partizanları Yugoslav topraklarının önemli bir bölümünü güvenceye aldı ve Almanlar onları süpürmek için birçok girişimde bulundu. Burada, Mayıs 1943'te dağlarda ele geçirilmiş bir gruba bekçilik yapan Alman askerler görülüyor.

Tito ve Sovyetler

Ağustos 1944'te Tito ile Churchill ilk kez Napoli'de yüz yüze görüştü. Yugoslavya'da komünist bir hükümet kurma niyetinde olmadığı konusunda İngiliz başbakana güvence verdi ama

başka kaygıları da vardı. Almanların Balkanlardan çekilmesiyle ve Kızıl Ordunun komşu Romanya'ya boyun eğdirmesiyle birlikte, Tito'nun Sovyetlerle bir anlaşmaya varması çok önemliydi. Bu nedenle Tito eylülde Churchill'e söylemeden Moskova'ya Joseph Stalin'i ziyaret etmeye gitti. Birlikte Yugoslavya'nın kurtuluşunu koordine ettiler 20 Ekim 1944'te Tito'nun partizan kuvvetleri ile Kızıl Ordu, Yugoslavya'nın başkenti Belgrad'a birlikte girdi.

Balkanların Alman işgalinden kurtarılmasıyla birlikte Tito'nun önceliği Yugoslavya'yı yeniden inşa etmekti. Savaşın seyri içinde ülke korkunç acılar yaşamıştı. Bir milyondan fazla Yugoslav öldü; bunların çok büyük bölümü diğer Yugoslavlar tarafından öldürüldü. Yine de Tito, siyasal bir ince ip üzerinde yürümek zorunda kalmaya devam eti. Hâlâ Batılı Müttefiklerin maddi yardımına ihtiyacı vardı ama onlar da, savaştan sonra komünist kampa katılmasını istemiyorlardı. Diğer yanda, Yugoslavya'da ideal bir komünist devlet yaratmak istediği halde, bunu bir Sovyet uydusu olma pahasına yapmak istemedi.

△ **Belgrad'ın kurtuluşu**
Partizanlar ve Sovyet birlikleri 20 Ekim 1944'te kutlama yapıyor. Yakın işbirliği yapmalarına rağmen, aralarındaki ilişki savaştan sonra soğudu.

SONRA

Tito, özellikle açık çarpışmada Alman kuvvetlerle boy ölçüşme yeteneğiyle savaşın en etkin direniş hareketini yarattı.

KOMÜNİST BİR DEVLET
Tito'nun **savaş sırasındaki** çabaları, ülkedeki farklı unsurları, ülkenin kısa tarihinde daha önce hiç olmadığı ölçüde kendi arkasında birleştirdi. **Barış ilan edilince**, çok geçmeden Yugoslavya'da **komünist bir devlet** kurabildi.

TİTO VE MÜTTEFİKLER
Avrupa'daki savaştan hemen sonra Tito, İtalyan limanı Trieste'nin **Yugoslavya'nın bir parçası** olması gerektiğini ilan edince, **Batılı Müttefiklerle neredeyse yumruk yumruğa** geldi. Aynı zamanda Moskova'nın **ülkesine yönelik politikasından da 524–27** »» kaygılanmaya devam etti.

MİHAİLOVİÇ'İN KADERİ
Mihailoviç yeniden ortaya çıktı ve kendi **Yugoslav Halk Ordusunu**, çoğu **Mihver kuvvetleriyle işbirliği yapmış antikomünist gruplarla** yeniden biçimlendirmeye kalkıştı. Nisan 1945'te Tito'ya karşı bir **ayaklanmanın başına geçmek** üzere Sırbistan'a döndü ama kuvvetleri yolda **Tito'nun partizanlarının saldırısına uğradı**; kendisi de sonunda **yakalandı, yargılandı ve idam edildi**.

Gizli Alman Silahları

Almanya'nın etrafındaki ilmik sıkılaşmaya başlayınca Hitler, gidişatı tersine çevirecek yeni "mucize" silahlar kullanmak üzere olduğunu ilan etti. Bunların arasında yeni nesil bir U-bot, jet uçakları ve V-silahları başta geliyordu ama hepsi, savaşın seyrini değiştiremeyecek kadar geç geldi.

△ **V-1 uçan bomba**
Bir V-1 uçan bomba uçarken. Savaş başlığı 850 kg'dı, saatte 675 km hıza ulaşabiliyordu ve 200 km'ye varan bir menzili vardı.

Almanya'nın V-silahları söz konusu olduğu ölçüde, bunların geliştirilmesi Baltık Denizi kıyısında Peenemünde'de bir deney alanında gerçekleşti. V-1 uçan bombaları ve V-2 roketleri, genç roket uzmanı biliminsanı Wernher von Braun'un (bkz. karşı sayfada) yönetiminde birbirine paralel geliştirildi.

İngiltere müdahale ediyor

İngiliz istihbaratı 1942'nin sonunda ajanlardan, özellikle ekimdeki ilk V-2 testlerinden sonra, Almanların bir roket programı olduğuna dair bilgi almaya başladı. Sonunda Ağustos 1943'te RAF Bombardıman Komutanlığı Peenemünde'deki üsse bir saldırı düzenledi ve epeyce hasar verdi – öyle ki, Almanlar operasyonlarını başka yere aktarmak zorunda kaldı.

V-silahı üretimi, köle emeğinin devreye sokulduğu Harz Dağlarına taşındı. Geliştirme işi hâlâ Peenemünde'de yürütülmesine

« ÖNCE

Hitler, ilk kez Kasım 1942'de Alman halkının moralini yükseltmek için yeni nesil bir silahtan açıkça söz etti. O sırada Almanya bir dizi ayrı proje yürütüyordu.

DENİZALTI TEKNOLOJİSİ
Projelerden biri, **Atlantik'te** Almanlara zafer kazandıracağı **« 310-13** umut edilen yeni bir U-bot tipiyle ilgiliydi. Walter denizaltısı, geleneksel denizaltıların **yavaş sualtı hızının** ve su altındayken enerji veren **bataryaları yeniden şarj etmek** için **su yüzüne çıkma** ihtiyacının üstesinden gelecekti.

ROKET GÜCÜ
Almanlar, *Vergeltungswaffen* **(misilleme silahları)** dedikleri tamamen yeni bir silah yelpazesi üzerinde çalışıyordu. Daha çok **V-silahları** olarak bilinen bu silahlar, başlangıçta bir **uçan bomba ile bir roketten** ibaretti ve Almanlar bunları, **1943'ün ikinci yarısında** ağırlık kazanan **Müttefiklerin Almanya'yı bombardımanına « 326–33** karşılık vermek için çok etkili bir biçimde kullanma niyetindeydi. Almanlar bir dizi **jet ve roketle çalışan uçak** geliştirmekle de meşguldü.

ROKET ÖNCÜSÜ (1912–77)

WERNHER VON BRAUN

Von Braun daha çocukken roketlere merak sardı. 1932'de Alman ordusunun roket programında çalışmaya gitti ve V-2 roketinin arkasındaki itici güçtü. Savaş boyunca Peenemünde'de kaldı, son zamanlarda uzun menzilli roketler üzerinde çalıştı. Mart 1945'te Sovyet ilerlemesi, üsten ayrılmasına neden oldu ve Amerikalılara teslim oldu. Savaştan sonra ABD'ye gitti; orada füze programlarında çalıştıktan sonra NASA'ya girdi ve 1969'da aya ilk insanın çıkmasına yardımcı olan roketi geliştirdi.

rağmen, deneme atışları artık Polonya'da gerçekleşiyordu. Aşağı yukarı bu sırada İngilizler, Almanların jet motorlar üzerindeki çalışmalarının bir yan ürünü olan V-1'in farkına varmaya başladı. 1943 sonbaharında Kuzey Fransa'da fırlatma tesisleri inşa edildiği saptanınca, bu konudaki kaygıları arttı. Tesislerin tümü Londra yönünü işaret ediyordu. Sonuç olarak o aralık ayında Müttefikler bu tesislere Arbalet kod adı verilen bir hava saldırısı düzenledi. D-Günü çıkarmalarına kadar bu sabit tesislerin tümü imha edilmişti.

Almanlar, büyük ölçüde betondan yapılan bu tür durağan fırlatma rampalarının kırılganlığını anladı ve sökülüp taşınabilen yeni bir prefabrik tipe geçtiler. Dahası, bu yeni rampaları Fransız köylerine yakın kurdular; buraları masum sivilleri öldürme riskini göze almadan bombalamak zordu. Bu yüzden D-Gününden önceki haftalarda, füze ikmal depolarına saldırı düzenlendi.

Londra hedefte

13 Haziran 1944'te, D-Gününden bir hafta sonra, ilk V-1'ler İngiltere'ye doğru ateşlendi. Yalnızca on füze gönderildi; bunların dördü fırlatma rampalarında patladı ve ikisi denize düştü. Geri kalanlardan yalnızca biri zayiata neden olup, Doğu Londra'da altı kişiyi öldürdü. Kısa bir ara verildi; bu sürede Almanlar, fırlatma düzeneklerini iyileştirdi. Sonra V-1 taarruzu tüm şiddetiyle başladı; günde ortalama 100 füze ateşlendi. Bunlardan İngiltere'ye ulaşanların çoğu Londra'ya düştü ve bir milyon kişi kenten tahliye edildi. V-1'lerle mücadele etmenin temel aracı uçak-

▽ Biber mini denizaltı

Yalnızca 9 m uzunluğunda olan Biber ya da Kunduz mini denizaltı, alttan asılı iki kısa menzilli torpidoyla silahlı tek kişilik bir tekneydi. 20 m derinliğe dalabiliyordu. Toplam 324 adet inşa edildi.

△ **V-2 roketi saldırısı** Hayatta kalanlar, başka bir yıkıcı roket saldırısından sonra yıkıntıları araştırıyor. Saldırılardan korkuluyordu; çünkü yaklaşan bir V-2 için erken uyarı vermek olanaksızdı.

savar toplardı. Ağırlıklı olarak Londra'nın hemen güneyine konulmuşlardı ama yerleşim alanları üzerinde V-1 vurup düşürmek, patlayınca yerde büyük hasar yaratacağı için zararlıydı. Dolayısıyla toplar güney kıyısına taşındı ve kısa sürede büyük başarıya ulaştılar. Avcı uçakları da rol oynadı – özellikle ilk Alman jeti Messerschmitt Me262'den yalnızca on iki gün sonra, 12 Temmuzda hizmete giren RAF'in ilk jeti Gloster Meteor.

İngiltere'ye tehdit artıyor

Eylülün başında, Kuzey Fransa kurtarılınca ve oradaki fırlatma rampaları imha edilince, muharebe kazanılmış gibi görünüyordu. Ne var ki, Almanlar, havadan atılan, bir Heinkel He 111 bombardıman uçağından ateşlenen roket versiyonu geliştirmişti. İzleyen aylarda genellikle geceleri bu roketlerden 750 tane fırlatıldı. 1945'te uzun menzilli V-1 tanıtıldı. Hollanda'dan ateşlenen ve İngiltere üzerinde uçan bu füzelerin sonuncusu martta vurulup düşürüldü.

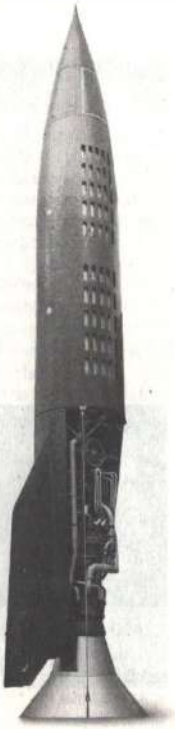
Bu süre boyunca Müttefikler başka bir tehditle de savaştı. 1944 yazının ortasına gelindiğinde V-2 konusunda epeyce istihbarat toplamışlardı. V-1'den daha yüksek hıza ulaştığı ve serbest uçuşlu bir roket olduğu için, kolay vurulup düşürülemiyordu. Üstelik daha büyük bir savaş başlığı taşıyordu. Müttefikler V-2'nin üretimde olduğunu bilmelerine rağmen, tek yapabilecekleri, bir sonraki Alman taarruzunun başlamasını beklemekti.

V-silahı taarruzu başarısız oluyor

9 Eylül 1944'te bir V-2 roketi Paris'in dış mahallerini vurdu; ikincisi Batı Londra'da Chiswick'i vurdu. İkisi de Hollanda'dan ateşlendi. Seyyar fırlatıcılar kullanıldığı ve roketi ateşlemeye hazırla-

ma, fırlatma ve ayrılma yalnızca 30 dakika sürdüğü için, yerini saptayıp imha etmek neredeyse olanaksızdı. Tek çözüm roket ikmal depolarına saldırmaktı. Saldırı 1945 Martının sonuna kadar sürdü; Londra'nın yanı sıra Brüksel ve Antwerp de zarar gördü. Ancak Alman taşımacılık sisteminin imhası, yeni roket ulaştırılamadığı için, sonunda saldırıları durdurdu. Almanya'nın V-silahı taarruzu D-Günü çıkarmalarından önceki haftalarda başlamış olsaydı, Fransa'nın işgali hazırlıklarında ciddi aksamalara neden olabilirdi. D-Günü çıkarmaları gerçekleştikten ve Müttefikler Almanya karşısında nihai zaferi duyumsamaya başladıktan sonra, V-1 ve V-2 saldırılarına dayanılabilirdi. Zaten yeterli yoğunlukta ya da uzun bir süre sürdürülmedi.

Almanya'nın jet ve roketli uçakları için de aynı şey geçerliydi. U-botlara gelince, Walter tipinin kusursuzlaştırılması çok fazla zaman aldı ve çok geç hizmete girdi.

▷ V-2 roketi
980 kg savaş başlığı taşıyan V-2'nin maksimum menzili 320 km'ydi. 96 km yükseğe ulaştıktan sonra saatte 4000 km hızla yere dalış yapıyordu.

SONRA

Almanlar, roket ve denizaltı teknolojisi alanlarında her zaman Müttefiklerin çok önünde oldu.

TEKNİK İSTİHBARAT

Avrupa'da savaşın hemen sonrasında **S20–23** » Batılı Müttefikler ve Sovyetler, Alman tekniğine ilişkin büyük miktarda istihbarat edindi. Her biri **U-bot teknolojisinde** Almanya'nın izinden gidip, yüksek **sualtı hızlarına** ulaşabilen, aerodinamiği daha iyi ve bataryaları daha güçlü yeni denizaltı sınıfları geliştirdi.

UZAY YARIŞI

Hem Sovyetler hem Amerikalılar roket programlarında Alman **biliminsanları ve teknisyenler** kullandı. Bu durum, **Soğuk Savaş sırasında S40–43** » nükleer stratejilerinde önemli bir rol oynadığı gibi, **Uzay Yarışına** da yol açtı. Modern terminolojide V-1 bir **seyir füzesiydi**, V-2 ise **balistik füzeydi**. Bu aygıtların doğrudan torunları, şimdi her büyük ülkenin askeri cephaneliğinde yer alıyor.

KİMYASAL SİLAHLAR

Almanya, **sinir gazları** yapan ilk ülkeydi. Bu gazları üreten fabrikalar **Doğu Almanya'da** (şimdiki Polonya) olduğu için, **bilginin çoğunu** Alman araştırmalarından aldı; ama İngiltere ve ABD de, **Soğuk Savaşın** seyri içinde **benzer silahlar** geliştirdi.

Market Garden Harekâtı

1944 Eylülünün ortasında aşırı uzayan ikmal hatları, Fransa'da ve Çukur Ülkelerde Müttefik ilerlemesini yavaşlatmıştı. Artan açmazı bir şey kırmalıydı. Mareşal Montgomery'nin planı –Hollanda su yolları üzerindeki köprüleri ele geçirip Almanya'ya hücum etmek– gözü pek bir harekâtın başlangıcı oldu.

△ **ABD'li paraşütçüler** ABD hava indirme birlikleri hedeflerine yaklaşıp, uçaktan ayrılmak için talimat bekliyorlar. Hem esas hem yedek paraşütlerde, iple bağlı bir silah muhafazası da vardır.

Montgomery'nin planının iki önemli unsuru vardı. Hava indirme kuvvetlerini ilgilendiren "Market," ABD 101. Hava İndirme Tümeninin Eindhoven'da kanalların üzerindeki geçitleri, 82. Hava İndirme Tümeninin ise Grave'de Maas ve Nijmegen'de Waal üzerindeki köprüleri güvenceye almasını istiyordu. İngiliz 1. Hava İndirme Tümeni Arnhem'de indirme yapacak ve Aşağı Ren üzerindeki köprüyü ele geçirecekti. "Garden" indirilen paraşütçü birliklerle birleşecek bir kara kuvvetini, General Sir Brian Horrocks'un İngiliz XXX. Kolordusunu gerektirecekti.

Antwerp limanı hâlâ işlevsiz olunca, Eisenhower kullanılabilir sınırlı ikmal malzemesinde önceliğin Montgomery'ye verilmesini kabul etti. Montgomery'nin savunduğu dar hücum yaklaşımı, yüksek Müttefik komutanı tarafından kabul edilmiş gibi görünüyordu.

Kara kuvvetinin başlangıç çizgisinden 95 km uzağında olan Arnhem, açıkça, harekâtın can alıcı bölümüydü. Planlama sırasında

<< ÖNCE

Gittikçe yavaşlayan Müttefik ilerlemesi karşısında Almanlar toparlanmaya başlayınca, yıl bitmeden savaşa son verme umutları hızla sönüyordu.

MONTGOMERY BİR PLAN GELİŞTİRİYOR

Yeni terfi eden Mareşal Montgomery, Eisenhower'ın **Geniş Cephe stratejisinden << 414–17** yana olmamıştı. Şimdi, Ren Nehrini geçmek zorunda kalmadan, Almanya'yı koruyan ana savunma hattı **Batı Duvarının** yanından dolanmanın bir yolunu gördüğüne inanıyordu. Planı, **Arnhem** denilen bir Hollanda kasabasında Aşağı Ren üzerinde bir **köprüyü** ele geçirmekti. Bunun için, Arnhem'in güneyinde diğer su yolları üzerindeki köprüleri Müttefiklerin ele geçirmesi gerekiyordu. Sürpriz çok önemliydi ve Eisenhower, Montgomery'nin İngiltere'de duran ve **-Gününden << 398–401** beri kullanılmayan **Birinci Müttefik Hava İndirme Ordusunu** kullanma planını onayladı.

BİR HOLLANDA GİZLİ RADYOSU

RAF, çok sayıda nakliye uçağının düşürüleceği korkusuyla, Arnhem'in çok yakınına paraşütçü indirmek istemediğini ifade etti. Bu yüzden, kasabanın 9 km kadar uzağında bir indirme alanı seçildi. Bu arada Hollandalı Direnişçiler, bölgede Normandiya harekâtından sonra toparlanan iki SS Panzer tümeni bulunduğunu bildirdi. Planlamacılar bunu umursamadı.

Bocalayan bir başlangıç

Müttefiklerin Market Garden Harekâtı, 17 Eylül 1944 Pazar günü başladı. Havadan indirmeler Almanları hazırlıksız yakaladı ama her şey plana uygun gitmedi. 101. Tümen kanal geçitlerini ele geçirdi ve 82. Tümen Grave'deki köprüyü aldı. Ama tüm köprüler sağlam ele geçirilmedi ve Almanlar çoğu kez şiddetli karşı taarruza geçti. Arnhem'de karadaki İngiliz paraşütçülerin kasabaya ulaşması dört saat sürdü ve o sırada Almanlar karşılık vermeye başlamıştı. Aşağı Ren üzerindeki demiryolu köprüsünü yıktılar ve İngilizler Arnhem'de karayolu köprüsünün bir ucunu güvenceye almayı başarırken, açılan ağır ateş köprünün tamamını ele geçirmeye engel oldu.

Pahalıya mal olan gecikmeler

Harekâtın Garden bölümü, planlanandan daha yavaş gitti. Bunun bir nedeni, XXX. Kolordunun kanatlarını koruması gereken İngiliz VIII. ve XII. Kolorduların aşırı ihtiyatlı olmasıydı. Horrocks'un askerleri 101. Havan İndirme Tümeniyle birleşmeyi 24 saatte başardı ama ardından, Eindhoven'ın kuzeyinde Wilhelmine

TEKNOLOJİ

PARAŞÜTLER

Modern paraşüt 18. yüzyıldan beri kullanılmaktadır. Ne var ki, I. Dünya Savaşına kadar savaşlarda kullanılmadı; ondan sonra da yaralı uçakları ya da balonları kurtarmak ve havadan ikmal malzemesi bırakmak için kullanıldı. İlk tipler bağlama ipliydi ama 1920'lerin başında, kullananın paraşütü idare etmesini olanaklı kılan paraşüt ipine geçildi. Hava indirme kuvvetlerinin gelişimi, 1920'lerin sonunda İtalya'da ve ardından Rusya'da başladı. II. Dünya Savaşında ilk kullananlar Almanlardı ama İngilizler ve Amerikalılar da ayak uydurdu.

▽ **Nijmegen yolunda**
İngiliz Muhafız Zırhlı Tümenine ait bir dizi Cromwell tankı, Hollanda kasabası Nijmegen'e giden yolda ilerliyor. Niyetleri, Waal Irmağında ABD 82. Hava İndirme Tümeniyle birleşmekti.

16.500 **"Market" Harekâtının ilk gününde kullanılan Müttefik paraşütçülerin sayısı.**

3500 **Birinci gün planörle indirilen Müttefik askerlerin sayısı.**

Kanalı üzerinde yıkılmış bir köprü daha fazla gecikmelerine neden oldu. Geçici bir prefabrik köprü inşa etmek zorunda kalınca, planın yaklaşık 36 saat gerisinde kaldılar. Kanat koruması-nın geride kalması, ilerlemenin tek bir yolla sınırlı olması, alçak ve ıslak zeminin taşıtların geçişini zorlaştırması XXX. Kolordunun sorunlarını daha da arttırdı. Almanlar bundan yararlanıp kanatlara karşı taarruz başlattı. Yine de 19 Eylülde 82. Hava İndirme Tümeniyle bağlantı kuruldu ve ertesi gün İngilizler ve Amerikalılar birleşip, Nijmegen'de Waal Irmağı üzerindeki köprüyü ele geçirdi. Ne var ki, Arnhem'de durum umutsuz bir hal almaya başlıyordu. İki SS Panzer tümeni güçlü bir karşılık veriyor, kasabanın mahallelerinde şiddetli çatışmalar gerçekleşiyordu.

Aslında Almanlar yakın zamanda, bir hava indirmeyle başa çıkma eğitimleri gerçekleştirmişti. Arnhem köprüsünün kuzey ucundaki İngiliz hâkimiyeti, giderek daha fazla sallantılı oluyordu. Kötü hava koşulları da 1. Hava İndirme Tümeninin yedeği Polonya Paraşüt Tugayının gelişini geciktirdi. Sonunda 21 Eylülde geldiğinde de, Aşağı Ren'in güneyine indirildi ve ırmağı geçip İngiliz paraşütçülerle birleşemedi. Aynı gün köprünün kuzey ucunda İngilizler, dört günlük müthiş bir direnişten sonra yenildi.

Kaçınılmaz bir yenilgi

XXX. Kolorduya Alman karşı taarruzları devam etti ve iki kez, Nijmegen'in kuzeyine giden yolu kesti. Bu durum ve Arnhem'in güneyinde yoğun Alman direnişi daha fazla gecikmelere neden oldu. Güneyde İngiliz paraşütçüler hâlâ direniyordu ama mühimmat giderek azalıyordu; çünkü havadan bırakılan ikmal malzemelerinin çoğu Almanların eline düşmekteydi. Bir sorun da,

▷ **Arnhem'deki son**
Market Garden Harekâtının başarısızlığıyla birlikte binlerce İngiliz paraşütçü Almanların eline düştü. Burada, birçoğu esarete yürüyor; sonuna kadar moraller yüksek kaldı.

△ **Arnherm'de nihai kurtuluş**
Üç günlük çatışmalardan sonra Kanada birlikleri 15 Nisan 1945'te Arnhem'i kurtardı. Askerler, zor bir kıştan sonra fiilen aç kent sakinleriyle karşılaştı.

uçaklarla temas kurmak için kullandıkları telsizlerin çalışmamasıydı. Horrocks'un XXX. Kolordusu sonunda Aşağı Ren'e ulaştı ve Polonyalılarla birleşti ama artık, 1. Hava İndirme Tümeninin ölmek üzere olduğu açıktı.

25 Eylül'de iniş yapabilen paraşütçüler Arnhem'den ırmağa çekildi ve o gece ırmağı geçti. Tümenin yalnızca beşte biri geri döndü. 6000'den fazlası ele geçirildi – yaklaşık yarısı yaralı. Mareşal Montgomery'nin kumarı başarısız olmuştu ve Arnhem'in Hollandalı sakinlerinin kurtuluşu, bir fecri kâzip olmuştu.

SONRA

Market Garden Harekâtı son derece yaratıcı olmasına, özellikle Arnhem'de cesaret ve fedakârlıkla karakterize olmasına rağmen, fazla iddialı olmuştu.

YOLA DEVAM

Şimdi Müttefikler Hollanda'da ellerinde tutmak zorunda oldukları derin bir çıkıntıyla baş başa kaldı. Ama ertesi şubatta **Ren'in kuzey kısmını** kapatma operasyonları **460–63 »** için mükemmel bir başlangıç mevzii olacaktı.

Bu arada Eisenhower'ın **Geniş Cephe stratejisi** kullanılmaya devam edildi ve Almanya, Hollanda, Belçika sınırlarının buluştuğu noktanın güneydoğusunda, özellikle Hürtgen Ormanlarında **şiddetli çatışmalar** oldu. Sonunda Alman kuvvetleri Scheldt Irmağı kıyılarından **temizlendi**. Sonra mayınlardan da temizlendi ve kasımın sonunda Antwerp limanı bir kez daha **işletmeye açıldı**.

BULGE ÇARPIŞMASI

Bu süre boyunca Almanlar, Batıda **yeniden şans kazanmayı** amaçlayan son büyük **karşı taarruza gizlice hazırlanıyordu 444–47 »**.

Makineli Tüfekler ve Tabancalar

II. Dünya Savaşında piyadenin kullandığı otomatik silahlar, kalçadan ya da omuzdan ateşlenen basit ama sağlam makineli tabancalardan, bir kişi tarafından taşınan ve ateş etmek için bir çatal ayağın üzerine konulan hafif makineli tüfeklere ve üçayak üzerine monte edilen genel amaçlı makineli tüfeklerle daha büyük kalibreli orta ve ağır makineli tüfeklere kadar uzanmaktaydı.

1 **MP40 (Almanya),** tabanca kabzalı ve katlanır dipçikli makineli tabanca; 1940'ta Alman paraşütçülere verildiğinde bir ileri teknoloji silahıydı. 2 **Bren (İngiltere),** II. Dünya Savaşı boyunca ve savaş sonrası dönemde İngiliz ordusunun hafif makineli tüfeği, .303 tüfek fişeği ateşler. 3 **MG42 (Almanya),** 1942'te kullanıma girdiğinde dünyada en etkili genel amaçlı makineli tüfek. 4 **7,92mm x 57 Mauser (Almanya),** MG42'nin ateşlediği --dakikada 1200 atış– fişek. 5 **Goryunov SC43 (SSCB),** 1943'te tanıtıldı, tekerlek ya da bir üçayak üzerine monte edilen, ucuz ama etkili bir orta makineli tüfek. 6 **Mermi kemeri (SSCB),** Goryunov için kullanılan mermi besleme tipi, dakikada 700 mermi atış hızı sağlıyordu. 7 **PPSh-41 (SSCB),** seri üretimi kolay kaba ama oldukça etkili makineli tabanca. 1941 ile 1945 arasında altı milyon adet üretildi. 8 **71-atımlık tambur (SSCB),** 7,62 x 25 mm Tokarev tabanca mermisi ateşleyen PPSh-41 için tambur şarjör. 9 **Thompson (ABD),** makineli tabanca, 1920'lerde gangsterlerin "Tommy tabancası" olarak ünlü, savaşın ilk evrelerinde M1A1 kutu şarjör versiyonuyla Müttefik komandoları ve hava indirme birliklerince kullanıldı. 10 **Browning M2 HB (ABD),** geri tepmeli, mermi kemeri kullanan ağır makineli tüfek, esasında bir I. Dünya Savaşı tasarımı; ağır namlu (HB) versiyonu 1936'da tanıtıldı. 11 **0,5 inç/12,7 mm M2 (ABD),** M2 makineli tüfeği için tasarlanan güçlü bir fişek; hafif zırhlı taşıtlara ve uçaklara karşı etkili. 12 **Type 96 (Japonya),** dakikada 550 atış yapan hafif makineli tüfek. Fişekleri yağlamak gerekiyordu, bu yüzden çoğu kez toz ve kum topluyor, tüfeğin tutukluk yapmasına neden oluyordu.

1 MP40 (ALMANYA)

2 BREN (İNGİLTERE)

3 MG42 (ALMANYA)

4 7,92MM X 57 MAUSER (ALMANYA)

5 GORYUNOV SG43 (SSCB)
6 MERMİ KEMERİ (SSCB)
7 PPSH-41 (SSCB)
8 71-ATIMLIK TAMBUR (SSCB)
9 THOMPSON (ABD)
10 BROWNING M2 HB (ABD)
11 0,5IN/12,7MM M2 (ABD)
12 TYPE 96 (JAPONYA)

Bulge Çarpışması

1944 Aralığının ortasında Almanlar, büyük bir karşı taarruz başlatarak Batılı Müttefikleri afallattı. Başlangıçta karışıklık yaratan karşı taarruz, sonunda durduruldu ve geri püskürtüldü ama Almanlar güç yetiremeyecek kadar insan ve teçhizat kaybettikten sonra.

Taarruz planı 1944 Ekiminin ortasında tamamlandı. Ren'de Nöbet kod adı verilen harekât, Mareşal Walter Model'in B Ordu Grubunca yürütülecek ve üç orduyu kapsayacaktı. Sepp Dietrich'in komutasında yeni kurulan ve SS Panzer tümenleri ve piyadeden oluşan 6. Panzer Ordusu ana saldırıyı gerçekleştirirken, Hasso von Manteuffel komutasında 5. Panzer Ordusu güneye saldıracaktı. Erich Brandenburger'ın 7. Ordusunun piyade tümenleri, Manteuffel'in sağ kanadını koruyacaktı. Harekâtın ilk hedefi, Maas Nehri üzerindeki geçitleri ele geçirdikten sonra Antwerp'e ilerlemekti.

Model ve Batı Başkomutanı olarak onun üstü Gerd von Rundstedt o ayın sonuna kadar haberdar edilmedi. Öğrenince donakaldılar; planı çok fazla iddialı buldular. Onun yerine Aachen civarındaki ABD kuvvetlerini kapana kıstıracak daha sınırlı bir harekât önerdiler ama Hitler kabul etmedi. Rundstedt ve Model'in elde etmeyi başardığı tek şey, hazırlanmak için taarruzu aralık ortasına kadar erteletmekti.

▽ **Soğuk taarruz**
Hitler, taarruz için haklı olarak kış aylarını seçmişti: Müttefiklerin hava gücünü kullanmasını zorlaştırmak için. Ne var ki, taze yağan kar her iki tarafın paletli taşıtlarının çekişini zorlaştırdı.

<< ÖNCE

Güney Belçika'nın yoğun ağaçlıklı Ardenler bölgesi, Batı Cephesinde Almanya'nın Mayıs 1940 harekâtının başlangıcında Panzer hücumuna sahne olmuştu.

ALMANLAR BİR TEKRAR TAARRUZ PLANLIYOR

Hitler, 1944 Eylülünün ortasında yapılan bir toplantıda düşüncelerini açıkladı. **Sovyetlerin ana yaz taarruzu << 418–21** Vistül Nehrinde durmuş, Doğu Cephesinde bir **soluklanma** sağlamıştı. **Şimdi Batılı Müttefikleri** ciddi bir biçimde **rahatsız edebilirse**, Almanya'ya ilerlemelerini durduracaktı. Ana hedefin, İngilizleri Amerikalardan ayıracağı için, **Antwerp** olmasına karar verdi. **Sürpriz çok önemliydi**. Ayrıca **gerekli malzeme** yığınağını yapmak gerekiyordu ve Müttefiklerin **ezici hava üstünlüğünden** ötürü, **kış sisine** ihtiyaç vardı. Bu yüzden 1944 Kasımının sonuna kadar gerçekleşmeyecekti.

HİTLER TAARRUZU PLANLIYOR

TEKNOLOJİ

SHERMAN TANK

Amerikan yapımı M4 Sherman, Batı Müttefikler söz konusu olduğunda savaşın en yaygın tankıydı. 1942'de hizmete giren tank, İngilizler ve Amerikalılar tarafından yaygın bir biçimde kullanıldı. Beş kişilik mürettebatı, bir 75 mm topu ve üç makineli tüfeği vardı. Motor bakımından çok güvenliydi ve saatte 32 km hız yapabiliyordu. M4 Sherman'ın dezavantajı, mühimmatın bir kısmı tarette tutulduğu için vurulduğunda alev almaya yatkın olmasıydı.

Ümit veren bir başlangıç

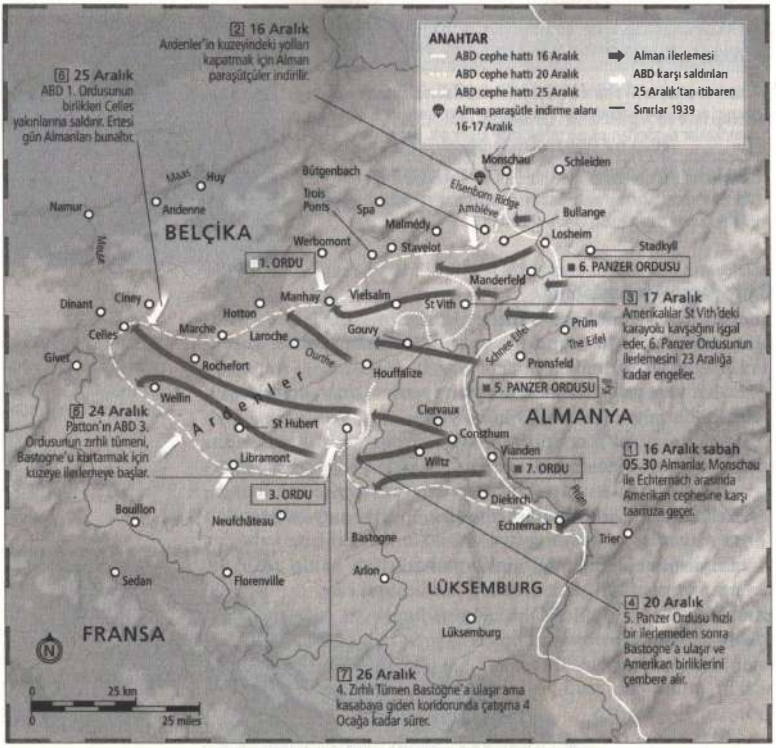
Eifel-Ardenler mıntıkası, Courtney Hodges'ın ABD 1. Ordusu tarafından tutuluyordu ve sakin sayılırdı. Taarruz sırasında, kuzeyde Hürtgen Ormanındaki şiddetli çatışmayı atlatan iki tümen ile ABD'den yeni gelen bir tümen savunuyordu. Onları destekleyen yalnızca bir tane zayıf zırhlı tümen vardı.

Bir taarruz olabileceğinin işaretleri vardı ama Müttefik istihbaratı bunları önemsemedi, geçen altı ayda yedikleri darbelerden sonra Almanların artık bir taarruz yapamayacağına inandılar. Ne var ki, 16 Aralıkta, kısa bir şafak öncesi bombardımandan sonra Almanlar saldırıya geçti; ABD kafa karışıklığına kalın bir sis tabakası da eklendi. ABD üniformaları içinde hattın gerisine sızan Almanlar, işleri daha da kötüleştirdi. Bu, Eisenhower'ı Versailles'daki karargâhında sanal bir mahkûm olmaya bile zorladı. Yine de kuzeyde, Dietrich'in muharebe gruplarından yalnızca

◁ Ren'de Nöbet Harekâtı

İlerleyen Alman askerler, yolda terk edilmiş bir ABD White yarı-tırtıllı taşıtının yanından geçiyor. Sık sık ABD'li askerlerin tayınlarıyla kendilerine ziyafet çekiyor ve ele geçirdikleri askerlerin sigaralarını içiyorlardı.

△ Alman ilerlemesi
Güneyde Almanya'nın 5. Panzer Ordusu, kuzeydeki 6. Panzer Ordusundan daha büyük bir başarı elde etti ama güney kanadı, General Patton'ın karşı darbesine açık hale geldi.

biri, ormanlık tepelerde anlamlı bir ilerleme kaydetmeyi başardı. Manteuffel kendi mıntıkasının kuzey bölümünde hızla ilerledi ve artık, Lüksemburg sınırına yakın Bastogne iletişim merkezine doğru koşuyordu.

Üç gün sonra Dietrich'in saldırısı, kısmen ABD'li mühendislerin köprüleri havaya uçurması sayesinde ama aynı zamanda tankların yakıtı da bittiği için, fiilen durmuştu. Ama Manteuffel ilerlemeye devam etti. Müttefik tarafında Eisenhower, çıkıntının kuzey yarısının kontrolünü Montgomery'ye verdi; Bradley de güneyle ilgilendi. Hızla harekete geçen Montgomery, İngiliz birliklerini Maas geçitlerini koruyacak şekilde konuşlandırdı; Bradley ise, doğuya doğru ilerlemesini durdurup kuzeye yönelen Patton'ın 3. Ordusunun yardıma gelmesini gözlüyordu. Bu sırada Bastogne'a ulaşan Manteuffel, orayı ele geçirmeye çalıştı ama başaramadı.

Müttefikler üstünlük kazanıyor

Bastogne'u kuşatacak kuvvetleri geride bırakan Manteuffel doğuya doğru koşusunu sürdürdü. 24 Aralık sona erdiğinde mızrak uçları Maas'ın hemen dışında Dinant'a ulaşmıştı ama öteye gidemeyecekti. Patton'ın birlikleri bölgeye girmişti ve 26 Aralıkta, Almanların etinde inatçı bir diken olduğu anlaşılan Bastogne'u kurtardı. Manteuffel Patton'ı geri püskürtmeye çalıştı ama başaramadı. Hava berraklaşmıştı ve Müttefikler, Almanları son kez geri çekilmek zorunda bırakmak için hava güçlerini tam kapasiteyle kullanabildi.

Çaresiz Almanlar, 1 Ocak 1945'te büyük bir hava saldırısı başlattı. Bodenplatte kod adı verilen saldırının amacı, yerde olabildiğince çok Müttefik uçağını imha etmekti. Bunun bir felaket olduğu anlaşıldı; Almanlar çok sayıda deneyimli pilot kaybetti, bizzat Almanya üzerindeki savunma ciddi bir biçimde zayıfladı.

Almanlar daha güneyde, Strasbourg'un kuzeyinde bir tali taarruz da başlattı. Ne var ki, Müttefikler bir miktar toprak teslim ederken, Almanlar daha fazla zayiattan başka bir şey kazanmadı. Ekimde Rundstedt ve Model'in korktuğu gibi, Führer'in Ardenler karşı taarruzunun, başarısız bir pahalı kumar olduğu anlaşıldı.

△ Duygusuz ABD'li esirler
Almanlar, taarruz başladığında gafil avlanan çok sayıda ABD askerini esir aldı. Malmédy'de SS birlikleri 80 kadar esiri acımasızca öldürdü.

SONRA >>

Müttefikler kaybettikleri zemini ocak bitmeden geri aldı ve Rhine'e yaklaşmaya devam etti.

DOĞUDAN YENİLENEN TEHDİT

Daha kötüsü Almanlar Doğuda **yeni krizlerle** karşı kaşıyaydı. Kızıl Ordu, Vistül Nehrini geçen **taarruzunu 460–63 >>** başlattı ve Balaton Gölünün etrafında **Alman savaş çabaları için yaşamsal olan** Macar petrol sahaları da Sovyetlerin eline geçmişti.

ALMAN YENİLGİSİ YAKLAŞIYOR

1945'in başında Almanların boyun eğmesinin bir zaman meselesi olduğu belliydi ama yine de Hitler'in teslim olma düşüncesi yoktu. Aslında Batılı Müttefiklerin, sonunda aklını başına toplayıp, Avrupa için gerçek tehditle, Sovyet komünizmiyle mücadelede kendisine katılabileceğine inanıyordu. Ama yanılıyordu.

900 1945'te Bodenplatte Harekâtına katılan Alman uçakların sayısı. 27 Müttefik havaalanına saldırıp, 156 uçak imha ettiler ama kendileri de 300 uçak kaybetti.

ABD'Lİ GENERAL Doğum 1885 Ölüm 1945

George S. **Patton**

"Bir **ordu**, bir ekiptir. **Ekip olarak yaşar, yer, uyur ve savaşır**."

GEORGE S. PATTON, D-GÜNÜNEN ÖNCE ASKERLERİNE SESLENİYOR, HAZİRAN 1944

Parlak bir tank komutanı, münakaşacı General George Patton Kuzey Afrika ve Sicilya çıkarmalarında, 1944'te Fransa'nın işgalinde ve 1945'te Almanya'ya hücumda önemli bir rol oynadı. Katı disiplini, fedakârlığı ve saldırgan yaklaşımı, ona "Yaşlı Sert Adam" lakabını kazandırdı; bu nitelikler, onu Almanların hem saygı duyduğu hem korktuğu birkaç Müttefik generalinden biri yaptı.

Patton'ın, Amerikan Devrimine kadar geri giden yerleşik bir askeri arka planı vardı. 1909'da West Point'ten mezun olan Patton, süvari subayı olarak görevlendirildi – askerlik yaşamı boyunca atak süvari komutanı rolünü oynadı. 1916'da New Mexico'da Meksikalı devrimci Pancho Villa'yı avlama kahramanlıkları, Amerikan basınında geniş yer buldu.

◁ Sert adam
Patton, askerlerini motive etmek için bilerek bir sert adam imgesi geliştirdi ama üstünde general yıldızları bulunan cilalı kaskı, kimin sorumlu olduğunu bildiriyordu.

Süvari birliğinden zırhlı birliklere

Patton, zırhlı savaşının öncülerindendi; hızlı süvari manevralarının, tanklarla da yapılabileceğini biliyordu. I. Dünya Savaşında, Eylül 1918'de Saint Mihiel Çarpışmasında yeni kurulan ABD Tank Kolordusuna komuta etti; tank kullanımında yenilikçi bir anlayış ve saldırgan bir liderlik sergiledi.

Savaş arası yıllarda Patton tankların kullanılması üzerine makaleler yazdı ve bu güçlü yeni silahı geliştirmek için Washington'dan fon talebinde bulundu. Coşkusuna rağmen, para verilmedi. Bu dönemde, II. Dünya Savaşında emrinde çalışacağı Dwight D. Eisenhower'la da tanıştı.

△ **Özel tabanca**
Patton, genellikle fildişi kabzalı bir tabancayla halkın önüne çıkardı – bazen çift tabancayla. 1916'dan beri taşıdığı bu nikel kaplama Colt .45, gözdesiymiş gibi görünüyor.

Kuzey Afrika

1939'da savaş çıktığında Patton Virginia'da Fort Meyer'e komuta ediyordu. Alman orduları Avrupa'yı boydan boya geçerken, Kongre sonunda zırhlı tümen ihtiyacını kabul etti ve Nisan 1941'de Patton tümgeneralliğe terfi etti ve 2. Zırhlı Tümenin komutanı yapıldı. Pearl Harbor'dan kısa süre sonra, hem 1. hem 2. zırhlı tümenin komutanlığını üstlendi ve California'da, İndio'da Çöl Eğitim Merkezinin başına getirildi. 1942'de Meşale Harekâtının, Kuzey Afrika'daki Müttefik çıkarmalarının planlanmasında Eisenhower'la birlikte çalıştı.

Kasım 1942'de Patton ve tankları, Fas'ta Kazablanka'ya yakın kıyıda karaya çıktı ama morali bozuk ABD II. Kolordusunun komutanlığına getirildiği marta kadar önemli bir hareket görmedi. Kolorduyu sıkı bir savaş birliğine dönüştürmeye kararlı Patton, yoğun bir eğitim ve disiplin programına girişti; askerlerin katı bir üniforma kuralına uymalarında, her gün tıraş olmalarında, çarpışmada kravat takmalarında ısrar etti. Askerler homurdandı ama Patton'ın önlemleri işe yaradı ve birlikleri 1943 Mayısının ortasında, Tunus'ta Almanları ve İtalyanları teslim olmaya zorlamada üzerine düşeni yaptı. Bu harekât, Patton'ın İngiliz general Bernard Montgomery'yle ilk çalışma deneyimiydi. Daha sonra ikisinin, çekişmenin damga vurduğu rahatsız edici bir ilişkisi olacaktı.

ÖNEMLİ OLAYLAR

- **11 Kasım 1885** George Smith Patton, California'da San Gabriel'de aile çiftliğinde dünyaya gelir.
- **1909** West Point Askeri Akademisinden süvari subayı olarak mezun olur.
- **1912** Stockholm Olimpiyat Oyunlarında ABD'yi temsil eder, modern pentatlonda 5. olur.
- **1913** Süvari teğmeni olarak askeri kariyerine başlar.
- **1916-17** Meksika'da ve İngiltere'de General John Pershing'in emir subayı.
- **1918** I. Dünya Savaşının son harekâtlarında Saint Mihiel ve Maas-Argonne taarruzlarında tank birliklerine komuta eder.
- **Temmuz 1940** Tank tugayı komutanlığına terfi eder.
- **Nisan 1941** Tümgeneralliğe terfi eder.
- **Ocak 1942** Birinci Zırhlı Kolordunun komutanı olur.
- **Kasım 1942** Batı Görev Gücünün komutanı olarak, Meşale çıkarmaları sırasında Kazablanka yakınlarındaki amfibi çıkarmaları yönetir.

△ Kuzey Afrika komutanlığı
Şubat 1943'te Kasserine Geçidindeki aşağılayıcı Amerikan yenilgisinden sonra, Patton ABD 2. Kolordusunun komutanlığını üstlendi ve Tunus'ta Mihver kuvvetlerin yenilgisinin tamamlanmasına yardımcı oldu.

Kuzey Afrika'daki başarısından sonra 1943 Sicilya'nın işgalinde Patton'a 7. Ordunun komutanlığı verildi. Görevi, Messina'ya ilerlerken Montgomery'nin 8. Ordusunun sol kanadını korumaktı ama Patton hızla Palermo'yu aldı ve ardından İngilizlerden önce Messina'ya ulaştı ama geç kaldı, Almanların anakara İtalya'ya çekilmesini durduramadı.

Cesur bir hamleydi ama hemen ardından Patton'ın başı derde girdi. Biscardi'de bir esir katliamından sonra, sanık askerlerden bazıları, acımasız olma emrini veren Patton'ı suçladı. Bir askeri hastanede savaş bunalımı yaşayan bir askeri korkaklıkla suçlayıp tokatladığı ve küfür ettiği ortaya çıkınca da, tartışma çıktı. Bu hareket, askerlik kariyerini neredeyse bitiriyordu. Ne var ki, o sırada Akdeniz'de yüksek komutan olan Eisenhower ondan yana müdahale etti. Patton'ın kaybedilmeyecek kadar değerli olduğuna inanan Eisenhower, özür dilemesini emretti ve Patton da özür diledi. Ardından İngiltere'ye, Normandiya çıkarması için askerlerini eğitmeye gönderdi; Müttefik saldırı planları hakkında Alman yüksek komutasını yanıltan bir aldatma planında önemli bir rol oynadı.

Kuzey Fransa'da

Patton'ın en görkemli başarıları, Müttefiklerin Normandiya'dan çıkıp Almanya sınırına hücumunda 3. Ordunun komutanıyken geldi. Ağustos 1944'te ordusu hızla güneybatıya hareket edip Bretonya'yı güvenceye aldıktan sonra doğuya, Normandiya'da Müttefik ilerlemesine direnen ana Alman kuvvetlerin güneyine ilerledi. Almanları çembere alma fırsatını gören General Omar Bradley, Patton'a kuzeye dönüp, Argentan ve Falaise civarındaki Alman tümenlerini kapana kıstırma emrini verdi. Bunun için Patton tanklarını hızla pozisyona soktu ama ardından canını sıkacak şekilde durması emredildi. Aynı şey, Paris'i vurma mesafesine ilerlediğinde de oldu. Yine de doğuda bir dizi hızlı ve görkemli zırhlı hücumu başlattı, Reims'i ve Châlons'u aldı; kasımda Nancy ve Metz'de güçlü Alman savunmasıyla karşılaşıncaya kadar durmadı. Ardenler'de Alman kış taarruzu sırasında Patton, Eisenhower'ın

>> ÖNEMLİ OLAYLAR

- **Mart 1943** Korgeneralliğe terfi eder ve ABD II. Kolordusu komutanlığını üstlenir.
- **Nisan 1943** Sicilya harekâtı sırasında Yedinci ABD Ordusuna komuta eder, Palermo'yu alır ve İngilizlerden önce Messina'ya ulaşır.
- **Ağustos 1943** Sicilya'da savaş bunalımı geçiren bir askere sözlü ve fiziksel kötü muameleden sonra meslek yaşamı neredeyse sona erer.
- **Aralık 1943** Aldatmanın bir parçası olarak Güneydoğu İngiltere'de uydurma Birinci ABD Ordu Grubuna komuta etmek için İngiltere'ye gönderilir, D-Günü çıkarmalarının ne zaman ve nerede gerçekleşeceği konusunda Alman yüksek komutasının kafasını karıştırmak için başlatılan Metanet Güney'i planlar.
- **1 Ağustos 1944** Patton'ın Üçüncü Ordusu Kuzey Fransa'da harekâta katılır, önce Bretonya'yı ardından Paris'e doğru ilerler.
- **19 Ağustos 1944** Patton'ın kuvvetleri Seine'i geçer ve Meuse'e doğru ilerler.

emriyle, Bastogne'u çembere alan Alman kuvvetleri yarmak ve Bulge Çarpışmasını bitirmeye yardım etmek için birliklerini inanılmaz bir hızla kuzeye hareket ettirdi.

1945 Ocakının sonunda Patton'ın kuvvetleri Alman sınırına ulaşmıştı. Martta ordusu, Montgomery'den önce, Oppenheim'de Ren'i geçti. Ardından Üçüncü Ordu Almanya'nın kalbine hücum ederek, Çekoslovakya ve Avusturya'da savaşa son verdi. Haziranda dört orgeneral yapıldı.

Savaşın sonunda Patton Bavyera askeri valisi yapıldı ama Nazi Partisinin eski üyelerinin yönetim için çalışabileceğine ilişkin önerisi, çok fazlaydı ve komutanlıktan alındı. Aralıkta bir araba kazasında ölümcül şekilde yaralandı ve Bulge Çarpışmasında ölen askerlerle aynı mezarlığa gömüldü.

▽ Bastogne 1945
General Bradley, Eisenhower ve Patton Bastogne yıkıntılarında duruyor; Patton'ın güneyden hızlı ilerlemesi, ABD kuvvetlerini çembere alınmaktan kurtarmıştı.

- **13 Aralık 1944** Metz'i ele geçirir.
- **25-26 Aralık 1944** Bulge Çarpışması sırasında Bastogne'da Alman çemberini yarar.
- **22 Mart 1945** Üçüncü Ordusu Oppenheim'da Ren'i geçer.
- **Nisan 1945** Orgeneralliğe terfi eder.
- **Mayıs 1945** Avrupa'da savaş bittiği sırada Patton ve birlikleri Almanya'dan Çekoslovakya ve Avusturya'ya geçti.
- **Haziran 1945** Los Angeles'ta bir savaş kahramanı olarak karşılanır.
- **Eylül 1945** Bavyera'da askeri valilik yapar ama yönetimde Nazi Partisi üyelerinin istihdam edilmesini önerince görevden alınır.
- **9 Aralık 1945** Bir av-atıcılık gezisinde trafik kazasında ölümcül yaralanır.

8

OYUN SONU

1945

Savaşın son yılı, Müttefiklerin Almanya'yı istilasına tanık oldu. Pasifik'te çatışmalar devam etti, Japonya'ya atom bombası atılmasıyla son buldu ve savaş bitti. Savaş sonrası anlaşmayla Almanya dört işgal bölgesine bölündü.

« ÖNCE

Savaşın başından beri Müttefikler, Alman halkına ve sanayisine giderek daha fazla cezalandırıcı bombardıman akınları yapmıştı.

UYUMLU BİR ÇABA

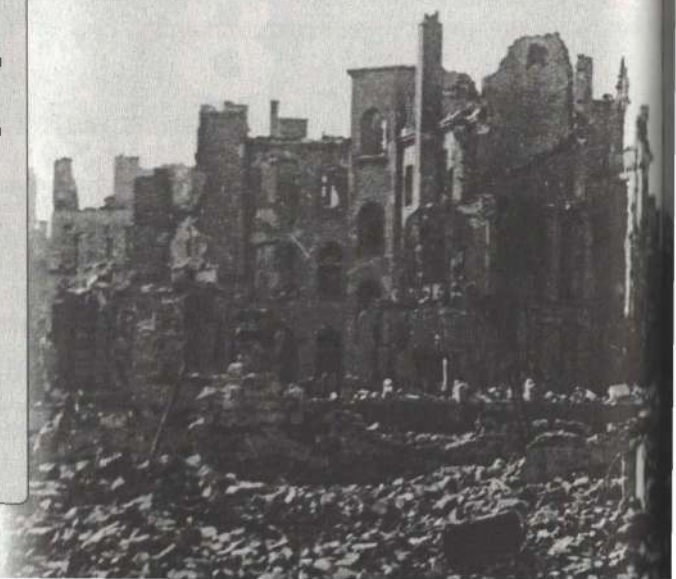
Stratejik bombardıman başından beri Müttefik planın bir parçası olmuştu. 1942'de Lübeck ve Rostock limanlarına akınlar, Hitler'i çileden çıkarmıştı. Exeter, Bath, Norwich, York ve Canterbury'e saldırarak karşılık vermişti. Turizm merkezlerine yapılan bu saldırılar, ünlü bir gezi rehberi dizisinden hareketle **"Baedeker Akınları"** olarak anıldı. İngiliz çabaları, "Bombacı" Harris önderliğinde yoğunlaştı. Mayıs 1942, Köln'e karşı ilk "bin-bombardıman uçağı akını"na tanık oldu. 1943'ün ortasında **bir ateş fırtınası, Hamburg'un kalbini tüketti** « **326–29**. Amerikalıların **gündüz akınları** « **330–33** ağır kayıplar yaşattı; ardından 1944'ün başında ABD'nin uzun menzilli avcı uçakları Luftwaffe'nin savaş gücünün çoğunu imha etti. Almanya artık **fiilen savunmasızdı**.

Alman Kentlerinin Yıkımı

Üstünlük Müttefiklere geçmişti: Almanya artık kesinlikle savunmadaydı. Ama âlicenaplık ya da merhamet zamanı değildi. Aksine İngiltere ve Amerika askeri direnişi kırmayı ve sivillerin moralini bozmayı amaçlayan bir dizi yıkıcı hava akını düzenledi.

Almanya'nın köşeye sıkıştığı duygusu, düşmanlarını daha acımasız yaptı. Gevşemek şöyle dursun, çabalarını iki katına çıkardılar. İngiltere ve Amerika bombardımanı akınlarını azaltmak yerine, arttırdı – ölçeğini, sıklığını, coğrafi yaygınlığını ve yoğunluğunu. Yeni yılın kararlılığını göstermek için, 16 Ocakta Magdeburg'a büyük bir akın düzenlediler: Kentin üçte bir yıkıldı ve çıkan ateş fırtınasında 4000 kişi öldü. Bununla da kalmadı. Ertesi gece bir takviye akını, Alman kurtarma ve enkaz kaldırma operasyonlarını aksattı, kentteki kaosu daha arttırdı –özellikle bazı aygıtlara zaman geciktiriciler takıldığı için.

Magdeburg büyük bir sanayi kenti değildi ama iletişim ve ulaşım merkezi olarak önemliydi. Almanya'nın kalbinde olduğu için psikolojik olarak da önemliydi. Müttefiklerin niyeti Alman

"Korkunç şeyler gördük. Yanıp, küçük **çocukların** boyu kadar **küçülmüş** yetişkinler ..."

LOTHAR METZGER, DRESDEN, ŞUBAT 1945

savaş ekonomisini ve moralini –askeri ve sivil– çökertmekti ama bombardıman, direnişi sürdürmenin Alman halkına maliyetini de netleştirecekti. İzleyen haftalarda, bütün Almanya'nın kolay uçuş mesafesindeki havaalanlarından her türlü Müttefik uçağı dört bir yana uçtu. Hiçbir kent ya da kasaba dikkatlerinden kaçmıyor gibi görünüyordu. Küçük ölçekli saldırıları orantısız bir şaşkınlık yaydı; dehşete düşen halk, bunların daha büyük akınların öncüsü olmasından korktu.

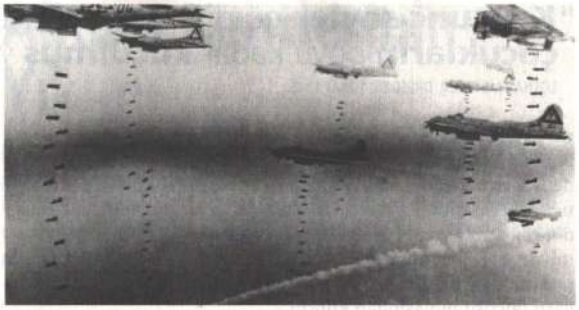
Büyük ölçekli akınların gelmesi gecikmedi: 21 Şubatta 2000'den fazla bombardıman uçağı Nürnberg'i yerle bir etti; iki gece sonra hedef, Pforzheim'dı. Yalnıza 360 İngiliz bombardıman uçağı Güneybatı Almanya'nın bu köşesine uzun yolculuğa çıktı ama geride bıraktıkları ateş fırtınası, kentin 79.000 sakininden 17.000'ini öldürdü. 3 Martta USAAF, güpegündüz Berlin'e bir akın düzenledi: Alman başkentinde 3000 kişi öldü, 100.000 kişi evsiz kaldı. Dortmund, Würzburg, Potsdam ve diğer merkezlere de saldırılar oldu.

Mutlak hava üstünlüğü

Müttefik uçakları Alman semalarında özgürdü: Silah, mühimmat ve personel yetersizliği hava savunmasını ciddi

▽ **Virane Dresden**
Şubat 1945 Müttefik hava akınları, eskiden övülen kent manzarasını moloz yığınına çevirdi. Ayakta kalan köşeli, kararmış yapılar, bir ölüler kentinin iskeleti gibi duruyordu.

▷ **Aşırı güç kullanma**
ABD B-17 Flying Fortress bombardıman uçakları, Nisan 1945'te tekrar Dresden'e saldırıyor. Altlarındaki kent, toz haline gelmişti.

bir biçimde zayıf bırakmıştı; pek çok avcı uçağı, yakıt yetersizliğinden yerdeydi. Yani, giderek çılgınlaşan Doğu Cephesini savunma çabalarına yardım etmeye henüz gönderilmemiş olan uçaklar. Zarar gören kentler Almanya'nın sınai altyapısında görece önemsiz olabilir ama ülkenin savunma çabalarında rolleri vardı. Özellikle Kızıl Ordunun ilerlemesinin tersine çevrilemez gibi göründüğü doğuda, korkunç bir zayiata mal oluyordu.

Luftwaffe hâlâ işe yarar darbeler vurabiliyordu ama bunlara, genellikle Alman tarafında ağır kayıplar eşlik etmekteydi. Örneğin 2 Martta Alman avcı uçakları, 10'dan az Amerikan avcı ve bombardıman uçağı düşürmenin karşılığında 36 pilot kaybetti. Seçkin pilotların görev aldığı ve yeni ve üstün Messerschmitt 262 jet avcı uçakları kullanan birimlerin başarısı bile fazla değildi. Müttefiklerin çok sayıda avcı uçağı vardı ve bunlar, en savunmasız oldukları iniş ve kalkış sırasında jetlere saldırmak için havaalanları üzerinde bekliyorlardı.

▽ **Ateşten ateşe**
Şubattaki bombardıman akınlarının neden olduğu binlerce zayiat, Dresden'de bir kriz daha yarattı. Cesetleri defnetme krizi. Burada ölüler kentin bir sokağına dizilmiş yakılmayı bekliyor.

Dresden yıkılıyor

Sakin bir savaştan sonra Dresden, bu bağlamda kendini aniden cephe hattında buldu. O zamana kadar porselen sanayiyle ünlü bu Güneydoğu Almanya kenti, bombardıman uçaklarının dikkatinden kaçmıştı. Ama Rus kuvvetleri Alman sınırına yaklaşınca, kent önem kazandı.

Bu yüzden 13-14 Şubatta 1300 İngiliz ve Amerikan bombardıman uçağı peş peşe dalgalar halinde ortaya çıkıp, Alman kentinin üzerine yangın bombaları ve patlayıcılar yağdırmaya başladı. Dresden halkına felaket üzerine felaket getirdi: İngiliz bombardıman saldırısının ilk dalgasının neden olduğu yangından kaçıp Elbe Irmağının kenarına ve parklara sığınan siviller, ikinci dalganın bombalarına yakalandı. Büyük bir ateş fırtınası çıkıp kent merkezini ve çevresini yuttu, çok

ötesine dehşet ve yıkım yaydı. Dehşet içinde bir görgü tanığının ifadesiyle Dresden "tek bir alev denizi"ydi. Bu korkunç cehennemin altında insanlar fırtınayı atlatmak umuduyla bodrumlara doluştu ama bu gizlenme yerlerinde de güvende değildiler. Saatlerce süren büyük patlamalar binaları sarsıyor ve içindekiler, kurtulanlardan birinin ifadesiyle, "bez bebekler gibi" sallanıyordu.

ABD iki büyük ölçekli gündüz bombardımanı akınına başladığı sırada, kentin üzerine neredeyse 4000 ton mühimmat bırakılmıştı. Dresden'de olasılıkla 25.000 ile 100.000 arasında insan öldü; bu, II. Dünya Savaşının en tartışmalı olaylarından biriydi.

ÖNEMLİ AN

YALTA KONFERANSI

Roosevelt, Stalin ve Churchill, kurmaylarıyla birlikte, 4-11 Şubat 1945'te Kırım'da, Yalta'da buluştu. Daha önceki zirve toplantılarından farklı olarak, tartışılan ana konular savaşı kazanmak için Müttefiklerin stratejik planlarıyla ilgili değil, savaş sonrası siyasal anlaşmayla ilgiliydi.

Üç lider, tüm ülkelerin serbest seçim yapmasına izin verileceğini vaat eden Kurtarılmış Avrupa Bildirgesini yayınlamasına rağmen, Stalin Romanya'da komünistlerin kontrolü ele geçirmesini destekleyerek bu taahhüdü hemen bozdu. Yalta Konferansı, Sovyetlerin Doğu Polonya'nın büyük bir bölümünü ilhak etme taleplerini de kabul etti ve Müttefik silahlı kuvvetlerinden firar edenlerin ülkelerine iade edilmesine de razı oldu. Firar etmiş eski Kızıl Ordu askerleri için bu, ölüme gönderilmek anlamına geliyordu.

SONRA »

1945'in hava taarruzları Almanya'yı son derece zayıf düşürdü. Sivillerin morali ciddi bir biçimde bozuldu ve özellikle yakıt olmak üzere, savaş üretimi tamamen sakatlandı.

ALMANYA'NIN ÖLÜM SANCILARI

İflah olmaz Naziler, Müttefik hava akınlarının Alman halkının kararlılığını yalnızca pekiştireceğinde ısrar etti. Aslında, Hitler düşmanlarına atıp tutarken, onun otoritesine güven hızla azaldı ve ülke **morali bozuk bir şekilde** karmaşaya düştü.

DÜZENİN BOZULMASI

Karaborsalar canlandı; yıkım ve karışıklık ortamında yağmacılar bayram etti. Cesaret bulan köle işçiler fabrikalardan tüydü – sanayideki zorlukları ve **on binlerce mültecinin Sovyet ilerlemesinden 460–63 »**. kaçtığı yollardaki sıkışıklığı daha da arttırdı. Gestapo işçilere acımasız davranmasına – toplu idamlar gerçekleştirerek– rağmen, ajanları izlerini bulamıyordu. **Akınlar Almanya'yı dizleri kırık, batıdan ve doğudan saldırıları 470–73 »** savuşturmak için ihtiyaç duyulacak eşgüdümlü savunma yapamayacak durumda bıraktı.

GÖRGÜ TANIĞI **13 Şubat 1945**

Dresden Bombardımanı

13 Şubat 1945'te toplam 773 RAF Avro Lancaster uçağı Alman kenti Dresden'i bombaladı. Bombardıman o kadar yoğundu ki, bir ateş fırtınası kenti yuttu. Tahmini zayiat 35.000 ölüden 100.000 ölüye kadar uzanıyordu. Sonraki iki günde USAAF kenti bombalamaya 500'den fazla ağır bombardıman uçağı gönderdi. Dresden'in bombalanması, daha o zaman büyük tartışmalara neden oldu.

"Sabah saat 09.30 civarında alarm verildi. Biz çocuklar sesi tanıyorduk ve kalkıp hızla giyindik, hava akını sığınağı olarak kullandığımız bodruma indik. Ablam ve ben ikiz bebekleri taşıdık, annem küçük bir çanta ile bebekler için süt dolu şişeleri taşıdı...

Birkaç dakika sonra korkunç bir gürültü duyduk – bombardıman uçakları. Aralıksız patlamalar oldu. Bodrumumuz ateş ve dumanla doldu... Büyük bir korkuyla bu bodrumdan ayrılmaya çalıştık. Annem ve ablam, ikizlerin içine konulduğu büyük sepeti taşıdı. Bir elimle küçük kız kardeşimi tuttum, diğer elimle annemin mantosunu tuttum.

Sokağımız tanınmaz haldeydi. Baktığımız her yerde ateş, yalnızca ateş vardı... Sokaklarda ölüm korkusuyla bağıran ve çığlık adan mültecilerle, insanlarla, atlarla birlikte yanan taşıtlar vardı. Yıkıntıların ve alevlerin arasında yol arayan yaşlılar, yaralı kadınlar ve çocuklar gördüm.

Bağıran, ağlayan ve dua eden yaralı ve perişan erkeklerle, kadınlarla ve çocuklarla tıka basa dolu başka bir bodruma gittik... sonra aniden ikinci akın başladı. Bu sığınak da vuruldu ve böylece bodrumdan bodruma kaçtık... Peş peşe patlamalar. İnanılmazdı, en karanlık kâbustan daha kötüydü. Çok sayıda insan korkunç yandı ve yaralandı. Nefes almak giderek daha fazla zorlaştı... hepimiz, inanılmaz bir panikle bu bodrumdan ayrılmaya çalıştık. Ölü ve ölmekte olan insanlar ayaklar altında çiğnendi... İkizlerimizin içinde bulunduğu ve ıslak bezle örtülü sepet, annemin elinden alındı ve arkamızdaki insanlar tarafından merdivenlerden yukarı itiliyorduk. Yanan sokaklar, yıkılan binalar ve korkunç ateş fırtınasını gördük...

Korkunç şeyler gördük: Yanıp, küçük çocukların boyu kadar küçülmüş yetişkinler, kopmuş kol ve bacaklar... yanıp ölmüş aileler, yanarak sağa sola koşan insanlar... birçoğu çocuklarını ve aileleriniarıyordu, adlarını haykırıyordu ve her yerde ateş vardı... ve ateş fırtınasının sıcak rüzgârı, yanan evlerden kaçmaya çalışan insanları evlerin içine geri fırlatıyordu."

Lothar Metzger, Dresden bombalandığında 9 yaşında

Ateşle yıkım
13 Şubatta Lancaster'lar iki dalga halinde Dresden'in üzerine 2600 ton yüksek patlayıcı ve yangın bombası bırakıp, bir gecede kentin yaklaşık 13 km karesini yerle bir etti.

« ÖNCE

Aralık 1944 ile Mart 1945 arasında Almanya'nın ıstırabı günbegün derinleşti. Düşmanları, şimdi Nazi anayurdunun sınırlarını tehdit ediyordu.

DOĞU CEPHESİ FELAKETLERİ

1943 yazında Kursk'taki yenilgi, **Hitler'in Doğuda hâkimiyet umutlarını kırdı** « 348–51. Ruslar Bagration Harekâtıyla kontrolü tamamen ele aldı – hâlâ **korkunç zayiat** vermelerine rağmen « 414–17.

ALMANYA TEHDİT ALTINDA

1943'te İtalya'nın işgali, Joseph Stalin'in **ikinci cephe talebini** « 318–21. karşılama yönünde bir adım olmuştu. Batılı Müttefikler **1944'ün D-Günü çıkarmalarına** « 398–401 karar vermişti ve çok geçmeden doğuya ilerleyecekti. Hitler'in Ardenler taarruzuyla inisiyatifi tekrar ele geçirme girişimi, **Ocak 1945'te püskürtülmüştü**.

Müttefikler Reich'i İstila Ediyor

Sonuç artık net görünüyordu ama hâlâ Almanya'yı kesin yenilgiye uğratmak için yapılacak çok şey vardı. Savaşın en şiddetli çatışmalarından bazıları, Batılı Müttefikler ve Sovyetler, köşeye sıkışmış ve hayatta kalmak için çılgınca çabalayan bir düşmanın üzerine acımasızca yürürken yaşandı.

1945'te Müttefik kuvvetler sonunda zaferin kokusunu alabildi. Doğu'da Alman direnişi çatırdarken Kızıl Ordu hızla ilerliyordu. Doğu Prusya'nın neredeyse tamamı, şubatta Sovyetler Birliği toprakları içinde kaldı. Doğu Cephesi boyunca altı milyon Rus askeri, yaklaşık iki milyon Alman ve 190.000 kadar Mihver kuvvetinin karşısına çıktı. Vistül ve Oder nehirleri boyunca uzanan yaşamsal orta mıntıkada Almanların asker ve silah sayısı daha da azdı. Ve Naziler, Ruslardan merhamet beklemeyeceklerini biliyorlardı.

Batıda Almanların karşılaştığı manzara daha sevimli değildi. Burada da zorlu bir kuvvet yığılıyordu – 1,5 milyon Amerikalı, 400.000 İngiliz ve 100.000 Özgür Fransa askeri. Ardenler'de Alman saldırısını püskürten Eisenhower'ın orduları, Ren'e doğru durmadan ilerliyordu. Sovyet kuvvetlerinde, Alman kurdunun sonunda ininde köşeye sıkıştığı hissi vardı.

Vahşi bir hesaplaşma cümbüşü başladı. Sovyet birliklerinin Almanlara duyduğu öfkeyi anlamak kolaydı ve Kızıl Ordunun misillemeleri, Komünist Parti yöneticilerince yalnızca hoş görülmekle kalmadı, teşvik de edildi. Korkunç gaddarlıklar yapıldı, mülteciler katledildi ve binlerce kadına tecavüz edildi. An-

ÖNEMLİ AN

WILHELM GUSTLOFF

30 Ocak 1945'te, Baltık Denizi'de Sovyet denizaltısı S-13'ten atılan üç torpido, yolcu gemisi *Wilhelm Gustloff*'u vurup batırınca en az 5300 kişi öldü. Gemi, Danzig'e yakın Gdynia limanından Alman askerleri ve sivilleri alıp, Almanya'da Kiel'e götürüyordu. Gemi 45 dakikadan az bir sürede battı.

cak disiplinsizlik tehlikesi, Sovyet komiserlerini sonunda durdurdu.

Kıyım devam ediyor

Kızıl Ordu hâlâ şiddetli direnişle karşılaşıyordu. Tek başına Doğu Prusya taarruzu, 584.000 Sovyet askerinin canını aldı. Berlin'e bir an önce ulaşma dürtüsü güçlüydü ama sağlamlaştırma ihtiyacı netleşti. Alman kuvvetlerin, Pomeranya'da yeniden toparlandığına dair işaretler vardı. Bu arada, ocakta Budapeşte ele geçirilmesine rağmen, Macaristan'da şiddetli çatışmalar hâlâ devam ediyordu.

▽ Çemberi kapatma
Ocak 1945'ten itibaren, Alman silahlı kuvvetlerine sadece yenilgi kaldı. Doğu Cephesi boyunca her yerde sert direniş devam ediyordu ama martta Batı Cephesinde Alman kuvvetlerin çok büyük bölümü teslim olmaya hazırlanıyordu.

△ **Ren'i geçmek**
Yapay sis örtüsü altında amfibi DUKW, Ren'i geçiyor. ABD 7. Ordusunun askerlerini taşıyan araç, 6. Ordu Grubunun parçasıydı.

Yalıtılmış ve çembere alınmış

Şubatta Batılı Müttefikler Almanya'nın sınırını geçmiş, Ren'e doğru hızla ilerliyordu – önce yavaş ama daha sonra, etkili bir direniş gösterilmemesi için hızlı. Alman birliklerin çoğu Doğu Cephesine çekilmişti; kalanlar, Ruhr'da yoğunlaşmıştı. Onları orada kapana kıstırmak için kısa sürede bir çevirme hareketi başladı. Montgomery'nin İngiliz 2. Ordusu kuzeyden saldırıya öncülük edip, Rees ve Wesel civarında Ren'i geçerken, Omar Bradley'in Amerikan 12. Ordu Grubu, güneyde Ramagen'de ırmağı geçti. 3 Nisanda bütün bir Alman ordu grubu Ruhr cebinde kapana kısılmıştı.

Artık Alman anayurduna yalnızca kahramanlık yardım edecekti; efsanevi ölçekte destansı bir mücadele – başka bir ifadeyle, mit ve düş. Führer'in Eylül 1944'te kurduğu Volkssturm ("Halkın Fırtınası") milisinin potansiyeline duyduğu inancı abartılı fanteziden başka ne açıklayabilirdi? 16 ile 60 yaş arası tüm erkekler milislere katılmak zorundaydı. Kendi giysilerini, battaniyelerini, sırt çantalarını ve pişirme kaplarını kendileri getirecekti. Başka koşullarda, belki heyecan verici bir görüş ama sıradan Almanlar, liderlerinin vaatlerinin içyüzünü artık anlamıştı; yenilgi-

ye hazırlandıkları için, rejimin son savunma retoriğine aldırmayıp alaycılıkla surat astılar. Ama yine de orduda –Gestaponun silah zoruyla topladığı– hizmet etmek zorundaydılar; bu yüzden *Volkssturm* gerçekten sahaya adım attı. Yeterince donanımlı, silahlı ve eğitimli olmayan *Volkssturm*, en deneyimli, savaşta pişmiş Müttefik askerlerinin karşısına çıktı. *Volkssturm*'un toplam 175.000 askeri öldü. Haftalar geçtikçe daha çılgınca çağrılar devam etti, daha genç oğlanlar, hatta sonunda kızlar toplandı.

△ Cephe hattı Frankfurt
Bir Nazi afişi, Frankfurt an der Oder kentinin –şimdi cephe hattında– Alman halkının kahramanca çabalarıyla savunulacağını ilan ediyor.

◁ Köprüyü tutmak
Afrika kökenli Amerikalı askerler, 1945'te ABD 9. Ordusuna mensup mühendislerin Ren üzerinde inşa ettiği bir köprüye yakın bir uçaksavar topunun başında.

SONRA »

Almanya'nın yenilgisi neredeyse kesindi – ama zafer ilan edilene kadar daha çok can kaybedilecekti.

ALMAN ESİRLER
Savaşın son aylarında feci kayıplarla birlikte çok sayıda Alman asker de esir alındı. Birçoğu aylarca, hatta yıllarca esir kaldı – bazen, kendi ülkelerinin yarattığı **toplama kamplarında**; Sovyetlerin elinde olan **binlerce asker, kayboldu 514–17 »**.

YENİLGİYİ KABULLENME
Hitler'in **çaresiz teşviklerine rağmen**, düşmanın ilerlemesi Alman halkını savaşın bittiğine inandırdı. Liderlerinin **çılgınca meydan okumalarına** aldırmadı ve yenilginin **sonuçlarıyla yüzleşmeye hazırlandı 520–23 »**.

Nazi Ölüm Kamplarını Kurtarma

Nazi toplama kamplarının ortaya çıkması, II. Dünya Savaşının belirleyici olaylarından biri olarak görüldü; o korkunç manzaraları görenler, bir daha aynı kişi olmayacaktı. Yine de ölümün ortasında yaşam devam etti: Almanya'yı yenmek, Hitler ve yandaşlarını suçlarından ötürü cezalandırmak gerekiyordu.

Temmuz 1944'te Sovyet birlikleri, Polonya'da Majdanek'te terk edilmiş bir tesise girmiş ve Hitler'in "Nihai Çözüm"ünün kanıtlarını bulmuştu. Baktıkları her yerde ceset vardı. Almanlar, yaptıklarının ne kadar kötü olduğunun farkındaydılar: Kaçmak zorunda kalmadan önce gaz odalarını sökmeye başlamışlardı.

Almanlar yaptıklarını gizlemek ve kamplarda tutulanların Müttefiklerin eline geçmesini önlemek için, ilerleyen Müttefiklerin yolunda bulunan kampları boşaltmıştı. Aylarca ve yıllarca kötü muameleden ve yetersiz beslenmeden ötürü zaten zayıflamış olan kamp sakinleri, yaya olarak meşakkatli bir yolculuğa zorlanmıştı – binlercesi bu korkunç "ölüm yürüyüşleri"nden sağ kurtulamayacaktı. Ne var ki, 1945'e gelindiğinde Alman savaş makinesi patlıyordu. Korkunç suçlarını gizlemeye zamanla-

2189 Auschwitz'den kurtarılan insan sayısı.

836.255 orada bulunan kadın mantosu

6 ton, depolarda balyalar halinde bulunan insan saçı

« ÖNCE

Ölüm kampları, Hitler'in polis devletinin merkezi bir parçası olmuştu. Şimdi ise, Nazi kötülüğünün tüm boyutunu açığa çıkaran lanet bir kanıt haline geldi.

IRKSAL MİSYON

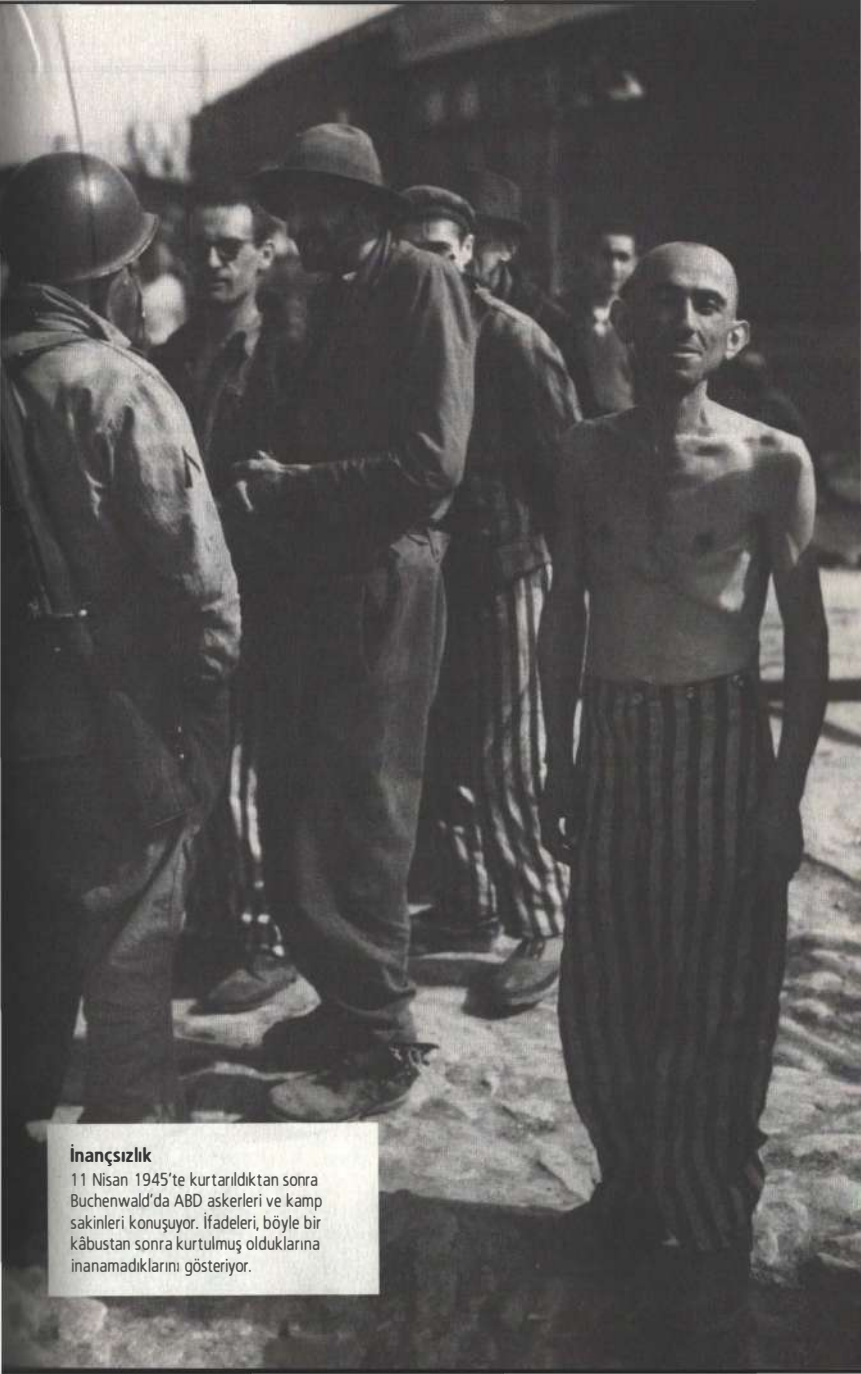
Başından itibaren Hitler, **Ari ırkının davası uğruna savaştığını ve "uluslararası Yahudi komplosu"na karşı** koyduğunu iddia etmişti « 34–37.

Nazi rejiminin ana hedeflerinden biri, geride yalnızca "üstün" Ari ırkı kalması için, **Avrupa Yahudilerini** ve diğer "istenmeyen unsurları" ortadan kaldırmaktı.

Hitler'in çözümü **toplama kamplarıydı** ve ilk kamp, iktidara geldiği günlerde kuruldu. İlk kamplar **mahkümlara acımasız davranıyordu**, sağ kalıp kalmamaları Nazilerin umurunda değildi. Ama 1941'den itibaren **tek amacı kitlesel kıyım olan yeni kamplar kuruldu** « 268–71.

BİR BELSEN TRENİNDE NAZİ KARTALI

İnançsızlık
11 Nisan 1945'te kurtarıldıktan sonra Buchenwald'da ABD askerleri ve kamp sakinleri konuşuyor. İfadeleri, böyle bir kâbustan sonra kurtulmuş olduklarına inanamadıklarını gösteriyor.

rı yoktu. Auschwitz'de, olup bitenleri anlatacak 2.000'den fazla mahkûm vardı. Mahkûmlarla birlikte ayakta kalan birkaç depo, akla hayale gelmeyen bir suçu açığa çıkaran giysilerle, halılarla, gözlüklerle, yapay kol ve bacaklarla ve daha fazlasıyla doluydu.

Bir cehennem görüntüsü

Nisan 1945'te ABD 3. Ordusuna mensup askerler, Buchenwald kampının bir parçası olan Ohrdruf'la karşılaştı. 1937'de açıldığından beri Buchenwald'dan çeyrek milyondan fazla mahkûm geçmişti – yalnızca Yahudiler değil, Romanlar, komünistler, erkek eşcinseller, zihinsel ve fiziksel engelliler, "asosyaller". Kampta, bir deri bir kemik kalmış 20.000 kadar mahkûm vardı. Bir görgü tanığının yazdığı gibi "hayalet gibiydiler." İzleyen günlerde

▽ **Ceza müfrezesi**
Kadın muhafızlar, Bergen-Belsen'de ölü cesetleri toplu mezarlara yığmaya çalışıyor. Kurtarılan kamplarda tifüsten geçilmiyordu ve binlerce "felaketzede" öldü.

"Kol ve bacakları, eklem yerleri şişik çubuklardı; bellerine kadar pislik içindeydiler."

NEW YORK TİMES MUHABİRİ, PERCY KNAUTH, BUCHENWALD MAHKÛMLARIYLA İLGİLİ, NİSAN 1945

daha fazla ölüm kampı kurtarıldı; hepsi de aynı korkunç masalı anlatıyordu.

İngiliz 11. Zırhlı Tümeni, Bergen-Belsen'de, en fazla 2000 kişi alacak şekilde tasarlanmış bir kampa tıkıştırılmış 60.000 sıska mahkûm buldu. Mahkûmları beslemek için yeterli bir çaba gösterilmemişti; açlıktan eriyip gitmişlerdi – bazıları hayatta kalmak için yamyamlığa başvurmuştu. Sözü edilecek bir sıhhi tesisat da yoktu. Mahkûm kulübelerinin zemini tuvalet halini almıştı. Bu koşullarda tifüs kök salmış ve hızla yayılıyordu. İngiliz bir subay, Belsen mahkûmlarının "bitkin sarı benizli canlı iskeletten farksız" olduğunu yazıyordu. Birçoğu ölümün eşiğindeydi, sonraki birkaç haftada günde 500 kişi öldü. "Yolun her iki tarafında üst üste yığılmış erkekler ve kadınlar vardı," diyordu İngiliz subay. "Bazıları yavaş ve amaçsız bir biçimde dolanıyordu – yüzlerinde boş bir ifade vardı."

SONRA

Milyonlarca kurban için "sonra" olmayacaktı ama kurtarıcıları, ellerinden geleni yaptı. Nazi zalimleri adalete teslim etmek için de çabaladılar.

SUÇLULARI CEZALANDIRMA

Şoah (İbranicede "Felaket"), tekil bir tarihsel olay, **Holokost** (kelime anlamı "kurban yakma") olarak ancak çok sonra tam belirginlik kazandı. Yine de kitlesel, **canavarca** suçların işlendiği belliydi. Önde gelen Nazilerin yargılandığı **Nürnberg Duruşmalarında 520–23 »**. bariz bir biçimde ortaya çıkacaktı. Çeşitli toplama ve imha kamplarının muhafızları ve komutanları da yargılandı ve ceza aldı. Bununla birlikte, önde gelen birçok **Nazi**, ya Arjantin gibi sempati duyan ülkelere kaçarak ya da Müttefikler tarafında yeterince titiz takip edilmedikleri için, **adaletten kurtuldu**.

YENİ BİR ULUS

Nihayetinde Holokost'un etkisi çok geniş oldu, **Siyonist projeye** yeni ve önemli bir ivme kazandırdı. Geç 19. yüzyıldan beri Filistin'de bir Yahudi anayurdu çağrıları yapılmaktaydı ve İngilizler, **1917 Balfour Bildirisiyle** bu özlemi yerine getirmeye yönelik bir adım atmıştı. Bölgede bir değişiklik, artık durdurulamazdı: **1948'de İsrail devleti ilan edildi 532–35 »**.

JOSEF KRAMER (SOLDA), BELSEN KOMUTANI, 1945'TE İDAM EDİLMEDEN ÖNCE

GÖRGÜ TANIĞI **17 Nisan 1945**

Belsen'in Keşfi

İngiliz 11. Zırhlı Tümeni, 15 Nisan 1945'te Bergen-Belsen toplama kampına girdi. Kendilerini bekleyenden habersiz askerler, korkunç sahnelerle karşılaştı – gömülmemiş cesetler, toplu mezarlar ve yaklaşık 40.000 "canlı iskelet," bir deri bir kemik kalmış erkekler, kadınlar ve çocuklar. Kampın felaketzedeleri arasında tifüs yayılmıştı ve sıhhi tesisat yoktu.

"... bariyerin arkasında hareketli bir toz bulutu vardı... Tozla birlikte bayıltıcı ve yoğun bir koku, ölü ve çürük kokusu vardı... Bariyeri geçtim ve kendimi bir kâbusun içinde buldum. Ölü bedenler... yol boyunca dağılmış. Yolun her iki tarafında kahverengi ahşap kulübeler vardı. Pencerelerde insan yüzleri, dışarı çıkamayacak kadar zayıf düşmüş aç kadınların bir deri bir kemik kalmış yüzleri vardı...

Son beş yılda korkunç manzaralar görmüştüm ama hiçbir şey, hiçbir şey Belsen'deki bu kulübenin içi kadar olamaz... Ölüler ve ölmekte olanlar yan yana yatıyordu. İniltilerden daha yüksek bir ses duyana kadar... cesetlerin arasında kendime yol bulup ilerledim. Bir kıza rastladım. Canlı bir iskeletti. Yaşını tahmin etmek olanaksızdı; kafasında hiç saç yoktu ve yüzü, iki deliği olan sarı bir parşömen kâğıdıydı... onun arkasında, yerden kalkamayacak kadar zayıf düşüp ölmekte olan insanların kasılma hareketleri vardı...

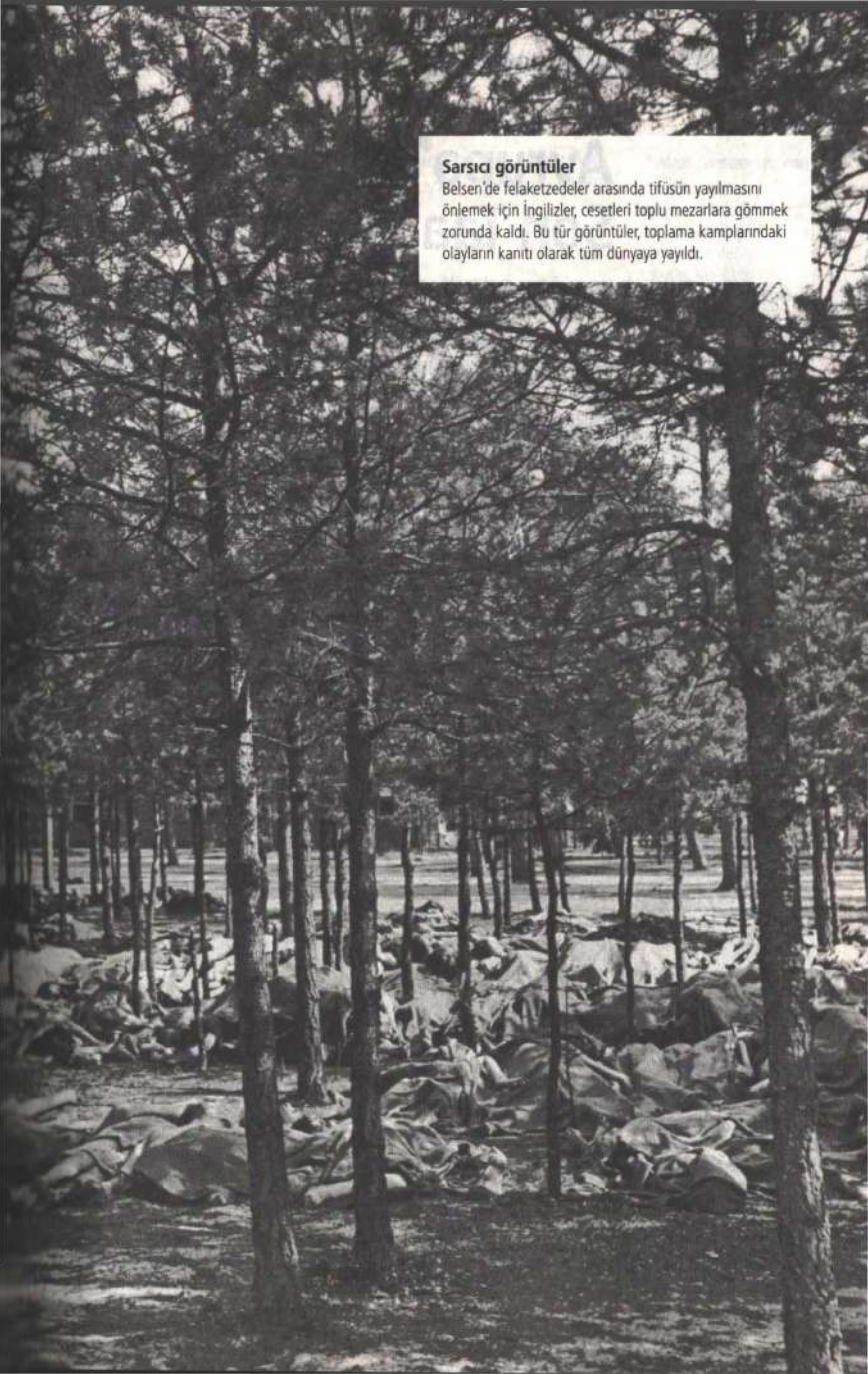
Bazı ağaçların gölgesinde büyük bir ceset yığını duruyordu... Birbirinin üzerine yığılmış herhalde 150 ceset vardı; tümü çıplaktı, sarı derileri o kadar inceydi ki, kemikleri üzerinde lastik gibi parlıyordu. Açlıktan ölmüş bazı yaratıklar, son derece gerçekdışı ve insandışı görünüyordu...

... Delirmenin eşiğine gelmiş bir kadın İngiliz bir askerin üzerine atıldı... Kucağındaki minik bebeğe biraz süt vermesi için yalvardı... Kucağındaki bebeği bırakıp ağlayarak kaçtı... Asker çocuğa bakmak için bezleri açınca, bebeğin günlerdir ölü olduğunu anladı...

... Kadınlar yolun kenarında çıplak duruyor, İngiliz Ordusunun su tankerlerinden alınan biraz suyla yıkanıyordu. Bazıları çömelmiş bitlerini ayıklıyordu... Dizanteriye yakalananlar kulübelere yaslanmış çaresizce ıkınıyorlardı. Her yerde bu korkunç, bitkin insanlar vardı; ne umursuyor ne bakıyorlardı..."

BBC muhabiri Richard Dimleby, 17 Nisan 1945'te Belsen'den bildiriyor. Fazlasıyla düzenlenmiş bir versiyonu, 19 Nisan 1945'te yayımlandı.

Sarsıcı görüntüler
Belsen'de felaketzedeler arasında tifüsün yayılmasını önlemek için İngilizler, cesetleri toplu mezarlara gömmek zorunda kaldı. Bu tür görüntüler, toplama kamplarındaki olayların kanıtı olarak tüm dünyaya yayıldı.

Avrupa'da Son Taarruzlar

Alman kuvvetleri, köşeye sıkışmış canavarların çılgınlığıyla savaşıyordu; Nazi bağnazlığıyla ya da yurtseverlik ateşiyle değilse bile, çaresizlikten kahramanca direniş gösteriyorlardı. Ama zaferin kesinliği, çoğu kez fethedilmiş toprağın her metresi için savaşmak zorunda kalan Müttefik istilacılar için işleri kolaylaştırmadı.

Ren'i arkada bırakan Batılı Müttefikler, Berlin'e hücum edecek konumdaydı. Mareşal Montgomery, Nazi başkentine hemen hücum edilmesini istedi. Ne var ki, Müttefik Yüksek Komutanı Eisenhower tereddüt etti. Nazi liderliğinin, Bavyera yaylalarına ve "Alpin Ormanlara" çekilip oradan bir artçı harekât başlatmayı planladığına dair söylentiler vardı. Bu yüzden, Eisenhower'ın emriyle 7. Ordu güneye, Kara Ormanlardan Bavyera'ya yöneldi. Bradley, Ruhr'un güneyinde Orta Almanya'ya doğrudan bir saldırıda 1. ve 3. Orduyu yönetti; Patton'ın 3. Ordusu ise doğuda Çekoslovakya'ya gönderildi.

Husumetler

Müttefik ülkeler arasında çekişme vardı – komutanlar arasındaki güvensizlik, en yoğun ateş altında bile devam eden ego çatışmaları bir yana. Eisenhower, Montgomery'nin şan arzusunu tatmin etmek istemiyordu. Aksine Montgomery, Kanada ve İngiliz kuvvetlerini Kuzey Almanya'ya Amerikan kanatlarını yönetmeye yönlendirdi - ve Rusları Danimarka'ya girmekten caydırmaya- yönlendirildi. Batılı Müttefikler birbirinden şüphelendiği gibi,

« ÖNCE

Ruslar, Berlin'e aceleyle saldırma hamlesini durdurmuştu. Batılı Müttefikler de, kanatlarının koruduğundan emin olmak için ara vermişti.

SOVYET İLERLEMELERİ
Martta **Vistula-Oder Taarruzunun şahane bir başarı olduğu anlaşılmış**, Kızıl Orduyu **Berlin'i vurma mesafesine getirmişti « 460–63**. Bazıları devam edip Alman başkentini almak istedi ama Stalin, ordularına ilerlemenin kanatlarında Almanları Pomeranya'dan temizleme talimatı verdi.

AVUSTURYA DÜŞÜYOR
Daha güneyde **Rus ve Amerikan kuvvetler Viyana'da buluştu**. Kent martta Sovyetlerin eline geçti ve tüm Reich'e bir şok dalgası gönderdi. *Anschluss*'tan **–1938'de büyük bir coşkuyla selamlanan « 64–67** – beri Avusturya, resmi olarak Almanya'nın bir parçasıydı.

Sovyet niyetlerine ilişkin korku da tamamen yok olmamıştı. Şimdi savaş neredeyse kazanılmak üzereyken bu güvensizlik olabildiğince geri dönüyordu.

Berlin yarışı

Doğuda Ruslar birkaç haftayı mevzilerini sağlamlaştırmakla geçirmişti. Nisanın başında Berlin'e ilerlemeye yeniden başlamaya hazırdılar. Kentin doğusuna bir yay şeklinde piyadeler, tanklar ve toplar yığıldı: 14 Nisanda 1,4 milyon asker ve binlerce ağır silah vardı. Birinci Beyaz Rusya Cephesi komutanı Mareşal Jukov, 16

▽ Nazi Almanyası'nın yenilgisi

Savaşın son haftalarında Kızıl Ordu, Orta ve Doğu Avrupa'yı kontrol ediyordu. Alman kuvvetler, Kızıl Ordunun ilerlemesini durdurmak için şiddetle savaşırken, eğer mümkünse sürekli İngiliz-Amerikalılar teslim olmaya bakıyordu.

TEKNOLOJİ

STURMGEWEHR 44 TÜFEK

II. Dünya Savaşının ilk bölümünde askerlerin temel personel silahı ya tüfekti ya makineli tabancaydı. Tüfekler düşük bir atış hızıyla uzun mesafeye isabetli ve güçlü atış yapıyordu; makineli tüfeklerin yüksek atış hızı vardı ama isabet oranı düşük ve kısa menzilliydi. Sturmgewehr (StG) 44 yeni bir şeydi; önceki iki tipin iyi yanlarını yeni bir "saldırı tüfeğinde" birleştiriyordu. Otomatik tarzda dakikada 600 atış yapabiliyordu; 7,92 mm mermiyle 300 metreye isabetli atış yapıyordu. Bu, pek çok çatışmada, özellikle 1945'tekiler gibi kent çarpışmalarında çok çok yeterliydi. Daha sonra, AK47 Kalaşnikov gibi saldırı tüfekleri, StG 44'ü model aldı.

Nisanda Oder Irmağı kıyısından saldırıya geçti. Ama ezici güçlerine rağmen, ilerleme yavaş ve zahmetliydi –ve zayiat bakımından aşırı maliyetliydi. Mareşal Ivan Konev'in Birinci Ukrayna Cephesi daha iyi performans gösterdi –Neisse Irmağını geçen orduları kuzeye ve batıya hamle yapıp, güneyden Alman başkentine geldi. Rus generaller arasında, Stalin'in köpürttüğü çekişme, Batılı paydaşları arasında olan kadar şiddetliydi: Hem Jukov hem Konev, Berlin'i almaya can atıyordu.

Bu, taarruzu ele almalarını etkilemiş olabilir. Jukov ihtiyatlı ilerlemesine rağmen, Konev'in ilerlemesi fiilen bir hücumdu. İlk birkaç günde şiddetli direnişi kırdıktan sonra Berlin'in yolu açıldı; 19 ve 20 Nisanda tankları, geçtikleri toprakları güvence altına almaya çalışmadan günde 48 km yol aldı. Aceleyle Konev, Jukov'un güneye, Berlin'in varoşlarına gönderdiği 8. Muhafız Ordusunun komutanı Korgeneral Vasily Çuikov'un tanklarıyla birbirine girdi.

Son çırpınış

Rusların taktikleri düzensiz olsa da, bunun Alman ordusunun tamamında görülen topyekûn dağınıklık bakımından bir önemi yoktu. General Heinrici, ancak Oder'den hızlı bir çekilmeyle

▷ **Elbe'de buluşma**

ABD 1. Ordusuna mensup askerler, 25 Nisan 1945'te Elbe Irmağının kıyısında Torgau'da Rus askerlerle buluşuyor. Çok geçmeden Müttefikler arasında kuşku doğacak ama o an için, yıllarca savaştıktan sonra ortak bir neşe ve rahatlamış ruh hali söz konusuydu.

kendi ordu grubunu kurtarmıştı. Ama Busse ve 9. Ordusu, kentin güneyindeki ormanda çembere alınmıştı; Wenck'in 12. Ordusu Berlin'in çok ötesine püskürtülmüştü. Hitler, hâlâ bir kahramanın çıkıp Almanya'yı kurtaracağını umuyordu. Generallerine bakıyordu ama felç olmuşlardı, hareket edecek güçleri yoktu.

Çarpışmalar hiçbir şekilde bitmemişti. Nazi yüksek komutası konudışıydı ama bireysel birimler canları için savaşıyordu. Gidecek hiçbir yeri olmayan Almanlar Berlin'e çekilip, düşman ilerledikçe kenti ev ev savundu. Kamu binalarında ve kentin önemli noktalarında gruplar saklanıyordu. 30 Nisanda Reichstag'a kızıl bayrak çekildi. Ama Çuikov kenti ancak 2 Mayısta teslim aldı.

△ Reichstag alevler içinde
Almanya'nın parlamento binası Reichstag için yapılan savaş son derce şiddetliydi. Ruslar 30 Nisanda ele geçirdiğinde, binayı savunan 300 kişinin 200'ü ölmüştü.

Dostlar... şimdilik

Bir hafta önce, 25 Nisanda ABD ve Sovyet birlikleri Elbe Irmağı kıyısında Torgau'da buluştuğunda önemli bir karşılaşma gerçekleşmişti. Gerçek, askeri anlamı bakımından bu karşılaşma, önemli olmayabilirdi – destansı bir anlatıda bir parantezden başka bir şey değildi. Ama her iki taraftaki propagandacıların anında kavradığı gibi, Kapitalist Batı ile Komünist Doğu arasında, Nazi belasını yenilgiye uğratan ve Avrupa'yı kurtaran işbirliği ve yoldaşlık ruhunun özetiydi.

SONRA »»

Tam zafer anında Müttefik liderler, çıkacak olası çatışma için mevzilerini hazırlamaya bakıyordu.

GALİBİN GANİMETİ
Müttefik liderler, Yalta'da **ayrı nüfuz alanları** belirleyecekleri konusunda anlaşmıştı. Ama sahadaki generalleri, Avrupa'nın yeni sınırlarını belirlemede eşsiz bir şansa sahipti ve yapabildikleri kadar çok toprak almak için ellerinden geleni yaptılar. **Sovyet teknisyenler Doğu Almanya'da rüzgâr gibi geçip**, fabrikaları söktü, laboratuvarları yağmaladı – biliminsanlarını kaçırdı– ve kendilerine teknolojik ya da sınai üstünlük sağlayabilecek her şeyi aldı.

KISA ÖMÜRLÜ BİR BARIŞ
Elbe'deki buluşmadan haftalar sonra, Amerikalılar ve Ruslar düşman olacaktı. Stalin, Avrupa'ya bir **"Demir Perde" 524–27 »»** çekecekti. 40 yıl boyunca **Doğu ve Batı "Soğuk Savaşa" 540–43 »»** kilitlenecekti.

Diktatörlerin Ölümü

Savaşın son günlerinde, büyük diktatörlerin işlediği suçlar sonunda yakalarına yapıştı. Mussolini İtalyan partizanlar tarafından ele geçirildi ve yargısız infaz edildi. Hitler kendi canına kıyıp, düşmanlarını değerli bir ödülden mahrum bıraktı ama planlarının nihai başarısızlığıyla yüzleşmek zorunda kaldı.

Aylardır kötü haberler gelmesine ve her gün daha da kötüleşmesine rağmen, Hitler nihai zaferden emindi. Köşeye sıkışan Almanya yeni olanak ve cesaret kaynakları, sonunda kurtuluşu getirecek yeni kahramanlar bulacaktı. Batılı Müttefikler Ren boyunca akın akın ilerlerken; Hitler, kuvvetleri Doğu Cephesindeki zorlukları hallettikten sonra Müttefikleri bekleyen acımasız karşılama töreni düşüncesiyle avunmuştu. Sovyet ordusu Berlin'e saldırırken bile, bir karşı taarruz umudunu koruyordu. Bu arada, azimle görevinin başında duran Hitler, en yakın sırdaşlarıyla birlikte Alman devletinin merkezi Reich Şansölyeliğinin altında bir sığınakta kaldı. Son günlerde, üzerlerine top mermileri düşüyordu ve dışarıdaki sokaklar küçük silah ateşiyle çınlıyordu ama sığınakta, esrarengiz bir huzur hâkimdi. Arada bir, şu ya da bu aksilik ya da ihanet –özellikle Müttefiklerle gizli görüşmeye çalışan güvenilir SS lideri Heinrich Himmler'in ihaneti– haberi bu huzuru bozdu.

△ Kartal düştü
Savaştan zarar gören bu Nazi amblemi, Reich Şansölyeliğinin yıkıntıları arasında bulundu.

« ÖNCE

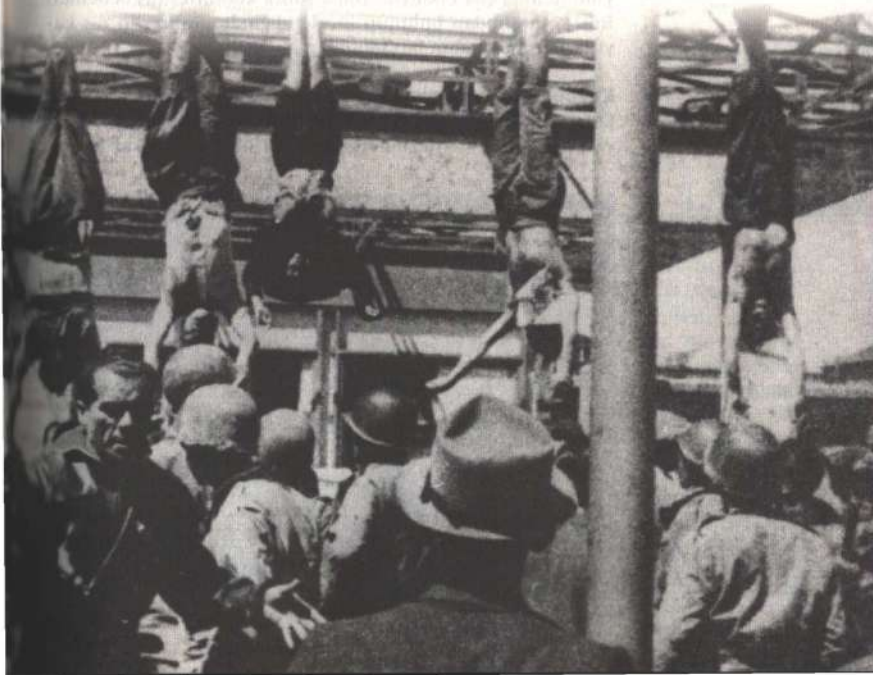
Mussolini ve Hitler ülkelerini dönüştürmüş, kendi liderlik kültü etrafında siyasal sistemler inşa etmişti.

FAŞİZM VE NAZİZM
Her ideoloji de düzen, ulusal diriliş ve yeni bir gaye duygusu getireceğini iddia etmişti. Ama Faşizm daha derin enerjisini yıkım arzusundan almıştı; **Nazizm bir ölüm felsefesi olmuştu**. Mussolini'nin etkileyici seçmen desteği, **şiddete ve korkutmaya dayanmıştı « 22–25**; Hitler'in partisi ırksal temizlik ve **arındırıcı bir savaş sözü vermişti « 34–37**. Bu taahhütlere dayanan diktatörler ülkelerini, Avrupa'yı ve dünyanın çoğunu **beş yıllık bir kâbusa** –ancak şimdi sonuna yaklaşan– sürüklemişti.

Evlenme

Ama Hitler büyük ölçüde sakindi: 28 Nisanda saat 23.30 civarında oturup, sekreteri Traudl Junge'ye vasiyetnamesi –ve olağanüstü bir "Siyasal Vasiyet"– yazdırdı. Israrla soylu bir dava uğruna öldüğünü söylüyordu. Bir barış insanıydı, ulusunun nefsi müdafaasını yönetmişti; yangının nedeni Yahudilerdi. Sonra 29 Nisanın ilk saatlerinde Hitler ve metresi Eva Braun, bir belediye memurunun huzurunda evlendi.

İtalya'daki Mihver kuvvetleri geri çekilirken, Mussolini İsviçre'ye kaçmaya çalıştı. Oradan, eski dostu ve müttefiki General Franco tarafından sıcak karşılanacağı İspanya'ya uçacaktı. 27 Nisanda Como Gölü yakınlarında Partizanlar tarafından yakalanıp Mezzegra'ya götürüldü; metresi Clara Petacci de yakalanıp oraya getirildi. 28 Nisanda idam edildiler ve cesetleri, ertesi gün, diğer Faşist liderlerin cesetleriyle birlikte Milano'da asılarak teşhir edildi. Mussolini'nin ölüm haberi Berlin'e ulaşmasına rağmen, Hitler'in ölüm koşullarını duyup duymadığı belli değil. Ama düşmanlarının eline geçerse kendisini bekleyen kaderin pekâlâ farkındaydı. 30 Nisanın ilk saatlerinde Hitler, davayı kaybettiğini sonunda kabullenmişti. Hitler artık ölmekten çok, rezil olmaktan ve aşağılanmaktan korkuyordu.

▽ **Rezil bir akıbet**
Benito Mussolini'nin, metresi Clara Petacci'nin ve İtalya'nın Faşist liderliğinin diğer üyelerinin cesetleri, Milano'da bir petrol istasyonunda ayaklarından kasap çengellerine asıldı.

"Tüm halkları zehirleyen uluslararası Yahudiliğe acımasızca direnin."

HİTLER'İN "SİYASAL VASİYETİ," 29 NİSAN 1945

Reich Şansölyeliğinin altındaki sığınakta kendisiyle birlikte bekleyenlerden cesedini imha etme sözü aldıktan sonra, Nazi lideri intihar hazırlıklarına başladı.

Yardımcıları birkaç dakika sonra odasına baktığında Hitler ve metresi ölmüştü. Eva zehir içmişti; Hitler kendini vurmuştu. Propaganda bakanı Josef Goebbels ve karısı Magda –merhum liderleriyle aynı sığınağa kapanan– kendi canlarına kıymadan önce, altı çocuğunu morfin enjekte ederek öldürmüştü. Seven bir annenin yapabileceği tek şey buydu, diyordu Magda: "Liderden ve Nasyonal Sosyalizmden sonra gelecek dünya içinde yaşamaya değer olmayacaktır; bu yüzden çocuklarımın canına kıydım. Sonra olacaklara katlanamayacak kadar azizler." Bu arada, Hitler'in refakatçileri kendi canlarını kurtarmadan önce, liderlerinin ve karısının cesetlerini dışarı çıkarmıştı. İkisini de benzin döküp ateşe verdiler. Çok kaba bir krematoryumdu ama çok etkiliydi: Daha sonra kömürleşmiş bedenleri Ruslar tarafından bulunup incelendiğinde, Führer'in diş kayıtları dışında kalıntıları tanımlanamadı.

Kaybedilmiş bir dava

Liderlerinin ölümüne rağmen Nazi Almanyası savaşmaya devam ediyordu – en azından teoride. Hitler'in arzuladığı gibi,

▷ **Hitler'in sığınağı**
İki Rus asker, Berlin'de, intihar ettikten sonra Hitler'in kalıntılarının imha edildiği Şansölyelik bahçesindeki manzarayı kontrol ediyor. Bidonlarda Führer'in cesedini yakmak için kullanılan benzin vardı.

Büyük Amiral Karl Dönitz, 1 Mayısta Reich Cumhurbaşkanı oldu. Dönitz'in ülkesine sadakati tartışılmazdı ve donanması, savaşın sonraki bölümünde Alman Kara ve Hava kuvvetleri kadar açık ve göz alıcı biçimde yenilmemişti.

Gerçek şu ki, Dönitz kendi rolünü Nazilerin teslim olmasını yönetmek, savaşı çok açık bir biçimde kaybetmiş bir ulus için en avantajlı koşulları sağlamaya çalışmak olarak görüyordu. Doğu Cephesinde şiddetli direniş devam ediyordu ama pek çok Alman askerin amacı artık ülkeyi işgal edenleri yenilgiye uğratmak değil, Batıya gitmenin bir yolunu bulmaktı. Son umutları, ne yapacaklarını bildikleri Rusların eline düşmektense, Amerikalılara ya da İngilizlere teslim olmaktı.

İtalya'daki ve Batı Almanya'daki Alman birlikleri mayısın ilk günlerinde teslim oldu ve 7 Mayısta Dönitz'in temsilcileri, Reims'te General Eisenhower'ın karargâhında Müttefiklere koşulsuz teslim anlaşmasını imzaladı. Teslim töreni, ertesi gün Mareşal Jukov'un Berlin'deki karargâhında tekrarlandı ve "Avrupa'da Zafer" ilan edildi, tüm Müttefik ülkelerde kutlamalar başladı.

△ **Mutlu kalabalıklar** Londra'da Piccadilly Circus, İngiltere'de, Müttefik ülkelerde ve Amerika Birleşik Devletleri'nde kent ve kasabalarda tekrarlanan gürültülü kutlamaların yapıldığı yerdi. Berlin'deki ruh hali de pek farklı değildi.

SONRA

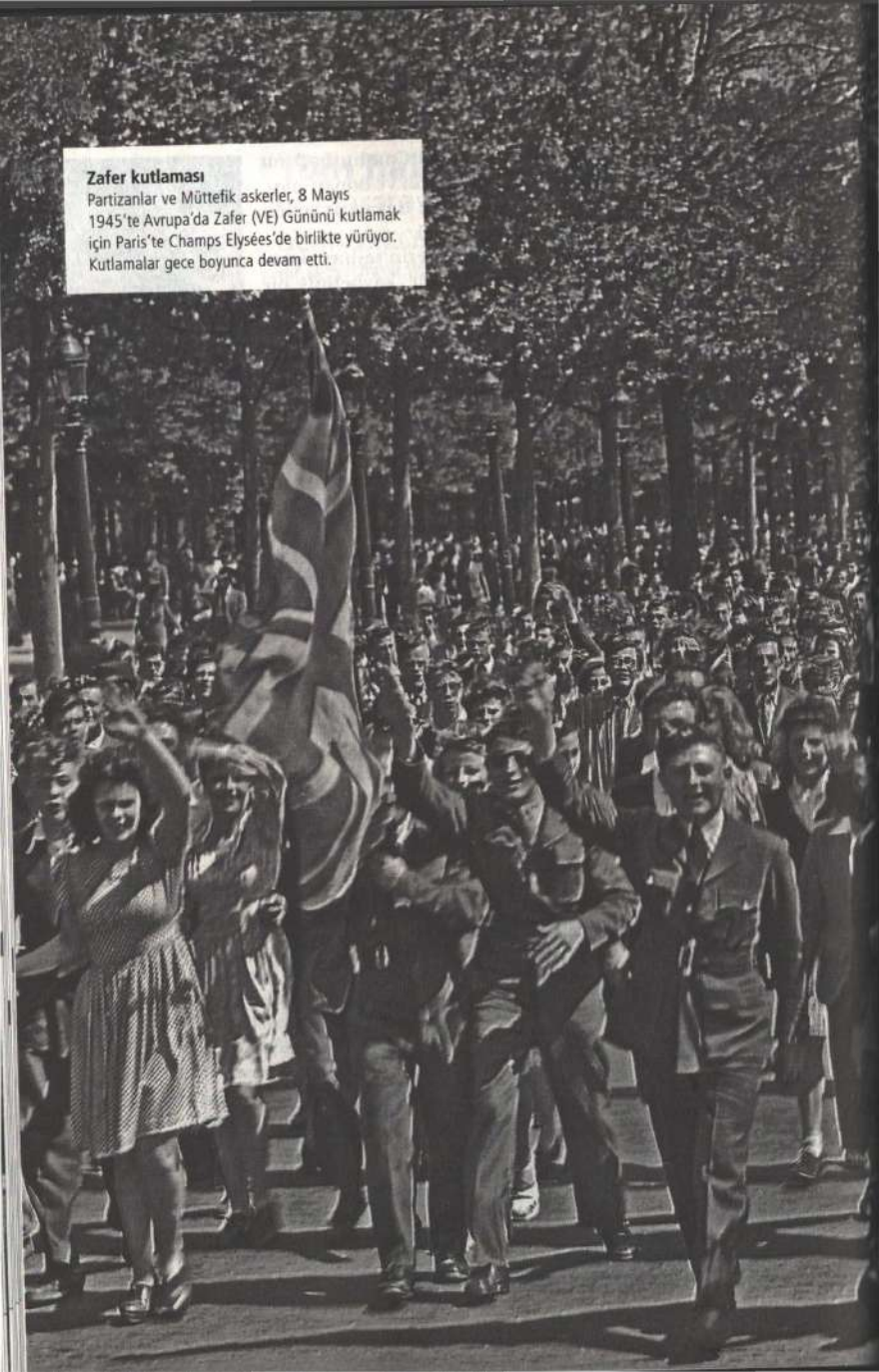
Almanya'nın yenilgisinden duyulan heyecan, Pasifik'te devam eden çatışmayla ilgili keder, öfke ve kaygıyla gölgelendi.

DOĞUDA SAVAŞ DEVAM EDİYOR

Almanya'da çaresizlik vardıysa, Avrupa'nın geri kalan kısmında ve ABD'de de coşku vardı. Ama aynı zamanda herkes, Japonya'yla savaşın henüz kazanılmadığının farkındaydı. **Okinawa adası, savaşın en çılgınca çatışmalarından sonra ancak haziranda ele geçirilecekti 484–87 »**. Ancak ondan sonra bizzat Japonya üzerindeki **baskı arttırılabildi 488–91 »**.

BİTİRİLMEMİŞ İŞ

Dahası Almanya'nın yenilgisiyle ilgili **coşkunun ortasında**, rahatsız edici bir eksiklik duygusu vardı – adaletin yerini bulmadığı duygusu. Batı Avrupa'nın istilası, İngiltere'ye saldırılar –dahası Doğuda yanık toprak harekâtı ve imha kampları: **Nazi zorbalıklarının cezalandırılması isteniyordu**. Galip devletlerin ana önceliklerinden biri, bu suçlar için adaleti sağlayabilecek **uluslararası bir mahkemenin kurulmasıydı 520–23 »**.

Zafer kutlaması
Partizanlar ve Müttefik askerler, 8 Mayıs 1945'te Avrupa'da Zafer (VE) Gününü kutlamak için Paris'te Champs Elysées'de birlikte yürüyor. Kutlamalar gece boyunca devam etti.

GÖRGÜ TANIĞI 8 Mayıs 1945

Avrupa'da Zafer Günü

7 Mayıs 1945'te Reims'te Amerikan ileri karargâhında Müttefikleri koşulsuz teslim olunca, Avrupa'da savaş resmen bitti. Ertesi gün Avrupa'da Zafer (VE) Günü ilan edildi ve Paris'te, Londra'da ve bütün Avrupa'da zafer kutlamaları yapıldı.

"Buraya kadar... Bu, Avrupa'da Zafer günüdür... Hava Kuvvetleri gerçekten kente gidiyor ve C-47 kargo uçakları, avcı uçaklar, hatta uçan kaleler ve diğer bombardıman uçakları ileri geri ve alçaktan uçuyor. Hepimiz balkonlara çıkıyoruz – sıcacık, sıcacık bir gün ve Fransız pencereler sonuna kadar açık. Herkes biraz konsantre olamama duygusunu itiraf ediyor... Aslında dün sabah biliyordum... çünkü ŞHAEF'ten [Müttefik Sefer Kuvveti Yüksek Karargâhı] telsiz mesajını görmüştük... ama gizliydi; bu yüzden yalnızca kanarya yutmuş kediler gibi sırıtarak dolaştık... Tak'ta [Zafer Takı] metrodan inince, kesinlikle emin olduk. İnsanlar Étoile civarında, Champs Elysées'de dolaşıyordu; onlar havai fişek atarken, uçaklar işaret fişeği bırakıyordu. Gerçekten heyecanlandım ve saat 00.00'a kadar içeri girmeyecektim... Sokağımızda kutlamalar vardı ve Tak'ın köşesinde insanlar şarkı söylüyordu ve havai fişekler devam ediyordu... Aslında gece boyunca sürdü. Gece üçte Dorothy nöbete giderken, gürültünün devam ettiğini söyledi ve ben saat 05.00'te kalktığımda, sokakta birkaç "yaşasın" sesi duydum..."

Amerikalı Betty M. Olson, Paris'te konuşlu 29. Trafik Düzenleme Grubu.

"... Amerikalı denizciler ve gülen kızlar, Piccadilly'nin ortasına kadar bir conga dansı kuyruğu oluşturmuştu ve Doğu Londralılar, Lambeth Walk dansında kol kola girmişti. Sabit bir planın olmadığı, düzenli bir şenliğin olmadığı bir gün ve geceydi. Her grup kendi dansını ediyor, kendi şarkısını söylüyor ve bildiğini yapıyordu... askerler bir kolu elektrik direğinde sallanıyor ve kahkaha atan gruplar, ilan panolarını yırtıyorlardı. .. Her sokağın ortasında kol kola salınan, şarkı söyleyen ve dışarı çıkacak kadar düşüncesiz arabalara tıkışan genç kadın ve erkek askerler yalnızca mutluydu ..."

İngiliz yazar Mollie Panter-Downes'ın Londra'daki Avrupa'da Zafer Günü tasviri, ***New Yorker*** **dergisi için.**

Iwo Jima Savaşı

Şubat ve Mart 1945'te Iwo Jima –Tokyo'nun 1220 km güneydoğusunda bulunan volkanik bir Japon adası– ABD Deniz Piyadeleri kayalara oyulmuş bir tünel ve sığınak ağından kararlı Japon askerleri çıkarmaya çabalarken, gezegendeki en şiddetli çatışma alanı haline geldi.

19 Şubat 1945'te saat sabah 08.59'da ABD Deniz Piyadeleri çıkarma araçları, Iwo Jima'nın siyah volkanik kumlarına asker indirmeye başladı. Askerler sahile yayılırken, düşman direnişinin olmaması ürkütücüydü.

4. ve 5. Deniz Piyade Tümenlerine mensup askerler, hazıklık bombardımanının –iki ay boyunca hava saldırıları, ABD Deniz Kuvvetleri gemilerinin üç günlük yoğun top atışı ve o sabah saat 02.00'den itibaren koruma ateşi– Japon savunmasını mahvettiğine inandırılmış olabilir. Ama durum öyle değildi. Japon askeri mühendisler volkanik arazide tünel kazıp, savunanları bombalardan ve şarapnellerden koruyan bir yeraltı geçitleri ağı yaratmıştı. Korgeneral Kuribayashi Tadamichi, askerlerini ve silahlarını hazır mevzilerde saklayıp, ateş açmak için en iyi anı beklemeye karar vermişti.

Sahilden uzaklaşmaya kalkışan ABD Deniz Piyadeleri, hemen zorlukla karşılaştı. General Harry Schmidt'in komutasında saldırı kuvvetlerine, bir dizi becerikli amfibi taşıt yardım ediyordu ama bunların çoğu, kıyı hattındaki volkanik küllere saplanıp kaldı. İki saat içinde sahil asker, taşıt ve teçhizat yığınıyla doldu. Japon topları, havanları ve makineli tüfekleri sonunda ateş etmeye başlayınca, bir katliam oldu. Hiçbir kuşku duymadan iyi gizlenmiş makineli tüfek yuvalarına doğru ilerleyen Deniz Piyadeleri, kurşun yağmuruna tutuldu. Sahil, ya-

<< ÖNCE

Yalnızca 21 km kare genişliğinde çıplak bir Pasifik adası olan Iwo Jima, Şubat 1945'e kadar Japonya'nın denetimindeydi.

A SECONDARY TARGET
Amerikalılar **1944 yazında Mariana Adalarını fethettikten sonra 1944 << 362–65**, bir sonraki büyük hedef Okinawa'ydı. Okinawa Harekâtının peşrevi olarak Iwo Jima alınmalıydı.

JAPON HAZIRLIKLARI
ABD'li komutanlar, Iwo Jima'yı ele geçirmenin zorluğunu **hafife aldı**. Çatışmanın yalnızca beş gün süreceğine inandılar. Ama Japonlar 1944 yazından itibaren Iwo Jima'yı, ABD kuvvetlerine azami zayiatı vermeyi ve **anakaraya doğru ilerlemeyi geciktirmeyi** amaçlayan bir **savunma kalesine** dönüştürmeye başlamıştı.

nan taşıtlardan ve teçhizattan, sığ siperlere sığınmaya çalışan piyadelerden oluşan kaotik bir kütle halini aldı.

Çıkarmalardan sonra

Yine de ağır zayiata rağmen –bir günde 2500 asker öldü ya da yaralandı– 30.000 Deniz Piyadesi 19 Şubatta Iwo Jima'ya çıktı. Karanlık çöktüğünde itiş kakış batı yakasına ilerlemişlerdi. Sonraki büyük hedefleri Suribachi Dağıydı; kalın çelik kapılarla korunan mevzilere yerleşen Japon topçular buradan Amerikalılara ateş ediyordu. Adanın açıklarında bulunan Amerikan filosu da, 21 Şubatta eskort uçak gemisi USS *Bismarck Sea*'yi batıran ve başka gemilere de hasar verip 500'den fazla zayiata neden olan Japon kamikaze pilotlarının saldırısı altındaydı. Suribachi Dağı 23 Şubatta ele geçirildi ama adanın kuzeyinde şiddetli direniş devam etti.

Süren direniş

Bu noktada 3. Deniz Piyade Tümeni savaşa katılıp, Deniz Piyadelerinin sayısını 70.000'e çıkardı. Sayıca az olan Japonlar bir ay daha savaşmaya devam etti. Kimse hayatta kalmayı beklemiyordu. Çatışma, yakın mesafe piyade savaşıydı. Deniz Piyadeleri her

ÖNEMLİ AN

SURİBACHİ DAĞINDA ZAFER

Deniz Piyadeleri 23 Şubat 1945'te önemli mukavemet noktası Suribachi Dağını ele geçirdi. Zirveye dikilen ilk Amerikan bayrağı, adadaki diğer askerlerce görülemeyecek kadar küçüktü ve aynı gün değiştirildi. Bu ikinci bayrağın dikilmesi, haber fotoğrafçısı Joe Rosenthal tarafından, hemen Pasifik harekâtının klasik bir görüntüsü olarak kabul edilen bir fotoğrafta yakalandı – daha sonra Washington'da burada görülen Deniz Piyadeleri Savaş Anıtı için model olarak kullanıldı. Bayrağı diken altı askerden üçü Iwo Jima'da öldü. Diğerleri, ülkeye getirilip savaş çabaları için para toplamak amacıyla halkın karşısına çıkarıldı.

▽ Çıkarma sahilleri

5. Tümene mensup ABD Deniz Piyadeleri, savaşın ilk gününde Iwo Jima sahilinden içeriye doğru sürünerek ilerlemeye başlıyor. Arazi denizin kenarında dar bir koruma şeridi sağlıyordu ama ardından çok açıkta kalıyordu.

Japon mukavemet noktasını, hiçbir koruması olmayan ıssız, çıplak bir arazide saldırıyla ele geçirmek zorundaydı. Japonlar, kazdıkları tünel ağı şayesinde, Deniz Piyadelerinin büyük bedelle temizlediği bir mevzii tekrar işgal edebiliyor, bir ileri hamlenin kanatlarında ya da gerisinde tekrar ortaya çıkabiliyorlardı. Japon savunması kayalara o kadar derin yerleşmişti ki, bir ABD subayı şu notu düşmüştü: "Japonlar Iwo Jima'nın üstünde değildi. İçindeydi."

Yeraltı mevzilerini temizlemenin temel silahı alev makinesi ve el bombasıydı. Bununla birlikte Japonların en çok korktuğu silah "Zippo" tanklarıydı – alevli sıvıyı 150 metreye kadar fışkırtabilen sekiz adet modifiye Sherman tankı.

Kuribayashi, askerlerine, daha önceki çarpışmalarda Japonların kullandığı "banzai" intihar saldırılarından kaçınmayı emretmişti. Ama savunmadakiler giderek daha küçük bir alana sıkışınca, tahkimli mevzilerde tutunma taktiklerini bırakıp, düşmanlarına gözü dönmüş saldırılar için geceleri ortaya çıkmaya başladılar. Bu saldırıların sonuncusunu, 25/26 Mart gecesi Amerikalıların elindeki bir havaalanına saldırıyı, General Kuribayashi şahsen yönetmiş olabilir. Saldırı başarısız olunca, Amerikalı komutanlar Iwo Jima adasının güvenceye alındığını ilan etti.

▽ Bir Japon mevziinin tespiti

Bir Japon mevziinin yeri belirlendikten sonra bile, ABD topçusunun isabetli atış yapabilmesi için özelliksiz arazide konumunu yeterince doğru saptamak her zaman kolay değildi.

◁ **Amerikan roketleri**
23 Martta adanın kuzey ucunda Kanlı Boğazdaki son Japon mevzilerini dövmek için, kamyonlara monte edilen roketatarlar kullanıldı. Bu, ele geçirilecek son Japon mevziiydi.

Iwo Jima savaşı sırasında yalnızca 216 Japon askerin teslim olduğu kayıtlara geçmiş – büyük çoğunluğu yakalanmaktan kaçamayacak kadar ağır yaralı. Diğerleri ölünceye kadar cesurca savaştı, intihar etti ya da saklandı. Adada savaşan ABD Deniz Piyadelerinin üçte biri ya öldü ya yaralandı. 27'si, Amerika'nın en yüksek askeri nişanı olan Şeref Madalyasıyla ödüllendirildi.

SONRA »

ABD Deniz Piyadeleri Iwo Jima adasında 23.573 kayıp verdi – bunların 5885'i ölü. ABD Deniz Kuvvetlerinin kaybı 881 ölü ve 2000 yaralıydı.

HAYATTA KALAN JAPONLAR
Japon askerlerin bir kısmı savaş bittikten sonra **tünellerde ve mağaralarda**, geceleri dışarı çıkıp beslenerek hayatta kalmayı başardı. Bunların son ikisi 1949'da kendini ele verdi. Ada 1968'e kadar ABD işgalinde kaldı.

BİR ADA HAVAALANI
Iwo Jima'ya saldırının nedeni, kısmen, Japonya'ya gündüz akınlarında B-29 bombardıman uçaklarına eşlik edecek uzun menzilli **P-51 Mustang** avcı uçaklarını adadan kaldırma arzusuydu. USAAF, önemli Japon direnişiyle karşılaşmayan **alçak irtifalı gece akınlarına 488–91** » başvurunca, bu arzunun gereksiz olduğu anlaşıldı. Adanın havaalanları, Amerikan bombardıman uçakları için bir acil iniş pisti oldu.

« ÖNCE

Pasifik'te savaş Müttefiklerin istediği gibi gidiyordu ama acı verecek ölçüde yavaş ve aşırı maliyetliydi. Japonlar, Müttefikleri her santim için savaştırıyordu.

BİR MÜTTEFİK SAVAŞ ESİRİNİN KULLANDIĞI KUTU VE KAŞIK

İNTİHAR SALDIRILARI

Müttefikler için zafer yakın görünüyordu – tek sorun, mücadelenin istediği korkunç bedeli ödeyip ödeyemeyecekleriydi. Japonların kazanmak için her şeyi yapmaya hazır oldukları, 1944'ün sonunda Filipinler savaşında **kamikaze intihar taktiklerine** başvurmalarından belliydi « 366–69.

Okinawa

Amerikalı stratejistler, Japonya'nın Müttefiklerce işgali için bir ileri üs olarak Okinawa'yı ele geçirmeye karar verdi. Sonuç "en zalim savaş" ya da Japonlara göre "çelik rüzgârı" oldu. Okinawa Savaşı, Pasifik Savaşında pişmiş olanlar için bile, yoğunluğu bakımından korkunçtu.

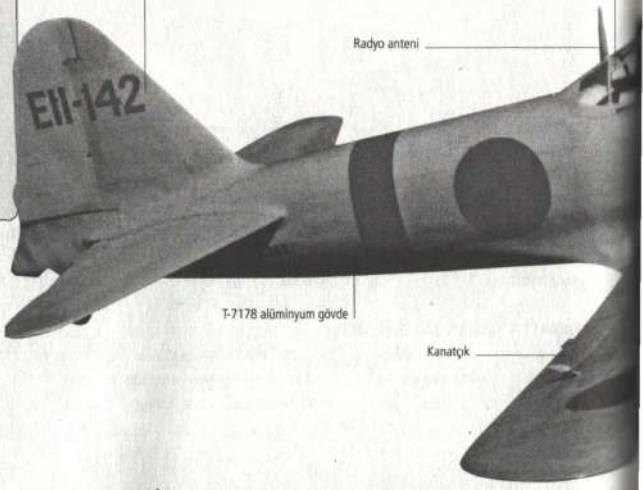
Ryukyu grubunun en büyük adası olan Okinawa, Japonya'nın en güneydeki ana adalarından Kyushu'nun yalnızca 550 km uzağındaydı. Japon anayurduna son saldırı için ideal bir üstü – ama önce Amerikan kuvvetlerinin ele geçirmesi gerekiyordu.

Bu amaçla Pasifik Savaşının en büyük amfibi saldırısın başlattılar. General Simon Bolivar Buckner Jr. 10. Ordusuyla –100.000 kara kuvvetleri askeri ve 80.000 deniz piyadesi– saldırıya öncülük etti. 1600 gemilik heybetli bir filo tarafından karaya çıkarıldılar ve desteklendiler. Hava desteği için en az 40 ABD uçak gemisi hazırdaydı; İngiliz Pasifik Filosundan da uçaklar geldi.

Olanaksız oranlar

"Sıfır"ın manevra kabiliyeti yüksekti, it dalaşlarında düşman avcı uçaklarını çok uğraştırıyordu. Sonunda 1943-45'in daha hızlı, daha sağlam ve sayıları çok daha fazla Müttefik uçaklarıyla rekabet edemedi.

Daha önceki Japon deniz avcı uçaklarından farklı olarak "Sıfır"ın, kapalı bir kokpiti vardı. Eksiksiz bir radyo cihazı yalnızca iletişime değil, uzun menzilli yön bulmaya da olanak sağlıyordu.

ABD büyük ama uyumsuz bir Japon savunma kuvvetiyle karşılaştı: 70.000 kara birliğiyle birlikte 9000 donanma askeri vardı. Çoğu toy –ve isteksiz– yaklaşık 40.000 yerli Okinawalı askere alındı. Ayrıca 2000'den fazla öğrenci askere alındı: erkekler "Kan ve Demir" Öğrenci Taburlarının askeri olarak; kızlar, Himeyuri Öğrenci Taburlarında hemşire olarak. Savunmayı General Ushijima Mitsuru yönetti.

△ **Roket parıltısı**
Bir ABD LCI(R) (Çıkarma Aracı Piyade [Roketi]), Okinawa sahiline yaklaşırken bir yaylım ateşi açıyor. Roket teçhizatlı çıkarma aracı, çıkarma alanını yıkıcı ölçüde yoğun ateş altında tutabiliyordu.

Japonlarda bölünme

Mahsur kalmış, sayıca az ve neredeyse silahsız Japonlar, Ushijima'nın kurmayları arasında taktik anlaşmazlıklarla da uğraştı. Bir grup, saldırgan bir yaklaşım istiyordu. İkinci bir hizip daha ihtiyatlı bir stratejiden yanaydı: seçilen yerlere olabildiğince derin gömülüp, Amerikalılara santim santim direnme. Japonlar bu stratejiyi izledi. Adanın çoğunu savunmak için fazla bir şey yapmayacak, güney ucunu ve daha kuzeyde Motobu yarımadasını tahkim edeceklerdi.

Savaş tüm ciddiyetiyle başlayınca, Japonların bu kararlılıkla donanmış olduğu netleşti. Paskalya Günü –1 Nisan– ana ABD kuvveti neredeyse muhalefetsiz karaya çıkmaya başladı. Adanın kuzeydeki üçte ikisi hızla ele geçirildi ama Amerikalılar, birkaç günlük şiddetli çatışmalardan sonra Motobu yarımadasındaki sağlam mevzileri ele geçirebildi.

Düşük kanat yükü, "Sıfır"a 60 knotun altında bir çöküntü hızı kazandırıyor, son derece sert dönüşler yaptırabiliyor ve en azından savaşın ilk yarısında tüm Müttefik avcı uçaklarına üstünlük sağlamasını olanaklı kılıyordu.

◁ **Mitsubishi A6M Sıfır avcı uçağı**
"Sıfır," Pasifik Savaşının seyri içinde 1500'den fazla Müttefik uçağını düşürdü. Gövde için çok gizli bir alüminyum alaşım (T-7178) kullanıldı. Manevra kabiliyetinin sırlarından biri, hafif yapısıydı.

TEKNOLOJİ

OHKA PİLOTLU BOMBA

Ohka adı, saflığın ve dolayısıyla Japonya'nın amblemi olan "kiraz çiçeği" demektir ama Ohka'nın uçuşunda aydınlık ya da zarif bir şey olmayacaktı. Aslında ahşap kanatlı ve roket ya da jet motorlu büyük bir bomba olan Ohka, uzaktan hedefe bırakılmadan önce bir "anne" uçak tarafından taşınması gerekiyordu.

Sonra uçak süzülecek, pilotu tarafından yönlendirilecekti; hedef menzile girince, motor ateşlenecekti. Ulaştığı hızda uçak artık durdurulamazdı. Ama pratikte, Ohka fırlatıldıktan sonraki anlarda çok savunmasızdı ve çalışırken nişan alması zordu. Pilotlarının çoğu boşuna öldü. Amerikalılar ona "Baka" –"aptal bomba"– dedi.

Ama kuzeyde çatışmalar şiddetliyken, daha güneyde çılgıncaydı. Savunmadakiler iyi mevzilenmişti ve yönünü kaybetmiş ABD askerlerini atlatmak ve pusuya düşürmek için doğal mağaraları kullanabiliyorlardı. Bazen, her kayanın arkasında bir makineli tüfek yuvası ya da bir bubi tuzağı varmış gibi görünüyordu. Amerikalılar bastırıyordu ama korkunç kayıp veriyorlardı. Ama kaçınılmaz olarak kayıp verdiriyorlardı da: Yalnızca Stratejik "Kaktüs Sırtını" almak için tahmini 1500 Amerikan askeri kaybedildi ama bunun iki katı Japonun öldüğüne inanılıyor. Kayıpların arasında binlerce sivil vardı. Savunmacılar için ayak işleri yapmaya zorlanan yüzlerce sivil, savaşçı diye vuruldu; bazıları topçu bombardımanlarında ya da hava akınlarında öldü; bazıları intihar etti. Japon propagandası, Amerikalı "vahşilerin" zafer kazanması durumunda Okinawalı kadınlara ve kızlara tecavüz edileceği ve erkeklerin öldürüleceği uyarısında bulunuyordu. Bunun için binlerce kişi kendi canına kıymadan önce çocuklarını öldürdü – görünüşe bakılırsa, çoğu kez Japon askerler tarafından bunu yapmaya zorlandı.

▽ Ölümüne sadık

Kamikaze pilotları kalkıştan önceki törenlerde başını eğiyor. Bir pilot "Majestelerinin kalkanları olarak ölmek bizim şanlı görevimizdir. Kiraz çiçekleri açılırken ve düşerken parıldar" diyordu.

İlahi rüzgâr

Kamikaze intihar saldırıları, Ekim 1944 Leyte Körfezi Çarpışmasından beri Japon taktiklerinin planlı bir bileşeni olmuştu ama şimdi, sonuna kadar geliştirilmişti. *Kamikaze* (sözcük "ilahi rüzgâr" anlamına geliyor) töresi, eski Japon Samuray geleneğine dayanıyordu – bu şekilde hayatlarından vazgeçen gençlerin son mektuplarında ifade ettikleri idealist heyecan çok çarpıcıdır. Ama patlayıcı yüklü bir uçağı ya da pilotlu bir bombayı kesin ölümü göze alarak bir düşman gemisine uçurmak, hayatına son vermenin acımasız, çirkin bir yoluydu.

Japonya'nın geride kalan en büyük savaş gemisi *Yamato* bile, son bir intihar saldırısında, Ten-Go Harekâtında kullanılacaktı; yalnızca tek yönlü bir yolculuğa yetecek kadar yakıtla Japonya'dan yola çıktı. Ne var ki, yola çıkışı, ciddi müdahaleden daha dramatik bir hareketti. Çabuk –kaçınılmaz olarak– fark edilen gemi, ABD denizaltılarının ve gemilerden kalkan uçakların aralıksız saldırılarına göğüs germek zorundaydı. İki saatlik bir bomba ve torpido saldırısından sonra *Yamato*

battı. Pek çok kamikaze saldırısı gibi kaybı, işe yaramadı.

Aslında kamikaze saldırıları, ölen 4000'den fazla ABD ve Müttefik denizcinin yoldaşlarına ve ailelerine o şekilde görünmemiş olabilir. 400'den fazla Müttefik gemisi battı ya da hasar gördü.

Bu Japon kahramanlıklarına rağmen Amerikalılar azimle dayandı; haziranın başında üstünlük sağladıkları netti. İlerleme acımasız bir şekilde yavaştı ve ağır zayiat pahasınaydı; yine de Japonların durumu, günbegün daha ümitsizleşiyordu. On binlercesi ölmüştü – birçoğu operasyon yürüttükleri mağaralara kapandı. Geri püskürtülürken, birçoğu yakalanmamak için intihar etti. Bununla birlikte, Pasifik Savaşı harekâtlarından ilk kez, barışçı teslim olanlara adil muamele vaat eden bir propaganda kampanyasından sonra, yüzlercesi esir alınmaya razı oldu. 18 Haziranda General Buckner, bir düşman topçu mermisinin patlamasıyla öldü ama dört günde zafer kazanıldı.

△ **Japonlar teslim oluyor**
Okinawa'da ağır yaralı bir Japon teğmen ABD askerlerine teslim oluyor. Esir alınan bir yoldaşlarının bir radyo yayınında iyi muamele gördüğünü anlatmasından sonra Japon askerler daha kolay teslim oldu.

SONRA

Okinawa'nın kaybı, emperyal Japonya'yı son önemli Pasifik ileri karakolundan yoksun bıraktı. Artık sorun, kendisini başarıyla savunup savunamayacağıydı.

JAPONYA'NIN DİRENCİNİ BİTİRME

Okinawa'nın ve Ryukyu grubunun diğer adalarının alınması, Müttefikler ile Japonya arasında yalnızca berrak bir mavi deniz bıraktı. Artık eşgüdümlü bir çaba, **ülkeyi** hem denizaşırı kuvvetlerinden hem temel ikmal yollarından **koparmaya** başlayabilirdi **488–91** ».

İNTİHAR STRATEJİSİ

Adada Japon askerlerin Okinawalıları intihar etmeye zorladığını Japonların inkâr etmesiyle ilgili tartışmalar hâlâ devam ediyor. 2007'de bir Japon mahkemesi, **orduyu suçlu buldu**.

ATOM BOMBASI KARARI

ABD'nin **insan, uçak, gemi, tank ve teçhizat kaybı** o kadar büyüktü ki, komutanlar yaklaşan Japonya savaşına ihtiyatla bakıyordu. Ödenen bedel hayal edilemeyecek kadar yüksekse (hem Japon hem Müttefik hayatlar bakımından), Japon anayurdu için son savaşa son derece ihtiyatlı yaklaşmak gerekecekti. Belki de bu yüzden, ne kadar kuşkulu olursa olsun, geliştirilmekte olan **süper-silahın kullanılmasına** karar verildi. Okinawa Savaşında Japon direnişinin şiddeti, **Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atılmasına** neden olmuş olabilir **502–505** ».

Japonya Kuşatma Altında

Iwo Jima ve Okinawa, Japonya'nın "anayurt adalarını" saldırarak ele geçirmenin neye mal olacağı konusunda Amerikalılarda hiçbir yanılgıya yer bırakmadı. Deniz Japonya'yı yalnızca korumuyordu – bağlantısını da kesiyordu. Müttefikler, kuşatma hazırlıkları yapmaya başladı.

▽ **Düşmana çalışma**
Ele geçirilen Japon bir subay, ABD'nin ülkesini bombalamasına yardımcı oluyor. Esir askerler çevirmenlik de yaptı.

Harekâtın kod adı lafı dolandırmıyordu: Açlık Harekâtı, dış dünyadan tüm zorunlu ikmal maddelerini keserek Japonya'ya diz çöktürecekti. 1945 Martında başlayan harekât, Japonya'nın denizaşırı savaş güçlerine levazım teminini önlemeyi de amaçlamaktaydı. Harekât, yalnızca Amerika'nın Pasifik Filosunun başkomutanı değil, Pasifik'teki Müttefik kuvvetlerin de komutanı olan Amiral Chester Nimitz'in fikriydi. Bir donanma harekâtı gibi görünüyordu ama Nimitz, en iyi havadan yürütülecek bir operasyon olduğunu düşündü; bu yüzden işin çoğu Tümgeneral Curtis LeMay ve havacılarına düştü. Denizaltılar çok sayıda mayın döşerken; özel olarak uyarlanmış 160 adet B-29 da havadan mayın bıraktı.

Göz alıcı olmayan, ihtiyatlı –ve kaçınılmaz olarak sonraki olayların gölgesinde kalan– harekât, savaşın övülmemiş büyük başarılarından biriydi.

<< ÖNCE

Japonya'nın Pasifik sömürgeleri, Batılı Müttefiklerce ele geçirilmişti; artık Okinawa'da son bir saldırı için kusursuz bir üsleri vardı.

AĞIR YÜRÜME

Zafer ufukta görünmüş olabilir ama Müttefik kutlamaları sessizdi. Savaş kazanılıyordu ama kolay değildi. İngilizlerin Burma'ya ilerlemesi << **380–83**, ağır koşullar altında kanlı bir eziyet olmuştu. Amerikalılar 1943'ün sonuna doğru Orta Pasifik taarruzu << **356–59** başladığından beri Japonların keskin kararlılığıyla karşılaşmıştı.

KUTSAL SAVAŞ

Japonlar artık yalnızca kendi yaşamları için değil, kutsal saydıkları bir anayurt için de savaşacaktı. Müttefikler bir santim geri çekilmelerini bekleyemezdi. Hedefleri, sivil cephede, sahadaki **direnişi sürdüremeyecek** kadar çok **yıkım yaratmak** olmak zorundaydı. Bu nedenle 1944'ün ikinci yarısında **sürekli bir bombardıman** seferi başlamıştı.

JAPON DUA BAYRAĞI

ANAHTAR
Atomlu hava akınları
Büyük altı yangın bombası akınları
Yangın bombası akınları
ABD uçaklarının mayınladığı alanlar
Müttefik hava saldırısı yolları
0 150 km
0 150 miles
Anayurt adalar
Japonya'nın nüfusunun büyük bölümü, doğu kıyısında başkent Tokyo bulunan Honshu adasında yaşıyordu. Ama güneyde, Kyushu'da da önemli merkezler–ve askeri tesisler– bulunuyordu.
1 9–10 Mart 1945
USAAF ilk büyük yangın bombası akınını başlatır. 279 tane B-29 Tokyo'ya saldırır. Ateş fırtınası 40 km kareyi yok eder, 84.000 ölü bırakır.
2 11–12 Mart
258 tane B-29 Nagoya'yı yangın bombası atar. Kent 18-19 Martta ikinci kez saldırıya uğrar.
3 13–14 Mart
331 tane B-29 Kobe'ye yangın bombası atar.
4 16–17 Mart
Yangın bombası akınlarında Osaka'nın merkezi kül olur.
5 15–16 Nisan
129 tane B-29 Kawasaki'yi bombalar; 109'u Tokyo'yu vurur.
6 23 Mayıs
Tokyo yıkıcı bir saldırıya daha uğrar; kente 4500 ton bomba atılır. 3 milyon yurttaş evsiz kalır.
7 29–30 Mayıs
454 tane B-29'un saldırısından sonra Yokohama'nın ticaret semti (kentin üçte biri) yanıp kül olur.
8 6 Ağustos
Hiroşima'ya ilk atom bombası atılır; yerden 600 m yüksekte patlayan bomba, kenti harabeye çevirir ve 70.000 kişiyi öldürür.
9 9 Ağustos
İkinci atom bombası Nagazaki'nin üzerinde patlar; kentin % 40'ını yok eder ve yaklaşık 50.000 kişiyi öldürür.
Uçak Gemisi Görev Gücü 38'den
Hokkaido
Sapporo
Muroram
Hakodate
Aomori
Hachinobe
Hirosaki
JAPONYA
Kamaishi
Nagaoka
Kawagushi
Sakata
Sendai
Fukushima
Niigata
Sado
Utsunomiya
Hitachi
Japon Denizi
Takaoka
Toyama
Kumagaya
Mito
Choshi
Honshu
Tokyo
Chiba
Kawasaki
Fukui
Gifu
Tsuruga
Numazu
Shizuoka
Tottori
Matsue
Nishinomiya-Misaki
Kyoto
Hamamatsu
Toyohashi
Izu Adaları
Himeji
Kobe
Osaka
Sakai
Okayama
Akashi
Fukuyama
Wakayama
Takamatsu
Tokushima
Hiroshima
Kure
Tsushima
Shimonoseki
Ube
Imabari
Shikoku
Doğu Çin Denizi
Yawata
Kita-Kyushu
Kochi
Aki
Matsuyama
Fukuoka
Miyazaki
Oita
Uwajima
Sasebo
Omuta
Kumamoto
Nagasaki
Nobeoka
Kyushu
Kagoshima
Uji-Yamada
Yokohama
Mariana Adalarından
PASİFİK OKYANUSU

ABD HAVA KUVVETLERİ ŞEFİ (1906–90)

CURTIS LEMAY

Amerika savaşı başladığı sırada LeMay, 305. Bombardıman Grubunun komutasındaydı. Savaşa aktif olarak katılıp Almanya ve Kuzey Afrika üzerinde görev uçuşları yaptıktan sonra 1944'te Uzakdoğu'ya gönderildi. Çin'de ve Pasifik'te başarılı komutanlıklar, Japonya'ya karşı hava stratejisi sorumluluğunun LeMay'e –artık tümgeneraldi– verilmesine yol açtı. Burada, yüksek irtifa hassas bombardımandan –Almanya'da etkili kullanılan ama Japonya'da başarısız olan– alçak irtifa gece alan bombardımanı stratejisine geçişi yönetti.

Toplam 670 gemi battı ya da hasar gördü – bir milyon tondan fazla. Ana deniz yollarının çoğunda trafik durdu, Japonya'nın limanları kullanılamaz hale geldi.

Gökten gelen ateş

O an için harekâtın başarısı, LeMay'in Hava Kuvvetlerinin esas işi olması gereken şeyi gölgeledi: Japonya'ya vura vura boyun eğdireceğini umduğu bombardımanı. Şimdiye kadar sonuçlar hayal kırıklığı yaratmıştı. Çin'de üslenen B-29'lar birkaç büyük ölçekli akın düzenlemiş ama bombalarının çok büyük bölümü yolundan sapmıştı. Hava koşulları ve yerdeki hava savunması nedeniyle yüksek uçmak zorunda kalan uçaklar, sonunda yüklerini etkisiz bir biçimde saçtı. Nazi Almanyası'nı yıkıma ve yenilgiye uğratmada çok önemli bir rol oynayan kitlesel hava akınları, Japon İmparatorluğu için aynı sonucu elde etme konusunda fazla umut vermedi.

Ama LeMay, yüksek patlayıcılı bombalar yerine yangın bombaları kullanılırsa, hedefi vurmaya daha az ihtiyaç olacağını kabul ederek mecbur olduğu bu işi isteyerek yaptı. Bu, ulusal morale karşı bir harekât olmuştu; yani sivillere karşı bir harekâttı. Japonya'nın engebeli iç kesimleri görece konuksever değildi; pek çok kişi, kıyı boyunca yoğun nüfuslu kent merkezlerine doluşmuştu. Bunlar büyük ölçüde ahşap yapılardı, yangın her zaman bir sorun olmuştu; o halde neden saldırının ana aracı yapılmasın?

Tokyo ateş fırtınası

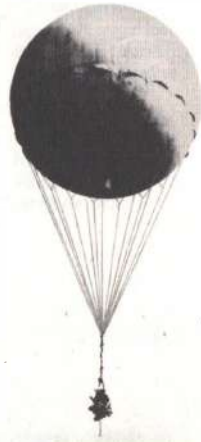
Aralık 1944'te Çin'deki, Japonya'nın işgal ettiği Hankow'a ilk başarılı yangın saldırısını, Tokyo banliyösüne Şubat 1945'te düzenlenen küçük ölçekli bir akın izlemişti. Sonuçlardan cesaret alan LeMay, 9/10 Mart akşamı için çok daha büyük bir saldırı planladı. Mürettebatından belirli bir fabrikayı ya da askeri tesisi hedef almalarını istemek yerine, 30 km karelik bir alanı hedef olarak belirle-

▷ Hasar tespiti
İmparator Hirohito, Tokyo'da Mart 1945 ateş fırtınasından sonra yıkım alanını ziyaret ediyor. Kararlılıktan söz etmek kolaydı ama sürdürmek zordu.

di. Toplam 334 adet B-29 görev aldı; öncü bir dalga alanı aydınlatmak için napalm bombası bırakırken, diğerleri M-69 magnezyum misket bombalarıyla ve petrol-bazlı yanıcılarla devam etti. Bütün alan ve Doğu Tokyo'nun büyük bir bölümü yanıp kül oldu. İnsanların derileri kavruldu, kavurucu rüzgârlarda sırtlarındaki giysiler tutuştu. Fransız muhabir Robert Guillain "Cehennem daha sıcak olamaz" diyordu.

Irmaklar ve kanallar kurtuluş değildi; insanlar ya boğulmayı ya da süper sıcak havada akciğerlerini pişirmeyi tercih etmek zorundaydı. Sonrasında arama yapan kurtarma görevlileri, Sumida Irmağında buldukları cesetlerin cinsiyetini bile saptayamadı. Dr. Kuboto Shigenori, "Yüzen nesnelerin kol mu, bacak mı yoksa yanmış odun parçası mı olduğunu söylemek mümkün değildi" diyordu. Curtis LeMay söz konusu olduğunda, ateş fırtınası harekâtı onun için niteliksiz bir zafer olmuştu ve gelecek haftalarda, Japonya'nın anayurt adalarına daha fazla akınla işi tamamlamaya kararlıydı. Japonlar yenilgi gerçeğinin ne kadar erken farkına varırsa, o kadar az Müttefik onlarla savaşırken yaşamını yitirmek zorunda kalacaktı.

△ **Etkisiz hareket**
Birkaç Japon "balon bombası" Amerika Birleşik Devletleri'ne ulaşıp, ortalığı karıştırdı ama fazla hasar vermedi.

Çaresiz önlemler

Akınlar Japonya halkını sersemletmiş gibi görünüyordu – olup bitenleri kavrayamayacak kadar şaşkındılar. Ama Açlık Harekâtı ile yangın saldırısı arasında liderlerinin etkili eylem kapsamını dramatik ölçüde daraltığı kuşku götürmez. Bununla birlikte Japon yüksek komutasının, Honshu'dan Pasifik jet akımına ilk "balon bombası"nı bıraktıkları 1944 sonundan beri her çareye başvurduğunu gösteren işaretler vardı. 9000'den fazla balon bombası atılmıştı ve bunların çok azı, Amerika'nın kuzeybatısında amaçlanan hedeflere ulaşmıştı. Amerikalıların şeytan gibi kurnaz bir düşmanla savaştıklarına dair görüşünü doğrulamanın ötesinde, Pasifik'teki çatışmaların seyri üzerinde bir etkisi olmadı.

SONRA

Japonya harekâtının son ayları, ağustos olaylarının ve ilk atom bombasının patlatılmasının gölgesinde kaldı.

ETİK KAYMA

Ama Pasifik Savaşının sonucunun şekillendiği dönem, takdir edilenden **daha önemliydi**. Müttefik askerlerin hayatını kurtarmaya yarayacaksa sivillerin **öldürülebileceğini** söyleyen LeMay'in mantığı –amirlerinin de kabul ettiği– önemli bir **etik kaymayı** temsil etmekteydi. Sivillerin bombalanmasıyla ilgili bir tabu vardıysa da, artık **açıkça kaldırılmış, Hiroşima ve Nagazaki'ye** atom bombası atılmasının **502–505** >> yolu açılmıştı.

NE OLABİLİRDİ?

Bir görüşe göre **Açlık Harekâtı** o kadar etkili olmuştu ki, **daha önce başlasaydı, Japonya'nın yenilmesini** sağlayabilirdi. Ama Pasifik Savaşı o kadar korkunçtu ki, böyle bir çözümün **Japonya'nın düşmanlarını tatmin edeceğini** düşünmek zordu. Ülke önce **kılıçtan geçirilip ateşe verilmeli**, sonra küçük düşürülmeliydi.

İmparatorun Tebaası

Sivil cephede Japon halkı için yaşam, savaşın son birkaç ayında korkunçtu. Müttefiklerin bombardıman akınları tüm büyük kentlere ölüm ve yıkım getirdi. 1945 yazında Japonya yenilgiyle karşı karşıyaydı ama askeri liderler ve hükümetin bazı unsurları teslim olmayı reddetti.

1941'de Japonya uzun bir savaşa hazırlıklı değildi. Çin'le çatışma ülkenin kaynaklarını zaten zorlamıştı ve ülke, dışarıdan tedarike bağımlıydı: Örneğin pirincin % 20'si ve soya fasulyesinin % 70'i ithal ediliyordu. Petrol, kauçuk ve boksit gibi hammaddeler de ithal edilmeliydi. Japon hükümeti gıdayı karneye bağladı ama arz istikrarsızdı. 1944'te Amerika'nın uyguladığı deniz ablukası, ülkeye gıda ve hammadde girişi engellerken, stratejik bombardıman da ulaşım hizmetlerini ve gıda tedarikini kesintiye uğratıp, ciddi zorluklara neden oldu.

Açlık ve bombardıman

1945'te balık gibi demirbaş gıdalar kaybolmuştu ve pirinç tayınları çok azdı; günlük istihkak, ortalama bir kişinin günlük ihtiyacının üçte biri kadardı ve nüfusun bir kısmı açlıktan ölmenin eşiğindeydi. Savaştan önce 2262 olan ortalama kalori tüketimi, 1944'te 1900'e, 1945'te 1680'e düştü. İnsanlar yiyecek eksikliğini balkabağı ve çekirgeyle tamamlıyordu; kent sakinleri, giysi ve diğer eşyalar

<< ÖNCE

Japonya II. Dünya Savaşına girdiğinde, ülke Mançurya'da ve Çin'de zaten yıllardır savaştaydı.

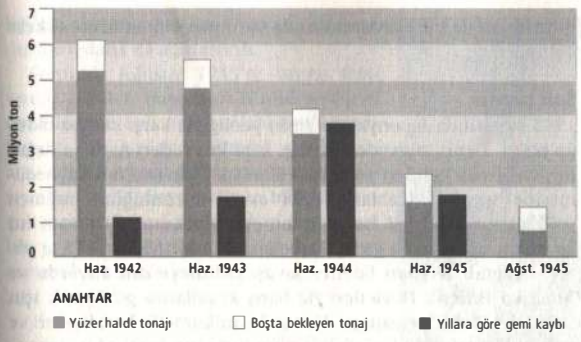
İMPARATORLUK İNŞA EDİLİYOR

1930'larda sanayi için doğal kaynaklara ihtiyaç duyan Japonya, Asya'da ve Pasifik'te bir imparatorluk yaratmaya koyuldu. 1931'de Japonya Mançurya'yı ele geçirdi ve 1937'de **Çin'e savaş açtı << 60–63**. Japonya 1941'de savaşa girdi ve **Burma, Malaya, Singapur, Hollanda Doğu Hint Adalarında << 236–39 ve Filipinler'de << 240–43** hızlı zaferlerle, Güneydoğu Asya'nın kontrolünü kısa sürede ele geçirmişti.

Japon toplumu o sırada oldukça örgütlüydü. Aralıksız **propaganda**, kolektif iyiliğin bireyden daha önemli olduğu mesajına odaklanmıştı.

DÖNÜM NOKTASI

Midway ve **Guadalcanal'daki** yenilgilerle, **Filipinlerde << 366–69** ve **Burma'da << 380–83** Müttefik zaferleriyle, Iwo **Jima ve Okinawa'nın** alınmasıyla birlikte, 1945'te ülke istilayı bekliyordu.

◁ Gemi kayıpları
Japonya altı milyon ton metal gövdeli okyanus gemisiyle savaşa girdi ve savaş sırasında dört milyon ton daha ekledi. Ne var ki, gemi kayıpları korkunçtu. 1945 Ağustosunda çalışan gemi neredeyse yoktu.

karşılığında meyve ve sebze almak için kırsal alanlara gidiyordu. Resmi denetimlere rağmen, ayakkabı gibi ürünlerin fiyatları karaborsada astronomik boyutlara ulaştı. Yetersiz beslenme yaygındı ve yeni doğan bebeklerin ağırlığı, korkutucu ölçüde düştü. Zaten tarım yapılan sürülebilir tüm topraklarla birlikte insanlar, demiryollarının kenarındaki dar şeritlerde de ürün yetiştiriyordu.

Kitlesel bombardıman kaosu ve toplumsal bozulmayı arttırdı. 1945 Martından itibaren ABD, Japon kentlerine karşı bir dizi yoğun bombardıman akını başlattı. Binlerce B-29 –Japonların "B-San" olarak bildiği– Osaka, Kobe ve Tokyo gibi kentlere bomba yağdırıp, binlerce kişiyi öldürdü ve binlercesini de evsiz bıraktı. Hükümet hava saldırısı sığınakları için neredeyse hiçbir önlem almamıştı; bu yüzden aileler kendi başlarına, bazen bahçede bir hendekten öteye gitmeyen sığınaklar yapmak zorunda kaldı. Ahşap ve kâğıttan yapılan kent evleri, yangın bombalarına karşı korunaklı değildi; 1945 Martında Tokyo, bir ateş fırtınası kenti kasıp kavurduğunda korkunç şeyler yaşadı. 1945'te sanayi de çökmüştü.

1942 ile 1944 arasında sanayide bir büyüme olmuştu ama kötü planlama, kara kuvvetleri ile deniz kuvvetleri arasında çekişme ve hükümet ile büyük işletmeler arasında eşgüdüm eksikliği savaş çabalarına engel olmuştu. Başbakan Tojo'nun yönetiminde hükümet bir mühimmat bakanlığı kurdu ama ülkeye hammadde giremeyince üretim geriledi. İşçiler bombardımandan kurtulmak için kırsal alana kaçınca, işe gelmeme de bir sorun oldu. 1943'te "Erkekler Cepheye, Kadınlar İşyerine" sloganıyla hükümet, kadınları işe almaya başlamıştı; 1945'te kadınlar, Koreliler, savaş esirleri, yaşlı erkekler ve çocuklar fabrikalarda,

JAPONYA İMPARATORU (1901–89)

MİCHİNOMİYA HİROHİTO

İlahi bir varlık olarak takdim edilen Hirohito, 1926'dan ölünceye kadar Japonya'nın imparatoruydu. Amir yönetici olmasına rağmen, pratikte yetkisi çok azdı: İşlevi, Japonya hükümetinin ve askeri liderlerin aldığı kararları yasallaştırmaktı. Şahsen savaşa girmeye istekli değildi ama önlemek için açıkça hiçbir şey yapmadı. Bununla birlikte 1945'te savaşın sona erdirilmesi gerektiği konusunda kararlıydı. Hiroşima ve Nagazaki'ye saldırılardan sonra Japonları kabul edilemeze, yani teslim olmayı kabul etmeye çağırdı.

tarımda ya da yurt savunmasında yardımcı olmak üzere askere alınıyordu.

Son evreler

1945 baharında Japonya'nın kesin yenilgiyle karşı karşıya olduğu açıktı. Deniz kuvvetleri bitmiş, kara kuvvetleri Asya'ya dağılmış ve büyük kentleri yerle bir edilmişti. Okinawa'nın kaybedilmesine ve Amerikalıların ezici askeri üstünlüğüne rağmen propaganda makinesi, halkı direnmeye teşvik etmeye devam etti ve hükümet çıkmaza girdi. Başbakan Suzuki (Nisan 1945'te görevi üstlendi) ve bazı liderler savaşı bitirmeye can atıyordu ve Amerika Birleşik Devletleri'yle barış koşullarını görüşmek için Sovyetler Birliği'ne yanaştı. Ne var ki, hükümetin bazı üyeleri ve aşırı milliyetçi ordu her türlü teslim biçimine karşı çıktı. Japonya'nın "yüz milyon kişinin onurlu ölümünü" kabul etmesi gerektiğini savundular ve Amerika Birleşik Devletleri istilasını püskürtmek için gerekirse bambu mızraklarla silahlanan bir sivil savunma kuvveti önerdiler. Bir zorluk da, Amerikalıların koşulsuz teslim olma konusunda ısrarcı olmaları ve imparatorun statüsü konusunda hiçbir garanti vermemeleriydi. Müttefiklerin Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atması ve Sovyetler Bir-

▽ Kız öğrenciler torna tezgâhında
Savaşın sonuna doğru Japonya'da işgücü kıtlığı o kadar şiddetliydi ki, savaş çabalarına yardımcı olmak için fabrikalara kız öğrenciler alındı. Burada, Ulusal Kız Okulundan öğrenciler, torna kullanma konusunda eğitiliyor.

liği'nin Japonya'ya karşı savaşa girmesi, durumu daha da ağırlaştırdı.

Sonunda Ağustos 1945'te, ismen siyasetdışı görülen İmparator Hirohito, kişisel müdahalede bulundu ve Japonya'nın selameti için savaşın bitmesi gerektiğini açıkladı. 15 Ağustosta bir radyo konuşmasıyla kararı Japonya halkına bildirdi. Birçok Japon için teslim olma düşüncesi lanet bir şeydi ama bazıları için, savaşın sona ermesi bir kurtuluştu.

△ Ölüleri onurlandırma
Sivil cephede yurttaşlardan, savaşta ölen Japonları onurlandırmaları beklenirdi. Ulusal Savunma Birliğinden kadınlar sıraya dizilip, cesetleri trenle ülkeye getirilen şehitlere saygılarını sunuyorlar.

"Savaş durumu... **Japonya'nın lehine** gelişmedi."

İMPARATOR HİROHİTO, JAPONYA'NIN TESLİM OLDUĞUNU DUYURUYOR, 15 AĞUSTOS 1945

SONRA

Savaş sona erdiğinde Japonya harabeye dönmüştü: 60'tan fazla kent yıkıma uğramış ve Japon sanayinin % 40'ından fazlası imha edilmişti.

TESLİM OLMA
Japonya **resmi olarak 14 Ağustos 1945'te teslim oldu 506–507 »** ama birçok birlik savaşmaya devam etti. Güneydoğu Asya'daki Japon kuvvetler eylüle kadar yenilgiyi **kabul etmedi**.

KADINLARI KURTARMA
1940 ile 1945 arasında **2,5 milyon kadın** işgücüne girdi ama işçi olarak bile **Japon kadınlar ikinci sınıf yurttaş olarak görülürdü**. Ne var ki, savaştan sonraki dönemde Amerikan işgali altında kadınlar, önemli ölçüde özgürleşti.

SAVAŞ SONRASI YENİDEN İNŞA
Savaştan sonra Amerikan işgal kuvvetleri, **Sovyet saldırganlığına karşı bir tampon** işlevi görecek **Japonya'nın ekonomisini yeniden inşa etmeye çalıştı 528–31 »**.

ATOM BOMBASINDAN SONRA NAGAZAKİ

Potsdam Konferansı

Almanya yenilmişti. Şimdi ganimeti paylaşma –ve Japonya'nın kaderine karar verme– zamanıydı. Potsdam'da galip devletlerin liderlerince yürütülen müzakereler, savaş sonrası dünyanın şekillenmesinde önemli bir rol oynayacaktı.

17 Temmuzda konferans başladığında liderlerin hiçbiri, ortak bir zemin bulmanın olası zorluğu konusunda yanılsama içinde değildi. Savaşın zorunlulukları altında yeterince çabalamışlardı. Barış zamanında her birinin farklı hedefleri ve öncelikleri olacağını biliyorlardı; zaten her biri, farklı iç baskılar altında oraya geliyordu.

Güç ve kaygı

Konferansın ortalarında, 26 Temmuzda, genel seçimlerde Churchill'in yenildiği haberleri gelince, bu iç baskının ne kadar zorlu olabildiği görüldü. Churchill ülkesinin kahramanı olabilirdi ama artık başbakanı olmayacaktı: Onun ardılı İşçi Partisi lideri Clement Attlee, konferans görüşme masasında onun yerini aldı.

Stalin'in de kaygıları vardı. İstihbarat şefleri, Amerikalıların yeni bombasına ilişkin haberler getirmişti: Gelişen durum, en dikkatli yaklaşımı gerektirecekti. Truman'a gelince, Stalin'le elinden geldiğince sıkı pazarlık yapmayı, Amerika Birleşik Devletleri ve Batılı Müttefikleri için olası en iyi sonucu almayı becermek zorundaydı. Aynı zamanda, ABD'nin neyi planladığı çok erken, çok fazla belli olmasın diye, elinin ne kadar güçlü olduğunu belli etmemek önemliydi.

« ÖNCE

Avrupa'da zafer şaşırtıcı değildi. Amerika savaşa girdiğinden ve Almanya'nın Stalingrad, Kursk ve Afrika'daki yenilgilerinden beri, "eğer" değil, "ne zaman" sorusu söz konusuydu.

YENİ BİR AVRUPA

Müttefik ülkeler uzun süredir zafer için **özenli planlar yapıyorlardı** «

306–309 ama Stalin ve Batılı liderler o an için **farklılıkları bir tarafa** bırakmayı becerdikleri halde, **savaştan sonra barışı bozmaları** olası görünüyordu. Almanya savaştan sonra fiilen bölgelere ayrılmıştı. Şimdi galip Müttefikler, **yıkılmış Avrupa'yı** bir bütün olarak **yeniden inşa etmeye** bir ön hazırlık olarak, kuşatılmış **ülkeyi tekrar bir araya getirmeye** çalışacaktı.

ELE GEÇİRİLEN ALMAN SANCAKLARI

"**Stalin'le** iş yapabilirim. Dürüsttür – **ama inanılmaz zekidir**."

HARRY S. TRUMAN, GÜNLÜĞÜNDE BİR SAYFA, 17 TEMMUZ 1945

Kişisel ilişkiler

Liderler, kişisel üslupları bakımından da farklıydı. İngiliz Başsavcı Walter Monckton –görüşmelerin tanığı– konferansa katılan liderlere ilişkin izlenimlerini kaydetmiş. "Truman kısa ve öz konuşurdu," diyor: "Her konuda ABD politikasına ilişkin kısa, sağlam, açıklayıcı bir beyanatla hazırlıklı gelmişti ve fikrini söyleyince, sonraki tartışmalarda o fikri teyit etmek dışında fazla bir şey yapmazdı." Winston Churchill'i "iyi ama huysuz... Başkan Truman'ın hoşuna gitmeyen uzun nutuklar atmaya fazlasıyla hevesli" buluyordu. Joseph Stalin, diyordu Monckton, "kısa ve kesin cümlelerle, sakin ve kısa konuşurdu." "Çoğu kez nüktedandı, asla saldırgan değildi; açık sözlü ve tavizsizdi... Gözleri bana komik geliyordu ve çoğu kez yalnızca yarık gibi görünüyordu ama düşünürken ya da konuşurken yukarıya, tavana bakma huyu vardı ve çoğu kez Rus sigarası sarıyordu." Savaştan önceki dönemin Batı propagandasında Stalin kan emici bir zorba olarak tasvir edilmişti – ve daha o sırada suçları belgelendiği için nedensiz de değildi. Batılılar bu canavarı neredeyse yarı insan bulduklarına o kadar çok şaşırdı ki, bu cana yakın "Joe Amca"nın büyüsüne kapılmaktan kurtulamadılar.

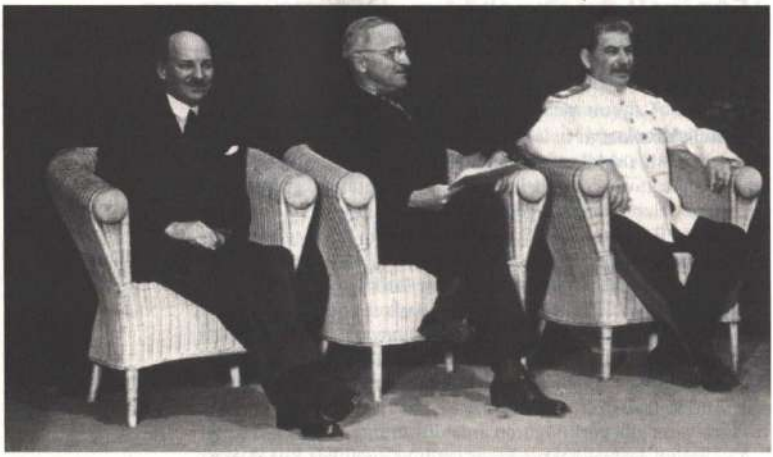
Pisliği temizleme

Liderler konferansa giderken, Almanya'nın içinde bulunduğu berbat durumu görme fırsatı bulmuştu. Büyük kentler evlerin % 40'ını kaybetmişti; yerinden olmuş kişiler başıboş dolaşıyordu, yıkıntılar arasında yabani çocuklar yaşıyordu. Ülkenin sınai altyapısı büyük ölçüde imha olmuştu ve halkın büyük çoğunluğunun yeterince yiyeceği yoktu. Almanya'nın cezalandırılması gerektiği konusunda herkes hemfikir olduğu halde, yeniden inşanın bir öncelik olması da önemli görünüyordu. Ama burada da bakış açıları farklıydı: Sovyetler Birliği'ne Alman saldırısı bütün kentleri yağmalamış ve geniş bir alanı harabeye çevirmişti. Ruslar, Almanya'yı yeniden inşa etmekten çok, bulabildikleri fabrikaları söküp, SSCB'de yeniden kurmak üzere doğuya götürmek istiyordu. Bu, Batılıların kabul ettiği anlaşılır bir tepkiydi.

Nazi devletinin dağıtılması tartışılmaz sayılmış olabilir ama çok geçmeden bura-

▽ **Açları doyurma**
Almanya yıkılmış ve sefalet içindeydi. Müttefiklerin karşı karşıya kaldığı ilk işlerden biri, aşevleri kurmak olmuştu – Mannheim'daki bu aşevi gibi.

△ **Galipler**
Büyük Üçlü" Yalta'da buluştuğundan bu yana, Harry S. Truman (ortada) konferanstan haftalar önce başkan olarak Franklin D. Roosevelt'in yerini alırken, İngiliz Başbakan Clement Attlee de (solda) Winston Churchill'in yerine geçmişti. "Joe Amca," demirbaştı.

da da önemli farklılıklar ortaya çıktı. "Dört D" –demilitarizasyon (askersizleşme), denazifikasyon (Nazisizleştirme), demokratizasyon (demokratikleşme) ve dekartelizasyon (kartelsizleştirme)– konusunda herkes hemfikirdi ama bunların ne anlama geldiği konusunda genel bir fikir birliği yoktu. Sovyetler'in "demokratikleşme" düşüncesi Batılılarınkine ters olduğu gibi, kartelsizleştirme sözcüğünü yorumlamaları da farklıydı. Batılı kapitalistlere göre kartelsizleştirme, Nazi döneminin büyük, devlet-denetimli kartellerini parçalayıp, serbest piyasa rekabetine açılmak demekti. Sovyetlere göre ise, bir toptan ulusallaştırma programı aracılığıyla devlet müdahalesinde bir artış demekti.

Diğer savaş

Bu arada, Uzakdoğu'da savaşın devam ettiğini hatırlatmaya gerek yoktu; Japonya, yağmur gibi yağan bombalara rağmen diklenmeye devam ediyordu. Açlık Harekâtı, Japonya'nın boynuna kemendi geçirmişti ve sürekli sıkıyordu. Bazıları pişman olmuş, hatta monarşiyi koruma karşılığında barış konusunda nabız yoklamaya bile başlamıştı. Ama Amerikalılar böyle bir pazarlığa razı olsa bile, hükümette ve orduda, ülkeyi savaşarak batırmakta kararlı olan fanatikler kabul etmeyecekti.

Potsdam'da ilk buluştuklarında Stalin, Uzakdoğu'da savaşı sürdüreceğini Truman'a söyleme inceliğini gösterdi. Başkan kibarca teşekkür etti; Amerika Japonya'ya karşı yardıma artık ihtiyaç duymuyordu – Sovyetlere borçlu olmak da istemiyordu. Ama Roosevelt, aylar önce doğudaki manzara hâlâ kuşkuluyken Yalta'da, diktatörden bir taahhütte bulunmasını is-

31.000 Savaş sırasında imha edilen Sovyet fabrikalarının sayısı. Stalin yeniden inşaya hızlı ve Almanya'nın aleyhine de olsa başlamak istiyordu.

temişti. Stalin, Japonya'ya karşı bir harekâta girişmeye istekliydi; savaşın bu evresinde bunun yalnızca bir sonucu olabilirdi: Pasifik'te çok az bir maliyetle Sovyetler Birliği'ne önemli bir toprak kazandırma.

Konferans başladıktan birkaç gün sonra, 21 Temmuzda Truman, New Mexico çölünde, ABD atom bombasının başarıyla test edildiğini doğrulayan bir telgraf aldı. 24 Temmuzda Stalin'i bir kenara çekip, haberi verdi. Stalin hiç şaşırmadı; Batılı delegeler, bombanın önemini idrak edemediğini sandı. Ama bir süredir bu gelişmenin farkındaydı ve kendisi de bu yönde adımlar atmıştı.

Ne var ki, silah yarışı geleceğin bir çekişmesiydi. Şimdilik tüm taraflar, kazanılmayı bekleyen bir savaş olduğu konusunda hemfikirdi. Konferansın sonunda, 2 Ağustosta "Potsdam Bildirgesi" açıklandı. Japonya, diyordu bildirge, "koşulsuz teslim olma" ya da "hızlı ve mutlak yıkım" arasında tercih yapabilirdi.

ABD BAŞKANI (1884–1972)

HARRY S. TRUMAN

Missourili bir çiftçinin oğlu olan Truman, I. Dünya Savaşında topçu yüzbaşı olarak askerlik yaptı ve savaştan sonra siyasete girdi. İlk görev süresinde çok sayıda ekonomik sorunla karşılaştı ama 1948'de yoğun bir seçim kampanyası yürüterek, geriden gelip seçimi tekrar kazandı. İkinci başkanlık dönemi zahmetliydi ve 1952'de aday olmamaya karar verdi.

SONRA

Potsdam Konferansının acil işi, Almanya'nın yeniden inşası ve Japonya'nın yenilgisiyle ilgiliydi.

ÇIKAR ÇATIŞMALARI

Başkahramanlar geleceğe bakıyor ve **savaş sonrası dünyayı** kendi yararına **şekillendirmeye** çalışıyordu. Görüşmeler devam ettikçe, tarafların **hiç anlaşamayacakları** –en aleni tartışmasız konularda bile– daha fazla netleşti. Almanya'nın yeniden inşasıyla ilgili çekişme devam ederken, Doğu ve Batı kendi nüfuz alanını istediği gibi yönetti: Sonuçta **ortaya çıkan paylaşım 524–27** >> 40 yıl sürecekti.

YENİ BİR GERÇEKLİK

Potsdam'daki **sıcak sözlere** rağmen, **Doğu ile Batı arasındaki soğukluk** aşikârdı: **Soğuk Savaş 540–43** >> başlamıştı. **Sovyetler Birliği**, sonraki **yarım yüzyılı** "silah yarışında" Amerikalıları sollamaya çalışarak geçirecekti. Bu, dünyanın **sürekli bir nükleer savaş korkusuyla** yaşadığı bir yarım yüzyıl olacaktı.

1 FRANSA VE ALMANYA YILDIZI (İNGİLTERE)

2 AFRİKA YILDIZI (İNGİLTERE)

3 BURMA YILDIZI (İNGİLTERE)

4 DUNKERQUE ÇARPIŞMASI HATIRA MADALYASI (İNGİLTERE)

Madalyalar

Küresel çatışma sayısız bireysel öyküyü içerdi – yalnızca seçkin yiğitlik değil, daha sakin cesaret, adanmış hizmet ve fedakârlık öykülerini de. Tüm taraflar, bu katkılara teşekkür etmek için madalyalar çıkardı. Ülkelerin tutumu ve ödüllerin önemi farklıydı: Örneğin yalnızca 180 kişi İngiliz Victoria Haçı alırken, Sovyetler Birliği'nde neredeyse 15 milyon kişi "Savaş Madalyası" aldı.

1 **Fransa ve Almanya Yıldızı,** D-Gününden sonra Fransa, Belçika, Lüksemburg, Hollanda ve Almanya'da savaşan tüm İngiliz Uluslar Topluluğu personeli için çıkarıldı. 2 **Afrika Yıldızı,** İngiltere tarafından yalnızca Kuzey Afrika Harekâtında değil, Doğu Afrika'da –hatta Malta ve Suriye'de– görev alan Uluslar Topluluğu birliklerine verildi. 3 **Burma Yıldızı,** Burma harekâtına katılan tüm Uluslar Topluluğu personeli için çıkarılan bir İngiliz madalyası. 4 **Dunkerque Çarpışması Hatıra Madalyası,** İngiltere 1940 Müttefik tahliyesinde görev alanları onurlandırmak için 1948'de çıkardı. 5 **Asya-Pasifik Harekâtı Madalyası,** Pasifik Savaşında görev alanları onurlandıran bir ABD madalyası. 6 **Mor Kalp,** ABD'nin I. Dünya Savaşına girdiği Nisan 1917'den itibaren savaşta yaralanan ya da ölen tüm ABD personeline verilen ödül. 7 **Gümüş Yıldız,** düşman karşısında özel kahramanlığı ödüllendiren bir ABD madalyası. 8 **Kara Kuvvetleri Şeref Madalyası,** ABD hükümetinin verdiği en saygın nişan; Deniz ve Hava Kuvvetleri versiyonu da vardır. II. Dünya Savaşında 464 defa Şeref Madalyası verildi. 9 **2. Sınıf Demir Haç,** 1. Sınıf Demir Haç kazanılmadan önce alınması gereken bir Alman kahramanlık ödülü. 10 **Altın Sınıf Alman Haçı,** 1. Sınıf Demir Haçtan yüksek bir kahramanlık ödülü. Gümüş Sınıf, olağanüstü hizmet için verilen Savaş Liyakat Haçının devamıydı. 11 **Kuzey Afrika Madalyası,** Kuzey Afrika'da işbirliği anısına çıkarılan bir Alman/İtalyan madalyası. İtalya, Müttefiklerle ateşkes imzalayınca, Hitler askerlerin bu madalyayı taşımasını yasakladı. 12 **Kılıçlı Savaş Liyakat Haçı,** Almanya'nın savaşta olağanüstü hizmet için verdiği ödül. Savaş çabasına yardımcı olan sivillere kılıçsız bir haç verildi. 13 **7. Sınıf, Doğan Güneş Nişanı,** pavlonya yapraklarıyla süslüdür. Japon davasına büyük hizmet sunanlara verilirdi. 14 **Kızıl Yıldız Nişanı,** Sovyetler Birliği'nin savunmasına "olağanüstü hizmet" nişanı – ama iki milyon kişi aldı. 15 **Stalingrad Savunması Madalyası,** SSCB'nin Temmuz-Kasım 1942'de Stalingrad Çarpışmasında yer alan 750.000'i aşkın asker ve sivile verdiği ödül. 16 **Leningrad Savunması Madalyası,** SSCB tarafından kentin savunmasına yardım eden herkese verildi, bir milyondan fazla üretildi. 17 **Kızıl Bayrak Nişanı,** Sovyet ordusunda üstün hizmet ödülü. Bayrağın üzerinde "Dünyanın İşçileri, Birleşin!" yazıyor. 18 **1941-45 Büyük Yurtseverlik Savaşında Almanya Karşısında Zafer Madalyası,** SSCB tarafından savaşan herkese verildi. 19 **Croix de guerre,** Fransa'nın kahramanlık ödülü. Kurdeleye iliştirilen çeşitli sembollerle farklı ödül dereceleri belirtilir.

5 ASYA-PASİFİK HAREKÂTI MADALYASI (ABD)

6 MOR KALP (ABD)

7 GÜMÜŞ YILDIZ (ABD)

8 KARA KUVVETLERİ ŞEREF MADALYASI (ABD)

9 2. SINIF DEMİR HAÇ (ALMANYA)

10 ALMAN HAÇI, ALTIN SINIF (ALMANYA)

11 KUZEY AFRİKA MADALYASI (ALMANYA/İTALYA)

12 KILIÇLI SAVAŞ LİYAKAT HAÇI (ALMANYA)

13 7. SINIF DOĞAN GÜNEŞ NİŞANI (JAPONYA)

14 KIZIL YILDIZ NİŞANI (SSCB)

15 STALİNGRAD SAVUNMASI MADALYASI (SSCB)

16 LENİNGRAD SAVUNMASI MADALYASI (SSCB)

17 KIZIL BAYRAK NİŞANI (SSCB)

18 1941-45 BÜYÜK YURTSEVERLİK SAVAŞINDA ALMANYA KARŞISINDA ZAFER MADALYASI (SSCB)

19 CROIX DE GUERRE (FRANSA)

Hiroşima ve Nagazaki

Ağustos 1945'te "Küçük Oğlan" ve "Şişman Adam"ın patlatılması, eşi görülmemiş bir atom savaşıydı. Dünya için bu tarihsel olaylar, nükleer çağın başlangıcına işaret etmekteydi –Japonya ve halkı içinse, etkisi, dolaysız ve dehşet vericiydi.

△ **Enola Gay**
Pilot Albay Paul W. Tibbets Jr., B-29'un kokpitinden el sallıyor. Bombardıman uçağının gövdesine annesinin adı, "Enola Gay" yazılmıştı.

Binbaşı John E. Moynihan, B-29'a yüklenmeden önce "Küçük Oğlan"ın şişkin gövdesine "Stevie'ye beyaz haç yok" yazdı. Küçük oğlu, babasının ölüm haberini alına travmasından kesinlikle kurtulacak: Bu en ölümcül silahın yaşanıları kurtaracağını umuyordu. Sonra 6 Ağustosun ilk saatlerinde uçak, Pasifik'te hava üssü olarak kullanılan Tinian adasından kalktı. Albay Paul Tibbets, ancak o zaman bomba bölmesinde taşıdıkları silahın ne olduğunu mürettebata söyledi.

Iwo Jima'yı geçerken iki uçak daha katıldı: biri patlama sırasında veri toplamak, diğeri fotoğraf çekmek için donatılmış. Uçak Hiroşima'ya yaklaşıp 9500 metrelik bombardıman yüksekliğine tırmanırken, iki uçak ayrıldı.

Bomba bırakıldı – ve bitmezmiş gibi görünen bir süre boyunca bir şey olmadı; "Küçük Oğlan," 560 metrede patlayacak şekilde kurulmuştu. Sonra kör edici bir ışık geldi ve şok dalgası çarpan uçak, şiddetli bir biçimde sarsıldı. Sonra ikinci dalga geldi. "O fokurdayan, mantar biçimini alan, korkunç ve inanılmaz uzun bulut kenti gizledi" diyordu Albay Tibbets. Kuyruk topçu-

ÖNCE

Biliminsanları, nükleer fisyonun patlayıcı gücünü askeri amaçla kullanma olanağı konusuna birkaç yıldır kafa yoruyordu.

AMERİKA BAŞI ÇEKİYOR

Almanya da dahil, birçok ülke ön araştırmalar yapmıştı. 1943'te New Mexico Los Alamos'ta çok gizli bir Ulusal Laboratuvarın kurulmasıyla birlikte ABD'nin çabaları hız kazandı. Fizikçi J. Robert Oppenheimer'ın yönetiminde bir grup biliminsanı, **"Manhattan Projesi"**nin bir parçası olarak bir atom bombası yapmak –ve başarıyla denemek– için çılgınca çalıştı. **Hiroşima'ya** atılan ilk bomba için uranyum-235, Tennessee'de Oak Ridge'te zenginleştirildi; **Nagazaki'ye** atılan ikinci bomba için **plütonyum** kullanıldı.

MANHATTAN PROJESİ

Mantar bulut
Nagazaki üzerindeki patlamanın çıkardığı ve modernliğin ürkütücü bir amblemi olan duman, 18.000 metreden yükseğe çıktı.

TEKNOLOJİ

B-29 SUPERFORTRESS

B-29, Japonya harekâtının ünsüz beygiriydi; Açlık Harekâtında ve Japon kentlerinin bombalanmasında değerini gösterdi. Dört pervaneli bir ağır bombardıman uçağıydı; yüksek irtifada gündüz bombardıman akınları için tasarlandı. 12.000 m yüksekte uçan B-29 Japon avcı uçaklarının menzili dışındaydı; bu yüzden istediği gibi ileri geri uçabiliyordu. Aslında hava koşulları, yüksek irtifada etkili akınlar için yeterli görüş olanağı nadiren sunmaktaydı. B-29, 6 ton yük taşıyabiliyordu ve 6000 km menzili vardı. Daha sonra Japon hava savunması zayıflayınca, LeMay kuyruk topçusundan vazgeçerek ve daha alçak uçuş irtifası emrederek menzili arttırdı. B-29'un yüksek irtifa kabiliyetleri, Japonya'ya saldırılarda işe yaradı: "Küçük Oğlan" 9500 metreden, "Şişman Adam" 8800 metreden bırakıldı.

su şunu hatırlıyor: "Bir duman sütunu hızla yükseliyor. Kıpkızıl bir çekirdeği var. Her yere ateş sıçrıyor."

Hiroşima mahvolur

Aşağıda Hiroşima halkı normal yaşamına devam ediyordu. Savunma güçleri uçakları tespit etmişti ama keşifte olduklarını sanmıştı. Önce ışık, ardından devasa bir patlama geldi: "Kentin üzerinde gökyüzü yarıldı" diyordu bir felaketzede. Bir kilometre yarıçaplı bir alanda insan bedenleri, 3000°C'ye yaklaşan sıcaklıkta fiilen eridi. Daha uzakta bir basınç dalgası iç organlarını parçaladı. Hayatta kalanlar, patlamanın gücüyle derileri soyulmuş, giysilerini çıkarmış, şaşkınlık içinde dolaşıyordu. Gelecek radyasyondan kimsenin haberi yoktu.

▽ **Zaman durdu**
Bu kurbanın saati, 6 Ağustos sabahı Hiroşima'daki patlama anında durmuş.

Yenilgiyle yüzleşme

Japonya'nın yöneticileri, cüretkârlıktan ya da basitçe sersemlikten ya da kabullenememekten ötürü, Potsdam Bildirgesinin taleplerini yerine getirmek için hiçbir şey yapmadı. Ama bu ölçekte bir felaket, uzun süre görmezlikten gelinemezdi. Hiroşima'da 70.000 kişi ölmüştü (sonraki yıllarda radyasyon da can alınca rakam üç katına çıktı). Bu arada yangın bombardımanı devam ediyordu ve Sovyetler de Japonya'ya karşı savaşa girmişti. Bu, bardağı taşıran son damlaydı. O zamana kadar Sovyetler Japonya'ya savaşta değildi. Ama 9 Ağustosun ilk saatlerinde Kızıl Ordu bütün gücüyle Mançurya'ya girdi. Yenilgi hızla yaklaşıyordu ve kesindi. O gün aydınlanırken imparator "Savaşın bitmesi konusunu inceleyip karara bağlamak gerekiyor" dedi.

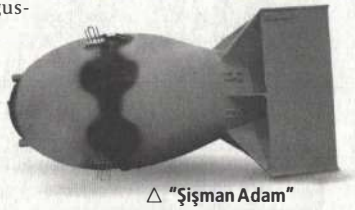
Aslında imparatorun inceleyip "karar vereceği" fazla bir şey yoktu – Müttefik ülkelerin istediği küçük düşürücü teslim olma dışında. "Aşırı yıkım"ın nasıl bir şey olduğunu, Japonlar o öğleden sonra, Amerika Birleşik Devletleri güneybatıda Nagazaki limanına ikinci bir atom bombası atınca anladı.

İkinci kez

Binbaşı Charles W. Sweeney, *Bock's Car* adlı başka bir B-29'un pilotluğunu yaptı. "Küçük Oğlan"dan daha ağır olan "Şişman Adam," uranyum-235'le değil plütonyumla silahlıydı. 50.000 kişiyi öldürdü (yine sonraki birkaç yılda rakam büyük ölçüde arttı).

O sırada savaş neredeyse bitmiş olduğu için, bu bombanın bilimsel nedenlerle –korkunç bir gerçek yaşam deneyi olarak– ya da diplomatik nedenlerle –Sovyetler Birliği'ne bir uyarı mesajı göndermek için– atıldığı öne sürüldü. Ama Hiroşima'dan üç gün sonra, Japonların teslim olacağına dair hiçbir işaret yoktu.

Şimdi bile, İmparator Hirohito'nun etrafındaki grup gerçeği fark edip bir anlaşma yapmaya çalışmasına rağmen, teslim olmak kolay olmadı. Askeri fanatikler savaşmaya devam ediyordu –bir darbe girişiminde bile bulundular. 14 Ağustosta Hirohito, Japonları silah bırakmaya çağırdığı bir radyo konuşması yaptı. İsteği halka ulaştı; halk önce inanmadı, sonra dediklerini anlayınca yıkıldı. Fransız muhabir Robert Guillain'a göre "Biraz önce büyük bir şey, gururlu büyük Japonya düşünü paramparça etmişti."

△ **"Şişman Adam"**
Nagazaki'ye atılan 4630 kg ağırlığında plütonyum bombası, Hiroşima'nın "Küçük Oğlan"ından 600 kg daha ağırdı.

SONRA »

Japonya, ölümüne savunmaya çalıştığı bir imparatorluğu acımasızca inşa etmişti. Şimdi işgale boyun eğmekten başka bir şey yapamıyordu.

JAPONYA'NIN KADERİ
Japonya "**aşırı yıkımdan**" kurtarılmıştı ama aylarca **ağır bombardıman** yapacağını yaptıktan sonra. Şimdi Müttefik işgalciler düzeni sağlamak zorundaydı. General Douglas MacArthur'un altı yıl süren yönetiminde bir **işgal hükümeti kuruldu 508-11** »

JAPONYA'NIN YENİDEN DOĞUŞU
Japonya'nın **tam** yenilgisi, daha sonraki toparlanma başarısının anahtarı olmuş olabilir; çünkü önce anayasal bir monarşi olarak, sonra **sanayileşen bir ülke olarak farklı bir yaşam yolu seçti**. Bir kuşak içinde **ekonomik bir yeniden doğuş 528-31** » Japonya'yı dünyanın en önemli imalatçı ülkelerden biri yapacaktı.

GÖRGÜ TANIĞI **6 Ağustos 1945** sabah saat 08.15

Hiroşima

6 Ağustos 1945 Pazartesi sabahı, Albay Paul W. Tibbets'ın uçurduğu ve Enola Gay olarak bilinen bir Amerikan B-29 uçağı, Japon kenti Hiroşima'ya bir atom bombası attı. Kentin büyük bölümü yıkıldı ve 70.000'i aşkın kent sakini ısıdan, bomba patlamasından ve radyasyondan anında öldü. Daha sonra yanıklardan ve radyasyon hastalıklarından binlerce kişi daha öldü. Üç gün sonra Nagazaki kentine ikinci bir atom bombası atıldı; 50.000 kişi öldü ve kentin yarısı yıkıldı.

"Buranın dört kilometre kadar doğusunda bulunan bir fabrikada öğrenci nakil işinde çalışıyordum. Saat 08.15'te güçlü bir parıltı gördüm ve yoğun sıcaklık hissettim... fabrikadaki pencereler büyük bir gürültüyle patladı ve kadınlar çığlık attı. .. Pencerelere yakın olanlar kan içinde kaldı. Fabrikaya bir bombanın isabet ettiğini sandım...

Batıda Hiroşima kentinin üzerinde bir mantar bulutu oluşuyordu. Bembeyazdı ve havada hızla yükseliyordu... Birbirimize korkunç bir şey olduğunu söylerken... ve ne yapmamız gerektiğini tartışırken, kentten kaçan insan kalabalığı bize doğru geliyordu... Bu garip kafileyi görünce dilimiz tutuldu... İnsanlar paçavra giymiş gibi görünüyordu ama bizim paçavra sandığımız şey, aslında soyulmuş derileriydi. Yalpalayan adımlarla yürürken, birileri etlerinden parça koparmış gibi, derin ve açık yaralarından kan damlıyordu...

Hayatta kalanları kurtarmak için kente doğru yola çıktık. Hiroşima bir cehenneme dönüşmüştü. Yerde yatan bir adamı kaldırmaya çalışırken, yanık derisi soyulup elime yapıştı. Yıkılmış bir evin altında inleyen bir adam gördüm ama yaklaşan yangından ötürü kurtaramadım. Yanıp simsiyah kesilmiş bedenler, yerde eşya gibi yatan, can çekişen ya da ölmüş insanlar... Bu cehennemde birkaç gün kalarak insanları kurtarmaya çalıştım. Eylülün ortasında bende aniden atom bombası hastalığı gelişti ve yüksek ateş, kanama ve saç kaybı yaşamaya başladım ..."

Nori Tohei, Hiroşima hibakuşa (felaketzede)

Harabeye dönmüş kent
Atom bombası Hiroşima'yı harabeye çevirdi. 1,6 km'lik etki alanı içinde her bina yıkıldı ve 5 km'lik alan içinde her bina ya da yapı hasar gördü.

Japonya Teslim Oluyor

Pasifik Savaşı vahşetiyle göz alıcı bir ırk savaşı olmuş ama kıyameti andıran bir katliamla son bulmuştu. Kazananlar ile kaybedenler arasında sahici bir uzlaşma bulunup bulunmayacağı; aralarında barışın olup olmayacağı konusunda gerçek sorular vardı.

Hirohito'nun radyodaki teslim olma konuşmasından sonra, bir boşluk oluştu: Pek çok kişi evinin kapasını kapatıp ifadesiz bir şekilde oturdu. Kalabalık halde "imparatorluk fermanını" dinlemek için bekleyenler, birbirleriyle konuşmadan, kendi kendine gözyaşı dökerek ya da sersemlemiş halde kendi yoluna gitti. Tebaasının büyük bölümü, imparatorun sesini daha önce hiç duymamıştı: Böylesine zor koşullarda sesini duymak, şaşkınlık üzerine şaşkınlık, şok üzerine şok yarattı. Ülkenin üzerine uğursuz bir sakinlik çöktü. Halk yeni bir anlayışa uyum sağlamak zorunda olduğu gibi, Müttefikler de hâlâ çok uzaktı, sorumluluk alacak durumda değildi. Günler geçti; hiçbir yerde işgalci bir asker görülmedi ama yine de, yeniden direniş düşüncesi akla gelmemiş gibi görünüyordu. Daha önce

<< ÖNCE

Japonya 1930'lar boyunca inşa etmekte olduğu imparatorluğunu genişletme ve Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanının << 224–27 başı olarak ulaştığı gücü pekiştirme umuduyla savaşa girmişti.

ANİ BİR SON

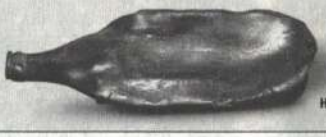
Şimdi, **dört yıl boyunca kan aktıktan** sonra ülke, **Hiroşima ve Nagazaki'ye iki atom bombası atılınca << 502–505 koşulsuz teslim** olmak zorunda kalmıştı. Bombalar, sarsıcı, **kafa karıştırıcı bir hızla** savaşı sona erdirmişti.

ONUR VE ÖLÜM

Japonya **yenilgiye hazırlanıyordu** ama **sonuna kadar savaşmayı** umuyordu. Kuvvetlerinin biçimlendirdiği anlatı –Iwo Jima'da, Okinawa'da ve şimdiye kadar bizzat Japonya'da– **ölüme yurtsever sadakat** anlatısı olmuştu. Ten-Go Harekâtının intihar niteliğinde cesaretinde ve **kamikaze pilotların fedakârca savaşmalarında << 484–87**, bu anlatı en güçlü ifadesini bulmuştu.

JAPONYA'NIN GELECEĞİ

Japonya halkı, birlikte yaşayacağı yeni bir anlatı bulmak zorunda kalacaktı. Tek sorun, **savaş sonrası öykünün** nasıl yazılacağını **kimsenin bilmemesiydi.**

HİROŞİMA'DA ERİMİŞ BİR ŞİŞE

△ **Amerika'nın Tianjin zaferi**
Amerikan birlikleri, Çin'de 1937'den beri Japonların işgal ettiği Tianjin kentini kurtarıyor. Çinliler daha çok sancı ve kargaşa yaşayacaktı ama şimdilik Japon işgalinden kurtuluşun keyfini çıkarabilirlerdi.

ölümüne savaşmak gerektiğini çok güçlü bir biçimde hissedenler, imparatorun kararını aynı yurtsever ruhla şüphe duymadan kabul etmeye mecburdu.

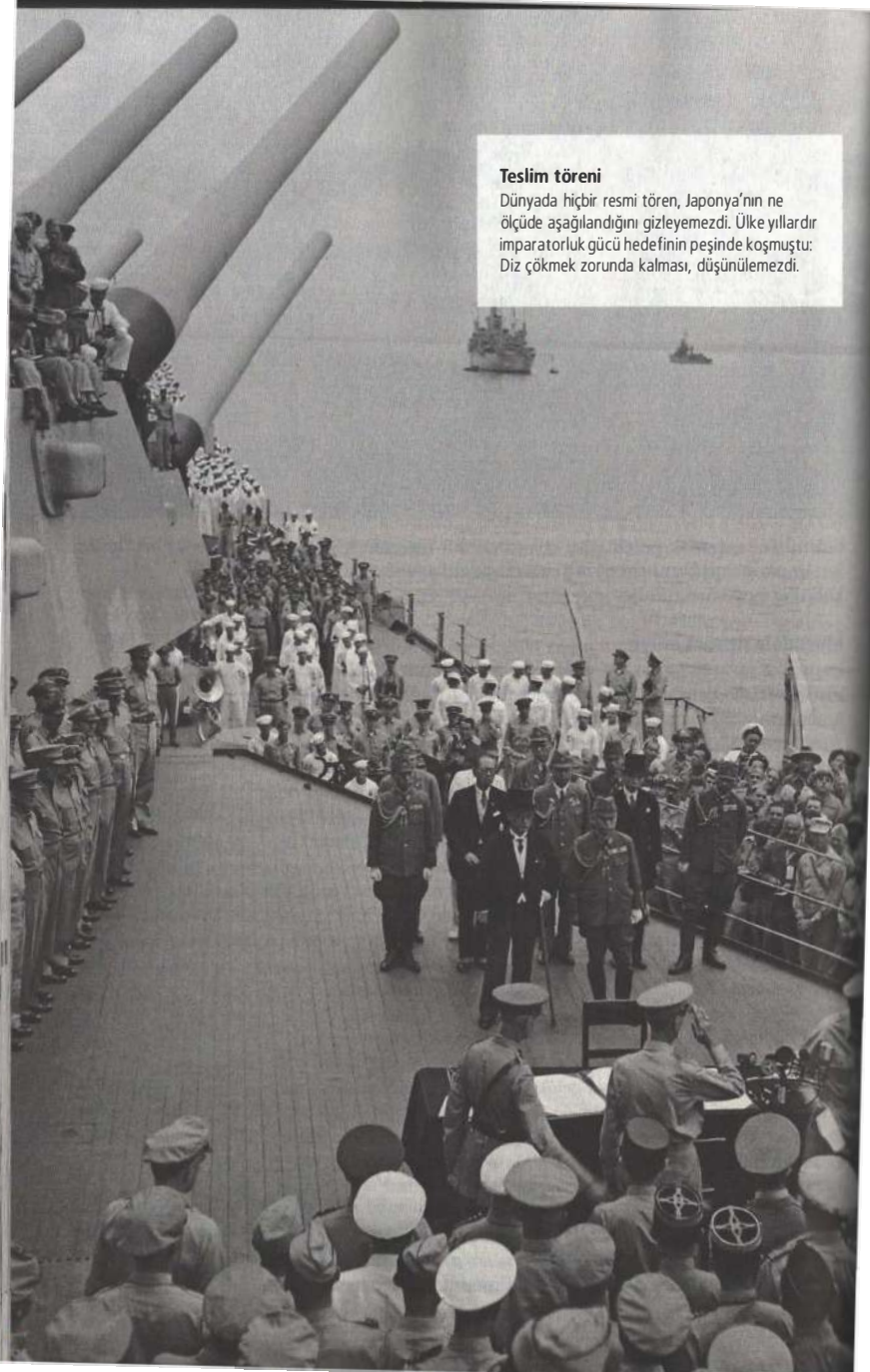
Mücadele devam ediyor

Denizaşırı savaşan Japon kuvvetleri için savaş henüz bitmemişti. Bu tür koşullarda iletişim zordu ve birçok birliğin bağlantısı tamamen kesilmişti – coğrafi engellerle değilse bile düşman ordular tarafından. Tüm Japon subaylar, gelen emre kulak asmadı: İmparatorluk davasında en fanatik unsurlardan biri başından beri orduydu ve pek çoğu sonunda teslim olma düşüncesine karşıydı. Cephede savaşmaya devam etmek için her türlü neden vardı. Teslim olmaya hazır olsalar bile, savaşmaya devam etmeye istekli düşmanlarla mücadeleden çekilmek kolay bir iş değildi. Daha yakın zamanda, 9 Ağustosta Mançurya'yı işgal eden Sovyetler Birliği, önemli toprak kazancı getirdiği görülen düşmanlıkları bitirmekle ilgilenmiyordu. 18 Ağustosta Sahalin ve Kore'nin kuzey kısmıyla birlikte bölge güvenceye alındıktan sonra, Sovyet kuvvetleri stratejik bakımdan yaşamsal Kuril Adalarına saldırdı.

İşgal başlıyor

Pasifik yüksek komutanı Douglas MacArthur 28 Ağustosta işgal ordusuyla birlikte Japonya'ya geldi; "Teslim Belgesi"nin 2 Eylülde muharebe gemisi USS *Missouri*'de resmen imzalanması kararlaştırıldı. MacArthur, Japonya'yı Müttefikler adına teslim aldı. Belgeyi, mağlup ülkenin Dışişleri Bakanı Mamoru Shigemitsu sundu.

Japonya artık egemen bir devlet değildi: Yönetimi bir işgal hükümetinin elindeydi. İngiltere, Avustralya ve Yeni Zelanda temsilcileri de bulunmasına rağmen, yönetim esas olarak Amerikalı subaylardan ve memurlardan oluşacaktı. Denizaşırı imparatorluk parçalanacaktı: ABD, Güney Kore hükümetini denetlemenin yanı

Teslim töreni
Dünyada hiçbir resmi tören, Japonya'nın ne ölçüde aşağılandığını gizleyemezdi. Ülke yıllardır imparatorluk gücü hedefinin peşinde koşmuştu: Diz çökmek zorunda kalması, düşünülemezdi.

sıra birkaç stratejik Pasifik ada grubunda yetkili olacaktı; Sovyetler Birliği Mançurya, Kuzey Kore ve Kuril Adalarındaki fetihlerini koruyacaktı; Çin Cumhuriyeti Tayvan'ı alacaktı. Avrupa'da galip Müttefiklerin üzerinde anlaştığı gibi, önde gelen subayları ve devlet adamlarını savaş suçlarından yargılamak için bir mahkeme kurulacaktı.

Bu arada MacArthur ve kuvvetleri gıda malzemesi getirdi. Hangi suçu işlemiş olurlarsa olsunlar, Japonların açlıktan ölmesine izin verilemezdi; tarım ve ulaşım altyapısı darmadağın olmuşken, açlık kaçınılmazdı. Amerikalılar etkili erzak dağıtımını örgütlemeye öncelik verdi ama açlığın bir tehdit olmaktan çıkmasına daha birkaç yıl vardı.

△ MacArthur teslim belgesini imzalıyor
Resmi teslim belgesi 2 Eylülde muharebe gemisi USS *Missouri*'de imzalandı. Japonya'nın teslim olması koşulsuzdu ama hükümdar olarak imparatorun statüsüne saygı duyulacaktı.

Anayasal monarşi

MacArthur, ülkesi saldırgan milliyetçiliğe kayarken kenarda durup bakan, masum olmayan bir hükümdara "yumuşak" davrandığı için Batıda çok eleştirildi. MacArthur orduyu silahsızlandırıp dağıtırken bile, imparatorluk sarayına seviyeli destek verdi. İmparatorun yeni, barışsever bir Japonya'nın simgesel yöneticisi olabileceğini umdu.

SONRA

Teslim olmak Japonlara dehşet verici bir şok gibi gelmiş ve kim olduklarına dair duygularını zayıflatmıştı.

JAPONYA'NIN YENİDEN DOĞUŞU
Ama bu durum, **paradokslu bir biçimde**, yeni bir başlangıç için ideal bir fırsat, "**temiz bir sayfa**" sundu. **Japonya'nın yeni bir yol seçimi 528-31 »** o kadar eksiksizdi ki, yenilgiden **sonraki on yıl içinde önemli bir ekonomik güç** haline gelecekti. Ama şimdilik, **radyasyon hastalığı ve açlık ortalığı kasıp kavururken 514–17 »**, işler daha **kötüye gidecekti**.

UZAKDOĞU ÇATIŞMASI
Japon işgalcilerden kurtulan Çin, sonunda Mao Zedong'un **Komünistlerinin üstün geldiği müzmin iç savaşa** yeniden başlayabildi **536–39 »**.

Yeni dünya süper güçleri Amerika ve Sovyetler Birliği, Avrupa'da **düşmanlığa zaten kilitlenmişken, Soğuk Savaşta 540–43 » ikinci bir cephe** açılmaya başladı.

9

SONRASI

1946–1951

Savaş sonrası dünyada sınırlar yeniden çizildi. SSCB Doğuya hâkim olup, Orta ve Doğu Avrupa'nın kontrolünü ele geçirirken, Almanya on yıllarca iki parça olarak kaldı. Artık dünyanın en güçlü ülkesi olan ABD ve SSCB yeni bir ideolojiler savaşına başladı.

Maliyet Hesabı

Savaşta milyonlar öldü hayatta kalan milyonlar için eziyet, silahlar sustuktan sonra da devam etti. Çatışmanın gelgitleriyle uzaklara taşınan insanlar evlerine dönmeye çalıştığı ya da toplu kovulmanın kurbanı olduğu için Avrupa'da eşi görülmemiş oranda bir mülteci krizi gelişti.

Savaşın bedeli eşit dağılmadı. Polonya nüfusunun % 16'sını kaybetti; ABD, binde üçten azını. Mihver yurttaşların dört katı Müttefik yurttaşı öldü; savaşta ölenlerin neredeyse üçte ikisi muharip değildi.

Çin'de muharip olmayan 16 milyon savaş zayiatı, Müttefik tarafta ölümlerin çokluğunu ve savaşta muharip askerlerden çok sivillerin öldüğünü açıklar. Hitler'in savaşının ayrı ama birbiriyle ilişkili iki yanı, bu sayıları şişiriyor. Birincisi, Nazilerin Sovyetler Birliği'nin sivil nüfusuna yönelik canice politikasıdır. Alman istilası ve ricatı sırasında 12 milyondan fazla Sovyet yurttaşı öldürüldü – savaşıp ölen 10 milyon kadın ve erkeğe ek olarak.

Siviller arasında yüksek ölüm oranında ikinci faktör, Nazilerin eline geçen her yerde Hitler'in tüm Yahudileri imha etme politikasıydı. Hitler'in yükselişinden önce Avrupa'da neredeyse

"Asker eve gitmeli ...
mülteci ülkesine dönmeli."

WİNSTON CHURCHİLL, "TRİUMPH AND TRAGEDY" KİTABINDAN, 1954

« ÖNCE

Her açıdan İkinci Dünya Savaşı, tüm zamanların en pahalı ve yıkıcı çatışmasıydı.

SAVAŞIN BEDELİ

Savaşan ülkelerin mali yatırımı çok büyüktü. **ABD savaş çabasına yaklaşık 341 milyar dolar harcadı.** Rus tarihçiler, savaşın Sovyetler Birliği ulusal servetinin % 30'una mal olduğunu hesapladı. **Hitler Avrupa çapında bir Reich kampanyasına 272 milyar dolar akıttı** << **336–39.**

KAYBOLAN HAZİNELER

Binlerce önemli bina ve yeri doldurulamaz sanat eseri, bombardımanlarda yok oldu. Kaybedilenlere bir fiyat biçilemez: Dresden'in barok ihtişamı, Wren'in Londra kiliseleri, Leningrad'ın şahane sarayları ve daha fazlası.

İNSAN KAYBI

Toplam ölü sayısına ilişkin modern tahminler **55 milyondan 70 milyona** kadar uzanıyor.

△ **Kırık dökük sokaklar**
1946'da Berlin, bir moloz kentiydi. Yıkıntıların çoğu Brandenburg ovasına boşaltıldı; orada 80 m yüksekliğinde bir tepe oluştu.

8 milyon Yahudi yaşıyordu; canlı, zengin ve kadim bir kültürü temsil ediyorlardı.

Eve dönüş

Savaşın hemen sonrasında kimse ölüleri saymıyordu. Yapılabilecek tek şey ölüleri gömmekti. 1945 baharında, yaşayanlar, galip Müttefik hükümetler için çok daha acil bir sorunu temsil ediyordu. Savaşın son haftalarında Almanya'nın batı bölgeleri, Kızıl Ordudan kaçan sivil mültecilerle doldu. Almanya teslim olduktan sonra, yerinden edilmiş bu kişiler, evsiz Almanların – evleri yıkılmış ya da kayıp akrabalarını bulmak için yollara düşmüş binlerce kişi– sayısını şişirdi. Sonraki aylarda Alman savaş esirleri ve askerler, evlerine dönünce ailelerinin öldüğünü ya da karılarının başka biriyle yeni bir yaşam kurduğunu gördü. Savaş bittikten sonra yıllarca bu köksüz *Heimkehrer* (eve dönenler) kentten kente sürüklenmeye devam etti. 1948'de yazılmış resmi bir tahmin, sayılarının 2 milyona yakın olduğunu belirtiyor.

Almanya'nın savaş öncesi sınırlarının dışında ya da savaşın sonunda diğer ül-

▷ **Yıkılmış Reich'ten ayrılma**
Yerinden Edilmiş Kişiler (Alman Reich'te ve Almanların işgal ettiği bölgelerde zorla çalıştırılan yabancılar), 1948'de Münih'ten Fransa'ya gidiyor.

▷ Mağluplar eve dönüyor
Birçok Alman asker, kendini bombaların harap ettiği sokaklarda yaşarken buldu – üniformalı bir avareler ordusu. Şanslıydılar; en azından özgürdüler ve kendi yurtlarındaydılar.

kelere bırakılan doğu topraklarında yaşayan Almanların kaderi daha kötüydü. Bu insanlara yönelik Müttefik politikası, evlerinden kovup işgal bölgelerinden birine yeniden yerleştirmekti.

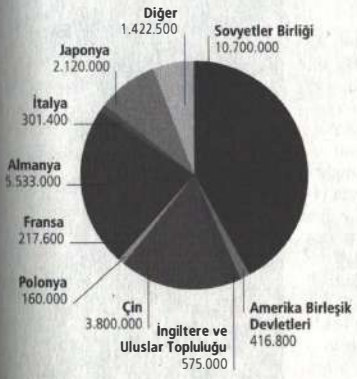
Ama ulusal sınırları yeniden çizmek, bir harita çalışmasından ibaret değildi. Milyonlarca insan için kitlesel ve bazen ölümcül kargaşayı gerektiriyordu ve bazı durumlarda, zorunlu göçlere intikam damga vurdu. Savaşın sonunda Çekoslovakya'ya geri verilen Sudedenland'da üç milyon Alman vardı. Silah zoruyla sürü halinde evlerinden çıkarıldılar ya da sınırı geçerken dövüldüler. Polonya'nın sınırı batıya kayınca, ülkenin doğusunda birçok Polonyalı, kendini Sovyet toprağında buldu; birçok Alman da, kendini Batı Polonya'da buldu. Sonra bütün bu insanlar ülkelerine "iade edildi," kentlerin adı ve karakteri değişti. Polonya kenti Lwow, Sovyet-Ukrayna kenti Lvov oldu. Almanlardan boşalan Breslau, Polonyalılarla dolduruldu ve adı değiştirilip Wroclaw yapıldı.

Köle emeği ve gulaglar

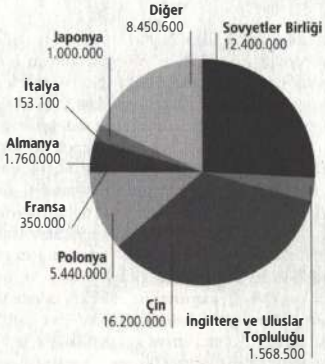
Hayatta kalan en çaresiz ve trajik grup, herhalde, savaşın seyri içinde Almanya'ya tehcir edilmiş beş milyon Sovyet yurttaşıydı. Bazıları ilerleyen Almanlar tarafından kaçırılıp köle işçi olarak batıya gönderilmişti; bazıları, esir düşmüş ve esir kampında açlıktan ölmektense Wehrmacht için savaşmaya gönüllü olmuş Rus askerlerdi. Yalta Anlaşmasına göre Sovyet yurttaşları, kendi istekleri ne olursa olsun, ülkelerine iade edilecekti. Hepsi Rusya'ya geri gönderildi; orada vatan haini muamelesi gördüler ve gulaglara (çalışma kamplarına) postalandılar.

Bu nedenle, II. Dünya Savaşının sonu, olması gerektiği gibi sevinçli bir gün değildi. Birçok birey, aile, kent halkı ve etnik grup için, zorluğun ve çaresizliğin üzerine bir de mutsuzluk getirdi. Savaşın maliyeti, yalnızca görülmemiş yıkım ve milyon-

larca ölüyü değil, sayılamayacak kadar çok yaslının yaşadığı travmayı, onarılamayacak kadar mahvolmuş binlerce bireysel geleceği de içerir. Şimdi bile acısı tamamen geçmiş değil.

△ **II. Dünya Savaşında asker ölümleri**
Almanya'ya karşı savaşın asıl yükünü Kızıl Ordu taşıdı. Sonuç olarak en fazla sayıda asker kaybı yaşayan Sovyetler Birliği oldu.

△ **1937 ile 1945 arasında sivil ölümler**
1937-45 Çin-Japon savaşında Çinli siviller Japonların elinden büyük acılar yaşadı. Yukarıdaki rakamlar Holokost kurbanlarını da içeriyor.

SONRA »

Savaştan sonraki on yıllarda gerçekleşen keyfi haksızlıkların bir kısmı, ulusal hükümetlerce ele alındı.

PİŞMANLIKLAR VE TAZMİNAT
1952'de Batı Almanya, aileleri hayatta olmayan Holokost kurbanlarının varisi olarak İsrail devletine 3 milyar mark ödemeyi kabul etti. Bu para, **İsrail devletinin 534** » en kırılgan ilk yıllarında kök salmasına yardım etti. 1995'te Japonya hayatta kalan **"seks kölelerine,"** Japon ordusunun fahişeliğe zorladığı büyük ölçüde Koreli ve Çinli kadınlara tazminat ödemek için bir fon kurdu. Her kurban, Japonya başbakanından bir mektup aldı: "... Ölçüsüz ve acı verici deneyimler yaşayan, tedavisi imkânsız fiziksel ve psikolojik yaralar alan tüm kadınlara en içten özürlerimi ve pişmanlığımı bir kez daha sunuyorum."

HAİN DEĞİL, KURBAN
1980'lerin **glasnost döneminde** Almanların eline düşen Rusların acısı, yeniden değerlendirildi. Artık hain olarak değil, **iki terör rejiminin kurbanları** olarak görüldüler. Bu talihsiz bireylerin çoğunun itibarı, öldükten çok sonra iade edildi.

GÖRGÜ TANIĞI 1945

Savaş Sonrası Mülteciler

Savaş bitince milyonlarca mülksüz ve evsiz insan Avrupa'da hareket halindeydi. Birçok farklı milliyetten oluşan bu insanların arasında toplama kamplarından sağ kurtulanlar, savaş esirleri ve Nazi işgalindeki topraklara köle emeği olarak tehcir edilenler vardı. Avrupa'nın her tarafında yerinden edilmiş kişilerin barındığı, beslendiği ve sonunda gönderildiği kamplar ve toplanma merkezleri kuruldu.

"Wildflecken'de o ilk kışı görmek için bir buz bloğundan bakmak gerekiyor... 12.000 Polonyalı, onlara bakmakla görevlendirilmiş on sekiz UNRRA [Birleşmiş Milletler Yardım ve Rehabilitasyon Yönetimi] erkek ve kadınıyla birlikte donuyordu... Tüm yaşam, tedarik hattının sert sadeliğine indirgenmişti. Würzburg'daki [Almanya] ordu depolarından kömür ve gıda yüklü vagonlar, her hafta otomatik olarak istasyonumuzda görünürdü... Krizle geçmeyen ya da aniden gelenlerin olmadığı her saat, blok ziyaretleriyle doldurulurdu. Kampta 2800 kadar oda vardı; Polonyalılar, kendi Slav tarzlarıyla kışa hazırlanıyorlardı. Pencereleri kapalı kalması için çiviliyor, bebeklerini Kızılderili bebekleri gibi sarıyor... ve üzeri sürekli dolu çamaşır iplerini asıyorlardı... Tek bir odada insanlık durumunun tamamı görülebilirdi... Kasvetli ve çıplak bir bekâr odası olabilirdi... Ya da... aynı köyden iki ya da üç ailenin... geride bıraktıkları eve benzer bir şey... yaratmak için bir araya gelmeyi başardığı bir oda... Daha genel olarak, konaklama komitelerinin farklı aileleri büyüklüklerine göre tıkıştırdığı bir oda oluyordu... Aile kabinlerine bölündükleri için her zaman insanın kalbine dokunan odalar vardı..."

Kathryn Hulme, Müdür Yardımcısı, Wildflecken UNRRA yerinden edilmiş kişiler kampı

"İlk önce, orada [Bergen-Belsen] giydiğimiz, hastalık ve bitle dolu giysilerimiz vardı. Yıkanmamız gerekiyordu, sonra biraz pudra... Bize farklı giysiler verdiler... bir odaya çok fazla kişi konulduk... Feldafing'deki [kamp] insanlar Avrupa'nın her tarafından gelmişti. Sadece Polonya'dan değil. Bu kampta Macaristan Yahudileri, Romanya Yahudileri, Çek Yahudileri, ayrıca Yunan Yahudileri vardı. Herkes dolaşıyor, birilerini [tanıdıkları] bulmaya çalışıyordu... Biz hiç yapmadık. Amerikalıların yaptığı bir diğer şey de sanat okulları düzenlemekti. Film getirdiler... İnsanlarımızı, müzisyen olan ve diğer kamplardan gelen felaketzedeleri örgütlediler... Ama sorun vardı, orada olmanın geleceği yoktu. Oradan nereye gidiyoruz?"

Fela Waschau, Bergen-Belsen felaketzedesi, Münih yakınlarında tümü Yahudilerden oluşan Feldafing yerinden edilmiş kişiler kampını tasvir ediyor.

Avrupa'nın yerinden edilmiş insanları
1945 ile 1947 arasında UNRRA, bütün Avrupa'da 700'den fazla kamp kurdu; buralarda ülkelerinde ya da başka yerde yeni bir hayat kurmaya gönderilmeden evsizlere barınak, yiyecek ve tıbbi yardım veriliyordu.

Mağlupların Kaderi

Galiplerin orduları Almanya'yı ve Japonya'yı işgal etti; oralarda nüfusun büyük bir bölümünü evsiz ve aç buldular. Yıkım fiziksel olduğu kadar psikolojikti de: Almanların ve Japonların ulus duygusu mahvolmuştu –yıkılmış kentleri gibi– ve tuğla üstüne tuğla konularak yeniden inşa edilmeliydi.

△ **ABD Askeri Zabıta rozeti**
İşgal edilen Almanya ve Avusturya'da güvenliği sağlamak için oluşturulan kuvvet, bu omuz işaretini takardı.

Müttefikler 1943'te savaştaki amaçlarının yalnızca Mihver devletlerini askeri olarak yenmek değil, Japonya'nın ve Almanya'nın siyasal rejimlerini ve saldırgan milliyetçi felsefelerini de ortadan kaldırmak olduğunu bilerek, koşulsuz teslim politikasında anlaşmıştı.

Bunun nasıl başarılacağını kimse bilmiyordu. Almanya'nın bir daha bağımsız bir ülke olarak var olmasına izin verileceği bile belli değildi. Stalin'in niyeti, ülkeyi bireysel olarak güçsüz düzinelerce devletçiğe bölmekmiş gibi görünüyor. Fransa'nın benzer bir planı vardı: Renanya ve Saarland, Paris'ten yönetilen uydu olacaktı; sanayi bölgesi Ruhr uluslararası bir bölge olacaktı ve Almanya'nın geri kalan kısmı, egemen bir devletten çok içiçe geçmiş bir konfederasyon olacaktı. Dışişleri Bakanı Henry Morgenthau'nun ifade ettiği şekliyle ABD'nin görüşüne göre, Almanya modern sanayisinden tamamen yoksun bırakılmalı ve neredeyse ortaçağa özgü bir pastoralizm durumuna düşürülme-

<< ÖNCE

Savaştan sonra Müttefikler Almanya'yı, her biri galip devletlerden birinin –SSCB, ABD, İngiltere ve Fransa– yetki alanında dört bölgeye ayırdı. Japonya tamamen Amerikan denetimine verildi.

YENİ REJİMLER
Doğu Almanya'da **Rus birliklerinin ilerlerken işgal ettiği << 470–73 toprakları** içeren **Sovyet bölgesi**, dört bölgenin en büyüğüydü. Rusların **Alman militarizminin tarihsel mekânı** ve dolayısıyla Nazi saldırganlığının coğrafi kaynağı olarak gördüğü eski **Prusya** devletinin tamamını kapsamaktaydı. Stalin, Almanya'nın bu bölümünü denetimine aldığına memnundu. Batıda **ABD Güney Almanya'yı kontrol etti** ve **İngiltere de kuzeyi yönetti**. Fransız kuvvetler İsviçre-Fransa sınırında bir şeridi işgal etti. Bu arada Japonya, **sinmiş Japon halkını altı yıl yöneten General Douglas MacArthur << 372–75** komutasında Amerikan birliklerince işgal edildi. Hem Almanya hem Japonya, yavaş yavaş işgalcilerin suretine büründü.

ÖNEMLİ AN

BERLİN'İN BÖLÜNMESİ

Berlin, Sovyet mıntıkasının içindeydi. Ama Yalta'da Müttefik liderler, Almanya gibi Alman başkentinin de dört yönetim bölgesine ayrılmasını kararlaştırmıştı – Sovyet, Amerikan, İngiliz ve Fransız. Bununla, Nazi Almanyası'nın yenilgisinde galip devletlerin işbirliği çabalarını temsil etmesi amaçlanmıştı. Temmuz 1945'te Ruslar, üç Batılı müttefikinin Berlin'de kendilerine ait bölümleri almalarına izin verdi. Ama SSCB ile diğer Müttefikler arasındaki ilişkiler bozulunca, Berlin'in bölünmesi ihtilaf konusu –ve daha sonra Soğuk Savaş çekişmesinin simgesi– oldu.

liydi. Soğuk Savaş hız kazanınca ve Almanya'nın sınai temeli değerli bir kaynak olunca, bu plan terk edildi.

Açlıkla yüzleşme

Alman halkı ve Japonlar için gündelik gerçeklik, bu tür jeopolitik kaygıların çok uzağındaydı. Her iki ülkede nüfusun çoğunluğu yalnızca hayatta kalmak için mücadele ediyordu. Almanya'da gıda sıkıntısı had safhadaydı ve hem alan bombardımanını hem Müttefik istilasını atlatan insanlar, şimdi de açlığa ve yetersiz beslenmeye yenik düşüyordu. İlk ve en sık kurbanlar, elbette çocuklar ve bebeklerdi. Japonya'da da açlık yaygındı ve karaborsa evrenseldi. Tokyolu bir yargıç, yasadışı gıda satın almayı reddedip, resmi istihkakıyla açlıktan ölmeyi tercih etmişti.

Her iki ülkede işgal kuvvetleri sivil halka acil durum kumanyası sağladı. Gıda yardımı, insani bir amacın yanı sıra siyasal bir amaca da hizmet ediyordu: Sıradan insan kitlesinin işgal güçlerinin değerlerine daha fazla sempati duymasını sağlıyor ve eski rejime bağlılıklarını zayıflatıyordu. Almanya'da "Nazilerden arındırma" dört güç tarafından titizlikle yürütüldü. Okulların her konuda Nazi döneminin ders kitaplarını kullanmaları yasaklandı: Nazilerin yönetiminde, matematik ve kimya öğretimine bile ırksal ideoloji bulaşmıştı. Bu arada Nazi Partisinin eski üyeleri yerel yönetimlerden uzaklaştırıldı ve memurluk yapmaları yasaklandı. Eski Nazi bürokratların mesleki bilgi olmadan yönetim işlevini yerine getiremedikleri için, bu politika daha sonra terk edildi.

"Orta Avrupa'da tekil bir devlet olarak çalışma yeteneğini sonsuza kadar ortadan kaldırmayı amaçlıyoruz."

JOSEPH STALİN'İN SAVAŞ SONRASI ALMANYA PLANI, KASIM 1943

△ Nürnberg duruşmaları
Savaş suçlarından ötürü yargılanmaları için dava açılan 24 Nazi liderinden 21'i, 20 Kasım 1945'te sanık sandalyesine oturdu. Ön sıranın en solunda oturan Hermann Goering'dir; yanında Rudolf Hess var.

Özel bilgi, V-2 roketini geliştiren fizikçilerin ve mühendislerin kurtuluşu oldu. İlerleyen Amerikalılar, Sovyetlerden önce onları ağına düşürmek için özel bir operasyon başlattı. En büyük balık, Wernher von Braun'du; uzmanlığı ordu için o kadar değerliydi ki, Amerikalılar, von Braun'un roket yapım tesisinde toplama kamplarından alınan köle işçileri çalıştırmasını görmezlikten gelmeyi tercih etti. O ve ekibinden birçok kişi, ABD ordusunda ve NASA'da uzun bir kariyerin tadını çıkardı.

Bu arada Japonya'da savaş çabalarını yönetmekten sorumlu sayılan 200.000 kişi, Amerikalılar tarafından yönetimdeki ve iş dünyasındaki görevlerinden uzaklaştırıldı. Japon silahlı kuvvetleri tamamen dağıtıldı ve 1947 anayasasına militarizmin reddi yazıldı. Dokuzuncu maddeye göre Japonya "ulusun egemenlik hakkı olarak savaştan ebediyen feragat" edecekti.

1946'da İmparator Hirohito'ya, ilahi olmadığı açıkça kabul ettirildi. Savaş suçlusu olarak yargılanmadığı için şanslıydı; MacArthur, böyle bir şey yapmanın, Japonlar arasında yönetmeyi olanaksızlaştıracak bir öfkeye ve şaşkınlığa neden olacağına karar verdi. Ama her rejimde önde gelen birçok şahsiyet mahkemeye çıkarıldı.

Savaş suçu mahkemeleri

Almanya Nürnberg'de Nazi liderlerin yargılanması, yalnızca adli bir iş değildi. Aynı zamanda, yönetiminde yaşadıkları ve coşkuyla destekledikleri rejimin doğasını Alman halkına göstermenin teatral bir yoluydu. Birçok Alman için, duruşmalarda gösterilen filmler, toplama kamplarının dehşetini ilk kez görmelerini sağladı. Hitler'in 24 sağ kolu Nürnberg'de yargılandı ve on ikisi ölüme mahkûm edildi. Bunların arasında Hitler'in dışişleri bakanı Joachim von Ribbentrop ve işgal edilen Polonya'nın genel valisi, "Polonya kasabı" lakabıyla ünlü Hans Frank da vardı. Nürnberg'de suçlu bulunanların en kıdemlisi Hermann Goering,

idam edileceği günün arifesinde intihar etti. Japonya'nın da kendi Nürnberg'i vardı –Uzakdoğu İçin Uluslararası Askeri Mahkeme; burada 28 siyasi ve askeri lider yargılandı. On altı eski bakan, general ve büyükelçi ömür boyu hapisle cezalandırıldı; yedisi ölüme mahkûm edildi. Bunların en önde geleni savaş döneminin başbakanı Tojo Hideki'ydi. 1945'te Amerikalıların eline geçmemek için intihar etmeye kalkışmış ama yalnızca kendini yaralamayı başarmıştı. 1948'de dışişleri ve savaş bakanlarıyla birlikte asıldı. Savaş suçlarından ötürü idam edilen tek hükümet başkanıydı.

△ Tojo Hideki sanık sandalyesinde
"Barışa karşı suçlardan" mahkûm olan Tojo, idam edileceği günün arifesinde şunları yazdı: "Yarından itibaren, hiç kimseyi incitmeden, Amida Buddha'nın yanı başında huzur içinde yatacağım."

SONRA

Müttefik işgal yılları, hem Almanya'nın hem Japonya'nın ülkelerini yeniden inşa etmelerine, yeni ve daha demokratik toplumsal kurumlar yaratmalarına yardımcı oldu.

DÜZELEN YAŞAM

Savaştan sonra beş yıl içinde, batı işgal bölgelerinde Almanlar için **yaşam hızla iyileşti. Batı Almanya, İngiltere'den önce karneyle gıda uygulamasına son verebildi.** Kentlerin enkazı temizlendi – büyük ölçüde, işgücünün çoğunluğunu oluşturan kadın siviller tarafından. 1950'de bu "moloz kadınları" (*Trümmerfrauen*) neyse ki ortadan kalktı. Japonya'da, Amerikalıların dayattığı toplumsal reformlardan esas yararlananlar kadınlar oldu. **Japon kadınlara ilk kez evlilik, mülkiyet ve miras konularında erkeklerle yasal eşitlik verildi.**

NAZİLER TAKİP EDİLİYOR

Nazi savaş suçlularının kovuşturulması Nürnberg'le bitmedi. 1980'lere kadar hükümetler ve **Simon Wiesenthal** gibi profesyonel **Nazi avcıları**, kamp muhafızlarını ve SS katilleri saklandıkları yerlerde bulup çıkarmaya devam etti. En büyük balık, 1944'te **400.000 Macar Yahudinin imhasını << 268–71** yöneten **Adolf Eichmann'dı**. 1960'ta İsrail ajanları tarafından Arjantin'den kaçırıldı, Kudüs'te yargılandı ve darağacına gönderildi.

ADOLF EICHMANN, İSRAİL'DE MAHKEMEDE, 1961

Demir Perde

Savaş sonrası siyasal anlaşma, Avrupa'nın ortasından ve Almanya'nın kalbinden geçen ideolojik bir fay hattı yarattı. "Demir Perde" olarak anılan bu hattın doğusunda Sovyet yanlısı komünist rejimler kuruldu; batısında, genel olarak Amerika yanlısı demokrasiler üstünlük sağladı.

"Demir Perde" terimini, savaşın bittiği hafta Winston Churchill uydurdu. 12 Mayıs 1945'te ABD başkanı Harry Truman'a gönderilen bir notta kullandı; Kızıl Ordudan söz ederken şöyle yazıyordu: "Onların cephesinde demir bir perde çekiliyor. Arkasında ne olup bittiğini bilmiyoruz."

Churchill'in izlenimi doğru olabilir ama Rus silah arkadaşlarını selamlayan Amerikalı askerlerin neşeli görüntüsü, insanların zihninde hâlâ tazeydi. Dahası, Truman'ın Japonya'yla savaşı daha bitmemişti; Churchill'in Avrupa'yla ilgili kaygılarını düşünecek durumda değildi. Ama Churchill'in Stalin'in niyetlerine ilişkin kötümser görüşü sürekli pekişti. Mart 1946'da Missouri'de Fulton'da Westminster College'da bir konuşma yaptığında, kafasında hâlâ Truman'a yazdığı notta kullandığı ifade vardı. Konuşmanın en ünlü pasajında şunu söyledi: "Baltık devletlerinde Stettin'den, Adriyatik'te Trieste'ye kadar, kıta boyunca bir demir perde indi. Bu hattın arkasında, eski Orta ve Doğu Avrupa devletlerinin başkentleri bulunmaktadır. Varşova, Berlin, Prag, Viyana, Budapeşte, Belgrad, Bükreş ve Sofya, bütün bu ünlü kentler ve onların etrafındaki halk, Sovyet alanında bulunuyor ve hepsi

<< ÖNCE

Savaştan sonra Avrupa'nın nüfuz alanlarına bölünmesi sorunu, 1944'te Stalin ve Churchill tarafından, iki lider arasındaki bir toplantıda gündeme getirildi.

BALKANLARI BÖLÜŞME

Ekim 1944'te **Stalin'le buluşmasında Churchill**, bir kâğıt parçasının üzerine bazı yüzdelerle birlikte **Balkan ülkelerinin** adlarını yazdı: **Romanya** % 90 Rus denetiminde olmalı; öte yandan **Yunanistan** % 90 İngiltere'nin olacak; **Bulgaristan**, Rusya'ya % 75; **Yugoslavya** ve **Macaristan** 50:50. Stalin, Churchill'in notlarına baktı ve kâğıdın üzerine onaylayan büyük bir tik çizdi. Ama Churchill hemen fikrini değiştirdi: **"Milyonlarca insan için bu kadar önemli konuları** böylesine hazırlıksız şekilde üstünkörü halletmiş olsak," dedi, "alaycılık sayılmaz mı?" "Hayır," dedi Stalin. "Sakla." Sonunda Churchill'in planı uygulanmadı. İlke saptanmıştı: Savaştan sonra bütün Avrupa galipler arasında bölüştürülecekti. Sonunda Stalin, 1944'te Churchill'in doğaçlama hesaplarında vermeye hazır olduğundan çok daha büyük bir nüfuz alanı kazandı.

şu ya da bu biçimde yalnızca Sovyet nüfuzuna değil, Moskova'nın çok yüksek ve birçok durumda giderek artan ölçüde denetimine tabidir."

Yine Churchill analizinde haklıydı ama zamanlama yanlıştı. Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa'da pek çok kişi, galip Müttefiklerin savaşta olduğu gibi barışta da işbirliği yapmaya devam edip daha iyi bir dünya düzeni kurabileceklerini umuyordu. Bir sevgi, hatta hayranlık nesnesi olarak görüldüğü İngiltere'de birçok kişi Stalin'e, sevgiyle "Joe Amca" diyordu. Churchill konuştuğunda Fulton'da olan Başkan Truman, daha sonra, konuşmanın kendisinde ciddi siyasal rahatsızlığa neden olduğunu söyledi.

Yeni gerçeklikleri kabul etme

Ama Churchill, kasvetli teşhisinde yalnız değildi. Konuşmasından bir iki hafta önce, ABD Dışişleri Bakanlığında "Uzun Telgraf" olarak bilinen bir belge dolaşmaya başlamıştı. Moskova büyükelçiliğinde üst düzey bir görevlinin yazdığı belge, SSCB'nin Batı'ya yönelik tutumuna ilişkin bir analizdi. Sovyet komünizmini

▽ **Savaş sonrası Avrupa'nın bölünmesi** 1949'da Demir Perdenin batısında kalan birçok ülke, ABD'yle birleşip kolektif savunma için askeri bir ittifak, NATO'yu kurdu. SSCB ve uyduları 1955'te Varşova Paktını kurarak NATO'ya karşılık verdi.

ÖNEMLİ AN

CHURCHİLL'İN "DEMİR PERDE" KONUŞMASI, 1946

Birçok tarihçi –özellikle Rus tarihçiler– Churchill'in ünlü "demir perde" konuşmasını Soğuk Savaşı başlatan olay olarak görür. Stalin konuşmaya öfkeyle karşılık verdi, hatta Churchill'i yendikleri düşmanla karşılaştıracak kadar ileri gitti: "Bay Churchill ve dostları, Hitler ve dostlarıyla çarpıcı bir benzerlik taşıyor. Bay Churchill, yalnızca İngilizce konuşan ulusların dünyanın kaderini belirlemeye çağrıldığı bir ırk teorisi ilan ederek savaş çıkarmaya kalkışıyor."

"ABD'yle kalıcı bir anlaşmanın olamayacağı ve Sovyet gücü güvenceye alınacaksa devletimizin uluslararası otoritesinin kırılmasının... istenir ve zorunlu olduğu inancına bağnazca bağlı siyasal bir güç" olarak tasvir ediyordu.

Uzun Telgraf, Amerikan dış politikası üzerinde köklü bir etki yaratmaya başladı. Mart 1947'de Stalin Türkiye'ye karşı toprak tehdidinde bulununca ve Yunanistan'da komünist gerillaları destekleyince, Truman daha sert bir tutum benimsedi. ABD'nin "silahlı azınlıkların ve dış baskıların boyun eğdirmesine direnen özgür halklar"ı desteklemek için harekete geçeceğini duyurdu. Sovyetler Birliği'nin adını anmadı ama son noktayı koyduğu ve Fulton'dan bir yıl sonra Churchill'in Sovyet yayılmasına ilişkin görüşüne geldiği açıktı.

Berlin ablukası

"Truman Doktrini"nin ilk büyük testi, 1948'de geldi. Haziranda Müttefikler, Amerikan, İngiliz ve Fransız işgal bölgelerinde –ve Sovyet mıntıkasının ortasındaki Berlin'e– reform edilmiş bir para birimini tedavüle soktu. Bunu Müttefiklerin "yalnızca misafir"

▽ Berlin hava köprüsü
Batı Berlinliler kentlerine yakıt ve diğer zorunlu ikmal malzemeleri taşıyan bir uçağı izliyor. Hava köprüsünün en yoğun olduğu dönemde her üç dakikada bir Berlin'e bir ikmal uçağı iniyordu.

olduğu Berlin'e Batı müdahalesi olarak gören Ruslar, köpürdü. Batı Almanya'dan Doğu Almanya'ya kara ve demir yolları ulaşımını keserek ve kentin elektrik kaynağını kapatarak karşılık verdiler. Stalin, Demir Perdeyi uğursuz ve ses getiren bir gümbürtüyle indirmişti ve Batı Berlin, fiilen kuşatma altına alındı.

Nasıl karşılık verileceğine karar vermek artık Batılı güçlere kalmıştı. Bir öneri, Batı mıntıkasından Batı Berlin'e bir zırhlı müfreze göndererek Stalin'in blöfünü görmekti. Bu öneri reddedilip, daha az karşı karşıya getiren bir taktik yeğlendi: insani hava köprüsü. İngilizler ve Amerikalılar Batı Berlin'e kömür ve diğer ihtiyaç maddeleri uçurmaya başladı. Stalin, topyekûn bir savaşı göze almadan Amerikan uçaklarını vurup düşüremeyeceğini biliyordu ama Müttefiklerin uzun süre bu şekilde Berlin'in ihtiyacını gideremeyeceklerini, er ya da geç kenti kendisine teslim etmeye mecbur olacaklarını hesapladı. Ama yanıldı: Hava köprüsü 15 ay devam etti. Süresiz devam edebilirdi ama Mayıs 1949'da Stalin geri adım atıp, ablukayı kaldırdı.

Böylece demokratik güçler, SSCB'yle ilk ciddi çatışmasını kurşun atmadan kazanmıştı. Ama bu arada Doğu-Batı ilişkilerine buz gibi bir soğukluk çökmüştü. Demir Perde artık yalnızca devletler arasında fiziksel bir sınır değil, halklar arasında ideolojik bir bariyer, kalıcı barışın önünde tehlikeli ve neredeyse aşılmaz bir engeldi de.

△ **Sınırın kapatılması** 1950'lerde Doğu Bloku ile Batı Avrupa arasındaki Demir Perdede bir yarık vardı; Doğu ve Batı Berlin arasında geçişlere izin veriliyordu. 1961'de Berlin Duvarının inşa edilmesiyle buna son verildi.

SONRA »

Moskova'nın desteklediği hükümetler, Churchill'in Fulton konuşmasında işaret ettiği gibi, Orta ve Doğu Avrupa'nın neredeyse tüm ülkelerinde kontrolü ele geçirdi.

DOĞU BLOKU
Soğuk Savaşın 540–43 »
Avrupa'daki muharebe hattı 1950'de belirlendi. Stalinist komünist partiler Çekoslovakya, Polonya, Macaristan, Romanya ve Bulgaristan'da iktidarı ele geçirmişti. 1949'da Almanya'nın Sovyet kesimi de komünist bir devlet oldu – Demokratik Alman Cumhuriyeti. Diğer yerlerde, Yugoslavya Tito yönetiminde komünist ama Moskova'nın nüfuz alanının dışında kaldı; Avusturya ise, işgal güçleri 1955'te çekilince Sovyet sosyalizmi deneyiminden kurtuldu. Totaliter boyunduruğu liberalleştirme, hatta çıkarıp atma yönünde girişimler oldu – özellikle **1956'da Macaristan'da** ve **1968'de Çekoslovakya'da**– ama bu tür denemeler, **Sovyet birliklerince şiddetle bastırıldı**. Tüm Demir Perde ülkeleri, 1980'lerin sonunda SSCB çökene ve Demir Perde sökülene kadar Sovyet uyduları olarak kaldı.

Japonya'nın ve Batı Almanya'nın Yeniden Doğuşu

Savaştan sonraki yıllarda yenilginin küllerinden yeni bir Almanya ve yeni bir Japonya doğdu. Japonya anayasal bir monarşi oldu; Almanya –en azından Batı yarısı– bir Avrupa demokrasisi modeli oldu. Her iki ülke, Amerikan yardımıyla gelişip kendi bölgelerinde en güçlü ekonomilere dönüştü.

Bütün Müttefikler, Almanya'nın savaştığı ülkelere tazminat ödemesi ve işgal maliyetlerini de karşılaması konusunda hemfikirdi. Ama bunun nasıl yapılacağı konusunda tam bir fikir birliği yoktu. Yalta'da Stalin, Almanya'dan 20 milyar dolar değerinde savaş tazminatı alınması ve bunun yarısının Sovyetler Birliği'ne verilmesi gerektiği görüşünü ifade etmişti. Bu tür cezalandırıcı tazminatlar konusunda Churchill temkinliydi ve I. Dünya Savaşının sonunda dayatılan böyle bir politikanın Hitler'i iktidara getiren ekonomik ve siyasal iklimi yarattığına işaret etti. Amerikalılar sade bir öneride bulundu: Önce Alman ekonomisi ayakları üzerinde durmalı ki, dengeli bir bütçeden savaş tazminatları çıkabilsin.

20 MİLYAR, Almanya'nın Potsdam Konferasında müttefiklere makine ve tesis olarak ödemesi kararlaştırılan tazminatın ABD doları cinsinden tutarı.

ÖNCE

Almanya ve Japonya'daki işgalci güçler ekonomik bir muammayla, yıllarca süren sınama, yanılma ve anlaşmazlıklarla çözülen bir bilinmeyenle karşı karşıya kaldı.

YENİDEN İNŞA SORUNLARI
Müttefikler, **mağlup ülkelerin dağılmış ekonomilerinin onarılması** gerektiğini, Alman ve Japon halkını tekrar işe koşmanın zorunlu olduğunu biliyorlardı. Ama işgalci güçler, **eski düşmanlarının tekrar savaş makinesi olarak işlev görebilecek sanayilerini yeniden inşa etmelerini de önlemek** istiyordu. Bu sorunlar Yalta Konferansında << **457** tartışıldı ama net ya da birleşik bir politika hazırlanmadı.

FİKİR AYRILIKLARI
Japonya'da yeniden inşa konularında, **yalnızca bir fikrin önemi vardı: Amerikalıların** ve daha özel olarak General MacArthur'un. Ama Almanya'da Müttefik güçlerin her biri ülkenin bir bölümüne sahip oldu ve **ülkenin yeniden inşasıyla** ve Almanya'nın günahlarının bedelini en iyi nasıl ödeyeceğiyle ilgili **farklı düşünceleri** vardı.

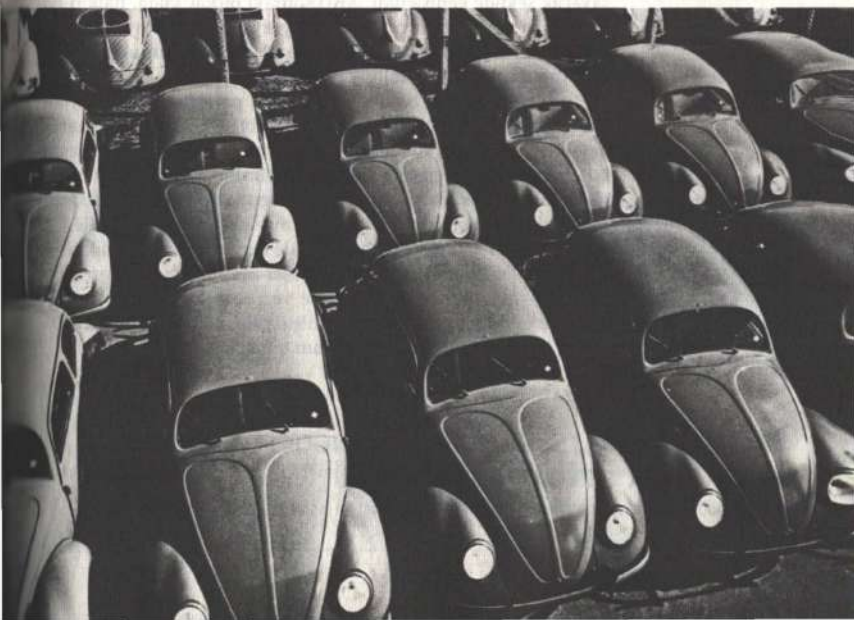
Varlıkları boşaltmak

Sonunda Müttefiklerin her biri kendi tazminat politikasını kendine göre uyguladı. En sert olanlar Ruslardı. Milyonlarca ton malzeme ve teçhizat Doğu Almanya'dan Sovyetler Birliği'ne götürüldü. Birinci dalga istila birlikleri, Alman halkının malını istediği gibi yağmalamıştı: saat, mücevher, giysi ve benzerleri. Onların peşinden, "hatıralar" –sanat eserleri, müze eserleri, taşıtlar ve her türlü makine, devlet arşivi içerikleri, yığınlarca silah, hammadde ve gıda– arayıp bulmak için eğitilmiş Kızıl Ordu taburları geldi. Fabrikalar hızlı ve ustaca sökülüp, parça parça Rusya'ya götürüldü – tıpkı 1941'de Rusya'da fabrikaların Almanların eline geçmemesi için sökülüp Sibirya'ya götürülmesi gibi.

Varlık boşaltmakla uğraşan tek güç Ruslar değildi. Fransızlar kendi işgal bölgelerinde Saarland kömürlerini işletme, böylece Alman ekonomisi zararına Fransız ekonomisini güçlendirme hakkını kendinde gördü. İngilizler ve Amerikalılar, Rusların toptan varlık boşaltmasına itiraz ettiler ama kendileri de, Almanya'nın sanayi üretimini savaştan önceki düzeyinin minik bir parçasına indirme planı çerçevesinde "fazla" olarak sınıflandırılan tesislerin "demontajı" dedikleri işle uğraştılar.

Savaş makinesini parçalama

Japonya'da General MacArthur, yapısökümün çok farklı bir biçimiyle uğraştı. Japonya'nın savaş ekonomisinin itici gücü, *zaibat-*

▽ **Halk arabası**
Başlangıçta, örnek Nazi ailesi için ucuz bir araba olarak tasarlanan Volkswagen, savaştan sonra tekrar üretildi. Alman otomotiv mühendisliğinin tasarım klasiği ve zaferi olarak görüldü.

△ **Daha iyi mark**
Deutschmark, Reichsmark'ın yerini alınca, Batı Almanya ekonomik kalkınma yoluna girdi.

sus olarak bilinen devasa holdinglerdi. Amerikalılar, holding şirketlerini halka hisse satmaya zorlayan ve *zaibatsus*'ları parçalayıp düzinelerce ya da yüzlerce şirkete ayırmayı içeren bir "*zaibatsus*-çökertme" programı başlattı. Karteller ve tekeller yasaklandı, sendikalar teşvik edildi.

Bütün bu önlemler –hem Almanya'da hem Japonya'da– mağlup ülkeleri mali olarak savaş yapamaz hale getirme niyetiyle uygulandı. Ama 1947'nin sonuna gelindiğinde, Müttefik politikalarının her iki ülkede siyasal açıdan tehlikeli bir durum yaratmakta olduğu netleşiyordu. Almanya'da büyük halk kitlesi çok yoksuldu ve Amerikalılar, açlığın ve sefaletin halkı komünist propagandaya duyarlı yapmasından endişelenmeye başladı. ABD'de komünizm korkusunun yükselmesi de, *zaibatsus*-çökertme girişimine farklı bir ışık tuttu: Bariz bir biçimde "Amerikan"ca olmayan devlet dayatması sosyalizm gibi görünmeye başladı.

Bu yüzden, eski düşmanlarına yönelik İngiliz ve Amerikan politikasında bir tersine dönüş başladı. Japonya'da *Zaibatsus* devleri parçalama işinin çapı, büyük ölçüde küçültüldü. Almanya'da, İngiltere ve ABD "demontaj" programını küçülttü ve kendi kesimlerini ekonomik olarak bileşik "iki bölge" şeklinde birleştirdi. Üstelik, 1948'de Avrupa Kalkınma Planı –daha çok Marshall Planı olarak bilinir– Almanya'nın batı bölgesini de kapsayacak şekilde genişletildi. ABD sonraki birkaç yılda, halkın iyi beslendiği ve kazançlı çalıştığı, dolayısıyla Sovyet sosyalizminin cazibesine kapılmayacağı bir ekonomi yaratma umuduyla Almanya'ya yaklaşık 3,5 milyar dolar akıttı.

Bu planın önemli bir parçası, Alman parasının ıslahıydı: 20 Haziran 1948'de ABD'de basılan yeni bir Deutschmark, neredeyse değersiz olan Reichsmark'ın yerini aldı. İlk gün herkesin 40 eski markı 40 yeni markla değiştirmesine izin verildi (ondan sonra kur, yaklaşık bire 15 oldu). Aynı gün Alman yetkililer, mamul mallar ve birçok gıda maddesi üzerindeki fiyat denetimlerini kaldırdı. Bu önlemler, acımasız ölçüde deflasyonistti –özel kişilerin güçlükle bir araya getirmeyi başardığı tüm birikimleri silip süpürdü– ama karaborsayı bitirme ve resmi ekonomiyi liberalleştirme etkisi yarattı. Daha önemlisi, sahici, kendi kendini sürdüren bir ekonomik toparlanmanın temelini attı.

"Japon halkı, savaştan beri, modern tarihin **en büyük reformunu** yaşadı."

GENERAL DOUGLAS MACARTHUR'UN KONGREYE VEDA KONUŞMASI, 19 NİSAN 1951

Japonya demokrasiyi benimsiyor

Japonya da hızla değişiyordu. MacArthur, Japonya'nın "Asya'nın İsviçre'si" olmasını istediğini söylemişti, Hiroşima ve Nagazaki'nin korkunç dersleri, pasifist bir dünya görüşünün benimsenmesini hızlandırdı. Ama bakış değişikliği bundan daha derine indi – bir ulusal ruh dönüşümüne vardı. Japon halkı "demokratikleşmeyi," bazen Amerikalı efendilerini şaşırtan bir coşkuyla bağrına bastı. Yaygın bir ulusal içgözlem ve açıkyürekli tartışma çılgınlığı da oldu – Sovyetler Birliği'ndeki glasnost yıllarına kadar bir daha görülmeyen bir şey. ABD, Japonya'da on yıllarca –hatta bir yüzyıl kadar– kalacağını ummuştu ama 1951 San Francisco Antlaşmasına uygun olarak ABD, 1952'de ülkeden çekildi ve Japonya egemenliğini yeniden kazandı.

△ **Dürüst emek**
Japonya'nın hızlı canlanışının nedeni, kısmen halkın, bu ipek işçileri gibi, ekonomiyi yeniden inşa etmeye yardım etme arzusuydu.

SONRA »

1960'larda başlamak üzere hem Japonya hem Batı Almanya, ekonomiyi canlandırmanın ötesine geçip, uzun süreli bir ekonomik büyüme yaşadı.

JAPON GİRİŞİMCİLİĞİ

Japonya'da bu ekonomik başarı, kısmen, ABD'nin yok etmek istediği ***zaibatsus*'un yeniden oluşmasıyla** sağlandı. Ama Amerikalıların ademi merkeziyet çabaları boşa gitmedi: **Küçük ölçekli girişimlerin gelişebildiği** bir ekonomik alan yarattı. Bunların arasında, **Toyota, Honda** ve **Sony** gibi tanıdık isimler vardı.

ALMAN MUCİZESİ

1960'ların Batı Alman *Wirtschaftswunder*'ine (ekonomik mucize), **savaş zamanı Almanyası'nın altyapısının imhası** yardımcı oldu. Planlamacılara ve yöneticilere temiz bir sayfa, modern bir dünya inşa etme şansı verildi ve bu fırsattan olabilecek en iyi şekilde yararlandılar.

SONY WALKMAN

İmparatorlukların Sonu

Savaşın bir etkisi de, Avrupa ülkelerinin sömürgeleri üzerindeki hâkimiyetini zayıflatmak oldu. Asya'da ve Afrika'da kurtuluş hareketleri devletlik ve bağımsızlık istemeye başladı. Savaş bitince bu istekleri görmezlikten gelmek olanaksızlaştı ve şaşırtıcı ölçüde hızlı bir biçimde eski imparatorluk düzeni paramparça oldu.

Avrupa imparatorluklarının yavaş yavaş dağılması, II. Dünya Savaşından çok önce başladı. İngiliz hükümetleri, Amerika sömürgelerini kaybettiğinden beri, denizaşırı sömürgelerin siyasal olgunluğa ulaştığı zaman kendi yollarına gidecekleri görüşüne kulak kabartmıştı. "Beyaz" sömürgeler –Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika– için bu zaman, I. Dünya Savaşından önce gelmişti. 1939'da bunlar, her bakımdan tamamen bağımsız ülkelerdi.

İngiliz İmparatorluğu mücadele ediyor

Ama savaşın yarattığı değişken ve yıkıcı durum, küresel jeopolitik değişimi daha olası ve daha hızlı yaptı. 1941'de Roosevelt ve

« ÖNCE

Avrupa'nın geniş denizaşırı imparatorluklarının nihai ölümü, II. Dünya Savaşının feci ilk yıllarında başladı.

VİETNAMLI DEVRİMCİ HO Şİ MİNH

İTİBAR KAYBI

1940'ta dünyanın sömürge halkları, **Fransa'nın hızlı teslim olmasına** « 120–23 ve İngiltere'nin onursuzca geri çekilmesine « 114–17 şaşırdı. İki yıl sonra Malaya, Çinhindi ve Endonezya halkı, **Avrupalı efendilerin Japon işgalini durdurma gücünden yoksun olduğunu gördü** « 236–39.

ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇILARI

Güneydoğu Asya'da **Japon işgal kuvvetlerine direnmek yerel gerilla gruplarına** –genellikle milliyetçilerin ya da komünistlerin öncülük ettiği– kaldı. Ülkelerini kurtarmak için savaşan bu gruplar, **ülkeyi ya da iktidarı eski sömürgeci efendilere tekrar teslim etmeyi** düşünmüyordu.

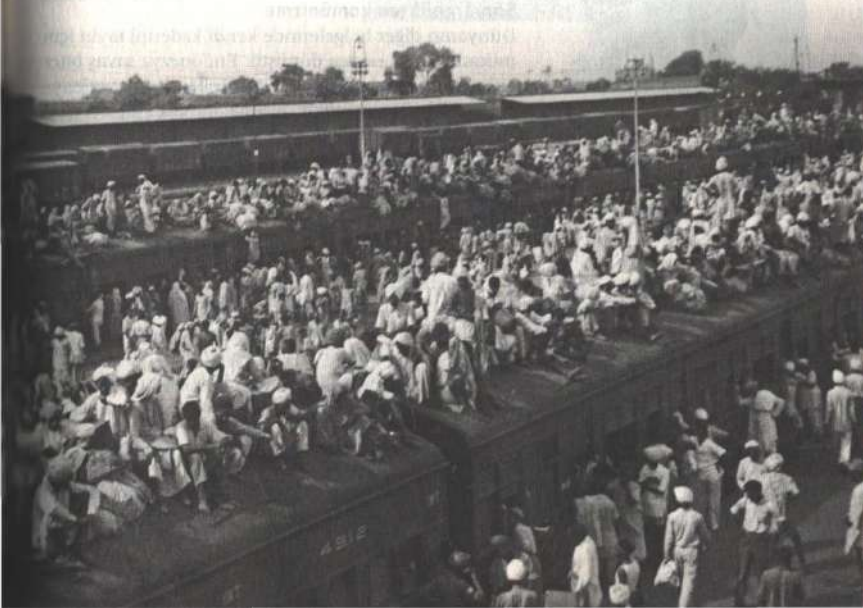
Churchill Atlantik Sözleşmesini imzaladı; "tüm insanların altında yaşayacakları yönetim biçimini seçme hakkı"nı onaylayan sözleşme, "egemenlik haklarından zorla yoksun bırakılmış olanlara haklarının iadesini" istiyordu. Bu ifade tüm dünyada milliyetçilere umut verdi ve Churchill, bu özlemleri yok etmek için hızla harekete geçti. "Sahip olduğumuzu koruyoruz," dedi.

1945'te İngiliz Uluslar Topluluğu ve İmparatorluğu dünyanın kara yüzeyinin yaklaşık yüzde 20'sini kaplıyor ve dünya nüfusunun yaklaşık dörtte birini kucaklıyordu

Yine de savaş sona erdiğinde İngiltere'nin çok bitkin düştüğü ve silahlı kuvvetlerinin, sömürgelerindeki milliyetçi hareketleri kontrol edemeyecek ya da ezemeyecek kadar yetersiz yayıldığı belliydi. Dahası ABD –tartışmasız dünyadaki en güçlü ülke– halkın kendi yönetimini seçme hakkına sahip olduğu düşüncesine derinden bağlıydı. Roosevelt ve daha sonra Truman, 1776'da kendi ülkelerinin kazandığı ödülü küçük ülkelerden esirgemek istemiyordu.

Hindistan'ın bölünmesi

Hindistan'daki siyasal liderler, İngiliz genel vali kendilerine danışmadan Almanya'ya savaş ilan edince öfkelenmişti. Avrupa'da savaş devam ederken, çaresiz İngiliz hükümetiyle bir pazarlık yaptılar: Savaştan sonra kendi kendini yönetmeye izin verildiği sürece İngiltere Hindistan'ın hammaddelerini ve savaşçılarını özgürce kullanabilirdi.

▽ Sınır geçişi
1947'de alt-kıtanın bölüşülmesinden sonra milyonlarca çaresiz mülteci Pakistan'dan Hindu Hindistan'a ve Hindistan'dan Müslüman Pakistan'a geçti. Bu kitlesel iki yönlü göç, tarihte en büyük nüfus aktarımıydı.

HİNT LİDER (1869–1948)

MAHATMA GANDHI

Gandhi, Hindistan'ın bağımsızlığı için mücadelesiyle ve şiddetsizliğe bağlılığıyla halkının saygısını kazandı. II. Dünya Savaşı çıkınca Gandhi, yalnızca özgür bir Hindistan'ın İngiltere'yi etkili bir biçimde destekleyebileceğini ısrarla ifade etti. Hemen bir taviz gelmeyince, İngiliz savaş çabalarını engelleme kampanyalarına öncülük etti ve bu nedenle hapsedildi. Savaştan sonra bağımsızlığı tanıma kararını, "İngiliz ulusunun soylu hareketi" olarak selamladı. Ulusunun kurtuluşundan birkaç ay sonra, Hindu bir fanatik tarafından öldürüldü.

Bağımsızlık 1947'de tanındı ama korkunç bir bedelle geldi. Müslüman ve Hindu topluluklar arasındaki şiddet, alt-kıtanın iki devlet –Müslüman Pakistan ve Hindu Hindistan– olarak özgürlüğüne ulaşmasına tüm tarafların razı olmasına yol açtı. Aceleyle çizilmiş sınırlar, birçok kişinin kendisini yanlış ülkede bulması demekti. Milyonlar yeni sınırların ötesine kaçtı, yakın zamana kadar barışçı komşuları olan insanların saldırısına uğradı.

İsrail'in yaratılması

Ertesi yıl başka bir ülkenin doğuşuna da şiddet eşlik etti. Holokost gaddarlığı, İngilizlerin yönetimindeki "Filistin Mandasında" Yahudi halkına ulusal bir yurt vermeye Birleşmiş Milletleri ikna etti. Yahudiler on yıllardır buraya göç etmekteydi – ve savaş sırasında 100.000'den fazlası, yasadışı yollarla gizlice girdi. İsrail Mayıs 1948'de kuruldu ama bölgenin Arap halkları aralarında bir Yahudi devletine razı olmayacaktı. Bağımsızlığı ilan edilir edilmez, bir Arap devletleri koalisyonu İsrail'e saldırdı. Savaş 1949'a kadar sürdü ve İsrail'in tam zaferiyle sonuçlandı. Hoşnutsuzluk, ateşkesle bitmedi: Yahudiler ile Araplar arasında savaşlar ve sürekli çatışmalar, Ortadoğu'da norm haline geldi.

Sömürgelikten komünizme

Dünyanın diğer bölgelerinde kendi kaderini tayin için mücadele açık savaşa dönüştü. Endonezya savaş biter bitmez bağımsızlık ilan etti ama Hollanda kuvvetleriyle dört yıl süren aralıklı çatışmalara girdi. Benzer bir senaryo Çinhindi'de de yaşandı; Fransa, Ho Şi Minh yönetiminde komünist ve milliyetçi güçlerin bir koalisyonu olan Viet Minh'e karşı bir savaşa girdi. Savaş, 1954'te Fransızların bölgeden çekilmesiyle ve Vietnam'ın iki devlete bölünmesiyle son buldu: Komünist Kuzey Vietnam ve antikomünist Güney Vietnam Cumhuriyeti.

Vietnam'da gelişene benzer durumlar, ABD için sorun yarattı. ABD'li bir senatör, "Sömürgecilik defedilince, yerini komünizm alıyor," diyordu. Avrupa imparatorluklarının yıkıntılarından doğan birçok ulus, maddi yardım ve siyasal yol göstericilik için Sovyetler Birliği'ne bakıyordu. Kendi paylarına ABD ve Sovyetler Bir-

"Bizim zaferimiz beraberinde tüm halkların kurtuluşunu getirmelidir."

SUMNER WELLES, ABD DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞTEŞARI, 30 MAYIS 1942

liği, yapabildikleri her yerde nüfuz peşinde koştular ve bu şekilde sömürgelikten çıkma süreci Soğuk Savaşın bir parçası haline geldi. Sömürge sonrası ülkelerin bir kısmı "bağlantısız" kalmayı başardı ama çoğu, şu ya da bu kampın çekimine kapıldı. Birçok kişiye, eski emperyal güçlerin yerini iki yeni güç –Amerikan İmparatorluğu ve Sovyet İmparatorluğu– almış gibi görünüyordu.

▽ **Emperyal Fransa**
Bu Fransız afişi "İmparatorluğun Çinhindi'ne ihtiyacı vardır" diyor ama Çinhindi, Fransa'ya ihtiyaç duymuyordu ve savaştan sonra bağımsızlık hareketleri boy verdi.

▷ **Son çırpınış**
1954'te Dien Bien Fu'da Fransız paraşütçü birlikleri, Viet Minh'in devrimci komünist ve milliyetçi kuvvetlerince kuşatıldı. Vietnamlılar sömürgeci orduyu yendi, Fransa'nın bölgeden tamamen çekilmesini sağladı ve Vietnam bağımsızlığını kazandı.

SONRA

1960'larda Avrupa dekolonizasyonunun ana merkezi, Asya'dan Afrika'ya kaydı.

DEĞİŞİM RÜZGÂRLARI

Fransa'nın Kuzey Afrika'daki ana sömürgesi Cezayir, bağımsızlık yolunda şiddetli bir kargaşa döneminden geçti. Ama İngiltere'nin Afrika imparatorluğu, **dikkate değer ölçüde hızlı ve barışçı dağıldı**. Süreç 1957'de Gana'nın (eski Altın Kıyısı) bağımsızlığıyla başladı ve 1968'de Svaziland'la sona erdiği söylenebilir (özel bir durum olan Rodezya'nın, özyönetime kavuşması biraz daha uzun sürdü). Afrika'da ve başka yerlerde **eskiden Londra'dan yönetilen ülkelerin büyük bölümü, birbirine gevşek bağlı Uluslar Topluluğuna katıldı**; nitelendirilmiş "İngiliz Uluslar Topluluğu" terimi, 1940'larda sessizce terk edildi.

BERLİN DUVARININ YIKILIŞI, KASIM 1989

SSCB'NİN DAĞILMASI

1980'lerin sonunda Sovyetler Birliği'nin çöküşü, **dekolonizasyon eğiliminin son perdesi** olarak görülebilir. Tüm Doğu Avrupa ülkeleri, Rus nüfuzunun sona ermesini bir kurtuluş olarak algıladı. Egemen ve bağımsız devlet haline gelen "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri" de öyle algıladı. 20. yüzyılın sonunda **imparatorluk düşüncesi ölmüş ve gömülmüş gibi görünüyordu**.

Kızıl Çin

II. Dünya Savaşının sonu, Çin halkı için barış anlamına gelmedi. Japonya'nın teslim olmasından sonra milliyetçi ve komünist ordular arasında iç kavga başladı. Bu çatışma beş yıl sürdü ve yeni bir komünist devletin kurulmasına yol açtı: Çin Halk Cumhuriyeti.

Ağustos 1945'te Çin, tuhaf bir biçimde bölünmüş bir ülkeydi. Kuomintang –Çan Kay Şek'in milliyetçi hükümeti– Çin'in güney bölgelerini ve ülkedeki kentlerin çoğunu kontrol ediyordu. Mao'nun önderliğinde komünist gerillalar, kuzeydeki Şansi ve Şandong eyaletlerinde kırsal alanları elinde tutuyordu. Ülkedeki garnizonlarda Japon birlikleri, birilerinin gelip kendilerini teslim almasını bekliyordu. Ağustosun başında Sovyetler Birliği Japonya'ya savaş ilan etti ve Rus birlikler sınırı geçip, 1931'den beri Japon işgalinde olan Mançurya'nın sanayi bölgesine ilerledi. Burada Japon garnizonun kayıtsız bakışları altında Ruslar, modern fabrikaları söküp kendi ülkelerine taşımaya başladılar.

Taviz yok

Çin iç savaşını başlatan, Mançurya sorunuydu. Bölgenin sanayi kaynakları ve hammadde rezervleri yaşamsal varlıklardı: Onlar olmadan savaştan sonra Çin'in yeniden inşası ve modernleşmesi olanaksızdı. Komünist kuvvetler kırsal kalelerinden Mançurya'ya hızla girip, demiryollarını tahrip ederek ve limanları abluka altına alarak Çan Kay Şek'in ordularının bölgeye girmesini engellemeye çalıştılar. Çan Kay Şek'in ordularının çoğu, Japonya'nın teslim olmasından sonra Çin'in güneyinden Mançurya'ya taşınmıştı.

« ÖNCE

Çan Kay Şek'in önderliğinde Çin'in milliyetçi hükümeti, 1937'de Japonya'yla savaş çıkmadan önce 10 yıldır Mao'nun komünistleriyle savaş halindeydi.

BÖLÜNMÜŞ BİR CEPHE

Japonlar saldırıya geçince, Çan Kay Şek, Çin'in işgale karşı daha güçlü bir konumda olması için Mao'yla güç birliği yapmaya ikna oldu. Ama **milliyetçiler ile komünistler arasındaki ateşkes kırılgandı** ve çoğu kez bozulup, silahlı çatışmaya dönüştü. Savaş yılları boyunca her iki taraf, Japonlara karşı savaşırken harcadıkları çaba kadar, birbirlerine üstünlük sağlamak için de çabaladı.

ORTAK DÜŞMAN YENİLİR

Çin'de Japon birliklerin teslim olması, **ABD'nin Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atması << 502–505** sayesinde, aniden oldu ve Çin'de birbiriyle rekabet eden iki hizbi hazırlıksız yakaladı. Milliyetçiler ile komünistler arasında, ortak düşmana karşı savaşta hiçbir zaman tamamen bir tarafa bırakılmayan eski kavgalar, neredeyse anında yeniden alevlendi. **Çin'in genel zaferdeki payını kutlamaya zamanı olmadı**; ülke yeni bir savaş sarmalına giriyordu – bu kez kendisiyle.

KOMÜNİST LİDER (1893–1976)

MAO ZEDONG

Mao, Çin Komünist Partisine 1921'de, kurulduğu yıl girdi. Başlangıçta Ortodoks bir Marksist-Leninistti ama 1920'lerin ortasında, köylü kitlelerin –kentli proletaryadan ziyade– sosyalist bir devrime öncülük edebileceğini öne süren Marksizm-dışı bir düşünce formüle etti. Marksist düşüncenin Çin koşullarına bu şekilde uyarlanması, Maoizmin temel düşüncesiydi. Ama yalnızca bir teoriden ibaret değildi: Milliyetçilere ve Japonlara karşı mücadele yılları boyunca Çin'in kırsal nüfusu komünist ordulara barınak ve insan gücü sağladı. Çin'in savaşlarının yükünü taşıyanlar köylülerdi ve Mao'yu iktidara onlar taşıdı.

kaya alarak bölgeye giriş yollarını kapattı. Milliyetçiler dışarıda tutulurken, zaten orada olan Ruslar, Japonlara ait yığınlarca silahın ve malzemenin komünist yoldaşlarının eline geçmesine izin verdi.

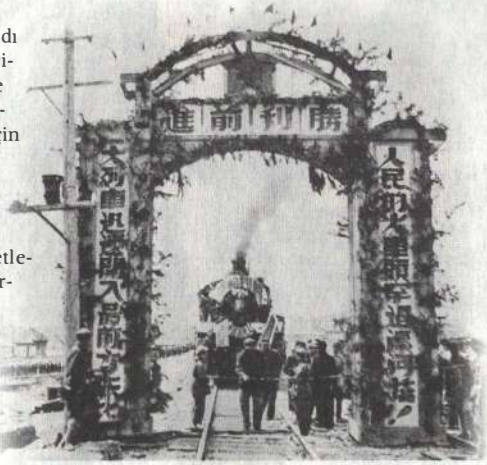
Bu yüzden 1945'te bütün Çin'de siyasal durum hızla değişiyordu. O yılın sonuna gelindiğinde, kuzeye yerleşmiş komünistler ve güneyde milliyetçiler, silahlanmış ve savaşa hazırdı. Ama Çin'de bir savaş, Doğu Asya bölgesinde bir tür polis işlevi görecek güçlü, birleşik bir Çin isteyen ABD başkanı Truman'ın çıkarlarına aykırıydı. Çin'in Amerika yandaşı olması da başkan için önemliydi; bu yüzden ABD hükümeti Çan Kay Şek'i destekledi. ABD Çan Kay Şek'e para ve silah gönderirken Truman, iki tarafı bir koalisyon hükümeti kurmaya ikna etmek için büyükelçi George Marshall'ı Çin'e göndererek iki tarafın arasını bulmaya çalıştı.

▽ Hızlı demiryolu sosyalizmi
Çin iç savaşı sırasında komünistler sürekli demiryollarına sabotaj düzenledi. Sonrasında aynı ordular, demiryollarını onarmak ve böylece ülkeyi birbirine bağlamak için çok çalıştı.

Halk savaşı

Marshall Çin'de bir yıldan fazla kaldı ama bir anlaşmaya varılamayınca, elçinin sabrı tükendi ve Ocak 1947'de Çin'den ayrıldı. İç savaş çıktı. Milliyetçilerin hızlı bir zafer beklemek için her türlü nedeni vardı.

Sovyetler Birliği dahil, tüm büyük devleler tarafından tanınıyorlardı ve hâlâ ABD'den yardım alıyorlardı. Büyük bir orduları vardı; hava kuvvetlerine sahipti ve ağır topları bulunuyordu. Ne var ki, komünistler daha iyi örgütlüydü ve davalarına daha fazla bağlıydı. Milliyetçi kuvvetlerin elde ettiği ilk kazanımları kısa sürede tersine çevirdiler ve bunu yapınca, Mao'nun Halk Kurtuluş Ordusunun ivmesi durdurulamaz oldu:

Kızıl zafer
Komünist savaşçılar, Temmuz 1947'de milliyetçi askerleri esir alıyor. Esir alınan milliyetçilerin çoğu, 1949'da Mao'nun zafer kazanmasına yardım eden Halk Kurtuluş Ordusunun saflarına katıldı.

Ocak 1949'da Pekin, Nisan'da Nankin ve Mayıs'ta Şangay alındı. Milliyetçi ordular tam ricat halindeydi ve sonbaharda, ülkenin altın rezervlerini de yanına alarak anakarayı terk edip Formoza'ya (bugünkü Tayvan) çekildi.

Pekin'de 1 Ekim 1949'da Mao, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ilan etti.

△ **Mao'nun baharı**
Yıllarca savaştan sonra Halk Cumhuriyeti taze bir başlangıç gibi göründü. Bu 1949 afişi "Yeni Çin'de çiçekler açıyor ve tomurcuklanıyor," diyordu.

"Halkın **sevdiği**... ve halkı seven bir **ordu** neredeyse **yenilmez bir kuvvettir**."

MAO'NUN İLK KEZ 1964'TE YAYIMLANAN "KIZIL KİTAP"INDAN BİR ALINTI

SONRA

Çinli komünistlerin Çan Kay Şek'in milliyetçileri karşısında kazandığı zafer, dünyanın geri kalan kısmına bir şok gibi geldi.

KORE'NİN YOLU

ABD, Asya'nın kalbinde Amerika yanlısı bir hükümete sahip olmaya alışmıştı; bu yüzden, "Çin'in kaybedilmesi" sert bir darbe oldu. Avrasya kıtasının çoğunu artık **Marksist rejimler kontrol ediyordu. ABD hükümeti Halk Cumhuriyeti'ni tanımayı reddetti.** Tayvan'daki kuşkulu milliyetçi rejim, Çin'in meşru hükümeti ve Çan Kay Şek'i de sürgündeki liderleri olarak gördü. Bu tutum Mao'nun çok ağırına gitti ve gelecek yıllarda Çin'in dış politikasını şekillendirdi. Yeni Çin rejimi sürekli ABD-destekli bir işgal beklentisiyle yaşadı. 1950'de Kore Savaşı başlayınca, Amerikalı generaller işgal olasılığını görüşmek için Tayvan'a uçtu. **Mao, Halk Kurtuluş Ordusunu Kuzey Kore'ye göndererek karşılık verdi.**

ABD BİRLİKLERİ KORE'YE İNİYOR

Soğuk Savaş

ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler savaştan sonra hızla bozuldu ve açık çatışmanın ufukta göründüğü zamanlar oldu. Ama savaş "soğudu" – yani yıkıcılık, diplomatik kavga, silah yığınağı yapma, propaganda ve casusluk yoluyla kansız yürütüldü.

« ÖNCE

Savaşın sonucu, yerleşik imparatorlukların çöküşü ve iki yeni küresel süper gücün yükselişiyle birlikte, dünyanın jeopolitik şeklini köklü bir biçimde değiştirdi.

NÜKLEER ÇAĞ BAŞLIYOR

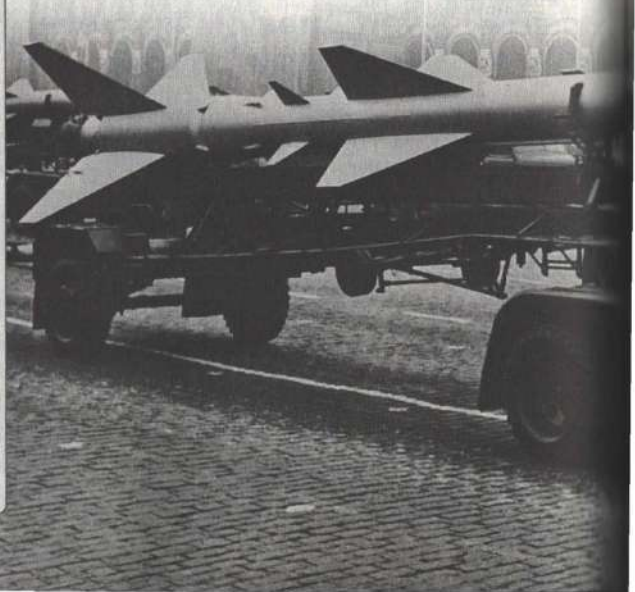
Hiroşima ve Nagazaki'nin bombalanması « **502–505**, aşılmaz yıkıcılığa sahip bir silahın gelişini müjdeledi. Bu tür silahların çoğalması, bir sonraki dünya savaşının insanlığı yok etme olasılığını yarattı.

SAVAŞ SONRASI SİYASET

ABD, savaştan ekonomik olarak dinç ve **özgüven** çıktı. Sovyetler Birliği, tüm kayıplarına rağmen, nüfuzunu Avrupa'nın kalbine kadar yayan büyük kazanımlar elde etmişti « **524–27**. Her iki ülke, tüm dünyada büyük itibar kazanmıştı ve her ikisi de, saygınlığını **kendi ulusal dünya görüşlerini yaymak için** kullanmak istedi.

1945 yılının umut dolu baharında bütün dünyada savaş yorgunu birçok kişi, galip devletler arasındaki işbirliğinin bir barış dönemine taşınmasını bekliyordu. Neredeyse daha top sesleri susmadan, bu amaçla bir dünya örgütü –Birleşmiş Milletler– kuruldu. Haziran 1945'te Sovyetler Birliği, ABD ve diğer ülkelerin imzaladığı sözleşme, daha ilk cümlesinde amacının "uluslararası barış ve güvenliği korumak... barışa yönelik tehditleri önlemek ve ortadan kaldırmak ve saldırganlık eylemlerini bastırmak için etkili kolektif önlemler almak" olduğunu ifade etmekteydi.

Ama yeni ve huzurlu şafak, umulduğu gibi gerçekleşmedi. 1917 Rus Devriminden beri uluslararası siyasetin bir özelliği olan Batılı güçler ile Bolşevik devlet arasındaki eski düşmanlık, ortak düşman ezildikten sonra hızla kendini yeniden hissettirdi. Chur-

"Dışarıda ve içeride düşmanlarımız bulunuyor."

BERNARD BARUCH, ABD'Lİ BANKER VE SİYASİ DANIŞMAN, 16 NİSAN 1947

chill, Sovyet kesimindeki Rus askerlerin sayısından o kadar tedirgin oldu ki, barışın ilk günlerinde Avrupa'daki Rus kuvvetlerine karşı önleyici bir saldırı planını –"Düşünülemez" kod adlı– bile değerlendirdi. Kurmay başkanları, bu düşünceyi saçma diye dikkate almadı.

Rus korumacılığı

Ruslar, kendi paylarına, Doğu Avrupa'da olmak için kusursuz bir ahlaki ve siyasal hakka sahip oldukları, bu hakkı milyonlarca yurttaşının kanıyla kazandıklarını savundular. Alman istilacılar, bir kuşak içinde iki kez batıdan gelmişti. Rusya, bu tehlikeli koridoru kontrol etmek, kendi sınırları ile o yönden gelen herhangi bir tehdit –Alman, aslında Amerikan– arasında bir tampon bölge yaratmak istiyordu. Sovyetlerin Doğu Avrupa'yı işgali, komünizmi yaymakla değil (Soğuk Savaş boyunca pek çok Batılının inandığı gibi), daha çok Anne Rusya'yı korumakla ilgiliydi.

Bu yüzden Rus bakış açısından, Avrupa'daki Rus varlığını Batının bir tehdit olarak görmesi haksızlıktı. Stalin'in 1946'da sorduğu gibi, "aklını kaçırmamış bir kimse, Sovyetler Birliği'nin bu barışçı özlemlerini yayılmacı eğilim olarak nasıl niteleyebilir?"

▽ **Silahlar gösterimde**
Soğuk Savaş sırasında Ekim Devriminin her yıldönümüne, Moskova'nın Kızıl Meydanında dünyaya Sovyet gücünü gösteren askeri geçit damga vuruyordu.

ÖNEMLİ AN

RUS BOMBASI

NEW YORK GAZETE MANŞETLERİ, SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN İLK NÜKLEER SİLAH DENEMESİNİ BİLDİRİYOR

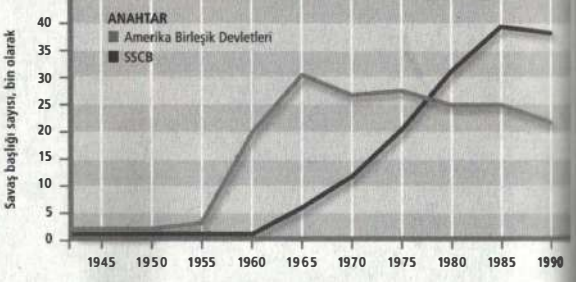
Savaştan sonra dört yıl boyunca ABD, dünyanın tek nükleer gücüydü. Ne var ki, bu sürede Sovyetler Birliği kendi atom bombasını yapmak ve ABD ile eşit bir taktik zeminde olmak için muazzam bir çaba harcadı. RDS-1 adı verilen ilk Sovyet bombası, 1945'te Almanya'nın işgali sırasında Nazi nükleer silah programından alınan uranyumla yapıldı. Tasarımı, büyük ölçüde, Sovyet ajanların ABD'de ele geçirdiği çalıntı planlara dayanıyordu. Bomba 29 Ağustos 1949'da Kazakistan'da patlatıldı; bu büyük patlama, nükleer silah yarışının çıkış tabancasıydı.

Pratikte Stalin'in barışçı özlemleri, Doğu Avrupa ülkelerinin tümüne Stalinist diktatörlüğü dayatmak demekti. Antikomünistler, din adamları ve entelektüeller gibi potansiyel düşmanlar, acımasızca temizlendi – 1920'lerde ve 30'larda Rusya'da olduğu gibi.

Nükleer silah yarışı

1940'ların başı ile 1950'lerin başında ABD ile Rusya arasındaki çatışma bir tür çıkmaza girdi – bir barış değil, daha çok huzursuz bir silahla ateşkes. ABD ve Batı Avrupa ülkeleri askeri bir ittifakla Kuzey Atlantik Antlaşması örgütünü kurdu ve Sovyetler Birliği, sosyalist blokun silahlı kuvvetlerini, karşılıklı birbirini destekleyen bir silahlı kuvvet şeklinde kaynaştıran Varşova Antlaşmasıyla (Varşova Paktı) karşılık verdi. 1940'lar yerini 1950'lere bırakırken, iki büyük uluslararası ordu, Doğu ve Batı Almanya arasındaki sınırın her iki tarafına yığınak yaptı. İkisi birlikte, dünyadaki en büyük asker yoğunluğunu temsil ediyordu.

İki ordunun büyüğü, çok büyük farkla Sovyet ordusuydu ama ilk günlerde ABD'nin elinde nükleer silah kozu vardı. 1948'de Berlin'le ilgili çözümsüzlük sırasında nükleer silah atabilen bom-

▷ **Rus ve ABD nükleer silahları**
Bugün nükleer silahlar, Japonya'ya atılanlardan onlarca kat daha güçlüdür. ABD ile Rusya 1968'de nükleer silahların yayılmasını önleme anlaşması imzalamasına rağmen, nükleer silahların sayısının azalması zaman aldı.

bardıman uçakları, ABD'den İngiltere'deki üslere taşındı, buradan Rus kentlerini vurma mesafesindeydiler. 1949'da SSCB kendi atom bombasını yaptı ve ondan sonra iki süper güç, nükleer cephaneliğin miktarı ve teknik kalitesi konusunda birbirini geçmek ve böylece taktik avantaj kazanmak için yarıştı.

△ Karşılık vermeye hazır
B-52 Stratofortress, ilk Soğuk Savaş uçağı örneğiydi. Nükleer bomba taşıyabiliyordu ve gerginlik zamanlarında, Sovyet hava sahasına yakın devriye gezdi.

SONRA

Soğuk Savaşın kendi mevsimleri vardı. Periyodik olarak, özellikle soğuk bir dönemden sonra ilişkilerde genellikle bir yumuşama olurdu.

KÜBA FÜZE KRİZİ
1962'de SSCB, Fidel Castro yönetiminde yeni komünist devlet Küba'ya gizlice nükleer silah yerleştirmeye başladı. ABD istihbarat servisleri bunun farkına vardı ve **Başkan Kennedy**, nükleer silahların uzaklaştırılmasını istedi. Sovyet başbakan **Nikita Kruşçev** reddetti – ve birkaç gün boyunca nükleer çatışma tehlikesi gerçek ve yakın bir tehdit oldu. Ama 1948'de Berlin'de olduğu gibi, **Sovyetler geri adım attı**. Hiroşima ile SSCB'nin çöküşü arasında geçen 45 yılda bu, nükleer silahların kullanılmaya yaklaştığı tek olaydı.

SOĞUK SAVAŞIN SONU
Küba füze krizinin çözülmesi, Doğu ile Batı arasında ilişkilerin daha sıcak olduğu bir döneme yol açtı. Ama 1980'lerde **Başkan Reagan'ın görev süresinde ABD Stratejik Savunma Girişimi**, Sovyet füzelerini havada vurabilen uydular kullanma planını başlatınca, siyasal atmosfer yine buz gibi oldu. Sovyetler Birliği, Amerika'nın uzayı askerileştirme isteğine şaşırdığını ifade etti ama gerçek sorun, **SSCB'nin teknolojik olarak artık rekabet edememesiydi. 1991'de Sovyetler Birliği dağıldığı sırada** silah yarışını zaten kaybetmişti. Bu sarsıntılı dağılmayla birlikte, Soğuk Savaş fiilen son buldu.

« ÖNCE

I. Dünya Savaşı bittikten sonra gelincik, savaşta ölenleri hatırlamanın simgesi oldu.

GELİNCİK TARLALARINDA

Gelincik düşüncesinin kaynağı, **John McCrae adlı Kanadalı subayın yazdığı bir şiirdi**. 1921'den itibaren, Büyük Savaşın sonundaki ateşkesin yıldönümü olan 11 Kasımdan önceki günlerde kâğıt gelincikler takıldı. Bir gelenek doğdu. 1945'ten sonra bu anma eylemi, daha yakın tarihli savaşın ölülerini de anacak şekilde genişletildi.

Savaş Hatırlanıyor

Savaştan bu yana geçen yıllarda, çok sayıda anıt ve heykel, anı ve roman, tören ve ritüel, film ve belgesel ortaya çıktı. Bütün bunlar, felaketin anlamını kavrama, savaşta yer alan ülkelerin öyküsünde savaşa hak ettiği yeri verme girişimleridir.

Yıllar içinde savaşın olayları, savaşta yer alan ülkelerin bilincine emildi ve süreç içinde mitolojiye dönüştü. Bu, insanların bildiği ve inandığı versiyonların tarihsel olarak yanlış olduğu anlamına gelmiyor; aksine bu öyküler, o ülkenin kendisini nasıl gördüğüyle ilgili anlamlı bir şey anlatıyordu. Dunkerque –askeri ölçülerle ezici bir yenilgi– İngiliz halkının en zor durumlarda nasıl bir araya gelerek kazanabildiğine ilişkin bir ders olarak görüldü. Britanya Çarpışması, "Birkaç Kişi"nin, Luftwaffe'nin gücüyle karşılaşıp kazanan avcı uçağı pilotlarından oluşan küçük bir grubun öyküsü oldu. Bu, Thermopylae'de binlerce Persliyi zapt eden 300 Spartalı masalının modern bir versiyonuydu.

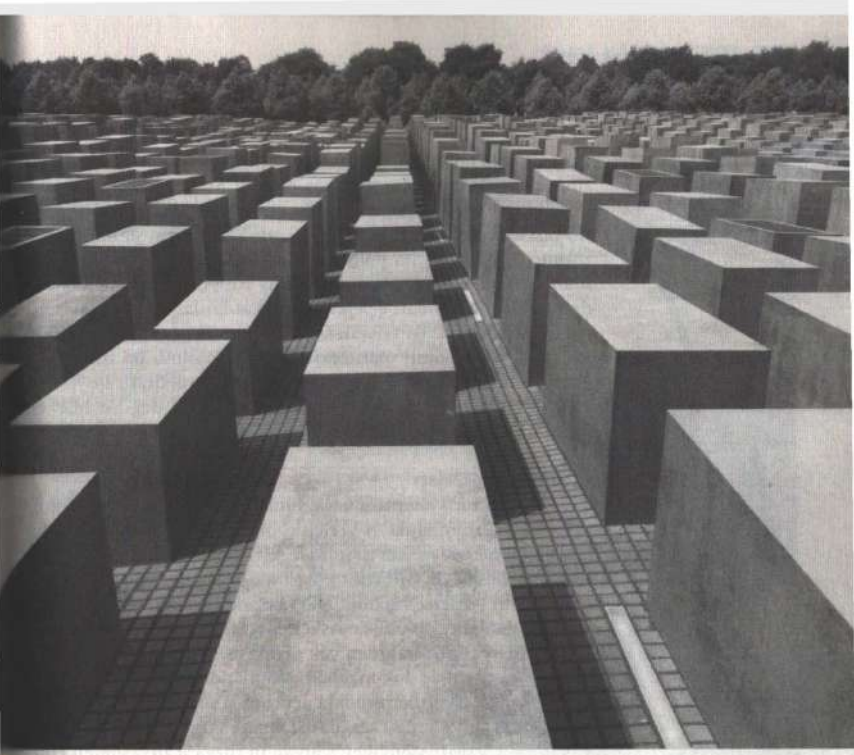
Savaş propagandası

İngiltere'de ve Amerika Birleşik Devletleri'nde aksiyon filmleri, savaş sonrası kuşağın savaşın ne anlama geldiğine ilişkin fikir oluşturmasında ana kanaldı. Savaş sırasında propaganda amacıyla düzinelerce savaş filmi yapılmıştı; 1950'lerde ve 60'larda eğlence amacıyla, genellikle benzer bir yurtsever çizgiye uygun yüzlerce film daha yapıldı. Bunların arasında *The*

▷ **Savaş yeniden anlatılıyor**

Müttefiklerin yaptığı savaş filmleri, her zaman fedakârlığı ve kahramanlığı övdü. Alman savaş filmleri ise genellikle daha mahcuptur, kahramanları çatışmalıdır.

△ **Holokost unutulmuyor**
Peter Eisenman'in anıtı, düzenli Nazi sisteminin kontrolden çıktığını ve insan aklıyla teması kaybettiğini göstermeyi amaçlıyor.

Büyük Firar, Navaron'un Topları, En Uzun Gün, 12 Kahraman Haydut ve Kartal Yuvası gibi gişe rekorları kıran filmler vardı; hepsinin basit bir ana fikri vardı: Müttefik davası haklıydı ve sonunda iyilik, hem kahramanlığıyla hem becerisiyle kötülüğü yendi.

Sovyetler Birliği'nde farklı ve daha hüzünlü bir biçimde, devasa bir ulusal fedakârlık olarak görüldü. Rus halkının Nazi saldırısının yükünü taşıyarak uygarlığı kurtardığı varsayıldı. Resmi savaş tarihi, ders kitaplarıyla, televizyonla, her büyük kentteki müzelerle ve anıtlarla yaygınlaştırıldı. Savaş çabasında sosyalist devletin öncü rolünü, özellikle Komünist Partinin önceliğini vurgulamaktaydı. Böylece zafer, 1917'de iktidara gelen Bolşevik rejimin haklılığı olarak sunuldu. Savaşın anlamına ilişkin bu yorum, hiçbir zaman açıkça ifade edilmeyen bir imayı, 1940'larda Naziler karşısında kazanılan zaferin, 1930'larda Stalin'in Sovyet halkına yaşattığı dehşetin ve eziyetin haklı olduğu imasını içermekteydi.

Almanya'da ilk önce savaşın üzerine utanç sessizliği perdesi çekildi. Batı Almanya ve Avusturya, Svastika gibi Nazi görsellerinin sergilenmesini yasakladı; Federal Cumhuriyet'te ve Avusturya'da, Yahudi soykırımını inkârı suç haline getirmek için ifade özgürlüğüne özel bir istisna getirildi. Savaş yazılı ola-

▽ **Anayurt çağrısı**
Bu taş heykel, Stalingrad'da ölen Rusları anıyor. Mamayev Kurgan'ın zirvesine dikildi.

rak tartışıldı ama genellikle acı ve ıstırap bakımından. 1950'lerin ortasında son Alman savaş esirleri Sovyetler Birliği'nden döndükten sonra, Doğu Cephesine ilişkin Alman anlatımları furyası oldu; bunların büyük çoğunluğu, savaşın şanından çok zahmetini vurgulama yoluna gitti. 1980'lere gelindiğinde, Alman öykücülerin Alman savaşçıları Hitler'in planına istemeden ya da en azından çelişki içinde katılanlar olarak tasvir etmesi olanaklıydı. Devriyedeki bir U-bot mürettebatına ilişkin kurgusal bir anlatım olan *Mukaddes Vazife* filmi, bu bakımdan bir tür sınır taşıydı. 2004'te övgü alan belgesel dram *Der Untergang*'da (*Çöküş*) Hitler'in kendisi, sempatiyle değilse bile en azından bir canavar olarak değil bir insan olarak tasvir edildi.

Ölenlerin mezarları

Savaşla ilgili tüm kitaplardan ve filmlerden daha kalıcı ve dokunaklı olanı, gömüldükleri yerlerde ölüler için dikilen anıtlardır. Dünyanın neredeyse her köşesinde şehitlikler vardır. Bunların bazıları, bir kilise avlusunun bir köşesinde birkaç mezar taşı biçimini alır; bazıları yüzlerce kişinin toplu mezarlarda bir arada yattığı geniş anıt alanlarından oluşur. Askerlerin fiilen vurulduğu muharebe meydanlarında bulunan çok sayıda askeri mezarlık vardır ve bunlar, özellikle dokunaklıdır. Normandiya'da Omaha Sahilinin yukarısındaki uçurumda sıra halinde dizilen taş haçlardan ya da Stalingrad çarpışmasının potası olan Mamayev Kurgan'ın rüzgârlı zirvesinden etkilenmemek mümkün değil. Almanya'da Dachau toplama kampı gibi bir yerden bir öğleden sonra aynı kişi olarak çıkmak da mümkün değil. Ziyaretçiler, üzerinde İbranice, Fransızca, İngilizce, Almanca ve Rusça "Bir Daha Asla" yazan gri bir duvarın yanından geçer.

"Böyle bir zaferin sabahı, büyük tarihimizde... **muhteşem bir andır."**

WINSTON CHURCHILL, PARLEMENTO KONUŞMASI, AĞUSTOS 1945

II. Dünya Savaşı bittiğinden bu yana 70'i aşkın yıl geçti. Ama hâlâ gölgesinde yaşıyoruz.

YAŞLI ASKERLER

II. Dünya Savaşında silah taşıdığını söyleyebilecek insanların sayısı sıfıra yaklaşıyor. Bütün dünyada gazi dernekleri, üyeleri kalmadığı ya da çok azaldığı için kapanıyor. Bir kuşak sonra, çocukluğunda **hava akınları, kitlesel tahliyeler, sokaklardan geçen üniformalı insan görüntüsü gibi şeyler hatırlayan** kimse kalmayacak. II. Dünya Savaşı **canlı hatıra ufkunun ötesine** geçip, kayıtlı tarih âlemine giriyor.

GERİYE BAKMAK

Ama 1939'dan 1945'e kadar olayları hatırlayabilen kimse kalmasa bile, savaş önemini koruyacak. Bireyler ve uluslar, muharebelerin ve zaferlerin yıldönümlerini kutlamaya devam edecek; **çünkü hatırlama ritüellerinin, savaş zamanı kuşağına** bir borç olduğunu hissediyorlar. Olması gereken de budur. İngiliz şair Rudyard Kipling 1897'de "**Kargaşa ve yaygara ölür, kaptanlar ve krallar ayrılır,**" diyordu. "**Âlemlerin Rabbi bizimle olsun, unutursak kalbimiz kurusun, kalbimiz kurusun.**"

II. DÜNYA SAVAŞI GAZİSİ RUSLAR

▽ **Yabancı bir alan**

Dünyanın neresinde olursa olsun, şehitlik'lerin kendilerine ait bir kutsallığı ve önemi vardır. Bu alandaki anıtta şunlar yazıyor: "Eve gidince, bizi anlatın, sizin yarınınız için biz bugünümüzü verdik."

Dizin

Ana sayfa referansları **bold** yazı tipiyle belirtilmiştir.

A

Aachen 444
Habeşistan 29, **48–51**, 150, 184
Addis Ababa 150
Afrika
  ve İngiliz İmparatorluğu 535
  I. Dünya Savaşında 14
hava akınları 88–89, 132–35, 142, 493
uçak
  B-17 Flying Fortress 332–33, 334–35
  B-29 Superfortress 378, 483, **504**
  B-52 Stratofortress 543
  Blenheim 93
  Douglas A-2 Havoc (Boston) 407
  Douglas Dauntless 245
  Gloster Meteor 436
  Grumman Avenger 364
  Heinkel 111, 436
  Hurricane 125
  Jet 434–36
  Lancaster 327
  Messerschmitt Me109 125, 127
  Messerschmitt Me262 436, 456
  Mustang 333, 483
  Ohka pilotlu bomba **486**
  deniz uçakları 276
  Spitfire 125, 127
  Stuka (Ju 87) 110
  Yak-3 **419**
  Sıfır (Mitsubishi A6M) 226, 484–85
uçak gemileri **45**, 244–47, 362–65
Alam Halfa 192–93, 284
Arnavutluk 29, 73, 148–49, 157, 198–99
Aleutian Adaları 239
Alexander, Korgeneral Harold 239, 279, 325, 386–87, 389
İskenderiye 150
Alfonso, İspanya Kralı III. 56
Cezayir 187, **286**, 535
Müttefik kuvvetler
  El-Alameyn'de 279
  1939'da nispi güç 73
  D-Günü için 390–93
  ölü sayısı 514
  işgal altındaki topraklardan 163
  Almanya'nın işgali için 460
  İtalya'da 386–89
  Normandiya'da 404
  Müttefik havacılara Direnişçi yardımı 340–41
  arasında çekişme 470
  Meşale çıkarmaları için 286
Alsace 14, 122
Amfibi taşıtlar 357
  DUKW 357
  "Hobart'ın Komikleri" 392
  LVT 357, 359
  roketli çıkarma aracı 485
  Schwimmwagen 294–95
  Sherman Amfibi tank 392
Anders, General Wladyslaw 422–23
Anderson sığınağı 89
İngiltere-Irak Antlaşması 195
Anschluss 51, 65, 470
Anti-Komintern Pakt 51
Yugoslavya'nın Ulusal Kurtuluşu İçin Anti-Faşist Konsey 431
Antisemitism *bkz.* Yahudiler
Antonescu, General Ion 148
Antwerp 416–17, 437, 438, 441, 444
Anzio çıkarmaları 325, **386–89**
Apennin Dağları 388
Yatıştırma 55, **64–67**
Arap Birliği 197
Arap İsyanı 196, 197
Arap-İsrail çatışması 534
Arakan 380, 381, 382
mimari hazinelerin yıkımı 514
Kuzey kutbu konvoyları 183, 292
Ardenler 111, 113, **444–47**, 451, 460
Argentan 407, 451
Armée Juive 340
Ateşkes 16, 17
silah yarışı 499, 540–43
Arnhem Çarpışması 285, 438–41
Arnim, General Hans-Jürgen von 287, 288
sanat hazineleri 514, 529
Arı ırka 24, 464
ASDIC 175, 312
Atina 200, 426, 428, 429
Atlantik Sözleşmesi 147, 216, 222, 308, 532–33
Atlantik konvoyları 94–95, 174–77, 310–13, 315
Atlantik Duvarı 393
Atlantik'te savaş
  Bismarck'ı avlama **180–83**
  hesaplaşma **310–13**
  U-bot savaşı 172, **174–79**
Atom bombası
  Amerikalıların çalışması 259, 499, 502
  kullanma kararı 487
  sivillere atmanın etiği 491
  Almanların çalışması 264
  Hiroşima ve Nagazaki 491, 495, **502–507**
  nükleer silah yarışı 499, 540–43
  Sovyet çalışmaları 293, 499, 542–43
Attlee, Clement 496
Auchinleck, General Sir Claude 279, 284
Auschwitz-Birkenau 269–71, 464, 466
Avustralya 79, 90, 532
  savunması **252–55**
  Japon tehdidi 239, 252–53
Avusturya 309, 470, 527
  Anschluss 51, 65, 470
Avusturya-Macaristan 14–17, 18, 20
Avusturya-Almanya Anlaşması **64**
Averill, Binbaşı Tom 119
Avranches 406–407
Mihver devletler
  ölü sayısı 514
  terimin kökeni 29
  Mihverin yükselişi **48–51**
  İspanya İç Savaşında silah deneme 59
  ayrıca bkz. Bulgaristan; Almanya; Macaristan; İtalya; Japonya; Romanya

B

Ba Maw 241, 242
Babi Yar 211
Badoglio, Mareşal Pietro 321, 322, 323, 325
Baedeker Akınları 454
Bağdat 195
Balfour Bildirisi 465
Balkanlar 14, **430–33**, 524
  ayrıca bkz. Arnavutluk; Bulgaristan; Yunanistan; Romanya; Yugoslavya
Baltık devletleri *bkz.* Estonya; Letonya; Litvanya
banzai saldırıları 359, 482
Barbie, Klaus 341
Berdiye 185
Bari 432
Baruch, Bernard 541
Basra 194–95
Bastogne 446–47, 451
Bataan Ölüm Yürüyüşü 238, 239, 374
Bataan yarımadası 237–38, 369, 374
Bavyera 470
Beck, General Józef 72
Birahane Darbesi 23
Pekin 539
Belçika
  Bulge Çarpışması **444–47**
  Alman saldırısı ve işgali 90, 111, 114, 115, 116, 154, 158
  sürgünde hükümeti 161, 163
  kurtuluşu **414–17**
Belgrad 199, 433, 524
Beyaz Rusya 309, 418, 419, 421
Belsen 465, **468–69**
Belzec 270, 272
Beneš, Eduard 66
Bengal kıtlığı 243, 380
Beresina Irmağı 418, 419
Berlin
  ablukası ve hava köprüsü 524, **526–27**, 543
  bombardımanı 328, 455
  Olimpiyat Oyunları 1936 33, 36, **38–39**
  bölünmesi ve Duvarı 521, 527
  yarışı 308, 354, 461, **470–73**
Bess, Demaree 158
Bir Hacheim 278, 279
Biscari 450
Bismarck (Alman savaş gemisi) 180–83
Bismarck takımadaları 240, 255, 365
Bismarck Denizi 357
Bizerte 289
siyah Amerikalılar 256, 259, 463
Kara Orman 470
karaborsa 142, 155, 457, 493
Karadeniz 294, 295
karartma 89
Kara Gömlekliler 23, 24
Bletchley Park 170, 171, 172, 173
Blitz 91, **132–35**
Blitzkrieg 83, **110–13**, 280, 348
Blum, Léon 53
Bock, Mareşal Fedor von 85, 111, 296
bombardıman harekâtları
  Blitz 91, **132–35**
  Dambuster Akını 327
  Almanya'ya 95, 135, **326–29**, 337, 338, 339, **454–57**
  İtalya'ya 321
  Japonya'ya 244, 376, 379, 483, 488–91
  Hiroşima ve Nagazaki **502–507**
  Malta'ya 274–77
  Normandiya'ya 405–406
Borneo 237
Bose, Subhas Chandra 241, **242**
Bosna 14, 430–31
Bougainville 358
Bowman, Bombadier J.E. 117
Bradley, General Omar 285, 407, 446, 451, 462, 470
Brandenburger, Erich 444
Braun, Eva 81, 475
Braun, Wernher von 434, 435, 522
Breslau 516
Brest 407
Brest-Litovsk 77
Brejnev, Leonid 355
İngiltere
  yatıştırma **64–67**
  silahlı kuvvetler
  BEF92, 111–13, 114–19, 283
  zorunlu askerlik 138
  asker, tank ve savaş uçakları, 1939 73
  savaş hazırlıkları 91
  silah üretimi 71, 124, 138

Tito Yugoslavya'da Tito'ya destek 431–33
Blitz 91, **132–37**
sömürge kaygısı 309
Almanya'ya savaş ilanı 79
Japonya'ya savaş ilanı 231
ekonomi 52, 54, 138
İngiliz İmparatorluğu'nun sonu **532–35**
Genel Grev 52
ve Alman barış önerileri 78, 90
ve sürgünde hükümetler 160, 161, 162, 163
sivil cephe 88–91, **132–41**
istila tehdidi 113, 117, 127
ve Ortadoğu çatışmaları 194–97
Sovyetler Birliği'yle karşılıklı yardım paktı 203
ve Filistin Mandası 534
Tuhaf Savaş 88–91
ve savaştan sonra Almanya'nın bölünmesi 520
ve savaştan sonra Almanya'nın yeniden inşası 528–31
savaş arası yılların sorunları 52–55
ve İspanya İç Savaşı 56, 59
V-silahı saldırısı 434–37
savaş çabası 138–41
sanayide kadınlar 261
I. Dünya Savaşı 14–17
ayrıca bkz. Atlantik'te savaş; Avrupa'da savaş; Uzakdoğu'da savaş; Kuzey Afrika'da savaş; Pasifik'te savaş; Kraliyet Hava Kuvvetleri; Kraliyet Deniz Kuvvetleri; SOE
Britanya Çarpışması **124–27**, 544
Bretonya 391, 406, 407
Brooke, General Alan 115
Broz, Josip *bkz*. Tito
Brüning, Heinrich 30, 31, 32
Brüksel 417, 437
Bükreş 421, 524
Buchenwald 465–67
Buckner, General Simon Bolivar, Jr. 484, 487
Budapeşte 462, 524
Bug Irmağı 421
Bulgaristan 149, 524, 527
taraf değiştirir 421, 428
Mihver devletlere katılmaya zorlanır 198
Bulge Çarpışması 397, **444–47**
Buna 253, 255
Burma 225, 236, 309
Müttefik ilerlemesi 376, 378, 379, **380–83**
Burma Demiryolu 240, 241
Japon işgali 238, 240, 380, 381, 382, 383
Busch, Mareşal Ernst 418, 419
Busse, General 473

C

Caen 390–91, 400–401, **404**, 405, 406, 407
Caesar Hattı 388–89
Kahire Konferansı 223, **309**
Kamboçya 243
Kanada 79, 441, 532
Junio Sahili çıkarmaları 398, 400
Canterbury 454
Esperance Burnu Çarpışması 249
Carol, Romanya Kralı 421
Caroline Adaları 362, 363
halı bombardımanı 329, 406
Kazablanka 286
Kazablanka Konferansı 223, **307**, 318, 330
Castro, Fidel 543
Zayiatlar
Fransa Çarpışması 123
Burma Demiryolunda 240
Çin'de 514–15, 516
D-Günü 401
Doğu Prusya taarruzu 461
El-Alameyn 280
Filipinliler 368
Fransa'da 123
Yunan 201
Hamburg'da 328
Hiroşima 504
grip salgını 16
Polonya'nın işgali 86
İwoJima 481
Yahudi 271, 515
Katyn 85
Leningrad'da 205
Uzun Yürüyüş 43
Manila'da 369
Mariana Adaları 365
askeri ölümler 517
Nazi istenmeyenleri 271
Okinawa 486
Omaha Sahili 402
Polonyalı 86, 425, 514
Sovyet kamplarında savaş esirleri 347
Sovyet 514, 517
Stalingrad 301
kıdemli Nazilerin intiharı 476
Tarawa 359
Tokyo'da 491, 493
toplam 514, 517
toplam ölü sayısı 514
U-bot 177
Ukraynalı 211
ABD 259, 514
Varşova ayaklanması 425
Wilhelm Gustloff 460
I. Dünya Savaşı 15
Yugoslav partizanlar 433
Kafkasya petrol sahaları 203, 294–97, 298, 300
süvari 84, 194
Selebes 237
şehitlikler 546, 547
sansür 155
Kefalonya 324
Çetnikler 201, 430, 431, 432
Châlons 451
Chamberlain, Neville 70, 71, 79, 89, 109, 130 ve Münih Anlaşması **66–67**, 70
Çanakkale 21
Çang Çung-hui 240
Channel Adaları, 154, 157
*chemin*or'lar 342
Chennault, Albay Claire 376, 377–78
Cherbourg 391–92, 404, 414
Çan Kay Şek **42**, 60, 61–63, 223, 376–79, 536–39
çocuklar
tahliyesi 88, 141, 142
Kindertransport 72
Çin
cumhuriyet olur 40
Burma harekâtı 238–39, 385
İç Savaş **40–43**, 51 l. **536–39**
"seks köleleri" 517
ölü sayısı 514, 517
Japon planları 236
Japonların Mançurya'yı işgali **46–47**, 60, 224
Japon işgali **60–63**, 224
ve Kore Savaşı 539
Halk Cumhuriyeti 539
Sovyetlerin Mançurya'yı yağması 537
Japonya'yla savaş 224, 225, 226, 227, 243, **376–79**, 492
Batı yardımı 63, 376, 378
Chindit'ler 380, 381, 382, 385
Chindwin Irmağı 382
Choltitz, General Dietrich von 414–15
Christian, Danimarka Kralı X. 109, 154, 160
Çuikov, General Vasily 299–300, 472, 473
Çongçing 62, 376
Churchill, Winston 187, 389, 514
Müttefik konferansları **306–309**, 318, 457, 496
Tito'yu destekler 432
ve Fransa Çarpışması 121
başbakan olması 91, 109, 138
biyografisi **128–31**
ve İngiliz İmparatorluğu 309, 532–33
ve de Gaulle 166, 167
Deniz Kuvvetleri Bakanı olarak 89, 94, 95
ve Norveç'in işgali 107
"Demir Perde" konuşması **524–25**
genel seçimleri kaybeder (1945) 496
askeri politika konusunda 107
ve Mussolini 29
ve Roosevelt 145, 222, 223, 306–309, 311
Balkanlar planı 524
ve SOE 262
ve Stalin 306–309, 428, 524, 526
"Düşünülemez" planı 541
ve Kış Savaşı 98
CIA (Merkezi İstihbarat Teşkilatı) 265
sinema 544–45
sivil savunma görevleri 142
siviller
ölü sayısı 514–15, 517
bombardıman etiği 92, 491
savaş sonrası Almanya'da 497, 515, 521–22, 523
savaş sonrası Japonya'da 521–22, 523
ayrıca bkz. sivil cephe
Clark, General Mark 323, 389
CMP "Quad" top çekicisi 196
kodlar ve şifreler 170–73, 316–17
Soğuk Savaş 309, 347, 473, 499, 511, 535, 540–43
ve casusluk 265
ayrıca bkz. Berlin; Demir Perde
Colditz Kalesi 347
işbirliği 156
Vichy rejimi 122, 123
Köln'ün bombalanması 454
Colossus bilgisayar makinesi 172
Uluslar Topluluğu 535
iletişim **316–17**
Komünistler
Çin'de 40–43, 208, 376–79, 511
Faşist/Nazi nefreti 22, 208, 466
Yunanistan'da 426–29
iki savaş arası Almanya'da 30–32
Nazilerin öldürdüğü 208
Kuzey Vietnam'da 534
savaş sonrası Doğu Avrupa'da 524–27
Romanya'da 457
Sovyetler Birliği'nde 100–103
ABD korkusu 530
Yugoslavya'da 430–33
Toplama Kampları
Belsen'in keşfi **468**
kurulmaları 34–35
Alman savaş esirleri 463
Holokost **268–71**
kurtarılması **464–67**
ayrıca bkz. Yahudiler
Coney, Kaptan C.E. 370
Connor, General Fox 394
zorunlu askerlik 91, 138, 141, 217–18, 257
konvoylar
Kuzey Kutbu 183, 292
Atlantik 94, **174–77**, 310–13, 315
Akdeniz 274–77
Mercan Denizi Çarpışması **244**, 248, 252, 253
Corregidor 238, 241, 374, 375
Cotentin yarımadası 391, 398, 404
Coventry 133, 134
Girit'e Alman saldırısı **201**
Kırım **418**
Hırvatistan 430
Küba Füze krizi 543
Cunningham, General Sir Alan 151
sokağa çıkma yasakları 154, 155

Çekoslovakya 20, 161, 470, 527
komünistler iktidarı ele geçirir 163, 527
Alman işgali 66, **70–73**
Hitler'in planı 37, 65–66
Münih krizi 65–67
ve Sudeten Almanlar 516

D

D-Günü 308, 313, **398–401**, 460
ve Fransız Direnişi 343
Omaha Sahili Çıkarması 402–403
hazırlanması **390–93**
Dachau 546
Dahlerus, Birger 78
Daladier, Edouard 71, 89, 91, 98
Damaskinos, Başpiskopos 429
Dambuster Akını 327
Danzig (Gdansk) 21, 67, 71, 73, 78
kuşatması 460
Darlan, Amiral 287
Darwin'in bombalanması **253**
de Gaulle, Charles
biyografi **164–67**
ve Fransa'nın düşüşü 121
ve Özgür Fransa 160–63
ve Fransız Direnişi 340
ve Fransa'nın kurtuluşu 415
ölüm kampları **268–71**
Auschwitz-Birkenau 269–71, 464, 467
Belzec 270, 272
Majdanek 270, 271, 421, 464
Sobibor 270
Treblinka 270, 272
kartelsizleştirme 498, 530
Kurtarılmış Avrupa Bildirgesi 457
savaş ilanları 78–79
dekolonizasyon 532–35
Deerfield, Eddie 334
askersizleştirme 498
demokratikleştirme 498
Danimarka 109, 154, 156, 471
Alman istilası 79, **106–109**, 154, 160
Danimarka Boğazı Çarpışması 181
Dentz, General Henri 196
Déricourt, Henri 263
Çöl savaşı bkz. Kuzey Afrika'da savaş
Dewey, Thomas E. 223
Dien Bien Fu 535
Dieppe baskını 390
Dietrich, General Sepp 444, 446
Dimbleby, Richard 468
Dinant 447
yerinden edilmiş kişiler 515, 518–19
Divine, Arthur D. 119
Doetl, General Eduard 108
Dollfuss, Engelbert 48
Don-Donets koridoru 296–97, 298
Dönitz, Amiral Karl 93, 174, 310, 313, 477
Donovan, General William 265
Doolittle, Albay James 244
Doolittle baskını 244
Dortmund 326
Dowding, Orgeneral Sir Hugh 125
Dresden'in bombalanması 329, **455–57**
Dunkerque'in boşaltılması **114–19**, 283, 544
Hollanda Doğu Hint adaları 225, 236, 237, 240, 242, 363
Dutton, Mabel 261
Cugaşvili, Josif Vissarionviç bkz. Stalin, Joseph

E

E-botlar 393
Eaker, General Ira 330
EAM *bkz.* Ulusal Kurtuluş Ordusu
Doğu Afrika *bkz.* Habeşistan; Eritre; Somaliland; Sudan
Doğu Almanya, komünist devlet olarak 527
Doğu Prusya taarruzu 461
Doğu Bloku 527, 541–42
Doğu Cephesi, I. Dünya Savaşı 16
Doğu Solomon Adaları Çarpışması 249
Fort Eben Emael **112**, 113
Eden, Anthony 308
EDES bkz. Ulusal Cumhuriyetçi Yunan Birliği
Mısır 149, 150, 184, 194, 197, 278, 279
Eichelberger, Korgeneral Robert 255
Eichmann, Adolf 270, 523
Eindhoven 438, 440
Einstein, Albert 36
Eisenhower, General Dwight D. 223, 285, 288, 355, 449, 450, 451
Avrupa'da Müttefik ilerlemesi 416, 438, 441, 445–46, 470
biyografi **394–97**
D-Günü çıkarmaları 392, 393, 394, 397, 398
Almanya'nın teslim olması 477
İtalya harekâtı 319
el-ukaviye 150, 187
el-Alameyn Çarpışmaları187, 192–93, 155, **278–81**, **284**
El-Geylani, Reşit Ali 194, 195
El-Hüseyni, Baş Müftü Hacı Emin 197
ELAS *bkz.* Ulusal Halk Kurtuluş Ordusu
Elbe Irmağı 472, 473
Elser, Georg 412
imparatorlukların sonu 532–35
Yetki Yasası (1933) 33
Englandspiel 264, 265
Manş Denizi 390–93
Enigma makinesi 170–73, 281
Enola Gay 502
Teçhizat
asker çantasının içeriği **408–409**
casusluk **266–67**
tüfekler **74–75**
Eritre 48, 150, 151, 184
casusluk 264–65, **266–67**
Essen 326–27
Estonya 79, 96, 99, 418, 421
Etiyopya *bkz.* Habeşistan
Avrupa'da savaş
Müttefiklerin Reich işgali **460–63**
Balkan Yılan Çukuru **430–33**
Britanya Çarpışması **124–27**
Bulge Çarpışması **444–47**
Kursk Çarpışması **348–51**
Moskova Çarpışması **212–15**
Stalingrad Çarpışması **298–303**
Blitz **132–37**
Blitzkrieg **110–13**
Almanya'nın bombalanması **326–35**
Normandiya'dan çıkış **404–407**
D-Günü çıkarmaları **398–403**
diktatörlerin ölümü **474–77**
Alman kentlerinin yıkımı **454–59**
Dunkerque **114–19**
ilk çarpışmalar **92–95**
Fransa'nın düşüşü **120–23**
Roma'nın düşüşü **386–89**
Avrupa'da son taarruzlar **470–73**
Doğuya Alman taarruzu **294–97**
sürgünde hükümetler **160–63**
Holokost **268–71**
Balkanlar'ın işgali **198–201**
Danimarka ve Norveç'in işgali **106–109**
İtalya'nın işgali **318–21**
İtalya'nın savaşa girişi **148–51**
ölüm kamplarını kurtarma **464–69**
Fransa'nın ve Belçika'nı kurtuluşu **414–17**
Alman işgalinde yaşam **154–59**
Malta ve Akdeniz **274–77**
Nazi katliamları **208–11**
Barbarossa Harekâtı **202–205**
Market Garden Harekâtı **438–41**
Tuhaf Savaş **88–91**
Polonya'nın yıkılışı **84–87**
D-Gününe hazırlık **390–93**
savaş esirleri **344–47**
Kızıl Ordu taarruzu 1944 **418–21**
Yunanistan'da direniş ve iç savaş **426–29**
Sovyetler Birliği'ni kurtarma **290–93**
Leningrad kuşatması 205, **206–207**
Avrupa'da Zafer Günü **478–79**
Varşova Ayaklanması **422–25**
Kış Savaşı **96–99**
Avrupa Kalkınma Planı *bkz.* Marshall Planı
çocukların tahliyesi 88, 141
Exeter 454

F

Falaise cebi 407, 451
Falanj Partisi 56
Falkenhorst, General Nikolaus von 106, 107
Uzakdoğu'da savaş
Hiroşima ve Nagazaki **502–507**
Japonya kumar oynuyor **224–27**
Japonya Çin'i işgal ediyor **60–63**
Japonya hareket halinde **44–47**
Japonya teslim oluyor **508–11**
Japonya kuşatma altında **488–91**
Japon hücumu **236–39**
yeni Japon imparatorluğu **240–43**
Kızıl Çin **536–39**
Acı çeken Çin **376–79**
Burma'da dönüm noktası **380–83**
ayrıca bkz. Burma; Çin; Hong Kong; Hindistan; Japonya; Malaya; Pasifik'te savaş; Singapur
Faroe Adaları 160
Faşizm
İtalya'da **22–29**, 474
Nazizm **22–25**, 474
sahra telefonları 316
savaş filmleri 544–46
Nihai Çözüm 211, 268–71, 464
Finlandiya
teslim olması 418, 421
Kış Savaşı **96–99**
Fitch, Amiral 244
Fiume 22
Fletcher, Amiral 244, 245
Tiger tankları 376, 377
Foch, Mareşal 122
Gıda
mağlup ülkelere gıda yardımı 521
ABD'den ithalatı US 147, 174
karnesi 139, 141, 142–43, 338, 339, 492
asker tayınları 408–409
Foot, M.D.R. 265
Formoza (Tayvan) 42, 236, 366, 511, 539
Dört Yıllık Plan 64
Fransa
Normandiya'dan Müttefik çıkışı **404–406**
Riviera'ya Müttefik çıkarması 407, 414, 416, 417
yatıştırma **64–67**
silahlı kuvvetler
Özgür Fransa Kuvvetleri 160–63, 164–67, 278, 279, 415
Fransız İç Kuvvetler 414
asker, tank ve savaş uçağı, 1939 73
savaş hazırlıkları 91
Blitzkrieg'e ezilir 111
D-Günü çıkarmaları **390–93**, **398–401**
savaş ilanı 79
Yahudilerin tehciri 157
Dunkerque **114–19**
ekonomi 53, 55
düşüşü **120–23**

komünist devrim korkusu 52
Fransız Direnişi 123, 156, 157, 164–67, 263, 264, **340–43**, 398, 400, 404, 414
İtalya'nın savaş ilanı 121, 148
kurtuluşu 343, **414–17**
Alman işgali altında yaşam **154–59**
sömürgelerin kaybı 534–35
Maginot Hattı 53, 55, 88, 91, 120, 121, 122
Tuhaf Savaş **88–91**
savaştan sonra varlık boşaltma 529
ve savaştan sonra Almanya'nın bölünmesi 520
iki savaş arası yılları sorunları **52–55**
teslim olması 122
ve İspanya İç Savaşı 56, 59
Vichy hükümeti 121, 122, 123, 160, 161, 163, 286–87
I. Dünya Savaşı **14–17**
ayrıca bkz. de Gaulle, Charles
Franco, General Francisco 29, 56–59, 72, 475
Fransa-Prusya savaşı 14
Frank, Anne 157
Frank, Hans 154, 523
Franz Ferdinand, Arşidük 14
Freikorps 19
Fransız Ulusal Kurtuluş Komitesi (FCNL) 166, 167
Friedman, William 173
Fuchida, Komutan Mitsuo 232
Müttefiklerin yakıt sıkıntısı 416, 417

G

Gamelin, General Maurice 111, 113, 114
Gandhi, Mahatma 243, **534**
gaz saldırıları 88
Gazele 278
Cenevre Sözleşmesi, Üçüncü 344–45, 347
Cenevre Silahsızlanma Konferansı 48, 52
George, Yunanistan Kralı II. 426, 429
George, İngiltere Kralı V. 277
Almanya'ya savaş ilan eder (1914) 14
George, İngiltere Kralı VI. 123
Demokratik Alman Cumhuriyeti bkz. Doğu Almanya
Almanya
Müttefik hücuma **438–41**
Müttefik bombardımanı 135, **326–35**, 338, **454–59**
Müttefiklerin Fransa saldırısı (D-Günü) 390–93, 398–407
Müttefik işgali **460–63**, **470–73**
Müttefikler savaştan sonra teknik bilgi alır 437
Anschluss 51, **65**
Anti-Komintern Pakt 51
silahlı kuvvetler
Doğu Cephesinde
donanmanın genişlemesi 92
Açık Deniz Filosu 16
Hitler'in modernleştirmesi 37, 48–49
asker, tank, savaş uçakları, 1939 73
Panzer tümenleri 111, 113
Yedek Ordu 410, 413
Rus kışına hazırlıksız 205, 212–13, 291
ayrıca bkz. Luftwaffe
ve Ateşkes 16–17, 22
silah üretimi 37, 71, 326, 329, 336–37
gaddarlıklar 477, 514–17
Holokost 157, **268–71**, 464–67
Nazi katliamları **208–11**
yenilginin kaçınılmazlığı 410, 463
Bulge Çarpışması 397, **444–47**
savaş zamanında siviller 339
savaşın maliyeti 514
ABD'ye savaş ilan eder 177, 219, 227, 231
Nazi devletinin parçalanması 498
ekonomi 21, 36, 336–37, 497–98
monarşinin sonu 18
Terk edilen topraklarda Almanları kaderi 515–16
köle emeği 156, 324, **337–38**, 345, 435, 457, 515, 516, 518
Hitler'e bombalı suikast **410–13**
sivil cephe **326–29**, **454–59**
Bismarck'ı avlama **180–83**
imparatorluk hırsı 14
Belçika'yı işgali 90, 91, 111, 113, 154, 158
Çekoslovakya'yı işgali **70–73**
Danimarka'yı ve Norveç'i işgali 79, 98, 99, **106–109**
Fransa'yı işgali 90, **120–23**
Yunanistan'ı işgali 113, **198–201**, 428
Hollanda'yı işgali **111–13**, 154, 156, 158
Polonya'yı işgali 67, 72–73, 76–79, **84–87**
Varşova Ayaklanması **422–25**
Yugoslavya'yı işgali 113, **198–99**, 201, 430–33
Sovyetler Birliği'ni işgali 113, 127, 134
Kursk Çarpışması **348–51**
Stalingrad'da yenilgi **298–301**
Doğuya hücum **294–97**
Barbarossa Harekâtı **202–205**, 291
Kızıl Ordu taarruzu 1944 **418–21**
Moskova'da aksilik **212–15**
Leningrad kuşatması 205, **206–207**
İtalya harekâtı
Müttefiklerin İtalya'yı işgali **322–25**
Müttefiklerin Sicilya'yı işgali **318–21**
Roma'nın düşüşü **386–89**
Fransa'nın ve Belçika'nın kurtuluşu **414–17**
Alman işgali altında yaşam **154–57**
Nazi Devleti **34–37**
Nazi-Sovyet Paktı 73, **76–79**, 84, 96
Kuzey Afrika harekâtı
El-Alameyn **278–81**
son evreler ve yenilgi **286–89**
çölde savaş **184–87**
Nazizmin kökeni **22–25**
İsrail'e ödeme 517
İngiltere'ye barış önerileri 78, 90, 132
siyasal kutuplaşma 21
savaş sonrası koşullar 497–98, 515–16, 520–23
savaş sonrası bölünme 309, 339, 473, 496, 499, 520
savaş sonrası yeniden inşa 497–98, 499, 521–23, **528–31**
Berlin yarışı **470–73**
yeniden silahlanma 36–37, 71, 336–37
savaş tazminatları 21, 24–25, 30, 31, 528–29
Hitler'in yükselişi **30–33**
gizli silahlar **434–37**
ve İspanya İç Savaşı 51, **56–59**
teslim olması (1945) 285, 477, 479
devrim tehdidi 17, 19
Versey Antlaşması **18–21**, 48–49, 70
U-bot savaşı **174–77**
V-silahı taarruzu **434–37**
savaşa bakış 544, 546
savaş sanayi **336–39**
I. Dünya Savaşı 14–17
ayrıca bkz. Doğu Almanya; Hitler, Adolf; Batı Almanya
Gestapo 457
Gana 535
Cebelitarık 277
Gilbert Adaları 236, 240, 356, 359
Giraud, General Henri 166–67
Goebbels, Josef 66, 328, 413, 476
biyografi **37**
ve Alman savaş çabaları 338–39
ve Nazi propagandası 36–37, 193
Goering, Reichsmarschall Hermann
ve Luftwaffe 114, 124, 126, 127
ve Reichstag yangını 32
intiharı 523
Altın Sahil 400
Gona 253, 255
Gort, Lord 115
Gotik Hat 325, 389
sürgünde hükümetler 160–63
Graf Spee (Alman savaş gemisi) **94–95**, 180
Faşizmin Büyük Konseyi 321
Büyük Bunalım 55, 144, 220–21
Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanı 224, 236, 240–41, 508
Büyük Doğu Asya Konferansı 240, 242
Yunanistan 20, 21, 524
İngiliz müdahalesi 198–201, 426–29
Alman saldırısı ve işgali 113, 156, 185, **198–201**, 428
İtalyan saldırısı ve işgali 29, 148–49, 198, 426, 428
direniş ve iç savaş **426–29**
Grönland 160
Guadalcanal Çarpışmaları 248–51, 356, 358
Guam 227, 236, 240, 362, 364, 365
Guderian, General Heinz 114, 120, **214**, 351
Guernica 59
ayrıca bkz. Picasso, Pablo
Guillain, Robert 491, 505
Guillaumat, General Adolphe 53
Gulaglar 347, 423, 516–17
Gurka 288, 380–81, 385
Gustav Hattı 325, 386–88
Guzzoni, General Alfredo 318

H

Haakon, Norveç Kralı VII. 109, 160
Lahey Sözleşmesi 344
Haile Selassie, İmparator 49
Halder, General Franz 84
Hall, Virginia 265
Halsey, Amiral "Boğa" 255, 366–69
Hamburg'un bombalanması **326–29**, 454
Harris, Arthur 93, 328, **329**
Harz Dağları 435
Haukelid, Knut 264
ağır su **264**
"kirpi" mevziler 120
Henlein, Konrad 66
Heinrici, General 473
Helsinki 97
Henderson Havaalanı 249–50
Hersek 14, 430
Heydrich, Reinhard 66, 270
Himmler, Heinrich 211, 269, 474
Hindenburg, Mareşal Paul von 30, 31, 32–33
Hirohito, İmparator 227, 228, 522
biyografi **493**
ve Japonya'nın teslim olması 495, 505, 508–11
Hiroshima 491, 493, 495, **502–507**, 508
Hitler, Adolf
başarıları 36–37
antisemitizm ve ırkçılık 24, 208–209, 268–69, 464
Arap Özgürlük Hareketi 196
ve Ardennes taarruzu 444
suikast girişimleri 410, 412
ve Berlin Olimpiyatları **38–39**
biyografi **80–83**
bombalı suikast (1944) 191, 193, 406, **407**, **410–13**
Kursk'ta ölümcül gecikme 348–51
son günler ve intihar 474–77
güven kaybı 457
ve Mussolini 148–49, 151
ve Nazi Devleti **34–37**
Barbarossa Harekâtı 202
üst düzey komutanları dinlemez 183, 212, 349, 405, 413, 418–19
iktidara yükselişi 24–25, 30–33

ve Rommel 191, 193
ve Sovyet komünizmi 76, 444
ve Stalin 76
toprak hedefleri 37, 48, 64–67
V-silahlar 434
ayrıca bkz. Almanya
Hitler Gençliği 34, 36, 338, 404
Ho Şi Minh 243, 532, 534
Hodge, General Courtney 417, 445
Hollywood 544–45
Holokost 157, **268–71**, 464–67
Halk Ordusu, Polonya 422
sivil cephe
İngiltere'de 88–91, **132–41**
Avrupa'da **142–43**
Almanya'da 326–39, **454–59**
sürgünde hükümetler **160–63**
Japonya'da **492–95**
Alman işgali altında yaşam **154–59**
Sovyetler Birliği'nde **290–93**
Amerika Birleşik Devletleri'nde 144–**47**, **256–61**
İç Güvenlik Kuvveti 138
eşcinseller 270, 466
Hong Kong 62, 227, 237, 242, 309
Hood, HMS (İngiliz kruvazör) 181, 182, 183
Horii, General Tomarito 254–55
Horrocks, General Sir Brian 438
Höss, Rudolf 269
Hull, Cordell 308
Hulme, Kathryn 518
Macaristan 20, 202, 523, 524, 527
Budapeşte'nin alınması 462
Macar Devrimi (1956) 527
Doğu Cephesinde kayıplar 301
Mihver devletlere katılmaya ikna olur 198
Sovyet istilası 421, 447
Hürtgen Ormanları 441, 444

I

İzlanda 147, 218
kimlik kontrolleri 142
Imphal Çarpışması 381, 385
Hindistan 242–43, 376–77, 379, 380–81
silahlı kuvvetler 242
ve Burma harekâtı **385**
bağımsızlık ve bölünme 243, 533, 534
Japon istilası olasılığı 239, 242, 243, 380–81, 383
Hindistan Ulusal Ordusu 241, 242–43
Çinhindi 225, 240, 242–43, 378–79, 532, 534–35
Çinhindi Savaşı 243
Endonezya 242, 532, 534
grip salgını 16
istihbarat
casusluk 265, **266–67**
gizli ordular **262–65**, 342–43
gizli savaş **170–73**
Uluslararası Tugaylar 56, 59
Uzakdoğu İçin Uluslararası Askeri Mahkeme 523
İran 194–95, 196
Irak
ve Arap Birliği 197
Nazi yanlısı darbe **194**
İrlanda 154
Demir Perde 103, 265, 473, **524–27**
Irrawaddy Irmağı 382–83
Man Adası 138
İsrail
kurulması 197, 271, 467, **534**
Batı Alınan ödemeleri 517
İtalya
Afrika harekâtları **148–51**, **184–87**, 278, 289
Müttefik istilası
anakarayı 201, 277, 285, 321, **322–25**, **386–89**, 460
Sicilya'yı 277, 284, 307, 308, **318–21**
silahlı kuvvetler 148–49, 150–51, 184–85
Habeşistan'da 48–51
Mussolini'yle anlaşmazlık 149
Malta bombardımanı 274–75
ekonomi 148, 184
savaşa girer 121, 148–49
Roma'nın düşüşü **386–89**
Habeşistan'ın işgali 29, **48–51**, 184
Arnavutluk'un işgali 29, 73, 148, 198–99
Yunanistan'ı işgali 29, 148, **98–101**, 426–27, 428–29
Yugoslavya'nın işgali **198–99**, 433
İtalya Sosyal Cumhuriyeti 475
Müttefiklere katılır 325
Doğu Afrika imparatorluğunun kaybı **150–51**
Doğu Cephesinde kayıplar 301
Mussolini görevden alınır 321
Mussolini partizanlar tarafından idam edilir **474–76**
Faşizmin yükselişi **22–25**, 474
ve İspanya İç Savaşı 51, 56–59
teslim olması 151, 185, 321, 322–23
toprak ihtirasları 48–51
I. Dünya Savaşı 14–15, 16–17
ayrıca bkz. Mussolini, Benito
Itaya, Binbaşı 232
Iwo Jima savaşı 369, **480–83**
İzyum çıkıntısı 294

J

Japonya
Anti-komintern Pakt 51
gaddarlıklar 367–69, 486–87, 517
bombalanması 244–45, 377, 378, 488–95
Hiroşima ve Nagazaki 491, 495, **502–507**, 508
sivil ölümler 495
Dış Moğolistan konusunda Sovyetlerle çatışma 63, 224
"seks kölelerine" tazminat 517
anayasal monarşi 511
teslim olduktan sonra devam eden savaş 509
demokratikleşmesi 531
ekonomik yaptırımlar 216, 217, 219, 225, 227, 228, 492, 493
ekonomi 492–93, 494–95, 505, 508–11, 528–31
dağılan imparatorluk 508–11
girişimcilik 531
yenilgiye yüzleşme 494–95, 499, 502–505, 508–11
I. Dünya Savaşı kazanımları 21, 44
sivil cephe **492–95**
imparatorluk tutkuları 224, 225, 236, 240, 492, 508
Burma istilası 238, 380–83
Çin istilası **60–63**
Hindistan istilası (planlandı) 381, 383
Çinhindi istilası 225
Malaya istilası 227, **236–37**, 240, 532
Mançurya istilası **44–47**, 60, 224, 240
Filipinler istilası 227, 236–39, 240, 242
Japon-Sovyet tarafsızlık paktı 212, 377
milliyetçilik 492–93, 494–95, 508–509
deniz gücü 1941–45 365
Yeni Gine'de 252–55
Yeni Japon İmparatorluğu **240–43**
Pearl Harbor 219, 222, 223, 227, **228–33**
savaş sonrası koşullar 520–23
savaş sonrası anayasa 522–23
savaş sonrası yeniden inşa 495, 505, 508–11, 522–23, **528–31**
ve Potsdam Bildirgesi 499, 504
egemenliğine tekrar kavuşur 1952 531
gemi kaybı 493
Sovyetler Birliği'yle savaş 495, 499, 502, 508–11, 536
teslim olması 375, 495, 505, **508–11**
toprak ihtirasları 43, 44, 45, 46, 47
kuşatma altında **488–91**
ABD'nin savaş ilanı 219, 222–23, **231**
ABD'nin işgali 375, 505, 508–11, 520–21
Çin'le savaş 224–27, 228, 376–79, 492
savaş çabası 493
Washington Deniz Kuvvetlerini Sınırlandırma Antlaşması 44, 45
ayrıca bkz. Uzakdoğu'da savaş; Pasifik'te savaş
Japon kökenli Amerikalılar 257
Jarrow Yürüyüşü 52–55
Java 236–37
Java Denizi Çarpışması 236–37
Yahudiler
ve Araplar Filistin'de 194–97
Armée Juive 340
İsrail'in kuruluşu 197, 271, 465, 534
ölü sayısı 86, 87, 268, 269, 270, 271, 514
yerinden edilmiş kişiler olarak 518
gettolar 86, 87, 156, 157, 208
Yunan 201
Hitler'in/Nazilerin görüşü 24, 34, 35, 82, 83, 208–11, 268, 464, 466–67
Holokost 157, 211, **268–71**, 465
Kindertransport 72
Kristallnacht 66, 67, 70, 154
karşı yasalar 35–36, 154
Nazi katliamları 208–11
işgal altındaki ülkelerde 156–57
toplanmaları 70, 154–57, 268, 270, 272–73
Junge, Traudl 475
cangıl savaşı 380–85
Juno Sahili 400
Jutland Çarpışması 16

K

Kamikaze saldırıları 366, 369, 481, 484, 486, 487, 508
Karelia 96
Kasserine Geçidi 287
Katyn Katliamı **85**
Keitel, General Wilhelm 122
Kellogg-Briand Paktı 52
Kennedy, John F. 543
Kesselring, Mareşal Albert 276, 287, 325, 386, 387, 388
Kesselschlacht (kazan savaşı) 348
Halhin Gol Çarpışması 41, 353
Harkov 350, 351
çarpışması 294
Kruşçev, Nikita 355, 543
Kiev 203, 205, 351, 353
Kinkaid, Amiral 368
Kindertransport 72
asker çantasının içeriği **408–409**
Kluge, Hans Guenther von 405, 406, 407, 413
Knauth, Percy 465
Knickebein 132–33
Kobe 493
Koga, Amiral 247
Kohima Çarpışması 381, 385
Kokoda Patikası 252–54
Komorowski, General Tadeusz 423, 425
Konev, Mareşal Ivan 472
Kore 509, 511, 517
Kore Savaşı 375, 539
Kramer, Joseph 465
Kretschmer, Otto **176**
Kristallnacht **66**, 67, 70, 154
Kruger, General 370
Kuboto Shigenori, Dr 491

Kuomintang 40–43, 60–63, 219, 377, 379, **536–39**
Kuribayashi Tadamichi, Korgeneral 480, 482–83
Kuril Adaları 509, 511
Kursk Çarpışması 301, **348–51**, 354, 418, 460
Kara Ordusu 139

L

Langsdorff, Kaptan Hans 95
Lanitis, Domnitsa 38
Laos 241, 243
Lashio 380
Laskin, General 300
Lattre de Tassigny, General Jean-Marie de 120
Letonya 79, 96, 99, 421
Laurel, José 241
Lozan Konferansı 31
Laval, Pierre 121
Alman Kızlar Birliği 338
Milletler Cemiyeti 17, 20–21, 46–47, 48, 49, 51, 52, 97
Lübnan 197
Lebensraum 37, 71, 156
Leclerc, General Philippe 163, **415**
Ledo Yolu 378, 379, 382, 383
Leeb, Mareşal Ritter von 112
Leigh Light 312
LeMay, Curtis 488, **490**, 491
Ödünç verme-kiralama planı **145–47**, 161, 196, 216, 222, 293, 376, 377, 378
Lenin, Vladimir Ilyiç 16
Leningrad
  Alman saldırısı 203
  kurtuluşu 354, 418
  kuşatması 205, **206–207**
Léopold, Belçika Kralı III. 161, 163
Lewin, Abraham 272
Lexington, USS (ABD uçak gemisi) 245
Leyte Körfezi Çarpışması **366–71**, 375
Libya 48, **149–50**, 277
  savaşı **184–87**
Lindbergh, Charles 144
Lingayen Koyu 369
List, Mareşal Wilhelm 296
Litvanya 79, 96, 99, 209, 421
Locarno Paktı 29, 52
Londra
  Blitz 132–37
  V-silahı saldırıları 435–37
Uzun Yürüyüş 42, 43
Uzun Telgraf 525, 526
Lorient 407
Lorraine 14, 122
Los Alamos, New Mexico 502
Lübeck 454
Luftwaffe
  ve alman kentlerini Müttefik bombardımanı 454–57
  Britanya Çarpışması **124–27**
  Blitz **132–37**
  Condor Lejyonu 56, 59
  yaratılması 37, 48
  ilk çarpışmalar 93
  savaş uçakları 1939 73
  ayrıca bkz. bombardıman harekâtları
Lüneburg Fundalığı 285
Lütjens, Koramiral Günter 181, 182, 183
Lüksemburg 158, 160, 416
Luzon 366, 368, 369
Lvov (Lwow) 516

M

Maas Irmağı 416, 438, 444–47
MacArthur, General Douglas 223, 237, 394, 396
  biyografi **372–75**
  ve Japonya'nın yeniden inşası 528
  ve Japonya'nın teslim olması 375, 509, 511
  Yeni Gine'de 248, 251, 252–55, 356, 358, 365, 375
  ve Filipinler 366, 367, 368, 370, 373, 374, 375
  ve ABD'nin Japonya'yı işgali 375, 505, 509, 511, 520, 521, 530, 531
Maclean, Tuğgeneral Fitzroy 432
Mafya 320
Magdeburg 454, 455
Maginot, André 53, 90
Maginot Hattı 53, 55, 88, 90, 120, 121, 122
Maykop 297, 298
Majdanek 269, 271, 421, 464
"idare et ve onar" 140, 142
Makin 356, 359
Malaya 225, 242, 309, 379, 383
  Japon istilası 227, **236–37**, 240, 532
Malemè Havaalanı (Girit) 201
Malta kuşatması **274–77**, 286
Mamayev Kurgan 546
Mamoru Shigemitsu 509
Mançurya
  Japon işgali **44–47**
  Japon kuklası devlet olarak (Mançukuo) 60, 241, 379
  Sovyet istilası 504, 509, 511, 536
Mandalay 382, 383
Manhattan Projesi 502
Manila 369, 374, 375
Mann, Thomas 36
Mannerheim, Mareşal Gustav von 97, 98
Mannerheim Hattı 97
Manstein, Korgeneral Erich von 111, **349**, 410
Manteuffel, Hasso von 444, 445
Mao Zedong 42, 61, 62, 63, 376, 379, **536–37**
Marco Polo Köprüsü Olayı 62, 216
Mareth Hattı 288–89
Mariana Adaları 236, 359
  Mariana Adaları Çarpışması **362–65**
Deniz Piyadeleri Savaş Anıtı (Washington D.C.) 481
Marne Irmağı416
Marshall, General George 396, 537
Marshall Adaları 238, 356, 359, 362
Marshall Planı 530
Masters, Binbaşı John 385
Maznitsa, Nikolai 302
madalyalar 389, 422, 500–501
Akdeniz konvoyları 274–77
Akdeniz'de savaş 148–49, 274–77, 287, 288–89
  ayrıca bkz. Arnavutluk; Girit; Yunanistan; İtalya; Malta; Kuzey Afrika'da savaş; Sicilya, Yugoslavya
Meiktila 382–83
Mein Kampf (Hitler) 23, 81, 208–11
Memel 72
ticaret gemileri 174–77, 180–81, 182, 310–13, 314–15
Merrill Çapuluları 382
Mezopotamya 15
Messina 320–21, 323, 450
Metz 451
Metzger, Lothar 455, 458
MI6 265
MI9 266, 341
Ortadoğu
  çatışmaları **194–97**
  petrol sahaları 184, 194, 294
Midway Çarpışması **244–47**, 248, 252–53, 356
zorunlu göçler 516
Mihailoviç, Draza 201, **430–33**
Mindanao 366
Mindoro 368–69
Gıda Bakanlığı 139
Minsk 202–203, 419
MIS-X 266
Missouri, USS (ABD savaş gemisi) 508–11
seferberlik rakamları, I. Dünya Savaşı 15
Model, Walter 407, 416, 418–21, 444, 447
Mogadişu 151
Mogaung 382
Molotov, Vyaçeslav 308
Molotov-Ribbentrop Paktı
  bkz Nazi-Soviet Paktı
Monckton, Walter 497
Montague, E.A. 38
Monte Cassino 325, **387**
Karadağ 431, 432
Montgomery, Mareşal Bernard Law
  ve Avrupa'da Müttefik ilerlemesi 416, 462
  ve Bulge Çarpışması **447**
  biyografi **282–85**
  ve Eisenhower 394, 470
  El-Alameyn 278–81
  ve Normandiya istilası **392**, **404**
  ve Sicilya istilası 318–21
  ve İtalya harekâtı 322
  ve Kuzey Afrika harekâtı 185–87, 287, 288–89
  ve Market Garden Harekâtı **285**, 417, **438–41**
  ve Patton 449
  ve Berlin yarışı 470
anıtlar ve anılar **544–47**
moral
  Alman sivillerin 456–57
  askerlerin 408–409
Morgan, General Frederick 390, **392**
Morgenthau, Henry 147, 520
Fas, Meşale çıkarmaları **288–89**
Mors kodu 170
Mortain 407
Moskova
  savaşı 212–15, 353
  Alman hücumu 202–205, **291**
Moskova Konferansı 308
Moselle Irmağı 417
Mosley, Oswald 52
Moulin, Jean **341**
Suribachi Dağı **481**
Mountbatten, Lord Louis 378, 380–81
Moyne, Lord 197
Moynihan, Binbaşı John E. 502
Dut limanlar 392, 405
Münih Anlaşması 29, **64–67**, 70
Münih Darbesi 34, 81
Murata, Binbaşı 232
Mussolini, Benito
  başarıları 25
  Nazi Almanya'sına ayak uydurma girişimleri 148–51
  biyografi 26–29
  görevden alınması 321
  kaçışı 325
  idamı **474–77**
  Salo Cumhuriyeti 321, 325
  iktidara gelişi **22–25**
  ayrıca bkz. İtalya
Myitkyina 382

N

Nagazaki, 491, 495, **502–507**, 506, 508
Nagumo, Amiral 246–47
Nancy 451
Nanjin 539
  tecavüzü **62**, 224
Napoli 324, 433
Narvik 98, 106–107
  Çarpışmaları **108–109**
NASA 435, 522
Ulusal Açlık Yürüyüşü 52
Ulusal Kurtuluş Cephesi (EAM) 426–28
Ulusal Halk Kurtuluş Ordusu (ELAS) 426–29

Ulusal Cumhuriyetçi Yunan Birliği (EDES) 426–28
Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi *bkz.* Nazi Partisi
Milliyetçi Parti (Çin) *bkz.* Kuomintang
Milliyetçiler (İspanya İç Savaşı) 56–59
NATO 397, 542
Navajolar 173
Nazi Partisi
  Nazi devletinin dağıtılması 498, 521
  Hitler ve 30–33, 80–83
  Svastika altında yaşam **154–57**
  Nazi devleti **34–37**
  Nazizm **22–25**, 474
  yükselişi 22–25, 30–33, 474
  ayrıca bkz. Almanya; Hitler, Adolf
Nazi avcıları 271, 523
Nazi-Sovyet Paktı 73, **77**, 84, 96
Nearne, Jacqueline 264
Neave, Airey 347
Hollanda
  Alman saldırısı ve işgali 112–13, 156–57, 158
  sürgünde hükümet 160, 161–62
  Japonya sömürgelere saldırır 236–37
  sömürgelerin kaybedilmesi **534**
  Market Garden Harekâtı 438–41
Tarafsızlık Yasası (ABD, 1935) 216, 221
New Britain 248, 254, 356, 365
New Deal 55, 221–22
New Georgia **358**
Yeni Gine 240, 356–59, 369
  Müttefik harekâtı 242, 252–55, 365, 375
  Port Moresby'ye Japon saldırısı 244–45, 251
Yeni Zelanda 79, 532
gazeteler, yeraltı 340–41
Uzun Bıçaklar Gecesi 34
Nijmegen 438–40
Nimitz, Amiral Chester 244, 366, 375, 488
  Mariana Adaları Çarpışmaları 362
  Mercan Denizi ve Midway 244–46
  Açlık Harekâtı 488
  Filipinler harekâtı 366, 369, 375
NKVD 423
Nomonhan Çarpışması 63, 353
Norden, Carl 333
Norden bombardıman nişangâhı 333
Nonnandiya, Müttefik istilası 87, 113, 129, 145, 185, **254–55**, **258–61**
  Müttefik çıkışı **404–407**
Norsk Hydro fabrikası 264
Kuzey Afrika'da savaş 274, 276–77
  Blitzkrieg in 113
  El-Alameyn 187, 192–93, **278–81**, 284–85
  Montgomery 282–85
  Rommel 190–93
  Meşale çıkarmaları **286–89**, 449
  Çölde Savaş **184–87**
  Batı Çölü 149, 150 278
  ayrıca bkz. Cezayir; Mısır; Libya; Fas; Tunus
Kuzey Vietnam 534
Kuzey Seferi 41
Norveç 98–99, 391
  Alman saldırısı ve işgali 79, 99, **107–109**, 134
  sürgünde hükümet 160, 162
  ticaret filosu 174
Nükleer savaş
  ve Alınan teknolojisi 437
  Hiroşima ve Nagazaki **502–507**, 540, 543
  tehdidi 319, 540, 542–43
  ayrıca bkz. atom bombası
Nürnberg'in bombalanması 455
Nürnberg Yasaları 35, 154
Nürnberg toplantıları 33, 36, 337
Nürnberg savaş mahkemeleri 337, 465, **522–23**

O

Oder Irmağı 425, 470
Odessa 269
Stratejik Hizmetler Bürosu bkz. OSS
Oflag 345
Okhapkina, Lidiya Georgievna 207
Okinawa Çarpışması 369, 378, 477, 480, **484–87**, **488**, 494
Olson, Betty M. 479
Olimpiyat Oyunları, Berlin 1936 33, 36, **38–39**
Omaha Sahili çıkarması 398–99, **400–403**, 546
Attila Harekâtı 287
Bagration Harekâtı 354, **418–21**, 460
Barbarossa Harekâtı 113, 127, 198, **202–205**, 212, 291, 294
Mavi Durum Harekâtı 294–97, 298
Bodenplatte Harekâtı 447
Çember Harekâtı 255, **357**, 375
Hisar Harekâtı 348–51
Arbalet Harekâtı 435
Haçlı Harekâtı 278
Diadem Harekâtı 388
Ejderha Harekâtı 407
İhracatçı Harekâtı 196
Gomora Harekâtı 328
Husky Harekâtı 318
Market Garden Harekâtı 285, 417, **438–41**
Overlord Harekâtı 167, 193, 285, 343, 392, 399, 255, **398–401**
Kaide Operasyonu 276–77, 286
Pluto Operasyonu 392
Denizaslanı Harekâtı **127**
Shingle Harekâtı 386
Orak Kesimi Harekâtı 114–15
Açlık Harekâtı 488, 491, 498
Boğma Harekâtı 388
Ten-go Harekâtı 486, 508
Meşale Harekâtı 281, **286–89**, 396, 449
Tayfun Harekâtı 205, 212
Uranus Harekâtı **300**
Oppenheimer, J. Robert 502
Oradour 343
Oran 286
Orel 350
Orsha 418
Osaka 493
Oslo 107
OSS (Stratejik Hizmetler Bürosu) 265, 266
Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması 17
Dış Moğolistan 63, 224, 354

P

Pasifik'te savaş
  Marina Adaları Çarpışmaları 359, **362–65**
  Orta Pasifik taarruzu 356–59, 488
  Mercan Denizi Midway **244–47**, 248, 252, 253
  Avustralya'yı savunma **252–55**
  Guadalcanal **248–51**, 356, 358
  Hiroşima ve Nagazaki 491, 495, **502–507**, 508
  Iwo Jima 369, **480–83**
  Japonya teslim oluyor 375, 495, 505, **508–11**
  Japonya kuşatma altında **488–51**
  Japon taarruzu **236–39**
  Yeni Gine harekâtı 242, 252–55, 365, 375
  Okinawa 369, 378, 477, 480, **484–87**, 488
  Filipinler harekâtı 359, 365, **366–69**
  ayrıca bkz. Uzakdoğu'da savaş
Pasifizm 55
Çelik Paktı 29, 51, 73, 78
Panter-Downes, Mollie 479
Pakistan 533, 534
Palermo 450
Filistin 196–97, 465
Filistin Mandalığı 534
Pan-Amerikan Tarafsızlık Bölgesi 218
Panzer tümenleri 111, 113
Papandreou, George 428
Papen, Franz von 32–33
Papua 240, 356
  ayrıca bkz. Yeni Gine
paraşütler **439**
paraşütçüler 106, 112, 201, 264, 393, 398–400
Paris
  Fransa'nın düşüşü 121–22
  Alman işgali 155, 158–59
  kurtuluşu 397, 407, **414–17**
  Avrupa'da Zafer Günü 478–79
Paris Barış Konferansı 19–21
partizanlar *bkz.* direniş hareketleri
Pas de Calais 390–91, 398
Patton, General George S. 285, 394, 396
  ve Avrupa'da Müttefik ilerlemesi 415, 416–17, 447, 448, 450–51, 470
  ve Müttefiklerin Sicilya işgali 319, 320–21, 450
  biyografi **448–51**
  ve D-Günü ve Normandiya 391, 407, 448, 450
  ve Kuzey Afrika harekâtı 284–85, 448–50
Paul, Yugoslavya Prensi 198
Paulus, General Friedrich 296, 297, 298, **300**, 301
Paveliç, Ante 201
Pearl Harbor'a Japon saldırısı 176–77, 219, 222–23, 227, **228–33**
Peenemünde 434, 435
Halk Kurtuluş Ordusu 538, 539
Percival, Korgeneral Arthur 237
Pershing, General 396
Petacci, Clara 29, 475, 476
Pétain, Mareşal Philippe 121, 122, 123, 164, 166, 287
Peter, Yugoslavya Kralı 430, 432
Pforzheim 455
Philby, Kim 265
Filipinler Denizi Çarpışması 364
Filipinler
  Müttefik işgali 359, 365
  Leyte Körfezi Çarpışması **366–71**
  Japon saldırısı ve işgali 227, 236–39, 240–42
Tuhaf Savaş 79, **88–91**
Picasso, Pablo
  Guernica 59
güvercinler 316
Placentia Körfezi Konferansı 308
Ploesti petrol sahaları 421
Polonya
  silahlı kuvvetler 70–71, 84–87, 160, 162, 163, 422–23, 440
  Monte Cassino'da 387, 388
  Halk Ordusu 422–25
  RAF'teki pilotlar 87, 163
  komünistler iktidarı alır 527
  ölü sayısı 425, 514
  sivil 86
  Sovyetler Birliği'ni bırakılan doğu 516
  Yahudilerin kaderi 86, 87, 272–73
  Alman saldırısı ve işgali 67, **72–73**, 76–79, **84–87**
  sürgünde hükümet 87, 161, 162, 163
  Hitler'in istekleri 70
  Nazi ölüm mangaları 208, 209
  Polonya Koridoru 37, 48, 65, 67, 70, 78
  savaş sonrası sınırlar 309, 457
  savaş sonrası hükümet 163
  Batı Polonya'dan Almanların iadesi 516
  Sovyet emelleri 73, 77, 309, 457
  Sovyetlerin tutumu 162, 422

Sovyetlerin girişi 421, 422
Versay Antlaşması 19–21
Alınan işgali alnında 154
Varşova Ayaklanması **422–25**
siyasal mahkumlar 270
Pomeranya 462, 470
gelincikler 544
Halk Cephesi 56
Port Moresby 244–46, 251, 252–55
Portekiz 154
Potsdam'ın bombalanması 455
Potsdam Konferansı 167, **496–99**, 528
Potsdam Bildirgesi 499, 504
Prag 67, **70–73**, 524
hassas bombardıman 330, 333
Prien, Binbaşı Günther 93–94, 176
Primo de Rivera, General 56
Prince of Wales, HMS (İngiliz savaş gemisi) 181, 182, 236, 237
Princip, Gavrilo 14
Savaş esirleri
İngiliz 344, 345, 346, 347
yerinden edilmiş kişiler olarak 518
Avrupa'da **344-47**
Alman 138, 139, 208, 301, 347, 419, 463
İtalyan 138, 139, 324, 346
Japon 487
dönüşleri 515–16
Sovyet 203, 211, 212, 347
ABD 344, 345, 346, 447
Prokhorovka'da çarpışma 351
propaganda 168–69
anti-Nazi 262
Japon milliyetçi 492, 494
Nazi 36–37, 83
savaş 544–46
"seks köleleri" 517
Prusya 520
ayrıca bkz. Doğu Prusya
Pu Yi, Henry 47
Purple kodu 172
Pyle, Ernie 136

Q

Quebec Konferansı 307, 308, 381, 392
Quezon, Manuel 241, 374
Quisling, Vidkun 109, 154

R

Rabaul 248, 254, 356, 358, 365, 375
radar **126**, 130, 312
radyasyon hastalığı 504, 506, 511
radyolar-telsizler 265, 266–67, 316–17, 341, 438
Raeder, Amiral Erich 92, 180
demiryolu sabotajları 342, 343
Ramsay, Amiral Bertram 116
Rangoon 239, 382, 383
Rastenburg 83, 412, 413, 421
karne uygulaması
İngiltere'de 88, 89, 138–41
Avrupa'da 142
Almanya'da 338, 339
Japonya'da 492
işgal altında topraklar 154, 155
ABD'de 259
Reagan, Ronald 543
yeniden inşa
Avrupa'nın **497–98**, **499**
Almanya'nın **528–31**
Japonya'nın **528–31**
Kızıl Ordu *bkz*. Sovyetler Birliği
Kızıl Haç 188–89, 345, 346
Rée, Yüzbaşı Harry 264
mülteciler **514–19**
Reichsarbeitsdienst (RAD) 36
Reichstag muharebesi 473
Reichstag yangını **32**, 33, 35
Reims 451
Rendova 358
savaş tazminatları 21, 24–25, 30, 31, 528–29
Cumhuriyetçiler (İspanya İç Savaşı) 56–59
direniş hareketleri
Arnavutluk 157
Belçika 340
Hollanda 156, 439
Fransız 123, 156–57, 164–67, 263, 264, **340–43**, 398, 400, 404, 414
sürgünde hükümetler 160–63
Yunan 426–29
İtalyan 320, 324–25, 475
Norveç 109
Filipin 242
Polonya 87, 422–25
Sovyet 204, 205, 211, 212–15
Yugoslav 157, 163, 201, 430–33
ayrıca bkz. SOE
Reynaud, Paul 91, 98, 121
Ren Irmağı
Müttefiklerin geçmesi 451, 460, 462, 463
Market Garden Harekâtı 438, 439, 440, 441
Renanya 20, 37, 51, 520
Rodezya 535
Rhône Irmağı 414
Riabinkin, Yura 207
Ribbentrop, Joachim von 77, 523
Riga Barışı 76
Ritchie, Korgeneral Neil 278, 279
Röhm, Ernst 34
Roman 156, 157, 270, 466
Romanya 79, 198, 202, 457, 524, 527
düşüşü 418, 421
Doğu Cephesinde kayıplar 301
Alman işgaline izin vermeye ikna olur 148, 199
Sovyet hâkimiyeti 428, 433, 527
Roma
düşüşü **325**, **386–89**
Alman işgali 324
Mussolini'nin yürüyüşü 23, **24**
Roma-Berlin mihveri 51
Rommel, Mareşal Erwin
biyografi **190–93**
ve Normandiya savunması 193, 393, 404
Kuzey Afrika'da 113, **184–87**, 190–93, 200, 276–77, **278–81**, 283–84, 286–89
intihar 187, 193, 413
Roosevelt, Eleanor 220, 223
Roosevelt, Franklin D.
Müttefiklere yardım 145–47
Müttefik konferansları **306–309**, 318, 457, 499
ve Normandiya istilası 191, 223
ABD'yi savaşın dışında tutma girişimleri 79, 216–19
sivilleri koruma girişimleri 92
ve Fransa Çarpışması 121
biyografi **220–23**
ve Almanya'nın bombalanması 330
ve Çin 376, 379
ve Churchill 145, 147, 222, 223, 306–309, 311
ve de Gaulle 166, 167
savaş ilanları **231**
ve Japonya'nın Çin'i işgali 62, 63
New Deal 55, 221, 223
ve kedi kaderini belirleme hakkı 532, 533
ve Stalin 223, 306–309, 499
ve ABD silah üretimi 256–57
Rosenthal, Joe 481
Rostock 454
Rostov 296, 297
Rota 362
Rotterdam 113
Kraliyet Hava Kuvvetleri (RAF)
Britanya Çarpışması **124–27**
Blitz **132–35**
Almanya'nın gece bombalanması **326–29**, 330
Alman kentlerinin yıkımı **454–59**
ilk çarpışmalar 93, 94
Polonyalı pilotlar 87, 163
savaş uçakları 1939 73
Kraliyet Deniz Kuvvetleri
uçak gemileri **45**
Dunkerque tahliyesi **114–19**
ilk çatışmalar **92–95**
Bismarck'ı avlama **180–83**
Akdeniz Filosu 149
Pasifik Filosu 484
Atlantik'te hesaplaşma **310–13**
U-bot savaşı **174–77**
I. Dünya Savaşı 16
Ruhr 416, 462, 520
Çarpışması 326
Rundstedt, General Gerd von 85, 111, 214, 401, 404, 405, 444, 447
Rusya
iç savaş 17, 18
Rus Devrimi 16, 22, 96
I. Dünya Savaşı 14–17
ayrıca bkz. Sovyetler Birliği
Rus-Japon Savaşı 44, 45
Rutenya 67
Ryukyu Adaları 484, 487

S

Saarland 20, 37, 48, 92, 520, 529
sabotaj
Çin iç savaşında 537
Fransa'da **342–43**, **398**, **399**, **400**, **401**, 404, 405
Yunanistan'da 426, 427
gizli ordular **262–65**
Saipan 362, 363, 364, 365
Sahalin 509
Salerno çıkarmaları 323
Salo Cumhuriyeti 325
Salomon, Teğmen Sidney 402
San Francisco Konferansı **308**
San Francisco Antlaşması 531
Sano, Tümgeneral 237
Santa Cruz Çarpışması 250
Saphis, General 427
Savo Adası 248
Scapa Flow 93
Scheldt halici 417, 441
Schellenberg, General Walter 262
Schepke, Joachim 176
Schleicher, General Kurt von 32
Schlieffen Planı 111
Schmidt, General Harry 300, 480
Schuschnigg, Kurt 64
Schutzstaffel bkz. SS
Schweinfurt'e USAAF akını 333–35
Scobie, General 427
yanık toprak politikası 203, 477
Seabee 363
Seine Nehri 414, 416
Sırbistan 430, 431, 433
Sevastopol 294, 295
Sevr Antlaşması21
sekstant 246
Shan Tepeleri 383
Şangay 41–42, 62, 539
Sherrod, Robert 356
Shibazaki, Tuğamiral Keiji 359
Shipster, Binbaşı John 385
Shumilov, General 30
Sicilya 287
Müttefik işgali 284, 285, 307, 308, **318–21**

Sidi Bu Zeyd 287
Sikorski, General Wladyslaw 162, **422**
Sinatra, Frank 259
Singapur **237**, 242, 243, 309, 383
Çin-Japon Savaşı 239, 517
SIS (Gizli İstihbarat Servisi) 262
Sittang 383
Slavlar 211, 430, 431, 432, 433
Slim, General Bill 380–83
Slovakya 66, 67, 421
Slovenler 430
Smolensk 202
Smuts, Jan 79
Sobibor 270
SOE (Özel Operasyonlar Dairesi) 162, **262–65**
  teçhizat **266–67**, 341
  ve Fransız Direnişi 341, 342
  Yunanistan'da 426
Sofya 524
Dayanışma sendikası 73
Solomon Adaları 240, 244, 356, 358, 359, 362, 365
  Guadalcanal 347, **248–51**, 255
Somaliland 48, 150, 151, 184
Somme Çarpışması 15
Somme Irmağı 416
sonar 175, 312, 313
Güney Afrika 79, 532
Güney Vietnam 534
Sovyetler Birliği
  Almanya'ya ileleme (1945) 460
  doğu Polonya'nın ilhakı 309, 457, 514
  silahlı kuvvetler
  firarlar 457
  Doğu Cephesinde 287, 288, 289
  asker, tank ve savaş uçağı 1939 73
  Bagration Harekâtı için 421
  Kızıl Ordu temizliği 96, 353
  Kızıl Ordu reformu 97
  silah üretimi 291, 541, 542
  gaddarlıklar 460, 514
  Katyn katliamı **85**
  Dış Moğolistan'da Japonya'yla çatışma 63, 224
  Soğuk Savaş 511, 521, **540–43**
  çöküşü 535, 543
  savaşın maliyeti 514
  Küba Füze krizi 543
  ölü sayısı 514, 515, 517
  ve dekolonizasyon 535
  Japonya'ya karşı savaşa girer 494, 499, 504, 505, 509, 511, 536, 539
  yayılmacı politika 79, 96
  Alman istilası 127, 134, **202–205**
  Kursk Çarpışması 301, **348–51**
  Moskova Çarpışması **212–15**
  Stalingrad Çarpışması 293, 296, 297, **298–303**
  doğuya Alman hücumu **294–97**
  Kızıl Ordu taarruzu 1944 351, 407, **418–21**, 470
  Leningrad kuşatması 205, **206–207**
  sivillere yönelik Alman tutumu 514, 515
  glasnost dönemi 517
  sivil cephe **290–93**
  sanayi ve ekonomi 291, 292, 496, 497, 498, 499
  Mançurya'nın işgali 504, 509, 536, 537
  Polonya'nın işgali **85**
  Demir Perde 103, 524–27
  ve Japonya'nın Çin istilası 62, 63
  Japon-Sovyet tarafsızlık paktı 212, 377
  Nazi katliamları 208, 209, 211
  Nazi-Sovyet Paktı 73, **76–79**, 84, 96
  Berlin'in bölünmesi 521
  savaştan sonra Almanya'dan varlık boşaltma 473, 496, 529
  savaştan sonra Almanya'nın bölünmesi 520, 521, 522, 523
  savaştan sonra doğu Avrupa hâkimiyeti 103, 163, **525–27**, 540–43
  temizlikler 542
  Berlin yarışı 471–72
  ve savaş sonrası dünyanın şekillenmesi 496–99
  ve İspanya İç Savaşı 56–59
  hayatta kalması **290–93**
  toprak kazanımları 457
  iade edilen yurttaşlara muamele 516, 517
  ve Birleşmiş Milletler 308–309
  savaş görüşü 545
  ve Varşova Ayaklanması **422**, **423**
  Kış Savaşı **96–99**
  ayrıca bkz. Rusya; Stalin, Joseph
  uzay yarışı 542
  ve Alman teknolojisi 437
  İspanya'ya 154
  İç Savaş 29, 51, **56–59**, 72
Spartakistler 19
Özel Operasyonlar Dairesi *bkz.* SOE
Speer, Albert
  Silahlanma Bakanı olarak 329, 336
  biyografi **337**
casuslar 265
Spruance, Koramiral Raymond 359
SS (Schutzstaffel) 24, 34
  Einsatzgruppen 157, 208, 209, 268, 269
  Waffen-SS 211
Stalag 345
Stalin, Joseph
  Müttefik konferansları **306–309**, 457, 496–99
  biyografi **100–101**
  ve Churchill 306, 307, 308, 309, 428, 524, 525, 526, 527
  ve Alman istilası 202–205, 212, 213, 214, 215, 299
  ve Hitler 76, 77
  ve Demir Perde 524–27
  ve Nazi-Sovyet Paktı 73, **76–79**, 84, 96
  savaş sonrası Almanya için plan 521
    ve savaştan sonra Balkanlar'ın bölüşmü 524
  ve Kızıl Ordu taarruzu 1944 418
  ve Roosevelt 221, 306–309, 499
  ve Tito 433
  ve Varşova Ayaklanması 425
  ve Jukov 352–55
  ayrıca bkz. Sovyetler Birliği
Stalingrad Çarpışması 293, 296, 297, **298–303**, 354, 546
Stauffenberg, Claus von 412, 413
Stilwell, General Joseph 61, 239, 376, 377, **378**, 379, 380, 382, 383
St Lô 405
St Nazaire 407
Strasbourg 88, 447
stratejik bombardıman 95, 454
Stratejik Savunma Girişimi 543
Student, General Karl 323
  (SA) 24, 34
Sudan 151
Sudetenland 65–67, 70, 516
Süveyş Kanalı 184, 194
intihar saldırıları 365, 366, 482, 483, 484, 486
Sukarno, Başkan 242
Suluan Adası 366
Sumatra 237
Sun Yat-sen 40, 41
Suzuki Kantaro, Amiral 594
Svastika 24
Svaziland 535
İsveç 95, 154
Sweeney, Binbaşı Charles W. 505
İsviçre 154
Kılıç Sahili 400
Syracusa 320
Suriye 194, 195

T

Tayvan 42, 366, 511, 539
Tanggu Ateşkesi 60
tanklar ve tank savaşı
  American M3 hafif tankları 249
  karşılaştırmalı tank sayısı 1939 73
  Hayalet Tümen 192
  Japon Type 95 tankı 159
  İspanya İç Savaşının dersleri 59
  Panther 349
  Panzer tümenleri 113, 214, 350, 401, 404
  Sherman tank **445**
  Sovyet T-34 292, 351, 418–19
  Tiger 351
  Valentine piyade tankı 280
Taranto 149, 150, 228
Tarawa 356, 357, 359
Tahran Konferansı 131, 223, 306, 307, **309**
On Yıl Kuralı 55
Tayland 236, 241
Thälmann, Ernst 32
Tianjin'in kurtuluşu 509
Tibbets, Albay Paul W. 502, 504, 506
Timor 237
Timoşenko, Mareşal Semyon 98, 294
Tinian 362, 364, 365, 502
Tito 201, **430–33**
Tobruk 185, 278, 279, 284
Tohei, Nori 506
Tojo, Hideki **227**, 230, 493, 523
Tokyo'nun bombalanması 244, 490, 491, 492, 493
Tokyo Körfezi 375
Topp, Erich 176
Meşale çıkarmaları 187, **286–89**, 449
Torgau 472, 473
Toyoda, Amiral Soemu 364, 366
Mavera-i Ürdün 195, 197
Treblinka 270, 272
Trieste 433
Üçlü Pakt 198, 227
Üçlü İttifak 14
Üçlü İtilaf 14
Trablus 150, 284, 286
Truman, Harry S. 397, 524, 525, 526, 533, 537
  biyografi **499**
  Potsdam Konferansı 496–99
Tsuyoshi, Inukai 47
Tuhaçevsky, Mareşal Mihail 96
Tunus 187, 284, 286–89
  Tunus'un düşüşü 289
Turing, Alan 170, **171**
Türkiye 14, 302

U

U-bot **93**, **94**
  Atlantik Çarpışması **310–13**
  ilk çatışmalar **92–95**
  ilk sivil gemiyi vurma 119
  içinde yaşam **178–79**
  Akdeniz'de 277
  aylık kayıplar 1942-43 313
  ticaret gemilerini batırma **314–15**
  U-bot savaşı **174–77**, 216
  Walter tipi 437
Ukrayna 202, 203, 211, 309, 351, 421
Ultra dinlemeleri 172
Birleşmiş Milletler
  ve İsrail'in kuruluşu 534
  temeli 223, 306, **308**
  Yardım ve Rehabilitasyon Yönetimi (UNRRA) 518
Amerika Birleşik Devletleri

silahlı kuvvetler
askere alma 216–19, 257, 259
gelişimi 219
donanma gücü 1941–45 363, 364
Omaha ve Utah Sahili çıkarmaları 398–403
D-Günü birlikleri 390, 391
silah üretimi 144–46, 216, 217, 219, 256, 540, 542
Almanya'nın gündüz bombalanması **330–35**, 454, 455, 456, 457
Japonya'nın bombalanması 245, 247, 376, 379, 383, 488–91
Hiroşima ve Nagazaki **502–507**
savaşın eşiğinde **216–19**
Soğuk Savaş 511, **540–43**
savaş çabasının maliyeti 514, 515
Küba Füze Krizi 543
ölü sayısı 514, 515
Japonya'ya savaş ilanı 219, 222, 223, **231**
Milletler Cemiyetine üye olmaması 20, 21, 52
Japonya'ya ekonomik yaptırımlar 216, 219
ekonomi ve sanayi 144, **256–61**
I. Dünya Savaşına girer 14–17
II. Dünya Savaşına girer 222
komünizmin yayılmasından korkar 530, 534, 535, 536, 537, 538, 539
Almanya savaş ilan eder 177, 219, 222, 223, 227
Büyük Bunalım 56, **55**
sivil cephe 144–47, **256–61**
Japon kökenli Amerikalıların toplanması **257**
yalnızca politikası 52, 73, 144, 221
Ödünç verme-kiralama planı 144, **145**, 161, 216, 222, 256, 293
Marshall Planı 530
Tarafsızlık Yasaları 91, 144, 216, 218
Pearl Harbor 176, 219, 220, 222, 223, 227, **228–33**
ve savaştan sonra Almanya'nın bölünmesi 520, 521
ve Almanya'nın ve Japonya'nın yeniden inşası 528–31
ve kendi kaderini tayın hakkı 534
Stratejik Savunma Girişimi 543
tanklar, savaş gemileri ve uçaklar 1941–45 256
ve U-bot savaşı 176, 177, 216, 218, 219
Vietnam Savaşı 243, 329
Wall Street Çöküşü 30, 55, 220
sanayide kadınlar 260–61
ayrıca bkz. Avrupa'da savaş; Uzakdoğu'da savaş; Pasifik'te savaş; Roosevelt, Franklin D.
Ushijima Mitsuru, General 485
Ustaşa 201, 430
Utah Sahili 398, 399, 400

V

V-1 uçan bombalar 434–37
V-2 roketler 434–37, 522
Vaillant-Couturier, Marie-Claude 271
Valetta 274–75, 277
vander Lubbe, Marinus 32
Vandegrift, Korgeneral 248
Varkiza Barışı 429
Vasilevsky, Mareşal 297
Avrupa'da Zafer Günü 477–79
Vella Lavella 358
Vercors platosu 343
Verdun Çarpışması 15
Versailles Antlaşması 18–21
gazi dernekleri 547
Vichy hükümeti 121, 122, 123, 160, **286**, **287**
ve Kuzey Afrika 163, **286–89**
ve Suriye 194
Victor Emmanuel, İtalya Kralı III. 24, 28, 321, 475
Viyana 470, 524
Vietinghoff, General Heinrich von 324
Vietnam
Fransızların çekilmesi 534
Çinhindi savaşı 243
Japonlara direniş 243
Vietnam Savaşı 243, 329, 534
Viipuri 419
Vis 432, 433
Vistül Irmağı 85, 421, 422, 423, **444**
Vistula-Oder taarruzu 470
Volkssturm 338, **463**
Voronezh 296
Voroşilov, Mareşal Kliment 97, 98
Vosges Dağları 417

W

Waal Irmağı 438, 439, 440
Wake Adası 227, 236, 238
Wall Street Çöküşü
Wan Waithayakon, Prens 241
Wang Çing-wei 241
Wannsee Konferansı 270
savaş bonoları 259
şehitlikler 546, 547
savaş suçları
Japon 511, 523
Nazi 271, 347, 464, 477, 523
mahkemeleri **522**
Warburton-Lee, Deniz Albay B.A.W. 108
Varşova 525
bombalanması 85, 86, 87, 92
gettosu 268, 270, 272–73
kurtuluşu 425
Varşova Ayaklanması 87, 421, 422–25
Varşova Paktı 542
Waschau, Fela 518
Washington Konferansı 357
Washington Deniz Kuvvetlerini Sınırlandırma Antlaşması 44, 45, 60
Wavell, General Sir Archibald 150, 237, 381
silahlar
25-pounder top 196
88mm tanksavar top 187
mühimmat toparlağı 196
uçaksavar toplar 278
tanksavar tüfekler 97
balon bombaları **491**
süngüler 279
Beretta tabanca 430
gizli **266–67**, 340
misket bombaları 490
Colt .45 revolver 449
su bombası 311, 312, 313
"Şişman Adam" 502–505
uçan bombalar 434
Alman gizli silahları **434–37**
Gurka Kukri 380–81
bomba atar 362
el bombaları 120, 151
kirpi (heçok) havanı 312
güdümlü torpidolar 312
obüsler 386
insanlı torpidolar (*maiale*) 275, **276**
yangın bombaları 134, 493
Japon kamış bıçağı 380–81
Katyuşa roketleri **295**
kara mayınları **279**
Liberator tabanca 264
"Küçük Oğlan" 502–505
Long Tom (ABD 155mm sahra topu) 405
palalar 249
makineli tüfekler ve tabancalar 198, 255, 401, 426, **442–43**
mayınlar 93
Molotov kokteyli 97, 99
havanlar 319, 380–81
napalm 490
Ohka pilotlu bomba 486
tüfekler 74–75, 472
mermiler 236
su bombası fırlama aygıtı 313
Tokarev otomatik tabanca 212
V-silahlar 135, **464–67**
I. Dünya Savaşı 14
ayrıca bkz. atom bombası; bombardıman harekâtları
Wedermeyer, General Albert 379
Weichs, Mareşal von 297
Weimar hükümeti 19, 22, 25, 33
Refah devleti 141
Wenck, General 473
Werner, Herbert E. 178
Batı Almanya 517, 523, 528–31
Batı Duvarı 438
Batı Cephesi, I. Dünya Savaşı 14, 15, 16
Weygand, General Maxime 114, 120, 121
Whitworth, Koramiral W.J. 108
Wiesenthal, Simon 523
Wilhelm Gustloff (Allman yolcu gemisi) **460**
Wilhelm, Kaiser II. 18
Wilhelmina, Hollanda Kraliçesi 161, 162
Wilson, Woodrow 16, **18–21**, 220
Wingate, Orde 380, 381
Kış Savaşı **96–99**, 106
Witherington, Pearl 265
Kurtini **410–13**
kadınlar
silahlı kuvvetlerde 256, 257
"seks köleleri" 517
sanayide **260–61**
Nazi görüşü 338
savaş sonası Japon kadınlar 523
"moloz kadınları" (*Trümmerfrauen*) 523
SOE'de 262–65
işgücünde 139, 256–61, 338, 494, 495
Wood, Sir Kingsley 92
Woolton, Lord 139
I. Dünya Savaşı **14–17**, 544
kusurlu barış **18–21**
Wray, Rachel 261
Wrocław 516
Wuchang Ayaklanması 40, 42
Würzburg 455

Y

Yakagi, Amiral 244
Yalta Konferansı 167, 223, 307, 309, **457**, 473, 498, 513, 528
Yamamoto Isoroku, Amiral 147, 228, **229**, 230, 246, **358**
Yamashita, General Tomoyuki 236, 369
York 454
Yorktown, USS (ABD uçak gemisi) 244, 245, 246, 247
Ypres Çarpışması 15
Yuan Shikai 40
Yugoslavya 20, **430–33**
Mihver saldırısı ve işgali 113, 198, 199, 430–31
partizanlar 157, 163, 198, 199, 430–33
Tito'nun yönetimi 163, 432–33, 524, 525, 526, 527

Z

zaibatsus 530, 531
Zervas, General 427
Jukov, Marshal Georgi 205, 472
Stalingrad Çarpışması 298–301
biyografi **352–53**
ve Almanya'nın teslim olması 477
Siyonist hareket 197, 340, 465

Teşekkür

Yayınca bu kitabın hazırlanmasına yardımlarından ötürü aşağıdakilere teşekkür etmek ister:

Tasarım yardımları için Nobina Chakravorty, Sourabh Challariya, Anukriti Arora, Sampda Mago, Ankita Das ve Richard Horsford; editöryel yardım için Priyanjali Narain, Aashirwad Jain ve Manisha Thakkar; dizin için Helen Peters, Dharini Ganesh, Nandini Tripathy, Rishi Bryan, Janashree Singha, Sukriti Kapoor ve Devangana Ojha; resim araştırma yardımlarından ötürü Roland Smithies, Martin Copeland, Karen VanRoss, Jenny Baskaya ve Surya Sarangi; ek fotoğraflar için Gary Ombler; teknik yardımlarında ötürü Neeraj Bhatia, Jagtar Singh, Anita Yadav ve Jaypal Chauhan; kapak için Neeraj Bhatia, Jagtar Singh, Anita Yadav ve Jaypal Chauhan.

The Gardrobe: The Rifles (Berkshire and Wiltshire) Museum ve personeli

The Army Medical Services Museum ve personeli

Yayıncı görüntülerin kullanılmasına izin verdikleri için aşağıdakilere teşekkür etmek ister:

Anahtar
a-yukarı; b-aşağı; c-orta; f-uzak; l-sol; r-sağ; t-üst)
IWM –Imperial War Museum (İmparatorluk Savaş Müzesi)
LMA –Lebrecht Music ant Arts (Lebrecht Müzik ve Sanat)
LEPL–Mary Evans Picture Library (Mary Evans Resim Kütüphanesi)
US NARA –US National Archives and Records Administration (ABD Ulusal Arşiv ve Kayıt İdaresi)

4 Getty Images: Heinrich Hoffmann/ Time & Life Pictures (br). **6 LMA:** Rue des Archives/Tal (bl). **6–7 Corbis:** Bettmann (b). **7 US Department of Defense:** Department of the Army. Office of the Deputy Chief of Staff for Operations (br). **8 US NARA:** US Government. **9 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection. **10–11 Getty Images:** Time & Life Pictures/US Coast Guard. **12–13 Getty Images:** Photographers Choice/ Kevin Summers. **14 LMA:** Rue des Archives/ Tal (b). **16 The Art Archive:** Marc Charmet. **17 Getty Images:** Roger Viollet Collection. **19 The Bridgeman Art Library:** Private Collection/Roger-Viollet, Paris (tr). **Getty Images:** Hulton Archive (b). **20 Getty Images:** General Photographic Agency. **21 Corbis:** Bettmann (tr). **MEPL:** (b). **22 www.historicalimagebank.com:** Don Troiani. **23 Getty Images:** Keystone (tr). **Photolibrary:** De Agostini Picture Library (b). **24 akg-images:** (b). **LMA:** Interfoto/Hermann Historica Gmbh (cla). **25 Getty Images:** Three Lions. **26 Alamy Images:** The London Art Archive/Visual Arts Library. **27 Alamy Images:** MEPL. **28 Getty Images:** Keystone. **29 akg-images:** (cr). **31 The Art Archive:** John Meek (tr). **TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild (b). **32 Corbis:** Bettmann. **33 Getty Images:** Keystone. **34–35 Getty Images:** Hugo Jaeger/Timepix/Time & Life Pictures (bc). **36 www.historicalimagebank.com:** Don Troiani (tl). **37 Corbis:** Bettmann. **38–39 Corbis:** Bettmann. **40–41 Getty Images:** Topical Press Agency (b). **41 The Art Archive:** British Library (tr). **42 Cody Images. 43 The Bridgeman Art Library:** Private Collection. **44 IWM. 45 Corbis:** Bettmann (b). **Getty Images:** Popperfoto (t). **47 LMA:** Rue des Archives/FIA (tr); **Getty Images:** Time & Life Pictures/Time Magazine (br). **49 Getty Images:** Hulton Archive. **50 Getty Images:** Popperfoto. **51 akg-images. 52 Corbis:** David J. & Janice L. Frent Collection. **53 Corbis:** Bettmann. **54 Getty Images:** Popperfoto. **55 Library Of Congress, Washington, D.C.:** Albert M Bender (tr). **56 LMA:** Interfoto/Hermann Historica Gmbh. **57 Getty Images:** Popperfoto. **58 AISA - Archivo Iconográfico S. A., Barcelona:** Library of Montserrat Abbey. **59 Corbis:** Bettmann (br). **akg-images:** Private Collection (bc). **60 MEPL. 62 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild. **63 Corbis:** Bettmann. **65 Corbis:** Bettmann (br); **akg-images:** Private Collection (t). **66 akg-images:** (tr). **Getty Images:** Fox Photos (bl). **IWM:** (bc). **72 TopFoto.co.uk:** From the Jewish Chronicle Archive/HIP (tl). **Corbis:** Bettmann (b). **73 MEPL:** (b). **74 DK Images:** IWM, Duxford (ba). **74–75 DK Images:** IWM, London. **75 DK Images:** Royal Artillery Historical Trust (t). **77 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild (b) (tr). **78 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection. **79 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection (tr). **The Bridgeman Art Library:** Private Collection/Peter Newark Military Pictures (br). **80 akg-images. 81 Getty Images:** Keystone. **82 Corbis:** Marcus Fþhrer/dpa. **83 MEPL:** Rue des Archives/Tallandier. **84 Corbis:** Bettmann. **85 LMA:** Interfoto (br). **The Art Archive:** Private Collection/ Marc Charmet (tr). **87 akg-images. 89 DK Images:** Eden Camp Museum, Yorkshire (br). **Getty Images:** Hulton Archive (t). **90 Getty Images:** Hulton Archive (br). **IWM:** (t). **91 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection. **93 akg-images:** RIA Novosti (bra). **94 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild. **95 Corbis:** Underwood & Underwood. **97 DK Images:** Ministry of Defence Pattern Room, Nottingham (b). **Getty Images:** Fox Photos (tr). **98 TopFoto.co.uk:** (t); AP (bl). **99 IWM:** (br). **100 Corbis:** Bettmann. **101 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection. **102 akg-images. 103 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection (crb). **DK Images:** IWM, London (tr). **107 MEPL. 109 Getty Images:** Hulton Archive. **110 Corbis:** Bettmann. **112 akg-images. 113 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild. **116–117 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection. **117 akg-images:** (br). **118–119 LMA:** Rue des Archives. **120 DK Images:** IWM, London. **121 Corbis:** Michael Nicholson. **122 US NARA:** (b). **LMA :** RA (t). **123 akg-images. 124–125 Getty Images:** Popperfoto. **125 Mirrorpix:** (b). **126 Corbis:** Bettmann. **127 IWM:** (t). **128 Getty Images:** Keystone/Horace Abrahams. **129 Getty Images:** Topical Press Agency/A. R. Coster. **130 Alamy Images:** Pictorial Press Ltd. **131 Getty Images:** Keystone (crb). **IWM. Science & Society Picture Library:** Science Museum (tr). **132 akg-images. 134 The Bridgeman Art Library:** Private Collection/Peter Newark Historical Pictures. **135 Mirrorpix. 136–137 Corbis:** Bettmann. **138 Getty Images:** Popperfoto. **138–139 Getty Images:** Fox Photos. **140 TopFoto.co.uk:** Stapleton Historical Collection/HIP. **141 IWM. 142 Photo © Birmingham Museums Trust:** (cra). **DK Images:** IWM, London (tr). **www.historicalimagebank.com:** Don Troiani (tl). **143 IWM:** (bl). **akg-images:** (cr). **DK Images:** IWM, London (tr) (crb) (ca) (fcr); Judith Miller / Luxtins (fca). **IWM:** (fcl) (cb) (fca) (cl) (ftl). **LMA:** RA (clb/coupon) (br). **144 Getty Images:** AFP. **146 Getty Images:** Keystone. **147 IWM. 148 Getty Images:** Bob Thomas/ Popperfoto (clb). **148–149 Getty Images:** New York Times Co.. **150 IWM. 155 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild. **156 DK Images:** Jewish Historical Museum, Amsterdam (clb). **LMA :** RA (tl). **157 akg-images. 158–159 Corbis:** Bettmann. **160–161 LMA :** RA (b). **161 LMA :** RA (tr). **162 Getty Images:** Popperfoto. **163 Corbis:** Bettmann (tr). **164 iStockphoto.com:** Duncan Walker. **165 LMA :** Rue des Archives/ Tal. **166 LMA :** Rue des Archives/Tal. **167 IWM:** Gunn (Sgt). **168 akg-images:** (tc). The Art Archive: National Archives Washington DC (tr). The Bridgeman Art Library: Private Collection/DaTo Images (tl). **169 Corbis:** Swim Ink 2, LLC (ftl). **Courtesy of The Museum of World War II, Natick, Massachusetts:** (tcl). **Photolibrary:** De Agostini Picture Library (ftr) (tcr) (cra). **Getty Images:** Laski Diffusion (crb). **akg-images:** (br). **The Art Archive:** Bundesarchiv Koblenz (fbr); IWM/Eileen Tweedy (cla); Eileen Tweedy (clb) (fbl). **DK Images:** IWM, London (bl). **170 DK Images:** IWM, London. **171 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild (br). **Getty Images:** Time & Life Pictures (tr). **172 Science & Society Picture Library:** Bletchley Park Trust. **173 Corbis:** Bettmann (br). **Courtesy of the National Security Agency:** (tr). **174–175 The Art Archive. 175 IWM:** (tr). **176 TopFoto.co.uk:** (tl). **DK Images:** Queen's Printer (bl).

177 LMA: Interfoto (b). **178–179 MEPL:** Illustrated London News Ltd. **180 IWM:** Coote, R G G (Lt). **181 akg-images:** Ullstein Bild. **182 akg-images:** Ullstein Bild (tl). **183 IWM. 185 Getty Images:** Keystone (br). **186 LMA :** Rue des Archives. **187 Getty Images:** Time & Life Pictures. **188 Alamy Images:** Chris Howes/Wild Places Photography (br). **IWM:** (clb). **www.historicalimagebank.com:** Don Troiani (fclb) (clb). **189 IWM:** (br). **190 Getty Images:** Heinrich Hoffmann/ Time & Life Pictures. **191 Getty Images:** Hulton Archive. **192 Corbis:** Bettmann. **193 MEPL:** Explorer Archives/Desmarteau. **194–195 Getty Images:** Margaret Bourke-White/Time & Life Pictures. **197 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild (tr). **198 LMA :** Leemage (bl). **199 akg-images. 201 The Art Archive:** (br). **LMA :** Interfoto (tr). **203 LMA:** Interfoto. **205 Getty Images:** Keystone. **206–207 akg-images. 208 www.historicalimagebank.com:** Don Troiani. **209 Magnum Photos:** Soviet Group. **210 Corbis:** Bettmann. **211 akg-images:** Ullstein Bild. **212 DK Images:** IWM, London. **213 TopFoto. co.uk:** Ullstein Bild. **214 TopFoto. co.uk:** (cl). **214–215 Getty Images:** Time & Life Pictures/Pictures Inc.. **215 www.historicalimagebank.com:** Don Troiani (bc). **akg-images:** RIA Novosti (tr). **216 TopFoto.co.uk. 217 Getty Images:** Charles E. Steinheimer/Time & Life Pictures. **218–219 US NARA. 219 Getty Images:** Time & Life Pictures (tr). **220 The Bridgeman Art Library:** Private Collection/Peter Newark American Pictures. **221 Corbis:** Oscar White. **222 Corbis:** Bettmann. **223 Getty Images:** Keystone. **224 Hoover Institution. 225 TopFoto.co.uk. 226 TopFoto.co.uk:** Roger-Viollet. **227 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild. **228–229 US NARA. 230 Getty Images:** Time & Life Pictures. **231 akg-images:** (bc). **Corbis:** Bettmann (tr). **232–233 TopFoto.co.uk. 234–235 Alamy Images:** Tony Watson. **237 Alamy Images:** INTERFOTO Pressebildagentur (br). **239 akg-images:** (tr). **Getty Images:** Keystone (cr). **241 Getty Images:** Time & Life Pictures. **242 akg-images:** Ullstein Bild. **243 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection (br). **IWM:** Palmer (Lt) (tr). **244 Corbis:** Bettmann. **245 Corbis:** (tr). **Getty Images:** Time & Life Pictures/US Navy (b). **246 DK Images:** IWM, London. **247 The Granger Collection, New York. 248 The Art Archive:** National Archives Washington DC (cl). **248–249 MEPL:** (b). **251 Getty Images:** Frank Scherschel/Time Life Pictures (tr). **253 Corbis:** Bettmann (tr). **Newspix Archive/Nationwide News:** News Ltd (br). **254 Newspix Archive/ Nationwide News:** News Ltd. **255 DK Images:** IWM, London. **257 The Art Archive:** National Archives Washington DC (br). **258 Corbis:** Bettmann. **259 Corbis:** Robert Sloan/Swim Ink 2, LLC. **260–261 Getty Images:** MPI. **262 The Art Archive:** Eileen Tweedy. **263 Getty Images:** Keystone. **264 DK Images:** Ministry of Defence, Pattern Room, Nottingham (b). **The Kobal Collection:** Central Office of Information (tl). **265 DK Images:** H Keith Melton Collection (tr). **Rex Features:** (bl). **266 DK Images:** Courtesy of the late Charles Fraser-Smith (crb); H Keith Melton Collection (fclb) (b) (fcrb). **267 DK Images:** IWM, London (fcr) (bl) (clb) (crb); H Keith Melton Collection (fcl) (crb) (bca) (br) (clb) (tc) (tr); RAF Museum, Hendon (tl). **269 Corbis:** Bettmann (tr). **Getty Images:** Scott Barbour (b). **271 akg-images:** RIA Novosti. **272–273 akg-images. 274–275 IWM:** (b); JE Russell (Lt) / Royal Navy official photographer. **275 LMA :** RA (tr). **276 Corbis:** Bettmann (bl). **DK Images:** IWM, London (t). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (t). **278 akg-images:** Ullstein Bild. **279 DK Images:** IWM, London (tr). **TopFoto. co.uk:** Topham Picturepoint (br). **280–281 Getty Images:** Popperfoto. **283 TopFoto.co.uk. 284 Corbis:** Bettmann (tl). **DK Images:** IWM, London (tc). **285 Corbis:** Bettmann. **286–287 IWM:** (b). **287 LMA :** (crb). **288 Corbis:** Bettmann (bl). **290 Getty Images:** Picture Post/Hulton Archive. **292 akg-images:** (t). **IWM:** (b). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (b/ background). **293 akg-images:** (tr). **294–295 DK Images: IWM, London (b). 295 Shutterstock:** Marinko Tarlac (cr). **TopFoto.co.uk:** RIA Novosti (cr). **297 akg-images. 298–299 Getty Images:** Georgi Zelma/Hulton Archive. **300 Getty Images:** G. Lipskerov/ Hulton Archive. **Shutterstock:** Marinko Tarlac (b). **301 akg-images. 302–303 The Art Archive. 304–305 Getty Images:** Laski Diffusion. **307 Getty Images:** Hulton Archive (t). **Alamy Images:** Fenris Oswin (br). **308 Alamy Images:** Mediacolor's (tr). **IWM:** (b). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (t). **311 DK Images:** Explosion! The Museum of Naval Firepower. **312 DK Images:** Explosion! The Museum of Naval Firepower (bl). **IWM:** HW Tomlin (Lt) / Royal Navy official photographer (tl). **314–315 Getty Images:** Central Press. **316 DK Images:** IWM, London (bl); **IWM:** (br). **317 DK Images:** IWM, London (bl) (br); H Keith Melton Collection (cra); Royal Signals Museum, Blandford Camp, Dorset (tr) (tl). **321 Getty Images:** Keystone. **322–323 Getty Images:** Time & Life Pictures. **324 IWM:** (b); Gladstone (Sgt) / No 2 Army Film & Photographic Unit (b). **325 DK Images:** IWM, Duxford (b). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (t). **TopFoto.co.uk:** Alinari (tc). **327 aviation-images.com:** P Jarrett (t). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (cr). **TopFoto.co.uk:** Keystone (br). **328 Getty Images:** Hulton Archive. **329 Getty Images:** M. McNeill/Hulton Archive. **332 Getty Images:** Popperfoto. **333 DK Images:** IWM, London (cr). **DK Images:** IWM, London (b). **334–335 Getty Images:** Hulton Archive. **337 Corbis:** Bettmann (b). **Getty Images:** Hulton Archive (tr); Norman Smith/Hulton Archive (cr). **338 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild. **339 akg-images. 341 Getty Images:** AFP (br). **LMA :** Marcel Bernard/RA (tr). **342–343 LMA :** Colonel Jean Louis Mondage (b). **343 LMA :** RA (tr) (bc). **344 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection (bl). **345 Getty Images:** Popperfoto (b). **346 IWM:** (bl). **347 The Airey Neave Trust. 348–349 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild (b). **349 TopFoto.co.uk:** Topham Picturepoint (cr). **351 akg-images:** Ullstein Bild. **352 Getty Images:** Hulton Archive. **353 akg-images:** RIA Novosti. **354 TopFoto. co.uk:** RIA Novosti. **355 Corbis:** Bettmann. **356–357 US NARA. 357 Bovington Tank Museum:** Roland Groom (br). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (cr). **358 Corbis:** Bettmann (t). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (cb). **TopFoto.co.uk:** Topham Picturepoint (br). **359 TopFoto.co.uk:** Topham/AP. **360–361 Alamy Images:** Chris Howes/ Wild Places Photography. **363 akg-images:** (br). **Getty Images:** J. R. Eyerman/Time & Life Pictures (tr). **364 Getty Images:** Hulton Archive. **366 TopFoto.co.uk. 368–369 US NARA** (b). **369 LMA :** RA (tr). **370–371 Getty Images:** Popperfoto/ Paul Popper. **372 Corbis:** Bettmann. **374 Naval Historical Foundation, Washington, D.C.. 375 Getty Images:** MPI. **376 US NARA. 377 Corbis:** Bettmann. **378 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild (b). **Getty Images:** William Vandivert/Time & Life Pictures (cl). **379 TopFoto.co.uk:** Topham Picturepoint. **381 Getty Images:** William Vandivert/Time & Life Pictures (crb). **382 Getty Images:** Williiam Vandivert/Time & Life Pictures. **383 TopFoto.co.uk:** Topham Picturepoint. **384–385 Getty Images:** Keystone. **386 DK Images:** Royal Artillery Historical Trust. **387 Getty Images:** Popperfoto (br). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (t). **US NARA:** (tr). **389 Getty Images:** Keystone (cr). **391 IWM:** (b). **392 IWM:** (tl). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (b). **393 US NARA. 394 Eisenhower National Historic Site:** National Park Service, Museum Management Program, photograph by Carol M. Highsmith. **395 Corbis:** Bettmann. **396 US NARA. 397 Alamy Images:** Michael Ventura. **399 IWM:** Goodchild A (F/O) (tr). **TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild (b). **401 DK Images:** Royal Artillery Historical Trust (c). **US NARA:** (br). **402–403 Getty Images:** Wall/MPI. **404–405 DK Images:** Royal Artillery Historical Trust (b). **405 LMA:** (cra). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (tr). **406 LMA:** (bl). **407 US NARA. 408 DK Images:** IWM, London (bl) (br). **409 DK Images:** IWM, London (cla). IWM, London (bc); RAF Museum, Hendon (clb) (tl) (tr). **IWM:** (bl). **411 Getty Images:** Heinrich Hoffmann/ Time & Life Pictures. **412 TopFoto. co.uk:** Ullstein Bild. **413 akg-images:** (br). **Getty Images:** AFP (cr). **415 akg-images:** (b). **LMA :** Rue des Archives (tr). **417 Getty Images:** Keystone. **418–419 akg-images:** (b). **419 DK Images:** Musee de l'Air et de l'Espace / Le Bourget (cra). **421 akg-images. 422 DK Images:** IWM, London (br). **Roland Smithies:** (cl). **423 Getty Images:** Popperfoto (tr). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (t). **TopFoto.co.uk:** Roger-Viollet (b).

424 TopFoto.co.uk: Ullstein Bild. **425 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild. **426 DK Images:** IWM, London. **427 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection. **428 IWM:** Tanner (Capt). **429 Getty Images:** AFP. **431 Corbis:** Bettmann. **432 Corbis:** Bettmann (tr). **Getty Images:** Popperfoto (bl). **433 TopFoto.co.uk:** Art Media/HIP. **434 akg-images. 435 DK Images:** IWM, London (b). **TopFoto.co.uk:** Roger-Viollet (tr). **436 TopFoto.co.uk:** Topham Picturepoint (t). **DK Images:** IWM, London (cl). **438 LMA:** (cla). **439 IWM:** (b). **Getty Images:** The Frank S. Errigo Archive/Hulton Archive (cr). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (tr). **440 IWM. 441 TopFoto.co.uk:** AP. **443 DK Images:** Royal Artillery Historical Trust (ca). **444 Getty Images:** Heinrich Hoffmann/Time & Life Pictures (br). **LMA:** (cl). **445 IWM:** (b). **US Army:** (tr). **447 TopFoto.co.uk. 448 Cody Images. 449 The Patton Museum. 450 akg-images. 451 Corbis:** Bettmann. **454–455 akg-images. 456 LMA:** (t). **akg-images:** (bl). **457 Getty Images:** Time & Life Pictures. **458–459 Alamy Images:** INTERFOTO Pressebildagentur. **460 akg-images. Shutterstock:** Marinko Tarlac (cb). **462 LMA:** (tl). **462–463 LMA:** (b). **463 akg-images:** (tr). **465 akg-images. 466 Getty Images:** George Rodger/Time & Life Pictures. **467 Getty Images:** Bentley Archive/Popperfoto. **468–469 Getty Images:** George Rodger/Time & Life Pictures. **472 Getty Images:** Allan Jackson/Hulton Archive (b). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (tl). **473 akg-images. 474 DK Images:** IWM, London (cl). **474–475 Getty Images:** Hulton Archive (b). **476 TopFoto.co.uk:** Topham Picturepoint. **477 US NARA. 478–479 Corbis:** US Army/Handout/CNP. **481 US NARA:** (b). **DK Images:** Felix deWeldon (crb). **482 US NARA. 483 Getty Images:** Keystone. **484 DK Images:** IWM, Duxford (cla). **485 Corbis:** Hulton-Deutsch Collection (tr). **486 Getty Images:** MPI/Hulton Archive (bl). Royal Air Force Museum, Hendon: (cla). **487 Getty Images:** Keystone. **484–485 Corbis:** Museum of Flight. **488 LMA:** RA (cl). **490 akg-images:** (b). **Corbis:** Bettmann (cl). **491 US Army. 493 Getty Images:** AFP (br). **494 Getty Images:** Keystone. **495 akg-images:** (br). **Corbis:** Hulton-Deutsch Collection (tr). **496 TopFoto.co.uk:** Guraríya/RIA Novosti. **498 LMA:** Rue des Archives. **499 Getty Images:** Eileen Darby/Time & Life Pictures. **501 DK Images:** Spink and Son Ltd, London (tl); IWM, London (tr); IWM, Duxford (c); Spink and Son Ltd, London (br). **www.historicalimagebank.com:** Don Troiani (cra). **502 Getty Images:** Los Alamos National Laboratory/Time & Life Pictures (br). **US NARA:** (cla). **503 Getty Images:** George Silk/Time & Life Pictures. **US NARA. 504 aviation-images.com:** Mark Wagner (tr). **Corbis:** Karen Kasmauski (bl). **Shutterstock:** Marinko Tarlac (t). **505 DK Images:** Bradbury Science Museum, Los Alamos. **506–507 Getty Images:** George Silk/Time & Life Pictures. **508 DK Images:** IWM, London. **509 LMA:** RA. **511 LMA:** Rue des Archives. **510 Corbis:** Dave Davis/Bettmann. **515 akg-images:** (br). **The Art Archive:** (t). **516 TopFoto.co.uk:** Ullstein Bild. **518–519 Getty Images:** Keystone. **520 www.historicalimagebank.com:** Don Troiani. **521 Getty Images:** Keystone. **522 Alamy Images:** MEPL. **523 Corbis:** Bettmann (tr). **Getty Images:** Central Press (br). **526 Getty Images:** Walter Sanders/Life Magazine/Time & Life Pictures (b). **Getty Images:** Fox Photos (tr). **527 akg-images:** Gert Schütz. **529 Corbis:** Bettmann. **530 akg-images. 531 Corbis:** Horace Bristol (tr). **Alamy Images:** shinypix (br). **532 Getty Images:** AFP (bl). **532–533 Corbis:** Bettmann (b). **534 Alamy Images:** INTERFOTO Pressebildagentur. **535 The Art Archive:** Musée des 2 Guerres Mondiales Paris/Gianni Dagli Orti (fcr). **Getty Images:** AFP (cr); Tom Stodda/Hulton Archive (bc). **537 Corbis:** Bettmann (tr). China Tourism Photo Library: (br). **538 Cody Images. 539 akg-images:** (br). **The Art Archive:** William Sewell (tr). **540–541 Corbis:** Bettmann. **542 Getty Images:** Keystone (tl). **543 Corbis:** Bettmann. **544 The Kobal Collection:** Mirisch/United Artists. **545 Alamy Images:** Avatra Images. **546 Alamy Images:** Andrew Gransden. **547 Alamy Images:** Tommaso Sparnacci (b). **Corbis:** Reuters (cra).

Diğer bütün görüntüler © Dorling Kindersley

Daha fazla bilgi için bkz: www.dkimages.com

Bu kitapta yer alan alıntıları kullanmak için ilgili hak sahiplerinden izin almak için her caba gösterilmiştir:

38 The Manchester Guardian muhabiri E.A. Montague Olimpiyat Oyunlarının açılışını tasvir ediyor. The Manchester Guardian 3 Ağustos. *The Guardian Century Part Four 1930–1939* içinde.
119 *The Evacuation at Dunkirk*, 1940. Tarihin Görgü Tanığı, www.eyewitnesstohistory.com (2008).
178 *Iron Coffins: A U-Boat Commander's War 1939–1945*, Herbert A. Werner. Henry Holt and Company, LLC'nin izniyle.
207 *Leningrad Under Siege: First-Hand Accounts of the Ordeal*, Pen & Sword Books Ltd, 2007.
232 *Attack At Pearl Harbor, 1941 – the Japanese View* Tarihin Görgü Tanığı, www.eyewitnesstohistory.com (2001).
458 *Bombing of Dresden*, www.timewitnesses.org'un izniyle
479 *A WAC's War*: hatıralar, 1965, Betty M. Olson, Minnesota Historical Society.
479 *London Celebrates VE Day, 1945*. Tarihin Görgü Tanığı, www.eyewitnesstohistory.com (2007)
518 Fela Waschau'nun tanıklığı, U.S. Holocaust Memorial Museum, Washington, DC. izniyle kullanılmıştır.

İkinci Dünya Savaşının Kısa Tarihi; Müttefik ve Mihver güçlerin nasıl biraraya geldiğini, dünyanın faşizm ve komünizm arasında nasıl bölündüğünü, küresel savaşı tetikleyen tüm unsurları, toplama kamplarını, bu dönemde geliştirilen silahları, artan casusluk faaliyetlerini ve savaş sonrasındaki yeni dünyayı tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriyor.

Birinci Dünya Savaşında yenilmiş ve içinde bulunduğu durumdan memnun olmayan Almanya'da artan milliyetçilik akımı, Hitler'in yönetime geçmesiyle beraber ayyuka çıkar. İtalya'da Mussolini, Hitler'in gücünden ve ülkesinin üzerindeki hakimiyetinden etkilenir ve Ulusal Faşist Partisini kurarak ülkesinin resmi ideolojisini değiştirir. Japonya ise Asya'nın tek hakimi olma yolunda saldırgan bir tutum benimser ve Çin'i işgal ederek dünya savaşının boyutlarını genişletir.

Dünyanın pek çok ülkesinde yer alan şehitliklerin birinde, şu sözler tüm etkileyiciliği ve bu büyüklükteki kıyımın bir daha tekerrür etmemesi dileğiyle şöyle diyor:

"EVE GİDİNCE BİZİ ANLATIN,
SİZİN YARININIZ İÇİN BİZ BUGÜNÜMÜZÜ VERDİK."

ALFA
alfakitap
alfakitap
alfakitap
www.alfakitap.com
9 786254 494994
BASVURU